

Ελλάδα

Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου για
τη Νομιμοποίηση Εσόδων από
Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη
Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας

Μάρτιος 2026

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	10
1.1	Εθνικός Κίνδυνος	10
1.2	Κλαδικός Κίνδυνος	10
2	ΑΠΕΙΛΗ	12
2.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
2.2	ΑΠΕΙΛΗ ΑΠΟ ΒΑΣΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ	14
2.2.1	Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας	16
2.2.2	Διακίνηση Ναρκωτικών	18
2.2.3	Απάτη	21
2.2.4	Εγκλήματα Φοροδιαφυγής	23
2.2.5	Πλαστογραφία	25
2.2.6	Λαθρεμπορία	27
2.2.7	Παράνομη μετανάστευση	29
2.2.8	Διαφθορά	32
2.3	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΠΕΙΛΗΣ	33
2.3.1	Στοιχεία συνόλου χωρών	33
2.3.2	Στοιχεία χωρών-φορολογικών παραδείσων	34
2.3.3	Στοιχεία χωρών υψηλού κινδύνου	34
2.3.4	Στοιχεία αιτημάτων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής	34
2.3.5	Στοιχεία αιτημάτων αλλοδαπών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών	34
2.3.6	Στοιχεία αιτημάτων Γραφείου Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων (ARO – CARIN)	35
2.3.7	Τομέας Εικονικών Περιουσιακών Στοιχείων	42
2.3.8	Τομέας Κεφαλαιαγοράς	43
2.3.9	Μη χρηματοπιστωτικός τομέας	45
3	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ	78
3.1	Εθνική ικανότητα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ)	78
3.2	Εθνικοί μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ	80
3.2.1	Ποιότητα της πολιτικής και της στρατηγικής κατά του ΞΧ	80
3.2.2	Αποτελεσματικότητα του ορισμού ΞΧ	86
3.2.3	Νομοθετική επάρκεια της δέσμευσης, κατάσχεσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων	89
3.2.4	Ποιότητα συγκέντρωσης και επεξεργασίας πληροφοριών από την Αρχή	95
3.2.5	Δυναμικότητα και πόροι των οικονομικών ερευνητών/ελεγκτών	101
3.2.6	Ακεραιότητα και ανεξαρτησία ερευνητών οικονομικού εγκλήματος	106

3.2.7	Δυναμικότητα και πόροι των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος	112
3.2.8	Δυνατότητα και πόροι για δικαστικές διαδικασίες	118
3.2.9	Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των δικαστών και των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος.....	121
3.2.10	Ποιότητα των συνοριακών ελέγχων	124
3.2.11	Επάρκεια του τελωνειακού πλαισίου επί των ρευστών διαθεσίμων και παρόμοιων προϊόντων αξίας 126	
3.2.12	Αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων επί των ρευστών διαθεσίμων και προϊόντων αξίας 129	
3.2.13	Αποτελεσματικότητα εγχώριας συνεργασίας	131
3.2.14	Αποτελεσματικότητα διεθνούς συνεργασίας	133
3.2.15	Ανεξαρτησία του ελέγχου.....	141
3.2.16	Επίπεδο χρηματοοικονομικής ακεραιότητας.....	144
3.2.17	Αποτελεσματικότητα της επιβολής φορολογίας.....	146
3.2.18	Επίπεδο τυποποίησης της οικονομίας	152
3.2.19	Διαθεσιμότητα αξιόπιστου μηχανισμού ταυτοποίησης	155
3.2.20	Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης	158
3.2.21	Διαθεσιμότητα και πρόσβαση σε πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου.....	161
4	ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	167
4.1	Επισκόπηση του τραπεζικού κλάδου	167
4.2	Αξιολόγηση Τρωτότητας Τραπεζικού τομέα	168
4.3	Γενικές Μεταβλητές Αξιολόγησης του ελληνικού χρηματοοικονομικού συστήματος	170
4.3.1	Πληρότητα του νομικού / κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ - Comprehensiveness of AML Legal Framework	171
4.3.2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών - Effectiveness of Supervision Procedures and Practices.....	174
4.3.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων – (Availability and Enforcement of Administrative Sanctions).....	178
4.3.4	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης - Availability and Effectiveness of Entry Controls	179
4.3.5	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των τραπεζών - Integrity of Banks' Staff.....	180
4.3.6	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων - Availability and Enforcement of Criminal Sanctions 182	
4.3.7	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης σε Θέματα Πρόληψης ΞΧ - Effectiveness of Compliance Function	183
4.3.8	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης επιχειρηματικών σχέσεων και συναλλαγών και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας - Effectiveness of Suspicious Activity Monitoring and Reporting.....	185
4.3.9	Κατάρτιση του προσωπικού των τραπεζών σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ - AML Knowledge of Banks' Staff 187	
4.4	Προϊόντα και Υπηρεσίες Λιανικής Τραπεζικής (Retail Banking Services and products)	190

4.5	Καταθέσεις και μαζικά μέσα πληρωμών (μεταφορές κεφαλαίου, κάρτες πληρωμών, μετρητά).....	190
4.6	Χρηματοδοτήσεις προς φυσικά και νομικά πρόσωπα	195
4.7	Επιταγές	196
4.7.1	Προϊόντα: Υπηρεσίες ιδιωτικής τραπεζικής και διαχείρισης πλούτου (Private banking and wealth management services)	198
4.8	Ανταποκριτική Τραπεζική – (Corresponding Banking)	200
4.9	Χρηματοδότηση εμπορίου (trade finance).....	202
4.10	Ναυτιλιακός Κλάδος (Shipping).....	204
4.11	Υπηρεσία Θυρίδων (Safe custody service)	206
5	ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	208
5.1	Σύνοψη.....	208
5.2	Επισκόπηση του Κλάδου Ασφαλίσεων Ζωής	209
5.3	Αξιολόγηση της Τρωτότητας του Ασφαλιστικού Κλάδου.....	211
5.4	Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου	212
5.4.1	Πληρότητα νομικού/κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ : Μέσο - Υψηλό.....	213
5.4.2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών: Υψηλό	214
5.4.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων: Μέσο - Υψηλό	216
5.4.4	Διαθεσιμότητα και Επιβολή Ποινικών Κυρώσεων: Υψηλό.....	217
5.4.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης : Σχεδόν Άριστο.....	218
5.4.6	Ακεραιότητα της Διοίκησης και του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών: Υψηλό	219
5.4.7	Κατάρτιση του Προσωπικού των Ασφαλιστικών Εταιρειών σε θέματα πρόληψης ΞΧ: Υψηλό	220
5.4.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης: Μέσο προς Υψηλό	221
5.4.9	Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Ύποπτων Συναλλαγών : Μέσο προς Υψηλό ...	224
5.4.10	Επίπεδο Πίεσης από τη Αγορά για την Επίτευξη Προτύπων για την πρόληψη ΞΧ: Υψηλό.....	225
5.4.11	Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση στις Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου : Μέσο	225
5.4.12	Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιόπιστης Ταυτοποίησης : Υψηλό	225
5.4.13	Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης : Υψηλό.....	225
5.5	Εγγενής Τρωτότητα Προϊόντων Ασφαλίσεων Ζωής	225
6	ΛΟΙΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	232
6.1	Εισαγωγή.....	232
6.2	Σύνοψη.....	233
6.3	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων.....	233
6.3.1	Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος.....	234
6.3.2	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος.....	234
6.3.3	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.....	234
6.3.4	Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	234

6.3.5	Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις.....	235
6.4	Επισκόπηση κλάδων	235
6.4.1	Πάροχοι Υπηρεσιών Εμβασμάτων	235
6.4.2	Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος.....	236
6.4.3	Ανταλλακτήρια συναλλάγματος	236
6.4.4	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.....	237
6.4.5	Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	237
6.4.6	Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις.....	238
6.5	Εγγενής τρωτότητα ΞΧ	239
6.5.1	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	239
6.5.2	Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος.....	240
6.5.3	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος.....	242
6.5.4	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.....	242
6.5.5	Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	243
6.5.6	Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις.....	243
6.6	Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ.....	245
6.6.1	Πληρότητα του νομικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	246
6.6.2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών.....	247
6.6.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	250
6.6.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	250
6.6.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης.....	250
6.6.6	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων και ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.....	251
6.6.7	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος.....	252
6.6.8	Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης και Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	252
6.6.9	Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	253
6.6.10	Ακεραιότητα επιχείρησης/προσωπικού του ιδρύματος	253
6.6.11	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων.....	254
6.6.12	Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος.....	254
6.6.13	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	254
6.6.14	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	255
6.6.15	Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις.....	255
6.7	Κατάρτιση του προσωπικού όσον αφορά την πρόληψη ΞΧ.....	255
6.7.1	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	255
6.7.2	Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος.....	256
6.7.3	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος.....	256
6.7.4	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	256

6.7.5	Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	256
6.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης (οργάνωση)	257
6.8.1	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	257
6.8.2	Ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.....	258
6.8.3	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος.....	258
6.8.4	Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης και Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	258
6.8.5	Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	259
6.9	Διαρκής Παρακολούθηση Επιχειρηματικών Σχέσεων και Αναφορά Ύποπτων Συναλλαγών.....	259
6.9.1	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	259
6.9.2	Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος.....	260
6.9.3	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος.....	260
6.9.4	Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης.....	260
6.9.5	Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	260
6.9.6	Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	261
7	ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ.....	262
7.1	ΣΥΝΟΨΗ	262
7.2	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΜΕΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ	266
7.3	ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ.....	268
7.4	ΓΕΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	269
7.4.1	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ: Πολύ υψηλή (0.8)	269
7.4.2	Αποτελεσματικότητα των Εποπτικών Διαδικασιών και Πρακτικών: Υψηλή (0.7)	270
7.4.3	Διαθεσιμότητα και Επιβολή Διοικητικών Κυρώσεων: Υψηλή (0.7).....	271
7.4.4	Διαθεσιμότητα και Επιβολή Ποινικών Κυρώσεων: Μέση - Υψηλή (0.6).....	271
7.4.5	Διαθεσιμότητα και Αποτελεσματικότητα των Κριτηρίων Αδειοδότησης: Μέση -Υψηλή (0.6).....	272
7.4.6	Ακεραιότητα της Διοίκησης και του Προσωπικού των Εταιρειών Κεφαλαιαγοράς: Μέση - Υψηλή (0.6) 272	
7.4.7	Κατάρτιση του Προσωπικού των Εταιριών Κεφαλαιαγοράς σε θέματα πρόληψης ΞΧ: Μέση - Υψηλή (0.6) 273	
7.4.8	Αποτελεσματικότητα της Λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης: Υψηλή (0.7)	273
7.4.9	Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Ύποπτης Δραστηριότητας: Πολύ - Υψηλή (0.8) 274	
7.4.10	Επίπεδο Πίεσης από την Αγορά για την Επίτευξη Προτύπων για την πρόληψη ΞΧ: Πολύ - Υψηλή (0.8) 274	
7.4.11	Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση σε Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου: μέση (0.5)	274
7.4.12	Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιόπιστης Ταυτοποίησης: Υψηλή (0.7).....	275
7.4.13	Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης: Μέση - Υψηλή (0.6).....	275
7.5	ΕΓΓΕΝΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ.....	275

7.5.1	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ: Μέση-Χαμηλή (0,27).....	275
7.5.2	ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ: Χαμηλή (0,16)	276
7.5.3	ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ: Χαμηλή (0,16).....	276
7.6	ΕΙΚΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	276
8	ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	283
8.1	Επισκόπηση του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα.....	283
8.2	Εκτίμηση τρωτότητας μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα	287
9	ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	313
9.1	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	315
9.2	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	321
10	ΕΚΤΙΜΗΣΗ/ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΎΠΛΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ	327

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση αποτελεί τη δεύτερη Εθνική Εκτίμηση Κινδύνου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Για την αξιολόγηση του κινδύνου, αξιοποιήθηκαν μεθοδολογικά εργαλεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, τα οποία αναλύουν εις βάθος απειλές και ευπάθειες, παρέχοντας ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο «αυτοαξιολόγησης» των κινδύνων. Για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκαν νέα μεθοδολογικά εργαλεία για τους παρόχους εικονικών περιουσιακών στοιχείων και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Η παρούσα Έκθεση συνιστά προϊόν συλλογικής προσπάθειας μεγάλου αριθμού υπηρεσιών και φορέων που συνέδραμαν στη συγκέντρωση στοχευμένων πληροφοριών, ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων, εφαρμόζοντας την εξειδικευμένη μεθοδολογία. Ελήφθησαν υπόψη διαβουλεύσεις και συνεισφορές των αρμοδίων αρχών, εκπροσώπων και φορέων του ιδιωτικού τομέα και της ακαδημαϊκής κοινότητας. Επιπροσθέτως, αξιοποιήθηκαν οι υπερεθνικές αξιολογήσεις κινδύνου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και σχετικές μελέτες ιδίως για τα οφέλη της χρηματοοικονομικής ένταξης, την εφαρμογή αναλογικών μέτρων, τη διαφάνεια εταιρικών δομών, την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων και την εκπόνηση εκτιμήσεων κινδύνου.

Η έκθεση εκπονήθηκε σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (εφεξής FATF)¹ και την Οδηγία (ΕΕ) 2015/849, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Η FATF συνιστά στις χώρες-μέλη να διενεργούν αξιολογήσεις κινδύνου στους τομείς που υπόκεινται σε απαιτήσεις πρόληψης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΞΧ/ΧΤ), ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι να εντοπίζουν, να αξιολογούν και να κατανοούν τους κινδύνους προκειμένου να λαμβάνουν ανάλογα μέτρα και να εφαρμόζουν προσέγγιση βάσει κινδύνου.

Στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών έχει συσταθεί συλλογικό όργανο, αρμόδιο για τον σχεδιασμό πολιτικών, την ενίσχυση του μηχανισμού της χώρας, τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα και απαιτήσεις με στόχο τη συντονισμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας σε εθνικό επίπεδο. Η Επιτροπή Στρατηγικής για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής (εφεξής Επιτροπή Στρατηγικής), όπως ορίζεται στο άρθρο 8 του ν. 4557/18 (Α' 139), αποτελεί τον μηχανισμό που καθορίζει σε εθνικό επίπεδο τη στρατηγική για τις ανωτέρω θεματικές.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή Στρατηγικής αποφάσισε τη συγκρότηση έντεκα (11) ομάδων² για την εκτίμηση του εθνικού και κλαδικού κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την εκτίμηση κινδύνου

¹ Από το 1991, η χώρα μας είναι μέλος της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης - Financial Action Task Force (FATF), που ιδρύθηκε το 1989, με πρωτοβουλία των G7, στην έδρα του ΟΟΣΑ στο Παρίσι ως διακυβερνητική ομάδα δράσης με σκοπό την ανάπτυξη πολιτικών για την πρόληψη και καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

² 1) Ομάδα Συντονισμού για την επικαιροποίηση της Έκθεσης Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

2) Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση της εθνικής απειλής νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

3) Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση της εθνικής τρωτότητας για θέματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

4) Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση της τρωτότητας του κλάδου των πιστωτικών ιδρυμάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα όσον αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

5) Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση της τρωτότητας του κλάδου ασφαλίσεων ζωής όσον αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

6) Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση της τρωτότητας του κλάδου των λοιπών οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα όσον αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

7) Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση κλαδικού κινδύνου του χρηματοπιστωτικού τομέα επί επενδυτικών υπηρεσιών και παρόχων εικονικών περιουσιακών στοιχείων όσον αφορά σε νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Βάσει νέων μεθοδολογικών εργαλείων της Παγκόσμιας Τράπεζας, συγκροτήθηκαν επίσης ομάδες εργασίας για την εκτίμηση κινδύνου νομικών προσώπων, τη χαρτογράφηση των Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) και την εκτίμηση κινδύνου για σκοπούς χρηματοδότησης τρομοκρατίας. Επισημαίνεται ότι οι τομεακές αυτές εκτιμήσεις δημοσιεύονται διακριτά.

Η τρέχουσα έκθεση έχει ως σημείο εκκίνησης τον ν. 4557/18 (Α' 139) με τον οποίο ενσωματώθηκε η οδηγία (ΕΕ) 2015/849 (4η οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία (ΕΕ) 2018/843 (5η οδηγία). Επανεκτιμά όλους τους τομείς που καλύφθηκαν από την έκθεση του 2018, περιλαμβάνει εκτίμηση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, επικαιροποιεί και προσαρμόζει τις πληροφορίες και προβαίνει σε εκτίμηση κινδύνων νέων κλάδων και θεματικών (κρυπτοστοιχεία, όπλα μαζικής καταστροφής, εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις), με στοιχεία και πληροφορίες έως τις αρχές του 2023.

Η παρούσα έκθεση έχει ως στόχο τη συστηματική αποτύπωση, με βάση διεθνή πρότυπα (όπως οι Συστάσεις της FATF) και το ενωσιακό πλαίσιο, των κινδύνων και των ευπαθειών του εθνικού μηχανισμού πρόληψης και καταπολέμησης ΞΧ/ΧΤ, ώστε να ενισχυθεί η κατανόηση των κινδύνων προκειμένου να εφαρμόζεται μια στοχευμένη, βασισμένη στον κίνδυνο, προσέγγιση.

Κατά τη διάρκεια εκπόνησής της παρουσιάστηκε το 2021 από την Ε. Επιτροπή ένα σύνολο διατάξεων, μια ευρωπαϊκή δέσμη μέτρων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με στόχο δομικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις τόσο στους μηχανισμούς των κρατών μελών ΕΕ όσο και σε ενωσιακό επίπεδο με τη δημιουργία νέας εποπτικής αρχής (AML Package). Σημειώνεται ότι η εν λόγω δέσμη μέτρων έχει πλέον υιοθετηθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.³

Η Έκθεση Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, που εγκρίθηκε από την Επιτροπή Στρατηγικής στις 6 Μαρτίου 2026 αποτελεί τη βάση κατάρτισης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την πρόληψη και τον μετριασμό των εντοπισθέντων κινδύνων.

Με βάση τα ευρήματα προτείνεται σχεδιασμός αναλογικών μέτρων μετριασμού των εντοπισμένων τρωτών σημείων για την καταστολή του οικονομικού εγκλήματος και τη διάθεση πόρων για αναπτυξιακούς σκοπούς.

8)Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση κλαδικού κινδύνου του μη χρηματοπιστωτικού τομέα όσον αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

9)Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση του εθνικού κινδύνου χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

10)Ομάδα Εργασίας για την εκτίμηση του κινδύνου νομικών προσώπων όσον αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

11)Ομάδα Εργασίας για τη χαρτογράφηση των Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) και την Εκτίμηση Κινδύνου Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας

³ Το AML Package συμπεριλαμβάνει

α. **την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1640** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαΐου 2024 σχετικά με τους μηχανισμούς που πρέπει να συγκροτήσουν τα κράτη μέλη για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τους σκοπούς της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 και για την τροποποίηση και την κατάργηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849,

β. **τον Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1624** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2024, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας,

γ. **τον Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1620** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2024, για τη σύσταση της Αρχής για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1093/2010, (ΕΕ) 1094/2010 και (ΕΕ) Νο 1095/2010,

δ. **τον Κανονισμό (ΕΕ) 2023/1113** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2023, σχετικά με τις πληροφορίες που συνοδεύουν τις μεταφορές κεφαλαίων και ορισμένων κρυπτοστοιχείων και για την τροποποίηση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849.

1 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1.1 Εθνικός Κίνδυνος

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας, το επίπεδο εθνικού κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, εκτιμήθηκε σε «Μέσο-Υψηλό». Για τον υπολογισμό του εθνικού κινδύνου λήφθηκε υπόψη το επίπεδο εθνικής απειλής, το οποίο εκτιμήθηκε ως «Μέσο-Υψηλό», σε συνδυασμό με το επίπεδο της εθνικής τρωτότητας το οποίο εκτιμήθηκε ως «Μέσο». Ο ακόλουθος πίνακας (heatmap)⁴ απεικονίζει τη μέθοδο υπολογισμού του εθνικού κινδύνου ΞΧ, που υιοθετήθηκε.

		ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ				
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΠΕΙΛΗΣ	H	M	M	MH	H	H
	MH	M	M	MH	MH	H
	M	ML	M	M	MH	MH
	ML	ML	ML	M	M	M
	L	L	ML	ML	M	M
		L	ML	M	MH	H
		ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ				

1.2 Κλαδικός Κίνδυνος

Σύμφωνα με το παρακάτω σχήμα, υψηλός κίνδυνος ανακύπτει από κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (δικηγόροι και μεσίτες ακινήτων).

Επίσης υψηλό επίπεδο κινδύνου ΞΧ αντιμετωπίζει και ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων. Ακολουθούν με Μέσο-Υψηλό κίνδυνο τα πιστωτικά ιδρύματα, τα παίγνια, οι λογιστές, οι συμβολαιογράφοι και οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας. Το επίπεδο κινδύνου των υπόλοιπων κλάδων είναι χαμηλότερο.

ΚΛΑΔΟΙ	ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ	ΑΠΕΙΛΗ	ΚΙΝΔΥΝΟΣ	RISK NRA 2018
ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	ΜΕΣΗ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΧΑΜΗΛΟΣ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΧΑΜΗΛΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΧΑΜΗΛΟΣ
ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΜΒΑΣΜΑΤΩΝ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ

⁴Ο 5x5 πίνακας υπολογίζει το επίπεδο κινδύνου ως συνάρτηση της απειλής και της τρωτότητας σε πέντε (5) διαβαθμίσεις ήτοι: ΧΑΜΗΛΟ (L), ΜΕΣΟ-ΧΑΜΗΛΟ (ML), ΜΕΣΟ (M), ΜΕΣΟ-ΥΨΗΛΟ (MH) και ΥΨΗΛΟ (H).

ΕΚΔΟΤΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ	ΜΕΣΟΣ
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ	ΜΕΣΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	ΜΕΣΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΧΑΜΗΛΟΣ	n/a
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ	ΜΕΣΟΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΧΑΜΗΛΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ ΕΝΤΟΛΩΝ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΠΑΡΟΧΟΙ ΕΙΚΟΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ	n/a
ΕΠΙΓΕΙΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΜΕΣΩ ΦΥΣΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΠΑΙΓΝΙΑ	ΜΕΣΗ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ	ΜΕΣΟΣ
ΕΠΙΓΕΙΑ ΠΑΙΓΝΙΑ-ΚΑΖΙΝΟ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ	n/a
ΛΟΓΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ
ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ - ΛΟΓΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ	ΜΕΣΟΣ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΙ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ
ΜΕΣΙΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ
ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΓΑΘΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΞΙΑΣ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ
ΕΝΕΧΥΡΟΔΑΝΕΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΥΨΗΛΟΣ

2 ΑΠΕΙΛΗ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάλυση που ακολουθεί αποσκοπεί στο να προσδιορισθούν αφενός η φύση και το είδος των εγκληματικών δραστηριοτήτων, από τις οποίες προέρχονται ως επί το πλείστον τα παράνομα έσοδα που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο νομιμοποίησης, και αφετέρου οι τομείς εκείνοι, στους οποίους εντοπίζεται η μέγιστη απειλή για την τέλεση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Για τις σχετικές εκτιμήσεις, η Έκθεση βασίσθηκε σε ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία⁵ που συγκεντρώθηκαν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, τις διωκτικές αρχές (Ελληνική Αστυνομία, Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή, Γενική Διεύθυνση ΣΔΟΕ και Τελωνεία), τις εποπτικές αρχές, την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (εφεξής: «Αρχή»), την Εθνική Αρχή Διαφάνειας και την ΑΑΔΕ, καθώς και σε ποιοτικά στοιχεία προερχόμενα από τις εισαγγελικές και δικαστικές αρχές. Επίσης, στηρίχθηκε σε στοιχεία από έρευνες και εκθέσεις αναγνωρισμένων διεθνών οργανισμών και μηχανισμών αξιολόγησης.⁶

Η προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου, που δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2018, αφορούσε σε μια χρονική περίοδο κατά την οποία η Ελλάδα αντιμετώπιζε πρωτίστως σοβαρότατες παρενέργειες από την οικονομική κρίση της περασμένης δεκαετίας, καθώς και τις επιπτώσεις της μεταναστευτικής κρίσης του 2015, γεγονός που αντανάκλατο, ενδεχομένως, και στην αυξημένη συγκριτικά απειλή από πράξεις φοροδιαφυγής, διαφθοράς, διακίνησης ναρκωτικών και παράνομης διακίνησης μεταναστών. Επιπλέον, κατά τα έτη 2014-2016, είχε ήδη παρατηρηθεί αύξηση των επενδύσεων στην αγορά ακινήτων από αλλοδαπούς υπηκόους και εταιρείες⁷, με ταυτόχρονη αύξηση της επικινδυνότητας των συναφών συναλλαγών.

Η παρούσα Έκθεση αφορά σε μια χρονική περίοδο (2018-2022), κατά την οποία ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη διαμόρφωση του επιπέδου εθνικής απειλής φαίνεται ότι ήταν η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19. Η Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (Financial Action Task Force-FATF), σε μελέτη της επί των επιπτώσεων της πανδημίας σε σχέση με τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁸, επισημαίνει ότι, ως αποτέλεσμα των νέων συνθηκών που διαμορφώθηκαν μετά το 2020, σημειώθηκαν αλλαγές στις εγκληματικές πρακτικές, με τους εγκληματίες να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που δημιουργήθηκαν από την πανδημία. Ο περιορισμός στην κυκλοφορία των προσώπων, η αυξημένη χρήση του διαδικτύου, η αυξημένη ζήτηση σε ιατροφαρμακευτικό υλικό και η μείωση του παγκόσμιου εμπορίου, συνέβαλαν στη μεταβολή των πεδίων εγκληματικής δράσης, και σε σημαντικές αλλαγές στα παραδοσιακά συστήματα εκμετάλλευσης των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού και άντλησης παράνομων εσόδων από τις ομάδες του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος⁹.

Ειδικότερα, βάσει των ευρημάτων της FATF, οι μεταβολές στο πεδίο της εγκληματικότητας συναρτώνται ιδίως με αύξηση των υποθέσεων απάτης και κυβερνοεγκλήματος. Ενόψει μάλιστα της κυριαρχίας του οικονομικού εγκλήματος στον κυβερνοχώρο από το 2020 και εξής, το ζήτημα της αντιμετώπισης των σχετικών εγκλημάτων τέθηκε ως προτεραιότητα της Σγκαπουριανής Προεδρίας της FATF για την περίοδο 2022-2024¹⁰. Στο κείμενο των προτεραιοτήτων της επισημαίνεται ότι το οικονομικό ηλεκτρονικό έγκλημα, λόγω της πολυπλοκότητας που εμφανίζει και του γεγονότος ότι δύναται να χρηματοδοτήσει το οργανωμένο έγκλημα για την περαιτέρω εδραίωσή του, μπορεί να καταστεί ακόμα μεγαλύτερη απειλή αν αφεθεί ανεξέλεγκτο. Στο ίδιο πνεύμα, κατά την υπουργική σύνοδο της

⁵ Πρωτίστως στατιστικά στοιχεία, καθώς και στοιχεία από ανοιχτές πηγές, από την ανάλυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών υποθέσεων και από εκτιμήσεις εμπειρογνομόνων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

⁶ Europol, Interpol, FRONTEX, FATF, GRECO, Ομάδα Εργασίας του ΟΟΣΑ κατά της Δωροδοκίας στις Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές, Διάσκεψη Κρατών Μερών της Σύμβασης της Βαρσοβίας, κ.ά.

⁷ Ως συνέπεια του ευνοϊκού καθεστώτος που διαμόρφωσε ο Ν. 4146/2013 (ΦΕΚ Α' 90/18-04-2013) «Διαμόρφωση Φιλικού Αναπτυξιακού Περιβάλλοντος για τις Στρατηγικές και Ιδιωτικές Επενδύσεις και άλλες διατάξεις».

⁸ FATF (2020). *COVID-19-related Money Laundering and Terrorist Financing Risks and Policy Responses*, Paris: FATF, [Online] Διαθέσιμο σε: [FATF Covid-19](#).

⁹ FATF (2020), ό.π., σελ. 5-6.

¹⁰ FATF (2022), *Objectives for the FATF during the Singapore Presidency 2022-2024*, Paris: FATF, [Online] Διαθέσιμο σε: [FATF Objectives2022 2024, p.2](#).

FATF του Απριλίου 2022¹¹, κυριάρχησε στην ατζέντα των Υπουργών η ανάγκη αποσόβησης των κινδύνων που σχετίζονται με τον ψηφιακό μετασχηματισμό και το κυβερνοέγκλημα.

Στην Ελλάδα, κατά την περίοδο αναφοράς (2018-2022) καταγράφονται, ομοίως, μεταβολές στα πεδία της εγκληματικής δράσης. Σύμφωνα με την Ελληνική Αστυνομία, η παρατηρούμενη ποιοτική διαφοροποίηση της εγκληματικότητας και η νέα διαμόρφωση του εγκληματικού περιβάλλοντος συνδέονται με τις μεταβολές που σημειώθηκαν στη συμπεριφορά των πολιτών και τα επιδημιολογικά δεδομένα που κυριάρχησαν στη χώρα, ιδίως μετά το 2020. Ενδεικτικά, εντός του 2021, εντοπίζεται σημαντική μείωση των κυριότερων δεικτών εγκληματικότητας (κλοπές-διαρρήξεις, ληστείες, κλοπές τροχοφόρων), συγκριτικά με τα προγενέστερα της εμφάνισης της πανδημίας έτη. Η μείωση της εγκληματικότητας εκτιμάται ότι σχετίζεται με τα μέτρα που ελήφθησαν για την αποφυγή της διάδοσης της πανδημίας, ιδίως τον περιορισμό της κυκλοφορίας των πολιτών – και άρα και των εν δυνάμει εγκληματιών –, σε συνδυασμό με τα αυξημένα μέτρα επιτήρησης και αστυνόμευσης¹². Ωστόσο, οι αυτές συνθήκες περιορισμού της κυκλοφορίας, επειδή συνδυάστηκαν με την αυξημένη χρήση του διαδικτύου από τους πολίτες και τη διευρυμένη χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών, συνέβαλαν στην αύξηση των υποθέσεων απάτης, ιδίως των υποθέσεων απάτης με υπολογιστή¹³.

Η μεταβολή της καταναλωτικής συμπεριφοράς των Ελλήνων πολιτών απετέλεσε, ομοίως, παράγοντα διαμόρφωσης των επιπέδων απειλής των επιμέρους εγκλημάτων. Το έτος 2022 η πρόσβαση των νοικοκυριών στο διαδίκτυο διαμορφώνεται στο 85,49%, κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο του 92,44%, από 56,31% το 2013 και 69,13% το 2016.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ 2013-2022 (%)										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ΕΕ - 27 κράτη (εκ του 2020)	77,17	79,61	81,37	84,21	85,81	87,94	89,68	91,30	92,31	92,44
Ελλάδα	56,31	65,55	68,09	69,13	70,96	76,49	78,54	80,38	85,07	85,49

Πηγή: Eurostat, 2023¹⁴.

Αντίστοιχη αύξηση παρουσιάζει η διαδικτυακή αγορά αγαθών και υπηρεσιών, αναδεικνύοντας μία μεταβολή στην καταναλωτική συμπεριφορά στην Ελλάδα, με συνέπειες, δυνητικά, στα επίπεδα απειλής του ηλεκτρονικού εγκλήματος και ιδίως της απάτης με υπολογιστή. Το έτος 2022, η αγορά αγαθών και υπηρεσιών διαμορφώνεται στο 45,80% του πληθυσμού, από 17,18% το 2013 και 23,44% το 2016.

ΑΓΟΡΑ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ 2013-2022 (%)										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ΕΕ - 27 κράτη	33,46	36,24	38,33	40,71	43,65	45,79	48,97	53,76	56,94	56,05
Ελλάδα	17,18	19,81	23,69	23,44	26,11	30,13	32,43	38,28	46,76	45,80

Πηγή: Eurostat, 2023¹⁵.

¹¹ FATF (n.d.), *FATF-Ministerial-Declaration-April-2022*, Paris: FATF, [Online] Διαθέσιμο σε: [FATF ministerial-declaration2021](#).

¹² Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2022), *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021*, (Ανοιχτή έκδοση), Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [ekthesiorganwmenou2021](#), σελ. 20.

¹³ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, ό.π., σελ. 92.

¹⁴ Eurostat (2023), *Households - level of internet access* [Online] Διαθέσιμο σε: [Eurostat databrowser](#).

¹⁵ Eurostat (2023), *Internet purchases by individuals (until 2019)* [Online] Διαθέσιμο σε: [Eurostat Databrowser ec ibuy1](#), Eurostat (2023), *Internet purchases by individuals (2020 onwards)* [Online] Διαθέσιμο σε: [Eurostat Databrowser ec ib2](#).

Το έτος 2021, η Ελλάδα κατείχε τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης στον κύκλο εργασιών ηλεκτρονικού εμπορίου στην Ε.Ε. με ποσοστό 77%¹⁶. Αντίστοιχα, το 2022 το 71% των χρηστών του διαδικτύου στην Ελλάδα πραγματοποίησε διαδικτυακή αγορά αγαθών ή υπηρεσιών, έναντι 45% το 2017¹⁷.

Η ως άνω περιγραφόμενη διευρυμένη χρήση του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών συναλλαγών, σε συνδυασμό με την επιβολή των μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού, ιδίως τον περιορισμό της κυκλοφορίας, μετέβαλαν, όπως ελέχθη ανωτέρω, το *modus operandi* των εγκληματιών κατά την περίοδο αναφοράς στο ευρύτερο πεδίο της εγκληματικότητας. Στα επόμενα κεφάλαια, αναλύεται η επίδραση των παραγόντων αυτών στο επίπεδο απειλής ανά έγκλημα.

2.2 ΑΠΕΙΛΗ ΑΠΟ ΒΑΣΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ

Στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται οι υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που διερευνήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές, ανά βασικό αδίκημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ		
Βασικά αδικήματα	Αριθμός υποθέσεων που ερευνήθηκαν	% επί του συνόλου
Ανθρωποκτονία με πρόθεση (α. 299 ΠΚ)	11	0,12%
Απάτη (α. 386, 386Α, 386Β ΠΚ, α. 24 Ν. 4689/2020)	1.487	16,78%
Απιστία (α. 390 ΠΚ)	57	0,64%
Αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος (α. 394 ΠΚ)	51	0,58%
Αρπαγή (α. 322, 324 ΠΚ)	6	0,07%
Παράνομη κατακράτηση (α. 325 ΠΚ)	5	0,06%
Διαφθορά - Δωροδοκία & Δωρολψία (α. 159, 159Α, 235, 236, 237, 237Α ΠΚ, α. 22 Ν. 4689/2020)	116	1,31%
Εγκλήματα κατά της γενετήσιας αξιοπρέπειας (α. 348, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351, 351Α ΠΚ)	22	0,25%
Εγκλήματα για τη θαλάσσια ρύπανση και την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος (α. 6 Ν. 4037/2012 και α. 13 Ν. 743/1977)	0	0,00%
Εγκλήματα περί εμπορικών σημάτων και περί πνευματικής ιδιοκτησίας (α. 45 Ν. 4679/2020, α. 66 Ν. 2121/1993)	27	0,30%
Εγκλήματα περί προστασίας του περιβάλλοντος (α. 28 Ν. 1650/1986)	5	0,06%
Εγκλήματα περί προστασίας των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς (α. 53, 54, 55, 61, 63 Ν. 3028/2002)	13	0,15%
Εγκλήματα περί θεμάτων που αφορούν όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες, εκρηκτικούς μηχανισμούς (α. 6, 15, 17 Ν. 2168/1993)	51	0,58%

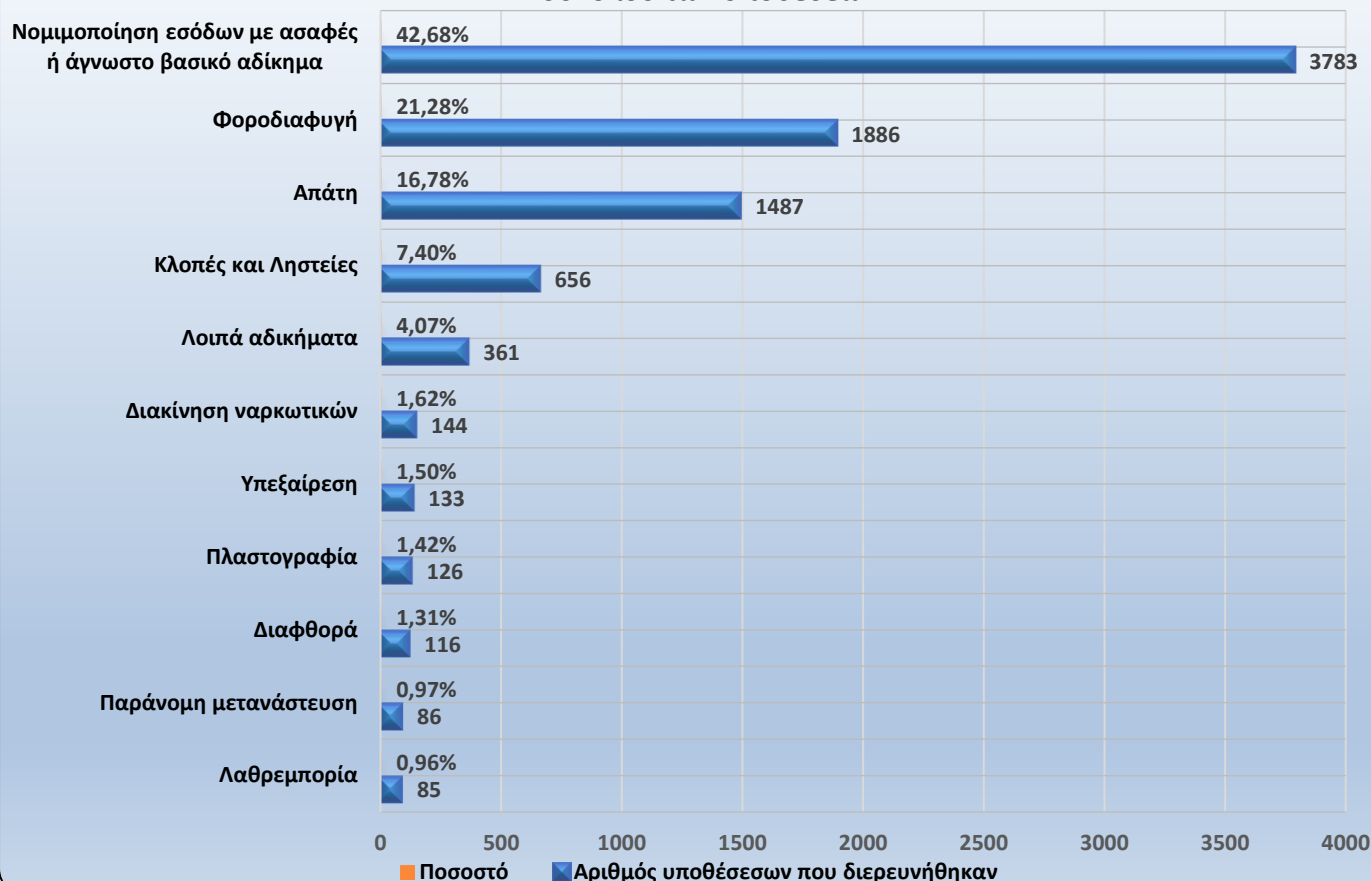
¹⁶ Amsterdam University of Applied Sciences & Ecommerce Europe (2022), *European E-commerce Report 2021*, Light Version: Amsterdam, Brussels [Online] Διαθέσιμο σε: [Ecommerce2021, σελ. 10.](#)

¹⁷ Amsterdam University of Applied Sciences & Ecommerce Europe (2022), *European E-commerce Report 2022*, Light Version: Amsterdam, Brussels [Online] Διαθέσιμο σε: [Ecommerce2022, σελ. 95.](#)

Εγκλήματα περί μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης (α. 29 και 30 Ν. 4251/2014)	86	0,97%
Εγκλήματα σχετικά με το νόμισμα (α. 207, 208, 208Α ΠΚ)	58	0,65%
Εκβίαση (α. 385 ΠΚ)	19	0,21%
Εμπορία ανθρώπων (α. 323Α ΠΚ)	26	0,29%
Κλοπή (α. 372 και 374 ΠΚ)	610	6,88%
Λαθρεμπορία (α.155 έως και 157 Ν. 2960/2001)	85	0,96%
Ληστεία (α. 380 ΠΚ)	46	0,52%
Παράνομη κατοχή, αγορά, χρήση, διακίνηση, καλλιέργεια ή παραγωγή ελεγχόμενων ναρκωτικών ή πρόδρομων ουσιών για προσωπική και μη κατανάλωση (α. 20-29 Ν. 4139/2013)	144	1,62%
Πλαστογραφία (α. 216, 217 ΠΚ)	126	1,42%
Βαριά και Θανατηφόρα Σωματική Βλάβη (α. 310, 311 ΠΚ)	2	0,02%
Τοκογλυφία (α. 404 ΠΚ)	5	0,06%
Υπεξαίρεση (α. 375 ΠΚ)	133	1,50%
Φοροδιαφυγή (α. 66 Ν. 4987/2022)	1.886	21,28%
Χρηματιστηριακά εγκλήματα (α. 28, 29, 30, 31 Ν. 4443/2016)	3	0,03%
Υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με ασαφές ή άγνωστο βασικό αδίκημα	3.783	42,68%
Σύνολο	8.863	100,00%

Από την ανάλυση των στοιχείων, τα αδικήματα με το υψηλότερο επίπεδο απειλής ως προς το ξέπλυμα χρήματος (ΞΧ) είναι τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (κλοπή, διακεκριμένη κλοπή, ληστεία και υπεξαίρεση), η διακίνηση ναρκωτικών, η απάτη, τα εγκλήματα φοροδιαφυγής, η πλαστογραφία, η λαθρεμπορία, η παράνομη διακίνηση μεταναστών και τα εγκλήματα διαφθοράς. Παρατηρείται, λοιπόν, μια άνοδος της απειλής από την απάτη, την πλαστογραφία και την λαθρεμπορία, έναντι της κατάστασης που παρατηρείται κατά την περίοδο αναφοράς της προηγούμενης Έκθεσης.

Ποσοστό των υποθέσεων που ερευνήθηκαν για ΞΧ ανά βασικό αδίκημα επί του συνόλου των υποθέσεων ΞΧ

Ακολουθεί μια ειδικότερη αναφορά στα σημαντικότερα, ως άνω, εγκλήματα – τα λοιπά εγκλήματα, που δεν αποτελούν ιδιαίτερη απειλή ως προς το ΞΧ, δεν περιλαμβάνονται στην παρακάτω ανάλυση.

2.2.1 Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας

Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας εξακολουθούν να απασχολούν σε σημαντικό βαθμό τις δικαστικές και διωκτικές αρχές¹⁸ και έχουν αναγνωρισθεί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο ως σημαντική απειλή (key crime threat)¹⁹.

2.2.1.1 2.2.1.1. Κλοπές και Ληστείες

Κατά την χρονική περίοδο αναφοράς (2018-2022), διεπράχθησαν ανά την ελληνική επικράτεια συνολικά 16.411 ληστείες (άρ. 380 Π.Κ.) και 433.304 κλοπές/διακεκριμένες κλοπές (άρ. 372 και 374 Π.Κ.), με την εν λόγω εγκληματική δραστηριότητα να επηρεάζεται (σημειώνοντας πτωτική τάση) κατά τα έτη 2020-2021 από τα έκτακτα υγειονομικά μέτρα που ελήφθησαν από την Ελληνική Πολιτεία. Το έτος 2022 οι κλοπές και οι ληστείες αυξήθηκαν εκ νέου, χωρίς να φθάσουν, όμως, στα επίπεδα προ του έτους 2020²⁰. Κατά τη διερεύνηση των εν λόγω υποθέσεων, οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας κατέσχεσαν συνολικά 35.632.939,21 ευρώ, τα οποία ανευρέθησαν στην κατοχή των συλληφθέντων δραστών.

¹⁸ Σύμφωνα με την έκθεση SOCTA 2021 σε επίπεδο ΕΕ καταγράφονται περισσότερες από 1 εκατ. υποθέσεις το χρόνο (Σελ. 13 - https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf).

¹⁹ Έκθεση SOCTA 2021 (Σελ. 98 - https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf).

²⁰ Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία προερχόμενα από την Ελληνική Αστυνομία, τα έτη 2018, 2019, 2020, 2021 και 2022 διεπράχθησαν -4.357-, -4.286-, -2.541-, -2.403- και -2.824- ληστείες αντίστοιχα, καθώς και -98.152-, -103.304-, -74.839-, -71.746- και -85.263- κλοπές/διακεκριμένες κλοπές αντίστοιχα.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι οι κλοπές και οι ληστείες, αποτελούν έναν από τους βασικότερους τομείς δραστηριότητας του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα²¹, όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω Πίνακα:

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ – ΚΛΟΠΕΣ ΚΑΙ ΛΗΣΤΕΙΕΣ					
	2018	2019	2020	2021	2022
Αριθμός εγκληματικών οργανώσεων (ε.ο.) που εξαρθρώθηκαν για όλα τα αδικήματα	335	375	344	358	342
Αριθμός ε.ο. που εξαρθρώθηκαν, δραστηριοποιούμενων σε κλοπές και ληστείες	123	171	174	157	167
Αριθμός μελών ε.ο. δραστηριοποιούμενων σε κλοπές και ληστείες	728	1017	1156	892	1.052
Ποσοστό ε.ο. δραστηριοποιούμενων σε κλοπές και ληστείες, επί του συνόλου των εξαρθρωθεισών ε.ο.	36,72%	45,60%	50,58%	43,85%	48,83%

Στην πλειονότητά τους, οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην τέλεση κλοπών και ληστειών είναι εγχώριες, δηλαδή αποτελούνται από ημεδαπούς (με μεγάλη συμμετοχή ατόμων Ρομά), ενώ όσον αφορά στις αλλοδαπές ε.ο., αυτές αποτελούνται κυρίως από άτομα Αλβανικής (σε μεγάλο ποσοστό), Γεωργιανής, Πακιστανικής, Ουκρανικής, Ρουμανικής, Αλγερινής κ.λπ. υπηκοότητας. Όσον αφορά στις διεθνείς διασυνδέσεις των ομάδων, αυτές παρουσιάζονται περιορισμένες και δεν διαπλέκονται, παρά σε ελάχιστες περιπτώσεις, με διεφθαρμένους κρατικούς λειτουργούς (αστυνομικούς, δημοσίους υπαλλήλους κ.α.)²².

Σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής (ετών 2018-2022), των δικτυικών αρχών (2018-2022), και του Υπουργείου Δικαιοσύνης (ετών 2017-2022), νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες διαπιστώθηκε σε υποθέσεις κλοπών και ληστειών με την συχνότητα που απεικονίζεται στον ακόλουθο πίνακα:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΙΣ ΚΛΟΠΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΛΗΣΤΕΙΕΣ					
	Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την Αρχή στις δικτυικές αρχές	Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων
Κλοπές	70	610	80	584	2.067
Ληστείες	16	46	14	21	59

Στο πλαίσιο των ως άνω υποθέσεων, κατασχέθηκαν/δεσμεύθηκαν συνολικά 1.453.300,46 € και δημεύθηκαν 429.833,00 €.

Από τη μελέτη υποθέσεων που απασχόλησαν την Ελληνική Αστυνομία, διαπιστώθηκε ότι οι δράστες των εν λόγω εγκλημάτων στις περισσότερες περιπτώσεις διήγαν πολυτελή βίο, προέβαιναν σε αγορές πολυτελών Ι.Χ.Ε., ενώ σε κάποιες περιπτώσεις διαπιστώθηκε ότι είχαν προβεί σε επενδύσεις σε ακίνητα και επιχειρήσεις.

Εν όψει των ανωτέρω, η απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από κλοπές και ληστείες χαρακτηρίζεται ως υψηλή και αμετάβλητη (σε σχέση με την Έκθεση του 2018).

²¹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, <https://www.astynomia.gr/statistik-es-etirides/statistika-stoicheia/etisies-ektheseis-organomenou-egklimatos/>.

²² Ibidem.

2.2.1.2 2.2.1.2. Υπεξαίρεση

Το αδίκημα της υπεξαίρεσης (άρθρο 375 Π.Κ.), συμπεριελήφθη και αυτό στο παρόν υποκεφάλαιο – σε αντίθεση με την προηγούμενη Έκθεση, στην οποία είχε ενταχθεί στα εγκλήματα διαφθοράς – εν όψει του ότι πρόκειται για έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας.

Στη Χώρα μας, κατά το χρονικό διάστημα αναφοράς, οι αρμόδιες διωκτικές αρχές επελήφθησαν σε 5.562 υποθέσεις υπεξαίρεσης, ενώ κατά τα έτη 2021-2022 ασκήθηκαν ποινικές δίωξεις σε 2.552 σχετικές περιπτώσεις.

Σε αντίθεση με ότι ισχύει για τις κλοπές και τις ληστείες, δεν διαπιστώνεται στην Ελλάδα η δράση οργανωμένων ομάδων, δραστηριοποιούμενων αποκλειστικά στη διάπραξη υπεξαίρεσεων²³. Το εν λόγω αδίκημα στην οργανωμένη του μορφή συρρέει κυρίως με λοιπά αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας (κυρίως κλοπές τροχοφόρων), καθώς και με τη διάπραξη απατών τόσο σε βάρος ιδιωτών, όσο και σε βάρος του Δημοσίου.

Ομοίως και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η υπεξαίρεση στην οργανωμένη της μορφή απαντά συνήθως ταυτόχρονα με πράξεις παράνομης ιδιοποίησης τροχοφόρων οχημάτων ή ανταλλακτικών αυτών²⁴, καθώς και σε υποθέσεις διαφθοράς²⁵.

Σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής (ετών 2018-2022), των διωκτικών αρχών (2018-2022), και του Υπουργείου Δικαιοσύνης (ετών 2017-2022), νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες διαπιστώθηκε σε υποθέσεις υπεξαίρεσης σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΝ ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΗ				
Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την Αρχή στις διωκτικές αρχές	Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων
7	133	109	93	365

Στο πλαίσιο των ως άνω υποθέσεων, κατασχέθηκαν/δεσμεύθηκαν συνολικά 10.041.207,20 €.

Κατόπιν των παραπάνω και με δεδομένο ότι, όπως προαναφέρθηκε, στην Έκθεση του 2018 το αδίκημα της υπεξαίρεσης δεν μελετήθηκε αυτοτελώς, αλλά εντάχθηκε στα προς μελέτη αδικήματα για την εκτίμηση του επιπέδου απειλής από τη διαφθορά²⁶, η απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από το αδίκημα της υπεξαίρεσης χαρακτηρίζεται ως μέση-υψηλή, χωρίς να είναι δυνατή η εκτίμηση του δείκτη μεταβολής αυτής.

2.2.2 Διακίνηση Ναρκωτικών

Με βάση την έκθεση της Europol (2021), η διακίνηση ναρκωτικών (άρθρα 20-23 Ν. 4139/2013 περί εξαρτησιογόνων ουσιών) εξακολουθεί να κυριαρχεί στο σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ευρώπη, με δεδομένο ότι συνιστά το αντικείμενο του 38% των καταγγελλόμενων εγκληματικών δικτύων, και παράγει πολύ υψηλά παράνομα έσοδα. Η διαφθορά διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εδραίωση τέτοιων εγκληματικών ομάδων, πράγμα που, κατά πως φαίνεται, έχει υποτιμηθεί σημαντικά εντός της ΕΕ²⁷. Όπως επισημαίνεται από την Interpol

²³ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, <https://www.astynomia.gr/statistikes-epetirides/statistika-stoicheia/etisies-ektheseis-organomenou-egklimatos/>.

²⁴ Έκθεση SOCTA 2021 (Σελ. 86 - https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf).

²⁵ Έκθεση SOCTA – Interim Report 2023: New, changing and emerging threats (EU RESTRICTED, Σελ. 16)

²⁶ Σελ. 28 του NRA 2018, σε συνδυασμό με ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Σελ. 237 του NRA 2018.

²⁷ EUROPOL (2021), *European Union (EU) Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2021*, [online] Διαθέσιμο σε: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf, Σελ. 12, 22, 45, 47, 48, 49, 51, 52.

(2022), το εμπόριο συνθετικών ναρκωτικών συγκαταλέγεται στις επτά υψηλότερες απειλές εγκλημάτων παγκοσμίως.²⁸

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται τόσο ως χώρα διέλευσης των ναρκωτικών ουσιών στην Ε.Ε. («πύλη εισόδου»), όσο και ως χώρα προορισμού αυτών προς εγχώρια κατανάλωση. Η στρατηγική της θέσης ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, καθώς και η διαμόρφωση του εδάφους της με τα ιδιαίτερα τοπογραφικά χαρακτηριστικά της, διευκολύνουν τις συναφείς εγκληματικές ομάδες. Οι σημαντικότερες ναρκωτικές ουσίες που διακινήθηκαν στη χώρα μας, σύμφωνα με τις Διοικητικές Αρχές, κατά τα έτη 2018-2022, είναι η κάνναβη, η ηρωίνη, η κοκαΐνη και σε μικρότερο βαθμό τα συνθετικά ναρκωτικά.²⁹ Επιπλέον, η Ελλάδα αποτελεί μία από τις χώρες που παράγουν οι ίδιες ναρκωτικές ουσίες. Οι χώρες με τις οποίες γειτνιάζει η Ελλάδα (Αλβανία και Τουρκία) έχουν αναδειχθεί ως κομβικά σημεία προέλευσης και διέλευσης κάνναβης και ηρωίνης, αντίστοιχα, ενώ οι εγχώριες εγκληματικές ομάδες παρουσιάζουν ιδιαίτερα έντονη δράση στην παράνομη διακίνηση ναρκωτικών.³⁰

Τα μέτρα που εφαρμόστηκαν από την Ελληνική Πολιτεία για την αντιμετώπιση της πανδημίας (διασποράς του COVID-19), είχαν έμμεσο αντίκτυπο και στην διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, επιδρώντας στις τιμές και τη διαθεσιμότητα τους. Ως επί το πλείστον, επηρέασαν τον αριθμό των συλλήψεων και τη διαθεσιμότητα ορισμένων ναρκωτικών, οδηγώντας σε ελλείψεις και υψηλότερες τιμές, και δημιούργησαν αλλαγές στον τρόπο της περαιτέρω διακίνησης ναρκωτικών εντός της Ελλάδας. Ακόμα, καταγράφηκε ότι το 2020 μειώθηκαν οι διακινηθείσες ποσότητες τόσο εγχώρια, όσο και διεθνώς. Παρά, όμως, τη συνέχιση εφαρμογής μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας, το 2021 η εικόνα αυτή ανατρέπει και καταγράφονται δείκτες και τιμές που ακολουθούν τη σταθερά ανοδική τάση που υπήρχε έως το 2019 στην εν λόγω εγκληματική δραστηριότητα.³¹

Από το Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών – Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (περίοδος αναφοράς 2018 – 2022), την Αρχή (περίοδος αναφοράς 2018 – 2022) και το Υπουργείο Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2021 – 2022), συλλέχτηκαν τα στατιστικά στοιχεία των υποθέσεων διακίνησης ναρκωτικών³², τα οποία αποτυπώνονται αναλυτικά στον κάτωθι πίνακα:

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ			
Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
63.949	19.383	5.925	6.239.476,32 €

Εξάλλου, από το Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών – Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (περίοδος αναφοράς 2018 – 2022) συλλέχτηκαν τα στοιχεία των συνολικών εκτιμώμενων «εμπορικών» αξιών των κατασχεμένων από τις ελληνικές Διοικητικές Αρχές ποσοτήτων ναρκωτικών κατά έτος, τα οποία αποτυπώνονται αναλυτικά στον κάτωθι πίνακα:

²⁸ INTERPOL (2022), *Annual Report 2022*, [online] Διαθέσιμο σε:

https://www.interpol.int/content/download/19843/file/INTERPOL%20%20Annual%20Report%202022_EN.pdf, Σελ. 8, 10.

²⁹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2022), *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021*, [online] Διαθέσιμο σε: <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>, Σελ. 5, 6, 36.

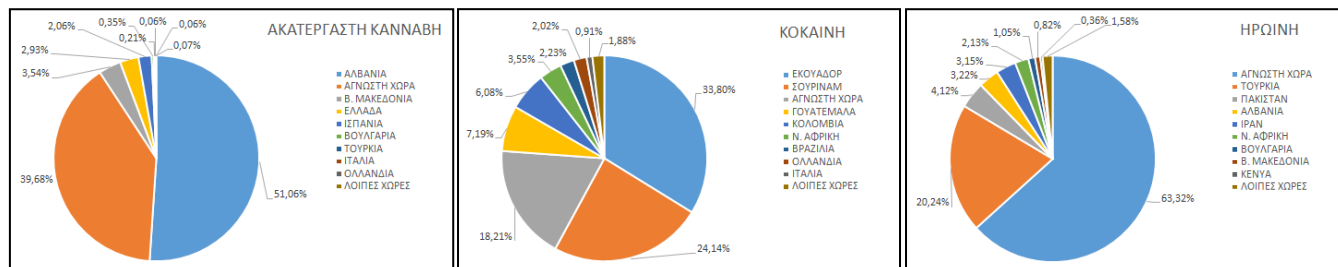
³⁰ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών – Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (Σ.Ο.Δ.Ν.-Ε.Μ.Π.) (2023), *Ετήσια Έκθεση του ΣΟΔΝ-ΕΜΠ για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα έτους 2022*, [online] Διαθέσιμο σε: <https://www.astynomia.gr/file/2023/06/21062023sodnetisia2022.pdf>, Σελ. 39.

³¹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2022), *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021*, [online] Διαθέσιμο σε: <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>, Σελ. 21, 37.

³² Αξίζει να σημειωθεί ότι, μεταξύ των ανωτέρω στατιστικών στοιχείων συμπεριλαμβάνονται στοιχεία τόσο για το αδίκημα της διακίνησης ναρκωτικών όσο και για αυτό της χρήσης-κατοχής ναρκωτικών, καθώς ήταν αδύνατος ο διαχωρισμός τους.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ «ΕΜΠΟΡΙΚΗ» ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΧΕΜΕΝΩΝ ΠΟΣΟΤΗΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ³³				
Έτος 2018	Έτος 2019	Έτος 2020	Έτος 2021	Έτος 2022
390.000.000,00 €	1.130.000.000,00 €	400.000.000,00 €	345.000.000,00 €	223.000.000,00 €

Σύμφωνα με τα ως άνω διαθέσιμα στοιχεία, η προέλευση των κατασχεμένων ναρκωτικών ουσιών στην ελληνική επικράτεια τα έτη 2018-2022 απεικονίζεται στα παρακάτω γραφήματα:

Όπως οι κλοπές και οι ληστείες, έτσι και η διακίνηση ναρκωτικών αποτελεί έναν από τους βασικότερους τομείς δραστηριότητας του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω Πίνακα³⁴:

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ – ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ					
	2018	2019	2020	2021	2022
Αριθμός εγκληματικών οργανώσεων (ε.ο.) που εξαρθρώθηκαν για όλα τα αδικήματα	335	375	344	358	342
Αριθμός ε.ο. που εξαρθρώθηκαν, δραστηριοποιούμενες σε διακίνηση ναρκωτικών	113	105	89	93	82
Αριθμός μελών ε.ο. δραστηριοποιούμενες σε διακίνηση ναρκωτικών	975	765	660	597	454
Ποσοστό ε.ο. δραστηριοποιούμενες σε διακίνηση ναρκωτικών, επί των συνολικά εξαρθρωθεισών ε.ο.	33,73%	28,00%	25,87%	25,98%	23,98%

Κατά την περίοδο αναφοράς, το κέρδος το οποίο αποκόμισαν οι εγκληματικές ομάδες από όλες συνολικά τις εγκληματικές τους δραστηριότητες, εκτιμάται στο ποσό των 130 εκατομμυρίων ευρώ περίπου, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου, προέρχεται από την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Σε ό,τι αφορά τη γεωγραφική εξάπλωση των εγκληματικών ομάδων, ένα σημαντικό ποσοστό αυτών (17,42% επί του συνόλου) εξακριβώθηκε ότι είχε διεθνή-διασυνοριακή διάσταση, η πλειονότητα δε δραστηριοποιείτο κυρίως στη διακίνηση παράνομων μεταναστών και ακολούθως, στη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, το λαθρεμπόριο προϊόντων και την εμπορία ανθρώπων. Κατά συνέπεια, η απειλή από εγκληματικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στη διακίνηση ναρκωτικών κρίνεται σοβαρή.

³³ Σημειώνονται οι ακόλουθες παρατηρήσεις αναφορικά με τον υπολογισμό των εν λόγω αξιών:

- στην Κοκαΐνη και την Ηρωίνη υπολογίσθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τη μέση τιμή γραμμαρίου (streetprice), χωρίς να υπολογίζεται το οικονομικό όφελος που θα προέκυπτε από την πρόσμιξή τους με άγνωστες ουσίες, διαδικασία που μεταβάλλει αυξητικά το τελικό ποσό.
- στα Συνθετικά ναρκωτικά υπολογίσθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τη μέση τιμή γραμμαρίου ή δισκίου.
- στην Κάνναβη υπολογίσθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τη μέση τιμή γραμμαρίου (streetprice), ενώ στις περιπτώσεις της ακατέργαστης κάνναβης χρησιμοποιήθηκε η μέση τιμή της προερχόμενης από την Αλβανία. Στα έσοδα δεν μπορεί να υπολογιστεί το οικονομικό όφελος από τα κατασχεμένα δενδρύλλια κάνναβης, καθώς αυτά εντοπίστηκαν σε διάφορα μεγέθη (από εκατοστά του μέτρου μέχρι πλήρους αναπτύξεως δένδρα) και δεν είναι δυνατή η κατηγοριοποίηση ή η ομαδοποίησή τους, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά με τις σημαντικές ποσότητες παράγωγων προϊόντων κάνναβης (ακατέργαστη, κατεργασμένη, χασισέλαιο κλπ.) που θα προέκυπταν.

³⁴ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2018-2022), *Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2018 – 2022*, [online] Διαθέσιμο σε:

<https://www.astynomia.gr/statistik-es-etirides/statistika-stoicheia/etisies-ektheseis-organomenou-egklmatos/>.

Αντίστοιχα, το αδίκημα της διακίνησης ναρκωτικών μαζί με το αδίκημα της απάτης αποτελούν τα συνηθέστερα βασικά εγκλήματα που σχετίζονται με τις έρευνες για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Ειδικότερα, το 49% των εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται σε νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ως κύρια δραστηριότητά τους, είναι επίσης αναμειγνύμενα και σε εμπορία ναρκωτικών³⁵. Από τη μελέτη υποθέσεων που απασχόλησαν την Ελληνική Αστυνομία διαπιστώθηκε ότι οι δράστες ξεπλύματος χρήματος από διακίνηση ναρκωτικών σε σημαντικό αριθμό υποθέσεων διήγαν πολυτελή βίο, ενώ επιπροσθέτως παρατηρήθηκε και η αγορά αγαθών μεγάλης αξίας και ακίνητης περιουσίας (σε μικρότερο βαθμό), καθώς και η αγορά κερδισμένων δελτίων ΟΠΑΠ.

Περαιτέρω, από το Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών – Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (περίοδος αναφοράς 2018 – 2022), την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (περίοδος αναφοράς 2018 – 2022) και το Υπουργείο Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017 – 2022), συνελέγησαν τα στατιστικά στοιχεία των υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με βασικό αδίκημα την διακίνηση ναρκωτικών, τα οποία αποτυπώνονται αναλυτικά στον κάτωθι πίνακα:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ					
Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την Αρχή στις διωκτικές αρχές	Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
230	144	457	154	620	286.940,00 €

Το εκτιμώμενο μέγεθος των μη ανιχνευμένων εγκληματικών προϊόντων που σχετίζονται με τις ως άνω υποθέσεις είναι 5.860.448,00 €.

Εν κατακλείδι, η απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες για το αδίκημα της διακίνησης ναρκωτικών χαρακτηρίζεται ως υψηλή και αμετάβλητη σε σχέση με την Έκθεση του 2018.

2.2.3 Απάτη

Μια από τις βασικές διαπιστώσεις τα τελευταία χρόνια, αναφορικά με τις τάσεις της εγκληματικότητας σε διεθνές επίπεδο, είναι η εμφάνιση της απάτης ως «υψηλής» ή «πολύ υψηλής» απειλής³⁶. Βάσει των ευρημάτων της Interpol, ο υψηλός ρυθμός ψηφιακού μετασχηματισμού, ιδίως κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, συνέβαλε στη σημαντική αύξηση των υποθέσεων απάτης, ιδίως μέσω του διαδικτύου. Την διεθνή αυτή τάση αύξησης των υποθέσεων απάτης, ιδίως της απάτης με υπολογιστή, είτε επενδυτικής είτε μέσω του διαδικτύου, εντοπίζει στις έρευνές της και η FATF, ως αποτέλεσμα των νέων συνθηκών που διαμορφώθηκαν μετά το 2020 και την πανδημία.³⁷

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η καταπολέμηση της απάτης αποτελεί μια από τις προτεραιότητες της ΕΕ για την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος στο πλαίσιο του EMPACT 2022-2025³⁸, όπως οι

³⁵ EUROPOL (2021), *European Union (EU) Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2021*, [online] Διαθέσιμο σε: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf, Σελ. 28.

³⁶ Interpol (2022), *Interpol Global Crime Trend Summary Report*, Lyon: Interpol, [Online] Διαθέσιμο σε: [Interpol Report 2022, σελ. 4](#).

³⁷ FATF (2020). *Update: COVID-19-Related Money Laundering and Terrorist Financing Risks*, Paris: FATF, [Online] Διαθέσιμο σε: [FATF Covid-19, p. 5-6](#).

³⁸ Το EMPACT αποτελεί την Ευρωπαϊκή Πολυεπιστημονική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών. Εισάγει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ, η οποία περιλαμβάνει μέτρα που κυμαίνονται από ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, αστυνομική, τελωνειακή και δικαστική συνεργασία έως τη διαχείριση πληροφοριών, την καινοτομία, την κατάρτιση, την πρόληψη και την εξωτερική διάσταση της εσωτερικής ασφάλειας, καθώς και συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Βλ. Europol (2022), *EU Policy Cycle – EMPACT, EMPACT 2022+ Fighting crime together*, [Online] Διαθέσιμο σε: [Europol.europa](#).

προτεραιότητες αυτές αποφασίσθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Μάιο του 2021. Πράγματι, η απάτη κατατάσσεται από τα κράτη μέλη σε υψηλό επίπεδο ως προς την απειλή, με τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων ως μέσων τέλεσης του εγκλήματος να εμφανίζεται διαδεδομένη, ιδίως μετά την πανδημία, και στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Οι διαδικτυακές απάτες και η μέθοδος phishing καταλαμβάνουν πολύ υψηλή θέση μεταξύ των εγκληματικών τάσεων που θεωρήθηκαν ότι συνιστούν «υψηλή» και «πολύ υψηλή» απειλή για τα κράτη του ευρωπαϊκού χώρου³⁹.

Στην Ελλάδα, την περίοδο αναφοράς 2018-2022, οι υποθέσεις απάτης, συμπεριλαμβανομένης της απάτης με υπολογιστή, της απάτης σχετικά με τις επιχορηγήσεις και της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ (άρ. 386, 386Α, 386Β ΠΚ, 24 Ν. 4689/2020), παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο απειλής, αντίστοιχα με τα ευρήματα σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Όπως αναλύθηκε και στην εισαγωγή του παρόντος τμήματος της Έκθεσης, τα μέτρα που ελήφθησαν για την αποφυγή της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 στην Ελλάδα, ιδίως ο περιορισμός της κυκλοφορίας, σε συνδυασμό με τη μεταβολή της καταναλωτικής συμπεριφοράς των Ελλήνων πολιτών κατά την περίοδο αναφοράς, συνετέλεσαν στη διαμόρφωση ενός νέου εγκληματικού περιβάλλοντος με σημαντική αύξηση των υποθέσεων απάτης, ιδίως των υποθέσεων απάτης με υπολογιστή, εν συγκρίσει προς τα προηγούμενα έτη.⁴⁰

Στον κάτωθι πίνακα, παρατίθενται τα στατιστικά στοιχεία των υποθέσεων απάτης, όπου σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και τα στοιχεία των διωκτικών αρχών (περίοδος αναφοράς 2018-2022), υπήρξαν έρευνες, διώξεις και καταδίκες:

ΑΠΑΤΗ			
Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων
34.252	38.179	4.876	16.845

Ως προς τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, με βασικό αδίκημα τις διάφορες μορφές απάτης, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και τα στοιχεία των διωκτικών αρχών (περίοδος αναφοράς 2018-2022), τα στατιστικά στοιχεία διαμορφώνονται ως κάτωθι:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΝ ΑΠΑΤΗ				
Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την Αρχή στις διωκτικές αρχές	Υποθέσεις που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων
152	1.487	229	158	622

Τα κατασχεθέντα ή δεσμευμένα ποσά στο πλαίσιο των υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με βασικό αδίκημα την απάτη ανέρχονται σε 39.609.982,24 ευρώ⁴¹.

Η ως άνω περιγραφόμενη διευρυμένη χρήση του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών συναλλαγών, σε συνδυασμό με την επιβολή των μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, ιδίως τον περιορισμό της κυκλοφορίας, πέραν της επίδρασής τους στην αύξηση των υποθέσεων απάτης

³⁹ Interpol, ό.π., σελ. 8.

⁴⁰ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2022α), Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2020, (Ανοιχτή έκδοση), Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [ekthesiorganwmenou2020](#), σελ. 86. Ενδεικτικά, το 2017, οι υποθέσεις απάτης που απασχόλησαν την Ελληνική Αστυνομία ήταν 2.869 και οι υποθέσεις απάτης με υπολογιστή 285, αριθμός υποθέσεων που το 2020 διαμορφώθηκε σε 4.058 και 1.192 αντίστοιχα.

⁴¹ Στοιχεία Αρχής και Ελληνικής Αστυνομίας.

κατά την περίοδο αναφοράς, μετέβαλαν, όπως προελέχθη, και το *modus operandi* των εγκληματιών στο ευρύτερο πεδίο της εγκληματικότητας, και ειδικότερα, στο πεδίο της απάτης. Αν και η συγκεκριμένη εγκληματική συμπεριφορά χαρακτηρίζεται γενικά από μεγάλη ποικιλομορφία, η Ελληνική Αστυνομία εντοπίζει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ως προς την μεθοδολογία των δραστών. Ένα εξ αυτών είναι ότι, σε επίπεδο οργανωμένου εγκλήματος, η απάτη τελείται σε συνδυασμό με άλλα αδικήματα, όπως ιδίως αυτά της πλαστογραφίας, της παραβίασης του απορρήτου τηλεφωνικής επικοινωνίας και προφορικής συνομιλίας, της παραβίασης στοιχείων ή προγραμμάτων υπολογιστών, της παρακώλυσης λειτουργίας πληροφοριακών συστημάτων και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, και σε μικρότερο βαθμό με εκείνα της κλοπής, της υπεξαίρεσης, της ληστείας και της αποδοχής και διάθεσης προϊόντων εγκλήματος⁴².

Περαιτέρω, στο επίπεδο του οργανωμένου εγκλήματος, εμφανίζεται η τάση χρησιμοποίησης ολοένα και πιο εξειδικευμένων και ευρηματικών τεχνικών ως προς τις μεθόδους εξαπάτησης, με εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών, και της δυνατότητας εξαπόλυσης μαζικών απατηλών επιθέσεων μέσω του διαδικτύου. Η πλειονότητα των εγκληματικών ομάδων έχει σχετικά σύντομο χρονικό ορίζοντα δράσης. Ενδεικτικά, το έτος 2021, εκ του συνόλου των 36 εγκληματικών ομάδων που εξαρθρώθηκαν από την Ελληνική Αστυνομία, το 64% εξ αυτών είχε ορίζοντα δράσης 1-6 μηνών, το 86% αυτών αποτελούσαν εγχώριες, ήτοι ομοιογενείς και αμιγείς ομάδες, ενώ το 81% αυτών δρούσαν αποκλειστικά εντός Ελλάδας με μόλις το 19% να διατηρεί ενεργά μέλη στο εξωτερικό. Ως προς το *modus operandi* των εξαρθρωθεισών εγκληματικών ομάδων, ενδεικτικά αναφέρονται οι απάτες μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με υπερήλικες κυρίως, ιδιώτες, η απάτη μέσω διαδικτύου με υποκλοπή διαπιστευτηρίων και προσωπικών δεδομένων χρηστών (π.χ. κωδικών πρόσβασης διαδικτυακών τραπεζικών λογαριασμών), η αφαίρεση κρυπτονομισμάτων, η απάτη με τη χρήση ιστοσελίδας διαδικτυακού εμπορίου ή με το πρόσχημα παραγγελίας εμπορευμάτων, οι απάτες με εικονικές συνταγογραφήσεις, και η απάτη με τη μέθοδο *carousel*⁴³.

2.2.4 Εγκλήματα Φοροδιαφυγής

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που συλλέχθηκαν για την περίοδο αναφοράς 2018-2022 η απειλή των εγκλημάτων φοροδιαφυγής (άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας Ν. 4987/2022, αντίστοιχο άρθρο 66 του προϋχύσαντα Κ.Φ.Δ Ν. 4174/2013) παραμένει «Υψηλή».

Ειδικότερα, παρατίθεται ο κάτωθι πίνακας με στοιχεία που παρέσχε η Α.Α.Δ.Ε., αναφορικά με τις Μηνυτήριες Αναφορές ως προς τα αδικήματα του άρθρου 66 του Ν. 4174/2013 και τις Αναφορές του Ν. 4557/2018 για τα έτη 2019-2022 :

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΗΝΥΤΗΡΙΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 66 ΤΟΥ Ν. 4174/2013 ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ Ν. 4557/2018					
	Σύνολο 2019	Σύνολο 2020	Σύνολο 2021	Σύνολο 2022	Σύνολο 2019 – 2022
Πλήθος μηνυτήριων αναφορών από Δ.Ο.Υ, Ελεγκτικά Κέντρα (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ, ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π) και Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.	990	1.336	1.909	1.464	5.699
Πλήθος αναφορών για βεβαιωμένη φοροδιαφυγή προς την Αρχή βάσει του Ν. 4557/2018	300	225	450	376	1.351
Πλήθος αναφορών για βεβαιωμένη φοροδιαφυγή άνω των 50.000 € προς Αρχή βάσει του Ν. 4557/2018	211	214	437	376	1.238

⁴² Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2024), *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2022*, (Ανοιχτή έκδοση), Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [Οργανωμένο έγκλημα 2022](#) , σελ. 114.

⁴³ Για το έτος 2021 βλ. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, ό.π. σελ. 95-96. Ειδικά για τη μέθοδο carousel, βλ. υποσημείωση 60 σε: Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, ό.π. σελ. 99.

Ποσά που αναλογούν στο πλήθος των αναφορών για διαπραχθέντα αδικήματα φοροδιαφυγής άνω των 50.000 € προς Αρχή βάσει του Ν. 4557/2018 (€ εκ.)	284,44	713,21	701,92	1.566,56	3.266,13

Επιπλέον, κατά τα έτη 2018-2022, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΑΑΔΕ, κατόπιν διενέργειας φορολογικού ελέγχου διαπιστώθηκαν βασικά αδικήματα του άρθρου 4 του Ν. 4557/2018 (εγκλήματα φοροδιαφυγής άρθρου 66 του Ν. 4987/2022) σε συνολικά 1450 υποθέσεις, για τις οποίες έγιναν σχετικές Αναφορές προς την Αρχή του Ν. 4557/2018. Παράλληλα, η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.) του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών κατά την περίοδο 22/10/2018 έως 31/5/2023, εξέδωσε 2.396 εντολές έρευνας-ελέγχου, εκ των οποίων συντάχθηκαν 50 Πορισματικές Εκθέσεις προς την Α.Α.Δ.Ε. συνεπεία ενδείξεων ποινικά κολάσιμης φοροδιαφυγής και 1.703 Πορισματικές Αναφορές προς τον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος⁴⁴. Αντίστοιχα, η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας κατά τα έτη 2018-2022 χειρίστηκε 1.743 υποθέσεις για το αδίκημα της φοροδιαφυγής.

Συμπληρωματικά, στον πίνακα που ακολουθεί περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία για τα έτη 2018-2022 αναφορικά με τις υποθέσεις που απέστειλε η Αρχή στις Υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε., αναφορικά με την ύπαρξη υπονοιών διάπραξης αδικημάτων που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους, προκειμένου να εξεταστεί, να ελεγχθεί και να αποδειχθεί ή όχι η διάπραξη τους :

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΑΠΟ ΑΡΧΗ ΠΡΟΣ Α.Α.Δ.Ε.						
Έτος ⁴⁵	Πλήθος εγγράφων παροχής πληροφοριών Αρχής ⁴⁶	Πλήθος εμπλεκόμενων προσώπων των εγγράφων παροχής πληροφοριών της Αρχής ⁴⁷	Πλήθος υποθέσεων για τις οποίες εκδόθηκε εντολή ελέγχου ⁴⁸	Πλήθος υποθέσεων που οριστικοποιήθηκαν ⁴⁹	Βεβαιωθέντα ποσά ⁵⁰ (€)	Εισπραχθέντα ποσά ⁵¹ (€)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

⁴⁴ Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, και μόνο εφόσον προκύπτουν ενδείξεις ποινικά κολάσιμης φοροδιαφυγής, σύμφωνα με τα άρθρα 66 επ. του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, οι ελεγκτές της Δ.Ε.Ο.Ε. συντάσσουν Πορισματική Έκθεση, η οποία γνωστοποιείται προς τον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος και ακολούθως διαβιβάζεται στην Α.Α.Δ.Ε. και συγκεκριμένα στο Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.), μαζί με τον φάκελο της υπόθεσης. Σημειώνεται, ότι η εν λόγω Υπηρεσία, προβαίνει στον προσωρινό και οριστικό προσδιορισμό του φόρου, τηρουμένων των όσων προβλέπονται στο άρθρο 28Α του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας. Για όσα ελεγχόμενα πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, μετά το πέρας της έρευνας-ελέγχου, δεν διαπιστώνονται από τη Δ.Ε.Ο.Ε. για οποιοδήποτε λόγο, ενδείξεις ποινικά κολάσιμης φοροδιαφυγής, δεν συντάσσεται σύμφωνα με τα ανωτέρω, Πορισματική Έκθεση, αλλά Πορισματική Αναφορά, η οποία διαβιβάζεται στον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος.

⁴⁵ Τα στοιχεία των στηλών (3), (4), (5) και (6) σχετίζονται αποκλειστικά με την αναφερόμενη σε εκάστη γραμμή περίοδο, χωρίς απαραίτητα να συσχετίζονται μεταξύ τους ή με τα στοιχεία των στηλών (1) και (2).

⁴⁶ Πλήθος Εγγράφων Παροχής Πληροφοριών από την Αρχή του άρθρου 47 του ν.4557/2018 που παρελήφθησαν από την Α.Α.Δ.Ε. στην αναφερόμενη περίοδο.

⁴⁷ Συνολικό πλήθος εμπλεκόμενων προσώπων των Εγγράφων Παροχής Πληροφοριών της Αρχής του άρθρου 47 του ν.4557/2018 (πρώην άρθρου 7 του ν.3691/2008) της στήλης (1).

⁴⁸ Πλήθος υποθέσεων για τις οποίες εκδόθηκαν εντολές ελέγχου, σχετικές με Έγγραφα Παροχής Πληροφοριών της Αρχής του άρθρου 47 του ν.4557/2018 στην αναφερόμενη περίοδο. Το πλήθος των εντολών ελέγχου ανά χρονική περίοδο επικαιροποιείται αυξανόμενο με νέες εντολές ελέγχου και μειούμενο με τις εντολές ελέγχου για τις οποίες η Φορολογική Διοίκηση δε δύναται να εκδώσει καταλογιστική πράξη.

⁴⁹ Πλήθος υποθέσεων σχετικών με Έγγραφα Παροχής Πληροφοριών της Αρχής του άρθρου 47 του ν.4557/2018 για τις οποίες ολοκληρώθηκε ο έλεγχος στην αναφερόμενη περίοδο.

⁵⁰ Συνολικό ποσό βεβαίωσης σε Ευρώ υποθέσεων σχετικών με Έγγραφα Παροχής Πληροφοριών της Αρχής του άρθρου 47 του ν.4557/2018 στην αναφερόμενη περίοδο.

⁵¹ Συνολικό ποσό εισπράξεων σε Ευρώ υποθέσεων σχετικών με Έγγραφα Παροχής Πληροφοριών της Αρχής του άρθρου 47 του ν.4557/2018 στην αναφερόμενη περίοδο.

2018	368	803	732	378	26.917.757	1.603.854
2019	481	1413	509	380	87.147.313	1.606.585
2020	259	706	393	267	36.795.207	2.163.074
2021	124	430	390	358	982.649.483	2.601.611
2022	104	496	253	288	177.470.408	2.609.469
Σύνολο	1336	3848	2277	1671	1.310.980.168	10.584.593

Σημειωτέον ότι κατά τα έτη 2018-2022 η Αρχή απέστειλε 1157 υποθέσεις με υπόνοιες φοροδιαφυγής προς τις δικαστικές αρχές.

Τέλος, αναφορικά με το αδίκημα της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες με Βασικό Αδίκημα την Φοροδιαφυγή, παραθέτουμε τα κάτωθι στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τα έτη 2017-2022:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ				
Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
1.886	766	127	649	101.038.269,49 €

2.2.5 Πλαστογραφία

Η πλαστογραφία (αρ. 216, 217 Π.Κ.) αποτελεί ένα έγκλημα, το οποίο, ως επί το πλείστον, εμφανίζεται δευτερογενώς και συρρέει με έτερες μορφές εγκληματικής δραστηριότητας⁵². Αυτές περιλαμβάνουν τις περισσότερες μορφές διασυνοριακού εγκλήματος, όπως η διακίνηση παράνομων μεταναστών, η εμπορία ανθρώπων, καθώς και η διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και κλεμμένων οχημάτων. Επιπρόσθετα, μπορεί να διευκολύνει την τέλεση απάτης, δωροδοκίας και εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.

Σημαντικός αριθμός των εγκληματικών οργανώσεων δρουν στο τομέα της πλαστογραφίας, με υπηκοότητες προέλευσης των μελών τους πρωτίστως την ελληνική και ακολούθως την πακιστανική, τη ρωσική, τη γεωργιανή, την τούρκικη, την ιρανική, την αλβανική και τη συριακή⁵³.

Η πλαστογραφία ως πρωτογενής εγκληματική δραστηριότητα επηρεάζει, στην οργανωμένη της μορφή⁵⁴, σε μικρότερο βαθμό τη Χώρα μας σε σχέση με έτερες εγκληματικές δραστηριότητες (π.χ. εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, διακίνηση ναρκωτικών, απάτες κ.λπ.)⁵⁵, όπως αποτυπώνεται και στον κατωτέρω Πίνακα:

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ – ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑ

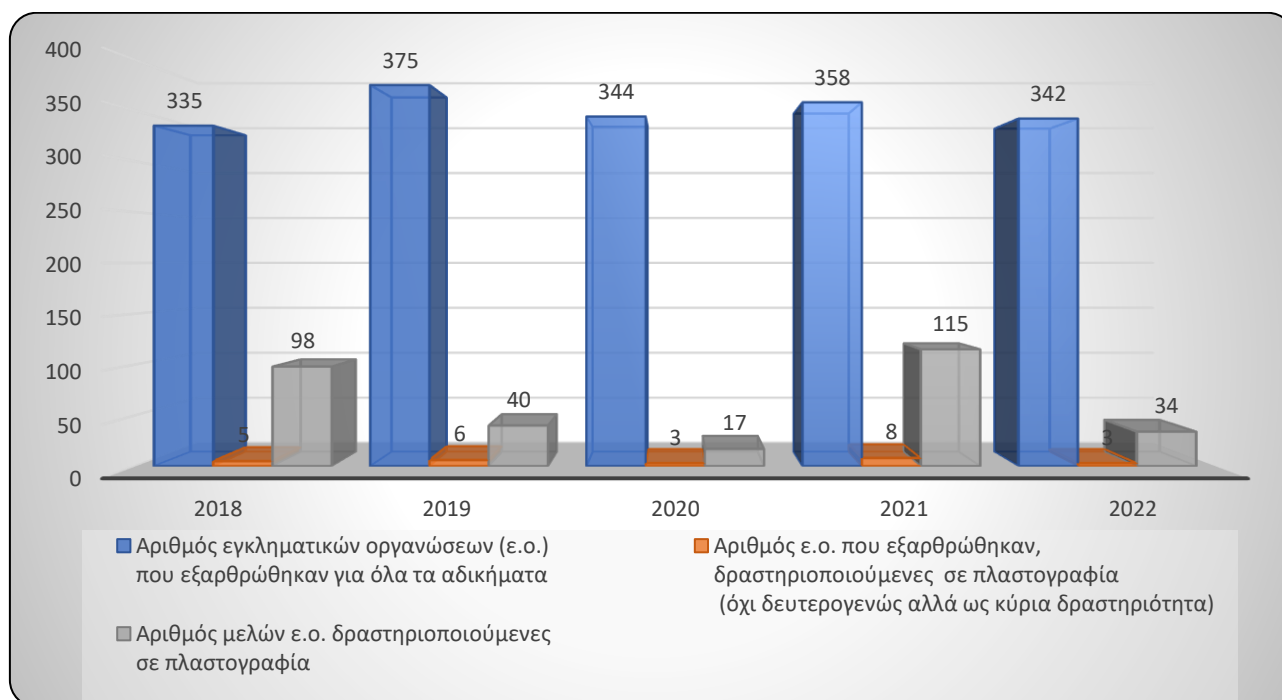
⁵² Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α. - ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΒΑΡΟ & ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΤΟΥΣ 2021

⁵³ Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α. - ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΒΑΡΟ & ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΤΟΥΣ 2021

⁵⁴ Π.χ. υποθέσεις: παράνομων ελληνοποιήσεων, κατάρτιση πλαστών πιστοποιητικών και αποδεικτικών της ταυτότητας εγγράφων (υπηρεσιακά σημειώματα, διαβατήρια, δελτία ταυτότητας διαφόρων χωρών, άδειες διαμονής, άδειες οδήγησης κ.λπ.), εικονικών εμβολιασμών Covid-19, ψευδών πιστοποιήσεων αναπηριών και κατά παρέκκλιση ταχύτερης διεκπεραίωσης συντάξεων, εισαγωγής οχημάτων από το εξωτερικό και πώλησης τους με παραποιημένες προδιαγραφές

⁵⁵ Βλ. Σύνδεσμο: <https://www.astynomia.gr/statistikes-epetirides/statistika-stoicheia/etisies-ektheseis-organomenou-egklimatou/>

ΕΤΗ	Αριθμός εγκληματικών οργανώσεων (ε.ο.) που εξαρθρώθηκαν για όλα τα αδικήματα	Αριθμός ε.ο. που εξαρθρώθηκαν, δραστηριοποιούμενων σε πλαστογραφία (όχι δευτερογενώς αλλά ως κύρια δραστηριότητα)	Αριθμός μελών ε.ο. δραστηριοποιούμενων σε πλαστογραφία
2018	335	5	98
2019	375	6	40
2020	344	3	17
2021	358	8	115
2022	342	3	34

Στη χώρα μας η απειλή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε σχέση με το βασικό αδίκημα της πλαστογραφίας αξιολογείται ως μέτρια προς υψηλή. Κατά την περίοδο 2018-2022 έχουν καταγραφεί 14.073 υποθέσεις που αφορούν στην πλαστογραφία ως βασικό αδίκημα, καθώς και 126 υποθέσεις που αφορούν σε νομιμοποίηση εσόδων από πλαστογραφία, αριθμοί που αντιπροσωπεύουν το 1,36% του συνόλου των υποθέσεων που ερευνήθηκαν σε επίπεδο βασικού αδικήματος και το 1,42% του συνόλου των υποθέσεων σε σχέση με τη νομιμοποίηση εσόδων (Πίνακας 2). Όσον αφορά τον αριθμό των υποθέσεων πλαστογραφίας που οδήγησαν σε καταδίκες για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αυτές ανέρχονται σε 82, οδήγησαν δε στην καταδίκη συνολικά 305 ατόμων, ενώ δεσμεύθηκαν συνολικά €3.266.121,33.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2018-2022							
ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑ		ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΝ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑ					
Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων	Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την Αρχή στις διωκτικές αρχές	Υποθέσεις που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
14.073	652.852,55 €	31	126	41	82	305	3.266.121,33 €

2.2.6 Λαθρεμπορία

Το λαθρεμπόριο (αρ. 155 παρ. 1 Ν. 2690/2001) συνιστά σημαντική κερδοφόρα δραστηριότητα για τους παραβάτες. Κατ' εξοχήν στόχος της παράνομης αυτής δραστηριότητας αποτελούν κυρίως είδη υποκείμενα σε υψηλούς δασμούς ή φόρους κατανάλωσης, όπως τα καπνικά προϊόντα, τα οινοπνευματώδη και τα καύσιμα, τα οποία υπόκεινται στον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.), μια πηγή υψηλών δημοσίων εσόδων. Το ποσοστό του Φ.Π.Α. και του Ε.Φ.Κ. επί της τελικής τιμής των προϊόντων, ιδιαίτερα των καπνικών και ενεργειακών προϊόντων, είναι εξαιρετικά υψηλό και η μεγάλη οικονομική τους επιβάρυνση αποτελεί το ισχυρότερο κίνητρο για την λαθραία διακίνησή τους. Οι παραβάτες επωφελούνται από την οικονομική διαφορά, ενώ τα παρανόμως διακινούμενα προϊόντα μπορεί να είναι αυθεντικά, πλαστά ή παρανόμως παραγόμενα.

Το παράνομο εμπόριο καπνικών προϊόντων καταλαμβάνει τα τελευταία χρόνια το μεγαλύτερο ποσοστό επί των προϊόντων που διακινούνται παράνομα, αλλά και σημαντικό ποσοστό στην παγκόσμια αγορά τσιγάρων, καθώς παράνομα προϊόντα καπνού παράγονται με αυξανόμενο ρυθμό στην Ε.Ε., σε σύγχρονες εγκαταστάσεις και εγγύτερα στις αγορές. Εκτιμάται δε, ότι σε παγκόσμιο επίπεδο αποστερεί από τα κράτη δεκάδες δις δολάρια, ενώ, παράλληλα, σχετίζεται και με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς παρουσιάζει χαμηλά επίπεδα διακινδύνευσης για τους παραβάτες. Αντίστοιχα, το λαθρεμπόριο καυσίμων προξενεί απώλειες δισεκατομμυρίων ευρώ στα κράτη, με δυσμενείς επιπτώσεις και για το περιβάλλον. Τέλος, το παρεμπόριο, δηλαδή η διακίνηση ή η πώληση εμπορευμάτων, τα οποία διατίθενται χωρίς την προβλεπόμενη άδεια ή χωρίς τα προβλεπόμενα από την ισχύουσα νομοθεσία παραστατικά, εντάσσεται σε έναν ευρύτερο κύκλο παραβατικής δραστηριότητας και ενδέχεται σε κάποιες περιπτώσεις να συνυπάρχει και με το λαθρεμπόριο, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις εκείνες, κατά τις οποίες το αντικείμενο της διακίνησης είναι παραποιημένα, απομιμητικά ή/και πειρατικά προϊόντα. Η εμπορία των ως άνω προϊόντων ασκεί σημαντικές πιέσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία, αλλά και στην υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών.

Στους κάτωθι πίνακες αποτυπώνονται το πλήθος και το είδος των υποθέσεων λαθρεμπορίας που διερευνήθηκαν από τις αρμόδιες διωκτικές αρχές, σύμφωνα με στοιχεία προερχόμενα από το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο (Σ.Ε.Κ.) της Α.Α.Δ.Ε. για την περίοδο αναφοράς 2018-2022, καθώς και οι κατασχέσεις ενεργειακών, καπνικών και αλκοολούχων προϊόντων:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΑΣ						
	Έτος 2018	Έτος 2019	Έτος 2020	Έτος 2021	Έτος 2022	Σύνολο
Αλκοόλη και Αλκοολούχα Προϊόντα						
Έλεγχοι	15.256	16.919	10.959	13.146	12.769	69.049
Παραβάσεις	890	827	454	663	828	3.662
Δικογραφίες	155	25	13	15	24	232
Συλληφθέντες	177	30	34	41	30	312
Ενεργειακά Προϊόντα						
Έλεγχοι	15.522	17.688	12.435	14.233	16.184	76.062
Παραβάσεις	1.349	1.195	1.094	1.158	1.471	6.267
Δικογραφίες	78	5	9	4	5	101
Συλληφθέντες	99	5	10	15	18	147
Καπνικά Προϊόντα						
Έλεγχοι	14.316	17.718	10.799	12.493	16.184	71.510
Παραβάσεις	833	1.058	627	1.138	1.471	5.127
Δικογραφίες	2.153	1.893	1.428	916	662	7.052
Συλληφθέντες	2.170	2.015	1.497	1.021	722	7.425
Σύνολο						

Έλεγχοι	216.621
Παραβάσεις	15.056
Δικογραφίες	7.385
Συλληφθέντες	7.884

ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ, ΚΑΠΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΔΙΩΚΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ						
Προϊόντα	Ποσότητες έτους 2018	Ποσότητες έτους 2019	Ποσότητες έτους 2020	Ποσότητες έτους 2021	Ποσότητες έτους 2022	Σύνολο
Αλκοόλη και Αλκοολούχα Προϊόντα						
Άνυδρη Αλκοόλη (lt)	41.585	28.230	19.209	51.778	40.706	181.508
Ποτά 40ο (lt)	55.550	56.528	63.004	49.376	67.558	292.016
Αποστάγματα (lt)	145.479	57.876	32.489	38.062	38.977	312.883
Λικέρ (lt)	370	7.001	135.308	1.060	-	143.739
Ενεργειακά Προϊόντα						
Designer fuels (lt) (μίγμα καυσίμων)	190.119	57.692	-	120.330	152.297	520.438
Βενζίνη (lt)	9.275	585	469	61.586	27.088	99.003
Πετρέλαιο (lt)	51.250	9.518	92.458	42.583	16.337	212.146
Υγραέριο (Kg)	20.246	-	82	14.320		34.648
Καπνικά Προϊόντα						
Τσιγάρα σε εκ. τμχ	260	131	144	464	236	1.235
Καπνός σε τόνους	109	166	221	37	63	596

Κατά την περίοδο 2018-2022, για το εν λόγω αδίκημα έχουν καταγραφεί συνολικά 22.441 υποθέσεις που αφορούν στο βασικό αδίκημα, καθώς και 85 υποθέσεις που αφορούν σε νομιμοποίηση εσόδων από λαθρεμπόριο. Όσον αφορά στον αριθμό υποθέσεων λαθρεμπορίας που οδήγησαν σε καταδίκες για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αυτές ανέρχονται σε 67, όπου καταδικάστηκαν συνολικά 306 άτομα, ενώ το συνολικό ποσό των δεσμεύσεων ανήλθε στα 5.202.085,477 ευρώ.

Στον κάτωθι πίνακα, παρατίθενται τα στατιστικά στοιχεία των υποθέσεων λαθρεμπορίας (έρευνες, διώξεις και καταδίκες), σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και τα στοιχεία των διωκτικών αρχών (περίοδος αναφοράς 2018-2022):

ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΑ			
Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
22.441 (7.385 δικογραφίες και 15.056 παραβάσεις)	3.625	1.165	536.648,53 €

Ως προς τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, με βασικό αδίκημα την λαθρεμπορία, τα στατιστικά στοιχεία σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και τις διωκτικές αρχές (περίοδος αναφοράς 2018-2022), διαμορφώνονται ως κάτωθι:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΑ					
Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την Αρχή στις διωκτικές αρχές	Υποθέσεις που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
12	85	103	67	306	5.202.085,47 €

Εν όψει των ανωτέρω, η απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από το αδίκημα της λαθρεμπορίας αξιολογείται ως μέση-υψηλή, χωρίς να είναι δυνατή η εκτίμηση του δείκτη μεταβολής αυτής σε σχέση με την Έκθεση του 2018, καθώς τότε το αδίκημα ήταν ενταγμένο στην γενική κατηγορία των οικονομικών αδικημάτων.

2.2.7 Παράνομη μετανάστευση

Η παράνομη μετανάστευση κατατάσσεται ως ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα ασφαλείας σε διεθνές επίπεδο, λόγω της πολύπλευρης κοινωνικής της διάστασης και των κινδύνων που ενέχει. Μεταξύ άλλων, η παράνομη μετανάστευση αυξάνει τους δείκτες εγκληματικότητας στις χώρες υποδοχής, ενόψει του ότι τα άτομα που μεταναστεύουν στις χώρες της Δύσης προέρχονται από ασταθείς κοινωνικά και οικονομικά χώρες ή εμπόλεμες περιοχές.

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει έντονο πρόβλημα λόγω της στρατηγικής της θέσης, στο σταυροδρόμι Ανατολής-Δύσης, της εγγύτητάς της προς εμπόλεμες περιοχές και της εκτεταμένης ακτογραμμής της. Ειδικότερα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης αποτελεί πύλη εισόδου στην Ε.Ε. για έναν υψηλό αριθμό παράνομων μεταναστών⁵⁶, οι οποίοι στην πλειονότητα τους εισέρχονται από την Τουρκία και έχουν ως τελικό προορισμό χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. Το έτος 2015 η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με μία τεράστια μεταναστευτική και προσφυγική κρίση, κυρίως λόγω του εμφύλιου πολέμου στη Συρία. Κατά την περίοδο 2016-2018 καταγράφηκε μια σημαντική μείωση των παράνομων εισόδων, λόγω διαφόρων παραγόντων, μεταξύ των οποίων, ο αυξημένος έλεγχος των εξωτερικών συνόρων και οι ενισχυμένες αποτρεπτικές δράσεις. Το 2019 οι ροές παράνομων μεταναστών παρουσίασαν μικρή αύξηση και εν συνεχεία, τα έτη 2020-2022, μειώθηκαν δραστικά από τα περιοριστικά μέτρα της πανδημίας Covid-19. Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της διαρκούς πίεσης στα εξωτερικά σύνορα, σε συνδυασμό με τις συνεχιζόμενες πολεμικές συγκρούσεις, εκτιμάται ότι το επίπεδο απειλής του φαινομένου θα συνεχίζει να αξιολογείται ως υψηλό, παρά τον διαχειρισμό χαρακτήρα της παρούσας κατάστασης⁵⁷.

Αντίστοιχα προς τα ανωτέρω διαμορφώνεται στη χώρα μας το επίπεδο απειλής από το ιδιαίτερα προσοδοφόρο έγκλημα της παράνομης διακίνησης μεταναστών (άρθρα 29-30 Ν. 4251/2014). Στον κάτωθι πίνακα, παρατίθενται τα στατιστικά στοιχεία των υποθέσεων παράνομης μετανάστευσης (έρευνες και διώξεις), σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και τα στοιχεία των διωκτικών αρχών (περίοδος αναφοράς 2018-2022):

⁵⁶ Σύμφωνα με τα στοιχεία των διωκτικών αρχών (Ελληνική Αστυνομία, Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή), τα έτη 2018, 2019, 2020, 2021 και 2022 οι εισροές παράνομων μεταναστών προς την Ελλάδα αφορούσαν αντίστοιχα σε 54.907, 77.522, 16.897, 10.838 και 20.306 άτομα, ήτοι συνολικά σε 180.470 παράνομους μετανάστες. Εξ αυτών, 44.039 επαναπροωθήθηκαν και μετεγκαταστάθηκαν σύμφωνα με τις ισχύουσες Διεθνείς Συνθήκες, και 29.170 παρέμειναν στα Κ.Υ.Τ., σε λουπές δομές και εκτός δομών. Περίπου 106.991 ή 59% των μεταναστών αναχώρησαν παράνομα από την Ελλάδα προς άλλα κράτη μέλη της Συνθήκης Schengen, είτε παρέμειναν στην Ελληνική επικράτεια (με την πλειονότητα αυτών να επιδιώκει να αναχωρήσει παράνομα).

⁵⁷ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το Σοβαρό & Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021, Δεκέμβριος 2022, σελ. 13 και Europol (2022), EUSOCTA 2021, σελ. 68.

(https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf).

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ		
Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
355.055	3.186	539.351,77 €

Το έγκλημα της παράνομης μετανάστευσης συνδέεται κατεξοχήν με τη δράση οργανωμένων εγκληματικών ομάδων. Οι τελευταίες παρουσιάζουν ποικιλομορφία, έχοντας ως βασικά χαρακτηριστικά, μεταξύ άλλων, τον περιορισμένο αριθμό μελών, την ιεραρχική δομή, και την έντονη διασυνοριακή δράση και συνεργασία με αντίστοιχες ομάδες λοιπών –κυρίως όμορων – χωρών⁵⁸. Τα εν λόγω χαρακτηριστικά των δρωσών στην ελληνική επικράτεια εγκληματικών ομάδων, φαίνεται να συνάδουν σε μεγάλο βαθμό και με τις διαπιστώσεις σε ενωσιακό επίπεδο⁵⁹. Από τα όσα προαναφέρθηκαν και κυρίως, από τον διαρκή – και κατά περιπτώσεις αυξανόμενο – όγκο των παρανόμως διακινούμενων κι υποψηφίων εν δυνάμει μεταναστών, εκτιμάται πως τα έσοδα των εμπλεκόμενων εγκληματικών ομάδων είναι ιδιαίτερα υψηλά και δη ότι υπερβαίνουν τα 10 δις ευρώ ανά έτος, σε παγκόσμιο επίπεδο⁶⁰.

Όσον αφορά στους επιμέρους τρόπους δράσης των εγκληματικών δικτύων διακίνησης μεταναστών, τα εγκληματικά δίκτυα εμφανίζονται να προσφέρουν πλήρη πακέτα παροχής “υπηρεσιών”, σχεδόν παρόμοια με ταξιδιωτικά πρακτορεία. Έχοντας διεθνή παρουσία, φροντίζουν για την εύρεση “πελατών” στις χώρες προέλευσης των μεταναστών, από άτομα ίδιας συνήθως υπηκοότητας και στη συνέχεια μεριμνούν για τον τρόπο καταβολής του οικονομικού ανταλλάγματος, τη διακίνηση, διαμονή, έκδοση εισιτηρίων και τελική μεταφορά με διαφόρων τύπων σκάφη και οχήματα⁶¹. Παράλληλα, ένα υψηλό ποσοστό των εν λόγω ομάδων παρουσιάζει πολυδιάστατη εγκληματική δράση και εμπλέκεται (α) στην κατάρτιση και διακίνηση πλαστών ταξιδιωτικών και λοιπών νομιμοποιητικών εγγράφων, (β) στην αρπαγή, παράνομη κατακράτηση κι εκβίαση των παρανόμως μετακινούμενων για καταβολή

⁵⁸ Στις εγκληματικές ομάδες που εμφανίζουν ιεραρχική δομή, ηγετικό ρόλο έχουν κυρίως υπήκοοι Πακιστάν, Τουρκίας και Ελλάδας, ενώ βασικά στελέχη αποτελούν κυρίως άτομα με πακιστανική, συριακή, μπαγκλαντεσιανή, βουλγάρικη και αφγανική υπηκοότητα. Περιφερειακό ή/ και υποστηρικτικό ρόλο έχουν συνήθως μέλη γεωργιανής, πακιστανικής, και αφγανικής υπηκοότητας (κυρίως μεταφορείς-διακινητές, εισπράκτορες-εγγυητές, πλαστογράφοι για κατάρτιση και νόθευση ταξιδιωτικών εγγράφων κ.λπ.), βλ. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, ό.π., σελ. 27-35.

⁵⁹ Οι εγκληματικές ομάδες διακίνησης παράνομων μεταναστών παρουσιάζουν ευελιξία, προσαρμοστικότητα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και στις δράσεις των Αρχών Επιβολής του Νόμου, τα μέλη τους έχουν διακριτούς ρόλους, ενώ συνεργάζονται μεταξύ τους με σκοπό τη βελτιστοποίηση του κέρδους, βλ. Europol (2023), *Criminal networks in migrant smuggling*, Europol Spotlight Report series, Publications Office of the European Union, Luxembourg. Παράλληλα, πολλές εξ αυτών δραστηριοποιούνται και σε άλλους τομείς του εγκλήματος (εμπορία ανθρώπων, εμπορία ναρκωτικών, απάτες, εμπορία όπλων και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες), βλ. Europol (2022), *EUSOCTA 2021*, σελ. 68.

⁶⁰ Σύμφωνα με τη FATF και τον FRONTEX, τα έτη 2020-2022 οι διακινητές αποκόμισαν περισσότερα από 330 εκατομμύρια ευρώ από τις εγκληματικές τους επιχειρήσεις στις μεταναστευτικές οδούς της Δυτικής και Κεντρικής Μεσογείου. Μόνο το 2018, τα εγκληματικά δίκτυα διακίνησης μεταναστών διά θαλάσσης στην Ιταλία αποκόμισαν σχεδόν 135 εκατομμύρια ευρώ, χρεώνοντας 1800 ευρώ ανά άτομο. Το 2018 τα δίκτυα διακίνησης μεταναστών που λειτουργούσαν στο Μαρόκο κέρδισαν σχεδόν 105 εκατομμύρια ευρώ. Βλ. για όλα αυτά FATF (2022), *ML/TF Risks Arising from Migrant Smuggling*, FATF, Paris, France, (<https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/migrant-smuggling.html>).

⁶¹ Βλ. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, *Έκθεση για το Σοβαρό & Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021*, σελ. 30 και 27-35. Χαρακτηριστικό του τρόπου δράσης των δραστηριοποιούμενων στην παράνομη διακίνηση μεταναστών εγκληματικών ομάδων είναι το παράδειγμα της Τουρκίας: Οι διακινητές συγκεντρώνουν τους παράνομους μετανάστες σε συγκεκριμένα σημεία στα τουρκικά παράλια, πραγματοποιείται η μεταφορά τους με σκάφη στα ελληνικά νησιά, και εν συνεχεία το κύκλωμα τους εξασφαλίζει την παραμονή τους σε «ασφαλή οικήματα» και πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα, με σκοπό την μεταφορά τους στην ενδοχώρα διαμέσου ακτοπλοϊκών και αεροπορικών συγκοινωνιών (με την χρήση εισιτηρίων με πλαστά στοιχεία) και κατ' επέκταση την προώθησή τους σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι διακινητές που «στρατολογούνται» για να πραγματοποιήσουν την μεταφορά, είναι συνήθως άνθρωποι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου – γι' αυτό και αντικαθίστανται άμεσα σε περίπτωση σύλληψης –, είναι συνήθως πολύ χαμηλά στην ιεραρχία της εγκληματικής οργάνωσης ή/και «ευκαιριακοί» παράνομοι-εγκληματίες, ενώ τα πληρώματα των σκαφών μεταφοράς είναι συνήθως εθνικότητας Ουκρανίας, Γεωργίας και κυρίως Τουρκίας, λόγω χαμηλού κόστους. Τα χρηματικά ποσά που πληρώνουν οι μετανάστες για την μεταφορά από την Τουρκία με προορισμό την Ελλάδα ανέρχονται σε γενικές γραμμές σε 500 έως 1000 ευρώ, όταν επιβαίνουν σε φουσκωτές λέμβους, 3000 έως 6000 ευρώ όταν επιβαίνουν σε ταχύπλοα, ενώ για τη διακίνηση από την Τουρκία με προορισμό κατευθείαν την Ιταλία, ο μέσος όρος της αμοιβής ανέρχεται σε 8.000 έως 10.000 ευρώ.

επιπρόσθετου οικονομικού ανταλλάγματος από το αρχικά συμφωνηθέν, προκειμένου να αφεθούν ελεύθεροι, και (γ) στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες⁶².

Τα έσοδα των εγκληματικών δικτύων παράνομης μετανάστευσης εξασφαλίζονται συνήθως μέσω της μεθόδου «Hawala»⁶³. Όταν δεν χρησιμοποιείται το σύστημα Hawala, οι μεταφορές από τις χώρες προορισμού πραγματοποιούνται συχνά μέσω εμπορικών πρακτορείων μεταφοράς χρημάτων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα χρήματα κατατίθενται σε μια αντιπροσωπεία και προστατεύονται από έναν κωδικό ασφαλείας. Μόλις ο μετανάστης επιβεβαιώσει την ασφαλή άφιξη στον ενδιάμεσο ή στον τελικό προορισμό, τα χρήματα αποδεδειγμένα στον διακινητή μέσω της αποκάλυψης του κωδικού ασφαλείας. Τέλος, έχουν καταγραφεί και περιπτώσεις μεταφοράς των ποσών δια ζώσης («χέρι-χέρι»), κυρίως σε καταστήματα εμπορίας τηλεφώνων ή/και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών, Μίνι-Μάρκετ, καθώς και σε ταξιδιωτικά γραφεία ιδιοκτησίας μελών των εγκληματικών ομάδων. Στοιχείο που δημιουργεί προβληματισμό είναι ότι, λόγω της κοινωνικής και της παραδοσιακής ενσωμάτωσης των Hawalanders στις χώρες προέλευσης μεταναστών, αλλά και στις χώρες διέλευσης, είναι εξαιρετικά δύσκολο για τις δικτικές αρχές στις χώρες αυτές να λαμβάνουν μέτρα ανάσχεσης της δραστηριότητάς τους.

Κεντρικός στόχος των εμπλεκόμενων εγκληματικών ομάδων είναι ασφαλώς η μεγιστοποίηση των κερδών τους και στο αμέσως επόμενο επίπεδο, η νομιμοποίησή τους. Σύμφωνα με τα υφιστάμενα στοιχεία, για τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων ακολουθούνται διάφορες διαδικασίες. Πιο συγκεκριμένα: (α) τα χρήματα μεταφέρονται και πάλι με τη μέθοδο Hawala και επενδύονται σε νομιμοφανείς δραστηριότητες στις χώρες καταγωγής των διακινητών και ειδικά στο Ιράν, το Πακιστάν και την Αίγυπτο, (β) μεταφέρονται σε χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, όπου επενδύονται με την ίδρυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων ή δαπανώνται σε αγαθά πολυτελείας, (γ) μέρος των χρημάτων διακινείται στην Ελλάδα μέσα από την ίδρυση επίσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων (όπως επιχειρήσεων εστίασης, ταξιδιωτικών γραφείων και μεταφορικών εταιρειών) ή επενδύονται στην αγορά αστικών, κυρίως, ακινήτων. Επίσης, χρησιμοποιούνται για την αγορά ειδών πολυτελείας, όπως οχημάτων, σκαφών αναψυχής, τουριστικών ταξιδιών κ.ά.⁶⁴

Ως προς τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με βασικό αδίκημα την παράνομη μετανάστευση, τα στατιστικά στοιχεία σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και τις δικτικές αρχές (περίοδος αναφοράς 2018-2022), διαμορφώνονται ως κάτωθι:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ					
Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την	Υποθέσεις που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου	Αριθμός υποθέσεων που	Αριθμός καταδικασθέντων	Ποσό των κατασχεμένων ή

⁶² Οι εν λόγω αναφορές επιβεβαιώνονται και από στοιχεία των ενωσιακών δικτικών αρχών, σύμφωνα με τα οποία σε ποσοστό περίπου 50%, οι εγκληματικές ομάδες διακίνησης μεταναστών δραστηριοποιούνται και στην εμπορία ανθρώπων, ναρκωτικών και όπλων, σε απάτες και στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, βλ. Europol (2022), *EU SOCTA 2021*, σελ. 68.

⁶³ Η λέξη «Hawala» τυπικά μεταφράζεται ως "σύσταση", όμως ουσιαστικά έχει την έννοια της "εμπιστοσύνης". Είναι ένα εναλλακτικό ή παράλληλο σύστημα εμβασμάτων, το οποίο λειτουργεί εκτός του κύκλου των τραπεζών και των επίσημων χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Το σύστημα Hawala (ή Hewala) υπήρχε από τον 8ο αιώνα μ.Χ. μεταξύ των Αράβων και των Μουσουλμάνων εμπόρων στο Δρόμο του Μεταξιού ως μέθοδος προστασίας από την κλοπή. Αναφέρεται, επίσης, μερικές φορές ως "Υπόγεια Τράπεζα". Σε μια συναλλαγή Hawala, δεν υπάρχει φυσική κίνηση μετρητών. Πριν φύγουν από τη χώρα τους, οι μετανάστες ή οι συγγενείς τους δίνουν τα χρήματα σε ένα έμπιστο άτομο, έναν εγγυητή ή στον hawalandar. Το οφειλόμενο ποσό μεταφέρεται από τον εγγυητή στο διακινητή, μόλις ο μετανάστης φτάσει στον προορισμό του. Σε περιπτώσεις, όπου έχουν συμφωνηθεί πολλαπλές πληρωμές, ο μετανάστης επικοινωνεί με τον hawalandar σε διάφορα σημεία του ταξιδιού για να ζητήσει την αποδέσμευση χρημάτων στους διακινητές, μόλις ολοκληρωθεί με ασφάλεια κάθε σκέλος του ταξιδιού. Το σύστημα Hawala χρησιμοποιείται ευρέως από μετανάστες που μεταφέρονται λαθραία από τη Νοτιοδυτική Ασία, κατά μήκος της διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου, όπως και μετανάστες που διακινούνται από την Ανατολική Αφρική προς την Ευρώπη. Οι συναλλαγές μέσω Hawala αποτελούν μία από τις βασικότερες αιτίες ανησυχίας για την κυκλοφορία μαύρου χρήματος και χρησιμοποιούνται όχι μόνο στο πεδίο της παράνομης διακίνησης μεταναστών, αλλά και για άλλες παράνομες δραστηριότητες.

⁶⁴ Βλ. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, *Έκθεση για το Σοβαρό & Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021*, σελ. 32, 35 και Europol (2023), *European Financial and Economic Crime Threat Assessment 2023 - The Other Side of the Coin: An Analysis of Financial and Economic Crime*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Αρχή στις διωκτικές αρχές	νήθηκαν	ασκήθηκε ποινική δίωξη	κατέληξαν σε καταδίκη	ντων ατόμων	δεσμευμένων εσόδων
28	86	14	2	8	556.682,46 €

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η απειλή από το έγκλημα της παράνομης διακίνησης μεταναστών αξιολογείται ως μέση-υψηλή και μειούμενη σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση του 2018.

2.2.8 Διαφθορά

Η διαφθορά, στην οποία περιλαμβάνονται τα εγκλήματα της δωροδοκίας, δωροληψίας και εμπορίας επιρροής (άρ. 159, 159Α, 235, 236, 237, 237Α ΠΚ και 22 Ν. 4689/2020), αποτελεί σύνηθες χαρακτηριστικό των εγκληματικών δραστηριοτήτων στην Ε.Ε., λαμβάνει χώρα σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας και μπορεί να κυμαίνεται από ασήμαντες δωροδοκίες έως πολύπλοκα κυκλώματα διαφθοράς με περιουσιακά οφέλη πολλών εκατομμυρίων ευρώ. Πολλά εγκληματικά δίκτυα χρησιμοποιούν τη διαφθορά περιστασιακά, αλλά ένα ποσοστό αυτών επιδίδεται σε αυτή συστηματικά στοχεύοντας δημοσίους υπαλλήλους ή συγκεκριμένους τομείς, ως αναπόσπαστο μέρος της παράνομης επιχειρησιακής τους στρατηγικής⁶⁵.

Στην Ελλάδα, κατά το αξιολογούμενο χρονικό διάστημα (2018-2022), σχετικά μικρό ποσοστό των εγκληματικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στη χώρα διαπιστώθηκε να χρησιμοποιεί τη διαφθορά για τη διευκόλυνση-συγκάλυψη των δραστηριοτήτων τους⁶⁶. Στο κείμενο της έκθεσης αξιολόγησης της Ελλάδας από την Ομάδα Κρατών κατά της διαφθοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης (GRECO), στο πλαίσιο του 5^{ου} κύκλου αξιολόγησης, παρατηρείται θετική εξέλιξη στην προσπάθεια της χώρας στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς τα τελευταία χρόνια⁶⁷.

Στον δείκτη αντίληψης της διαφθοράς (CPI) που καταρτίζει η παγκόσμια μη κυβερνητική οργάνωση «Διεθνής Διαφάνεια», η Ελλάδα κατατάσσεται για το έτος 2023 στην 59η θέση σε σύνολο 180 χωρών.⁶⁸

Στον Πίνακα που ακολουθεί, παρατίθενται τα στατιστικά στοιχεία των υποθέσεων διαφθοράς για τις οποίες υπήρξαν έρευνες, διώξεις και καταδίκες, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και τα στοιχεία των διωκτικών αρχών (περίοδος αναφοράς 2018-2022).

ΔΙΑΦΘΟΡΑ			
Αριθμός υποθέσεων που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων
1.149	1.091	172	1.127

Ως προς τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε υποθέσεις διαφθοράς, τα στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (περίοδος αναφοράς 2017-2022) και των διωκτικών αρχών (περίοδος αναφοράς 2018-2022), έχουν ως εξής:

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

⁶⁵ European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (2021), *Serious and Organized Crime Threat Assessment*, [Online] Available at: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2021>

⁶⁶ Ελληνική Αστυνομία, Ετήσιες εκθέσεις οργανωμένου εγκλήματος, [Online] Διαθέσιμο σε: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-etirides/statistika-stoicheia/etisies-ektheseis-organomenou-egklimatos/>

⁶⁷ Group of States against Corruption (2022), Fifth Evaluation Round, Evaluation Report, Greece, [Online] Available at: <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a5a148>

⁶⁸ <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>

Αριθμός υποθέσεων που εστάλησαν από την Αρχή στις διωκτικές αρχές	Υποθέσεις που διερευνήθηκαν	Αριθμός υποθέσεων όπου ασκήθηκε ποινική δίωξη	Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδίκη	Αριθμός καταδικασθέντων ατόμων	Ποσό των κατασχεμένων ή δεσμευμένων εσόδων
6	116	87	3	2	1.559.107,13 €

Σημειώνεται, τέλος, ότι στο πλαίσιο της διασφάλισης της αποτελεσματικής πρόληψης και ανίχνευσης της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών και σε συνέχεια της έκθεσης αξιολόγησης της 4ης Φάσης του ΟΟΣΑ όσον αφορά την εφαρμογή της Σύμβασης για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας Αλλοδαπών Δημοσίων Λειτουργών στις Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές και των αντίστοιχων συστάσεων⁶⁹, εξετάστηκε ειδικότερα η συγκεκριμένη εγκληματική συμπεριφορά. Ως προς τα ευρήματα επί των ποινικών υποθέσεων, βάσει της έκθεσης, από τον Ιανουάριο του 2022 πέντε υποθέσεις ήταν σε εξέλιξη, τέσσερις είχαν αρχειοθετηθεί και μία είχε ολοκληρωθεί με την έκδοση απαλλακτικής απόφασης. Ο αριθμός των ως άνω υποθέσεων αποτελεί πολύ μικρό ποσοστό επί του συνόλου των 1.149 υποθέσεων διαφθοράς που εντοπίστηκαν ή διερευνήθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς της παρούσας έκθεσης⁷⁰. Τέλος, κατά την ίδια περίοδο, δεν υπήρξαν σχετικές αναφορές ύποπτων συναλλαγών (STRs) προς την Αρχή, ούτε υπήρξαν στη δημοσιευμένη νομολογία της χώρας μας έτερες αποφάσεις για το ως άνω έγκλημα.

Κατόπιν των ανωτέρω, η απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες λόγω διαφθοράς, λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα αδικήματα, χαρακτηρίζεται ως μέση-υψηλή, χωρίς να είναι δυνατή η εκτίμηση του δείκτη μεταβολής αυτής, διότι το αδίκημα της υπεξαίρεσης που συμπεριλαμβανόταν στην προηγούμενη Έκθεση και είχε ενταχθεί στα προς εξέταση αδικήματα για την εκτίμηση του επιπέδου απειλής από τη διαφθορά, εξετάστηκε εδώ αυτοτελώς.

2.3 ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΠΕΙΛΗΣ

Για την εκτίμηση του επιπέδου εξωτερικής απειλής της χώρας κατά την περίοδο 2018-2022, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας, αναλύθηκαν στοιχεία ετήσιων διασυνοριακών μεταφορών κεφαλαίων που πραγματοποιήθηκαν μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς επίσης και στοιχεία που αφορούν αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών με αλλοδαπές αρχές.

Ειδικότερα, μελετήθηκαν και αξιολογήθηκαν: α) Τα τηρούμενα στην ΤτΕ στατιστικά στοιχεία ισοζυγίου πληρωμών που αφορούν σε εισροές κεφαλαίων προς την Ελλάδα ανά χώρα προέλευσης σχετικά με: πληρωμές για εξαγωγές αγαθών, παροχή υπηρεσιών, άμεσες επενδύσεις στη χώρα (εγκατάσταση ή εξαγορά επιχειρήσεων κ.λπ.), καθώς και εμβάσματα. Ομοίως, εξετάστηκαν εκροές κεφαλαίων προς το εξωτερικό που αφορούν στις αντίστροφες συναλλαγές (πληρωμές για εισαγωγές από το εξωτερικό, άμεσες επενδύσεις σε άλλες χώρες κ.λπ.) και β) Δεδομένα που αφορούν στοιχεία αιτημάτων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, αιτημάτων αλλοδαπών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, αιτημάτων του Εθνικού Γραφείου Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων (ARO – CARIN), καθώς και αιτημάτων ανταλλαγής πληροφοριών φορολογικού περιεχομένου.

2.3.1 Στοιχεία συνόλου χωρών

Από την ανάλυση των δεδομένων, προέκυψε ότι οι τρεις χώρες με τον μεγαλύτερο όγκο χρηματοοικονομικών εισροών είναι η Γερμανία με εισροές ύψους 32,574 δισ. € και ποσοστό 7,851% επί του συνόλου, η Ιταλία με 27,697 δισ. € και ποσοστό 6,676% και το Ηνωμένο Βασίλειο με 24,041 δισ. € και ποσοστό 5,795%.⁷¹

⁶⁹ Organization for Economic Co-operation and Development (2022), Implementing the OECD Anti-Bribery Convention – Phase 4 Report Greece, ιδίως σελ. 67.

⁷⁰ Organization for Economic Co-operation and Development (2022), Implementing the OECD Anti-Bribery Convention – Phase 4 Report Greece, ιδίως σελ. 11-15.

⁷¹ Αναλυτικά στοιχεία με τις επί μέρους κατηγορίες των εισερχομένων κεφαλαίων αποτυπώνονται στο παράρτημα II.

Από την ανάλυση των δεδομένων του συνόλου των χρηματοοικονομικών εκροών, προέκυψε ότι οι τρεις χώρες με τον μεγαλύτερο όγκο είναι η Γερμανία με εκροές ύψους 38,745 δισ. € και ποσοστό 7,753% επί του συνόλου, η Ιταλία με 28,193 δισ. € και ποσοστό 5,641% και η Κίνα με 25,772 δισ. € και ποσοστό 5,157%.⁷²

2.3.2 Στοιχεία χωρών–φορολογικών παραδείσων

Από την ανάλυση των δεδομένων του συνόλου των χρηματοοικονομικών εισροών για τις χώρες που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι, προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκεται η Κύπρος με εισροές ύψους 18,874 δισ. €, και ακολουθούν η Βουλγαρία με 13,318 δισ. € και η Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας με 5,250 δισ. €.

Αντίστοιχα, για τις χρηματοοικονομικές εκροές, προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκεται η Ρωσία με εκροές ύψους 24,712 δισ. €, και ακολουθούν τα Νησιά Μάρσαλ με 19,770 δισ. € και η Βουλγαρία με 11,992 δισ. €.⁷³

2.3.3 Στοιχεία χωρών υψηλού κινδύνου

Από την ανάλυση των δεδομένων του συνόλου των χρηματοοικονομικών εισροών για τις χώρες υψηλού κινδύνου, προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκεται η Τουρκία με εισροές ύψους 14,206 δισ. €, και ακολουθούν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα με 4,902 δισ. € και η Αλβανία με 4,208 δισ. €.

Αντίστοιχα, για τις χρηματοοικονομικές εκροές, προέκυψε ότι προηγείται η Τουρκία με εκροές ύψους 12,203 δισ. €, και ακολουθούν ο Παναμάς με 2,188 δισ. €, και η Αλβανία με 1,728 δισ. €.⁷⁴

2.3.4 Στοιχεία αιτημάτων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής

Αναλύθηκαν τα δεδομένα που αφορούν εισερχόμενα αιτήματα αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής και προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκεται η Γαλλία με 7 αιτήματα και ποσοστό 21,212% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν η Ελβετία με 6 και ποσοστό 18,182% και η Αλβανία με 5 και ποσοστό 15,152%.

Αναλύθηκαν τα δεδομένα που αφορούν εξερχόμενα αιτήματα αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής και προέκυψε ότι προηγείται η Γερμανία με 40 αιτήματα και ποσοστό 28,571% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν η Αλβανία με 18 και ποσοστό 12,857% και η Ολλανδία με 10 και ποσοστό 7,143%.⁷⁵

2.3.5 Στοιχεία αιτημάτων αλλοδαπών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών

Αναλύθηκαν τα δεδομένα που αφορούν τα εισερχόμενα αιτήματα αλλοδαπών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών και προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκεται η Κύπρος με 128 αιτήματα και ποσοστό 12,331% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν η Γερμανία με 110 και ποσοστό 10,597% και η Μάλτα με 80 και ποσοστό 7,707%.

Αναλύθηκαν, ομοίως, τα δεδομένα που αφορούν τα εξερχόμενα αιτήματα αλλοδαπών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών και προέκυψε ότι προηγείται η Κύπρος με 188 αιτήματα και ποσοστό 10,190% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο με 127 και ποσοστό 6,883% και η Βουλγαρία με 124 και ποσοστό 6,721%.⁷⁶

⁷² Αναλυτικά στοιχεία με τις επί μέρους κατηγορίες των εξερχομένων κεφαλαίων αποτυπώνονται στο παράρτημα III.

⁷³ Αναλυτικά στοιχεία με χρηματοοικονομικές εισροές και εκροές από/προς χώρες – φορολογικοί παράδεισοι αποτυπώνονται στο παράρτημα IV.

⁷⁴ Αναλυτικά στοιχεία με χρηματοοικονομικές εισροές και εκροές από/προς χώρες υψηλού κινδύνου αποτυπώνονται στο παράρτημα V.

⁷⁵ Πίνακες και γραφήματα όπου αποτυπώνονται οι χώρες με τα εισερχόμενα-εξερχόμενα αιτήματα αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής στο παράρτημα VI.

⁷⁶ Πίνακες και γραφήματα όπου αποτυπώνονται οι χώρες με τα εισερχόμενα-εξερχόμενα αιτήματα από/προς τις Αλλοδαπές Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών στο παράρτημα VII.

2.3.6 Στοιχεία αιτημάτων Γραφείου Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων (ARO – CARIN)

Αναλύθηκαν τα δεδομένα που αφορούν εισερχόμενα αιτήματα ARO - CARIN και προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκεται η Γερμανία με 40 αιτήματα και ποσοστό 13,201% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν η Ολλανδία με 33 και ποσοστό 10,891% και οι Γαλλία και Ρωσία με 31 αιτήματα έκαστη και ποσοστό 10,231%.

Αναλύθηκαν επίσης τα δεδομένα που αφορούν εξερχόμενα αιτήματα ARO - CARIN και προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκονται η Κύπρος και η Βουλγαρία με 15 αιτήματα έκαστη και ποσοστό 14,423% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο με 11 και ποσοστό 10,577% και η Γερμανία με 7 και ποσοστό 6,731%.⁷⁷

2.3.7. Στοιχεία αιτημάτων ανταλλαγής πληροφοριών φορολογικού περιεχομένου

Αναλύθηκαν τα δεδομένα που αφορούν εισερχόμενα αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών φορολογικού περιεχομένου και προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκονται η Γερμανία και η Νορβηγία με 49 αιτήματα έκαστη και ποσοστό 16,225% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν η Γαλλία με 30 και ποσοστό 9,934% και η Βουλγαρία με 29 και ποσοστό 9,603%.

Αναλύθηκαν επίσης τα δεδομένα που αφορούν εξερχόμενα αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών φορολογικού περιεχομένου και προέκυψε ότι στην πρώτη θέση βρίσκονται η Βουλγαρία με 287 αιτήματα και ποσοστό 14,048% επί του συνόλου των αιτημάτων και ακολουθούν η Κύπρος με 256 και ποσοστό 12,531% και η Ελβετία με 223 και ποσοστό 10,915%.⁷⁸

2.4. ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΠΕΙΛΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ

2.4.1. Τραπεζικός Τομέας

Ο τραπεζικός τομέας θεωρείται διαχρονικά ιδιαίτερα εκτεθειμένος σε κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ΞΧ), κυρίως λόγω παραγόντων όπως η ευρεία πελατειακή βάση, ο τεράστιος όγκος και η ταχύτητα των συναλλαγών, καθώς και η πολυμορφία των χρηματοοικονομικών προϊόντων. Στην περίπτωση της Ελλάδας, ο τομέας διατηρεί καθοριστικό ρόλο στην οικονομία, ενώ η γεωπολιτική θέση της χώρας – ως συνδετικού κόμβου μεταξύ Μέσης Ανατολής, Αφρικής και Ευρώπης – ενισχύει περαιτέρω τη σχετική έκθεσή του.

Σε σύγκριση με την προηγούμενη Εθνική Εκτίμηση Κινδύνου, η δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος παραμένει σταθερή. Τα τέσσερα συστημικά πιστωτικά ιδρύματα εξακολουθούν να διαχειρίζονται το μεγαλύτερο μέρος του συνολικού ενεργητικού του τομέα (περίπου 95%), ενώ η υπόλοιπη δραστηριότητα κατανέμεται σε πέντε εμπορικές τράπεζες, έξι συνεταιριστικά ιδρύματα και δεκαεννέα (19) υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών (εκ των οποίων τα 17 εδρεύουν σε κράτη-μέλη της Ε.Ε.).

Η ποικιλία καναλιών εξυπηρέτησης και η υψηλή συχνότητα χρήσης των τραπεζικών υπηρεσιών καθιστούν τον τομέα πυρήνα της διασυννοριακής και εγχώριας ροής κεφαλαίων. Τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα ελέγχουν στοιχεία ενεργητικού που αντιστοιχούν περίπου στο 160% του ΑΕΠ και διεκπεραιώνουν τον κύριο όγκο συναλλαγών πληρωμών, συνολικής αξίας άνω των 900 δισ. ευρώ ετησίως, είτε για λογαριασμό των πελατών τους είτε για λογαριασμό πελατών άλλων τραπεζών του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

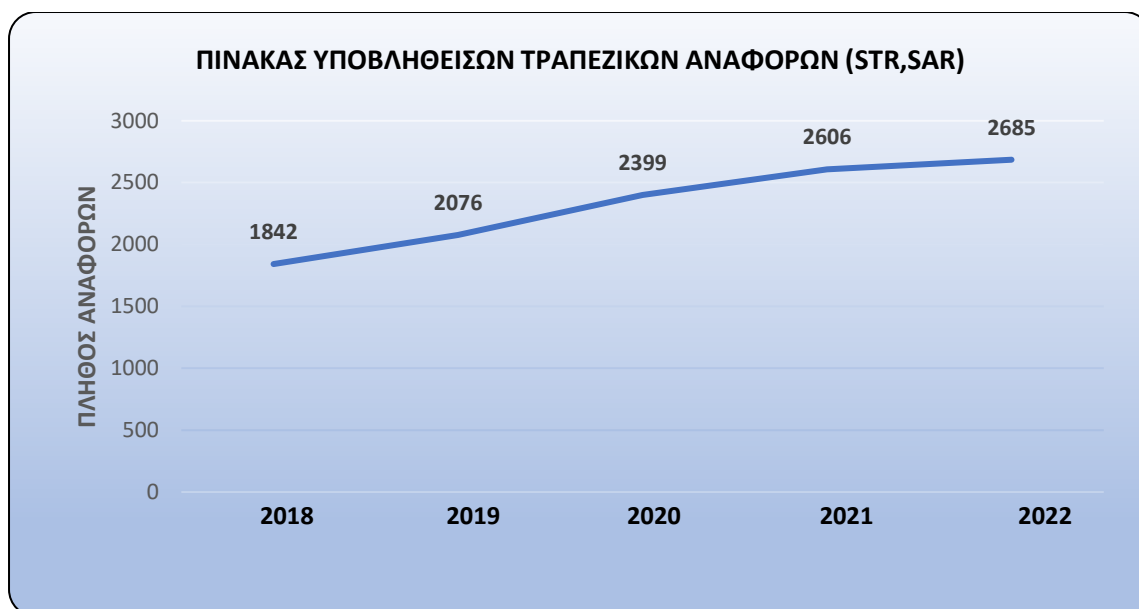
Τέλος, ο τραπεζικός τομέας αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή Καταπολέμησης ΞΧ/ΧΤ, οι οποίες περιλαμβάνουν συχνά στοιχεία που σχετίζονται με φοροδιαφυγή ή/και άλλες μορφές σοβαρής εγκληματικής δραστηριότητας. Μέσω αυτών των αναφορών εντοπίζονται συχνά διαδρομές κεφαλαίων που συνδέονται και με άλλα βασικά αδικήματα.

⁷⁷ Πίνακες και γραφήματα όπου αποτυπώνονται οι χώρες με τα εισερχόμενα-εξερχόμενα αιτήματα ARO - CARIN στο παράρτημα VIII.

⁷⁸ Πίνακες και γραφήματα όπου αποτυπώνονται οι χώρες με τα εισερχόμενα-εξερχόμενα αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών φορολογικού περιεχομένου στο παράρτημα IX.

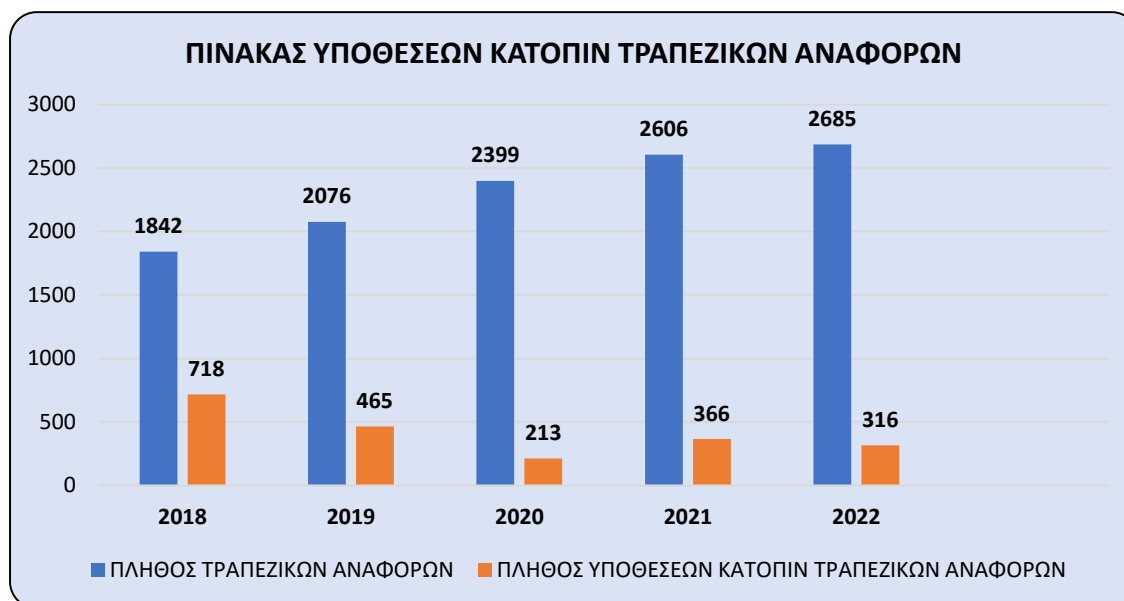
Στους παρακάτω πίνακες αποτυπώνονται οι υποβληθείσες τραπεζικές αναφορές, καθώς και το πλήθος υποθέσεων που ερευνήθηκαν από την Αρχή κατά την περίοδο αναφοράς.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (STR, SAR)					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	1842	2076	2399	2606	2685

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΤΟΠΙΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ		
ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΤΟΠΙΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
2018	1842	718
2019	2076	465
2020	2399	213
2021	2606	366
2022	2685	316

Οι καταθετικοί λογαριασμοί αποτελούν το βασικό εργαλείο τοποθέτησης και διακίνησης κεφαλαίων μέσω του τραπεζικού συστήματος, κυρίως μέσω πληρωμών με κάρτες, μεταφορών πίστωσης και αναλήψεων μετρητών. Παρά το γεγονός ότι το 92% των διασυννοριακών μεταφορών αφορά χώρες εκτός υψηλού κινδύνου, η ευρεία χρήση των προϊόντων αυτών ενέχει εγγενείς απειλές ΞΧ.

Το ελληνικό ρυθμιστικό πλαίσιο περιορίζει τις πληρωμές με μετρητά και ενισχύει τη χρήση τραπεζικών και ηλεκτρονικών μέσων (POS, e-banking, m-banking), ενώ τα Πιστωτικά Ιδρύματα έχουν επενδύσει σημαντικά στον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Αυτά τα μέτρα έχουν μειώσει ορισμένους λειτουργικούς κινδύνους.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη FATF και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ορισμένες υπηρεσίες, όπως η ιδιωτική τραπεζική (private banking), η χρηματοδότηση εμπορίου (trade finance), η ανταποκριτική τραπεζική (correspondent banking) και οι θυρίδες ασφαλείας, παραμένουν ιδιαίτερα ευάλωτες σε κατάχρηση για σκοπούς ΞΧ.

Ενόψει των ανωτέρω, το επίπεδο της απειλής που παρουσιάζει ο συγκεκριμένος τομέας χαρακτηρίζεται ως «Υψηλό».

2.4.2. Τομέας εταιρειών ασφαλίσεων

Ο ασφαλιστικός τομέας – και ιδίως οι ασφάλειες ζωής – θεωρείται λιγότερο ελκυστικός για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ΞΧ), σε σύγκριση με άλλους χρηματοοικονομικούς κλάδους, όπως ο τραπεζικός. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στη χαμηλή ταχύτητα συναλλαγών, την περιορισμένη ρευστότητα, την έλλειψη ευελιξίας και την αυξημένη πολυπλοκότητα των προϊόντων, χαρακτηριστικά που λειτουργούν αποτρεπτικά για την αξιοποίησή τους από πρόσωπα που επιδιώκουν τη νομιμοποίηση παράνομων κεφαλαίων.

Παρ' όλα αυτά, οι ασφαλίσεις ζωής και προσόδων ενδέχεται να αξιοποιηθούν σε πρώιμα στάδια ΞΧ (τοποθέτηση, συγκάλυψη), κυρίως λόγω της δυνατότητας εφάπαξ καταβολής υψηλών ποσών, της συσσώρευσης κεφαλαίου και, σε ορισμένα προϊόντα, της πρόωρης εξαργύρωσης και μεταφοράς ποσών σε τρίτους. Οι κίνδυνοι αυτοί σχετίζονται κυρίως με επενδυτικά προϊόντα ζωής, τα οποία συνδυάζουν ασφαλιστικά και επενδυτικά χαρακτηριστικά και εμφανίζουν αυξημένη δημοφιλία τα τελευταία χρόνια.

Η περιορισμένη διασυννοριακή δραστηριότητα των ελληνικών ασφαλιστικών επιχειρήσεων ζωής, σε συνδυασμό με την υψηλή συγκέντρωση της αγοράς σε λίγες μεγάλες εταιρείες, συμβάλλει στον περιορισμό της έκθεσης του κλάδου σε διεθνείς κινδύνους ΞΧ. Επιπλέον, η εφαρμογή αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας (KYC), ιδίως για συμβόλαια υψηλής αξίας, καθώς και οι εσωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου, λειτουργούν αποτρεπτικά έναντι ευκαιριακών προσπαθειών νομιμοποίησης.

Το σύνολο των αναφορών που υπεβλήθησαν από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις προς την Αρχή αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	403	437	405	782	888

Το συνολικό επίπεδο απειλής νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στον ελληνικό κλάδο ασφαλίσεων εκτιμήθηκε ως «Μέσο προς Χαμηλό».

2.4.3. Τομέας Λοιπών Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών

Ο τομέας των λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών (ΧΟ) περιλαμβάνει τους εξής 6 κλάδους: παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων (ΠΥΕ), ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος (ΙΗΧ), ανταλλακτήρια συναλλάγματος, εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring), εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing) και Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ).

2.4.3.1. Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Ο κλάδος των ΠΥΕ εξυπηρετεί κατά κύριο λόγο φυσικά πρόσωπα χωρίς πρόσβαση στο παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα, με μεγάλο ποσοστό πελατών να προέρχεται από τρίτες χώρες. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, το 24% των πελατών χαρακτηρίζεται υψηλού κινδύνου για ξέπλυμα χρήματος (ΞΧ), ενώ οι συναλλαγές αυτών αντιστοιχούν περίπου στο 20% της συνολικής αξίας του κλάδου.

Οι ΠΥΕ εκτιμώνται ως ο κλάδος με τον υψηλότερο βαθμό απειλής ΞΧ μεταξύ των λοιπών χρηματοοικονομικών οργανισμών, γεγονός που αποδίδεται σε τρία βασικά χαρακτηριστικά:

- Τη διεθνή εμβέλεια των συναλλαγών και των αποδεκτών χωρών,
- Τη συστηματική χρήση μετρητών,
- Τον αποσπασματικό και μη επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα πολλών συναλλαγών, που καθιστά δύσκολη την ανάλυση προτύπων συμπεριφοράς.

Ο κλάδος χρησιμοποιείται από δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος, τα οποία εκμεταλλεύονται την ευκολία πρόσβασης, τη χαμηλή απαίτηση τεχνογνωσίας και την ταχύτητα εκτέλεσης, για σκοπούς μεταφοράς ή νομιμοποίησης παράνομων κεφαλαίων. Παράλληλα, έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις χρήσης των ΠΥΕ σε σχήματα απάτης ή φοροδιαφυγής, ιδιαίτερα όταν συνδυάζονται με διασυνοριακές ροές προς χώρες αυξημένου κινδύνου.

Παρότι η συνολική αξία συναλλαγών δεν κατατάσσει τον κλάδο μεταξύ των μεγαλύτερων του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καταγράφηκε έντονη αύξηση (+109%) από το 2016 έως το 2021, και περαιτέρω σημαντική ενίσχυση το 2022. Η αυξητική αυτή τάση, εν μέρει λόγω της άρσης των περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων, συντελεί στην

αύξηση της σχετικής απειλής, ιδίως όταν συνδυάζεται με το γεγονός ότι τέσσερις μόνο εταιρείες διαχειρίζονται το 80% της συνολικής αξίας συναλλαγών, γεγονός που δημιουργεί και συγκεντρωτικό λειτουργικό κίνδυνο.

Το σύνολο των αναφορών που υπεβλήθησαν από τους παρόχους εμβασμάτων προς την Αρχή αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα, όπου παρατηρείται μια συνεχής αυξητική τάση:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΌ ΠΑΡΟΧΟΥΣ ΕΜΒΑΣΜΑΤΩΝ					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	1403	1663	2196	3755	3922

Ενόψει των ανωτέρω, το συνολικό επίπεδο κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στον κλάδο των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων εκτιμήθηκε ως «Υψηλό».

2.4.3.2. Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

Ο κλάδος των ΙΗΧ παρουσιάζει αυξανόμενο ενδιαφέρον από την πλευρά των χρηματοοικονομικών τεχνολογιών και έχει γνωρίσει ταχεία ανάπτυξη τα τελευταία έτη, γεγονός που επηρεάζει την αξιολόγηση του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ΞΧ).

Τα προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος προσφέρουν ευελιξία, ταχύτητα και πρόσβαση χωρίς την ανάγκη ύπαρξης τραπεζικού λογαριασμού, χαρακτηριστικά που ενισχύουν την ελκυστικότητά τους, ιδίως σε περιβάλλοντα με περιορισμούς ή ελλιπή τραπεζική κάλυψη. Το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα μαζικής έκδοσης και επαναφόρτισης των προϊόντων, δημιουργεί σημαντικό έδαφος για αξιοποίηση από εγκληματικές ομάδες.

Επιπλέον, η πρακτική της εξ αποστάσεως ψηφιακής ταυτοποίησης των πελατών αυξάνει τους λειτουργικούς κινδύνους, ιδιαίτερα όταν δεν συνοδεύεται από ισχυρά μέτρα επαλήθευσης και τεχνολογικούς ελέγχους για αποτροπή των υποκλοπών ταυτότητας ή της χρήσης πλαστών εγγράφων.

Ορισμένα προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος διευκολύνουν την αποστολή κεφαλαίων σε άλλες χώρες της Ε.Ε. ή εκτός Ένωσης, χωρίς τη διαφάνεια ή τα όρια που εφαρμόζονται στις παραδοσιακές διασυννοριακές πληρωμές. Το στοιχείο αυτό αυξάνει τον κίνδυνο χρήσης των ΙΗΧ για τη μεταφορά και απόκρυψη παράνομων χρηματικών ροών.

Τα ΙΗΧ έχουν αναγνωριστεί από διεθνείς φορείς (π.χ. FATF, EBA) ως κρίσιμος τομέας για συνεχή παρακολούθηση, ιδίως σε περιπτώσεις:

- Πώλησης προπληρωμένων μέσων από μη ελεγχόμενα σημεία διανομής,
- Πολλαπλών μικρών συναλλαγών χωρίς εμφανή οικονομικό σκοπό,
- Δυσανάλογων φορτίσεων ή αναλήψεων σε σύντομα χρονικά διαστήματα.

Η ραγδαία αύξηση της έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος (από €725 εκατ. το 2016 σε €5,5 δισ. το 2022) αντανακλά τη διεύρυνση της χρήσης, αλλά και την ανάγκη για ενισχυμένα μέτρα εντοπισμού ύποπτων προτύπων. Παράλληλα, η παρουσία αλλοδαπών ιδρυμάτων και η λειτουργία μέσω δικτύων αντιπροσώπων καθιστούν την εποπτεία του κλάδου πιο σύνθετη, καθώς απαιτείται συντονισμός με αρχές άλλων κρατών-μελών.

Το σύνολο των αναφορών που υπεβλήθησαν από τα ιδρύματα πληρωμών προς την Αρχή αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΌ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	11	6	40	46	11

Ενόψει των ανωτέρω, η απειλή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στον κλάδο των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος εκτιμήθηκε ως «Μέση».

2.4.3.3. Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος

Ο τομέας των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος ενέχει χαρακτηριστικά που τον καθιστούν ευάλωτο σε καταχρήσεις για σκοπούς ξεπλύματος χρημάτων (ΞΧ), κυρίως λόγω της σχεδόν αποκλειστικής χρήσης μετρητών. Η δυνατότητα ανώνυμων ή δύσκολα ιχνηλατήσιμων συναλλαγών, χωρίς ενδιαμέσο τραπεζικό λογαριασμό, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για απόπειρες απόκρυψης της προέλευσης παράνομων κεφαλαίων.

Οι εγκληματικές ομάδες μπορεί να εκμεταλλεύονται τα ανταλλακτήρια για μετατροπή παράνομων χρηματικών ποσών σε άλλο νόμισμα, προκειμένου να διευκολύνουν τη μεταφορά τους στο εξωτερικό, να συγκαλύψουν την αρχική προέλευση ή να τα επανεισάγουν ως “καθαρά” σε διαφορετική μορφή.

Το γεγονός ότι τα ανταλλακτήρια εξακολουθούν να λειτουργούν με έμφαση στις συναλλαγές με μετρητά, αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό υψηλού κινδύνου, ιδίως όταν δεν υποστηρίζονται από μηχανισμούς ενίσχυσης της διαφάνειας και επαρκή τεκμηρίωση των πελατών και του σκοπού της συναλλαγής.

Αν και ο συνολικός όγκος συναλλαγών παραμένει περιορισμένος σε σύγκριση με άλλους κλάδους του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η αυξητική τάση που παρατηρήθηκε το 2022 (+85%), πιθανώς λόγω της ενίσχυσης του τουριστικού ρεύματος από χώρες εκτός Ευρωζώνης, υποδηλώνει αυξημένο λειτουργικό και συναλλακτικό δυναμικό. Αυτό, σε συνδυασμό με την εκτεταμένη χρήση φυσικού χρήματος, ενισχύει το επίπεδο της απειλής.

Επιπλέον, η σταδιακή στροφή της αγοράς προς ηλεκτρονικά μέσα πληρωμών, που προσφέρουν μεγαλύτερη διαφάνεια και μειωμένο κόστος, δύναται να οδηγήσει σε μεταβολή της φύσης των συναλλαγών στα ανταλλακτήρια, με πιθανές προσπάθειες συγκαλύψης παράνομων ροών μέσω εκμετάλλευσης υφιστάμενων λειτουργικών κενών στον έλεγχο των συναλλαγών.

Το σύνολο των αναφορών που υπεβλήθησαν από τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος προς την Αρχή αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟ ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	7	6	14	23	83

Ενόψει των ανωτέρω, η απειλή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στον κλάδο των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος εκτιμήθηκε ως «Μέση-Χαμηλή».

2.4.3.4. Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων (Factoring)

Ο κλάδος του factoring στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο έκθεσης σε κινδύνους ξεπλύματος χρήματος (ΞΧ), κυρίως λόγω της φύσης των συναλλαγών και της στοχευμένης πελατειακής βάσης. Οι συναλλαγές πραγματοποιούνται σχεδόν αποκλειστικά με επιχειρήσεις και συνοδεύονται από έλεγχο τιμολογίων, λογιστικών συμφωνιών και λοιπών αποδεικτικών στοιχείων εμπορικής δραστηριότητας.

Οι τυπολογίες ΞΧ που ενδέχεται να σχετίζονται με factoring περιορίζονται σε σενάρια εμπορικού τύπου (Trade-Based Money Laundering), όπως:

- Συναλλαγές με πλασματική ή εικονική αξία τιμολογίων,
- Χρήση εταιρειών-βιτρίνα για την προσομοίωση ροών,
- Περιπτώσεις που συνδέονται με λαθρεμπόριο ή φοροδιαφυγή, ιδίως σε διασυνοριακές συναλλαγές.

Ωστόσο, το χαμηλό ποσοστό διασυνοριακής δραστηριότητας (περίπου 12,7% των συνολικών απαιτήσεων), και η σχεδόν καθολική σύνδεση αυτής με εξαγωγικό factoring (97,7%), περιορίζουν αισθητά τη δυνητική έκθεση του κλάδου. Επιπλέον, οι ισχυροί μηχανισμοί τεκμηρίωσης και εσωτερικού ελέγχου (όπως η επιβεβαίωση των οφειλών, η συμφωνία καρτελών και οι απαιτήσεις αντισυμβαλλομένων) λειτουργούν ανασταλτικά για καταχρηστικές πρακτικές.

Η αξιολόγηση ενισχύεται από το μηδενικό πλήθος αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή κατά την περίοδο 2018–2022, γεγονός που, αν και δεν συνιστά από μόνο του απόδειξη απουσίας κινδύνου, επιβεβαιώνει την εξαιρετικά περιορισμένη εκμετάλλευση του κλάδου για σκοπούς ΞΧ ή απάτης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, το επίπεδο απειλής για τον συγκεκριμένο κλάδο αξιολογείται ως «Χαμηλό».

2.4.3.5. Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (Leasing)

Η χρηματοδοτική μίσθωση αποτελεί εναλλακτικό μηχανισμό απόκτησης της χρήσης παγίων στοιχείων, και απευθύνεται τόσο σε νομικά όσο και, πλέον, σε φυσικά πρόσωπα. Κατόπιν πρόσφατης νομοθετικής επέκτασης του θεσμικού πλαισίου, επιτρέπεται πλέον η πρόσβαση σε leasing και σε ιδιώτες, χωρίς την ανάγκη άμεσης δέσμευσης κεφαλαίων ή προσφυγής σε τραπεζικό δανεισμό.

Η δομή και το είδος των υπηρεσιών leasing περιορίζουν τη δυνητική χρήση τους για νομιμοποίηση παράνομων κεφαλαίων. Οι πιο σχετικές τυπολογίες ΞΧ περιλαμβάνουν κυρίως την πρόωρη αποπληρωμή συμβάσεων ή ψευδώς τιμολογημένες μισθώσεις, ιδίως όταν αφορούν ακίνητα. Ωστόσο, οι περιπτώσεις αυτές είναι περιορισμένες, καθώς:

- Δεν υπάρχει πρόσβαση σε ρευστότητα από την πλευρά του πελάτη,
- Τα μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία είναι ανιχνεύσιμα και καταγράφονται,
- Οι πληρωμές πραγματοποιούνται μέσω τραπεζικών καναλιών.

Ενόψει των ανωτέρω, ο κλάδος εξακολουθεί να παρουσιάζει χαμηλό βαθμό έκθεσης σε σχήματα ΞΧ ή απάτης, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τον εξαιρετικά περιορισμένο αριθμό αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή την περίοδο 2018–2022 (μόλις έξι αναφορές).

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, ο κίνδυνος χρήσης του κλάδου χρηματοδοτικής μίσθωσης για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αξιολογείται ως «Χαμηλός».

2.4.3.6. Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ)

Ο κλάδος των ΕΔΑΔΠ έχει αναπτυχθεί τα τελευταία έτη ως αποτέλεσμα της ανάγκης διαχείρισης μεγάλου όγκου μη εξυπηρετούμενων δανείων και αναδιάρθρωσης των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η κύρια δραστηριότητά τους συνίσταται στη διαχείριση απαιτήσεων που έχουν είτε παραμένει στα πιστωτικά ιδρύματα είτε έχουν μεταβιβαστεί σε εξειδικευμένες εταιρείες απόκτησης (funds).

Παρότι ο κλάδος διαχειρίζεται σημαντικής αξίας χαρτοφυλάκια (άνω των €90 δισ.), η χρήση μετρητών περιορίζεται σε πολύ χαμηλό ποσοστό (~10%), ενώ οι σχετικές πληρωμές πραγματοποιούνται αποκλειστικά μέσω συνεργαζόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων, γεγονός που μειώνει τον κίνδυνο για απόκρυψη της προέλευσης κεφαλαίων.

Το σύνολο των αναφορών ύποπτων συναλλαγών (58) κατά την περίοδο 2018–2022 θεωρείται μικρό για το μέγεθος του κλάδου, ωστόσο παρουσιάζει αυξητική τάση. Επίσης, παρατηρήθηκε ποικιλομορφία σε τυπολογίες ΞΧ, στοιχείο που δείχνει την ανάγκη συνεχούς παρακολούθησης της δραστηριότητας των εταιρειών αυτών, ιδίως στις περιπτώσεις που:

- Εντοπίζονται επαναλαμβανόμενες διακανονίσεις με υπερεκτιμημένα περιουσιακά στοιχεία,
- Υπάρχουν αλληλεπικαλύψεις μεταξύ δανειοληπτών και τελικών δικαιούχων απαιτήσεων,
- Προκύπτουν ενδείξεις «ανακύκλωσης» οφειλών μεταξύ διαφορετικών οχημάτων διαχείρισης.

Παρά τα παραπάνω, η γενική δομή του κλάδου και ο βαθμός εποπτείας που ασκείται από την Τράπεζα της Ελλάδος, συμβάλλουν στον περιορισμό της έκθεσης σε ΞΧ. Επιπλέον, η δραστηριότητα των ΕΔΑΔΠ δεν χαρακτηρίζεται από υψηλή χρήση ρευστού και στηρίζεται σε διαδικασίες με υψηλό βαθμό τεκμηρίωσης.

Κατά συνέπεια, η συνολική εκτίμηση για το επίπεδο απειλής στον κλάδο των ΕΔΑΔΠ καταγράφεται ως «Χαμηλή».

2.3.7 Τομέας Εικονικών Περιουσιακών Στοιχείων

Ο τομέας των ψηφιακών πορτοφολιών και εικονικών νομισμάτων εμφανίζεται για πρώτη φορά στην εκτίμηση της εθνικής απειλής νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η χρήση εικονικών περιουσιακών στοιχείων αναφορικά με πράξεις ΞΧ αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς, με αποτέλεσμα η απειλή να καθίσταται σημαντική.

Ο τομέας των εικονικών περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνει τους κάτωθι δύο παρόχους⁷⁹:

α) Πάροχοι υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων, δηλαδή οντότητες που παρέχουν υπηρεσίες αγοράς και πώλησης εικονικών νομισμάτων. Σύμφωνα με τον Ν. 4557/2018, εικονικά νομίσματα αποτελούν η ψηφιακή αναπαράσταση αξίας που δεν εκδίδεται από κεντρική τράπεζα ή δημόσια αρχή, ούτε έχει την εγγύησή τους, δεν συνδέεται κατ' ανάγκη με νομίμως κυκλοφορούν νόμισμα και δεν διαθέτει το νομικό καθεστώς νομίσματος ή χρήματος, όμως γίνεται αποδεκτή από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ως μέσο συναλλαγής και μπορεί να μεταφέρεται, να αποθηκεύεται ή να διακινείται ηλεκτρονικά⁸⁰. Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται εννιά (9) εγχώριοι και επτά (7) αλλοδαποί πάροχοι, εγγεγραμμένοι στο μητρώο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς⁸¹.

⁷⁹ Περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 6 του Ν. 4557/2018.

⁸⁰ Περ. 24 του άρθρου 3 του Ν. 4557/2018.

⁸¹

β) Πάροχοι υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών, δηλαδή οντότητες που παρέχουν υπηρεσίες για τη διασφάλιση ιδιωτικών κρυπτογραφικών κλειδιών για λογαριασμό των πελατών της, με στόχο τη διακράτηση, αποθήκευση και μεταβίβαση εικονικών νομισμάτων. Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται έξι (6) εγχώριοι και οχτώ (8) αλλοδαποί πάροχοι, εγγεγραμμένοι στο μητρώο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς⁸².

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, ο κίνδυνος που ανακύπτει στον τομέα αυτό αυξάνεται όλο και περισσότερο λόγω της ανάπτυξης της αγοράς εικονικών περιουσιακών στοιχείων – όσον αφορά τόσο τον αριθμό των συναλλαγών που διεκπεραιώνονται όσο και το πλήθος των πελατών των εταιρειών που σχετίζονται με αυτά –, του αυξημένου εύρους προϊόντων και υπηρεσιών, της συχνά μη ρυθμιζόμενης φύσης τους σε συνάρτηση με την σχετική έλλειψη μέτρων δέουσας επιμέλειας για τον πελάτη, της μη ολοκληρωμένης συμμόρφωσης και γενικότερα της περιορισμένης συνολικής κατανόησης των κινδύνων ΞΧ στον τομέα αυτό⁸³.

Στο παγκόσμιο δίκτυο της FATF έχει παρατηρηθεί από τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU) μία αξιοσημείωτη αύξηση στον αριθμό των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που σχετίζονται με εικονικά περιουσιακά στοιχεία⁸⁴. Αρκετές διωκτικές αρχές επιβεβαιώνουν ότι από το 2019 και εξής οι κίνδυνοι ΞΧ από τέτοια περιουσιακά στοιχεία έχουν αυξηθεί σημαντικά και επισημαίνουν την περιορισμένη διαφάνεια των συναλλαγών και της ταυτότητας των τελικών πελατών που εμπλέκονται σε δραστηριότητες εικονικών περιουσιακών στοιχείων ως τον σημαντικότερο παράγοντα κινδύνου που μπορεί να διευκολύνει παράνομες δραστηριότητες, όπως απάτη, εμπόριο παράνομων αγαθών/υπηρεσιών και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁸⁵.

Κύριο χαρακτηριστικό των συναλλαγών με εικονικά περιουσιακά στοιχεία αποτελεί ότι αυτές διεξάγονται και αποτυπώνονται σε δημόσια κατανεμημένα καθολικά (blockchain), γεγονός που αφήνει αναλλοίωτα ίχνη στο διαδίκτυο, προσβάσιμα και ανιχνεύσιμα από όλους. Ως εκ τούτου, τα άτομα που διεξάγουν τις συναλλαγές μέσω τέτοιων στοιχείων κρυπτογράφησης είναι εκτεθειμένα στον δημόσιο έλεγχο των συναλλαγών τους.

Με την πάροδο του χρόνου παρατηρείται ότι η έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου αναφορικά με τα εικονικά περιουσιακά στοιχεία μειώνεται. Καθώς, όμως, με την εξέλιξη της τεχνολογίας δημιουργούνται όλο και περισσότερα είδη εικονικών στοιχείων, τα οποία προσφέρουν μεγαλύτερη ανωνυμία και ικανότητα συσκότισης των συναλλαγών, παρατηρείται πιο έντονη στροφή προς αυτά, με την απειλή να καθίσταται όλο και μεγαλύτερη – αν και, σύμφωνα με στοιχεία προερχόμενα από την Αρχή, οι υποβληθείσες αναφορές είναι ακόμα περιορισμένες.

Βάσει των ανωτέρω, η απειλή κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στον τομέα των εικονικών περιουσιακών στοιχείων εκτιμάται ως «Μέση».

2.3.8 Τομέας Κεφαλαιαγοράς

Ο τομέας της κεφαλαιαγοράς δεν αποτελεί πρωταρχικό τομέα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς παρατηρείται σχετικά χαμηλός κύκλος εργασιών στο Χρηματιστήριο Αθηνών, μικρή αξία των υπό διαχείριση κεφαλαίων και αυξημένη πολυπλοκότητα των συναφών συναλλαγών. Ωστόσο, η αγορά κινητών αξιών δύναται να αποτελέσει όχημα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματίες που αναζητούν πιο περίπλοκα σχήματα.

Ειδικότερα, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αποτελεί την αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων περί πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από τα κάτωθι πρόσωπα⁸⁶:

⁸² http://www.hcmc.gr/aweb/files/laundering/files/Register%20of%20Custodian%20Wallet%20Providers_EL.pdf

⁸³ https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf

⁸⁴ https://www.cssf.lu/wp-content/uploads/EN_Annex_to_Supranational_report_-2022_risk_assessment_MLTF.pdf σελ.95

⁸⁵ https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf σελ. 95

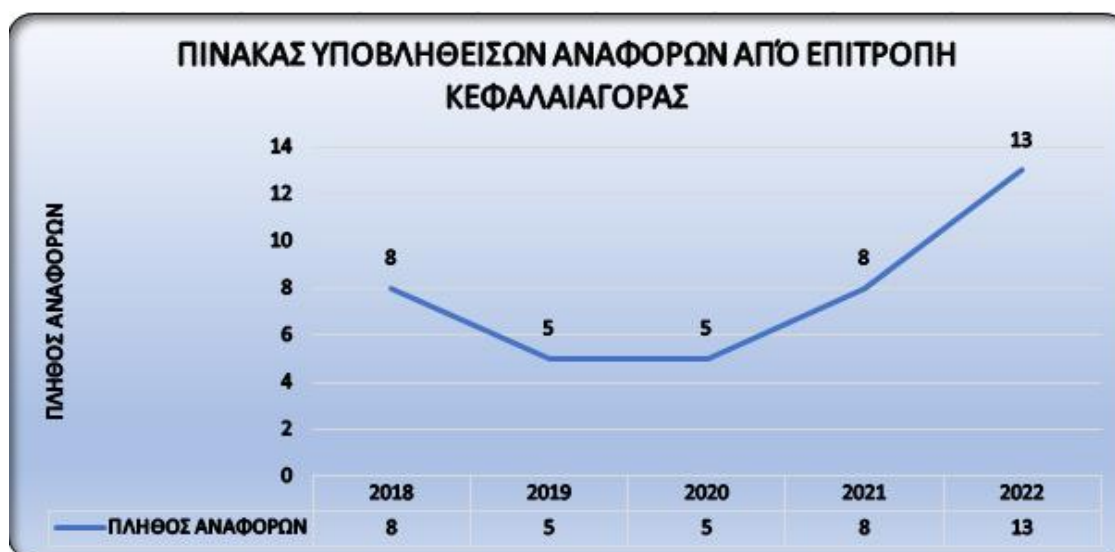
⁸⁶ Περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 6 του Ν 4557/2018.

- α) Εταιρίες Παροχής Υπηρεσιών Επενδύσεων (ΕΠΕΥ).
- β) Διαχειριστές συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας.
- γ) Εταιρείες λήψης και διαβίβασης εντολών.
- δ) Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου.

Οι εγκληματίες ακολουθούν διάφορα σενάρια για να προβούν σε εκμετάλλευση των επενδυτών ή των χρηματοπιστωτικών αγορών με στόχο την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ένα τέτοιο σενάριο αποτελεί η αγορά επενδυτικών προϊόντων (λόγου χάριν τίτλων μετοχών) προς διοχέτευση των εσόδων στην οικονομία με τέτοιο τρόπο ώστε να καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή τον εντοπισμό της προέλευσης των κεφαλαίων. Παράλληλα, η επενδυτική δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει εγκληματικά έσοδα, όπως κέρδος από άλλη (παράνομη) δραστηριότητα. Η απάτη ή τοποθέτηση εσόδων με χρήση εξειδικευμένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών υψηλής απόδοσης και η κατάχρηση της αγοράς, που περιλαμβάνει τη χειραγώγηση αγοράς και την παράνομη χρήση ή διακίνηση εμπιστευτικών πληροφοριών, αποτελούν επίσης παραδείγματα σεναρίων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.⁸⁷

Σύμφωνα με στοιχεία προερχόμενα από την Αρχή, το σύνολο των αναφορών που υπεβλήθησαν από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και τις Χρηματιστηριακές Εταιρείες προς την Αρχή αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα, όπου παρατηρείται μια συνεχής αυξητική τάση:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ	8	5	5	8	13
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΕΣ	25	27	30	34	36

⁸⁷ https://www.cssf.lu/wp-content/uploads/EN_Annex_to_Supranational_report_-2022_risk_assessment_MLTF.pdf, σελ. 43.

Στο πλαίσιο αυτό, το συνολικό επίπεδο απειλής για τον τομέα της Κεφαλαιαγοράς εκτιμάται ως «Μέσο - Χαμηλό»⁸⁸.

2.3.9 Μη χρηματοπιστωτικός τομέας

2.3.9.1 Δικηγόροι

Οι δικηγόροι έχουν έναν ευρύ κύκλο καθηκόντων, τα οποία αφορούν μεταξύ άλλων στη σύνταξη νομικών εγγράφων, τη διεξαγωγή νομικής έρευνας και ανάλυσης υποθέσεων, την παροχή συμβουλών για νομικά ζητήματα προς τους πελάτες τους, ως επίσης και την εκπροσώπηση αυτών ενώπιων των αρμοδίων δικαστηρίων.

Στον υπό συζήτηση τομέα, η απειλή για πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αφορά κυρίως σε⁸⁹:

- Αγοραπωλησίες ακινήτων, δραστηριότητα η οποία στη Χώρα μας εξελίχθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια, λόγω και του προγράμματος “GOLDEN VISA”.
- Παροχή συμβουλών ως προς τη σύσταση εταιρειών (εικονικών, off-shore κ.λπ.), αλλά και ενεργό συμμετοχή των δικηγόρων σε αυτές (διαχείριση των εταιρειών, καθώς και των περιουσιακών τους στοιχείων).
- Εκτέλεση χρηματοοικονομικών συναλλαγών για λογαριασμό πελάτη, συμπεριλαμβανομένων των υπεράκτιων τραπεζικών συναλλαγών.

Ειδικότερα, από τη μελέτη υποθέσεων που έχουν απασχολήσει τις διωκτικές αρχές⁹⁰ προέκυψε ότι, οι δράστες και τα μέλη των εγκληματικών οργανώσεων προβαίνουν στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (π.χ. από διακίνηση ναρκωτικών, εγκλήματα κατά ιδιοκτησίας, οικονομικά αδικήματα-φοροδιαφυγή κ.λπ.) μέσω της αγοράς ακίνητης περιουσίας, αλλά και της σύστασης νομιμοφανών εταιρειών (τόσο για τη διευκόλυνση της εγκληματικής δράσης, όσο και για τη νομιμοποίηση των παράνομα αποκτηθέντων εσόδων).

Υπό αυτό το πρίσμα, είναι ενδεχόμενο, με βάση τους κανόνες της κοινής λογικής, αφενός να επιζητούν την παροχή νομικών συμβουλών από δικηγόρους, αφετέρου να εκμεταλλεύονται αυτούς για τη διενέργεια των απαιτούμενων πράξεων προς ολοκλήρωση των ως άνω διαδικασιών. Περαιτέρω, λόγω και της φύσης του επαγγέλματός τους, τα εν λόγω υπόχρεα πρόσωπα συνεργάζονται και παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε έναν ευρύ

⁸⁸ Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο εσωτερικής αξιολόγησης του επιπέδου απειλής ειδικότερα για τις Εταιρείες λήψης και διαβίβασης εντολών και τις Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου, το επίπεδο απειλής εκτιμάται ως «Χαμηλό». Ωστόσο, οι δύο αυτές κατηγορίες νομικών προσώπων που εμπίπτουν στον Τομέα της Κεφαλαιαγοράς, αντιπροσωπεύουν πολύ μικρό ποσοστό του κλάδου, και δεν επηρεάζουν την εκτίμηση για το συνολικό επίπεδο απειλής στον υπό συζήτηση τομέα.

⁸⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, SNRA, [Supranational report 2022 risk assessment MLTF](#), σελ. 194-196.

⁹⁰ Σύμφωνα με τις εκθέσεις σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα.

κύκλο πελατών, στους οποίους περιλαμβάνονται ασφαλώς και πρόσωπα που απασχολούν τις διωκτικές αρχές και ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμπλοκής σε πράξεις νομιμοποίησης εσόδων. Σύμφωνα δε και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁹¹, οι εγκληματικές οργανώσεις δεν θεωρούν την πρόσβαση σε δικηγόρους ως ιδιαίτερως δύσκολη. Αντιθέτως, η στήριξή τους στις δεξιότητες των δικηγόρων σημαίνει ότι δεν απαιτείται να αναπτύξουν από πλευράς τους τέτοιου είδους ικανότητες.

Ως εκ τούτου, η απειλή χαρακτηρίζεται ως «Μέση - Υψηλή».

2.3.9.2 Συμβολαιογράφοι

Ως προς τους συμβολαιογράφους – οι οποίοι έχουν αρμοδιότητα τη διενέργεια και σύνταξη συμβολαιογραφικών πράξεων που αφορούν, ενδεικτικά, σε κάθε είδους μεταβιβάσεις ακινήτων, τη σύνταξη προσυμφώνων και εργολαβικών συμβολαίων, τη σύσταση εταιριών μέσω της Υπηρεσίας Μιας Στάσης, τη σύνταξη και τροποποίηση καταστατικών εταιρειών κ.ο.κ. –, αυτοί δύνανται ομοίως να εμπλέκονται σε δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με τρόπο αντίστοιχο προς όσα εκτίθενται ανωτέρω για το επάγγελμα του δικηγόρου⁹² και κυρίως, όσον αφορά στη Χώρα μας, μέσω της εμπλοκής τους στην αγοραπωλησία ακινήτων, καθώς και στη σύσταση νομιμοφανών εταιρειών.

Σημειώνεται, πάντως, ότι στη Χώρα μας τα ληφθέντα τα τελευταία χρόνια μέτρα πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχουν καταστήσει λιγότερο ελκυστική την οδό πρόσκτησης νομιμοφάνειας μέσω συμβολαιογραφικών πράξεων. Ενδεικτικά, κατά την περίοδο αναφοράς τυχόν τέλη που καταβάλλονταν όταν το συμβαλλόμενο μέρος σε μια σύμβαση ήταν νομικό πρόσωπο ή όταν νομικό πρόσωπο λάμβανε αντίτιμο άνω των 500 €, έπρεπε να διεκπεραιώνονται μέσω του τραπεζικού συστήματος.

Λαμβάνοντας υπόψη και τα ανωτέρω, η απειλή χαρακτηρίζεται ως «Μέση – Υψηλή».

2.3.9.3 Λογιστές Φοροτεχνικοί

Οι λογιστές φοροτεχνικοί είναι οι κάτοχοι ειδικής αδείας ασκήσεως επαγγέλματος σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας⁹³, οι οποίοι ασχολούνται κατ' επάγγελμα, ως μισθωτοί ή ελεύθεροι επαγγελματίες, με τις λογιστικές και φοροτεχνικές υποχρεώσεις επιτηδευματιών ή άλλων φυσικών/νομικών προσώπων.

Η αξιολόγηση της απειλής νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που σχετίζεται με τις υπηρεσίες που παρέχουν οι λογιστές, οι ελεγκτές και οι φοροτεχνικοί σύμβουλοι, εμφανίζει κοινά χαρακτηριστικά με τις υπηρεσίες νομικής συμβουλευτικής που παρέχονται από επαγγελματίες του κλάδου των δικηγόρων. Συνεπώς, και εν προκειμένω η απειλή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συναρτάται με τον κίνδυνο κατάχρησης του κλάδου από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος ή ενεργού συνεργασίας με αυτές σε σχέση με τους τύπους υπηρεσιών που μπορούν να παρέχουν στους πελάτες τους και τον τομέα της εμπειρογνομosύνης τους.

Επισημαίνεται, ότι επαγγελματίες αυτής της κατηγορίας του μη χρηματοπιστωτικού τομέα μπορεί να εμπλέκονται άθελά τους στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ενώ ενδέχεται επίσης να είναι συνυπεύθυνοι ή εσκεμμένα αμελείς κατά την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη⁹⁴. Πράγματι, οι περισσότερες από τις υπηρεσίες που παρέχονται από αυτούς τους επαγγελματίες είναι πραγματικές και χρησιμοποιούνται για νόμιμους σκοπούς. Ωστόσο, μπορούν επίσης να υποστηρίξουν ή να αποτελέσουν μέσο για συστήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, π.χ. συστήματα φοροδιαφυγής, δόλιες συναλλαγές, πλαστά τιμολόγια, δόλια χρεοκοπία ή τοκογλυφία. Επίσης, η απειλή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συναρτάται και με το γεγονός ότι οι εγκληματίες με συνδρομή λογιστών δύνανται να

⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, SNRA, [Supranational report 2022 risk assessment MLTF](#), σελ. 196.

⁹² Σύμφωνα και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, SNRA, [Supranational report 2022 risk assessment MLTF](#), σελ. 194.

⁹³ Βλ. ν. 2515/1997, ΠΔ 340/1998.

⁹⁴ SNRA, σελ. 187-188.

συστήνουν «αδιαφανείς δομές», δηλαδή να δημιουργούν εταιρικά σχήματα που αποτελούν αδικαιολόγητα πολύπλοκες και πολυεπίπεδες οντότητες (συμπεριλαμβανομένων εταιρειών με έδρα σε υπεράκτια κέντρα)⁹⁵.

Ενόψει των ανωτέρω, η απειλή χαρακτηρίζεται ως «Μέση – Υψηλή».

2.3.9.4 Μεσίτες ακινήτων – *real estate*

Οι μεσίτες ακινήτων αποτελούν βασικούς εμπλεκόμενους στις σχετικές αγοραπωλησίες, καθώς ως «υπηρεσία μεσιτείας» νοείται η υπόδειξη ευκαιριών ή η μεσολάβηση για τη σύναψη συμβάσεων σχετικών με ακίνητα και ιδίως συμβάσεων πώλησης, ανταλλαγής, μίσθωσης, χρηματοδοτικής μίσθωσης, σύστασης δουλείας ή αντιπαροχής ακινήτων⁹⁶.

Ως προς τις εξελίξεις στην αγορά ακινήτων, το έτος 2020 χαρακτηρίστηκε από υποχώρηση της δυναμικής που είχε καταγραφεί το 2019, αν και αναδείχθηκε η ανθεκτικότητα των τιμών τόσο των οικιστικών όσο και των επαγγελματικών ακινήτων. Το 2021, με τη σταδιακή επιστροφή στην «κανονικότητα» και την έναρξη έργων ανάπτυξης και υποδομών μεγάλης εμβέλειας, αναμενόταν να σηματοδοτήσει την επανεκκίνηση της αγοράς ακινήτων⁹⁷. Ωστόσο, η αγορά των κατοικιών το 2020 και στις αρχές του 2021 δέχθηκε πιέσεις, όπως αυτές αποτυπώνονται στα στοιχεία του προγράμματος Golden Visa, στην περιορισμένη εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό για αγορά ακινήτων, στο μειωμένο αριθμό μεταβιβάσεων κατοικιών, καθώς και στις αρνητικές επιχειρηματικές προσδοκίες για τις κατασκευές κατοικιών⁹⁸. Ενδεικτικά, κατά το α' τρίμηνο του 2021, οι καθαρές ξένες άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα για την αγορά ακινήτων μειώθηκαν κατά 7,3% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2020 και ανήλθαν σε 214,0 εκατ. ευρώ, έναντι 230,7 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2020. Από την άλλη πλευρά, τόσο κατά τη διάρκεια του 2021 όσο και κατά το α' τρίμηνο του 2022, στην αγορά κατοικιών σημειώθηκαν ανοδικές τάσεις στις τιμές⁹⁹.

Ο τομέας του *real estate* αποτελεί ένα τομέα ειδικότερης μελέτης στο επίπεδο του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, υπό την έννοια ότι τα ακίνητα είναι ελκυστικά τόσο για τους επενδυτές όσο και για τους εγκληματίες, καθώς παρέχουν χαρακτηριστικά νομιμότητας και κανονικότητας. Οι εγκληματικές ομάδες και δίκτυα χρησιμοποιούν σε ποσοστό 68% μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, όπως η επένδυση σε ακίνητα¹⁰⁰. Συνεπώς, το επίπεδο της σχετικής απειλής από τον τομέα των ακινήτων και την παροχή υπηρεσιών από διαμεσολαβητές-μεσίτες θεωρείται σημαντικό¹⁰¹. Σημειώνεται, τέλος, ότι παράμετρος στο υπό μελέτη ζήτημα είναι και τα όρια στη χρήση μετρητών, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επισημαίνει ότι για τις αγορές *real estate* πρέπει να υπάρχει χαμηλό όριο χρήσης μετρητών.

Ειδικότερα για την Ελλάδα, από τη μελέτη υποθέσεων που έχουν απασχολήσει τις δικτικές αρχές¹⁰² προέκυψε, όπως και ανωτέρω ελέγχθη, ότι οι δράστες και τα μέλη των εγκληματικών οργανώσεων προβαίνουν στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μεταξύ άλλων και μέσω της αγοράς ακίνητης περιουσίας. Σε ορισμένες εκ των υποθέσεων αναπτύσσεται δράση από εγκληματικές οργανώσεις, σε ορισμένες τα υπό νομιμοποίηση χρήματα προέρχονται από σοβαρά εγκλήματα (διακίνηση ναρκωτικών, ανθρωποκτονία κατά συρροή, σωματεμπορία, απάτη, πλαστογραφία, τοκογλυφία, κ.ο.κ.), ορισμένες αποτελούν υποθέσεις που έχουν χαρακτηριστικά διασυνοριακού εγκλήματος και κάποιες εμφανίζουν υψηλό εκτιμώμενο συνολικό όφελος για τους δράστες.

Περαιτέρω, ως προς τη χρήση μετρητών ως παραμέτρου διαμόρφωσης του επιπέδου απειλής, σημειώνεται ότι την περίοδο αναφοράς δεν ήταν υποχρεωτική στη χώρα μας η χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής κατά τις

⁹⁵ SNRA, σελ. 187-188.

⁹⁶ Βλ. άρθρα 197/204 ν. 4072/2012 (Α' 86) και 703-707ΑΚ.

⁹⁷ Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική για τα έτη 2020-2021, Ιούνιος 2021, σελ. 12.

⁹⁸ Ibid, σελ. 75.

⁹⁹ Ibid, σελ. 13.

¹⁰⁰ SNRA, σελ. 179.

¹⁰¹ SNRA, σελ. 45.

¹⁰² Ανάλυση υποθέσεων προερχόμενων από τη Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας/Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας.

αγοραπωλησίες ακινήτων. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, η καταβολή του τιμήματος αποκλειστικά με τη χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής κατά τη σύνταξη των συμβολαιογραφικών εγγράφων μεταβίβασης ακινήτων με επαχθή αιτία, των προσυμφώνων και των εξοφλητικών πράξεων, κατέστη υποχρεωτική τον Δεκέμβριο του 2023, με τον ν. 5073/2023 (Α' 204)¹⁰³, ήτοι μετά την περίοδο αναφοράς.

Κατόπιν των ανωτέρω, η απειλή χαρακτηρίζεται ως «Υψηλή».

2.3.9.5 Έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας

Οι εγκληματίες χρησιμοποιούν τα αγαθά υψηλής αξίας ως έναν εύκολο τρόπο για να ενσωματώσουν κεφάλαια στη νόμιμη οικονομία, μετατρέποντας τα μετρητά του εγκλήματος σε μια άλλη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων που διατηρούν την αξία τους και που μπορούν ακόμη και να προσφέρουν ευκαιρίες για αύξηση του κεφαλαίου. Ενδεικτικά, προϊόντα όπως τα αυτοκίνητα, τα κοσμήματα, τα ρολόγια, τα πολυτελή σκάφη αποτελούν ιδιαίτερα ελκυστικά αγαθά για τέτοιου τύπου μετατροπές¹⁰⁴.

Ως προς τη διαμόρφωση του επιπέδου απειλής, η Επιτροπή σημειώνει ότι σε ορισμένες δικαιοδοσίες της ΕΕ η έλλειψη περιορισμών στη χρήση μετρητών τις καθιστά πιο ελκυστικές για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες¹⁰⁵. Η Ελλάδα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκει σε αυτή την κατηγορία των ελκυστικών χωρών, καθώς, όπως ανωτέρω ελέχθη, βάσει του εθνικού φορολογικού πλαισίου για τον περιορισμό της χρήσης μετρητών, σχεδόν όλες οι επαγγελματικές ομάδες υποχρεούνται εν τοις πράγμασι στην αποδοχή ηλεκτρονικών πληρωμών μέσω κάρτας για συναλλαγές άνω των 500 ευρώ.

Από τη μελέτη υποθέσεων που έχουν απασχολήσει τις διωκτικές αρχές¹⁰⁶, προέκυψε ότι η εμπλοκή του τομέα αγαθών μεγάλης αξίας στον μηχανισμό νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες εμφανίζει ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Τα βασικά αδικήματα από τα οποία προέρχεται το προς νομιμοποίηση εγκληματικό προϊόν είναι σοβαρά και σχετίζονται κατά περίπτωση με εμπορία ανθρώπων, παράνομη διακίνηση μεταναστών, διακίνηση ναρκωτικών, λαθρεμπόριο και εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας. Σημαντικό ποσοστό των υποθέσεων που μελετήθηκαν, παρουσιάζουν δράση σε επίπεδο εγκληματικών οργανώσεων και ορισμένες εμφανίζουν υψηλό εκτιμώμενο συνολικό αποκομισθέν όφελος. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι ακόμα και για τις περιπτώσεις χωρών που διαθέτουν περιορισμούς στη χρήση μετρητών και υποχρεώσεις υποβολής αναφορών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημειώνει ότι τα επίπεδα υποβολής αναφορών είναι πολύ χαμηλά. Οι έμποροι αγαθών υψηλής αξίας συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων με τις λιγότερες απαιτήσεις υποβολής στοιχείων. Μάλιστα, επιπλέον αποτρεπτικός παράγοντας για υποβολή αναφοράς είναι και το γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, το αντικείμενο της επιχειρηματικής δράσης των εγκληματιών που απευθύνονται σε αυτούς ως πελάτες εμφανίζεται ως εξόχως υψηλό¹⁰⁷. Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται και στην χώρα μας, όπου προέκυψε πολύ χαμηλό επίπεδο υποβολής αναφορών ύποπτων συναλλαγών από τα υπόχρεα πρόσωπα του συγκεκριμένου κλάδου.

Κατόπιν των ανωτέρω, η απειλή χαρακτηρίζεται ως «Μέση».

¹⁰³ Με το άρθρο 3 του ν. 5073/2023, προστέθηκε παρ. 8 στο άρθρο 20 του ν. 3842/2010 ως εξής: «8. Κατά τη σύνταξη των συμβολαιογραφικών εγγράφων μεταβίβασης ακινήτων με επαχθή αιτία, των προσυμφώνων και των εξοφλητικών πράξεων, η καταβολή του τιμήματος γίνεται αποκλειστικά με τη χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής. Συμβολαιογραφικό ή ιδιωτικό έγγραφο, στο οποίο καταγράφεται προκαταβολή ή μερική ή ολική εξόφληση του τιμήματος με μετρητά ή στο οποίο δεν καταγράφεται η εξόφληση του τιμήματος με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής, είναι αυτοδικαίως άκυρο, απαγορεύεται να μεταγραφεί στα οικεία βιβλία και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα έναντι των συμβαλλομένων, του Δημοσίου και οποιουδήποτε τρίτου. Οι υποχρεώσεις και απαγορεύσεις της παρούσας δεν ισχύουν για συμβόλαια που συνάπτονται μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος σε εκτέλεση προσυμφώνων, τα οποία είχαν συνταχθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος».

¹⁰⁴ SNRA, σελ. 171.

¹⁰⁵ SNRA, σελ. 172.

¹⁰⁶ Ανάλυση υποθέσεων προερχόμενες από τη Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας/Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας.

¹⁰⁷ SNRA, σελ. 172.

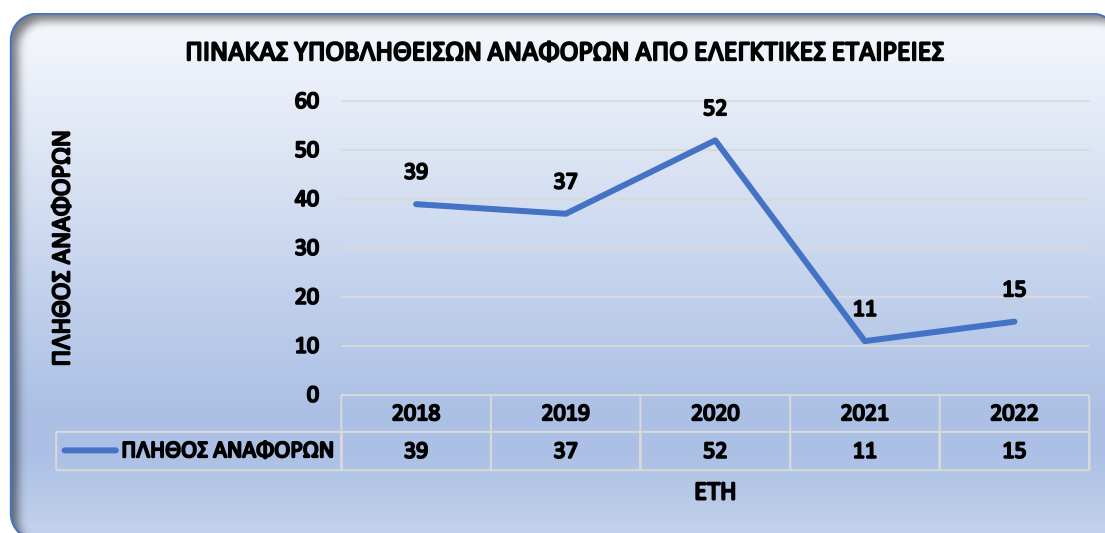
2.3.9.6 Ορκωτοί ελεγκτές

Οι ορκωτοί ελεγκτές αποτελούν μία κατηγορία υπόχρεων προσώπων, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την διενέργεια ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και της οικονομικής διαχείρισης ανωνύμων εταιρειών, ιδρυμάτων, οργανισμών επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων. Επίσης, προβαίνουν στη διενέργεια λογιστικής ή οικονομικής πραγματογνωμοσύνης ή στον έλεγχο των στοιχείων των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και των αντίστοιχων δικαιολογητικών, καθώς και των οικονομικών των πολιτικών κομμάτων, συνασπισμών κομμάτων και υποψηφίων ή/και αιρετών αντιπροσώπων της Βουλής των Ελλήνων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η κύρια απειλή, η οποία εμφανίζει κοινά χαρακτηριστικά με εκείνη των υπηρεσιών που παρέχονται από τους λογιστές και φοροτεχνικούς συμβούλους, εστιάζεται στην, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, εσφαλμένη πιστοποίηση της συμμόρφωσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των προϋπολογισμών των ελεγχόμενων εταιρειών, δίνοντας τη δυνατότητα σε αυτές να νομιμοποιήσουν παρανόμως αποκτηθέντα έσοδα (π.χ. από φοροδιαφυγή, υπεξαίρεση, απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε., απάτη περί τις επιχορηγήσεις κ.λπ.) και να αποφύγουν την επιβολή ποινικών και διοικητικών κυρώσεων σε βάρος τους¹⁰⁸.

Στην Ελλάδα, το σύνολο των αναφορών που υπεβλήθησαν από τις ελεγκτικές εταιρείες προς την Αρχή αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	39	37	52	11	15

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η απειλή χαρακτηρίζεται ως «Μέση».

2.3.9.7 2.4.6.7. Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί

Το επάγγελμα του ενεχυροδανειστή συνίσταται στην εκτίμηση της αξίας αντικειμένων και τιμαλφών και στον δανεισμό χρημάτων με ενέχυρο ενός αντικειμένου, που του παραδίδεται από τον δανειζόμενο, ενώ το επάγγελμα του αργυραμοιβού συνίσταται στην ανταλλαγή με κέρδος ξένων νομισμάτων.

Από τη μελέτη σχετικών υποθέσεων¹⁰⁹ προέκυψε ότι, η απειλή για πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες από τα εν λόγω υπόχρεα πρόσωπα αφορά σχεδόν αποκλειστικά στην αποδοχή και διάθεση προϊόντων προερχόμενων από εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (ληστείες-κλοπές).

¹⁰⁸ SNRA, σελ. 187-188

¹⁰⁹ Στοιχεία προερχόμενα από το Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, εποπτική αρχή των εν λόγω υπόχρεων προσώπων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η απειλή χαρακτηρίζεται ως «Μέση-Χαμηλή».

2.3.9.8 Τυχερά παίγνια

Το έτος 2022, η παράνομη διεξαγωγή τυχερών παιγνίων και ο παράνομος στοιχηματισμός, βάσει του αριθμού των δικογραφιών που περαιώθηκαν από τη Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.), κατατάσσεται στην πέμπτη θέση επί του συνόλου των δικογραφιών, γεγονός που προσδιορίζει την ένταση του φαινομένου¹¹⁰. Ενδεικτικά, το 2021, σχηματίστηκαν από τη Δ.Ο.Α. δικογραφίες από τις οποίες προέκυψαν 44 κατηγορούμενοι, εκ των οποίων οι 39 συνελήφθησαν¹¹¹. Το 2022, σχηματίστηκαν από τη Δ.Ο.Α. συνολικά 19 δικογραφίες, σε 7 περιπτώσεις ακολουθήθηκε η αυτόφωρη διαδικασία και από τις ανωτέρω δικογραφίες προέκυψαν 40 κατηγορούμενοι, εκ των οποίων οι 35 συνελήφθησαν¹¹².

Το σύνολο των αναφορών που υπεβλήθησαν προς την Αρχή αναφορικά με τυχερά παίγνια, τόσο επίγεια όσο και διαδικτυακά, αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα, όπου παρατηρείται μια συνεχής αυξητική τάση:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ (ΕΠΙΓΕΙΟ + ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ)					
ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	35	76	61	116	140

2.3.9.8.1 Τυχερά παίγνια που διεξάγονται επίγεια

Ως προς την εκτίμηση του κινδύνου για τα τυχερά παίγνια, σκόπιμη είναι η διάκριση μεταξύ των τυχερών παιγνίων που διοργανώνονται και διεξάγονται επίγεια και εκείνων που διεξάγονται μέσω διαδικτύου. Ειδικότερα:

Επί των τυχερών παιγνίων που διοργανώνονται και διεξάγονται επίγεια, σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν εντοπισθεί από τις διωκτικές αρχές μέθοδοι και δίαυλοι των δραστηριοτήτων στοιχηματισμού που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος. Στην υπερεθνική έκθεση εκτίμησης κινδύνου ΞΧ/ΧΤ της ΕΕ σημειώνεται ως οριζόντια απειλή ο κίνδυνος διείσδυσης και ιδιοκτησίας των δραστηριοτήτων στοιχηματισμού από το οργανωμένο έγκλημα. Πέρα από τον κίνδυνο διείσδυσης του οργανωμένου εγκλήματος, σημαντικός παράγοντας διαμόρφωσης του επιπέδου απειλής των τυχερών παιγνίων που διοργανώνονται και διεξάγονται επίγεια είναι η χειραγώγηση αγώνων. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι εγκληματικές ομάδες χρησιμοποιούν τα στοιχήματα για να επωφεληθούν από τη διοργάνωση αθλητικών αγώνων στην ΕΕ¹¹³.

¹¹⁰ Ετήσια έκθεση απολογισμού ΔΟΑ για το έτος 2022, σελ. 116.

¹¹¹ Ετήσια έκθεση απολογισμού ΔΟΑ για το έτος 2021, σελ. 60.

¹¹² Ετήσια έκθεση απολογισμού ΔΟΑ για το έτος 2022, σελ. 51.

¹¹³ SNRA σελ. 204

Περαιτέρω, λαμβάνεται υπ' όψιν ότι για τη χρήση των ως άνω μεθόδων απαιτούνται από τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος μέτρια επίπεδα σχεδιασμού, γνώσης και εμπειρογνωμοσύνης, δεδομένου ότι θεωρούνται ως μια μάλλον ελκυστική, ευχερής και οικονομικά προσοδοφόρα επιλογή.

Στο πλαίσιο αυτό, το επίπεδο της απειλής για τα τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται επίγεια εκτιμάται ως «Μέσο – Υψηλό».

2.3.9.8.2 Τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου

Επί των τυχερών παιγνίων που διοργανώνονται και διεξάγονται διαδικτυακά, σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι διωκτικές αρχές θεωρούν ότι ο διαδικτυακός τζόγος είναι ένα δυνητικά ιδιαίτερα ελκυστικό εργαλείο για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, το οποίο απαιτεί και πάλι ένα μέτριο επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης και αποτελεί μια ομοίως ιδιαίτερα προσοδοφόρα επιλογή. Επίσης, ο διαδικτυακός τζόγος φαίνεται να προσφέρει μια χαμηλού κόστους ευκαιρία για νομιμοποίηση εσόδων¹¹⁴.

Παράγοντας διαμόρφωσης του κινδύνου είναι και η χρήση εικονικών περιουσιακών στοιχείων ως μεθόδου πληρωμής¹¹⁵. Σε διεθνές επίπεδο, όπως και ανωτέρω ελέχθη, έχει παρατηρηθεί από τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU) σε όλο το παγκόσμιο δίκτυο της FATF μια αύξηση στον αριθμό των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που σχετίζονται με εικονικά περιουσιακά στοιχεία¹¹⁶. Η έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου την περίοδο αναφοράς σε συνδυασμό με την εξέλιξη της τεχνολογίας με την οποία δημιουργούνται όλο και περισσότερα είδη εικονικών περιουσιακών στοιχείων, αποτελούν παράγοντες που καθιστούν τα τελευταία ελκυστική μέθοδο νομιμοποίησης εσόδων και στον τομέα των τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου. Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται και στην χώρα μας από τα στοιχεία που διατίθενται για την περίοδο αναφοράς¹¹⁷.

Κατόπιν των ανωτέρω, το επίπεδο της απειλής των τυχερών παιγνίων που διοργανώνονται και διεξάγονται διαδικτυακά θεωρείται «Υψηλό».

¹¹⁴ SNRA, σελ. 232.

¹¹⁵ SNRA, σελ. 231.

¹¹⁶ SNRA, σελ.95.

¹¹⁷ Για μία υπόθεση που είναι χαρακτηριστική του επιπέδου απειλής στον τομέα των διαδικτυακών παιγνίων βλ. Ετήσια έκθεση απολογισμού ΔΟΑ για το έτος 2022, σελ. 105-106.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΑΠΕΙΛΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Όσον αφορά τις κατασχεμένες ποσότητες ναρκωτικών και τα είδη αυτών, τα σχετικά στατιστικά στοιχεία αποτυπώνονται αναλυτικά στον κάτωθι πίνακα, όπως αυτά συλλέχθηκαν από το Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών – Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (περίοδος αναφοράς 2018 – 2022):

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2018 – 2022								
	Έτος		2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
1	Υποθέσεις		13.528	13.595	12.823	11.978	12.025	63.949
2	Κατηγορηθέντα άτομα		18.300	18.297	16.659	16.141	15.499	84.896
3	Κάνναβη - Κανναβινοειδή	Μονάδα Μέτρησης	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
	Κάνναβη σύνολο (ακατέργαστη & κατεργασμένη)	κιλά	20.199,257	19.102,441	9.908,106	10.362,860	6.264,578	65.837,242
	Κάνναβη κατεργασμένη	κιλά	7.387,507	6.587,410	2.113,809	4.463,496	78,396	20.630,618
	Κάνναβη ακατέργαστη	κιλά	12.811,750	12.515,031	7.794,297	5.899,364	6.186,182	45.206,624
	Χασισέλαιο	κιλά	3,715	3,64	9,521	1,534	432,576	450,986
	Φυτά καλλιεργηθέντα	τεμάχια	50.597	56.963	51.149	87.946	44.544	291.199
	Φυτά αυτοφυή	τεμάχια	8.493	15.769	10.124	13.414	7.246	55.046
4	Οπιούχα- Οπιοειδή	Μονάδα Μέτρησης	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
	Ηρωίνη	κιλά	206,590	402,695	299,855	364,402	139,710	1.413,252
	Όπιο	κιλά	5,600	0,085	10,549	0,223	3,207	19,664
	Μεθαδόνη	κιλά	9,870	8,479	24,305	38,834	10,068	91,556
		τεμάχια	310	228	191	96	6	831
	Κωδεΐνη	τεμάχια	1.743	413	989	240	780	4.165
	Subutex	τεμάχια	1.260	1.541	1.583	572	17	4.973
		κιλά	-	-	0,083	0,024	0,000	0,107
	Τραμαδόλη	τεμάχια	225	1.954	25.947	139.706	1.039	168.871
	Φυτά υπνοφώρουμήςκωνος	τεμάχια	3.700	208	129		60	4.097
5	Διεγερτικά	Μονάδα Μέτρησης	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
	Κοκαΐνη	κιλά	165,871	953,422	1.787,283	1.085,848	899,688	4.892,112
	Αμφεταμίνη	κιλά	0,12	0,158	0,358	0,304	3,942	4,882
		τεμάχια	275	-	5	58	8	346
	Μεθαμφεταμίνη	κιλά	0,002	0,006	0,002	2,083	40,800	42,893
	Κρυσταλλική μεθαμφεταμίνη	κιλά	1,429	4,961	9,579	57,256	16,44	89,665
	Captagon	τεμάχια	3.127.360	38.495.866	13.291	35	351.483	41.988.035
	Khat	κιλά	4	27,062	166,961	51,91	35,095	284,693
6	Παραισθησιογόνα	Μονάδα Μέτρησης	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
	LSD	τεμάχια	248	501	196	1.232	218	2.395

	Παραισθησιογόνα (γενικά)	τεμάχια	18	-	-	790	42	850
		κιλά	-	-	-	0,254	11,011	11,265
7	Διεγερτικά & Παραισθησιογόνα	Μονάδα Μέτρησης	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
	XTC (MDMA)	τεμάχια	62.762	169.269	519.306	590	7.886	759.813
	MDMA	κιλά	5,327	1,713	1,946	0,238	20,948	30,172
8	Ψυχοτρόπες Ουσίες	Μονάδα Μέτρησης	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
	Ηρεμιστικά (γενικά)	κιλά	0,058	0,011	0,049	0,032	1,400	1,550
		τεμάχια	42.317	36.555	47.567	738.106	38.493	903.038

Τα στοιχεία των χωρών προέλευσης των κατασχεμένων ναρκωτικών για τα έτη 2108 – 2022 αποτυπώνονται αναλυτικά στον κάτωθι πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2018 – 2022				
α/α	ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΚΑΪΝΗΣ ΣΕ ΚΙΛΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2018 - 2022	ΣΥΝΟΛΟ ΗΡΩΙΝΗΣ ΣΕ ΚΙΛΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2018 - 2022	ΣΥΝΟΛΟ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΚΑΝΝΑΒΗΣ ΣΕ ΚΙΛΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2018 - 2022
1	ΑΓΝΩΣΤΗ ΧΩΡΑ	890,799	894,896	17938,018
2	ΑΛΒΑΝΙΑ	5,262	45,511	23081,318
3	ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	0,500	-	-
4	Β. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0,001	11,585	1598,173
5	ΒΕΛΓΙΟ	15,708	-	-
6	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1,118	14,866	157,540
7	ΒΡΑΖΙΛΙΑ	108,898	-	-
8	ΓΑΛΛΙΑ	0,078	0,008	0,019
9	ΓΑΛΛΙΚΗ ΓΟΥΙΑΝΑ	1,876	-	1,144
10	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	16,073	-	0,051
11	ΓΕΩΡΓΙΑ	-	-	0,118
12	ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ	351,725	-	-
13	ΓΟΥΙΝΕΑ	1,810	-	-
14	ΓΡΕΝΑΔΑ ΚΑΡΑΙΒΙΚΗ	0,483	-	-
15	ΕΚΟΥΑΔΟΡ	1653,383	-	0,012
16	ΕΛΒΕΤΙΑ	-	-	3,137
17	ΕΛΛΑΔΑ	1,012	0,128	1324,424
18	ΖΑΜΠΙΑ	-	1,185	-
19	ΖΙΜΠΑΜΠΟΥΕ	-	1,991	-
20	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	-	-	1,207
21	ΗΠΑ	0,004	0,007	5,922
22	ΙΝΔΙΑ	-	0,380	-
23	ΙΡΑΝ	-	44,475	-
24	ΙΣΠΑΝΙΑ	0,008	-	932,328
25	ΙΤΑΛΙΑ	44,549	-	26,000
26	ΚΑΝΑΔΑΣ	-	-	1,606

27	ΚΕΝΥΑ	-	5,145	-
28	ΚΟΛΟΜΒΙΑ	297,308	-	-
29	ΚΟΝΓΚΟ	-	1,736	-
30	ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ	15,680	-	-
31	ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ	27,037	-	-
32	ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	0,616	1,848	1,738
33	ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ	-	4,718	-
34	Ν. ΑΦΡΙΚΗ	173,450	30,125	15,701
35	ΝΙΓΗΡΙΑ	-	0,740	-
36	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	98,814	0,003	24,935
37	ΟΥΓΚΑΝΤΑ	-	3,133	-
38	ΠΑΚΙΣΤΑΝ	-	58,282	-
39	ΠΑΝΑΜΑΣ	2,230	-	-
40	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	0,558	-	-
41	ΡΟΥΑΝΤΑ	-	1,783	-
42	ΣΕΡΒΙΑ	0,420	-	0,007
43	ΣΟΥΑΤΙΝΙ (ΣΟΥΑΖΙΛΑΝΔΗ)	-	1,801	-
44	ΣΟΥΗΔΙΑ	-	-	0,001
45	ΣΟΥΡΙΝΑΜ	1181,048	-	0,100
46	ΤΑΝΖΑΝΙΑ	-	2,883	-
47	ΤΟΥΡΚΙΑ	0,896	286,023	93,125
48	ΤΡΙΝΙΝΤΑΝΤ & ΤΟΜΠΑΓΚΟ	0,768	-	-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΟΙ 20 ΧΩΡΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΥΨΗΛΟΤΕΡΕΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Top 20 - Σύνολο Χρηματοοικονομικών Εισροών		
s/n	Countries	Million EUR
1	DE - Germany	32.573,86 €
2	IT - Italy	27.697,08 €
3	GB - United Kingdom	24.040,89 €
4	US - United States	18.883,53 €
5	CY - Cyprus	18.874,41 €
6	FR - France	14.493,72 €
7	TR - Turkey	14.205,52 €
8	BG - Bulgaria	13.318,30 €
9	NL - Netherlands	11.038,81 €
10	CN - China	10.977,81 €
11	ES - Spain	10.033,36 €
12	RO - Romania	9.040,98 €
13	CH - Switzerland	8.001,21 €
14	SG - Singapore	7.599,05 €
15	LB - Lebanon	6.567,59 €
16	EG - Egypt	6.474,80 €
17	BE - Belgium	6.217,30 €
18	BR - Brazil	5.943,25 €
19	PL - Poland	5.517,58 €
20	AU - Australia	5.494,94 €

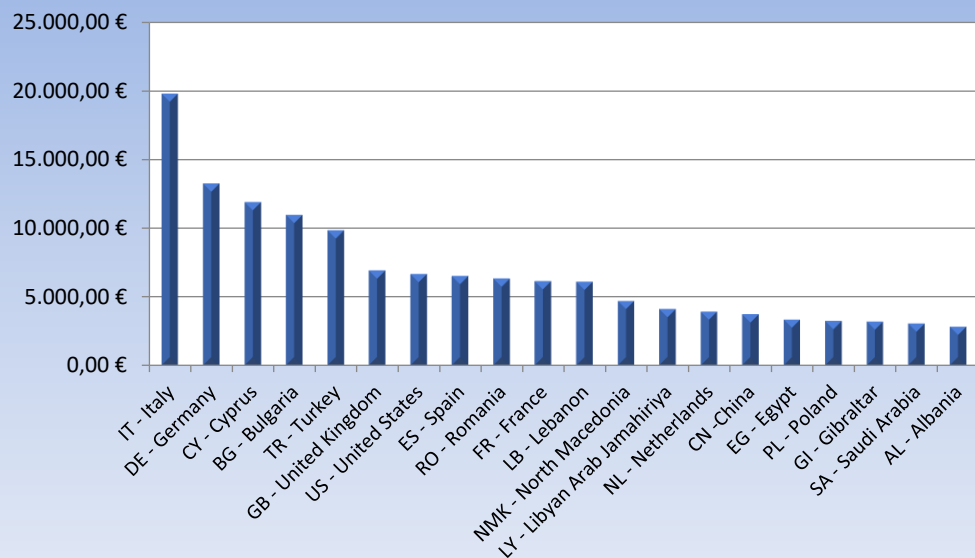
Top 20 - Εισροές από εμπόριο αγαθών		
s/n	Countries	Million EUR
1	IT - Italy	19.721,96 €
2	DE - Germany	13.224,86 €
3	CY - Cyprus	11.872,77 €
4	BG - Bulgaria	10.944,86 €
5	TR - Turkey	9.805,44 €
6	GB - United Kingdom	6.890,19 €
7	US - United States	6.649,89 €
8	ES - Spain	6.488,47 €
9	RO - Romania	6.302,02 €
10	FR - France	6.133,85 €
11	LB - Lebanon	6.070,74 €
12	NMK - North Macedonia	4.672,68 €
13	LY - Libyan Arab Jamahiriya	4.097,46 €
14	NL - Netherlands	3.904,11 €
15	CN -China	3.717,66 €
16	EG - Egypt	3.330,68 €
17	PL - Poland	3.230,67 €
18	GI - Gibraltar	3.188,08 €
19	SA - Saudi Arabia	3.047,47 €
20	AL - Albania	2.819,97 €

Top 20 - Εισροές από υπηρεσίες		
s/n	Countries	Million EUR
1	DE - Germany	16.839,78 €
2	GB - United Kingdom	15.855,48 €
3	US - United States	10.966,30 €
4	FR - France	7.359,38 €
5	CN -China	6.776,49 €
6	IT - Italy	6.445,36 €
7	SG - Singapore	6.069,10 €
8	BR - Brazil	5.558,71 €
9	NL - Netherlands	5.027,06 €
10	CH - Switzerland	4.643,15 €
11	AU - Australia	4.376,29 €
12	TR - Turkey	4.221,46 €
13	CY - Cyprus	3.947,38 €
14	IN - India	3.541,07 €
15	AE - United Arab Emirates	3.319,54 €
16	BE - Belgium	3.241,36 €
17	EG - Egypt	3.088,30 €
18	ES - Spain	3.001,53 €
19	CA - Canada	2.907,68 €
20	RU - Russia	2.691,48 €

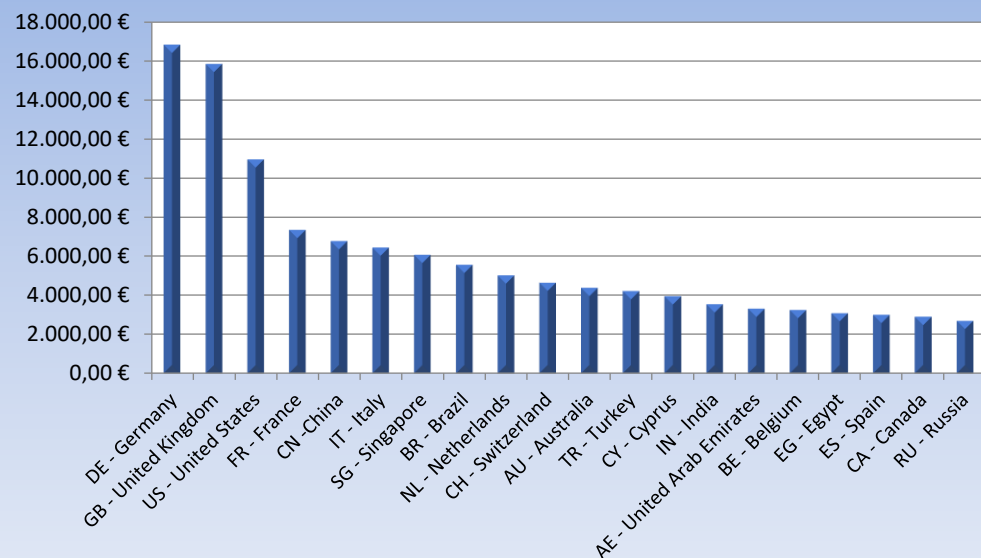
Top 20 - Εισροές από άμεσες ξένες επενδύσεις (FDI)		
s/n	Countries	Million EUR
1	CY - Cyprus	3.009,74 €
2	LU - Luxembourg	2.876,92 €
3	CH - Switzerland	2.424,79 €
4	DE - Germany	2.255,20 €
5	NL - Netherlands	2.071,84 €
6	IT - Italy	1.448,81 €
7	HK - Hong Kong	1.396,59 €
8	GB - United Kingdom	1.155,72 €
9	US - United States	1.039,49 €
10	FR - France	940,42 €
11	ES - Spain	528,78 €
12	BE - Belgium	488,01 €
13	CN -China	480,17 €
14	CA - Canada	412,30 €
15	IL - Israel	277,06 €
16	BG - Bulgaria	258,85 €
17	SG - Singapore	257,19 €
18	AE - United Arab Emirates	208,31 €
19	CZ - Czech Republic	178,28 €
20	AT - Austria	165,93 €

Top 20 - Εισερχόμενα εμβάσματα		
s/n	Countries	Million EUR
1	DE - Germany	254,02 €
2	US - United States	227,84 €
3	GB - United Kingdom	139,51 €
4	IT - Italy	80,94 €
5	CA - Canada	65,10 €
6	AL - Albania	62,04 €
7	FR - France	60,07 €
8	RU - Russia	55,68 €
9	GE - Georgia	52,03 €
10	AU - Australia	49,29 €
11	TR - Turkey	44,57 €
12	CY - Cyprus	44,53 €
13	NL - Netherlands	35,79 €
14	SE - Sweden	28,66 €
15	BE - Belgium	26,26 €
16	CH - Switzerland	23,53 €
17	RO - Romania	18,14 €
18	BG - Bulgaria	18,02 €
19	IE - Ireland	17,73 €
20	AT - Austria	16,92 €

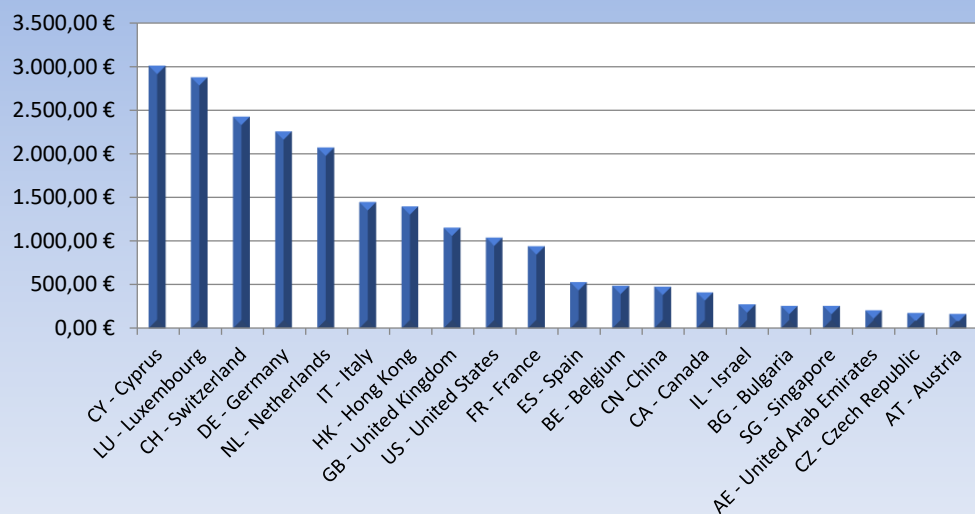
Top 20 - Εισροές από εμπόριο αγαθών Million EUR

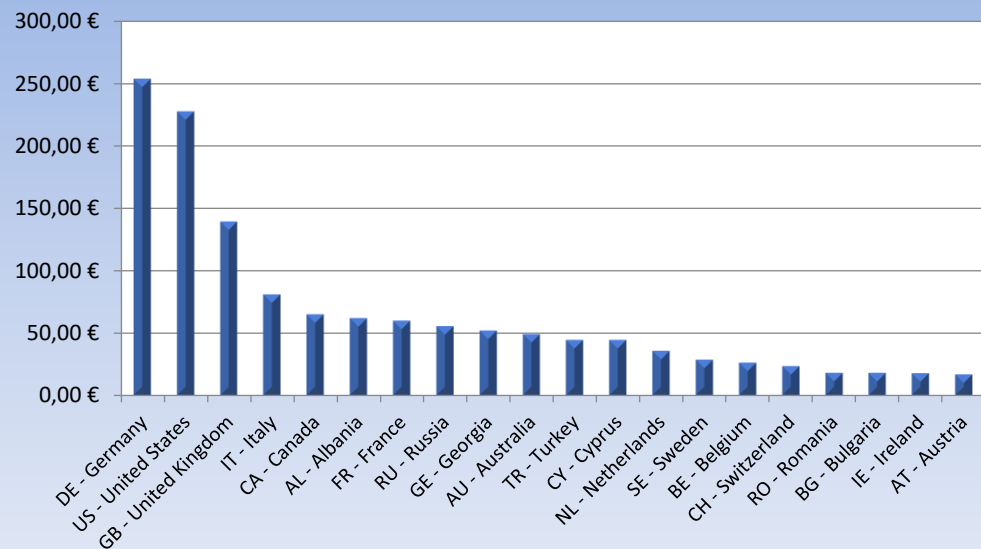
Top 20 - Εισροές από υπηρεσίες Million EUR

Top 20 - Εισροές από άμεσες ξένες επενδύσεις (FDI) Million EUR

Top 20 - Εισερχόμενα εμβάσματα Million EUR

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΟΙ 20 ΧΩΡΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΥΨΗΛΟΤΕΡΕΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΚΡΟΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Top 20 - Σύνολο Χρηματοοικονομικών Εκροών		
s/n	Countries	Million EUR
1	DE - Germany	38.745,37 €
2	IT - Italy	28.192,71 €
3	CN -China	25.772,48 €
4	RU - Russia	24.712,48 €
5	IQ - Iraq	22.012,73 €
6	MH - Marshall Islands	19.769,78 €
7	NL - Netherlands	19.071,79 €
8	FR - France	15.076,27 €
9	LR - Liberia	14.756,48 €
10	GB - United Kingdom	13.277,84 €
11	TR - Turkey	12.202,57 €
12	ES - Spain	12.054,33 €
13	BG - Bulgaria	11.991,71 €
14	US - United States	11.453,86 €
15	BE - Belgium	10.990,72 €
16	KZ - Kazakhstan	9.507,89 €
17	CY - Cyprus	8.020,65 €
18	EG - Egypt	5.842,34 €
19	PL - Poland	5.477,07 €
20	RO - Romania	5.310,15 €

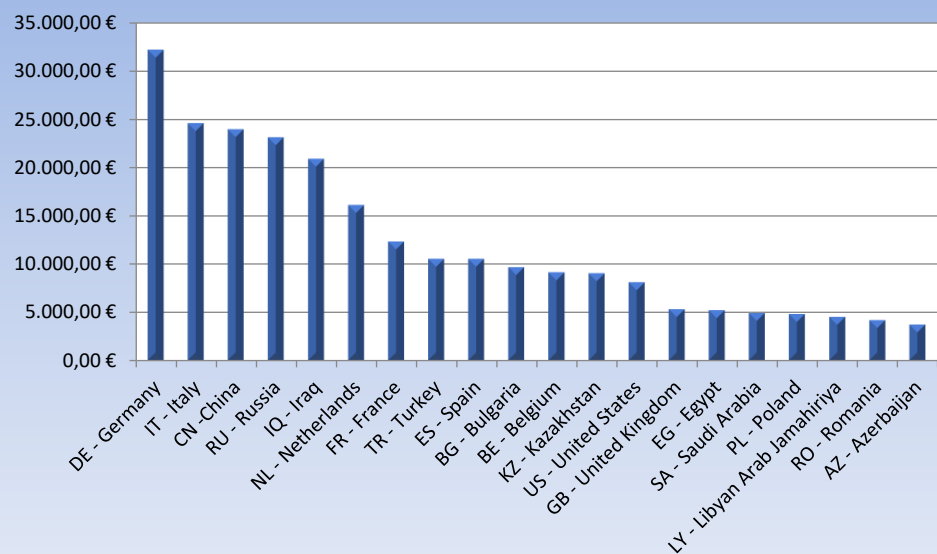
Top 20 - Εκροές από εμπόριο αγαθών		
s/n	Countries	Million EUR
1	DE - Germany	32.150,62 €
2	IT - Italy	24.554,91 €
3	CN -China	23.914,67 €
4	RU - Russia	23.105,32 €
5	IQ - Iraq	20.864,36 €
6	NL - Netherlands	16.092,28 €
7	FR - France	12.296,41 €
8	TR - Turkey	10.526,21 €
9	ES - Spain	10.508,18 €
10	BG - Bulgaria	9.639,80 €
11	BE - Belgium	9.126,50 €
12	KZ - Kazakhstan	9.020,83 €
13	US - United States	8.086,58 €
14	GB - United Kingdom	5.293,68 €
15	EG - Egypt	5.201,48 €
16	SA - Saudi Arabia	4.901,10 €
17	PL - Poland	4.819,51 €
18	LY - Libyan Arab Jamahiriya	4.515,90 €
19	RO - Romania	4.158,32 €
20	AZ - Azerbaijan	3.705,34 €

Top 20 - Εκροές από υπηρεσίες		
s/n	Countries	Million EUR
1	MH - Marshall Islands	19.723,36 €
2	LR - Liberia	14.731,59 €
3	GB - United Kingdom	7.075,07 €
4	DE - Germany	6.336,91 €
5	IT - Italy	3.566,17 €
6	CY - Cyprus	3.426,65 €
7	US - United States	3.250,41 €
8	MT - Malta	2.915,13 €
9	NL - Netherlands	2.815,11 €
10	FR - France	2.735,25 €
11	PA - Panama	2.032,75 €
12	BG - Bulgaria	1.846,59 €
13	CH - Switzerland	1.824,17 €
14	CN -China	1.822,26 €
15	BE - Belgium	1.733,91 €
16	TR - Turkey	1.698,70 €
17	IE - Ireland	1.594,04 €
18	ES - Spain	1.509,36 €
19	RU - Russia	1.497,00 €
20	IQ - Iraq	1.120,01 €

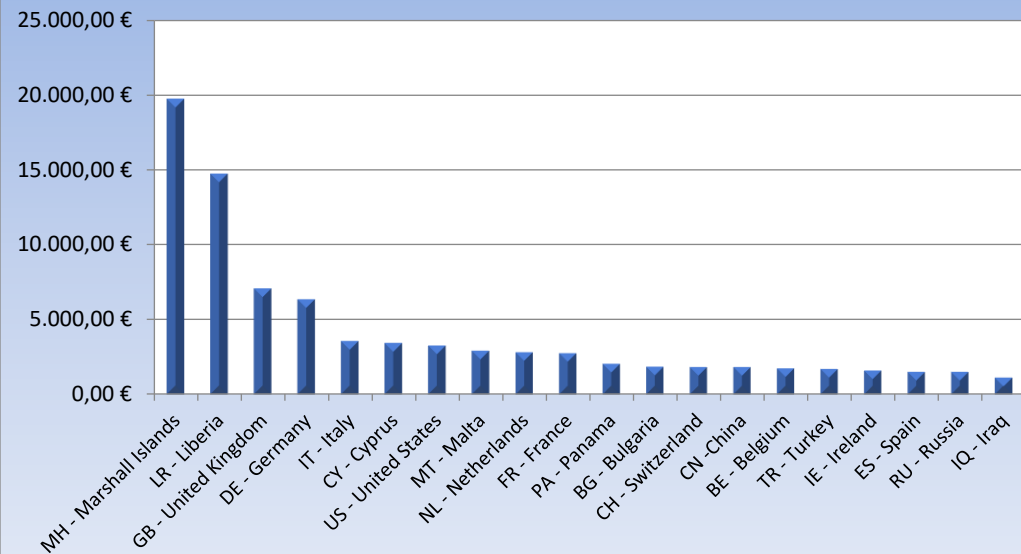
Top 20 - Εκροές από άμεσες ξένες επενδύσεις (FDI)		
s/n	Countries	Million EUR
1	CY - Cyprus	2.409,75 €
2	GB - United Kingdom	761,89 €
3	IE - Ireland	680,99 €
4	BG - Bulgaria	342,49 €
5	LU - Luxembourg	300,68 €
6	HK - Hong Kong	237,46 €
7	NMK - North Macedonia	192,88 €
8	RO - Romania	177,37 €
9	NL - Netherlands	155,59 €
10	BE - Belgium	117,82 €
11	PT - Portugal	82,57 €
12	PL - Poland	59,23 €
13	QA - Qatar	57,77 €
14	US - United States	57,34 €
15	RU - Russia	38,19 €
16	DE - Germany	31,13 €
17	IQ - Iraq	26,22 €
18	ES - Spain	20,28 €
19	FR - France	20,18 €
20	SI - Slovenia	19,71 €

Top 20 - Εξερχόμενα εμβάσματα		
s/n	Countries	Million EUR
1	AL - Albania	967,44 €
2	GE - Georgia	894,69 €
3	PK - Pakistan	776,41 €
4	BD - Bangladesh	394,83 €
5	PH - Philippines	244,36 €
6	DE - Germany	226,72 €
7	IN - India	182,38 €
8	BG - Bulgaria	162,83 €
9	GB - United Kingdom	147,21 €
10	UA - Ukraine	102,20 €
11	RO - Romania	81,35 €
12	RU - Russia	71,97 €
13	IT - Italy	62,17 €
14	US - United States	59,52 €
15	TR - Turkey	59,31 €
16	EG - Egypt	40,60 €
17	ID - Indonesia	35,16 €
18	AM - Armenia	28,96 €
19	CN -China	26,24 €
20	FR - France	24,42 €

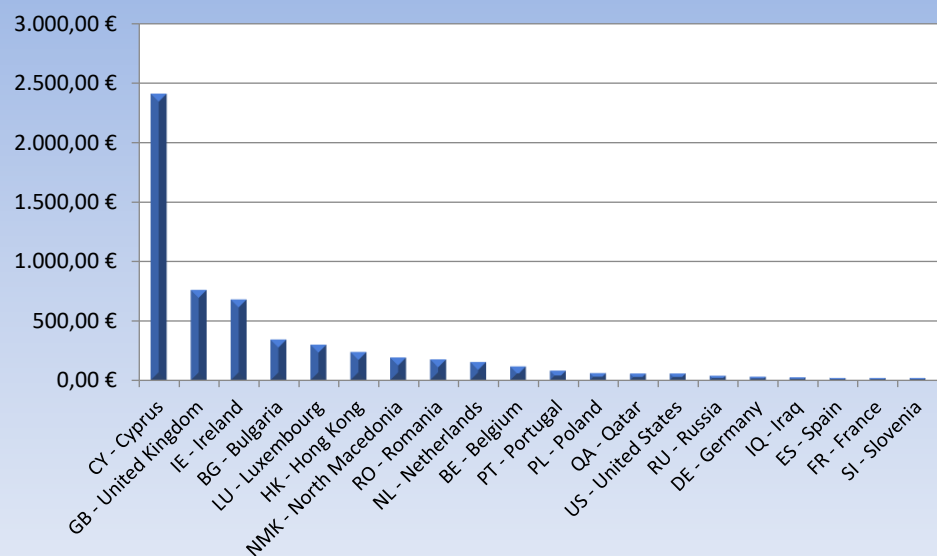
Top 20 - Εκροές από εμπόριο αγαθών Million EUR

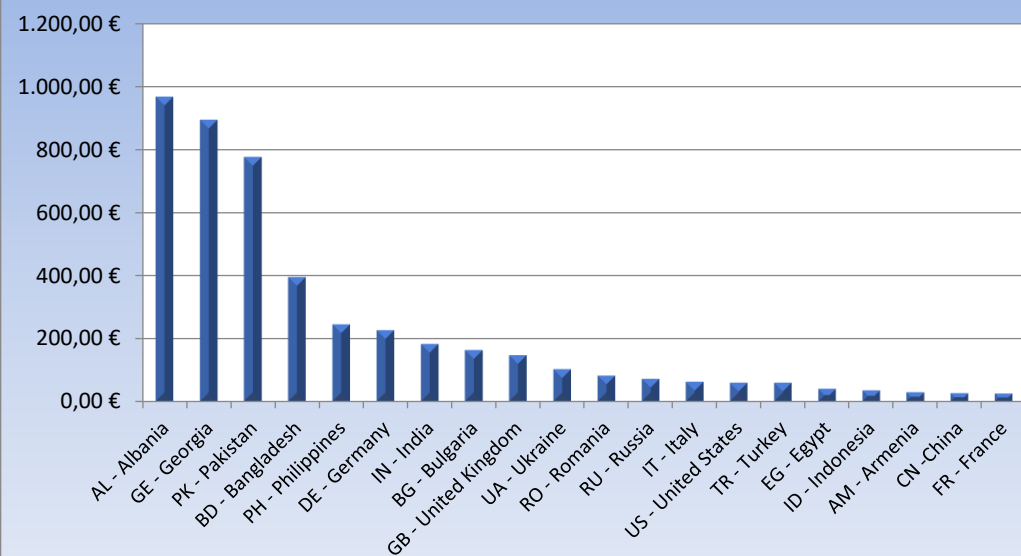
Top 20 - Εκροές από υπηρεσίες Million EUR

Top 20 - Εκροές από άμεσες ξένες επενδύσεις (FDI) Million EUR

Top 20 - Εξερχόμενα εμβάσματα Million EUR

Top 20 - Σύνολο Χρηματοοικονομικών Εισροών από Φορολογικούς Παραδείσους		
Top	Countries	Million EUR
1	CY - Cyprus	18.874,41 €
2	BG - Bulgaria	13.318,30 €
3	NMK - North Macedonia	5.250,44 €
4	AE - United Arab Emirates	4.901,64 €
5	AL - Albania	4.207,83 €
6	SA - Saudi Arabia	4.080,31 €
7	GI - Gibraltar	4.016,89 €
8	RU - Russian Federation	3.683,86 €
9	IE - Ireland	2.846,12 €
10	HU - Hungary	2.081,55 €
11	PA - Panama	1.770,33 €
12	MH - Marshall Islands	1.709,21 €
13	ME - Montenegro	1.007,13 €
14	QA - Qatar	663,53 €
15	BS - Bahamas	356,62 €
16	BA - Bosnia and Herzegovina	336,34 €
17	TT - Trinidad and Tobago	238,42 €
18	BH - Bahrain	236,91 €
19	JE - Jersey	191,60 €
20	MD - Republic of Moldova	187,11 €

Top 20 - Σύνολο Χρηματοοικονομικών Εκροών από Φορολογικούς Παραδείσους		
Top	Countries	Million EUR
1	RU - Russian Federation	24.712,48 €
2	MH - Marshall Islands	19.769,78 €
3	BG - Bulgaria	11.991,71 €
4	CY - Cyprus	8.020,65 €
5	SA - Saudi Arabia	5.256,65 €
6	IE - Ireland	4.680,53 €
7	HU - Hungary	2.987,16 €
8	PA - Panama	2.188,19 €
9	NMK - North Macedonia	1.985,76 €
10	AL - Albania	1.727,95 €
11	AE - United Arab Emirates	1.497,88 €
12	QA - Qatar	678,14 €
13	MD - Republic of Moldova	252,64 €
14	TM - Turkmenistan	200,22 €
15	KY - Cayman Islands	197,32 €
16	GI - Gibraltar	181,67 €
17	VG - British Virgin Islands	161,44 €
18	BS - Bahamas	104,83 €
19	ME - Montenegro	98,72 €
20	BH - Bahrain	91,78 €

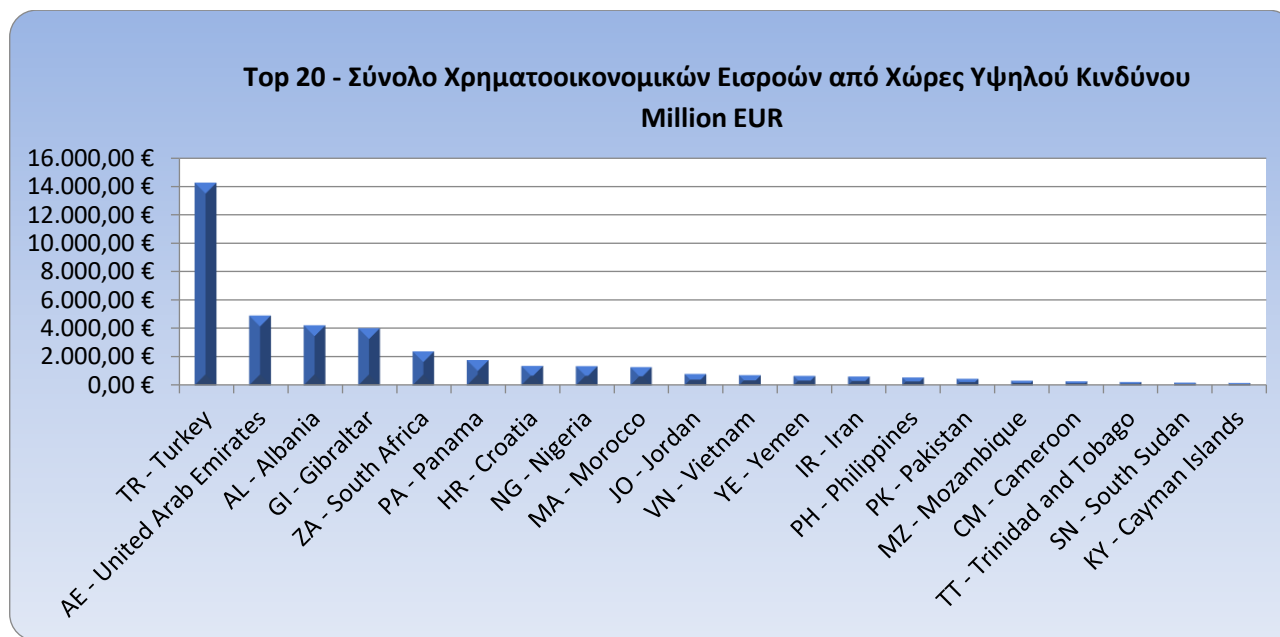
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΕΣ ΑΠΟ ΧΩΡΕΣ ΥΨΗΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Top 20 - Σύνολο Χρηματοοικονομικών Εισροών από Χώρες Υψηλού Κινδύνου		
Top	Countries	Million EUR
1	TR - Turkey	14.205,52 €
2	AE - United Arab Emirates	4.901,64 €
3	AL - Albania	4.207,83 €
4	GI - Gibraltar	4.016,89 €
5	ZA - South Africa	2.392,17 €
6	PA - Panama	1.770,33 €

Top 20 - Σύνολο Χρηματοοικονομικών Εκροών από Χώρες Υψηλού Κινδύνου		
Top	Countries	Million EUR
1	TR - Turkey	12.202,57 €
2	PA - Panama	2.188,19 €
3	AL - Albania	1.727,95 €
4	AE - United Arab Emirates	1.497,88 €
5	IR - Iran	1.377,88 €
6	VN - Vietnam	1.348,55 €

7	HR - Croatia	1.359,56 €
8	NG - Nigeria	1.349,30 €
9	MA - Morocco	1.275,32 €
10	JO - Jordan	794,51 €
11	VN - Vietnam	700,22 €
12	YE - Yemen	669,00 €
13	IR - Iran	610,10 €
14	PH - Philippines	554,38 €
15	PK - Pakistan	468,85 €
16	MZ - Mozambique	319,84 €
17	CM - Cameroon	280,10 €
18	TT - Trinidad and Tobago	238,42 €
19	SN - South Sudan	185,72 €
20	KY - Cayman Islands	159,069 €

7	PK - Pakistan	1.242,74 €
8	ZA - South Africa	803,84 €
9	NG - Nigeria	641,27 €
10	PH - Philippines	520,48 €
11	HR - Croatia	509,63 €
12	MA - Morocco	479,04 €
13	MZ - Mozambique	415,09 €
14	JO - Jordan	198,84 €
15	KY - Cayman Islands	197,32 €
16	GI - Gibraltar	181,67 €
17	YE - Yemen	121,32 €
18	SN - South Sudan	100,88 €
19	CM - Cameroon	72,22 €
20	CH - Cambodia	71,34 €

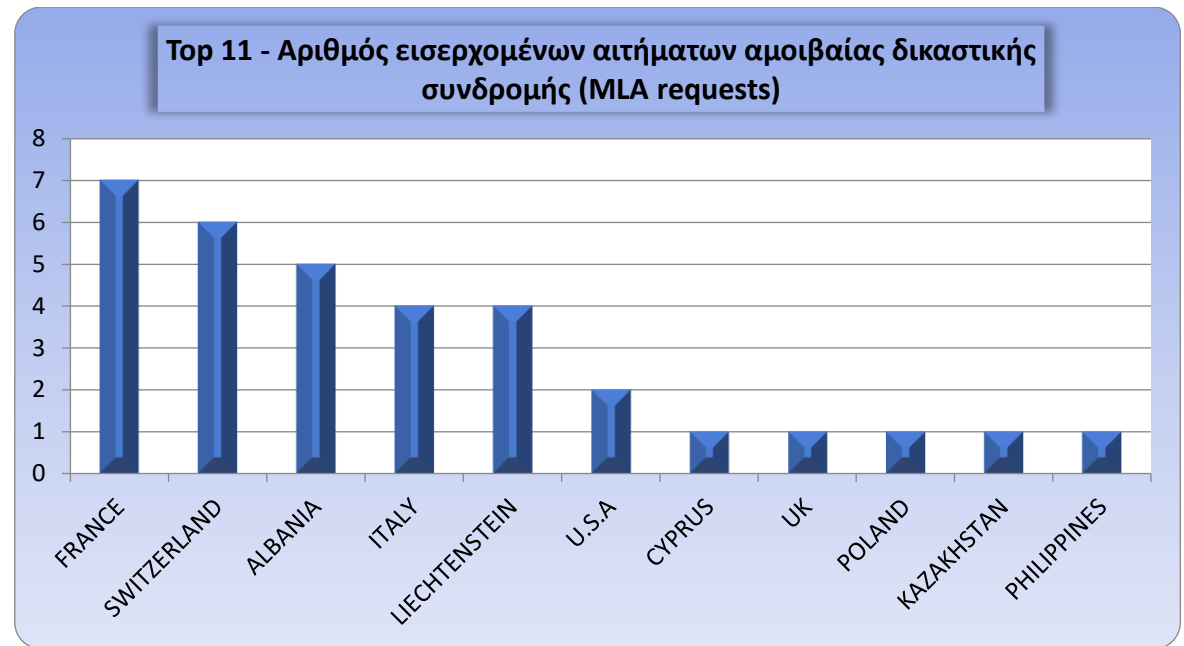

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI: ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ-ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

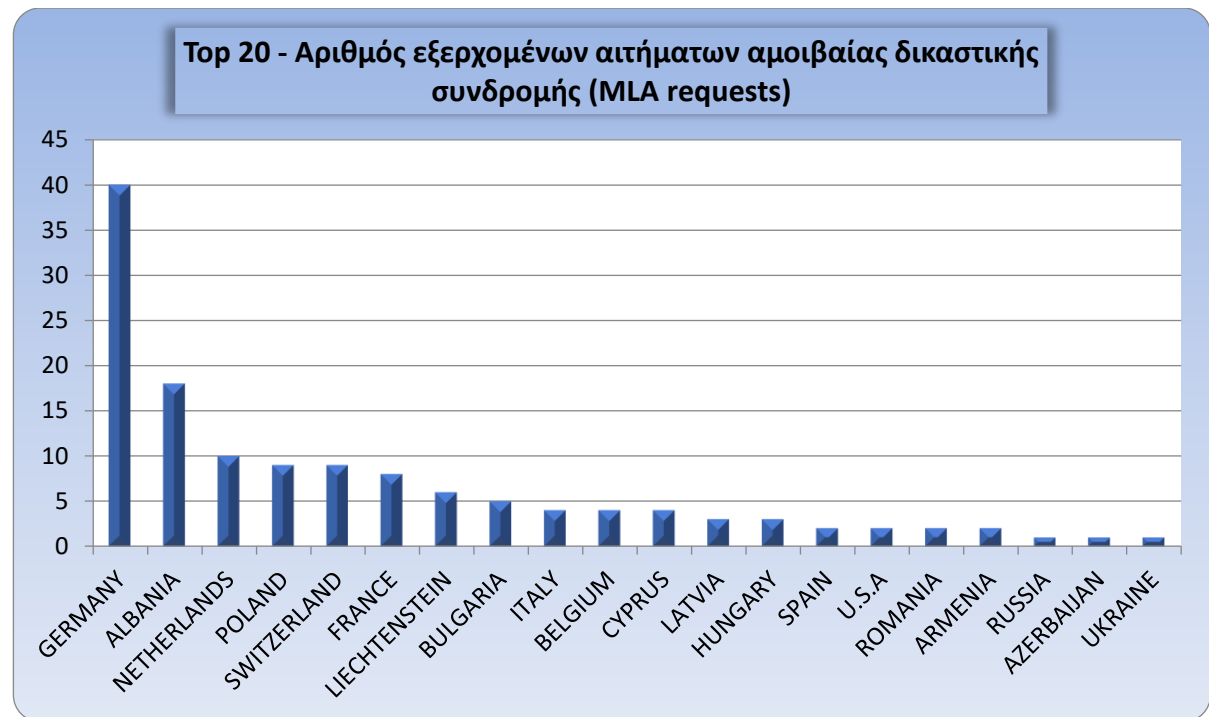
Top 11 - Αριθμός εισερχομένων αιτημάτων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (MLA requests)		
s/n	Countries	Number
1	FRANCE	7
2	SWITZERLAND	6
3	ALBANIA	5

4	ITALY	4
5	LIECHTENSTEIN	4
6	U.S.A	2
7	CYPRUS	1
8	UK	1
9	POLAND	1
10	KAZAKHSTAN	1
11	PHILIPPINES	1

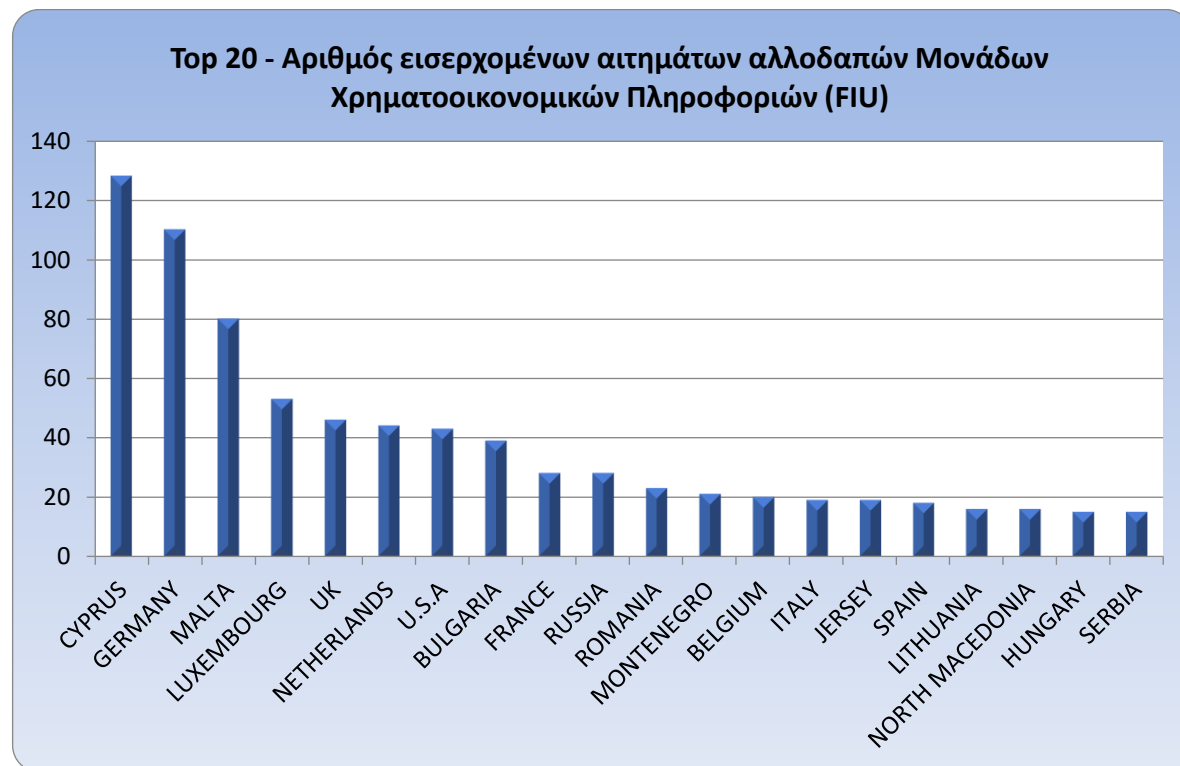
Top 20 - Αριθμός εξερχομένων αιτημάτων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (MLA requests)		
s/n	Countries	Number
1	GERMANY	40
2	ALBANIA	18

3	NETHERLANDS	10
4	POLAND	9
5	SWITZERLAND	9
6	FRANCE	8
7	LIECHTENSTEIN	6
8	BULGARIA	5
9	ITALY	4
10	BELGIUM	4
11	CYPRUS	4
12	LATVIA	3
13	HUNGARY	3
14	SPAIN	2
15	U.S.A	2
16	ROMANIA	2
17	ARMENIA	2
18	RUSSIA	1
19	AZERBAIJAN	1
20	UKRAINE	1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII: ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ-ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ (FIU)

Top 20 - Αριθμός εισερχομένων αιτημάτων αλλοδαπών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU)		
s/n	Countries	Number
1	CYPRUS	128
2	GERMANY	110
3	MALTA	80
4	LUXEMBOURG	53
5	UK	46
6	NETHERLANDS	44
7	U.S.A	43
8	BULGARIA	39
9	FRANCE	28
10	RUSSIA	28
11	ROMANIA	23
12	MONTENEGRO	21
13	BELGIUM	20
14	ITALY	19
15	JERSEY	19
16	SPAIN	18
17	LITHUANIA	16
18	NORTH MACEDONIA	16
19	HUNGARY	15
20	SERBIA	15

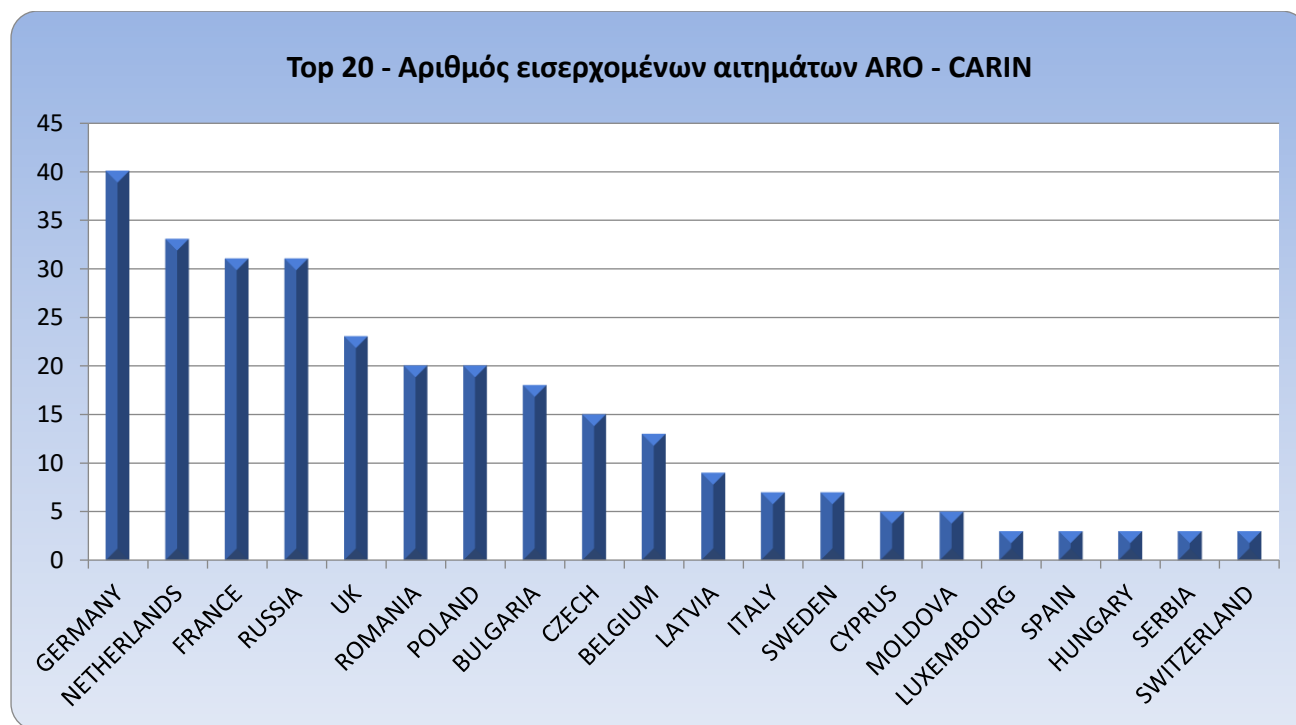
Top 20 - Αριθμός εξερχομένων αιτημάτων προς αλλοδαπές Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU)		
s/n	Countries	Number
1	CYPRUS	188

2	UK	127
3	BULGARIA	124
4	GERMANY	79
5	LITHUANIA	77
6	RUSSIA	69
7	SWITZERLAND	68
8	FRANCE	65
9	ALBANIA	60
10	SPAIN	60
11	U.S.A	57
12	ITALY	55
13	POLAND	39
14	ROMANIA	38
15	LUXEMBOURG	36
16	NETHERLANDS	34
17	HONG KONG	28
18	BELGIUM	27
19	UKRAINE	27
20	ESTONIA	25

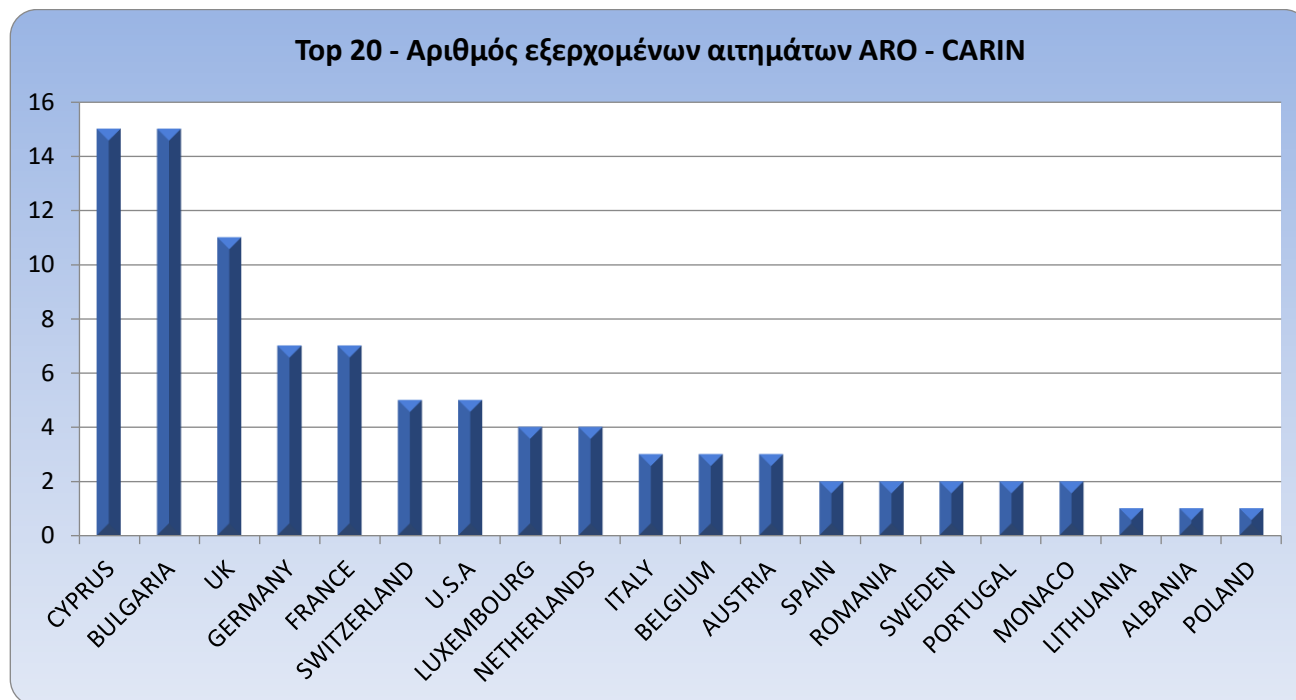

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII: ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ-ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ARO – CARIN)

Top 20 - Αριθμός εισερχομένων αιτημάτων ARO - CARIN		
s/n	Countries	Number
1	GERMANY	40
2	NETHERLANDS	33
3	FRANCE	31
4	RUSSIA	31
5	UK	23
6	ROMANIA	20
7	POLAND	20
8	BULGARIA	18
9	CZECH	15
10	BELGIUM	13
11	LATVIA	9
12	ITALY	7
13	SWEDEN	7
14	CYPRUS	5
15	MOLDOVA	5
16	LUXEMBOURG	3
17	SPAIN	3
18	HUNGARY	3
19	SERBIA	3
20	SWITZERLAND	3

Top 20 - Αριθμός εξερχομένων αιτημάτων ARO - CARIN 2018-2022		
s/n	Countries	Number
1	CYPRUS	15
2	BULGARIA	15
3	UK	11
4	GERMANY	7
5	FRANCE	7
6	SWITZERLAND	5
7	U.S.A	5
8	LUXEMBOURG	4
9	NETHERLANDS	4
10	ITALY	3
11	BELGIUM	3
12	AUSTRIA	3
13	SPAIN	2
14	ROMANIA	2
15	SWEDEN	2
16	PORTUGAL	2
17	MONACO	2
18	LITHUANIA	1
19	ALBANIA	1
20	POLAND	1

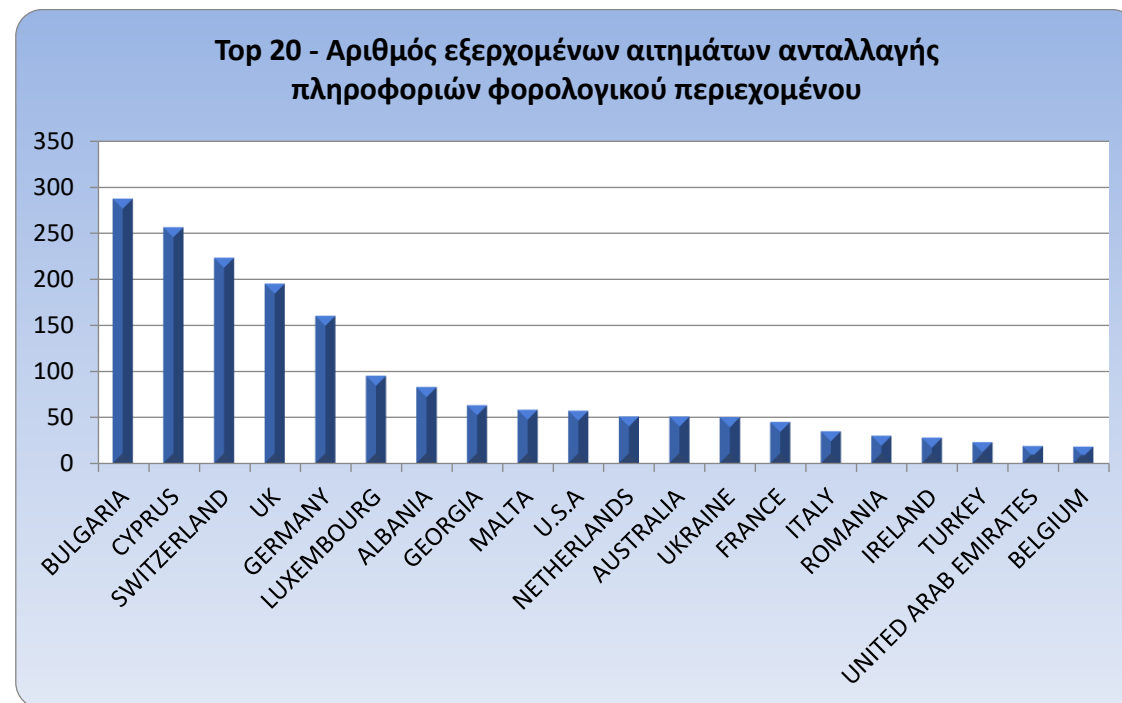

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ: ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ-ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Top 20 - Αριθμός εισερχομένων αιτημάτων ανταλλαγής πληροφοριών φορολογικού περιεχομένου		
s/n	Countries	Number
1	GERMANY	49
2	NORWAY	49
3	FRANCE	30
4	BULGARIA	29
5	RUSSIA	13
6	AZERBAIJAN	13
7	ITALY	11
8	NETHERLANDS	9
9	SPAIN	9
10	U.S.A	8
11	UK	8
12	BELGIUM	8
13	CZECH	7
14	AUSTRIA	7
15	POLAND	6
16	AUSTRALIA	6
17	GEORGIA	6
18	UKRAINE	4
19	TURKEY	4
20	FINLAND	3

Top 20 - Αριθμός εξερχομένων αιτημάτων ανταλλαγής πληροφοριών φορολογικού περιεχομένου		
s/n	Countries	Number
1	BULGARIA	287
2	CYPRUS	256
3	SWITZERLAND	223
4	UK	195
5	GERMANY	160
6	LUXEMBOURG	95
7	ALBANIA	83
8	GEORGIA	63
9	MALTA	58
10	U.S.A	57
11	NETHERLANDS	51
12	AUSTRALIA	51
13	UKRAINE	50
14	FRANCE	45
15	ITALY	35
16	ROMANIA	30
17	IRELAND	28
18	TURKEY	23
19	UNITED ARAB EMIRATES	19
20	BELGIUM	18

ΠΗΓΕΣ

Amsterdam University of Applied Sciences & Ecommerce Europe (2022), *European E-commerce Report 2021*, Light Version: Amsterdam, Brussels [Online] Available at: [Ecommerce2021](#).

Amsterdam University of Applied Sciences & Ecommerce Europe (2022), *European E-commerce Report 2022*, Light Version: Amsterdam, Brussels [Online] Available at: [Ecommerce2022](#).

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2023) *Έκθεση Απολογισμού ΑΑΔΕ 2022*, [Online] Διαθέσιμο σε: [ΑΑΔΕ Έκθεση Απολογισμού 2022](#).

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2022) *Έκθεση Απολογισμού ΑΑΔΕ 2021*, [Online] Διαθέσιμο σε: [ΑΑΔΕ Έκθεση Απολογισμού 2021](#).

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2021) *Έκθεση Απολογισμού ΑΑΔΕ 2020*, [Online] Διαθέσιμο σε: [ΑΑΔΕ Έκθεση Απολογισμού 2020](#).

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2020) *Έκθεση Απολογισμού ΑΑΔΕ 2019*, [Online] Διαθέσιμο σε: [ΑΑΔΕ Έκθεση Απολογισμού 2019](#).

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2019) *Έκθεση Απολογισμού ΑΑΔΕ 2018*, [Online] Διαθέσιμο σε: [ΑΑΔΕ Έκθεση Απολογισμού 2018](#).

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, *Ετήσια Έκθεση Απολογισμού 2021*, Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [ΔΟΑ Ετήσια Έκθεση 2021](#).

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, *Ετήσια Έκθεση Απολογισμού 2022*, Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [ΔΟΑ Ετήσια Έκθεση 2022](#).

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [Οργανωμένο έγκλημα Εκθέσεις](#).

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2024), *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2022*, (Ανοιχτή έκδοση), Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [Οργανωμένο έγκλημα 2022](#).

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2022), *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021*, (Ανοιχτή έκδοση), Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [ekthesiorganwmenou2021](#).

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας (2022), *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2020*, (Ανοιχτή έκδοση), Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [ekthesiorganwmenou2020](#).

Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (n.d.), *Σημαντική ενημέρωση για Ηλεκτρονικές/Διαδικτυακές Απάτες*, Αθήνα, [Online] Διαθέσιμο σε: [Hellenic FIU Apatas](#).

European Banking Authority (2021), *Opinion of the European Banking Authority on the risks of money laundering and terrorist financing affecting the European Union's financial sector*, Paris: EBA, [Online] Available at: [EBA Opinion risks ML TF 2021](#).

European Commission (2023), *2023 Rule of Law Report - Communication and country chapters*, [Online] Available at: [Commission Rule of law 2023](#).

European Commission (2022), *Commission Staff working document accompanying the document Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities*, [COM(2022) 554 final], Brussels: SWD(2022) 344 final, [Online] Available at: [Commission SNRA 2022](#).

European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (2021), *Serious and Organized Crime Threat Assessment (SOCTA)*, [Online] Available at: [Europol SOCTA 2021](#).

Europol (2023), *European Financial and Economic Crime Threat Assessment 2023 - The Other Side of the Coin: An Analysis of Financial and Economic Crime*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Europol (2022), *EU Policy Cycle – EMPACT, EMPACT 2022+ Fighting crime together*, [Online] Available at: [Europol.europa](#).

Ελληνική Ένωση Τραπεζών (n.d.), *Μια Παύση Αρκεί για να Αποφύγουμε την Ηλεκτρονική Απάτη* [Online] Διαθέσιμο σε: [HBA PhishingCamp](#).

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (n.d.), Πάροχοι Υπηρεσιών Ανταλλαγής μεταξύ Εικονικών Νομισμάτων και Παραστατικών Νομισμάτων Εγγεγραμμένοι στο Μητρώο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4557/2018. [Online] Διαθέσιμο σε: [Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Πάροχοι](#).

Eurostat (2023), *Households - level of internet access* [Online] Available at: [Eurostat databrowser](#).

Eurostat (2023), *Internet purchases by individuals (until 2019)*, Paris: FATF, [Online] Available at: [Eurostat Databrowser ec ibuy1](#).

Eurostat (2023), *Internet purchases by individuals (2020 onwards)*, Paris: FATF, [Online] Available at: [Eurostat Databrowser ec ib2](#).

FATF (2020), *COVID-19-related Money Laundering and Terrorist Financing Risks and Policy Responses*, Paris: FATF, [Online] Available at: [FATF Covid-19](#).

FATF (2020), *Update: COVID-19-Related Money Laundering and Terrorist Financing Risks*, Paris: FATF, [Online] Available at: [FATF Covid 19 Update](#).

FATF (2022), *ML/TF Risks Arising from Migrant Smuggling*, FATF, Paris: France, [Online] Available at: [FATF methodsand trends migrant smuggling](#).

FATF (2022), *Objectives for the FATF during the Singapore Presidency 2022-2024*, Paris: FATF, [Online] Available at: [FATF Objectives2022 2024](#).

FATF (n.d.), *FATF-Ministerial-Declaration-April-2022*, Paris: FATF, [Online] Available at: [FATF ministerial-declaration2021](#).

FATF (2012), *Illicit tobacco trade*, Paris: FATF, [Online] Available at: [FATF Illicit tobacco trade](#).

Group of States against Corruption (2022), *Fifth Evaluation Round, Evaluation Report*, Greece, [Online] Available at: [Group of States against Corruption Greece](#).

INTERPOL (2022), *Interpol Annual Report 2022*, Available at: [Interpol Annual Report 2022](#).

Interpol (2022), *Interpol Global Crime Trend Summary Report*, Lyon: Interpol, [Online] Available at: [Interpol Report 2022](#).

Interpol (2022), *Environmental Security Programme*.

Organization for Economic Co-operation and Development (2022), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention – Phase 4 Report Greece*, [Online] Available at: [OECD Greece Phase 4](#).

Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική για τα έτη 2020-2021, Ιούνιος 2021, Διαθέσιμο σε: [ΤτΕ Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής](#).

Transparency International (2023), *Corruption Perceptions Index 2023*, [Online] Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>.

Transparency International (2024), *Corruption Perceptions Index*, [Online] Available at: [Transparency.org CPI 2023](#).

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών – Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (Σ.Ο.Δ.Ν.-Ε.Μ.Π.) (2023). *Ετήσια Έκθεση του ΣΟΔΝ-ΕΜΠ για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα έτους 2022*, Προσβάσιμη σε: [Sodn etisia 2022](#).

Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, *Ανακοίνωση Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας*[Online] Διαθέσιμο σε: [mindigital Ανακοίνωση](#).

3 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

3.1 Εθνική ικανότητα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ)

Σύμφωνα με το εργαλείο της Παγκόσμιας Τράπεζας, η εκτίμηση της Εθνικής τρωτότητας βασίζεται στην αξιολόγηση είκοσι δύο (22) μεταβλητών σχετικών με την ικανότητα των εθνικών μηχανισμών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η αξιολόγηση των σχετικών με τους εθνικούς μηχανισμούς άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ μεταβλητών έλαβε υπόψη δεδομένα και πληροφορίες κατά την περίοδο των ετών 2018-2022, στατιστικά στοιχεία (εθνικά και κυρίως διεθνή), δημοσκοπήσεις άρθρα και εκθέσεις από διεθνείς οργανισμούς, φορείς και ομάδες εργασίας και με κύριο εργαλείο την αξιοποίηση των κριτηρίων βάσει της μεθοδολογίας της Παγκόσμιας Τράπεζας, κατέληξε στη βαθμολόγηση αυτών ως ακολούθως:

A. INPUT VARIABLES/NATIONAL ML COMBATING ABILITY FACTORS	ASSESSMENT RATING	
Quality of AML Policy and Strategy	(0.7) High	0,7
Effectiveness of ML Crime Definition	(0.7) High	0,7
Comprehensiveness of Asset Forfeiture Laws	(0.7) High	0,7
Quality of FIU Intelligence Gathering and Processing	(0.7) High	0,7
Capacity and Resources for Financial Crime Investigations (incl. AF)	(0.6) Medium High	0,6
Integrity and Independence of Financial Crime Investigators (incl. AF)	(0.6) Medium High	0,6
Capacity and Resources for Financial Crime Prosecutions (incl. AF)	(0.6) Medium High	0,6
Integrity and Independence of Financial Crime Prosecutors (incl. AF)	(0.7) High	0,7
Capacity and Resources for Judicial Processes (incl. AF)	(0.5) Medium	0,5
Integrity and Independence of Judges (incl. AF)	(0.7) High	0,7
Quality of Border Controls	(0.6) Medium High	0,6
Comprehensiveness of Customs Regime on Cash and Similar Instruments	(0.8) Very High	0,8
Effectiveness of Customs Controls on Cash and Similar Instruments	(0.6) Medium High	0,6
Effectiveness of Domestic Cooperation	(0.6) Medium High	0,6
Effectiveness of International Cooperation	(0.7) High	0,7
Formalization Level of Economy	(0.6) Medium High	0,6
Level of Financial Integrity	(0.6) Medium High	0,6
Effectiveness of Tax Enforcement	(0.7) High	0,7
Availability of Independent Audit	(0.7) High	0,7
Availability of Reliable Identification Infrastructure	(0.7) High	0,7
Availability of Independent Information Sources	(0.7) High	0,7
Availability and Access to Beneficial Ownership Information	(0.5) Medium	0,5

3.2 Εθνικοί μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ

3.2.1 Ποιότητα της πολιτικής και της στρατηγικής κατά του ΞΧ

3.2.1.1 Συντονιστικός μηχανισμός

Η Επιτροπή Στρατηγικής (άρθρο 8 ν.4557/18) μαζί με τον Κεντρικό Συντονιστικό Φορέα του Υπουργείου Οικονομικών (άρθρο 7 ν.4557/18) αποτελούν τον αρμόδιο μηχανισμό της χώρας για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την κατανόηση και τον μετριασμό των κινδύνων από το ξέπλυμα μαύρου χρήματος (ΞΧ), τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΧΤ) και τη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής.

Ο διττός αυτός μηχανισμός ενσωματώνει τις απαιτήσεις της οδηγίας 2015/849 (4ης AMLD) για συντονισμό και εθνική συνεργασία. Ο αποτελεσματικός συντονισμός των πολιτικών καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αναγνωρίστηκε στην πρόσφατη έκθεση αξιολόγησης της χώρας (FATF MER 2019) και από τους αξιολογητές του Συμβουλίου της Ευρώπης στο σχέδιο έκθεσης για την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας ΕΕ 2015/849 (4ης οδηγίας κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος -AMLD).

Αξιοποιώντας αυτόν τον διττό μηχανισμό, η χώρα ολοκλήρωσε την πρώτη έκθεση εκτίμησης εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ/National Risk Assessment (Οκτώβριος 2018), με βάση τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας, συντάχθηκε σχέδιο δράσης και εθνική στρατηγική για τον μετριασμό των κινδύνων που εντοπίστηκαν και με αυτό τον μηχανισμό προχώρησε στην εκπόνηση της δεύτερης έκθεσης εκτίμησης εθνικού κινδύνου.

Η Επιτροπή Στρατηγικής για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, εφεξής Επιτροπή Στρατηγικής/ΕΣ, καθορίζει σε εθνικό επίπεδο τη στρατηγική για τους ανωτέρω τομείς. Είναι συλλογικό όργανο λήψης αποφάσεων με εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών, παρακολουθεί την πρόοδο εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης μεριμνώντας για την έγκαιρη ολοκλήρωσή του.

Τον Ιούλιο 2018 ο ν. 4557/2018 (Α' 139), ο οποίος ενσωμάτωσε την οδηγία 2015/849 (ΕΕ) και αντικατέστησε τον έως τότε ισχύοντα ν. 3691/2008 (Α' 166), ενίσχυσε τον ρόλο της ΕΣ, με τον ορισμό εκπροσώπων ανώτατης ιεραρχικής βαθμίδας και τη συμμετοχή πρόσθετων φορέων. Παράλληλα, επέκτεινε τη δράση της ΕΣ και στον τομέα της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής (Proliferation Financing/PF). Στόχος του νομοθέτη ήταν η συμμετοχή αρμόδιων φορέων του δημοσίου και η μέγιστη δυνατή πολιτική δέσμευση των συμμετεχόντων για την καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

Οι αρμοδιότητες και το έργο της Επιτροπής Στρατηγικής, σύμφωνα με τον ν. 4557/2018 είναι:

α) Ο εντοπισμός, η ανάλυση, η εκτίμηση και η αντιμετώπιση των εκάστοτε υφιστάμενων κινδύνων σε εθνικό επίπεδο στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, με παράλληλη μέριμνα για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή συντάσσει Έκθεση Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου, η οποία επικαιροποιείται όταν κρίνεται αναγκαίο με αξιοποίηση, μεταξύ άλλων, της σχετικής έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στο πλαίσιο

αυτό, η Επιτροπή Στρατηγικής συντονίζει τη διαδικασία εκπόνησης, τακτής αναθεώρησης, επικαιροποίησης και δημοσιοποίησης των εκτιμήσεων κινδύνου, με στόχο τον μετριασμό των κινδύνων και την αξιοποίηση των ευρημάτων στην κατανομή πόρων και στον σχεδιασμό δράσεων σε επιλεγμένους τομείς και ειδικότερα:

αα) εντοπίζει τομείς ή πεδία που διατρέχουν χαμηλότερο ή υψηλότερο κίνδυνο και σχεδιάζει τη λήψη ενισχυμένων μέτρων από τα υπόχρεα πρόσωπα στις περιπτώσεις υψηλού κινδύνου,

ββ) χρησιμοποιεί τις ανωτέρω εκτιμήσεις για τη χάραξη συγκεκριμένων πολιτικών και την προώθηση των κατάλληλων μέτρων νομοθετικής, κανονιστικής και οργανωτικής φύσης για αντιμετώπιση των εντοπισμένων κινδύνων, καθώς και για την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων ως προς την κατανομή των διαθέσιμων πόρων,

γγ) θέτει στη διάθεση των υπόχρεων προσώπων τις αναγκαίες πληροφορίες, προκειμένου αυτά να προβούν στις δικές τους εκτιμήσεις κινδύνου,

δδ) ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών και τις αντίστοιχες αρχές άλλων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα αποτελέσματα των ανωτέρω εκτιμήσεων κινδύνου,

εε) αναφέρει τις εθνικές προσπάθειες, τη θεσμική δομή και τις διαδικασίες του συστήματος καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής που εφαρμόζουν, μεταξύ άλλων, η Αρχή του άρθρου 47 και οι φορολογικές και εισαγγελικές αρχές, καθώς και τους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους (ανθρώπινο δυναμικό και προϋπολογισμός), στον βαθμό που οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες.

β) Η διασφάλιση της συμμόρφωσης της χώρας με τα διεθνή πρότυπα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής και την ταχεία και αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών οργανισμών και φορέων σχετικά με την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

γ) Η εξέταση τρόπων ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της Αρχής, όσον αφορά ιδίως, στη στελέχυσή της με εξειδικευμένο προσωπικό, την αναβάθμιση της συνεργασίας της με τις εποπτικές Αρχές και την ενεργοποίηση και άλλων δημόσιων φορέων για την υποβολή αναφορών ή τη διαβίβαση πληροφοριών προς την Αρχή.

δ) Η υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση της ασκούμενης εποπτείας εκ μέρους των αρμόδιων αρχών και την ανάπτυξη της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των φορέων της παρ. 2.

ε) Η ανάπτυξη πρωτοβουλιών συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και τη μελέτη των αναγκών προσαρμογών που απαιτούνται για τη βελτίωση της συνεισφοράς των φορέων του ιδιωτικού τομέα στην αντιμετώπιση των αδικημάτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

Σημειώνεται ότι η Επιτροπή Στρατηγικής αξιοποιεί για τους παραπάνω σκοπούς το έργο του Κεντρικού Συντονιστικού Φορέα, της Αρχής, των αρμόδιων αρχών και άλλων φορέων και

παρακολουθεί τις σχετικές εξελίξεις σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς, ιδίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης/FATF.

3.2.1.2 Ομάδες εργασίας

Με απόφαση της Επιτροπής Στρατηγικής, εγκρίθηκε το 2019 η συγκρότηση ομάδων εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η Δράση 1.1.2 «Σύσταση Ομάδων Εργασίας για την εξέταση εξειδικευμένων θεμάτων και την υποβολή σχετικών προτάσεων προς την Επιτροπή Στρατηγικής» του Εθνικού Σχεδίου Δράσης καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες/καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας:

1. Ομάδα Εργασίας για την υποβολή πορίσματος σχετικά με το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας των Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων - Καθορισμός του πλαισίου εποπτείας των ΜΚΟ.
2. Ομάδα Εργασίας για την υποβολή πορίσματος σχετικά με την εκτίμηση κινδύνου από την ύπαρξη άτυπων συστημάτων μεταφοράς κεφαλαίων και υποβολή προτάσεων.
3. Ομάδα Εργασίας για την υποβολή πορίσματος σχετικά με την εκτίμηση κινδύνου από τις διασυννοριακές ροές χρημάτων σε φυσική μορφή και αντικειμένων μεγάλης αξίας μέσω μεικτών μεταναστευτικών ροών και υποβολή προτάσεων.

Το 2020 εγκρίθηκε η συγκρότηση :

1. Ομάδας Εργασίας για τη συγκέντρωση πληροφοριών από κράτη-μέλη της ΕΕ στο πλαίσιο αξιολόγησης της αποτελεσματικής εφαρμογής των διατάξεων της Οδηγίας 2015/849 (ΕΕ),
2. Ομάδας Εργασίας για την καταγραφή των στατιστικών στοιχείων που απαιτείται να τηρούνται σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με τις διατάξεις σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και των βασικών αδικημάτων αυτών τα οποία χορηγούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε διεθνείς οργανισμούς¹¹⁸.

Η ανάλυση των εξειδικευμένων θεμάτων από τα μέλη των ομάδων συνέβαλε στην ενημέρωση/ευαισθητοποίησή τους καθώς και στη δικτύωση των μελών και την ενίσχυση της συνεργασίας των φορέων προέλευσής τους. Τα πορίσματα των ομάδων παρουσιάστηκαν και εγκρίθηκαν σε συνεδριάσεις της Επιτροπής Στρατηγικής.

¹¹⁸ Στο πλαίσιο της υλοποίησης του εθνικού σχεδίου δράσης, καθώς και του ν. 4557/18 για την «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις», η Επιτροπή Στρατηγικής αποφάσισε τη σύσταση της Ομάδας Εργασίας. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 32 του ν. 4557/18, «Οι εμπλεκόμενες δημόσιες αρχές, περιλαμβανομένων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, των αρμόδιων αρχών, καθώς και των δικαστικών, εισαγγελικών, αστυνομικών, φορολογικών αρχών και υπηρεσιών, τηρούν πλήρη και ενημερωμένα στατιστικά στοιχεία, σχετικά με τομείς ή θέματα της αρμοδιότητάς τους. Τα στοιχεία αυτά συγκεντρώνονται ετησίως από τον Κεντρικό Συντονιστικό Φορέα και διαβιβάζονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή».

Η δημιουργία της σχετικής ψηφιακής πλατφόρμας αποτελεί έργο που έχει ενταχθεί για να χρηματοδοτηθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Το συγκεκριμένο έργο αφορά στην ψηφιοποίηση της διαδικασίας συλλογής στατιστικών στοιχείων, μέσω της δημιουργίας σχετικής ψηφιακής πλατφόρμας, στην οποία, οι εμπλεκόμενες δημόσιες αρχές, θα καταχωρούν τα στατιστικά στοιχεία τα οποία αυτές τηρούν και τα οποία άπτονται της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Στην ψηφιακή πλατφόρμα θα εγγραφούν ως χρήστες, όλες οι εμπλεκόμενες αρχές. Η εν λόγω ψηφιακή πλατφόρμα θα παρέχει, μέσω κατάλληλου υποσυστήματος διαχείρισης χρηστών, τη δυνατότητα πρόσβασης διαφορετικών χρηστών, αναλόγως της δημόσιας υπηρεσίας ή αρχής εκ της οποίας προέρχονται, σε συγκεκριμένες λειτουργίες και δεδομένα, επιτρέποντας έτσι τη διαβαθμισμένη και ασφαλή, για όλους, πρόσβαση στη ψηφιακή πλατφόρμα.

Το 2022-2023 συγκροτήθηκαν 10 ειδικές ομάδες εργασίας με εξειδικευμένα στελέχη των εμπλεκόμενων φορέων με σκοπό την επικαιροποίηση της 1ης Εθνικής Έκθεσης Εκτίμησης Κινδύνου (National Risk Assessment) ώστε στη συνέχεια να συνταχθεί νέο Σχέδιο Δράσης/Action Plan για τον μετριασμό των κινδύνων και Εθνική Στρατηγική. Συγκροτήθηκε επίσης συντονιστική ομάδα εργασίας με επικεφαλής τον Γενικό Γραμματέα Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, αποτελούμενη από τους συντονιστές των σχετικών ομάδων εργασίας με τους αναπληρωτές τους και υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών.

Για την επικαιροποίηση της έκθεσης αξιοποιήθηκε το εμπλουτισμένο εργαλείο της Παγκόσμιας Τράπεζας με νέα εργαλεία για την αξιολόγηση κινδύνου σχετικά με τα εικονικά περιουσιακά στοιχεία, τα νομικά πρόσωπα/νομικές οντότητες, την τρομοκρατία καθώς και την κατάχρηση ΜΚΟ για σκοπούς χρηματοδότησης τρομοκρατίας.

3.2.1.3 Υποβολή της έκθεσης προόδου της Ελλάδας στη FATF (Follow up report)

Η αμοιβαία αξιολόγηση της Ελλάδας από τη FATF, στο πλαίσιο του τρέχοντος τέταρτου κύκλου αξιολογήσεων από τον οργανισμό, συζητήθηκε στην Ολομέλεια του Ιουνίου 2019 και η σχετική έκθεση δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους. Η χώρα τέθηκε στην κατηγορία χωρών με υψηλή συμμόρφωση. Συγκεκριμένα, εκ του συνόλου των 40 συστάσεων για την τεχνική συμμόρφωση, για τις 37 η αξιολόγηση ήταν πλήρης συμμόρφωση ή υψηλή συμμόρφωση (Compliant/Largely Compliant). Επί του συνόλου των θεμάτων που αποτελούν αντικείμενο αξιολόγησης, τόσο σε επίπεδο τεχνικής συμμόρφωσης όσο και σε επίπεδο ελέγχου αποτελεσματικότητας, όπως γίνεται σε κάθε έκθεση αμοιβαίας αξιολόγησης της FATF, τέθηκαν δράσεις προτεραιότητας και προτεινόμενες δράσεις στις οποίες κλήθηκε να προβεί η χώρα για ενίσχυση του συστήματος πρόληψης και καταπολέμησης ΞΧ/ΧΤ.

Σύμφωνα με τις διαδικασίες της FATF, η Ελλάδα κλήθηκε εντός του 2022 να υποβάλει έκθεση προόδου. Σε συνέχεια σχετικής αλληλογραφίας του επικεφαλής της ελληνικής αποστολής, του Γενικού Γραμματέα, με τη Γραμματεία του οργανισμού, η χώρα υπέβαλε ενημέρωση επί της προόδου της σε επίπεδο τεχνικής συμμόρφωσης και σε επίπεδο αποτελεσματικότητας χωρίς να θέσει ζήτημα αναβαθμολόγησης. Η αναφορά προόδου που υπεβλήθη, εισήχθη ως έγγραφο ενημέρωσης στην Ολομέλεια του Φεβρουαρίου 2023, οπότε και εγκρίθηκε.

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας, το ζήτημα συζητήθηκε στην Επιτροπή Στρατηγικής το Δεκέμβριο, ενώ το Νοέμβριο του 2022, έλαβε χώρα και προπαρασκευαστική συνάντηση στην οποία και κλήθηκαν όλοι οι εμπλεκόμενοι, ώστε να γίνει ανταλλαγή απόψεων και να παρασχεθεί συνδρομή κατά την προετοιμασία των συνεισφορών τους. Παράλληλα, υπήρξε συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών των φορέων που υπάγονται στην Επιτροπή Στρατηγικής.

Στην αναφορά που υπέβαλε η χώρα, παρατέθηκαν στην εισαγωγή, συνοπτικά, τα αποτελέσματα της αμοιβαίας αξιολόγησης του 2019 και η υψηλή προτεραιοποίηση της χώρας για συνέχιση των μεταρρυθμίσεων, όπου απαιτείται. Μνημονεύθηκε η εν εξελίξει διαδικασία επικαιροποίησης της έκθεσης εκτίμησης εθνικού κινδύνου στα θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΞΧ/ΧΤ). Αναλύθηκαν συνοπτικά ως προς το περιεχόμενό τους τα βασικά νομοθετικά κείμενα που αφορούν στον τομέα ΚΞΧ/ΧΤ, καθώς και νομοθετήματα που αν και δεν αφορούν άμεσα στο συγκεκριμένο πεδίο πολιτικής, επιδρούν θετικά στην εν γένει αποτελεσματικότητα του συστήματος. Επισημάνθηκαν βασικές αλλαγές στην οργανωτική δομή εμπλεκόμενων αρχών και φορέων. Έγινε μνεία στη σύσταση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας με το νόμο για το επιτελικό κράτος (ν.4622/2019), η ανάληψη

εποπτείας από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επί των παρόχων εικονικών περιουσιακών στοιχείων, η εποπτική αρμοδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας σε συγκεκριμένα υπόχρεα πρόσωπα και η αναβάθμιση της συμμετοχής μελών στην Επιτροπή Στρατηγικής, μετά από σχετική νομοθετική παρέμβαση.

Αναπτύχθηκαν οι δράσεις που σχετίζονται με την επικαιροποίηση επί της αποτελεσματικότητας του συστήματος. Ειδικότερα, οι δράσεις που σχετίζονται με τον εντοπισμό, την κατανόηση και την αξιολόγηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ, η πρόοδος στη διεθνή συνεργασία, στα μέτρα προληπτικής εποπτείας, στη διαφάνεια των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, στη λειτουργία της εθνικής Μονάδας Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, στις έρευνες και διώξεις για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, στις κατασχέσεις, στα προληπτικά μέτρα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και κυρώσεις, καθώς και στις οικονομικές κυρώσεις για διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής.

Τέλος, παρουσιάσθηκε για ενημέρωση η πρόοδος της χώρας σε επίπεδο τεχνικής συμμόρφωσης στους τομείς της τραπεζικής ανταπόκρισης, των ρευστών διαθεσίμων, των νέων τεχνολογιών και της αποτροπής κατάχρησης των ΜΚΟ για σκοπούς ΧΤ.

3.2.1.4 Αξιολόγηση της Ελλάδας ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή της 4ης Οδηγίας για την πρόληψη και καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικής εφαρμογής, από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των διατάξεων της 4ης οδηγίας για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΚΞΧ/ΧΤ) διεξήχθη κατόπιν συμβολαίου μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης, κατά το έτος 2020 και ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2021.

Παράλληλα, αξιολογήθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος και από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority-EBA) αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της εποπτείας πρόληψης ΞΧ/ΧΤ στον τραπεζικό κλάδο.

Η διαδικασία αξιολόγησης αποτελείται από στάδιο συμπλήρωσης και αποστολής ερωτηματολογίου, διεξαγωγής επιτόπιας επίσκεψης (η οποία διεξήχθη ηλεκτρονικά 9-13 Νοεμβρίου 2020), σύνταξης σχετικής έκθεσης. Η ομάδα των αξιολογητών απέστειλε σχέδιο πορίσματος, επί του οποίου, υπό τον συντονισμό του Κεντρικού Συντονιστικού Φορέα, απεστάλησαν την 12.01.2021 τα σχόλια και τα αντεπιχειρήματα της χώρας.

Σημειώνεται ότι η στόχευση της εν λόγω αξιολόγησης όλων των κρατών μελών ΕΕ αφορά πρωτίστως στον εντοπισμό και στην ανάδειξη των αδυναμιών του συστήματος ΚΞΧ/ΧΤ στην ενιαία αγορά.

Ο απώτερος στόχος ήταν να δρομολογηθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή βελτιωτικές κινήσεις, νομοθετικές πρωτοβουλίες και έκδοση σχετικών κανονισμών άμεσα εφαρμοστέων, ώστε να υπάρξει εναρμονισμένη ανταπόκριση όλων των κρατών μελών. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται στο πακέτο φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων που ανακοινώθηκαν από την Ε. Επιτροπή τον Ιούλιο 2021 (AML Package), όπου περιλαμβάνονται τρία σχέδια κανονισμών και δύο τροποποιητικών οδηγιών.

Ειδικότερα, τα ευρήματα του πορίσματος αποτυπώνονται ανά άρθρο της οδηγίας. Η παράθεση των ευρημάτων πραγματοποιείται σε τέσσερις θεματικούς άξονες ως εξής: α) Status ενσωμάτωσης της 4ης Οδηγίας (έλεγχος πληρότητας και συμμόρφωσης), β) Ανάλυση της πρακτικής εφαρμογής των διατάξεων, γ) Αντισταθμιστικά μέτρα και επιβαρυντικοί παράγοντες συστημικής φύσεως, δ) Συμπεράσματα: συνοπτική αποτύπωση της επίδρασης των αδυναμιών/ελλείψεων στην αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας.

Στο εισαγωγικό κείμενο της έκθεσης παρατίθενται οι συναφείς παράγοντες, οι κίνδυνοι και τα σημεία εστίασης της αξιολόγησης, όπου συμπεριλαμβάνονται βασικά αδικήματα ΞΧ/ΧΤ αυξημένου κινδύνου στη χώρα (διαφθορά, φοροδιαφυγή, οργανωμένο έγκλημα) και το θεσμικό πλαίσιο που συμβάλει στη διόγκωση ή τη μείωση των κινδύνων αυτών (π.χ. περιορισμοί στη χρήση μετρητών).

Σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, η χώρα υπέβαλε σχόλια επί του σχεδίου έκθεσης με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση της επιχειρηματολογίας που διατυπώθηκε τόσο κατά την υποβολή της γραπτής συνεισφοράς όσο και στην επιτόπια επίσκεψη. Τα σχόλια αυτά αξιολογούνται και λαμβάνονται υπόψη κατά τη σύνταξη του τελικού κειμένου της έκθεσης από τους αξιολογητές. Οι εκθέσεις όλων των κρατών μελών θα οριστικοποιηθούν αφού υποβληθούν σε συγκριτική ανάλυση ποιότητας και συνέπειας (Quality and Consistency Review). Σε συνέχεια της ως άνω αξιολόγησης, η χώρα συνεργάστηκε με την Επιτροπή απαντώντας σε σχετικά ερωτήματα αναφορικά με την εξέλιξη και την πρόοδο επί των ειδικότερων θεμάτων που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση. Οι φορείς που απαρτίζουν την Επιτροπή Στρατηγικής κατά λόγω αρμοδιότητας συνεισέφεραν τα στοιχεία για την σχετική απάντηση προς την Επιτροπή. Τονίζεται ότι η εν λόγω αξιολόγηση πραγματοποιείται από την Ε. Επιτροπή με πρώτιστο στόχο την άντληση συμπερασμάτων ως προς τις συνολικές επιδόσεις των κρατών-μελών κι όχι τη δημοσίευση συστάσεων/recommended actions για τα κράτη μέλη, όπως γίνεται στις εκθέσεις των αμοιβαίων αξιολογήσεων της FATF. Τα συμπεράσματα αυτά θα συμβάλλουν στην αναδιαμόρφωση, τροποποίηση και προσαρμογή του πλαισίου της Ένωσης και των μελλοντικών πολιτικών που θα εφαρμόσει στον τομέα της πρόληψης και της καταπολέμησης ΞΧ/ΧΤ.

3.2.1.5 Βελτίωση νομοθετικού πλαισίου

Η εθνική νομοθεσία που αφορά στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας έχει αποτελέσει τα τελευταία χρόνια αντικείμενο αλληπάλληλων τροποποιήσεων και βελτιώσεων. Το θεσμικό πλαίσιο έχει ισχυροποιηθεί, καθώς οι Οδηγίες που ενσωματώθηκαν περιλαμβάνουν νέες ρυθμίσεις και είναι σύμφωνες με τις αναθεωρημένες συστάσεις της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF). Συγκεκριμένα, η 4^η Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 και η 5^η Οδηγία 2018/843 ενσωματώθηκαν πλήρως στο ελληνικό δίκαιο. Σημειώνεται ότι ο έλεγχος πληρότητας ενσωμάτωσης και συμμόρφωσης έχει ολοκληρωθεί από τις υπηρεσίες της Ε. Επιτροπής.

Στις 30 Ιουλίου 2018 δημοσιεύθηκε ο ν.4557/2018 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 139), που αντικατέστησε τον ν. 3691/2008.

Με τον ν. 4734/2020 τροποποιήθηκε ο ν. 4557/2018 με την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/843 ('AMLD V') και του άρθρου 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/2177. Με τον ν. 4569/2018 (ΦΕΚ Α' 179), άρθρα 31-33, ενσωματώνεται η Οδηγία (ΕΕ) 2016/2258 «όσον αφορά την

πρόσβαση των φορολογικών αρχών σε πληροφορίες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες».

Με τη δημοσίευση του ν. 4816/2021 (ΦΕΚ Α' 118), άρθρα 3-11, για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 «σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου» (AMLD VI) βελτιώθηκε το νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με τα μέσα του ποινικού δικαίου. Με το αριθμ. 81/2021 Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ Α' 200) ενσωματώνεται στην εθνική έννομη τάξη το Κεφάλαιο 6 της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου «σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος».

Με τον ν. 4920/2022 (Α' 74) (άρθρα 34-55) ενσωματώθηκε η Οδηγία (ΕΕ) 2019/1153 περί θέσπισης κανόνων με σκοπό τη διευκόλυνση της χρήσης χρηματοοικονομικών και άλλων πληροφοριών για την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διερεύνηση ή τη δίωξη ορισμένων ποινικών αδικημάτων.

Στο πλαίσιο του ν.4557/18 διατηρούνται και αναβαθμίζονται μηχανισμοί που εξυπηρετούν την ανάπτυξη της συνεργασίας και τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων (για παράδειγμα, Επιτροπή Στρατηγικής, Κεντρικός Συντονιστικός Φορέας, Επιτροπή Δικηγόρων, ειδικός Φορέας Διαβούλευσης Ιδιωτικού Τομέα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας).

Με τις διατάξεις του ν.4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» συστάθηκε η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (Ε.Α.Δ.) με σκοπό: α) την ενίσχυση της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας στη δράση των κυβερνητικών οργάνων, διοικητικών αρχών, κρατικών φορέων, και δημόσιων οργανισμών και β) την πρόληψη, αποτροπή, εντοπισμό και αντιμετώπιση των φαινομένων και των πράξεων απάτης και διαφθοράς στη δράση των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και οργανισμών. Με τη σύσταση της Ε.Α.Δ. καταργήθηκε η Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς του Υπουργείου Δικαιοσύνης και ορισμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί (Σώμα Ελεγκτών Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης, Γραφείο του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας, Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων και Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Μεταφορών). Επίσης, η Αρχή ορίστηκε ως η Ελληνική Υπηρεσία Συντονισμού Καταπολέμησης της Απάτης (AFCOS).

Στις αρμοδιότητες της Ε.Α.Δ. περιλαμβάνεται η εκπόνηση, παρακολούθηση κα αξιολόγηση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς (Ε.Σ.Σ.Κ.Δ.). Το Ε.Σ.Σ.Κ.Δ. για την περίοδο 2022 – 2025 εγκρίθηκε με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου (Π.Υ.Σ.) 10 της 12.7.2022 (ΦΕΚ Α' 138/13.07.2022).

3.2.2 Αποτελεσματικότητα του ορισμού ΞΧ

Το βασικό νομοθετικό κείμενο για την ΚΞΧ/ΧΤ είναι ο νόμος 4557/2018, ο οποίος εναρμονίζεται με τις σχετικές ευρωπαϊκές οδηγίες, και στον οποίο έχει ενσωματωθεί η Οδηγία (ΕΕ) 2015/849. Οι σημαντικότερες επικαιροποιήσεις του ελληνικού νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της τρομοκρατίας μετά τον νόμο 4557/2018 είναι ο νόμος 4734/2020 (ΦΕΚ Α' 196), που ενσωματώνει πλήρως την οδηγία (ΕΕ) 2018/843 (5η οδηγία) και ο νόμος 4816/2021 (ΦΕΚ Α'

118) που ενσωματώνει την οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με το ποινικό δίκαιο.

Επιμέρους ζητήματα βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου αντιμετωπίστηκαν με τροποποιήσεις του νομικού πλαισίου, σε συνέχεια των προαναφερθέντων νόμων και άλλων σχετικών νομοθετικών αλλαγών, παραδείγματα των οποίων είναι:

- Το άρθρο 42 του νόμου 4557/2018 εισάγει τις διαδικασίες για τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων και την απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων τόσο από τις δικαστικές αρχές όσο και από τον πρόεδρο της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.

- Μετά τις αλλαγές του ν. 4855/2021, στην παράγραφο 4 του άρθρου 35 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, προβλέπεται εξάμηνη προθεσμία για την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης που διενεργείται από τους οικονομικούς εισαγγελείς και έλεγχος της αδικαιολόγητης υπέρβασης της προθεσμίας αυτής από τον προϊστάμενο του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος με δυνατότητα ορισμού άλλου εισαγγελέα για το χειρισμό της υπόθεσης.

- Το άρθρο 36 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4995/2022, προβλέπει τον καθορισμό της αρμοδιότητας του Δικαστικού Συμβουλίου για την παράταση ή την άρση της διάταξης δέσμευσης του εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος και την εισαγωγή της υποχρέωσης ενημέρωσης των αρμόδιων οργάνων και αρχών για την αρχειοθέτηση των ποινικών φακέλων.

- Σε συνέχεια της ενσωμάτωσης της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673, με τον ν. 4816/2021 και τη σχετική τροποποίηση του ν. 4557/2018, το νέο άρθρο 2 παρ. 3 του Ν. 4557/2018 προβλέπει ότι η καταδίκη για τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι δυνατή χωρίς να είναι απαραίτητη η εξακρίβωση όλων των πραγματικών στοιχείων ή όλων των περιστάσεων που σχετίζονται με την προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του δράστη. Υπό αυτή την οπτική, ένα βασικό αδίκημα δεν χρειάζεται να αποδειχθεί πέραν πάσης αμφιβολίας προκειμένου να ασκηθεί ποινική δίωξη και να καταδικαστεί για νομιμοποίηση εσόδων.

- Επιπλέον, το νέο άρθρο 39 παρ. 3 του νόμου 4557/2018 προβλέπει ότι η δίωξη και η καταδίκη για την εγκληματική δραστηριότητα από την οποία προήλθε η περιουσία δεν αποτελεί προϋπόθεση για τη δίωξη και την καταδίκη για αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων.

- Όσον αφορά στα βασικά αδικήματα, μετά την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673, το νέο άρθρο 4 του Ν. 4557/2018 έχει εκτενή κατάλογο των βασικών αδικημάτων. Ο κατάλογος αυτός κρίνεται απαραίτητος, σε μια νομοθεσία αυτού του είδους, η οποία αποσκοπεί στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς προσδιορίζει με σαφήνεια τα βασικά αδικήματα από τα οποία προέρχονται άμεσα και αιτιωδώς τα προϊόντα του εγκλήματος, ώστε να υπάρχει ένας επαρκώς αντιπροσωπευτικός κατάλογος των εν λόγω εγκλημάτων. Μετά τη λίστα των βασικών αδικημάτων, το άρθρο 4 διατήρησε επίσης τη γενική αναφορά ότι το κύριο αδίκημα συνίσταται σε "κάθε άλλο έγκλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον άνω των τριών (3) μηνών, από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος". Αυτή η γενική διάταξη, αφού μείωσε το ελάχιστο όριο από τους έξι μήνες στους τρεις μήνες, αρκεί για να καλύψει όλες τις άλλες περιπτώσεις από τις οποίες προέρχονται άμεσα έσοδα από εγκληματικές πράξεις.

- Μετά την ενσωμάτωση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673, επήλθαν ουσιώδεις αλλαγές στη διάταξη του άρθρου 39 του ν. 4557/2018, σχετικά με τις ποινικές κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση διάπραξης αδικημάτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Με τις διατάξεις αυτές ενσωματώνονται στο ελληνικό δίκαιο τα άρθρα 5 και 6 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/673, τα οποία προβλέπουν την υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίζουν ποινικές κυρώσεις και επιβαρυντικές περιστάσεις για τα αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επίσης, ενσωματώνονται οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 10 της προαναφερόμενης Οδηγίας σχετικά με τη δικαιοδοσία των κρατών μελών για τα αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τέλος, ενσωματώνεται και η διάταξη του άρθρου 11 της εν λόγω οδηγίας, η οποία προβλέπει την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την ύπαρξη αποτελεσματικών μέσων έρευνας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

- Ενδεικτικά, στην περίπτωση (α) της νέας παραγράφου 1 του άρθρου 39, τόσο η στερητική της ελευθερίας ποινή όσο και το πρόστιμο προσαρμόζονται στις διατάξεις του νέου Ποινικού Κώδικα. Η βασική στερητική της ελευθερίας ποινή για αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων ορίζεται πλέον σε κάθειρξη έως οκτώ έτη και χρηματική ποινή από τριακόσιες (300) έως χίλιες (1.000) ημερήσιες μονάδες. Υπογραμμίζεται ότι μετά την εισαγωγή του νέου Ποινικού Κώδικα, το άρθρο 463 παρ. 3(α) του ΠΚ προβλέπει ότι, "όπου στους ειδικούς νόμους απειλείται ποινή φυλάκισης μέχρι δέκα ετών, επιβάλλεται μειωμένη ποινή σύμφωνα με το άρθρο 83(γ)". Επομένως, δεδομένου ότι η σχετική τροποποίηση του άρθρου 39 του ν. 4557/2018 σχετικά με τα όρια των ποινών έγινε μετά την εισαγωγή του νέου Ποινικού Κώδικα, η διάταξη αυτή είναι αυστηρότερη σε σχέση με τις ποινές που προβλέπονται για όλα τα άλλα σοβαρά εγκλήματα.

Οι στερητικές της ελευθερίας ποινές του άρθρου 1 του ν. 39 του ν. 4557/2018 συνεχίζουν να συνοδεύονται από βαριές χρηματικές ποινές (πολύ βαρύτερες από τις προβλεπόμενες στον Ποινικό Κώδικα), και βεβαίως επιβάλλεται και το μέτρο της δήμευσης του εγκληματικού προϊόντος των βασικών αδικημάτων και της νομιμοποίησης των εσόδων που προέρχονται από αυτά - κατ' εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 5 και του άρθρου 9 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673.

Οι διακεκριμένες παραλλαγές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που προβλέπονται στην περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρ. 39 προσαρμόζονται στις επιβαρυντικές περιστάσεις της Οδηγίας 2018/1673, με αυστηρότητα, ως προς τις στερητικές της ελευθερίας ποινές, αντίστοιχη με αυτή που προβλέπεται για τα αντίστοιχα, περιουσιακής φύσης, εγκλήματα του Ποινικού Κώδικα. Περαιτέρω, η ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 δίνει την ευκαιρία για μεταβολή του προσδιορισμού των διακεκριμένων παραλλαγών, προκειμένου να τιμωρούνται με τη δέουσα αυστηρότητα συμπεριφορές νομιμοποίησης μεγάλης απαξίας ή εγκληματικού προϊόντος μεγάλης αξίας ή ακόμη εσόδων που πηγάζουν από βασικά εγκλήματα μεγάλης απαξίας. Συνεπώς, οι ποινές του άρ. 39 του ν. 4557/2018 είναι αναλογικές, αποτρεπτικές και αποτελεσματικές.

3.2.3 Νομοθετική επάρκεια της δέσμευσης, κατάσχεσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων

Στόχος των δραστών οικονομικών εγκλημάτων, όπως είναι το ΞΧ, είναι κυρίως ο πορισμός παράνομου περιουσιακού οφέλους. Για τον λόγο αυτό, η πρόβλεψη ενός αποτελεσματικού και συγκροτημένου νομοθετικού πλαισίου δέσμευσης, κατάσχεσης, δήμευσης και εκποίησης προϊόντων και οργάνων του εγκλήματος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην καταπολέμησή του ΞΧ. Το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει τη δέσμευση, κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων εξελίχθηκε περαιτέρω κατά το χρονικό διάστημα αναφοράς με την ενσωμάτωση¹¹⁹ της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου¹²⁰ και την ψήφιση του νέου Ποινικού Κώδικα¹²¹ και Κώδικα Ποινικής Δικονομίας¹²². Παράλληλα, διαμορφώθηκε το νομοθετικό πλαίσιο για την ανάκτηση και διαχείριση των δεσμευμένων, συμπεριλαμβανομένων και των κατασχεμένων, και των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, το οποίο προβλέπει αφενός τη λειτουργία ενός ενιαίου Φορέα Διαχείρισης Δεσμευμένων, συμπεριλαμβανομένων των κατασχεμένων, και Δημευμένων Περιουσιακών Στοιχείων και αφετέρου την ανάπτυξη ενός Κεντρικού Μητρώου Διαχείρισης Δεσμευμένων, κατασχεμένων και Δημευμένων Περιουσιακών Στοιχείων¹²³.

3.2.3.1 Δέσμευση – κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων

Η δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των ερευνώμενων προσώπων από διωκτικές, ανακριτικές ή εισαγγελικές αρχές αποτελεί ένα προληπτικού και επείγοντος χαρακτήρα μέτρο που αποσκοπεί στη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος. Στην ελληνική έννομη τάξη δεσμεύσεις στο πλαίσιο ερευνών είτε για την τέλεση βασικού αδικήματος¹²⁴ είτε για την τέλεση του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες¹²⁵ διενεργούν οι παρακάτω αρχές:

Οι **φορολογικές αρχές** έχουν τη δυνατότητα δυνάμει του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας¹²⁶ να δεσμεύουν υπό προϋποθέσεις περιουσιακά στοιχεία υπόχρεων παραβατών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη φοροδιαφυγή (Βλ. Πίνακα 1: Πράξεις δέσμευσης της Φορολογικής Διοίκησης που εκδόθηκαν κατά τα έτη 2018-2023).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το μέτρο της δέσμευσης επιβάλλεται από τη φορολογική διοίκηση κατόπιν φορολογικού ελέγχου και συνιστά πρόσθετο διοικητικό μέτρο άμεσου και

¹¹⁹ Ν. 4816/2021

¹²⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου

¹²¹ Ν. 4619/2019

¹²² Ν. 4620/2019

¹²³ Ν. 5042/2023

¹²⁴ Αρ. 4 του Ν 4557/2018, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει

¹²⁵ Αρ. 2 Ν. 4557/2018

¹²⁶ Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (Ν. 4987/2022) αρ. 46 παρ. 5 και 6

επείγοντος χαρακτήρα με συγκεκριμένες απαγορεύσεις και δεσμεύσεις και δεν συνδέεται απαραίτητα με το πλαίσιο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες, καθόσον η επιβολή του αφορά ποσά τα οποία αθροιστικά υπερβαίνουν τις εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ, για το σύνολο των ελεγχόμενων φορολογικών ετών αλλά μεμονωμένα είναι πιθανό να βρίσκονται κάτω του ορίου της διάπραξης εγκλήματος φοροδιαφυγής¹²⁷, ανάλογα και με το φόρο που αφορούν.

ΕΤΟΣ	ΕΚΔΟΘΕΙΣΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
2018	123
2019	154
2020	237
2021	343
2022	307

Πίνακας 1: Πράξεις δέσμευσης της Φορολογικής Διοίκησης που εκδόθηκαν κατά τα έτη 2018-2022

Οι **τελωνειακές αρχές**, δυνάμει του Τελωνειακού Κώδικα¹²⁸, επιβάλλουν δέσμευση περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση διαπίστωσης λαθρεμπορίας ή απάτης από τις οποίες προκύπτει ότι διέφυγε και δεν αποδόθηκε στο Δημόσιο ή την Ευρωπαϊκή Ένωση ποσό πάνω από εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ από δασμούς, φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις. (βλ. Πίνακα 2: Πράξεις δέσμευσης των τελωνειακών αρχών κατά τα έτη 2018-2022).

ΕΤΟΣ	ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 153 ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ
2018	7
2019	13
2020	6
2021	8
2022	12

Πίνακας 2: Πράξεις δέσμευσης των τελωνειακών αρχών κατά τα έτη 2018-2022

Ευρεία δυνατότητα δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων διαθέτει η **Γενική Διεύθυνση Σ.Δ.Ο.Ε.**¹²⁹ κατά τη διενέργεια ελέγχων αρμοδιότητάς της, εφόσον η εκτιμώμενη ζημία του

¹²⁷ Αρ. 4 περ. ιστα του Ν 4557/2018

¹²⁸ Αρ. 153 παρ. 1 Ν 2960/2001

¹²⁹ Ν. 3296/2004 αρ. 30 παρ. 5 περ. β

Ελληνικού Δημοσίου ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν προστίμων και προσαυξήσεων, υπερβαίνουν συνολικά το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ, κατά περίπτωση. Η δέσμευση γίνεται, χωρίς προηγούμενη κλήση του καθ' ου ή του τρίτου, με αιτιολογημένη πράξη του Προϊσταμένου της αρμόδιας Επιχειρησιακής Διεύθυνσης Σ.Δ.Ο.Ε. και γνωστοποιείται εντός είκοσι τεσσάρων (24) ωρών στον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος. Η σχετική νομοθετική διάταξη αντικαταστάθηκε ως ισχύει με το άρθρο 64 παρ.1 Ν.4557/2018 καθώς στο παρελθόν είχε κριθεί ότι δεν ήταν πλήρως εναρμονισμένη με το Σύνταγμα¹³⁰.

Ο Πρόεδρος της **Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες**¹³¹ μπορεί να διατάξει σε επείγουσες περιπτώσεις τη δέσμευση των λογαριασμών, τίτλων και χρηματοπιστωτικών προϊόντων και του περιεχομένου των θυρίδων, καθώς και την απαγόρευση της μεταβίβασης ή εκποίησης οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου¹³². Κατά το χρονικό διάστημα αναφοράς εισήχθησαν με τους νόμους 4816/2021 και 4855/2021 οι εξής τροποποιήσεις- βελτιώσεις στον Ν. 4557/2018:

- εξομοίωση των χρονικών ορίων διάρκειας των μέτρων δέσμευσης που διατάσσονται από τον Πρόεδρο της Αρχής με αυτά του άρθρου 36 του ΚΠΔ¹³³.
- πρόβλεψη δυνατότητας εξαίρεσης ποσών ή λογαριασμών από την διάταξη δέσμευσης¹³⁴.
- Αναφορικά με τα στατιστικά στοιχεία δεσμεύσεων της Αρχής κατά την χρονική περίοδο 2018-2022 αναφέρονται τα ακόλουθα:

i. Σε σύνολο 575 υποθέσεων, εκδόθηκαν 653 διατάξεις δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων. Το πλήθος των υποθέσεων στις οποίες βρέθηκαν περιουσιακά στοιχεία και δεσμεύτηκαν είναι 486 υποθέσεις.

ΕΤΟΣ	ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΒΡΕΘΗΚΕ & ΔΕΣΜΕΥΘΗΚΕ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ
2018	37	32	50
2019	53	48	62
2020	81	68	93
2021	248	201	281
2022	156	137	167
ΣΥΝΟΛΟ	575	486	653

Πίνακας 3: Πράξεις δέσμευσης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες κατά τα έτη 2018-2022. Δεν περιλαμβάνονται στατιστικά

¹³⁰ Υπ' αριθμ. 3316/2014 και 1260/2015 αποφάσεις ΣτΕ

¹³¹ Αρ. 47 επ. Ν 4557/2018

¹³² Άρθρα 42 παρ. 7 και 48 παρ. 2 περ. δ του Ν. 4557/2018, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν

¹³³ Άρθρο 42 παρ. 7 Ν. 4557/2018

¹³⁴ Άρθρο 42 παρ. 8 Ν. 4557/2018

στοιχεία που αφορούν τις διατάξεις δέσμευσης για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο (άρθρο 25 του ν. 1882/1990).

ii. Δεσμεύθηκαν περιουσιακά στοιχεία συνολικής αξίας 342.517.730 ευρώ εκ των οποίων τα 64.646.619 ευρώ αποτελούν την αξία των δεσμευθέντων ακινήτων.

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ ΔΕΣΜΕΥΘΕΝΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (€)	ΑΚΙΝΗΤΑ	ΑΞΙΑ ΔΕΣΜΕΥΘΕΝΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (€) ¹³⁵
2018	121.940.708	91	29.337.002
2019	22.043.799	198	17.086.416
2020	172.346.977	118	7.204.876
2021	12.227.046	143	7.241.395
2022	13.959.200	17	3.776.930
ΣΥΝΟΛΟ	342.517.730	567	64.646.619

Πίνακας 4: Αξία περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύτηκαν από την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες Εγκληματικές Δραστηριότητες κατά τα έτη 2018- 2022. Δεν περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις διατάξεις δέσμευσης για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο (άρθρο 25 του ν. 1882/1990).

Οι Εισαγγελείς¹³⁶ Οικονομικού Εγκλήματος¹³⁷ έχουν τη δυνατότητα κατά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης για εγκλήματα αρμοδιότητάς τους¹³⁸ να προβαίνουν σε δεσμεύσεις τραπεζικών λογαριασμών, περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων και περιουσιακών εν γένει στοιχείων (κινητών και ακινήτων), προς τον σκοπό διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου¹³⁹. Επιπλέον, με τη σύμφωνη γνώμη του Προϊσταμένου του Τμήματος Οικονομικού Εγκλήματος, ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος μπορεί να παραγγέλλει την έκδοση διάταξης δέσμευσης στον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα πρωτοδικών, ο οποίος την εκδίδει σύμφωνα με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις¹⁴⁰. Η δέσμευση που πραγματοποιεί ο Οικονομικός Εισαγγελέας ισχύει για χρονικό διάστημα μέχρι εννέα (9) μηνών που μπορεί να παρατείνεται με βούλευμα του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου κατ' ανώτατο όριο για άλλους εννέα (9) μήνες, λόγω δικαιολογημένης μη ολοκλήρωσης της διενεργούμενης, κατά τα ανωτέρω, προκαταρκτικής εξέτασης¹⁴¹.

¹³⁵ Η αξία των δεσμευθέντων ακινήτων περιλαμβάνεται στην αξία των δεσμευθέντων περιουσιακών στοιχείων.

¹³⁶ Με το άρθρο 53 παρ.2 Ν.4745/2020 ενοποιήθηκαν ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος και ο Εισαγγελέας εγκλημάτων διαφθοράς και δημιουργήθηκε το νέο Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών.

¹³⁷ Αρ. 33 επ ΚΠΔ

¹³⁸ Αρ. 35 παρ. 1 ΚΠΔ

¹³⁹ Αρ. 36 παρ. 2 και 3 ΚΠΔ

¹⁴⁰ Αρ. 36 παρ. 4 ΚΠΔ

¹⁴¹ Αρ. 36 παρ. 2 ΚΠΔ

Το μικρό χρονικό πλαίσιο ισχύος της δέσμευσης που προβλέπει ο ΚΠΔ συγκρινόμενο με τη χρονική διάρκεια ολοκλήρωσης της προκαταρκτικής εξέτασης, περιορίζει την αποτελεσματικότητα του εν λόγω μέτρου¹⁴².

Κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης δέσμευση περιουσιακών στοιχείων μπορεί επίσης να διαταχθεί από το αρμόδιο **δικαστικό συμβούλιο**, εφόσον συντρέχουν βάσιμες υπόνοιες ότι αυτά προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την τέλεση βασικού αδικήματος ή αδικήματος νομιμοποίησης ή υπόκεινται σε δήμευση¹⁴³.

Κατά την διάρκεια τακτικής ανάκρισης για αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή βασικά αδικήματα **ο ανακριτής** μπορεί να διατάξει τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου¹⁴⁴. Επιπλέον, αν από την ανάκριση για οποιαδήποτε πράξη τιμωρούμενη σε βαθμό κακουργήματος προκύψουν ενδείξεις ότι ο κατηγορούμενος αποκόμισε ή προσπόρισε σε άλλον περιουσιακό όφελος, **ο ανακριτής μετά από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα** μπορεί να διατάξει δέσμευση περιουσιακών στοιχείων για τα οποία υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από τη διερευνώμενη αξιόποινη πράξη¹⁴⁵.

Αντικείμενα που σχετίζονται με το ερευνώμενο έγκλημα μπορούν να κατασχεθούν από τον **ανακριτή ή τους ανακριτικούς υπαλλήλους**¹⁴⁶ κατά τη διάρκεια της κύριας ανάκρισης¹⁴⁷ ή από το δικαστήριο σε κάθε στάδιο της δίκης¹⁴⁸.

3.2.3.2 Δήμευση περιουσιακών στοιχείων

Σύμφωνα με τον ΠΚ¹⁴⁹ αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία που είναι προϊόντα κακουργήματος ή πλημμελήματος τελούμενου με δόλο καθώς και αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία που χρησίμευσαν ή προορίζονταν για την εκτέλεση τέτοιας πράξης μπορούν να δημευθούν αν αυτά ανήκουν στον αυτουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους. Ειδικότερα για τα αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τα βασικά αδικήματα, η δήμευση των περιουσιακών στοιχείων ρυθμίζεται από το αρ. 40 του Ν. 4557/2018. Σε περίπτωση ανάμειξης του προϊόντος του εγκλήματος με περιουσία που αποκτήθηκε από νόμιμες πηγές, η σχετική περιουσία υπόκειται σε δήμευση μέχρι την καθορισμένη αξία των αναμειχθέντων αντικειμένων. Στην ελληνική έννομη τάξη προβλέπεται η δυνατότητα αναπληρωματικής δήμευσης¹⁵⁰ καθώς και η δήμευση σε περιουσιακά στοιχεία τρίτου¹⁵¹, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός τελούσε σε

¹⁴² Από την Οικονομική Εισαγγελία (έως τα τέλη του 2020) και το Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών που δημιουργήθηκε το 2020 εκδόθηκαν:

- Το έτος 2018 10 διατάξεις δέσμευσης, από τις οποίες οι 9 ανακλήθηκαν αυτοδικαίως λόγω παρέλευσης του ανώτατου χρονικού ορίου και για 1 εκδόθηκε διάταξη ανάκλησης δέσμευσης.
- Το 2019 16 διατάξεις δέσμευσης, από τις οποίες οι 15 ανακλήθηκαν αυτοδικαίως λόγω παρέλευσης του ανώτατου χρονικού ορίου και για 1 εκδόθηκε διάταξη ανάκλησης δέσμευσης.
- Το 2020 5 διατάξεις δέσμευσης, από τις οποίες οι 5 ανακλήθηκαν αυτοδικαίως λόγω παρέλευσης του ανώτατου χρονικού ορίου.
- Το 2021 20 διατάξεις δέσμευσης, από τις οποίες οι 20 ανακλήθηκαν αυτοδικαίως λόγω παρέλευσης του ανώτατου χρονικού ορίου.
- Το 2022 7 διατάξεις δέσμευσης.

¹⁴³ Αρ. 42 παρ. 1 εδ δ Ν. 4557/2018

¹⁴⁴ Αρ. 42 παρ. 1 εδ. α και β Ν. 4557/2018

¹⁴⁵ Αρ. 261 ΚΠΔ

¹⁴⁶ Αρ. 251 ΚΠΔ

¹⁴⁷ Αρ. 258 ΚΠΔ

¹⁴⁸ Αρ. 261 ΚΠΔ

¹⁴⁹ Ν. 4619/2019

¹⁵⁰ Αρ. 68 παρ. 3 ΠΚ και αρ. 40 παρ 2 εδ α Ν 4557/2018

¹⁵¹ Αρ. 68 παρ. 5 ΠΚ και αρ. 40 παρ. 1 εδ. γ του Ν. 4557/2018

γνώση του βασικού αδικήματος ή του ΞΧ κατά τον χρόνο κτήσης τους. Η δήμευση επιβάλλεται με δικαστική απόφαση ή με βούλευμα από αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο σε περίπτωση που δεν έχει ασκηθεί δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η δίωξη που είχε ασκηθεί έπαυσε οριστικά, ή κηρύχθηκε απαράδεκτη¹⁵².

3.2.3.3 Διαχείριση δεσμευμένων – δημευμένων περιουσιακών στοιχείων

Η αποτελεσματική ανάκτηση των περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες δεν εξαντλείται στην αποστέρηση των δραστών από τα περιουσιακά οφέλη που αποκόμισαν εξαιτίας της εγκληματικής τους δράσης, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της έγκαιρης δέσμευσης και της δήμευσης των προϊόντων του εγκλήματος. Επιπλέον στόχος του συστήματος ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων είναι η αξιοποίηση αυτών είτε για την αποζημίωση των παθόντων είτε για την προώθηση του δημόσιου συμφέροντος.

Στο πλαίσιο αυτό, τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος στο όνομα του Ελληνικού Δημοσίου¹⁵³, ο λογαριασμός Νο 200547 «Κατάθεση ποσών υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, προερχόμενων από προϊόντα εγκληματικών ενεργειών κατά του Ελληνικού Δημοσίου». Τα ποσά που κατατίθενται σε αυτόν αξιοποιούνται για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων ή δράσεων ιδίως εκπαίδευσης, έρευνας, υγείας ή κοινωνικής αλληλεγγύης. Ο εν λόγω λογαριασμός κατά το χρονικό διάστημα 2018- 2023 εμφάνισε συνολικές πιστώσεις 168.963,55€.

Σημαντική εξέλιξη στον εν λόγω τομέα ήταν η θέση σε ισχύ του Ν. 5042/2023, με τον οποίο εισάγεται ενιαίο πλαίσιο για την ανάκτηση και διαχείριση των δεσμευμένων, συμπεριλαμβανομένων και των κατασχεμένων, και των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρήση αυτών για το δημόσιο συμφέρον, για κοινωνικούς σκοπούς ή για την ικανοποίηση του θύματος. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η αποτελεσματικότητα της διαχείρισής τους για τη διασφάλιση της οικονομικής τους αξίας μέσω της ηλεκτρονικοποίησης των σχετικών διαδικασιών που αφορούν στη λειτουργία κεντρικού μητρώου και ενισχύουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία.

Ειδικότερα, με τον ως άνω νόμο ορίζεται η Γ.Δ.Σ.Δ.Ο.Ε. της Γενικής Γραμματείας Φορολογικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών ως Φορέας Διαχείρισης Δεσμευμένων, συμπεριλαμβανομένων των κατασχεμένων, και Δημευμένων Περιουσιακών Στοιχείων (Φορέας Διαχείρισης Δ.Δ.Π.Σ. ή Φορέας Διαχείρισης), ο οποίος αναλαμβάνει από 1/1/2024 τον συντονισμό των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών καθώς και των δημόσιων αρχών, οι οποίες διενεργούν δεσμεύσεις συμπεριλαμβανομένων των κατασχέσεων, και δημεύσεις ή στις οποίες ανατίθενται επιμέρους διαδικασίες διαχείρισης. Επιπλέον, ο νόμος προβλέπει την ανάπτυξη ενός ηλεκτρονικού Μητρώου, του Κεντρικού Μητρώου Διαχείρισης Δεσμευμένων, κατασχεμένων και Δημευμένων Περιουσιακών Στοιχείων (Κε.Μη.Δ.Δ.Π.Σ.), τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, ήτοι ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος (Ο.Π.Σ.) η λειτουργία του οποίου αναμένεται να συμβάλει:

- στον εκσυγχρονισμό των μηχανισμών και εργαλείων εντοπισμού, ανάκτησης και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων,
- στη βελτίωση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών,
- στην επιτάχυνση των διαδικασιών ανάκτησης,

¹⁵² Αρ. 311 παρ. 3 και αρ. 373 παρ. 5 ΚΠΔ και αρ. 40 παρ. 3 Ν. 4557/2018

¹⁵³ αρ. 80 Ν. 4720/2014

- στη βέλτιστη οικονομική αξιοποίηση των δεσμευμένων, κατασχεμένων και δημευμένων περιουσιακών στοιχείων,
- στην αποφυγή αλληλοεπικάλυψης αρμοδιοτήτων,
- στην ορθολογική, διαφανή και αποτελεσματική χρήση και διαχείριση δεσμευμένων, κατασχεμένων και δημευμένων περιουσιακών στοιχείων,
- στη μείωση του διαχειριστικού κόστους σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των περιουσιακών στοιχείων,
- στην παρακολούθηση των σταδίων ανάκτησης και διαχείρισης σε πραγματικό χρόνο.

Σημειώνεται ότι η υλοποίηση του Ν. 5042/2023 και η πλήρης λειτουργία του Φορέα Διαχείρισης και του Κεντρικού Μητρώου προϋποθέτουν την έκδοση εκτελεστικών Υπουργικών Αποφάσεων, η οποία εκκρεμεί.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, η Ελλάδα διαθέτει ένα συγκροτημένο και πλήρες νομοθετικό πλαίσιο για τη δέσμευση, κατάσχεση, δήμευση και διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, το οποίο κατά το χρονικό διάστημα 2018 – 2022 ενισχύθηκε περαιτέρω και εναρμονίζεται με τις ευρωπαϊκές απαιτήσεις.

3.2.4 Ποιότητα συγκέντρωσης και επεξεργασίας πληροφοριών από την Αρχή

Η ελληνική «Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών» (Hellenic FIU) αποτελεί την Α' Μονάδα Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (εφεξής «Αρχή»).

Η οργάνωση, οι εξουσίες και η λειτουργία της «Αρχής» καθορίζονται στον ελληνικό νόμο 4557/2018, ως ισχύει.

Η «Αρχή» είναι διοικητικά και λειτουργικά ανεξάρτητη και αποτελεί έναν από τους κρίσιμους πυλώνες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, απολαμβάνοντας διοικητικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, ενώ ο προϋπολογισμός της αποτελεί τμήμα του προϋπολογισμού του Υπουργείου Οικονομικών.

Απαρτίζεται από τρεις (3) αυτοτελείς Μονάδες, με διακριτές αρμοδιότητες, προσωπικό και υποδομές¹⁵⁴:

- Α' Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών
- Β' Μονάδα Χρηματοοικονομικών Κυρώσεων
- Γ' Μονάδα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης

Πρόεδρος της «Αρχής» διορίζεται εν ενεργεία ή επί τιμή ανώτατος Εισαγγελικός Λειτουργός, μαζί με τον αναπληρωτή του. Επιλέγονται, στην πρώτη περίπτωση, με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, μετά από σχετικό ερώτημα του Υπουργού Δικαιοσύνης και διορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης ενώ στη δεύτερη, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης ύστερα από πρόταση του τελευταίου και γνώμη της Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της

¹⁵⁴ Άρθρο 48 του Ν. 4557/2018 όπ. τροπ. με το άρθρο 11 του Ν. 4816/2021

Βουλής σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στον Κανονισμό της Βουλής, για την καταλληλότητα του προτεινομένου προσώπου¹⁵⁵.

Ο Πρόεδρος και τα μέλη της «Αρχής» απολαμβάνουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία και δεσμεύονται μόνο από το νόμο και τη συνείδησή τους. Η θητεία τους ορίζεται υποχρεωτικά τριετής και μπορεί να ανανεώνεται, σε καμιά όμως περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί συνολικά τα έξι (6) έτη.

Η Α' Μονάδα συγκροτείται από τον Πρόεδρο και 11 μέλη με τους αναπληρωτές τους, τα οποία, έχοντας κατάλληλη επιστημονική κατάρτιση, επαγγελματική ικανότητα και εμπειρία προέρχονται από διάφορους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης και της Γενικής Κυβέρνησης, κατόπιν γνώμης της Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής για την καταλληλότητά τους¹⁵⁶.

Αποστολή της είναι η διερεύνηση χρηματοοικονομικών πληροφοριών για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ανάθεση και διερεύνηση των υποθέσεων, καθώς και η δέσμευση των σχετικών περιουσιακών στοιχείων γίνονται με απόφαση του Προέδρου και της Ολομέλειας.

Στα πλαίσια της αποστολής της, ο Πρόεδρος της «Αρχής» έχει την ευχέρεια να προβαίνει σε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων εφόσον υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι τα περιουσιακά αυτά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την τέλεση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, διεξάγεται έρευνα από την «Αρχή» και συντρέχει λόγος επείγοντος¹⁵⁷. Σε επείγουσες περιπτώσεις, όταν υπάρχει υπόνοια ότι περιουσία ή συναλλαγή σχετίζεται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ο Πρόεδρος διατάσσει την προσωρινή δέσμευση της περιουσίας ή την αναστολή εκτέλεσης της συγκεκριμένης συναλλαγής, για να διερευνηθεί η βασιμότητα της υπόνοιας το συντομότερο δυνατόν και πάντως μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών¹⁵⁸.

Οι θέσεις του προσωπικού των Μονάδων της «Αρχής» πληρούνται με αποσπάσεις από τα Υπουργεία και τους φορείς από όπου προέρχονται τα μέλη της κάθε Μονάδας. Οι αποσπάσεις είναι τριετούς διάρκειας και γίνονται ύστερα από πρόταση του Προέδρου της «Αρχής» κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων. Ο Πρόεδρος της Αρχής προτείνει προς απόσπαση υπάλληλους που έχουν την απαιτούμενη επιστημονική κατάρτιση, την ακεραιότητα, την υπηρεσιακή εμπειρία και την ικανότητα για την ανάληψη θέσης σε Μονάδα της Αρχής, καθώς και άριστο υπηρεσιακό μητρώο, κατά προτίμηση δε και γνώση της αγγλικής γλώσσας και δεν συντρέχει στο πρόσωπό τους κώλυμα συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 36 του ν. 3528/2007 (Υπαλληλικός Κώδικας, Α' 26). Οι αρμόδιοι φορείς οφείλουν να μεριμνούν για την επαρκή στελέχωση της Αρχής και την ικανοποίηση των προτάσεων του Προέδρου.

Το προσωπικό είναι αρμόδιο για α) τη λήψη, τη διερεύνηση, την ανάλυση, την αξιολόγηση, τη συσχέτιση των αναφορών ύποπτων ή ασύνηθων συναλλαγών και την απάντηση αιτήσεων ελέγχου που υποβάλλονται στην Αρχή από τα υπόχρεα πρόσωπα, β) τη συνεργασία με τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών άλλων κρατών, γ) την παροχή κατευθύνσεων

¹⁵⁵ Άρθρο 47 του Ν. 4557/2018 όπ. τροπ. με το άρθρο 236 του Ν. 4798/2021

¹⁵⁶ Άρθρο 47 του Ν. 4557/2018

¹⁵⁷ Άρθρο 40 του Ν. 4557/2018 όπ. τροπ. με το άρθρο 9 του Ν. 4816/2021 και το άρθρο 171 του Ν. 4855/2021

¹⁵⁸ Άρθρο 48 του Ν. 4557/2018 όπ. τροπ. με το άρθρο 11 του Ν. 4816/2021

και οδηγιών στα υπόχρεα πρόσωπα και τους ανωτέρω φορείς αναφορικά με τη διαχείριση μιας υπόθεσης που εμπίπτει στην αρμοδιότητά της και ενημέρωση αυτών σχετικά με την εξέλιξη των αναφορών τους, όπου αυτό είναι εφικτό, δ) τη διενέργεια επιχειρησιακών αναλύσεων, όταν υφίστανται ενδείξεις ή υπόνοιες διάπραξης σοβαρής ή οργανωμένης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με στόχο τη διασύνδεση υποθέσεων, τον εντοπισμό εγκληματικών δικτύων ή ομάδων ή μεμονωμένων υπόπτων και την εξακρίβωση του τρόπου δράσης αυτών, ε) την εκπόνηση στρατηγικών αναλύσεων αναφορικά με τις τάσεις και τις συνήθειες πρακτικές της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹⁵⁹. Γ' αυτό το λόγο, στην Α' Μονάδα της «Αρχής» έχουν συσταθεί 50 θέσεις προσωπικού.

Επ' αυτού αναφέρεται ότι, στην Α' Μονάδα έχουν συσταθεί 50 θέσεις προσωπικού. Το προσωπικό της Α' Μονάδας απασχολεί υπαλλήλους πολλών βαθμίδων, οι οποίοι προέρχονται από διάφορους φορείς (Αρχές Επιβολής του Νόμου, Δικαστικές Αρχές, ΑΑΔΕ, Υπ.Οικονομικών, ΤτΕ, κ.λ.π.) και διαθέτουν ειδικές γνώσεις και προηγούμενη εμπειρία σε θέματα διοικητικού, ελεγκτικού, ερευνητικού - αναλυτικού, επιχειρησιακού, επιτελικού - στρατηγικού χαρακτήρα.

Κατά την εκπόνηση του παρόντος εγγράφου, το προσωπικό της Α' Μονάδας απασχολεί υπαλλήλους πολλών βαθμίδων, οι οποίοι προέρχονται από διάφορους φορείς και διαθέτουν ειδικές γνώσεις και προηγούμενη εμπειρία σε θέματα διοικητικού, ελεγκτικού, ερευνητικού - αναλυτικού, επιχειρησιακού, επιτελικού - στρατηγικού, χρηματοοικονομικού ή οικονομικού χαρακτήρα.

Κατά την περίοδο 2018-2022, το προσωπικό της Μονάδας συμμετείχε σε πληθώρα εκπαιδευτικών σεμιναρίων τα οποία αφορούσαν ενδεικτικά:

- Επιχειρησιακές και στρατηγικές αναλύσεις ΞΧ / ΧΤ,
- Ανάλυση δεδομένων,
- Επικοινωνία με ομόλογες ΜΧΠ και Αρχές επιβολής του Νόμου (LEA's) και
- Ελεγκτικές πρακτικές.

Το προσωπικό της Α' Μονάδας της «Αρχής» συμμετείχε, επιπρόσθετα, σε πληθώρα συναντήσεων επιχειρησιακής και στρατηγικής φύσεως.

Σε σχέση με την περίοδο εξέτασης που αφορούσε η προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου, διαπιστώνεται αισθητή βελτίωση τόσο στο ποσοστό πλήρωσης των κενών οργανικών θέσεων της Α' Μονάδας, όσο και στον χρόνο ολοκλήρωσης της διαδικασίας στελέχωσης.

Η Ελληνική Μονάδα Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU) – Α' Μονάδα της «Αρχής» είναι το εθνικό κέντρο συλλογής, ανάλυσης και διαμοίρασης πληροφοριών σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εθνική νομοθεσία. Η Ελληνική Μ.Χ.Π. (FIU) λαμβάνει πολυάριθμες αναφορές ύποπτων συναλλαγών (STRs) και αναφορές ασυνήθιστων συναλλαγών (UTRs) από τις υπόχρεες οντότητες. Επιπλέον, η Ελληνική Μ.Χ.Π. (FIU) λαμβάνει κάθε είδους πληροφορίες σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα βασικά αδικήματα του νόμου και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που προέρχονται από κάθε δυνατή πηγή,

¹⁵⁹ Άρθρα 48 και 51 του Ν. 4557/2018 όπως το άρθρο 48 τροποποιήθηκε με το άρθρο 63 του Ν. 4646/2019

συμπεριλαμβανομένων των εγχώριων εταιρών της (Αρχές επιβολής του νόμου, Υπηρεσίες Πληροφοριών, Δικαστικές Αρχές, Φορολογικές Αρχές κλπ), καθώς και από αλλοδαπές Μονάδες Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών(FIUs).

Η Α' Μονάδα διαθέτει σύγχρονο πληροφοριακό σύστημα το οποίο ενσωματώνει υποσυστήματα ηλεκτρονικής παραλαβής αναφορών από τα Υπόχρεα πρόσωπα, πρωτοκόλλησης και ηλεκτρονικής διακίνησης εγγράφων, ολοκληρωμένης διαχείρισης Υποθέσεων, Ανάλυσης και Έρευνας πληροφοριών, ημερολογίου συνεδριάσεων της Ολομέλειας, διαχείρισης Δεσμεύσεων, καθώς και διοικητικής υποστήριξης. Επίσης, κατά το 2022 ξεκίνησαν διαδικασίες για την αναβάθμισή του με την ενσωμάτωση σύγχρονων τεχνικών ανάλυσης δεδομένων, εκτίμησης κινδύνου και διαχείρισης υποθέσεων.

Για την εκτέλεση της αποστολής της, έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, στα δεδομένα και αρχεία της διατραπεζικής εταιρίας «Τειρεσίας Α.Ε.», καθώς και σε άλλες πληροφορίες που επιτρέπουν την έγκαιρη εξακρίβωση οποιωνδήποτε προσώπων κατέχουν ακίνητη περιουσία, μεταξύ άλλων μέσω μητρώων ή ηλεκτρονικών συστημάτων ανάκτησης δεδομένων. Όπου λειτουργούν ηλεκτρονικά συστήματα δημόσιας αρχής ή οργανισμού, η πρόσβαση γίνεται μέσω της απευθείας σύνδεσης με αυτά. Μπορεί επίσης να ζητά και να ανταλλάσσει στοιχεία και πληροφορίες από φορείς του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, κατά παρέκκλιση των διατάξεων περί τραπεζικού, χρηματιστηριακού, φορολογικού ή επαγγελματικού απορρήτου, με την επιφύλαξη των άρθρων 212, 261 και 262 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας¹⁶⁰. Μεταξύ των βάσεων, επισημαίνεται ότι μεγάλη χρησιμότητα για την αποστολή της παρουσιάζουν ενδεικτικά οι εξής:

- Το Σύστημα Μητρώου Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών¹⁶¹, από το οποίο μπορούν να αντληθούν χρηματοοικονομικά δεδομένα τραπεζικής φύσεως για την πλειονότητα των συναφών Ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελληνική Επικράτεια.
- Το Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων¹⁶² στο οποίο αποκτήθηκε πρόσβαση το 2022 και παρέχει πληροφορίες ιδιοκτησιακής φύσεως για νομικά πρόσωπα.
- Το Σύστημα AFIS του OLAF για τα ρευστά διαθέσιμα /διασυνοριακές μεταφορές χρημάτων.
- Η βάση αναζήτησης δεδομένων ανοικτών πηγών Refinitiv World – Check
- Το Σύστημα Police on line της Ελληνικής Αστυνομίας
- Οι βάσεις Elenxis και Taxis της ΑΑΔΕ.

Η εισροή αναφορών υπόπτων συναλλαγών και πληροφοριών παρουσίασε αυξητική τάξη σε σχέση με τον χρονικό παράγοντα:

3.2.4.1 Αναφορές Υπόπτων Συναλλαγών και Πληροφοριών

Έτος	2018	2019	2020	2021	2022
Τράπεζες / Τραπεζικά Ιδρύματα	1.842	2.076	2.399	2.606	2.685
Ασφαλιστικές Εταιρείες	403	437	405	782	888
Δημόσιες Υπηρεσίες και Οργανισμοί ¹⁶³	2.352	2.044	1.799	2.826	2.856
Αλλοδαποί Φορείς και FIUs	236	297	289	467	333

¹⁶⁰ Άρθρο 49 του Ν. 4557/2018 όπ. τροπ. με το άρθρο 31 του Ν. 4734/2020

¹⁶¹ Άρθρο 62 του Ν. 4170/2013

¹⁶² Άρθρο 20 του Ν. 4557/2018

¹⁶³ Η πλειονότητα αφορά αναφορές / πληροφορίες από τις Αρχές επιβολής του Νόμου (LEAs).

Χρηματοιστηριακές Εταιρείες	25	27	30	34	36
Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος και Ιδρύματα πληρωμών	1.410	1.669	2.210	3.778	4.010
Μη χρηματοπιστωτικός τομέας	0	76	61	116	140
Ιδιώτες / Ιδιωτικές Εταιρείες & Λοιπές κατηγορίες	182	111	184	114	211
Σύνολο	6.450	6.737	7.377	10.723	11.159

Προς το τέλος του χρονικού διαστήματος εξέτασης, έλαβε χώρα σταδιακή προσπάθεια της Α' Μονάδας να επικεντρωθεί περισσότερο στον πυρήνα της λειτουργίας της, ο οποίος σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα αλλά και τις επιταγές της F.A.T.F., συνοψίζεται στο τρίπτυχο «παραλαβή/λήψη, ανάλυση των αναφορών ύποπτων συναλλαγών και διασπορά/διαμοίραση του προϊόντος της ανάλυσης».

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα διεθνή πρότυπα, η δημιουργία των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών υπαγορεύτηκε από την ανάγκη για μια νέα κρατική δομή που θα λειτουργεί ως ενδιάμεσος εταίρος μεταξύ των ιδιωτικών υπόχρεων οντοτήτων και των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Η προστιθέμενη αξία των ΜΧΠ είναι η ανάλυση που φέρει εις πέρας για όλες τις πληροφορίες που λαμβάνει, καθώς και το ευρύ φάσμα των άλλων οικονομικών πληροφοριών που έχει στη διάθεσή της και τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει για την καλύτερη αξιολόγηση των πληροφοριών.

Επιπρόσθετα, η Α' Μονάδα στόχευσε **α)** στην ανάλυση πιο περίπλοκων υποθέσεων με σκοπό την παροχή τεχνογνωσίας προς τους συναρμόδιους φορείς, **β)** σε πεδία της οικονομικής ζωής τα οποία κρίθηκαν ιδιαίτερα ευάλωτα στον κίνδυνο του ξεπλύματος χρήματος και **γ)** στην διενέργεια στρατηγικών αναλύσεων (εντοπισμός, αξιολόγηση και ανάλυση συμπεριφορικών μοτίβων συναλλακτικής δραστηριότητας, ανεύρεση τρωτοτήτων και καταγραφή δεικτών κινδύνου). Ενδεικτικά αποτελέσματα αυτής της νέας στρατηγικής είναι η εκπόνηση και (κατά το 2023) δημοσίευση τυπολογιών - στρατηγικών αναλύσεων που αφορούσαν **i)** τις Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) και **ii)** το πρόγραμμα Άδειας Διαμονής Επενδυτή (Α.Δ.Ε. – Golden Visa)¹⁶⁴.

3.2.4.2 Υποθέσεις ΞΧ (προερχόμενες από τις ανωτέρω αναφορές και πληροφορίες)

	2018	2019	2020	2021	2022
	1.475	989	669	1.168	1.029
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	720	470	217	371	318
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ & ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ⁷	458	267	263	555	444
ΞΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ & FIUs	199	173	133	177	181
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ & ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	43	9	26	22	51
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	29	6	4	1	0
ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΙΔΙΩΤΩΝ & ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	25	54	4	17	24
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	1	4	3	1	2
ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	0	6	19	24	9
Σύνολο	1.475	656	336	1.168	1.029

¹⁶⁴ http://www.hellenic-fiu.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=128&lang=el

3.2.4.3 Διατάξεις δέσμευσης επί υποθέσεων που εστάλησαν στον Εισαγγελέα & αντίστοιχο εγκληματικό προϊόν¹⁶⁵

	2018	2019	2020	2021	2022
Πλήθος Υποθέσεων που στάλθηκαν στην Εισαγγελία	50	62	93	281	167
Δεσμευθέν εγκληματικό προϊόν	121.940.708 €	22.043.799 €	172.346.977 €	12.227.046 €	13.959.200 €

3.2.4.4 Πληροφοριακά Δελτία που εστάλησαν σε Υπηρεσίες / Αρχές για έλεγχο – ενέργεια – ενημέρωση

	2018	2019	2020	2021	2022
Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων ¹⁶⁶	535	698	391	366	271
Εισαγγελικές & Δικαστικές Αρχές ¹⁶⁷	50	100	66	116	125
Ελληνική Αστυνομία	67	104	168	367	387
Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων	66	73	14	4	4
Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς	1	2	1	4	10
Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων		2			
Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή	1	2		3	2
Λοιπές Υπηρεσίες του Δημοσίου	183	155	94	146	106
ΣΔΟΕ	132	148	68	14	3
Τράπεζα της Ελλάδος				2	2
Σύνολο	1035	1284	802	1022	910

Όπως προαναφέρθηκε, η Α' Μονάδα της «Αρχής» παρέχει κατευθύνσεις και οδηγίες στα υπόχρεα πρόσωπα και τους ανωτέρω φορείς αναφορικά με τη διαχείριση μιας υπόθεσης που εμπίπτει στην αρμοδιότητά της και ενημέρωση αυτών σχετικά με την εξέλιξη των αναφορών τους, όπου αυτό είναι εφικτό¹⁶⁸. Κατά την χρονική περίοδο εξέτασης (2018 – 2022) πραγματοποιήθηκε η σχετική επικοινωνία 25 φορές.

Η Α' Μονάδα της «Αρχής» είναι ενεργό μέλος του Egmont Group από το 1998, καθώς και του ευρωπαϊκού δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών FIU.net από ιδρύσεώς του, ανταλλάσσοντας αποτελεσματικά με ομόλογες αρχές του εξωτερικού κατόπιν αιτήματος ή / και αυθορμητώς χρηματοοικονομικές και λοιπές πληροφορίες. Επισημαίνεται η σύναψη **είκοσι έξι (26)** μνημονίων συνεργασίας (Memorandums of Understanding - MoUs) με ομόλογες αρχές του εξωτερικού έως το 2022. Κατά τα τέλη του 2022, επεξεργάζονταν ακόμα 3 με έτερες χώρες. Επιπλέον, σε ότι αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών η Α' Μονάδα συνεργάζεται στενά με τις συναρμόδιες αρχές με γνώμονα την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τόσο σε εθνική όσο και σε διασυνοριακή διάσταση. Τέλος, υπάρχει συνεχής προσπάθεια για προώθηση

¹⁶⁵ Δεν περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις διατάξεις δέσμευσης για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο (άρθρο 25 του ν. 1882/1990).

¹⁶⁶ Στο συγκεκριμένο πεδίο περιλαμβάνονται οι φορολογικές και τελωνειακές Αρχές.

¹⁶⁷ Πέραν των ενημερώσεων που συνόδευαν Διατάξεις δέσμευσης.

¹⁶⁸ άρθρο 48 παρ. 2. περ. γ) γγ) του Ν. 4557/2018

συνυπογραφής μνημονίων συνεργασίας με λοιπές αρχές και υπηρεσίες της ελληνικής Επικράτειας, στοιχεία από τις οποίες μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμα για την εκτέλεση του έργου της Α' Μονάδας.

3.2.5 Δυναμικότητα και πόροι των οικονομικών ερευνητών/ελεγκτών

Η διενέργεια ερευνών για το ξέπλυμα χρήματος, εμπίπτει στην αρμοδιότητα των τελωνειακών και φορολογικών υπηρεσιών, της Γενικής Διεύθυνσης του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε.) και της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.)¹⁶⁹, της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες ¹⁷⁰, ως επίσης και της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.)¹⁷¹.

Ειδικότερα, όλες οι ανωτέρω αρχές, οι οποίες σημειωτέον έχουν άμεσα και απευθείας πρόσβαση στο Σύστημα Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών, έχουν οριστεί, μεταξύ άλλων, ως αρμόδιες αρχές στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους και σε κάθε περίπτωση με αρμοδιότητα την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διερεύνηση ή τη δίωξη των σοβαρών εγκλημάτων ή την υποστήριξη ποινικής έρευνας που αφορά τέτοιου είδους σοβαρά εγκλήματα ή την ανίχνευση, τον εντοπισμό και τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων που συνδέονται με μια τέτοια ποινική έρευνα.¹⁷²

Περαιτέρω, η Α' Μονάδα της Αρχής συνεργάζεται με τις ως άνω αρμόδιες αρχές και απαντά, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, σε αιτιολογημένα αιτήματα παροχής χρηματοοικονομικών πληροφοριών ή αναλύσεων, που λαμβάνει από τις ανωτέρω αρχές. Κατά την ανταλλαγή των εν λόγω πληροφοριών, λαμβάνεται υπόψη η μυστικότητα της ποινικής διαδικασίας και διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα αυτών.¹⁷³

Ο Προϊστάμενος Εισαγγελέας του Τμήματος Οικονομικού Εγκλήματος έχει την εποπτεία, καθοδήγηση και τον συντονισμό των ενεργειών των γενικών κατά την περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 31 του Κ.Π.Δ. και ειδικών ανακριτικών υπαλλήλων, ιδίως δε υπαλλήλων της Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε., της Δ.Ε.Ο.Ε. και της Δ.Ο.Α., σε σχέση με τις υποθέσεις, των οποίων οι ως άνω υπάλληλοι έχουν επιληφθεί ως ανακριτικοί υπάλληλοι, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους¹⁷⁴. Ο Προϊστάμενος Εισαγγελέας του Τμήματος Οικονομικού Εγκλήματος ενημερώνεται για όλες τις καταγγελίες ή πληροφορίες που περιέρχονται στις προρρηθείσες Υπηρεσίες για εγκλήματα της αρμοδιότητάς του, αξιολογεί και διερευνά τις πληροφορίες αυτές, καθώς και κάθε άλλη σχετική είδηση που περιέρχεται σε γνώση του με οποιονδήποτε τρόπο και μέσο προτάσσοντας εκείνες τις υποθέσεις που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹⁶⁹ Άρθρο 9 ν. 4557/2018 (Α' - 139).

¹⁷⁰ Άρθρο 47 ν. 4557/2018 (Α' - 139).

¹⁷¹ Άρθρο 24 ν. 4249/2014 (Α' - 73).

¹⁷² Άρθρα 37 και 38 ν. 4920/2022 (Α' - 74). Σύμφωνα με το άρθρο 37, ως αρμόδιες αρχές έχουν οριστεί οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, το Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών, η Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα, η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας, η Εθνική Αρχή Διαφάνειας, η Ειδική Υπηρεσία Επιτροπής Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Βουλής των Ελλήνων, το Σ.Δ.Ο.Ε., η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών, το Τμήμα Δ' Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Αμοιβαίας Συνδρομής του Σ.Δ.Ο.Ε., η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος του Υπουργείου Οικονομικών, η Α.Α.Δ.Ε. και οι Β' - Γ' Μονάδες της Αρχής.

¹⁷³ Σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 41 του ν. 4920/2022 (Α' - 74).

¹⁷⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 2 του Κ.Π.Δ.

Περαιτέρω η Δ.Ε.Ο.Ε., η Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. και η Δ.Ο.Α. συνεπικουρούν τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, ύστερα από παραγγελία τους, στο πλαίσιο των ερευνών και διώξεων που διενεργούν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους¹⁷⁵.

Οι εν λόγω Υπηρεσίες έχουν ευρείες αρμοδιότητες, διαθέτουν για τη διευκόλυνση του έργου τους πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων και είναι στελεχωμένες με έμπειρο, εξειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό. Ειδικότερα:

3.2.5.1 Γενική Διεύθυνση Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε.)¹⁷⁶

Οι ελεγκτές της Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. στο πλαίσιο των καθηκόντων τους προβαίνουν σε ελέγχους μεταφορικών μέσων, καταστημάτων, αποθηκών και άλλων χώρων, σε έρευνες εγγράφων και λοιπών στοιχείων, σε συλλήψεις και ανακρίσεις προσώπων, κατασχέσεις βιβλίων, εγγράφων, αγαθών, μέσων μεταφοράς και άλλων στοιχείων¹⁷⁷. Επιπροσθέτως προβαίνουν σε δεσμεύσεις, σε ειδικές περιπτώσεις διασφάλισης συμφερόντων του Δημοσίου ή περιπτώσεις οικονομικού εγκλήματος και λαθρεμπορίου, τραπεζικών λογαριασμών και περιουσιακών στοιχείων, με έγγραφο του προϊσταμένου της αρμόδιας Επιχειρησιακής Διεύθυνσης της Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε., ενημερώνοντας για την ενέργεια αυτή, εντός είκοσι τεσσάρων (24) ωρών, τον αρμόδιο εισαγγελέα¹⁷⁸.

Οι υπάλληλοι της Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. έχουν πρόσβαση και λαμβάνουν οποιαδήποτε πληροφορία ή στοιχείο που αφορά ή σχετίζεται με την άσκηση του έργου και της αποστολής τους, ύστερα από σχετική υπηρεσιακή εντολή, μη υποκείμενοι σε περιορισμούς διατάξεων περί απορρήτου, υποχρεούμενοι όμως στην τήρηση των διατάξεων περί εχεμύθειας του Υπαλληλικού Κώδικα¹⁷⁹. Το ελεγκτικό έργο της Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. υποστηρίζεται συστηματικά και αποτελεσματικά από το Ο.Π.Σ. ELENXIS¹⁸⁰, το οποίο απευθύνεται σε όλες τις ελεγκτικές υπηρεσίες (φορολογικές και τελωνειακές ελεγκτικές υπηρεσίες, οικονομική επιθεώρηση) και αποτελεί βασικό εργαλείο για τον ελεγκτή. Το ELENXIS περιλαμβάνει μία ιδιαίτερα πλούσια βάση δεδομένων η οποία τροφοδοτείται με δεδομένα άλλων Ο.Π.Σ., όπως το νέο TAXIS, το ICISNET, άλλα πληροφοριακά συστήματα του Υπουργείου Οικονομικών ή άλλων υπουργείων. Περαιτέρω, επιτρέπει τη διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα και βάσεις δεδομένων εσωτερικών και εξωτερικών φορέων.

Σημειώνεται επίσης ότι, στη Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. λειτουργεί το Εθνικό Γραφείο Ανάκτησης Κεφαλαίων και Περιουσιακών Στοιχείων από εγκληματικές δραστηριότητες (Hellenic Asset Recovery Office – ARO GREECE)¹⁸¹, το οποίο συνεργάζεται με τις αντίστοιχες Υπηρεσίες των κ-μ της ΕΕ, για την ανίχνευση και τον εντοπισμό στη χώρα μας, προϊόντων και άλλων περιουσιακών στοιχείων, που προέρχονται από διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες και ενδέχεται

¹⁷⁵ Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 του ν. 4786/2021 (Α' - 43).

¹⁷⁶ Οι ειδικότερες αρμοδιότητες της Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. ορίζονται σύμφωνα με το π.δ.142/2017 (Α' - 181). Σύμφωνα δε με τις οργανωτικές αλλαγές που επήλθαν με το π.δ. 84/2019 (Α' - 123) και τον ν.4622/2019 (Α' - 133) η Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. υπάγεται στην Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών (π.δ. 84/2019, Α' - 123).

¹⁷⁷ Ως ειδικότερα προβλέπονται στο άρθρο 30 του ν. 3296/2004 (Α' - 253).

¹⁷⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 30 του ν. 3296/2004 (Α' - 253).

¹⁷⁹ Άρθρο 26 ν. 3528/2007 (Α' - 26).

¹⁸⁰ Η λειτουργία του ELENXIS βασίζεται σε υποσυστήματα που επιτρέπουν την προηγμένη ανάλυση κινδύνου (risk analysis) και στη συνέχεια την επιλογή υποθέσεων προς έλεγχο βάσει κριτηρίων και παραμέτρων που τίθενται σύμφωνα με τον εκάστοτε επιχειρησιακό σχεδιασμό της υπηρεσίας. Στη συνέχεια, μέσω των δυνατοτήτων που προσφέρει το περιβάλλον του ELENXIS γίνεται η διαχείριση των υποθέσεων, παρακολουθείται και υποστηρίζεται η διενέργεια ελέγχων και καταγράφονται τα αποτελέσματα του ελέγχου. Βάσει των πορισμάτων του ελέγχου ανατροφοδοτείται και εμπλουτίζεται ο ελεγκτικός κύκλος και ενισχύεται η διαδικασία ανάλυσης κινδύνου.

¹⁸¹ Σύμφωνα με το άρθρο 88 παρ. 2 του ν.3842/2010 (Α' - 58), όπως τροποποιήθηκε από την υποπαράγραφο ΙΕ.18 του πρώτου άρθρου του ν.4254/2014 (Α' - 85) και σύμφωνα με το άρθρο 108 του π.δ. 111/2014 (Α' - 178).

να αποτελέσουν αντικείμενο δικαστικής συνδρομής για τη δέσμευση ή κατάσχεση ή δήμευση σε ποινικές υποθέσεις¹⁸².

Επιπρόσθετα, η Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. έχει οριστεί Φορέας Διαχείρισης Δεσμευμένων, συμπεριλαμβανομένων των κατασχεμένων, και Δημευμένων Περιουσιακών Στοιχείων τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες¹⁸³.

Ως προς τη στελέχωση της Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε., παρατηρήθηκε αύξηση στον αριθμό των συνολικά υπηρετούντων υπαλλήλων από -216- που ήταν το έτος 2018 σε -275- το 2021. Ταυτόχρονα αυξήθηκε ο αριθμός των ελεγκτών που υπηρετούν τόσο ως ποσοστό του συνόλου από 51% σε 55% όσο και σε απόλυτους αριθμούς από -111- σε -152- ελεγκτές.

Το εν λόγω προσωπικό συμμετέχει σε εκπαιδευτικά επιμορφωτικά σεμινάρια, που έχουν καταρτιστεί και πιστοποιηθεί από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ.) του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. και διοργανώνονται υπό την αιγίδα του. Οι εισηγητές των προγραμμάτων αυτών είναι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές, ενταγμένοι στο μητρώο εκπαιδευτών του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. και ελεγκτές που υπηρετούν στην Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. Επιπροσθέτως, η Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε. συνεργάζεται και με την Εθνική Μονάδα CEPOL και μεριμνά για τη συμμετοχή υπαλλήλων της στα σεμινάρια που διοργανώνει ο ευρωπαϊκός εκπαιδευτικός οργανισμός CEPOL για στελέχη διωκτικών αρχών.

3.2.5.2 Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος¹⁸⁴

Αποκλειστική αποστολή της Δ.Ε.Ο.Ε.¹⁸⁵, η οποία έχει πανελλαδική εμβέλεια, είναι η διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης, για την εξακρίβωση τέλεσης μείζονος ποινικής απαξίας φορολογικών εγκλημάτων¹⁸⁶ και οποιωνδήποτε άλλων απολύτως συναφών οικονομικών εγκλημάτων, που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της ευρωπαϊκής ένωσης, κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος ή του αναπληρωτή του ή των εισαγγελικών λειτουργιών που τον επικουρούν, υπό την εποπτεία του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος.

Το προσωπικό της Δ.Ε.Ο.Ε., υπό την ιδιότητα του ειδικού προανακριτικού υπαλλήλου και κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος ή του αναπληρωτή του ή των εισαγγελικών λειτουργιών που τον επικουρούν έχει ευρείες αρμοδιότητες¹⁸⁷.

Οι ελεγκτές της εν λόγω Υπηρεσίας έχουν πρόσβαση στα πληροφοριακά συστήματα της Α.Α.Δ.Ε., στο Σ.Μ.Τ.Λ. και σε λοιπά πληροφοριακά συστήματα και βάσεις δεδομένων που διαχειρίζονται άλλες δημόσιες υπηρεσίες, σύμφωνα με τις προδιαγραφές ασφαλείας του κάθε συστήματος. Η εν λόγω πρόσβαση των ελεγκτών της Υπηρεσίας, δεν υπόκειται σε περιορισμούς διατάξεων περί φορολογικού, τραπεζικού και επαγγελματικού απορρήτου, οι ελεγκτές όμως υποχρεούνται στην τήρηση των διατάξεων περί εχεμύθειας του Υπαλληλικού Κώδικα¹⁸⁸.

¹⁸² Σε υλοποίηση της απόφασης 2007/845/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 6ης Δεκεμβρίου 2007.

¹⁸³ Άρθρο 5 ν. 5042/2023 (Α' 88).

¹⁸⁴ Η σύσταση της Δ.Ε.Ο.Ε. προβλέπεται στις διατάξεις του ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Α' του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Δ' του ν. 4512/2018 (άρθρα 381 έως 388, Α' - 5) «Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις». Συστήθηκε δε ως νέα Υπηρεσία, επιτέδου Διεύθυνσης, υπαγόμενη, αρχικά, απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών, ενώ με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 1 του π.δ. 84/2019 (Α' - 123), η Δ.Ε.Ο.Ε., μεταφέρθηκε ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων και προσωπικού, στη συσταθείσα στο Υπουργείο Οικονομικών με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας.

¹⁸⁵ Σύμφωνα δε με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 382 του ν. 4512/2018 (Α' -5).

¹⁸⁶ Ως αυτά προβλέπονται στα άρθρα 66 επ. του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013, Α' - 170)

¹⁸⁷ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 382 του ν. 4512/2018 (Α' -5).

¹⁸⁸ Άρθρο 26 ν. 3528/2007 (Α' - 26).

Για τη στελέχωση της Υπηρεσίας, συστάθηκαν -135- θέσεις ελεγκτών¹⁸⁹, ενώ για τη διοικητική της υποστήριξη προβλέπεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, η κατανομή -15- οργανικών θέσεων¹⁹⁰. Η διάρκεια της απόσπασης των ελεγκτών¹⁹¹ ορίζεται διετής, με δυνατότητα ανανέωσης για ένα (1) ακόμα έτος. Έως το τέλος του 2022 στη Δ.Ε.Ο.Ε. υπηρετούσαν συνολικά -64- αποσπασμένοι ελεγκτές, καθώς και -6- υπάλληλοι ως διοικητικό προσωπικό.

Οι ελεγκτές της Δ.Ε.Ο.Ε. διαθέτουν αυξημένα τυπικά προσόντα. Παράλληλα το προσωπικό της (ελεγκτές και διοικητικό προσωπικό) συμμετείχαν σε πλήθος σεμιναρίων, που πραγματοποιήθηκαν από το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. αλλά και έτερους Φορείς¹⁹².

3.2.5.3 Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.)

Η Δ.Ο.Α. (συμπεριλαμβανομένης της Υποδιεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας Βορείου Ελλάδος – Υ.Ο.Α.Β.Ε.) έχει ως αποστολή την πρόληψη, έρευνα και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων που τελέστηκαν σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων του Δημοσίου και της εθνικής οικονομίας γενικότερα και εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος¹⁹³.

Στις περιπτώσεις που από τη Δ.Ο.Α. διενεργείται έλεγχος για τη βεβαίωση παραβάσεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση για οικονομικά εγκλήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητά της δεν ισχύει το φορολογικό, τελωνειακό, τραπεζικό, χρηματιστηριακό ή επιχειρηματικό απόρρητο¹⁹⁴.

Η Δ.Ο.Α. έχει υιοθετήσει το μοντέλο της καθοδηγούμενης από πληροφορίες αστυνόμευσης (intelligence-led policing). Ειδικότερα, προκειμένου να επιτευχθεί η συλλογή, επεξεργασία, αξιολόγηση και ανάλυση των πληροφοριακών δεδομένων και στοιχείων, τόσο για την επιχειρησιακή τους αξιοποίηση, όσο και για την εξαγωγή εγκληματολογικών συμπερασμάτων στρατηγικού χαρακτήρα, έχει αναπτυχθεί το Πληροφοριακό Σύστημα (Π.Σ.) αυτής, με διαβαθμισμένη πρόσβαση του προσωπικού, το οποίο αποτελείται από το λογισμικό του Συστήματος Συλλογής και Διαχείρισης Πληροφοριών (IMS) και το σύνολο του τεχνολογικού εξοπλισμού που το υποστηρίζει¹⁹⁵. Για τη διερεύνηση υποθέσεων, στις οποίες απαιτείται η συλλογή και επεξεργασία μεγάλου όγκου δεδομένων, επιχειρησιακοί αναλυτές προβαίνουν στην αξιολόγηση των εισερχόμενων πληροφοριών¹⁹⁶, προκειμένου αυτές να παραμετροποιηθούν κατάλληλα για την εισαγωγή τους σε δομημένες βάσεις ανάλυσης εγκληματολογικών δεδομένων (MS Access και IBM i2). Κατά την αναλυτική διαδικασία, σχεδιάζονται βάσεις καταγραφής και επεξεργασίας επικοινωνιών/επισυνδέσεων,

¹⁸⁹ Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 384 του ν. 4512/2018 (Α' -5).

¹⁹⁰ Από τις προβλεπόμενες στα άρθρα 86 και 87 του π.δ. 142/2017 (Α' -181) «Οργανισμός Υπουργείου Οικονομικών»

¹⁹¹ Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 384 του ν. 4512/2018 (Α' -5).

¹⁹² Υπ' αριθ. 51177 ΕΞ 2023 από 31-03-2023 έγγραφο της Δ.Ε.Ο.Ε.

¹⁹³ Σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 24 ν. 4249/2014 (Α' - 73) και στο άρθρο 32 π.δ. 178/2014 (Α' - 281)

¹⁹⁴ Σύμφωνα με το αρ. 44 του ν. 4249/2014 (Α' - 73)

¹⁹⁵ Ειδικότερα, μέσω του αρμοδίου Τμήματος Διαχείρισης Πληροφοριών και Στρατηγικής της Δ.Ο.Α. α) μελετάται η υφιστάμενη κατάσταση και κωδικοποιούνται οι πληροφορίες που συλλέγονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες, με τον καθορισμό μετρήσιμων ποσοτικών χαρακτήρα δεικτών β) οι πληροφορίες καταχωρίζονται με δομημένο τρόπο στο Π.Σ., από το οποίο εξαγονται ομαδοποιημένες, για την απεικόνιση των δράσεων της Υπηρεσίας γ) ελέγχεται η συνέπεια επίτευξης των επί μέρους στόχων που είχαν τεθεί, με παράλληλη ανάλυση των παραγόντων του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος που επηρέασαν τα αποτελέσματα δ) αναγνωρίζονται και καταγράφονται οι τάσεις και απειλές για τα ειδικότερα οικονομικά εγκλήματα, αρμοδιότητας Δ.Ο.Α., σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και ε) καθορίζονται οι προτεραιότητες κατά την επιχειρησιακή δράση και οι στόχοι της Υπηρεσίας, με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων της (ανθρώπινου δυναμικού και υλικοτεχνικού εξοπλισμού) και την αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητάς της, στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων που εμφανίζονται στο εγκληματικό πεδίο δράσης της.

¹⁹⁶ Σύστημα 4Χ4, με το οποίο αξιολογείται η αξιοπιστία της πηγής (Α: Αξιόπιστη, Β: Μάλλον αξιόπιστη, Γ: Μη Αξιόπιστη και Χ: Άγνωστη μη δοκιμασμένη) και της εγκυρότητας πληροφορίας (1: Επιβεβαιωμένη, 2: Μερικώς Επιβεβαιωμένη, 3: Πιθανώς Επιβεβαιωμένη και 4: Ανεπιβεβαιώτη).

παράγονται διαγράμματα για γραφική απεικόνιση της πληροφορίας, ενημερωτικά πληροφοριών, εκθέσεις επιχειρησιακής ανάλυσης και λοιπά αρχεία δεδομένων, τα οποία υποβοηθούν την έρευνα, ενώ εντοπίζονται τα πληροφοριακά κενά και τα σημεία που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης¹⁹⁷.

Η εν λόγω Υπηρεσία στελεχώνεται από έμπειρο αστυνομικό προσωπικό Γενικών Καθηκόντων, προερχόμενο από ειδικές Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς και από Αξιωματικούς Ειδικών Καθηκόντων (Ε.Κ.), με ειδικότητες Χρηματοοικονομικής, Τραπεζικών Εφαρμογών, Φοροτεχνικών Εφαρμογών, Λογιστικής, Διερεύνησης Ψηφιακών Πειστηρίων και Ηλεκτρολόγων Μηχανικών- Μηχανικών Η/Υ. Ειδικότερα υπηρετούν σε αυτή συνολικά -37- Αξιωματικοί Ειδικών Καθηκόντων και -70- Αξιωματικοί Γενικών Καθηκόντων¹⁹⁸.

Το προσωπικό της Υπηρεσίας συμμετέχει σε σεμινάρια και εκπαιδεύσεις που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών Οργανισμών (Ε.Κ.Δ.Δ.Α., EUROPOL, CEPOL κ.λπ.), καθώς και σε εκπαιδευτικές διαδικασίες και συνέδρια, με την ιδιότητα του εισηγητή/εκπαιδευτή, εντός και εκτός της Υπηρεσίας, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, προκειμένου να μεταλαμπαδεύσει τη γνώση του. Αξίζει να επισημανθεί ότι, κατά το έτος 2022 ο συνολικός αριθμός των εκπαιδεύσεων (για όλα τα αντικείμενα αρμοδιότητάς της) αυξήθηκε κατά 38% περίπου, σε σχέση με το έτος 2021, με σχεδόν τις μισές από αυτές να πραγματοποιούνται με εξ' αποστάσεως συμμετοχή (διαδικτυακά)¹⁹⁹.

3.2.5.4 Φορολογικές και Τελωνειακές Αρχές της Α.Α.Δ.Ε.

Οι εν λόγω Αρχές στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους όταν διαπιστώνουν παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας ή λοιπές παραβάσεις που υπάγονται στα βασικά αδικήματα (εγκλήματα φοροδιαφυγής-μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο) υποβάλλουν αναφορές στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες²⁰⁰. Το τμήμα Δ' «Αντιμετώπισης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, Αυτόματης Ανταλλαγής Πληροφοριών και Ειδικών Ελέγχων», της Διεύθυνσης Ελεγκτικών Διαδικασιών της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογίας της Α.Α.Δ.Ε. είναι αρμόδιο για την επίβλεψη της αποστολής των Διατάξεων δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων του Προέδρου της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. και τα Ελεγκτικά Κέντρα, οι οποίες οδηγούν, αναλόγως και των ειδικότερα οριζόμενων στις εν λόγω διατάξεις, σε δέσμευση της φορολογικής ενημερότητας των προσώπων που αναφέρονται σε αυτές.

3.2.5.5 Συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών

Οι ως άνω Υπηρεσίες συνεργάζονται και ανταλλάσσουν πληροφορίες και στοιχεία που έχουν σε σχέση με το αντικείμενο της αποστολής τους, τόσο μεταξύ τους, όσο και με άλλες αρχές, υπηρεσίες και φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού. Ενδεικτικά, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, συνεργάζονται κατά περίπτωση, με τους Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος, την Εθνική Αρχή Διαφάνειας, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), το Γενικό Χημείο του Κράτους, την Επιθεώρηση Εργασίας, τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.) κ.λπ.

¹⁹⁷ Σύμφωνα με το περιεχόμενο των ετήσιων Εκθέσεων της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας (<https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/diefthynsi-oikonomikis-astynomias-d-o-a/diefthynsi-oikonomikis-astynomias-etisies-ektheseis/>)

¹⁹⁸ Ημερομηνία άντλησης εν λόγω στοιχείων 20-09-2023.

¹⁹⁹ Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση απολογισμού της Δ.Ο.Α. έτους 2022 (Σελ. 25 - <https://www.astynomia.gr/file/2023/05/etisiaekthesidoa2022.pdf>)

²⁰⁰ Σχετ.Ε.2038/2021 εγκύκλιος της ΑΑΔΕ.

Περαιτέρω, έχουν συσταθεί σε εθνικό επίπεδο και λειτουργούν τα ακόλουθα Συντονιστικά – Διυπηρεσιακά Όργανα, τα οποία στοχεύουν στον συντονισμό των δράσεων και την επίτευξη ουσιαστικής συνεργασίας των αρμοδίων Φορέων και Αρχών στη Χώρα μας, με απώτερο στόχο την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων κατά την εκπλήρωση του έργου τους αλλά και του έργου λοιπών διωκτικών Αρχών & Σωμάτων:

- Εθνικό Συντονιστικό Όργανο Ελέγχου και Λογοδοσίας (Ε.Σ.Ο.Ε.Λ.)²⁰¹
- Διυπηρεσιακό Συντονιστικό Όργανο Καταπολέμησης Φορολογικού Εγκλήματος^{202, 203}
- Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών-Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (Σ.Ο.Δ.Ν.-Ε.Μ.Π.)²⁰⁴
- Διυπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς (Δι.Μ.Ε.Α.)²⁰⁵
- Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο (Σ.Ε.Κ.) για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της λαθρεμπορίας προϊόντων που υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.) και Φόρο Κατανάλωσης (Φ.Κ.)²⁰⁶.

Τα θέματα εγχώριας συνεργασίας αναλύονται περαιτέρω στην ενότητα 3.5.14 «Αποτελεσματικότητα εγχώριας συνεργασίας»

3.2.6 Ακεραιότητα και ανεξαρτησία ερευνητών οικονομικού εγκλήματος

Προκειμένου να διασφαλίσει την ακεραιότητα και ανεξαρτησία των οικονομικών ερευνητών/ελεγκτών, η Ελλάδα διαθέτει συγκροτημένο νομοθετικό πλαίσιο το οποίο στοχεύει στην εμπέδωση του κράτους δικαίου και στην προώθηση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της διαρκούς βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του ελεγκτικού τους έργου. Όπως αναλυτικά αναφέρεται παρακάτω, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο ρυθμίζει τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία διορισμού των οικονομικών ερευνητών/ελεγκτών, καθορίζει κανόνες συμπεριφοράς κατά την τέλεση των καθηκόντων τους και προβλέπει διαδικασίες ελέγχου για την αποφυγή περιστατικών διαφθοράς και άσκησης επιρροής, ενώ ταυτόχρονα επιβάλλει διαδικασίες επιλογής των προς έλεγχο υποθέσεων βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Κατά την χρονική περίοδο αναφοράς η Ελλάδα ενίσχυσε περαιτέρω το νομοθετικό πλαίσιο και προχώρησε σε αλλαγές που βελτίωσαν συνολικά τη θέση της χώρας μας στην καταπολέμηση της διαφθοράς.

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική θεσμικού χαρακτήρα αλλαγή ήταν η σύσταση το 2019 της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (Ε.Α.Δ.)²⁰⁷, η οποία έχει ως στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας στη δράση των κυβερνητικών οργάνων, διοικητικών αρχών, κρατικών φορέων και δημόσιων οργανισμών και την πρόληψη, αποτροπή, εντοπισμό και αντιμετώπιση των φαινομένων και των πράξεων απάτης και διαφθοράς στη δράση των

²⁰¹ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 103 του ν. 4622/2019 (Α' - 133), εκδόθηκε η υπ' αριθ. 13698/05.06.2020 Απόφαση (Β' - 2374), ως τροποπ. και ισχύει.

²⁰² Σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 388 του ν. 4512/2018 (Α' - 77), εκδόθηκε η με αρ. 2/4424/0004/18.01.2018 Απόφαση (Β' - 64).

²⁰³ Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, το έτος 2022 πραγματοποιήθηκαν οκτώ (8) τακτικές συνεδριάσεις των μελών του εν λόγω Οργάνου και δύο (2) εξαμηνιαίες συνεδριάσεις των επικεφαλής των Σωμάτων, των Υπηρεσιών και των Αρχών που μετέχουν σε αυτό.

²⁰⁴ Σύμφωνα με τις διατάξεις των π.δ. 139/89 (Α' - 66), 126/90 (Α' - 51) και του άρθρου 41 παρ. 2 και 3 του ν. 3459/2006 (Α' - 103).

²⁰⁵ Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4712/2020 (Α' - 146) ως τροποπ. και ισχύει.

²⁰⁶ Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4410/2016 (Α' - 141) ως τροποπ. και ισχύει.

²⁰⁷ Ν. 4622/2019 αρ. 82 επ.

δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και οργανισμών²⁰⁸. Ακολουθώντας τις καλές διεθνείς πρακτικές και τις απαιτήσεις του διεθνούς δικαίου, συστάθηκε για πρώτη φορά μία ενιαία και ανεξάρτητη αρχή στην οποία ενοποιήθηκαν επιμέρους αρμόδιες για την καταπολέμηση της διαφθοράς αρχές.

Όσον αφορά το ειδικότερο νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει τα ζητήματα που αφορούν τους οικονομικούς ερευνητές/ ελεγκτές, θα πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι στην ελληνική έννομη τάξη καθήκοντα οικονομικών ερευνητών/ ελεγκτών ασκούν είτε δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι υπηρετούν σε αρχές με ελεγκτικό αντικείμενο²⁰⁹ είτε αστυνομικοί. Οι επιμέρους ισχύοντες κανόνες, οι οποίοι αφορούν καθεμία από τις δύο αυτές κατηγορίες ελεγκτών/ ερευνητών διαφοροποιούνται, ωστόσο όπως θα φανεί και στη συνέχεια κοινός στόχος είναι η διασφάλιση της ανεξαρτησίας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

3.2.6.1 Πρόσληψη ελεγκτών/ ερευνητών

Η πρόσληψη των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίοι εκτελούν καθήκοντα οικονομικού ελεγκτή/ ερευνητή, σύμφωνα με το αρ. 103 παρ. 7 του Συντάγματος γίνεται είτε με διαγωνισμό είτε με επιλογή σύμφωνα με προκαθορισμένα και αντικειμενικά κριτήρια. Η διαδικασία της πρόσληψης πραγματοποιείται από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.). Από την σύστασή του²¹⁰ το Α.Σ.Ε.Π. συνιστά τον θεσμικό εγγυητή της τήρησης των αρχών διαφάνειας, δημοσιότητας, αντικειμενικότητας και αξιοκρατίας κατά την επιλογή των ατόμων που θα στελεχώσουν τη Δημόσια Διοίκηση. Για την εκπλήρωση της αποστολής του το Α.Σ.Ε.Π. έχει ήδη από τον ιδρυτικό του νόμο εξοπλιστεί με ειδικές εγγυήσεις ανεξαρτησίας²¹¹, οι οποίες ενισχύθηκαν περαιτέρω με τη συνταγματική κατοχύρωση του θεσμού στο αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2001. Το σύστημα προσλήψεων στον δημόσιο τομέα αναμορφώθηκε με το Ν.4765/2021²¹², ο οποίος αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην περαιτέρω ενίσχυση του Α.Σ.Ε.Π., ως Αρχής αρμόδιας για τις προσλήψεις στον δημόσιο τομέα.

Δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι δεν έχουν εξ αρχής προσληφθεί σε θέση με ελεγκτικά καθήκοντα, μπορούν να μετακινηθούν σε αντίστοιχη θέση μέσω του Ενιαίου Συστήματος Κινητικότητας (Ε.Σ.Κ.)²¹³. Μέσω της θέσπισης του ΕΣΚ διασφαλίζονται η ισότητα, η διαφάνεια και η αξιοκρατία κατά τη μετακίνηση των υπαλλήλων μεταξύ οργανικών θέσεων δημοσίων υπηρεσιών. Η κινητικότητα έχει εθελούσιο χαρακτήρα για τον υπάλληλο και διενεργείται με βάση την αρχή της δημοσιότητας.

Όσον αφορά στην πρόσληψη των αστυνομικών που εκτελούν καθήκοντα οικονομικού ελεγκτή/ ερευνητή, σημειώνεται ότι η εισαγωγή σπουδαστών στις Σχολές της Ελληνικής Αστυνομίας (Αστυφυλάκων και Αξιωματικών) γίνεται μέσω του ισχύοντος συστήματος πρόσβασης των υποψηφίων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού²¹⁴. Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα πρόσληψης

²⁰⁸ www.ead.gr

²⁰⁹ πχ. ορισμένες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, η Α.Α.Δ.Ε. και η Ε.Α.Δ.

²¹⁰ Ν. 2190/1994

²¹¹ Τα μέλη του Α.Σ.Ε.Π. χαρακτηρίζονται ανώτατοι κρατικοί λειτουργοί που απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, δεν υπόκεινται σε εποπτεία και έλεγχο από κυβερνητικά όργανα ή άλλες διοικητικές αρχές αλλά σε κοινοβουλευτικό έλεγχο σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, ενώ οι πράξεις του δεν υπόκεινται σε ιεραρχικό έλεγχο από άποψη νομιμότητας αλλά μόνο σε δικαστικό έλεγχο. Έχει εθνική εμβέλεια δράσης και διαθέτει αρμοδιότητα κανονιστική, αρμοδιότητα ελεγκτική της νομιμότητας των πράξεων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του και περιορισμένη κυρωτική αρμοδιότητα. Διαθέτει επίσης διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια με δικό του προϋπολογισμό.

²¹² Με τον Ν. 4765/2021 αντικαταστάθηκε πλήρως ο προϊσχύων Ν. 2190/1994.

²¹³ Ν. 4440/2016, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει

²¹⁴ <https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/anthropino-dynamiko/proslipseis-prosopikou/>

Αξιωματικών Ειδικών Καθηκόντων βάσει προκήρυξης που εκδίδεται από τον Αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας²¹⁵. Δυνάμει του αρ. 2 παρ. 5 Ν. 4765/2021, οι ενστάσεις κατά τη διαδικασία πρόσληψης ασκούνται ενώπιον του Α.Σ.Ε.Π.. Με τον τρόπο αυτό, το κύρος της ανεξάρτητης αρχής βοηθάει στην εμπέδωση του αισθήματος αξιοκρατίας και ισονομίας.

3.2.6.2 Κανόνες συμπεριφοράς/ κώδικες δεοντολογίας

Το ήθος και η συμπεριφορά που επιδεικνύουν οι ερευνητές/ ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ρυθμίζονται τόσο από κανονιστικά κείμενα όσο και από κείμενα δεοντολογίας και οδηγιών που χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη λεπτομέρεια και εξειδίκευση. Οι δημόσιοι υπάλληλοι αναπτύσσουν την υπηρεσιακή τους δράση τηρώντας το Σύνταγμα και τους νόμους με αποκλειστικό σκοπό την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και τη διασφάλιση του κράτους δικαίου²¹⁶. Ειδικότερα, ο Κώδικας Δημοσίων Υπαλλήλων²¹⁷ επιβάλλει τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς αυτών και προβλέπει την πειθαρχική διαδικασία σε περίπτωση παράβασής τους. Επιπλέον, το 2022 εκδόθηκε από κοινού από το Υπουργείο Εσωτερικών και την Εθνική Αρχή Διαφάνειας ο Κώδικας Ηθικής και Επαγγελματικής Συμπεριφοράς Υπαλλήλων του Δημοσίου Τομέα²¹⁸, μέσω του οποίου αποτυπώνεται η δέσμευση της διοίκησης στις αρχές της διαφάνειας, λογοδοσίας και ακεραιότητας.

Όσον αφορά στους αστυνομικούς, η οργάνωση, δομή και αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας ρυθμίζεται με τις διατάξεις του Ν. 4249/2014²¹⁹, ενώ ο Κώδικας Δεοντολογίας του αστυνομικού προβλέπει κανόνες συμπεριφοράς και άσκησης των καθηκόντων των αστυνομικών.²²⁰ Με το ΠΔ 120/2008 προβλέπονται πειθαρχικοί κανόνες για τους αστυνομικούς σε περίπτωση παραβατικής συμπεριφοράς.

Επιπλέον, ως μέτρο διασφάλισης της ακεραιότητας των ελεγκτών, τόσο των δημοσίων υπαλλήλων όσο και των αστυνομικών προβλέπεται η υποχρέωσή τους να δηλώνουν ετησίως την περιουσιακή τους κατάσταση²²¹.

3.2.6.3 Διαδικασίες ελέγχου ερευνητών/ ελεγκτών

Προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα διαφθοράς και κακοδιοίκησης μεταξύ των ελεγκτών, έχουν θεσμοθετηθεί διαδικασίες ελέγχου αυτών. Ο έλεγχος μπορεί είτε να είναι εσωτερικός, όταν πραγματοποιείται στο πλαίσιο της αρχής στην οποία υπηρετεί ο ελεγκτής είτε να διενεργείται από άλλη αρχή αρμόδια για την αντιμετώπιση της διαφθοράς.

Στο Υπουργείο Οικονομικών λειτουργεί Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου (Μ.Ε.Ε.) επιπέδου Διεύθυνσης, υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών²²². Μεταξύ άλλων η Μ.Ε.Ε. έχει ως αντικείμενο τον εντοπισμό και την αποτελεσματική διερεύνηση υποθέσεων διαφθοράς υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων.

Στην Α.Α.Δ.Ε. ο εσωτερικός έλεγχος ασκείται από τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, υπηρεσία που υπάγεται απευθείας στον Διοικητή αυτής και η οποία, στο πλαίσιο των σκοπών της, συμβάλλει στην ανάπτυξη και στη διατήρηση αποτελεσματικών ελεγκτικών μηχανισμών

²¹⁵ ΠΔ 373/2002, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει

²¹⁶ Βλ. αρ. 24 Υπαλληλικού Κώδικα

²¹⁷ Ν. 3528/2007, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει

²¹⁸ https://www.yes.gr/wp-content/uploads/2022/07/Code_final-1.pdf

²¹⁹ Ως επίσης και τα ΠΔ 178/2014 και ΠΔ 7/2017

²²⁰ ΠΔ 254/2004

²²¹ αρ. 11 και 12 Ν.5026/2023 (με τον οποίο αντικαταστάθηκε ο προϊσχύων Ν. 3213/2003) και ΠΔ 148/2005

²²² <https://www.minfin.gr/monada-esoterikou-elenchou>

με την αξιολόγηση της επάρκειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς τους²²³

Στην Ελληνική Αστυνομία αρμόδια για τον εσωτερικό έλεγχο είναι η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας (Υ.Ε.Υ.Σ.Α.), μία ενιαία αυτοτελής Υπηρεσία που εδρεύει στο Νομό Αττικής [Παράρτημα αυτής λειτουργεί στη Βόρεια Ελλάδα, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, και ονομάζεται «Υποδιεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας Βορείου Ελλάδας» (Υ.Ε.Υ.Σ.Α.Β.Ε.)], υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη και έχει ως αποστολή τη διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη εγκλημάτων διαφθοράς στον χώρο της Ελληνικής Αστυνομίας, του λιμενικού σώματος και του ευρύτερου δημόσιου τομέα²²⁴.

Πλέον αυτών, η Ε.Α.Δ. διαθέτει ευρεία αρμοδιότητα να διενεργεί ελέγχους, επιθεωρήσεις και έρευνες στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα καθώς και να παραγγέλλει αυτεπαγγέλτως τη διενέργεια σχετικών ελέγχων από αρμόδια σώματα, υπηρεσίες και μονάδες ελέγχων και ερευνών των φορέων που δεν εντάσσονται στην Αρχή²²⁵.

3.2.6.4 Κριτήρια επιλογής για τη διενέργεια ελέγχων

Το έναυσμα για διενέργεια έρευνας για ΞΧ ή βασικά αδικήματα από τις διωκτικές αρχές δίνεται είτε στο πλαίσιο στοχοθεσίας και ανάλυσης κινδύνου που πραγματοποιείται από την εκάστοτε υπηρεσία, είτε στο πλαίσιο εκτέλεσης Εισαγγελικών Παραγγελιών²²⁶ είτε στο πλαίσιο αξιολόγησης καταγγελιών ή πληροφοριών που περιέρχονται σε γνώση τους από οποιαδήποτε πηγή.

Οι ελληνικές διωκτικές αρχές προβαίνουν σε περιοδικό προγραμματισμό της ελεγκτικής τους δράσης, αξιοποιώντας τις καλές πρακτικές και στοχεύοντας στη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητάς τους. Μετά από αξιολόγηση του περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν και ανάλυση των κινδύνων τέλεσης οικονομικών εγκλημάτων, ορίζουν ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους αναφορικά με τις διενεργούμενες από αυτές έρευνες και προβλέπουν αντικειμενικά κριτήρια που αξιοποιούνται για την προτεραιοποίηση των υποθέσεων προς έλεγχο.

Κατά την εκτέλεση των Εισαγγελικών Παραγγελιών, αρμόδιος για την αξιολόγηση των ελεγκτικών αποτελεσμάτων και για τη λήψη απόφασης περί συνέχειας της έρευνας ή άσκησης ποινικής δίωξης είναι ο Εισαγγελέας.

Όσων αφορά εν τέλει τις καταγγελίες που δέχονται οι διωκτικές αρχές, η προτεραιοποίηση αυτών για διεξαγωγή της έρευνας γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όπως προκύπτει και από τους μηχανισμούς διαχείρισης και αξιολόγησης των καταγγελιών από τις υπηρεσίες /αρχές που αναφέρονται στη συνέχεια:

Η **Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε.** έχει δημιουργήσει έναν αξιόπιστο δίαυλο υποδοχής και διαχείρισης καταγγελιών, δεδομένου ότι δέχεται μεγάλο αριθμό ετησίως. Συγκεκριμένα, το Τμήμα Β' - Συλλογής, Επεξεργασίας – Ανάλυσης Πληροφοριών της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού και Προγραμματισμού Ερευνών λαμβάνει σε καθημερινή βάση καταγγελίες πολιτών μέσω του συμβατικού και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, της τηλεφωνικής γραμμής καταγγελιών 1517, με φυσική παρουσία ή/και καταγγελίες που διαβιβάζονται στο Τμήμα Β' από άλλες

²²³ Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.). (Δ.ΟΡΓ. Α 1074205 ΕΞ 2019) ΦΕΚ Β 2154/7.6.2019

²²⁴ Άρθρο 21 του Ν. 4613/2019 και Π.Δ. 65/2019

²²⁵ Αρ. 83 παρ. 2 Ν. 4622/2019

²²⁶ Αρ. 35 παρ. 1 Κ.Ποιν.Δ.

υπηρεσίες. Τις εισερχόμενες στη Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε., καταγγελίες επεξεργάζεται η Επιτροπή Μελέτης και Αξιολόγησης Πληροφοριών²²⁷. Έργο της Επιτροπής είναι:

α. Η εξέταση του περιεχομένου κάθε πληροφορίας που εισάγεται σε αυτήν. Πληροφορίες που αναφέρονται σε αρμοδιότητες άλλων Υπηρεσιών διαβιβάζονται σε αυτές, χωρίς περαιτέρω αξιολόγηση.

β. Η αξιολόγηση των πληροφοριών που αναφέρονται σε διάπραξη παραβάσεων, η διερεύνηση των οποίων εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Σ.Δ.Ο.Ε. Η αξιολόγηση συνίσταται στο χαρακτηρισμό της πληροφορίας από πλευράς ενδιαφέροντος και αμεσότητας δράσης που απαιτεί.

Το πλήθος των καταγγελιών που λαμβάνει από πολίτες η Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε, όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα (1) καταδεικνύει την εμπιστοσύνη τους στο έργο της:

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ
2018	4.804
2019	5.540
2020	3.980
2021	3.670
2022	4.298

Πίνακας 1

Αρμόδια για τη διερεύνηση οικονομικών αδικημάτων, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι και η **Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (ΔΟΑ)**. Οι πολίτες μπορούν να υποβάλλουν τις καταγγελίες τους τηλεφωνικά σε 24ωρη βάση στην ειδική γραμμή 11012, με email στην ηλεκτρονική διεύθυνση financialpolice@astynomia.gr, μέσω φυσικής αλληλογραφίας, ή αυτοπροσώπως στην έδρα της Υπηρεσίας. Ακολουθεί πίνακας (2) με τις καταγγελίες που υποβλήθηκαν στην ΔΟΑ ανά καταγγελλόμενο αδίκημα κατά το χρονικό διάστημα 2018-2022. Όπως προκύπτει από τον πίνακα, κατά το χρονικό διάστημα αναφοράς περιήλθαν στη ΔΟΑ 321 καταγγελίες, στις οποίες πέραν των λοιπών βασικών αδικημάτων περιλαμβάνεται και το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τις εν λόγω καταγγελίες, κατά το χρόνο άντλησης των στοιχείων²²⁸ οι 22 βρίσκονταν σε εξέλιξη στην εν λόγω υπηρεσία,

²²⁷ Η εν λόγω Επιτροπή συστάθηκε και συγκροτήθηκε με Αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών (ΑΔΑ: ΨΕΘ9Η-2Β1 και ΑΔΑ: ΩΗΔΜΗ-ΡΚΜ)

²²⁸ Υπ' αριθ. 1507/23/623848 από 28-03-2023 συνεισφορά της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας/Α.Ε.Α.

ενώ η πορεία των υπόλοιπων 299 αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα (3).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΠΕΡΙΗΛΘΑΝ ΣΤΗ ΔΟΑ ΑΝΑ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΑ ΕΤΗ 2018-2022					
ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ	2018	2019	2020	2021	2022
Αγορανομικές - υγειονομικές παραβάσεις	0	13	17	12	16
Ανακριβής δήλωση Πόθεν Έσχες	0	1	0	0	0
Απάτες	34	47	32	0	0
Απάτη σε βάρος Ασφαλιστικών Φορέων	0	0	0	19	7
Απάτη σε βάρος Δημοσίου/ΕΕ	0	0	0	8	15
Διασπάθιση κοινωτικών και εθνικών κονδυλίων	2	15	12	5	13
Διαφθορά	46	29	34	23	39
Εγκληματική Οργάνωση	0	0	11	10	0
Καταπάτηση δημόσιας περιουσίας	4	2	5	5	2
Λαθρεμπόριο αγαθών	0	11	7	12	18
Λαθρεμπόριο αλκοόλ	12	13	4	3	12
Λαθρεμπόριο καυσίμων	24	27	12	11	63
Λαθρεμπόριο τσιγάρων / καπνικών προϊόντων	37	28	13	19	21
Λουτά Αδικήματα ή Άλλα Π.Κ.	129	143	232	266	162
Νοθεία Αλκοόλ	0	5	3	3	1
Νοθεία Καυσίμων	0	4	6	5	30
Νοθεία τροφίμων	0	1	1	0	0
Νοθεία τσιγάρων	0	1	0	1	0
Νομιμοποίηση εσόδων (ξέπλυμα)	14	31	27	26	29
Οικονομικά αδικήματα σε βάρος Δημοσίου/ΕΕ	7	14	15	0	5
Παραβίαση κανόνων ανταγωνισμού - αγοράς	0	7	6	1	1
Παραβίαση μέτρων πρόληψης ασθενειών	0	0	95	114	3
Παράνομος στοιχηματισμός - τυχερά παίγνια	65	49	50	37	29
Παρεμπόριο και νόθευση αγαθών	47	40	39	10	28
Περί αλλοδαπών	0	0	0	3	3
Περί εξαρτησιογόνων ουσιών	0	0	0	3	6
Περί όπλων	0	0	0	1	0
Πλαστογραφία	0	7	7	8	5
Προστασία κοινωνικής ασφάλισης	46	23	37	46	70
Προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας / εμπορικών σημάτων	0	1	0	16	30
Υπεξαίρεση	0	1	3	3	1
Φοροδιαφυγή - χρεοφειλέτες	0	4	1	0	0
Φοροδιαφυγή φυσικών και νομικών προσώπων	760	439	335	261	339
Χρηματοδότηση Μ.Κ.Ο.	4	5	1	0	7
ΣΥΝΟΛΑ	1231	961	1005	931	955

Πίνακας 2

Αποτέλεσμα	2018	2019	2020	2021	2022
Διαβίβαση καταγγελλόμενων	35	56	37	58	52
Συγχώνευση με υπόθεση	5	18	5	3	3
Αστυνομική προανάκριση (αυτόφωρο)	1	1	0	4	1
Υποβολή προανακριτικού υλικού	0	1	0	1	3
Διερευνητική αναστολή	5	2	1	2	2

Πίνακας 3

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η επιλογή των υποθέσεων στις οποίες θα διενεργηθεί έλεγχος, σε όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, γίνεται βάσει αντικειμενικών και προδιατυπωμένων κριτηρίων, προκειμένου να διασφαλίζεται η αντικειμενικότητα και η ανεξαρτησία των ελεγκτών.

Συνοψίζοντας, το πλέγμα κανόνων και θεσμών που ρυθμίζουν το σύνολο της υπηρεσιακής δράσης των οικονομικών ελεγκτών/ ερευνητών, όπως αυτό παρουσιάστηκε ανωτέρω, διασφαλίζει την ακεραιότητά τους και την αποφυγή άσκησης πολιτικής ή κοινωνικής πίεσης και εκφοβισμού ή κατάχρηση εξουσίας από αυτούς. Η περαιτέρω ενίσχυση του εν λόγω νομοθετικού πλαισίου συμβαδίζει με την συνολική προσπάθεια της χώρας να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το φαινόμενο της διαφθοράς, η οποία αποτυπώνεται και στη σημαντική άνοδο της χώρας μας στον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς (CPI), σύμφωνα με την έκθεση της Διεθνούς Διαφάνειας²²⁹. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατά το χρονικό διάστημα αναφοράς βελτίωσε τη βαθμολογία της κατά 7 μονάδες (από 45 σε 52) και την κατάταξή της κατά 16 θέσεις (από 67η σε 51η). Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, το 2022 η χώρα συγκεντρώνει 52 βαθμούς στην αξιολόγηση και καταλαμβάνει την 51η θέση της παγκόσμιας κατάταξης, σημειώνοντας την υψηλότερη επίδοση της τελευταίας δεκαετίας. Βάσει των συγκεντρωτικών στοιχείων, η Ελλάδα πλέον συγκαταλέγεται στο 30% των χωρών με τα καλύτερα αποτελέσματα παγκοσμίως, ξεπερνώντας σημαντικά τον μέσο όρο των 180 χωρών, ο οποίος αντιστοιχεί σε βαθμολογία 43/100.

3.2.7 Δυναμικότητα και πόροι των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος

Την ποινική δίωξη την ασκεί στο όνομα της Πολιτείας ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών²³⁰. Οι εισαγγελείς είναι πρόσωπα ανεξάρτητα από κάθε άλλη αρχή καθώς και από τα δικαστήρια όπου υπηρετούν²³¹. Οι οργανικές θέσεις των εισαγγελικών λειτουργών στη χώρα μας προκύπτουν από τον πίνακα που ακολουθεί:

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΝ
2018	583
2019	583
2020	605
2021	608
2022	611

Πίνακας 1 Στοιχεία του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων (ΓΣΕΔΣΣ) του Υπουργείου Δικαιοσύνης

Για τον διορισμό σε θέση δικαστικού λειτουργού απαιτείται πτυχίο νομικού τμήματος ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος και αποφοίτηση από την Εθνική Σχολή Δικαστών Λειτουργών (ΕΣΔΙ). Η εισαγωγή στην ΕΣΔΙ γίνεται κατόπιν διαγωνισμού που προκηρύσσεται για καθεμία εκ των τριών κατευθύνσεων: α) Διοικητικής Δικαιοσύνης, β) Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης και Ειρηνοδικών, γ) Εισαγγελέων. Οι διαγωνισμοί εισαγωγής διενεργούνται από επιτροπές που συγκροτούνται ξεχωριστά για την κάθε κατεύθυνση. Η επιτροπή για την κατεύθυνση των Εισαγγελέων αποτελείται από: α) Έναν Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, β) έναν Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, γ) έναν Εισαγγελέα Εφετών

²²⁹ <https://aead.gr/press/press-releases/simantiki-veltiosi-tis-thesis-tis-elladas-ston-deikti-antilipsis-diafthoras-gia-to-etos-2022>

²³⁰ Άρθρο 27 παρ. 1 Ν.4620/2019 , Άρθρο 29 Ν.4938/2022 (αρμοδιότητα)

²³¹ Άρθρο 27 παρ. 2 Ν.4620/2019

Αθηνών, δ) ένα μέλος Δ.Ε.Π. από τη βαθμίδα του Καθηγητή ιδιωτικού δικαίου των Νομικών Σχολών της Χώρας και ε) έναν δικηγόρο με εικοσιπενταετή τουλάχιστον πραγματική δικηγορική υπηρεσία με ειδική ενασχόληση στο ποινικό δίκαιο²³². Η εκπαίδευση στην ΕΣΔΙ διαρκεί συνολικά 16 μήνες, διαρκεί από την 1η Φεβρουαρίου έως την 31η Μαΐου του επόμενου έτους και μπορεί να παραταθεί μέχρι τη δημοσίευση των πράξεων διορισμού των αποφοίτων.

Παρόλο που δεν προβλέπεται εξειδίκευση των εισαγγελέων αναφορικά με οικονομικά εγκλήματα ή το ΞΧ, θέματα οικονομικού εγκλήματος και ΞΧ διδάσκονται στο πλαίσιο γενικότερου μαθήματος περί ειδικών ποινικών νόμων. Οι σπουδαστές των κατευθύνσεων της πολιτικής – ποινικής δικαιοσύνης και των Εισαγγελέων στο Πρόγραμμα σπουδών τους έχουν το μάθημα Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι στην ύλη του οποίου είναι τα αντικείμενα , ποινική αντιμετώπιση: α) της Νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, β) της Χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και γ) του Ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και οικονομικών συμφερόντων. Με απόφασή του το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολής, ενέταξε από το 2018, στο Πρόγραμμα Σπουδών της κατεύθυνσης των Εισαγγελέων με (36) δώρα διδασκαλίας το μάθημα «Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι ΙΙΙ» και με (6) δώρα διδασκαλίας το μάθημα «Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι ΙΙ». Στην ύλη του συγκεκριμένου μαθήματος περιλαμβάνεται η υποενότητα Εγκλήματα σχετικά με τη διαφθορά και συγκεκριμένα:

- α. Εγκλήματα μη καταβολής χρεών στο Δημόσιο και φοροδιαφυγής.
- β. Εγκλήματα παράβασης του νόμου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες – ξέπλυμα.
- γ. Εγκλήματα του νόμου για το πόθεν έσχες.
- δ. Εγκλήματα του νόμου για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.
- ε. Οικονομικά εγκλήματα στο πεδίο της κεφαλαιαγοράς (κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών, χειραγώγηση της αγοράς)²³³.

Η εκπαίδευση των εισαγγελέων κατά τη διάρκεια της εξέλιξής τους είναι συνεχής μέσω της ΕΣΔΙ. Το Συμβούλιο Σπουδών της ΕΣΔΙ ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή Κατάρτισης και Επιμόρφωσης των Εισαγγελέων καταρτίζει τον μήνα Σεπτέμβριο κάθε έτους το ετήσιο πρόγραμμα επιμόρφωσης²³⁴. Όλοι οι εν ενεργεία δικαστικοί λειτουργοί συμμετέχουν εκ περιτροπής σε τακτικά και έκτακτα προγράμματα επιμόρφωσης της ΕΣΔΙ. Τα τακτικά προγράμματα επιμόρφωσης περιλαμβάνουν υποχρεωτικά και προαιρετικά επιμορφωτικά προγράμματα. Οι δικαστικοί λειτουργοί, οι οποίοι συμμετέχουν στα προγράμματα υποχρεωτικής επιμόρφωσης, παρακολουθούν τέσσερις (4) κύκλους με 19 αντικείμενα από τα οποία πέντε (5) αντικείμενα αφορούν: α) τις νέες μορφές οργανωμένου οικονομικού και ηλεκτρονικού εγκλήματος καθώς και ζητήματα σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, β) ενέργεια, κεφαλαιαγορά, ανταγωνισμός, προστασία καταναλωτή, γ) καταπολέμηση της δωροδοκίας και της διαφθοράς, δ) αρχές μακροοικονομίας και μικροοικονομίας και ε) τραπεζικό δίκαιο και χρηματοοικονομικά²³⁵. Οι δικαστικοί λειτουργοί, στους οποίους απευθύνονται τα υποχρεωτικά προγράμματα επιμόρφωσης, οφείλουν να συμμετέχουν ετησίως σε ένα (1) από αυτά, από οποιονδήποτε

²³² Άρθρο 18 Ν.4871/2021

²³³ Στοιχεία από ΕΣΔΙ.

²³⁴ Άρθρο 39 Ν.4871/2021.

²³⁵ Άρθρο 42 Ν.4871/2021.

κύκλο κατ' επιλογή τους, μέχρι να συμπληρώσουν, τουλάχιστον μία (1) φορά, όλους τους κύκλους των υποχρεωτικών προγραμμάτων επιμόρφωσης. Πάντως, είναι δυνατή η ολοκλήρωση των προγραμμάτων αυτών σε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων (4) ετών, όχι όμως πέραν των οκτώ (8) ετών. Η επιμόρφωση αυτή σε όλους τους κύκλους περιλαμβάνει, ιδίως, τη δημιουργία ομάδων εργασίας (workshops), τα πορίσματα των οποίων αποτελούν αντικείμενο συζήτησης από όλους όσους συμμετείχαν στο πρόγραμμα επιμόρφωσης. Μετά το πέρας κάθε υποχρεωτικού επιμορφωτικού προγράμματος, σε όλους όσους συμμετείχαν στις ομάδες εργασίας (workshops) μετά τη συμπλήρωση σχετικού ερωτηματολογίου²³⁶ χορηγείται πιστοποιητικό παρακολούθησης, το οποίο τίθεται στον υπηρεσιακό τους φάκελο.

Τέλος διεξάγονται από την ΕΣΔΙ και σεμινάρια για την επικαιροποίηση των γνώσεων των δικαστικών λειτουργών. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η ΕΣΔΙ προς εκπλήρωση του σκοπού της για διαρκή επιμόρφωση των υπηρετούντων δικαστικών λειτουργών, έχει διοργανώσει από το έτος 2009 έως και το έτος 2021 εκατόν δύο (102) επιμορφωτικά σεμινάρια επίκαιρης νομικής θεματολογίας. Τα σεμινάρια αυτά παρακολούθησαν 12.014 περίπου δικαστικοί λειτουργοί από όλους τους κλάδους της Δικαιοσύνης, δικαστές από τα κράτη - μέλη της Ε.Ε, καθώς και οι σπουδαστές των αντίστοιχων εκπαιδευτικών σειρών²³⁷ (βλ. και πίνακα 5 του παραρτήματος σχετικά με επιπρόσθετα σεμινάρια εισαγγελικών λειτουργών).

Η επιστημονική κατάρτισή των Εισαγγελέων κρίνεται σε ετήσια βάση από Ειδικό Συμβούλιο Επιθεώρησης²³⁸ και συντάσσεται ειδική αιτιολογημένη έκθεση²³⁹.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν εξειδικευμένες μορφές εγκληματικότητας θεσπίστηκε ο θεσμός του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος. Συστάθηκε γι' αυτόν το λόγο στην Εισαγγελία Εφετών Αθηνών, Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος όπου υπηρετούν τέσσερις (4) εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς εφετών που τοποθετούνται για θητεία τριών (3) ετών, με τους ισάριθμους αναπληρωτές τους. Τις εργασίες του Τμήματος συνεπικουρούν οκτώ (8) τουλάχιστον εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς πρωτοδικών²⁴⁰. Οι εισαγγελείς οικονομικού εγκλήματος, οι αναπληρωτές τους και οι εισαγγελικοί λειτουργοί που τους συνεπικουρούν, διενεργούν προκαταρκτική εξέταση είτε αυτοπροσώπως είτε παραγγέλλοντας σχετικά τους γενικούς ή ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους, για τη διακρίβωση τυχόν τέλεσης μείζονος ποινικής απαξίας, κατά την κρίση του Προϊσταμένου του Τμήματος Οικονομικού Εγκλήματος, φορολογικών, οικονομικών και οποιωνδήποτε άλλων συναφών εγκλημάτων, εφόσον αυτά τελούνται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή βλάπτουν σοβαρά την εθνική οικονομία²⁴¹. Η κατά τρόπον αρμοδιότητα του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος εκτείνεται σε όλη την Επικράτεια²⁴².

Οι Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος υποστηρίζονται στο έργο τους από αριθμό ειδικών επιστημόνων οι οποίοι συνεπικουρούν με κάθε πρόσφορο τρόπο τους εισαγγελείς

²³⁶ Άρθρο 43 Ν.4871/2021.

²³⁷ Στοιχεία από ΕΣΔΙ.

²³⁸ Άρθρο 93 Ν.4938/2022.

²³⁹ Άρθρο 101 Ν.4938/2022.

²⁴⁰ Άρθρο 33 παρ.1 Ν.4620/2019.

²⁴¹ Άρθρο 35 Ν.4620/2019.

²⁴² Άρθρο 34 Ν.4620/2019.

οικονομικού εγκλήματος, για την ακριβέστερη διάγνωση και κρίση γεγονότων για τα οποία απαιτούνται ειδικές γνώσεις επιστήμης και τέχνης²⁴³.

Επίσης, με νόμο του 2021²⁴⁴ θεσπίστηκε ο κλάδος ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου και συστάθηκαν οργανικές θέσεις για την πλήρωση των οποίων έχει προκηρυχθεί διαγωνισμός και βρίσκεται σε εξέλιξη. Σκοπός του νέου κλάδου είναι η υποστήριξη των δικαστικών και των εισαγγελικών λειτουργιών στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Οι Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος έχουν πρόσβαση σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο που είναι χρήσιμο για την άσκηση του έργου τους, μη υποκείμενοι στους περιορισμούς της νομοθεσίας περί φορολογικού, τραπεζικού, χρηματιστηριακού και κάθε άλλου απορρήτου, με την εξαίρεση του δικηγορικού, καθώς και σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με ισχύοντες κανόνες ιχνηλασιμότητας²⁴⁵.

Το 2018 συστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών, η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος²⁴⁶ αποστολή της οποίας είναι αποκλειστικά η διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την εξακρίβωση τέλεσης μείζονος ποινικής απαξίας φορολογικών εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 66 επ. του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ., ν. 4174/93, Α'170) και οποιωνδήποτε άλλων απολύτως συναφών οικονομικών εγκλημάτων, που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της ευρωπαϊκής ένωσης, κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος ή του αναπληρωτή του ή των εισαγγελικών λειτουργιών που τον επικουρούν, υπό την εποπτεία του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος²⁴⁷.

Ο Προϊστάμενος Εισαγγελέας του Τμήματος Οικονομικού Εγκλήματος έχει την εποπτεία, καθοδήγηση και τον συντονισμό των ενεργειών των γενικών κατά την περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 31 (Ν.4620/2019) και ειδικών ανακριτικών υπαλλήλων, ιδίως δε υπαλλήλων του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.), της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.) και της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας, σε σχέση με τις υποθέσεις, των οποίων οι ως άνω υπάλληλοι έχουν επιληφθεί ως ανακριτικοί υπάλληλοι, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Ο Προϊστάμενος Εισαγγελέας του Τμήματος Οικονομικού Εγκλήματος ενημερώνεται για όλες τις καταγγελίες ή πληροφορίες που περιέρχονται στις προαναφερόμενες υπηρεσίες για εγκλήματα της αρμοδιότητάς του, αξιολογεί και διερευνά τις πληροφορίες αυτές, καθώς και κάθε άλλη σχετική είδηση που περιέρχεται σε γνώση του με οποιονδήποτε τρόπον και μέσο προτάσσοντας εκείνες τις υποθέσεις που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁴⁸.

Οι Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος, έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν, σε δεσμεύσεις τραπεζικών λογαριασμών, περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων και περιουσιακών εν γένει στοιχείων (κινητών και ακινήτων)²⁴⁹.

Δέσμευση περιουσιακών στοιχείων μπορεί να διαταχθεί και από τον Πρόεδρο της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, πρόεδρος

²⁴³ Άρθρο 35 παρ. 5 Ν.4620/2019.

²⁴⁴ Άρθρο 23 του Ν.4798/2021.

²⁴⁵ Άρθρο 36 παρ. 1Ν.4620/2019.

²⁴⁶ Άρθρα 381-394 Ν.4512/2018.

²⁴⁷ Άρθρο 382 Ν.4512/2018.

²⁴⁸ Άρθρο 35 παρ. 2 Ν.4620/2019.

²⁴⁹ Άρθρο 36, παρ. 2 Ν.4620/2019.

της οποίας ορίζεται ανώτατος εισαγγελικός λειτουργός εν ενεργεία ή επί τιμή²⁵⁰. Η δέσμευση διατάσσεται σε επείγουσες περιπτώσεις, όταν υπάρχει υπόνοια ότι περιουσία ή συναλλαγή σχετίζεται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση της τρομοκρατίας²⁵¹ (προσωρινή, διάρκεια 15 ημερών) ή όταν από την έρευνα προκύπτουν βάσιμες υπόνοιες για τα ανωτέρω αδικήματα²⁵² (οριστική, διάρκεια 9 μηνών). Η Αρχή απολαμβάνει διοικητικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας²⁵³.

Επίσης, η Γενική Διεύθυνση Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε.)²⁵⁴ προβαίνει σε δεσμεύσεις τραπεζικών λογαριασμών, περιχομένου θυρίδων και περιουσιακών εν γένει στοιχείων, κινητών και ακινήτων, για τη διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου, σε επείγουσες περιπτώσεις επί ερευνών οικονομικού εγκλήματος που πραγματοποιεί η Γ.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε., εφόσον η εκτιμώμενη ζημία του Ελληνικού Δημοσίου ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν προστίμων και προσαυξήσεων, υπερβαίνουν συνολικά το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ, κατά περίπτωση.

Η δέσμευση γίνεται, χωρίς προηγούμενη κλήση του καθ' ου ή του τρίτου, με αιτιολογημένη πράξη του Προϊσταμένου της αρμόδιας Επιχειρησιακής Διεύθυνσης Σ.Δ.Ο.Ε.. Η δέσμευση γνωστοποιείται εντός είκοσι τεσσάρων (24) ωρών στον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος²⁵⁵.

Όσον αφορά στον προϋπολογισμό των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών δεν υφίσταται διαχωρισμός των κονδυλίων με κριτήριο τα διωκόμενα αδικήματα ούτε κάποια χρηματοδότηση των ειδικών κλάδων δικαιοσύνης.

Τέλος, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939 (Κανονισμός EPPO) συστάθηκε η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (European Public Prosecutors Office) που είναι ανεξάρτητο όργανο της ΕΕ. Είναι αρμόδια για την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης των δραστών αξιόποινων πράξεων, καθώς και των συνεργών σε αξιόποινες πράξεις, οι οποίες θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, που προβλέπονται στην οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 (Οδηγία PIF - Protection of the Union's Financial Interests Directive) και καθορίζονται από τον Κανονισμό EPPO .

Τα εγκλήματα που εμπίπτουν στην καθ' ύλην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι²⁵⁶: (α) η δωροληψία υπαλλήλου σχετική με τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, (β) η δωροδοκία υπαλλήλου σχετικά με τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, (γ) η διασυνοριακή απάτη σχετικά με τον ΦΠΑ (άνω των 10 εκ. ευρώ), (δ) η απάτη σε βάρος των συμφερόντων της ΕΕ σε σχέση με επιχορηγήσεις, (ε) η απάτη σε βάρος των συμφερόντων της ΕΕ σε σχέση με δαπάνες και προμήθειες, (στ) η απάτη σε βάρος των συμφερόντων της ΕΕ σε σχέση με έσοδα, (ζ) η ζημιόγωνα διαχείριση των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, (η) η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με βασικά αδικήματα τις ως άνω περιπτώσεις και (θ) η συγκρότηση και συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, εάν το επίκεντρο της εγκληματικής δραστηριότητας είναι η τέλεση οποιασδήποτε από τις πράξεις

²⁵⁰ Άρθρο 47 παρ.5 Ν.4557/2018.

²⁵¹ Άρθρο 48 παρ. 2δ' Ν.4557/2018.

²⁵² Άρθρο 42 παρ.7 Ν.4557/2018.

²⁵³ Άρθρο 47 παρ.2 Ν.4557/2018.

²⁵⁴ Μετονομασία από ΥΠ.Ε.Ε σε Σ.Δ.Ο.Ε άρθρο 88 παρ.1 Ν3842/2010

²⁵⁵ Άρθρο 30 Ν.3296/2004.

²⁵⁶ Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371

των ως άνω περιπτώσεων. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία οργανώνεται σε κεντρικό και σε αποκεντρωμένο επίπεδο.

Το αποκεντρωμένο επίπεδο αποτελείται από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς (ΕΕΕ), οι οποίοι εδρεύουν στα κράτη-μέλη²⁵⁷.

Ακολούθως, με νόμο του 2021²⁵⁸ συστάθηκε στη Χώρα μας λειτουργικά ανεξάρτητο Γραφείο Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα, που εδρεύει στην Αθήνα. Με Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης²⁵⁹, ο αριθμός των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων, οι οποίοι υπηρετούν στο ομώνυμο Γραφείο με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση, αρχικά καθορίστηκε σε επτά (7) ενώ με νεότερη υπουργική απόφαση²⁶⁰, ο αριθμός τους αυξήθηκε σε δέκα (10). Οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς ενεργούν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στο κράτος - μέλος τους και έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους εθνικούς εισαγγελείς, όσον αφορά την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή των υποθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης²⁶¹.

Επίσης, προβλέπεται²⁶² η σύσταση Τμήματος συγκροτούμενου από δέκα (10) Ειδικούς Επιστήμονες, οι οποίοι θα επικουρούν τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς κατά τη διενέργεια των ποινικών ερευνών, πλην όμως δεν έχει ακόμη εκδοθεί η σχετική ΚΥΑ για την υλοποίηση της διάταξης αυτής.

Ακολουθούν πίνακες με τις ποινικές δίωξεις (πίνακας 2), με τις καταδικαστικές αποφάσεις (πίνακας 3) και τις αποφάσεις δήμευσης (πίνακας 4), για υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τα έτη 2018 έως 2022. Τα στοιχεία του πίνακα 2, διευκρινίζεται ότι αφορούν τις ποινικές δίωξεις που ολοκληρώθηκαν (ανεξαρτήτως του έτους που ασκήθηκαν) τα έτη 2018 έως και 2022 και ότι με τον όρο ολοκλήρωση της ποινικής δίωξης εννοείται το πέρας της προδικασίας που επέρχεται με την οριστική παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο ή η απαλλαγή του χωρίς δίκη.

ΕΤΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΠΟΝ.ΔΙΩΞΗΣ	ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΩΞΕΙΣ ΓΙΑ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΑΡ.4, Ν.4557/2018) – ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ (που ολοκληρώθηκαν κατά το έτος αναφοράς, ανεξαρτήτως του έτους που ασκήθηκαν)
2018	346
2019	344
2020	374
2021	890
2022	839

Πίνακας 2 Στοιχεία του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων (ΓΣΕΔΣΣ) του Υπουργείου Δικαιοσύνης

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
2018	424	295	70%
2019	257	186	72%

²⁵⁷ Άρθρο 8 του Κανονισμού ΕΡΡΟ.

²⁵⁸ Άρθρο 10 του Ν. 4786/2021

²⁵⁹ Υπ' αριθ.13529/24.3.2021 (Β' 1202)

²⁶⁰ Υπ' αριθ. 25905 οικ./2023 (ΦΕΚ 3910/Β/16-6-2023)

²⁶¹ Άρθρο 13 παρ. 1 του Κανονισμού ΕΡΡΟ και άρθρο 7 του Ν. 4786/2021.

²⁶² Άρθρο 57 Ν. 5026/2023.

2020	243	178	73%
2021	255	151	60%
2022	630	465	74%

Πίνακας 3 Στοιχεία του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων (ΓΣΕΔΣΣ)/ Υπουργείου Δικαιοσύνης

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΑΡΘΡΟ 4, Ν 4557/2018), ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΗΜΕΥΣΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
2018	424	2	0.5%
2019	257	3	1.2%
2020	243	0	0%
2021	255	1	0.4%
2022	630	25	4%

Πίνακας 4 Στοιχεία του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων (ΓΣΕΔΣΣ)/ Υπουργείου Δικαιοσύνης

3.2.8 Δυνατότητα και πόροι για δικαστικές διαδικασίες

Αν και με τον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων, δεν προβλέπεται εξειδίκευση των δικαστών και των δικαστηρίων αναφορικά με τα οικονομικά εγκλήματα ή το ΞΧ και οι σχετικές υποθέσεις εκδικάζονται από δικαστές ποινικών δικαστηρίων, χωρίς να υφίσταται διαχωρισμός ανά κατηγορία εγκλημάτων, ωστόσο η διαρκής επιμόρφωση των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών αποσκοπεί αφενός στον εμπλουτισμό των γνώσεων τους και αφετέρου στη συνεχή ενημέρωσή τους σε συναφή προς την άσκηση του δικαιοδοτικού τους έργου θέματα. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με το άρθρο 39, ν. 4871/2021, το Συμβούλιο Σπουδών κάθε κατεύθυνσης, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή Κατάρτισης και Επιμόρφωσης της ίδιας κατεύθυνσης, καταρτίζει τον μήνα Σεπτέμβριο κάθε έτους το ετήσιο πρόγραμμα επιμόρφωσης. Το πρόγραμμα επιμόρφωσης των Εισαγγελέων εισηγείται ο Διευθυντής Κατάρτισης και Επιμόρφωσης των Εισαγγελέων. Το ετήσιο πρόγραμμα επιμόρφωσης μπορεί να συμπληρώνεται και να τροποποιείται με την ίδια διαδικασία. Στα προγράμματα επιμόρφωσης που διοργανώνονται από την Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών μπορεί να συμμετέχουν δικαστικοί λειτουργοί του δικαστικού σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων και μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Σύμφωνα με το άρθρο 40, τα προγράμματα επιμόρφωσης διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα. Τα τακτικά προγράμματα περιλαμβάνουν τα υποχρεωτικά και τα προαιρετικά επιμορφωτικά προγράμματα, τα οποία διαμορφώνονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να συμμετέχουν, εκ περιτροπής, όλοι οι εν ενεργεία δικαστικοί λειτουργοί.

Τα υποχρεωτικά προγράμματα επιμόρφωσης απευθύνονται σε δικαστικούς λειτουργούς του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου μέχρι και τον βαθμό του Παρέδρου, των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων μέχρι και τον βαθμό του Εφέτη και σε δικαστικούς λειτουργούς των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων μέχρι και τον βαθμό του Εφέτη ή του Αντεισαγγελέα Εφετών, τους Ειρηνοδίκες και τους Πταισματοδίκες. Τα

υποχρεωτικά προγράμματα αυτά εντάσσονται σε τέσσερις κύκλους επιμόρφωσης. Ο δεύτερος κύκλος επιμόρφωσης αφορά αποκλειστικά θέματα σχετικά με το οικονομικό δίκαιο και ιδίως θέματα που αφορούν την ενέργεια, την κεφαλαιαγορά, τον ανταγωνισμό και την προστασία του καταναλωτή. Οι δικαστικοί λειτουργοί, στους οποίους απευθύνονται τα υποχρεωτικά προγράμματα επιμόρφωσης, οφείλουν να συμμετέχουν ετησίως σε ένα (1) από αυτά, από οποιονδήποτε κύκλο κατ' επιλογή τους, μέχρι να συμπληρώσουν, τουλάχιστον μία (1) φορά, όλους τους κύκλους των υποχρεωτικών προγραμμάτων επιμόρφωσης. Πάντως, είναι δυνατή η ολοκλήρωση των προγραμμάτων αυτών σε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων (4) ετών, όχι όμως πέραν των οκτώ (8) ετών. Η επιμόρφωση αυτή σε όλους τους κύκλους περιλαμβάνει, ιδίως, τη δημιουργία ομάδων εργασίας (workshops), τα πορίσματα των οποίων αποτελούν αντικείμενο συζήτησης από όλους όσους συμμετείχαν στο πρόγραμμα επιμόρφωσης. Μετά το πέρας κάθε υποχρεωτικού επιμορφωτικού προγράμματος, σε όλους όσους συμμετείχαν στις ομάδες εργασίας (workshops) και συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο του άρθρου 43, χορηγείται πιστοποιητικό παρακολούθησης, το οποίο τίθεται στον υπηρεσιακό τους φάκελο.

Οι δικαστικοί λειτουργοί, οι οποίοι συμμετέχουν στα προγράμματα υποχρεωτικής επιμόρφωσης, παρακολουθούν τέσσερις (4) κύκλους με 19 αντικείμενα από τα οποία πέντε (5) αντικείμενα αφορούν: νέες μορφές οργανωμένου οικονομικού και ηλεκτρονικού εγκλήματος, καθώς και ζητήματα σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ενέργεια, κεφαλαιαγορά, ανταγωνισμός, προστασία καταναλωτή, καταπολέμηση της δωροδοκίας και της διαφθοράς, αρχές μακροοικονομίας και μικροοικονομίας και τραπεζικό δίκαιο και χρηματοοικονομικά.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η ΕΣΔι προς εκπλήρωση του σκοπού της για διαρκή επιμόρφωση των υπηρετούντων δικαστικών λειτουργών, έχει διοργανώσει από το έτος 2009 έως και το έτος 2021 εκατόν δύο (102) επιμορφωτικά σεμινάρια επίκαιρης νομικής θεματολογίας. Τα σεμινάρια αυτά παρακολούθησαν 12.014 περίπου δικαστικοί λειτουργοί από όλους τους κλάδους της Δικαιοσύνης, δικαστές από τα κράτη - μέλη της Ε.Ε, καθώς και οι σπουδαστές των αντίστοιχων εκπαιδευτικών σειρών.

Οι σπουδαστές των κατευθύνσεων της πολιτικής – ποινικής δικαιοσύνης και των Εισαγγελιών στο Πρόγραμμα σπουδών τους έχουν το μάθημα Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι στην ύλη του οποίου είναι τα αντικείμενα (Ποινική αντιμετώπιση α. της Νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, β. της Χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και γ. του Ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και οικονομικών συμφερόντων). Με απόφασή του το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολής, ενέταξε από το 2018, στο Πρόγραμμα Σπουδών της κατεύθυνσης των Εισαγγελιών με (36) ώρες διδασκαλίας το μάθημα «Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι ΙΙΙ» και με (6) ώρες διδασκαλίας το μάθημα «Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι ΙΙ». Στην ύλη του συγκεκριμένου μαθήματος περιλαμβάνεται η υποενότητα Εγκλήματα σχετικά με τη διαφθορά και συγκεκριμένα:

α. Εγκλήματα μη καταβολής χρεών στο Δημόσιο και φοροδιαφυγής (ν. 1882/1990, 2523/1997, 1591/1986, 2065/1992 & 3220/2004)

β. Εγκλήματα παράβασης του νόμου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες – ξέπλυμα (ν. 2331/1995 και 3691/2008)

γ. Εγκλήματα του νόμου για το πόθεν έσχες (ν. 3213/2003) και (5026/2023)

δ. Εγκλήματα του νόμου για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (ν. 2472/1997)

ε. Οικονομικά εγκλήματα στο πεδίο της κεφαλαιαγοράς (κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών, χειραγώγηση της αγοράς)

Τα παραπάνω μαθήματα έχουν παρακολουθήσει:

Έτος	2018	2019	2020	2021	2022
Σπουδαστές Πολιτικής	16	25	17	25	15
Σπουδαστές Ποινικής	34	39	60	101	47

Όσον αφορά τον τρόπο που διεξάγονται οι υποθέσεις ΞΧ και οι υποθέσεις δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων (asset forfeiture), ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 35, τα καθήκοντα εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος.

Στατιστικά Στοιχεία

Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 4, Ν 4557/2018), και χωρίς βασικό αδίκημα	2018	2019	2020	2021	2022
Αποφάσεις	424	257	243	255	630
Καταδικαστικές	295	186	178	151	465
Ποσοστό (%)	70%	72%	73%	60%	74%

Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 4, Ν 4557/2018), και χωρίς βασικό αδίκημα	2018	2019	2020	2021	2022
Αποφάσεις	424	257	243	255	630
Πλήθος αποφάσεων δήμευσης	2	3	0	1	25
Ποσοστό (%)	0.5%	1.2%	0	0.4%	4%

Όσον αφορά στον προϋπολογισμό των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών δεν υφίσταται διαχωρισμός των κονδυλίων με κριτήριο τα διωκόμενα αδικήματα, ούτε χρηματοδότηση ειδικών κλάδων της δικαιοσύνης. Ωστόσο παρατηρείται αύξηση των κονδυλίων, τόσο από την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων δικαστικών λειτουργών, όσο και από τις 2 πρόσφατες προκηρύξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τη στελέχωση των δικαστικών υπηρεσιών της Χώρας με δικαστικούς υπαλλήλους εκπαιδευμένους στην ΕΣΔΙ²⁶³. Παράλληλα είναι σε εξέλιξη η διαδικασία στελέχωσης του νέου σώματος της Δικαστικής Αστυνομίας²⁶⁴, η οποία αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τα τέλη του 2023.

Συγκριτικά με τα στοιχεία της τελευταίας έκθεσης, υπήρξε αύξηση στον αριθμό των δικαστικών λειτουργών κατά 8,84% (1907 το 2022 έναντι 1752 το 2016) και στους εισαγγελείς κατά 4,6% (607 το 2022 έναντι 580 το 2016).

²⁶³ ΦΕΚ Α.Σ.Ε.Π. 7/2023 και Α.Σ.Ε.Π. 26/2023.

²⁶⁴ Ν. 5049/2023

3.2.9 Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των δικαστών και των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος

Σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος, η δικαστική εξουσία στην Ελλάδα διέπεται από την αρχή της ανεξαρτησίας²⁶⁵. Συγκεκριμένα το άρθρο 87 (Ανεξαρτησία των δικαστών) του Συντάγματος αναφέρει ότι η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία. Οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά κατάλυση του Συντάγματος.

Η ακεραιότητα των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών, ενισχύθηκε με την έκδοση του νέου Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών²⁶⁶, ο οποίος αναμόρφωσε τη διαδικασία ανάδειξης της ηγεσίας των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας, ώστε να διασφαλίζεται στο μέγιστο βαθμό η δικαστική ανεξαρτησία, (παρ. 3 άρθρου 59), σύμφωνα και με τις πρακτικές αλλοδαπών εννόμων τάξεων. Στο ίδιο πνεύμα και προκειμένου η αξιολόγηση των δικαστικών λειτουργών να καταστεί, όσο το δυνατόν, πιο ουσιαστική, αντικειμενική και αποτελεσματική, έγιναν τροποποιήσεις και προσθήκες στις διατάξεις του Νέου Κώδικα που αφορούν την επιθεώρηση δικαστηρίων και δικαστικών λειτουργών, προκειμένου να παρέχει πιο ασφαλή και αντικειμενικά δεδομένα για τον υπό αξιολόγηση δικαστικό λειτουργό²⁶⁷.

Τα θέματα πειθαρχικού ελέγχου της δικαστικής εξουσίας ρυθμίζονται αναλυτικά από τη σχετική νομοθεσία, η οποία προβλέπει συγκεκριμένα πειθαρχικά όργανα τα οποία συγκροτούνται από ανώτερους ή ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς χωρίς τη διαμεσολάβηση της εκτελεστικής εξουσίας²⁶⁸. Δεδομένου ότι οι μεγάλες καθυστερήσεις στην εκκαθάριση υποθέσεων, είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα απονομή της δικαιοσύνης, ο νέος Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών, που τέθηκε σε εφαρμογή από 6/6/2022, προβλέπει μεταξύ άλλων ότι η μη έγκαιρη ολοκλήρωση των υποθέσεων από τους δικαστικούς λειτουργούς δύναται να οδηγήσει σε πειθαρχικές κυρώσεις, που μπορούν να φτάσουν μέχρι και την οριστική παύση των δικαστικών λειτουργών (άρθρα 59 και 109)²⁶⁹. Προς την κατεύθυνση της επιτάχυνσης των δικαστικών διαδικασιών, προστέθηκαν και δύο εναλλακτικοί τρόποι τερματισμού της ποινικής διαδικασίας. Η ποινική συνδιαλλαγή σε συγκεκριμένα κακουργήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, εφόσον επέλθει πλήρης ικανοποίηση του ζημιωθέντος και η ποινική διαπραγμάτευση²⁷⁰, η οποία πραγματοποιείται μέσω της συμφωνίας μεταξύ Εισαγγελέως και κατηγορουμένου, και της σύνταξης ενός πρακτικού στο οποίο βεβαιώνεται η ομολογία του κατηγορουμένου και προσδιορίζεται η συμφωνηθείσα ποινή, όπως και ο τρόπος έκτισής της. Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις απουσιάζει η χρονοβόρα δημόσια ακροαματική διαδικασία και το έργο του δικαστή περιορίζεται μόνο στην έγκριση του πρακτικού.

Ακόμη, στη νομοθεσία²⁷¹ αναφέρονται συγκεκριμένοι κανόνες αποκλεισμού ή/και εξαιρέσεων εισαγγελικών και δικαστικών λειτουργών από την ανάθεση και τον χειρισμό

²⁶⁵ Σύνταγμα της Ελλάδας άρθρο 87.

²⁶⁶ Νόμος 4938/2022 «Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών»

²⁶⁷ Νόμος 4938/2022 «Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών» άρθρα 93-106

²⁶⁸ Νόμος 4938/2022 «Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών» άρθρα 108-125

²⁶⁹ Βλ. ΦΕΚ Γ'933/6.4.2023, Γ'1130/21.4.2023 και Γ'1155/21.4.2023

²⁷⁰ Νόμος 4620/2019 «Κώδικας Ποινικής Δικονομίας» άρθρα 301-303

²⁷¹ Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (Νόμος 4620/2019) άρθρα 14, 15 και 23-26 και Άρθρο 9 - Νόμος 4938/2022

υποθέσεων για τις οποίες προκαλούνται υπόνοιες μεροληψίας. Σε αυτό το πλαίσιο ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας προβλέπει και τις περιπτώσεις συγγένειας από γάμο και σύμφωνο συμβίωσης, ακόμα και μετά τη λύση τους και εντάσσει δύο ακόμα περιπτώσεις αποκλεισμού τις ε) για τον ανακριτή και στ) για τον δικαστή που έχει συμπράξει στην έκδοση του παραπεμπτικού βουλεύματος και προβλέπει τους ίδιους λόγους αποκλεισμού και για τους εισαγγελείς.

Επιπλέον ο ν. 5026/2023 στο άρθρο 28 προβλέπει τον υποχρεωτικό έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και οικονομικών συμφερόντων, των υπόχρεων του τομέα της δικαιοσύνης (άρθρο 8), για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της μη επιρροής εξωτερικών παραγόντων στην απονομή της δικαιοσύνης²⁷².

Για τη μηχανογραφική υποστήριξη των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών και τη δυνατότητα παρακολούθησης, ενημέρωσης των εμπλεκόμενων φορέων και τήρησης αξιόπιστων στατιστικών και προς εφαρμογή των συστάσεων της GRECO, τέθηκε σε λειτουργία το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (ΟΣΔΔΥ-ΔΔ)²⁷³ για τη διαχείριση της ροής υποθέσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας, της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και των Διοικητικών Δικαστηρίων της χώρας της Χώρας, με σκοπό την επιτάχυνση στην απονομή και στην αποτελεσματική Διοίκηση της Διοικητικής Δικαιοσύνης, τη μείωση του λειτουργικού της κόστους και την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες. Παράλληλα το 2019 ολοκληρώθηκε με επιτυχία το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ)²⁷⁴ Α' φάση, πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Χαλκίδας, καθώς και τον Άρειο Πάγο και την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου (41 υπηρεσίες), με κύριο στόχο την επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης και την ποιοτική αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών της Δικαιοσύνης προς πολίτες, επαγγελματίες και Φορείς του Δημόσιου Τομέα, και είναι προς ανάπτυξη η Β' φάση για την επέκταση εφαρμογής του έργου Πολιτικής και Ποινικής ροής υποθέσεων στα υπόλοιπα 321 δικαστικά και εισαγγελικά καταστήματα της χώρας²⁷⁵. Τέλος τον Ιούνιο του 2022 συστάθηκε το Γραφείο Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων στο Υπουργείο Δικαιοσύνης²⁷⁶, το οποίο είναι αρμόδιο για τη μέτρηση της απόδοσης των δικαστικών μονάδων προκειμένου να διευκολυνθεί η αξιολόγησή τους από τα αρμόδια δικαστικά όργανα.

Η Ελλάδα σύμφωνα με το δείκτη CPI της Διεθνούς Διαφάνειας το 2022 βελτίωσε τη βαθμολογία της κατά 7 μονάδες (από 45 σε 52) και την κατάταξή της κατά 16 θέσεις (από 67η σε 51η) σε σχέση με το 2018. Η χώρα συγκεντρώνει 52 βαθμούς στην αξιολόγηση και καταλαμβάνει την 51η θέση της παγκόσμιας κατάταξης, σημειώνοντας την υψηλότερη επίδοση της τελευταίας δεκαετίας και πλέον συγκαταλέγεται στο 30% των χωρών με τα καλύτερα αποτελέσματα παγκοσμίως²⁷⁷. Στη βελτίωση της βαθμολογίας συνέβαλε και η προσθήκη στον ΚΠΔ νέων ρυθμίσεων που αφορούν τους εισαγγελείς ειδικών καθηκόντων, οικονομικού εγκλήματος²⁷⁸. Ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των νέων αυτών ρυθμίσεων το 2022 σε σχέση με το 2021 η Ελλάδα εμφάνισε αύξηση κατά 16% στις ποινικές διώξεις που

²⁷² Ν 5026/2023: Υποβολή δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και οικονομικών συμφερόντων/ Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κλπ.

²⁷³ Σύμβαση 1/2014 Συμβουλίου της Επικρατείας.

²⁷⁴ Σύμβαση 16063/2014 Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

²⁷⁵ Υπ' αριθ. 92/15-4-2020 διακήρυξη του Υπουργείου Δικαιοσύνης Υπ' αριθ. 92/15-4-2020 διακήρυξη του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

²⁷⁶ Π.Δ. 47/2022 (Α'114).

²⁷⁷ <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/grc>

²⁷⁸ Κώδικας Ποινικής Δικονομίας άρθρα 33-36.

άσκησε ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος (650 έναντι 560) και αύξηση στις καταδικαστικές αποφάσεις σε πρώτο και δεύτερο βαθμό κατά 33% (32 έναντι 24)²⁷⁹. Ακόμα παράγοντα βελτίωσης της βαθμολογίας αποτελεί και η αποτελεσματική και συστηματική επαλήθευση της ακρίβειας των δηλώσεων πόθεν έσχες.

Όταν σε υποθέσεις εμπλέκονται πολιτικά πρόσωπα, αρμόδια για την άσκηση ποινικής δίωξης για τους μεν Υπουργούς είναι η Βουλή, για τους δε βουλευτές απαιτείται η άρση της ασυλίας τους από τη Βουλή και η ποινική δίωξη ασκείται από τη δικαστική εξουσία²⁸⁰. Μέχρι σήμερα, έχουν ασκηθεί διώξεις, έχουν ερευνηθεί και εκδικασθεί σημαντικές υποθέσεις, διαφθοράς κυρίως που αφορούν πολιτικά πρόσωπα και γενικότερα πρόσωπα με μεγάλη οικονομική, κοινωνική και πολιτική επιρροή, με τις αντίστοιχες διαδικασίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που προβλέπονταν κατά περίπτωση²⁸¹.

Παρατίθενται σχετικά δύο μελέτες περίπτωσης:

- Η δίκη του πολιτικού κόμματος (Χρυσή Αυγή) είναι μία ποινική δίκη στην οποία δικάστηκαν 69 κατηγορούμενοι, μεταξύ των οποίων μέλη τοπικών οργανώσεων, στελέχη, πρώην βουλευτές και ο γενικός γραμματέας του κόμματος, κατηγορούμενοι για διεύθυνση ή ένταξη σε εγκληματική οργάνωση με βάση το άρθρο 187 του ελληνικού Ποινικού Κώδικα. 18 από τους κατηγορούμενους είχαν εκλεγεί βουλευτές με το κόμμα τον Ιούνιο του 2012 και κατηγορήθηκαν επιπλέον για διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης. Η διεξαγωγή της δίκης ξεκίνησε στις 20 Απριλίου 2015 στο Α' Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων στη δικαστική αίθουσα των γυναικείων φυλακών Κορυδαλλού και ολοκληρώθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2020 στην αίθουσα τελετών του Εφετείου Αθηνών. Στο πλαίσιο της δίκης για εγκληματική οργάνωση, συνεκδικάστηκαν τρία κακουργήματα τα οποία ήταν η ανθρωποκτονία (18 Σεπτεμβρίου 2013), η απόπειρα ανθρωποκτονίας Αιγύπτιου αλιεργάτη (12 Ιουνίου 2012) και η απόπειρα ανθρωποκτονίας των στελεχών του ΚΚΕ και μελών του ΠΑΜΕ (12 Σεπτεμβρίου 2013), ενώ συνεξετάστηκαν και άλλες 60 υποθέσεις που έχουν ήδη δικαστεί ή δικάζονται παράλληλα σε άλλα δικαστήρια και αφορούν εγκλήματα για τα οποία έχουν καταδικαστεί ή κατηγορούνται τα μέλη του κόμματος που δικάζονται για ένταξη ή και διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης. Στις 7 Οκτωβρίου 2020, ο γενικός γραμματέας του κόμματος κρίθηκε ένοχος για όλες τις κατηγορίες που του αποδίδονται, τόσο για ένταξη στην εγκληματική οργάνωση όσο και για τη δολοφονία. Επιπλέον, κρίθηκαν ένοχοι για διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης 7 μέλη του κόμματος και ένοχοι για ένταξη σε εγκληματική οργάνωση 19 μέλη του κόμματος. Για την ηγετική ομάδα της εγκληματικής οργάνωσης οι εφέσεις τους δεν είχαν ανασταλτικό χαρακτήρα και οδηγούνται στη φυλακή²⁸².
- Η πρώτη ποινική δίωξη για απάτη και ξέπλυμα μαύρου χρήματος σε βάρος της οικογένειας, ιδιοκτήτες γνωστής εταιρίας κοσμημάτων ασκήθηκε το Δεκέμβριο του 2018. Τα πέντε κακουργήματα για τα οποία κατηγορούνται αφορούν την εγκληματική οργάνωση (συγκρότηση, διεύθυνση, ένταξη), πλαστογραφία (και της

²⁷⁹ Έκθεση του 2023 για το κράτος δικαίου.

²⁸⁰ Σύνταγμα της Ελλάδος άρθρο 62.

²⁸¹ Βλ. υπόθεση διαφθοράς (ψευδής υποβολή πόθεν έσχες) και ξεπλύματος χρήματος με εμπλοκή πολιτικού προσώπου (πρώην Υπουργού): Αποφάσεις υπ' αριθμ. 2209/2017 του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών, 6187/2015, 859/2016 και 679/2017 του 3μελούς Εφετείου Πλημ/των και υπόθεση δίωξης πολιτικών προσώπων (βουλευτές) για διεύθυνση ή ένταξη σε εγκληματική οργάνωση 2425/2020, 2473/2020, 2506/2020, 2644/2020 του Τριμελούς Εφετείου Κακ/των.

²⁸² Αριθμοί αποφάσεων 2425/2020, 2473/2020, 2506/2020 και 2644/2020 του Τριμελούς Εφετείου Κακ/των.

ηθικής αυτοουργίας), από κοινού και κατ' εξακολούθηση με συνολικό όφελος και αντίστοιχη ζημία άνω των 120.000 ευρώ, απάτη κατά συναυτουργία και κατ' εξακολούθηση τελεσθείσας (και της συνέργειας), κατά φυσικών και νομικών προσώπων, ΝΠΙΔ και ΝΠΔΔ, χειραγώγηση της αγοράς από κοινού, κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση (και της συνέργειας σε αυτήν) και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κατά συναυτουργία και κατ' εξακολούθηση, τα οποία κατά το κατηγορητήριο, τελέσθηκαν προκειμένου να πετύχουν οι κατηγορούμενοι αυξημένη κερδοφορία μέσω παραποιημένων στοιχείων, πλασματικών τραπεζικών δηλώσεων και κυκλωτικών κινήσεων κεφαλαίων. Ο ιδρυτής της εταιρίας θα δικαστεί και για την επιπλέον κακουργηματική κατηγορία της κατάχρησης προνομιακής πληροφόρησης κατ' εξακολούθηση και κατ' επάγγελμα.

Η πρώτη ποινική δίωξη ασκήθηκε το Δεκέμβριο του 2018 και από τότε, τους απαγορεύτηκε η έξοδος από τη χώρα. Η οικογένεια, επί σειρά ετών εξαπατούσε ολόκληρη την εγχώρια και διεθνή επενδυτική κοινότητα, περιφέροντας έναν (εντελώς) κάλπικο ισολογισμό.

Στις 2 Αυγούστου 2018, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επέβαλε πρόστιμα 4 εκατ. ευρώ σε εννέα φυσικά πρόσωπα και την εταιρεία. Τον Οκτώβριο 2018 δεσμεύθηκαν όλοι οι τραπεζικοί λογαριασμοί και οι θυρίδες της οικογένειας καθώς και των μελών του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας. Στις 28 Νοεμβρίου 2018 η Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες προχώρησε στη δέσμευση των ακινήτων τόσο των μελών του Δ.Σ. της εταιρίας, όσο και των ακινήτων που είχε στην κατοχή της η εταιρεία.

Στις 28 Φεβρουαρίου 2019 η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ανακοίνωσε νέα πρόστιμα άνω των 20 εκατ. ευρώ για την οικογένεια και για επτά ακόμη άτομα που είχαν θέσεις διοίκησης. Διαπιστώθηκαν παραβάσεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, ενώ η υπόθεση παραπέμφθηκε στον εισαγγελέα με διώξεις για κακούργημα. Στον πατέρα επιβλήθηκε πρόστιμο 10 εκατ. και στον γιο 5 εκατ. ευρώ. Το Σεπτέμβριο του 2020 η ελληνική δικαιοσύνη αποφάσισε την προφυλάκιση των 2 μελών της οικογένειας (πατέρα και γιο), ενώ ελεύθερο με εγγύηση 100.000 ευρώ αφέθηκε το τρίτο μέλος της οικογένειας (σύζυγος), ενώ του απαγορεύτηκε η έξοδος από τη χώρα

Η υπόθεση αφορά ζημιά άνω των 400 εκατομμυρίων ευρώ και η εκδίκασή των κατηγορουμένων ξεκίνησε την 14-9-2023. Μαζί τους δικάζονται άλλα έξι πρόσωπα από τους συνολικά δώδεκα που περιλαμβάνονται στο κατηγορητήριο.

3.2.10 Ποιότητα των συνοριακών ελέγχων

Τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα καθώς διαθέτει εκτεταμένη ακτογραμμή που αγγίζει τα 15.000 χιλιόμετρα, πολυάριθμα νησιά και βραχονησίδες, μεγάλο αριθμό αερολιμένων και λιμένων, αλλά και στρατηγική θέση ανάμεσα σε τρεις ηπείρους. Τα στοιχεία αυτά την καθιστούν περιοχή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και δράσης για τα διεθνή δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος ιδιαίτερα ως χώρα κόμβο (transit) για περαιτέρω προώθηση προϊόντων εγκλήματος και παράτυπων μεταναστών στην υπόλοιπη Ε.Ε..

Παρ όλο ότι δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις και επιβεβαιωμένες κατασχέσεις, τα πολυάριθμα περάσματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν για λαθραία διακίνηση πολύτιμων λίθων, μετάλλων και μετρητών. Ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων της Ελλάδας και της Ε.Ε. ρυθμίζεται από

τον Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν και αρμόδιες υπηρεσίες είναι η Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή και η Τελωνειακή Υπηρεσία. Συγκεκριμένα:

- Η Ελληνική Αστυνομία είναι υπεύθυνη για τον διαβατηριακό έλεγχο ατόμων, μέσω των θεσμοθετημένων συνοριακών σημείων διέλευσης της επικράτειας (χερσαία, θαλάσσια, εναέρια – BCPs –Border Crossing Points), εφαρμόζοντας τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2016/399 που θεσπίζει τον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων, την υποδοχή και τον εντοπισμό υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παράνομα και κατοικούν στη χώρα, τον επαναπατρισμό τους και γενικότερα την καταπολέμηση οποιασδήποτε μορφής οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος.

- Το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή είναι υπεύθυνο, μεταξύ άλλων, για την επιβολή του νόμου στα πλοία, στη θάλασσα και στα λιμάνια, για την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων, την έρευνα-διάσωση στη θάλασσα, την εφαρμογή και τήρηση των κανόνων ασφαλούς ναυσιπλοΐας, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τον έλεγχο της αλιευτικής δραστηριότητας καθώς και την καταπολέμηση οποιασδήποτε μορφής οργανωμένου θαλάσσιου διασυνοριακού εγκλήματος. Αναφορικά με την άσκηση αστυνόμευσης των θαλάσσιων συνόρων, αυτή περιλαμβάνει ιδίως την οργάνωση μέτρων αστυνόμευσης και ελέγχου των θαλάσσιων συνόρων για την αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος και τη συνεργασία με άλλες αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες της χώρας για τον σκοπό αυτό. Επιπρόσθετα περιλαμβάνει τη συμμετοχή και τη συνεργασία με αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμών για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινών επιχειρησιακών δράσεων αναφορικά με την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και την προστασία των θαλάσσιων συνόρων της χώρας.

- Η Τελωνειακή Υπηρεσία (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων / Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και ΕΦΚ) είναι υπεύθυνη να φέρει εις πέρας τους τελωνειακούς ελέγχους στα θεσμοθετημένα συνοριακά σημεία διέλευσης εισόδου-εξόδου της χώρας σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού τελωνειακού κώδικα.

Οι Κεντρικές βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιούνται είναι οι : α) οι εθνικές βάσεις δεδομένων, β) το πληροφοριακό σύστημα Σένγκεν (SIS II), γ) το σύστημα πληροφοριών για θεωρήσεις (VIS) δ) Το Ευρωπαϊκό σύστημα για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο (EURODAC), ε) η βάση δεδομένων της Interpol (SLTD), στ) το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα των τελωνείων (Iciset), ζ) το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ (Elenxis) η) το Ευρωπαϊκό σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τελωνειακών αρχών (AFIS) και θ) το Επιγραμματικό μητρώο γνήσιων και πλαστών εγγράφων (FADO).

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 2019, κάθε κράτος-μέλος ορίζει, λειτουργεί και διατηρεί ένα Εθνικό Κέντρο Συντονισμού, το οποίο συντονίζει και ανταλλάσσει πληροφορίες με κάθε Αρχή που έχει αρμοδιότητα για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων σε εθνικό επίπεδο, καθώς και με άλλα κέντρα συντονισμού και τη Frontex, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (EUROSUR).

Στη Χώρα μας, ο ρόλος και οι αρμοδιότητες που προκύπτουν από την ενωσιακή νομοθεσία για το θεσμό του Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου έχουν αποδοθεί²⁸³ στο Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και Επιτήρησης Συνόρων (Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ.). Το Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.Σ. αποτελεί αυτοτελή Υπηρεσία, η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη²⁸⁴ και στις αρμοδιότητες της οποίας συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων: α) ο συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των συναρμόδιων, σε εθνικό επίπεδο, φορέων και υπηρεσιών β) ο συντονισμός και η παρακολούθηση των δράσεων και μέτρων που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής στους τομείς ελέγχου συνόρων, μετανάστευσης και ασύλου και γ) η συλλογή πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων από όλους τους συναρμόδιους φορείς, προκειμένου ν αντιμετωπίσει την παράτυπη μετανάστευση.

Όσον αφορά στα θεσμοθετημένα συνοριακά σημεία διέλευσης (χερσαία, θαλάσσια και εναέρια σύνορα) της επικράτειας και στο πλαίσιο υλοποίησης του στρατηγικού σχεδιασμού της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της διακίνησης ναρκωτικών, όπλων, τσιγάρων, ρευστών διαθεσίμων και παραποιημένων προϊόντων κλπ, η Τελωνειακή Υπηρεσία, με τα κατά τόπους Τελωνεία και τις Κινητές Ομάδες Ελέγχου (Κ.Ο.Ε.), προβαίνει σε προληπτικούς ελέγχους και δίωξη, κατά την διακίνηση αγαθών και προϊόντων, για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και γενικότερα την πάταξη των παραβάσεων του Τελωνειακού Κώδικα.

Υπό το φως των ανωτέρω παρατίθενται στοιχεία τελωνειακών ελέγχων στη κατηγορία των ρευστών διαθεσίμων για τα έτη από το 2018 έως και το 2022. Συνοπτικά, στην εν λόγω κατηγορία διενεργήθηκαν 43.354 τελωνειακοί έλεγχοι δίωξης με το πλήθος των εντοπιζόμενων παραβάσεων για ρευστά διαθέσιμα να ανέρχεται σε 779. Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω ελέγχων πραγματοποιήθηκαν 850 δεσμεύσεις/κατασχέσεις συνολικού ποσού 23.620.017€ (μετατροπή όλων των νομισμάτων σε €) και επιβλήθηκαν πρόστιμα συνολικού ύψους 6.432.369 €. Τέλος σε πέντε περιπτώσεις υπήρξαν υπόνοιες για Ξ/Χ και ως εκ τούτου διερευνήθηκαν περαιτέρω σε συνεργασία με την Αρχή (FIU).

Τελωνειακοί έλεγχοι δίωξης στα συνοριακά σημεία διέλευσης (BCPs) για τον εντοπισμό ρευστών διαθεσίμων					
Έτος	Τελωνειακοί έλεγχοι	παραβάσεις	κατασχέσεις / δεσμεύσεις	συνολικό ποσό δεσμεύσεων σε €	Συνολικό ποσό προστίμων σε €
2018	13.170	254	203	5.441.723 €	1.429.408 €
2019	11.220	191	191	5.523.037 €	1.501.044 €
2020	8.034	127	125	2.929.077 €	775.867 €
2021	10.930	207	201	4.675.719 €	1.309.494 €
2022	9.602	170	130+168	5.050.461 €	1.416.556 €
Σύνολο	52.956	949	888	23.620.017 €	6.432.369 €

3.2.11 Επάρκεια του τελωνειακού πλαισίου επί των ρευστών διαθεσίμων και παρόμοιων προϊόντων αξίας

²⁸³ Ν. 4058/2012, όπως τροποποιήθηκε και αντικαταστάθηκε με τους Ν. 4249/2014 (άρθρα 101 – 103) και 4960/2022 (άρθρο 48),

²⁸⁴ <https://www.minocp.gov.gr/ethniko-syntonistiko-kentro-elegchou-kai-epitirisi-synoron-eskees/>

Από τις **3 Ιουνίου 2021** τέθηκε σε ισχύ ο νέος Κανονισμός **2018/1672** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της **23ης Οκτωβρίου 2018** σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται στην ή εξέρχονται από την Ένωση και την κατάργηση του Κανονισμού **1889/2005**.

Βάσει του νέου Κανονισμού λαμβάνει χώρα:

α) Διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής με τη συμπερίληψη των ράβδων χρυσού και των χρυσών νομισμάτων συγκεκριμένης περιεκτικότητας σε χρυσό (καθώς και των Προπληρωμένων Καρτών για

τις οποίες η εφαρμογή έχει παραπεμφθεί στο μέλλον από την Ε. Επιτροπή λόγω τεχνικών δυσχερειών στην εφαρμογή των αναγκαίων ελέγχων)²⁸⁵.

β) Θέσπιση υποχρέωσης υποβολής δήλωσης γνωστοποίησης για ασυνόδευτα ρευστά διαθέσιμα.

Στην έννοια των ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων περιλαμβάνονται ρευστά διαθέσιμα που διακινούνται με ταχυδρομικά δέματα, ασυνόδευτες αποσκευές και εμπορευματοκιβώτια.

Η διαδικασία ελέγχου της διακίνησης ασυνόδευτων (χωρίς κομιστή) ρευστών διαθεσίμων είναι όμως διαφορετική από την ήδη γνωστή διαδικασία ελέγχου των συνοδευομένων ρευστών διαθεσίμων. Συγκεκριμένα, εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της αρμόδιας Τελωνειακής Αρχής να ζητήσει κατά περίπτωση την υποβολή δήλωσης γνωστοποίησης ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων από τον αποστολέα, τον αποδέκτη ή τον εκπρόσωπό τους εντός προθεσμίας κατ' ανώτατο όριο (30) τριάντα ημερών. Μέχρι να υποβληθεί η δήλωση γνωστοποίησης, δηλαδή κατά τη διάρκεια των (30) τριάντα ημερών, τα ρευστά διαθέσιμα μπορούν να δεσμευτούν. Η δέσμευση αυτή είναι διαφορετική από την προσωρινή δέσμευση που μπορεί να επιβληθεί μετά την παρέλευση των (30) τριάντα ημερών και τη μη υποβολή δήλωσης γνωστοποίησης ή την μη ορθή υποβολή δήλωσης γνωστοποίησης²⁸⁶.

Οι Υπηρεσίες της ΓΔΤ και ΕΦΚ ως οι μόνες αρμόδιες εθνικές αρχές για τους ελέγχους περί παράνομης διακίνησης ρευστών διαθεσίμων στα θεσμοθετημένα σημεία εισόδου και εξόδου της ελληνικής επικράτειας συνεργάζονται με την Αρχή Νομιμοποίησης βάσει πλήρους και σαφούς νομικού πλαισίου και συγκεκριμένα πρόσφατα εκδοθείσας Απόφασης Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων^{287,288}, η οποία εκδόθηκε για την προσαρμογή του εθνικού κανονιστικού πλαισίου στις νέες απαιτήσεις που έθεσε ο νέος Κανονισμός ΕΕ 2018/1672.

Βάσει του κανονιστικού και νομικού πλαισίου αυτού, η Αρχή Νομιμοποίησης λαμβάνει άμεσα τις αναφορές των κατά τόπους αρμόδιων Τελωνειακών Αρχών για τις υποθέσεις ρευστών διαθεσίμων στις οποίες επιβλήθηκε η προσωρινή δέσμευση των τριάντα ημερών προκειμένου να διεξαχθεί έρευνα βάσει της οποίας αποφαινεται περί αποδέσμευσης ή μη των προσωρινώς δεσμευθέντων ρευστών διαθεσίμων. Τις νόμιμες δηλώσεις των ρευστών διαθεσίμων τις έχει (όπως και η ίδια η Ε. Επιτροπή) στη διάθεσή της πλέον μέσω της ειδικής

²⁸⁵ Άρθρο 2 του Κανονισμού 2018/1672 και Άρθρο 1 της Απόφασης Διοικητή Α. 1138/14-6-2021.

²⁸⁶ Άρθρο 4 του Καν. 2018/1672 και Άρθρο 2 της Απόφασης Διοικητή Α. 1138/14-6-2021.

²⁸⁷ Το υπ' αρ. πρωτ. Α. 1138/ 14-6-2021 (ΦΕΚ: 2963 Β'/6-7-2021) που τροποποίησε την ΑΥΟ Ε2320/976/Α0034/10-6-2008 και την ΑΥΟ Δ33Β 5002569ΕΞ2014/29-1-2014

²⁸⁸ Το υπ' αρ. πρωτ. Α. 1138/ 14-6-2021 (ΦΕΚ: 2963 Β'/6-7-2021) που τροποποίησε την ΑΥΟ Ε2320/976/Α0034/10-6-2008 και την ΑΥΟ Δ33Β 5002569ΕΞ2014/29-1-2014

ηλεκτρονικής εφαρμογής του Ενωσιακού Τελωνειακού Συστήματος Πληροφοριών (AFIS/CIS - CASH) όπου τα Τελωνεία καταχωρούν τα στοιχεία υποχρεωτικά εντός 15 ημερών, βάσει ρητής επιταγής του νέου ως άνω Κανονισμού. Η αποστολή των υποθέσεων παράβασης προς την Αρχή συνοδεύεται πάντα από κάθε διαθέσιμο έγγραφο ή αποδεικτικό στοιχείο που είναι στη διάθεση του Τελωνείου που επιβάλλει την προσωρινή δέσμευση. Η συνεργασία έχει συνεχή ροή και σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τα κατά τόπους αρμόδια Τελωνεία, ως αρμόδιες ελεγκτικές αρχές, παρέχουν, κατόπιν δεόντως αιτιολογημένου αιτήματος της Αρχής Νομιμοποίησης, την επέκταση της προθεσμίας των τριάντα ημερών μέχρι και σε ενενήντα ημέρες ώστε να ολοκληρωθεί με άρτιο τρόπο ο έλεγχος της υπόθεσης από μέρους της.

Το νέο ενωσιακό νομοθετικό πλαίσιο έχει κοινοποιηθεί στα Τελωνεία δυνάμει Εγκυκλίου Διαταγής²⁸⁹ ενώ παράλληλα έχει κοινοποιηθεί²⁹⁰ Απόρρητη Διαταγή για τη διεξαγωγή ελέγχων παράνομης διακίνησης συνοδευόμενων και ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων με μεθόδους ανάλυσης κινδύνου, όπως επιτάσσει ο νέος Κανονισμός και η σχετική Εκτελεστική Απόφαση της Ε. Επιτροπής.

Εξάλλου, οι έλεγχοι των Τελωνειακών Αρχών, βασίζονται εκ παραλλήλου με τα ανωτέρω, στα διαλαμβανόμενα στο²⁹¹ Επιχειρησιακό Σχέδιο Ελέγχου Ρευστών Διαθεσίμων έτους 2023 το οποίο εκδόθηκε σε συνέχεια αντίστοιχων Επιχειρησιακών Σχεδίων των προηγούμενων ετών 2019-2022. Το εν λόγω Επιχειρησιακό Σχέδιο παρέχει τη μεθοδολογία και την τυποποίηση των αναγκαιών ελεγκτικών διασταυρώσεων και επαληθεύσεων προς υποστήριξη του έργου των τελωνειακών ελεγκτών που διενεργούν τους ελέγχους περί ρευστών διαθεσίμων.

Τέλος, υπογραμμίζεται ότι έχουν αποσταλεί προς τις Τελωνειακές Αρχές δυο Εγκύκλιοι Διαταγές δια των οποίων έχει κοινοποιηθεί ο **N. 4557/2018** για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και έχουν δοθεί οι οδηγίες εφαρμογής των διατάξεων που αφορούν στην Τελωνειακή Υπηρεσία. Βάσει των προβλέψεων του συγκεκριμένου νόμου, οι υποθέσεις των βασικών αδικημάτων λαθρεμπορίας άνω των 50.000 ευρώ κοινοποιούνται αρμοδίως προς την Αρχή Νομιμοποίησης.

Επιπλέον, με το **N. 4955/2022** τροποποιήθηκε η παρ. 8 του Άρθρου 147 του Ν. 2960/2001 – Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας αφενός προκειμένου να προβλεφθεί εφεξής ρητώς η επιβολή του προστίμου και για τις περιπτώσεις παράβασης ως προς τα ασυνόδευτα ρευστά διαθέσιμα καθώς και με την προσθήκη υποχρέωσης επιβολής προστίμου όταν τα ρευστά διαθέσιμα δεν καθίστανται διαθέσιμα προς έλεγχο ως ακολούθως:

«Για τη μη υποβολή δήλωσης συνοδευόμενων ρευστών διαθεσίμων και δήλωσης γνωστοποίησης ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων των άρθρων 3 και 4 του Καν. (Ε.Ε) **2018/1672** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2018 σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται στην ή εξέρχονται από την Ένωση και την κατάργηση του Καν. (Ε.Κ) **1889/2005**», επιβάλλεται στον υπόχρεο πρόστιμο ίσο με το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του ποσού των μη δηλωθέντων ρευστών διαθεσίμων».

²⁸⁹ Το υπ' αρ. πρωτ. ΔΣΤΕΠ Γ 1089323 ΕΞ 2021/12-10-21.

²⁹⁰ Το υπ' αρ. πρωτ. ΔΣΤΕΠ Γ 143390 ΕΞ 2022/13-05-22.

²⁹¹ Το υπ' αρ. πρωτ. ΔΣΤΕΠ Γ125393 ΕΞ 2023 ΕΜΠ/28-2-2023.

«Το ίδιο πρόστιμο επιβάλλεται και για τις περιπτώσεις ανακριβούς ή ελλιπούς δήλωσης συνοδευόμενων ρευστών διαθεσίμων και δήλωσης γνωστοποίησης ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων ή σε περίπτωση που τα ρευστά διαθέσιμα δεν καθίστανται διαθέσιμα προς έλεγχο».

«Σε κάθε περίπτωση το ως άνω πρόστιμο παρακρατείται από τα ρευστά διαθέσιμα και η προθεσμία της προσφυγής, καθώς και η άσκησή της δεν αναστέλλουν την είσπραξη του προστίμου».

3.2.12 Αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων επί των ρευστών διαθεσίμων και προϊόντων αξίας

Από τις **3 Ιουνίου 2021** τέθηκε σε ισχύ ο νέος Κανονισμός **2018/1672** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της **23ης Οκτωβρίου 2018** σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται στην ή εξέρχονται από την Ένωση και την κατάργηση του Κανονισμού **1889/2005**.

Βάσει του νέου Κανονισμού λαμβάνει χώρα:

α) Διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής με τη συμπερίληψη των ράβδων χρυσού και των χρυσών νομισμάτων συγκεκριμένης περιεκτικότητας σε χρυσό

β) Θέσπιση υποχρέωσης υποβολής δήλωσης γνωστοποίησης για ασυνόδευτα ρευστά διαθέσιμα.

Στην έννοια των ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων περιλαμβάνονται ρευστά διαθέσιμα που διακινούνται με ταχυδρομικά δέματα, ασυνόδευτες αποσκευές και εμπορευματοκιβώτια.

Οι έλεγχοι των Τελωνειακών Αρχών, βασίζονται εκ παραλλήλου με τα ανωτέρω, στα διαλαμβανόμενα στο Επιχειρησιακό Σχέδιο Ελέγχου Ρευστών Διαθεσίμων έτους 2023²⁹² το οποίο εκδόθηκε σε συνέχεια αντίστοιχων Επιχειρησιακών Σχεδίων των προηγούμενων ετών 2019-2022. Το εν λόγω Επιχειρησιακό Σχέδιο παρέχει τη μεθοδολογία και την τυποποίηση των αναγκαίων ελεγκτικών διασταυρώσεων και επαληθεύσεων προς υποστήριξη του έργου των τελωνειακών ελεγκτών που διενεργούν τους ελέγχους περί ρευστών διαθεσίμων.

Όσον αφορά στα μέσα δίωξης που χρησιμεύουν ειδικά για την ανίχνευση της παράνομης διακίνησης ρευστών διαθεσίμων και διευκολύνουν το έργο των τελωνειακών αρχών, η εικόνα έχει ως εξής:

- 11 σκύλοι ανίχνευσης ρευστών διαθεσίμων (2 στο τελωνείο αεροδρομίου Αθηνών, 2 στο τελωνείο Κήπων, 1 στο τελωνείο λιμένος Θεσσαλονίκης, 1 στο τελωνείο αεροδρομίου Θεσσαλονίκης, 1 στο τελωνείο Μυτιλήνης, 1 στο τελωνείο Ηγουμενίτσας, 1 στο τελωνείο Ευζώνων, 1 στο τελωνείο Χανίων και 1 στο τελωνείο Μαυροματίου). Η προμήθεια των σκύλων αυτών έγινε κατά τα έτη 2018-2020.
- 54 σταθερά ακτινοσκοπικά μηχανήματα (x-ray) ελέγχου αποσκευών και ταχυδρομικών δεμάτων σε διάφορα τελωνεία ανά την Ελλάδα. Τα 42 εξ αυτών αποκτήθηκαν το 2022.
- 5 αυτοκινούμενα ακτινοσκοπικά μηχανήματα (x-ray) ελέγχου φορτηγών και container (Τελωνεία Κακαβιάς, Κήπων, Γ' Πειραιά, Α' Θεσσαλονίκης και Σ.Σ. Προμαχώνα) (2017-2018).

Η συνολική εικόνα της δραστηριότητας σχετικά με τα ρευστά διαθέσιμα που δείχνει παράλληλα και την αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής προσπάθειας είναι η ακόλουθη:

ΡΕΥΣΤΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

²⁹² Το υπ' αρ. πρωτ. ΔΣΤΕΠ Γ125393 ΕΞ 2023 ΕΜΠ/28-2-2023.

ΕΤΟΣ	ΑΡ. ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ ΠΟΣΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩ Ν	ΠΟΣΑ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ	ΠΟΣΑ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ
2017	4.750	140.654.132,01	260	6.754.533,47	2.122.137,60
2018	5.062	156.629.785,58	149	4.366.169,80	1.429.408,43
2019	5.675	153.124.297,63	130	4.072.788,12	1.501.044,07
2020	2.556	68.899.823,92	80	2.289.824,47	775.867,12
2021	3.635	268.333.130,00	187	4.675.718,19	1.309.494,32
2022	4.227	271.564.486,00	130	5.050.461,58	1.416.556,08
ΣΥΝΟΛΑ	25.905	1.059.205.655,14	936	27.209.495,63	8.554.507,62

Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι ποσοστιαία το ύψος των προστίμων που παρατίθενται δεν αντιστοιχεί στο 25% των προσωρινά δεσμευθέντων ποσών που παρατίθενται, καθώς η επιβολή προστίμου σε περίπτωση μη δήλωσης ή ανακριβούς δήλωσης ρευστών διαθεσίμων είναι υποχρεωτικώς επιβαλλόμενη κύρωση εκ του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα-Ν.2960/2001 ενώ η επιβολή προσωρινής δέσμευσης και η αποστολή της υπόθεσης στην Αρχή εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της Τελωνειακής Αρχής που διενήργησε τον έλεγχο και επομένως υπάρχουν περιορισμένες περιπτώσεις μη επιβολής της προσωρινής δέσμευσης.

Στο πλαίσιο του νέου ως άνω Κανονισμού (Ε.Ε.) 2018/1672, διενεργούνται καθημερινά τελωνειακοί έλεγχοι τόσο σε φυσικά πρόσωπα που εισέρχονται στην ή εξέρχονται από την Ε.Ε. καθώς και έλεγχοι ταχυδρομικών δεμάτων, ασυνόδευτων αποσκευών κλπ προκειμένου να εντοπιστούν περιπτώσεις παράνομης μεταφοράς ρευστών διαθεσίμων.

Εν όψει των ανωτέρω, τα τελωνεία, ως σημεία ελέγχου διακίνησης ρευστών διαθεσίμων, είναι εφοδιασμένα με πληθώρα οπτικού ενημερωτικού υλικού, το οποίο αφορά:

- α) στον έλεγχο συνοδευόμενων ρευστών διαθεσίμων και παραπέμπει στην υποχρέωση κατάθεσης της σχετικής δήλωσης και
- β) στον έλεγχο ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων και παραπέμπει υποχρέωση κατάθεσης δήλωσης γνωστοποίησης ασυνόδευτων ρευστών.

Το οπτικό ενημερωτικό υλικό έχει την μορφή ευμεγέθων έγχρωμων αφισών και έχει διανεμηθεί σε όλα τα τελωνεία στα οποία διενεργούνται οι σχετικοί έλεγχοι, φέρει έντονα και ευδιάκριτα την αναγραφή της σχετικής υποχρέωσης δήλωσης ρευστών διαθεσίμων ή δήλωσης γνωστοποίησης και έχει διατεθεί σε πέντε (5) γλώσσες (σύμφωνα με τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί από την ίδια την Ε.Ε. και είναι κοινές για όλα τα κράτη μέλη). Η επιλογή του αριθμού των αφισών ανά τελωνείο, όπως επίσης και οι γλώσσες εκτύπωσης, πραγματοποιήθηκε λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική θέση των τελωνείων, το μέγεθός τους, τον όγκο των επιβατικών μεταφορών του σημείου στο οποίο είναι το κάθε τελωνείο αλλά και την δραστηριότητα που παρουσιάζει κάθε τελωνείο κατά τα προηγούμενα έτη ως προς τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων.

Το ανωτέρω ενημερωτικό υλικό διασφαλίζει την ενημέρωση του κοινού για την υποχρέωση υποβολής της σχετικής δήλωσης συνοδευόμενων ρευστών διαθεσίμων ή την υποχρέωση υποβολής δήλωσης γνωστοποίησης ασυνόδευτων ρευστών διαθεσίμων.

Ενδεικτικά παραθέτουμε τρεις περιπτώσεις εντοπισμού παράνομης διακίνησης ρευστών διαθεσίμων:

- **Υπόθεση Τελωνείου Κήπων Έτους 2022:** Επιβάτης Γαλλικής Ιθαγένειας επιχείρησε να εξάγει αδήλωτα ρευστά διαθέσιμα ύψους **71.950 ευρώ** και εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο Τελωνειακών Υπαλλήλων του Τελωνείου Κήπων Έβρου στο όχημα του με τη χρήση του σκάνερ αποσκευών και τη συνδρομή του σκύλου ανιχνευτή. Επιβλήθηκε και εισπράχθηκε το προβλεπόμενο πρόστιμο του 25% επί του αδήλωτου ποσού. Το ποσό δεσμεύτηκε προσωρινά και η υπόθεση απεστάλη στην Αρχή για περαιτέρω έλεγχο. Λόγω μη διαπίστωσης υπονοιών τέλεσης του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες το δεσμευθέν ποσό επεστράφη στον κάτοχο του μετά την παρέλευση της διάρκειας της προσωρινής δέσμευσης των 30 ημερών.
- **Υπόθεση Τελωνείου Ελ. Βενιζέλος Έτους 2022:** Επιβάτης Κυπριακής Ιθαγένειας επιχείρησε να εισάγει αδήλωτα ρευστά διαθέσιμα ύψους 80000 ντιρχαμ, 14150 ευρώ και 6600 δολάρια ΗΠΑ και εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο Τελωνειακών Υπαλλήλων του Τελωνείου Ελ. Βενιζέλος με τη συνδρομή του σκύλου ανιχνευτή. Επιβλήθηκε και εισπράχθηκε το προβλεπόμενο πρόστιμο του 25% επί του αδήλωτου ποσού. Στο πλαίσιο της υπόθεσης αυτής, κατόπιν αιτήματος της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων δόθηκε παράταση της προσωρινής δέσμευσης από 30 σε 90 ημέρες και στη συνέχεια με Διάταξη της Αρχής πραγματοποιήθηκε δέσμευση των ρευστών διαθεσίμων και λοιπών περιουσιακών στοιχείων του επιβάτη λόγω διαπίστωσης βάσιμων υπονοιών για τέλεση του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.
- **Υπόθεση Τελωνείου Ελ. Βενιζέλος Έτους 2021:** Επιβάτης Ισραηλινής ιθαγένειας επιχείρησε να εισάγει αδήλωτα ρευστά διαθέσιμα ύψους 40000 δολαρίων ΗΠΑ και εντοπίστηκε με επιμελή έλεγχο στο σακίδιο του που διενεργήθηκε από τους τελωνειακούς υπαλλήλους του Τελωνείου Ελ. Βενιζέλος. Επιβλήθηκε και εισπράχθηκε το προβλεπόμενο πρόστιμο του 25% επί του αδήλωτου ποσού. Λόγω μη διαπίστωσης υπονοιών τέλεσης του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες το δεσμευθέν ποσό επεστράφη στον κάτοχο του μετά την παρέλευση της διάρκειας της προσωρινής δέσμευσης των 30 ημερών.

3.2.13 Αποτελεσματικότητα εγχώριας συνεργασίας

Όλες οι αρχές και οι φορείς επιβολής του νόμου (δικαστικές, εισαγγελικές, ελεγκτικές, διωκτικές, εποπτικές αρχές) συνεργάζονται σε θέματα ΞΧ/ΧΤ μεταξύ τους αλλά κυρίως με την **Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες**. Περαιτέρω, για την ενίσχυση της διϋπηρεσιακής συνεργασίας και τον καλύτερο συντονισμό έχουν δημιουργηθεί οι παρακάτω φορείς:

Το **Εθνικό Συντονιστικό Όργανο Ελέγχου και Λογοδοσίας** (Ε.Σ.Ο.Ε.Λ.)²⁹³ το οποίο έχει αντικαταστήσει το καταργούμενο Συντονιστικό Όργανο Επιθεώρησης και Ελέγχου (Σ.Ο.Ε.Ε.) του άρθρου 8 του ν. 3074/2002. Το Ε.Σ.Ο.Ε.Λ. υπεισέρχεται στο σύνολο των αρμοδιοτήτων του Σ.Ο.Ε.Ε. και έχει αναλάβει το σύνολο των εν εξελίξει επιθεωρήσεων, ελέγχων, προκαταρκτικών πράξεων και προανακρίσεων, καθώς και οιασδήποτε άλλη ενέργεια υλοποιούνταν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του Σ.Ο.Ε.Ε. Έχει δε ως βασικούς στόχους τους (α) τον εντοπισμό των συνεργειών και των τυχόν αλληλοεπικαλύψεων μεταξύ των ελεγκτικών δράσεων και των πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση της διαφθοράς, β) το σχεδιασμό και την ανάληψη κοινών δράσεων στο πεδίο αυτό, γ) το συστηματικό διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ όλων των Αρχών, φορέων και υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στον έλεγχο της δράσης των δημόσιων οργανισμών και στην καταπολέμηση της διαφθοράς και δ)

²⁹³ Άρθρο 103 του ν. 4622/2019.

τη διάχυση καλών πρακτικών και καινοτόμων μεθοδολογικών προσεγγίσεων και εργαλείων με την ανάπτυξη κοινών προτύπων και εργαλείων.

Το **Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο** (Σ.Ε.Κ.)²⁹⁴ το οποίο συστάθηκε ως διύπηρεσιακό όργανο στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) και το οποίο λειτουργεί ως συντονιστικό κέντρο μεταξύ των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου προϊόντων που υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.) και Φόρο Κατανάλωσης (Φ.Κ.).

Το **Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών** (Σ.Ο.Δ.Ν.)²⁹⁵, το οποίο λειτουργεί και ως **Εθνική Μονάδα Πληροφοριών** (Ε.Μ.Π.) για τα ναρκωτικά²⁹⁶. Η ίδρυση του ΣΟΔΝ-ΕΜΠ υπαγορεύτηκε από την προσπάθεια εναρμόνισης με τις οδηγίες της ΕΕ για ίδρυση τέτοιων μονάδων σε όλα τα κ-μ της, με απώτερο σκοπό την ενιαία αντιμετώπιση του προβλήματος και τη διασφάλιση καλύτερου συστήματος ανταλλαγής και αξιοποίησης πληροφοριών.

Η **Διύπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς** (ΔΙ.Μ.Ε.Α.)²⁹⁷, η οποία αποτελεί έναν ενοποιημένο και ισχυρό ελεγκτικό μηχανισμό, με έμφαση στην αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου προϊόντων και υπηρεσιών. Στο πεδίο εφαρμογής του, εντάσσεται η προστασία της εσωτερικής αγοράς, η οποία συνίσταται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας, στην προστασία του καταναλωτή από επικίνδυνα παράνομα αγαθά και υπηρεσίες που διακινούνται και προσφέρονται στο εσωτερικό της χώρας, στην ενίσχυση της εθνικής ασφάλειας, μέσω της καταπολέμησης των παράνομων κυκλωμάτων εμπορίας και διακίνησης αγαθών και υπηρεσιών, στην προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας, στη δημιουργία υπεραξίας των εμπορικών σημάτων, στην αύξηση των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων και στην αύξηση των δημοσίων εσόδων.

Το «**Συντονιστικό Όργανο Καταπολέμησης Φορολογικού Εγκλήματος**», το οποίο είναι ένα μικτό διύπηρεσιακό συντονιστικό όργανο, που αποσκοπεί στο συντονισμό των ερευνών για την αποτελεσματική καταπολέμηση μείζονος απαξίας φορολογικών εγκλημάτων που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁹⁸.

Η **Εθνική Αρχή Διαφάνειας** (Ε.Α.Δ.)²⁹⁹, η οποία αποτελεί Ανεξάρτητη Αρχή και έχει ως σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας στη δράση των κυβερνητικών οργάνων, διοικητικών αρχών, κρατικών φορέων, και δημόσιων οργανισμών. Επιπρόσθετα έχει ως αποστολή την πρόληψη, αποτροπή, εντοπισμό και αντιμετώπιση των φαινομένων και των πράξεων απάτης και διαφθοράς στη δράση των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και οργανισμών. Επίσης, Η Αρχή αποτελεί την **Ελληνική Υπηρεσία Συντονισμού Καταπολέμησης της Απάτης (AFCOS)**³⁰⁰ σε συνεργασία με το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, κατά το μέρος των αρμοδιοτήτων του.

²⁹⁴ Άρθρο 3 του ν. 4758/2020 – βλ. www.sek.gov.gr

²⁹⁵ Π.Δ.139/1989 και 126/1990.

²⁹⁶ Τα μέλη και οι αναπληρωτές τους προέρχονται από τις αρμόδιες Διοικητικές Αρχές (Ελληνική Αστυνομία, Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή, Τελωνειακή Υπηρεσία και ΣΔΟΕ).

²⁹⁷ άρθρο 1 του ν. 4712/2020

²⁹⁸ Άρθρο 388 παρ. 4 ν. 4512/2018 (Α' 5) και η κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσα ΚΥΑ 2/4424/0004/18.1.2018 (Β' 64).

²⁹⁹ Η Ε.Α.Δ. ιδρύθηκε με τον νόμο 4622/2019 (Α' 133). Στα άρθρα 82-103 και 118-119 ορίζεται το θεσμικό πλαίσιο της λειτουργίας της. Η Αρχή αναλαμβάνει το σύνολο των αρμοδιοτήτων πέντε βασικών ελεγκτικών δημόσιων φορέων (Γραφείο Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας, Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων, το Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Μεταφορών), καθώς και της Γενικής Γραμματείας Καταπολέμησης της Διαφθοράς. Βλ. www.aead.gr

³⁰⁰ σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 3 του Κανονισμού (ΕΕ, ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Σεπτεμβρίου 2013 (ΕΕ L248)

Σε περιπτώσεις όπου κρίνεται σκόπιμο είτε κατόπιν πρωτοβουλίας των συντονιστικών αρχών (ΣΕΚ, AFCOS, ΕΑΔ, κλπ) είτε κατόπιν αιτήματος συνδρομής από αρμόδια αρχή, συγκροτούνται μικτά κλιμάκια ελέγχου από τις συναρμόδιες κατά περίπτωση αρχές για μία ολιστική αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων ιδιαίτερης βαρύτητας και σημασίας.

3.2.14 Αποτελεσματικότητα διεθνούς συνεργασίας

Η Ελλάδα διαθέτει ένα πλήρες νομοθετικό πλαίσιο για την εξασφάλιση αποτελεσματικής ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η κύρωση και υιοθέτηση σε εθνικό επίπεδο του διεθνούς κεκτημένου συντελεί στην εναρμόνιση του ισχύοντος νομικού πλαισίου και στην αξιοποίηση των θεσπιζομένων εργαλείων, όπως π.χ. η εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης

συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας³⁰¹, η προσαρμογή της νομοθεσίας στην Οδηγία (ΕΕ) 2016/681 σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στα ονομαστικά αρχεία επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων³⁰² και η ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1153 για τη θέσπιση κανόνων με σκοπό τη διευκόλυνση της χρήσης χρηματοοικονομικών και άλλων πληροφοριών για την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διερεύνηση ή τη δίωξη ορισμένων ποινικών αδικημάτων³⁰³.

Η αποτελεσματικότητα της διεθνούς συνεργασίας αντικατοπτρίζεται ως ακολούθως:

α) Το Υπουργείο Δικαιοσύνης λειτουργεί ως κεντρική αρχή στη διεθνή συνεργασία σε επίπεδο δικαστικών και εισαγγελικών αρχών. Η συνεργασία αφορά καταρχάς στην παροχή δικαστικής συνδρομής μεταξύ των εκατέρωθεν δικαστικών και εισαγγελικών αρχών, καθώς και στην έκδοση εκζητούμενων προσώπων. Η συστηματική συμμετοχή της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο³⁰⁴ και στη Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας της Ε.Ε. (Eurojust)³⁰⁵, ενισχύουν αποφασιστικά την αποτελεσματικότητά της στη διερεύνηση και στη δίωξη της σοβαρής εγκληματικότητας.

Από το Υπουργείο Δικαιοσύνης τα έτη 2018-2022 εκτελέστηκαν είκοσι οκτώ (28) αιτήματα αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής δικαστικών αρχών του εξωτερικού για ζητήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ενώ για το ίδιο ως άνω χρονικό διάστημα διαβιβάστηκαν προς εκτέλεση σε δικαστικές αρχές του εξωτερικού εκατόν σαράντα (140) αντίστοιχα αιτήματα.

β) Η Μονάδα Α΄ Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες προσδίδει ιδιαίτερο βάρος στη διεθνή συνεργασία, συμμετέχοντας ενεργά σε διεθνείς φορείς ανταλλαγής πληροφοριών, ιδίως στην πλατφόρμα EgmontSecure Web του EgmontGroup³⁰⁶ και στο FIU.Net (Δίκτυο των Μονάδων Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης-Μ.Χ.Π.)³⁰⁷. Στο πλαίσιο της εν λόγω συνεργασίας, κατά τα έτη 2018 έως 2022 χειρίστηκε τα ακόλουθα αιτήματα:

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ	ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ	ΑΥΘΟΡΜΗΤΕΣ ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ³⁰⁸	ΑΥΘΟΡΜΗΤΕΣ ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ⁸

³⁰¹ ν. 4786/2021 (Α΄- 43).

³⁰² ν. 4579/2018 (Α΄- 201).

³⁰³ ν. 4920/2022 (Α΄- 74).

³⁰⁴ Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για ποινικές υποθέσεις δημιουργήθηκε το έτος 1998 για να διευκολύνει τη δικαστική συνδρομή στο πλαίσιο της καταπολέμησης της διακρατικής εγκληματικότητας.

³⁰⁵ Η Eurojust ιδρύθηκε με την Απόφαση 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από την Απόφαση 2009/426/ΔΕΥ του Συμβουλίου Βλ. επίσης και σχετική ιστοσελίδα <https://www.eurojust.europa.eu/>.

³⁰⁶ Αποτελεί ένα ενιαίο σώμα -165- Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Μ.Χ.Π.) από όλο τον κόσμο, παρέχοντας μεταξύ άλλων το EgmontSecure Web, μια ηλεκτρονική πλατφόρμα για την ασφαλή ανταλλαγή τεχνονγνωσίας και χρηματοοικονομικών πληροφοριών μεταξύ των FIUs διεθνώς.

³⁰⁷ Αποτελεί ένα αποκεντρωμένο και εξελιγμένο δίκτυο υπολογιστών που υποστηρίζει τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIUs) των κ-μ της ΕΕ και έχει σχεδιαστεί ως ένας εξαιρετικά ασφαλής δίαυλος επικοινωνίας για ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των Μ.Χ.Π. της Ε.Ε.

³⁰⁸ Η Αρχή ανταλλάσσει, με δική της πρωτοβουλία ή ύστερα από αίτημα, με ΜΧΠ άλλων κρατών-μελών της Ε.Ε. πληροφορίες εμπιστευτικής φύσης, που μπορεί να είναι χρήσιμες για τις επιχειρησιακές τους αναλύσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται όσες αφορούν στο εμπλεκόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από το είδος των συναφών βασικών αδικημάτων και ακόμη και αν το είδος των συναφών βασικών αδικημάτων δεν ταυτοποιείται κατά την ανταλλαγή.

2018	221	247	25	43
2019	193	370	56	125
2020	175	219	59	121
2021	158	218	135	303
2022	155	225	99	162

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΡΧΗΣ ΜΕ EgmontGroup ΚΑΙ FIU.Net

Η απάντηση στα αιτήματα αρχών/φορέων εξωτερικού δίδεται στον απολύτως αναγκαίο χρόνο [σε συνάρτηση με την πολυπλοκότητα του αιτήματος, είθισται να μην ξεπερνά το χρονικό διάστημα των δέκα (10) ημερών] ενώ σε επείγουσες περιπτώσεις τα αιτήματα απαντώνται αυθημερόν ή το αργότερο εντός τριών (3) ημερών.

Επίσης, η Μονάδα Α΄ Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών της Αρχής είναι αποδέκτης αιτημάτων προσωρινής δέσμευσης, μέγιστης διάρκειας δεκαπέντε (15) ημερών, από φορείς/αρχές του εξωτερικού και στις περιπτώσεις αυτές εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, ο Πρόεδρος της Αρχής, διατάσσει την προσωρινή δέσμευση περιουσίας ή την αναστολή εκτέλεσης συγκεκριμένης συναλλαγής³⁰⁹.

Περαιτέρω, η εν λόγω Μονάδα έχει υπογράψει Μνημόνια Συνεργασίας με μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών 26 χωρών/δικαιοδοσιών³¹⁰.

γ) Η διεθνής συνεργασία των δικτικών αρχών της Χώρας μας πραγματοποιείται διά των θεσμοθετημένων διαύλων επικοινωνίας της Europol, της Interpol³¹¹ και του Sirene³¹², μέσω ειδικών πλατφόρμων ανταλλαγής πληροφοριών.

Την 1η Μαρτίου 2021 τέθηκε σε λειτουργία το Ενιαίο Κέντρο Ανταλλαγής Πληροφοριών (Single Point of Contact – SPOC) της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας (Δ.Δ.Α.Σ./Α.Ε.Α.)³¹³, το οποίο λειτουργεί σε 24ωρη βάση και αποτελεί το σημείο επαφής αναφορικά με υποθέσεις διεθνούς επιχειρησιακής αστυνομικής συνεργασίας, περιλαμβάνοντας το σύνολο των θεσμοθετημένων διεθνών και ευρωπαϊκών κόμβων επικοινωνίας αυτής, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Σημειώνεται ότι, το Τμήμα EUROPOL της Δ.Δ.Α.Σ./Α.Ε.Α. αποτελεί την εθνική υπηρεσία - σύνδεσμο των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας, του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής και των αρμοδίων Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών και της Α.Α.Δ.Ε. με την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol)³¹⁴ και η ανταλλαγή πληροφοριών διενεργείται μέσω του Συστήματος Ασφαλούς Ανταλλαγής Πληροφοριών Siena³¹⁵. Στο εν

³⁰⁹ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 48 παρ.2 εδ.δ΄ του ν. 4557/2018 (Α΄ - 139).

³¹⁰ Αλβανία, Αργεντινή, Αυστραλία, Βέλγιο, Γαλλία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ισραήλ, Γεωργία, Ιταλία, Λίβανος, Ουκρανία, Παναμάς, Ρουμανία, Ρωσική Ομοσπονδία, Σερβία, Σιγκαπούρη, Φιλιππίνες, Σλοβενία, Βραζιλία, Κούβα, Αγία Έδρα-Πόλη του Βατικανό, Μονακό, Καναδάς, Αρμενία, Νότια Αφρική και Λετονία.

³¹¹ Σε επείγουσες περιπτώσεις αποτελεί δίαυλο για την αποστολή αιτημάτων έκδοσης ευρωπαϊκών ενταλμάτων σύλληψης, για διεθνώς διωκόμενα πρόσωπα, τόσο από Αρχές του εξωτερικού (τα οποία και διαβιβάζονται άμεσα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης ή στις αρμόδιες κατά περίπτωση Εισαγγελίες Εφετών Χώρας μας για περαιτέρω ενέργειες), όσο και από τη Χώρα μας προς Αρχές του εξωτερικού.

³¹² Σημειώνεται ότι αποτελεί δίαυλο και για τη διαβίβαση αιτημάτων δικαστικής συνδρομής σε επείγουσες περιπτώσεις.

³¹³ Άρθρο 8 παρ. 7 του π.δ. 178/2014 (Α΄ - 281).

³¹⁴ Άρθρο 8 παρ. 6 του π.δ. 178/2014 (Α΄ - 281).

³¹⁵ Το Secure Information Exchange Network Application (S.I.E.N.A.) αποτελεί ένα εργαλείο που ανταποκρίνεται στις ανάγκες επικοινωνίας των αρχών επιβολής νόμου της Ε.Ε. Η πλατφόρμα επιτρέπει την άμεση και φιλική προς τον χρήστη ανταλλαγή

λόγω Σύστημα είναι συνδεδεμένες η Εθνική Μονάδα Europol-ENU, το Τμήμα Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων-ARO, το Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή και η Μονάδα Στοιχείων Επιβατών-PIU Unit.

επιχειρησιακών και στρατηγικών πληροφοριών, που σχετίζονται με το έγκλημα, μεταξύ: α) στελεχών της Europol, αναλυτών και εμπειρογνομόνων, β) των κρατών-μελών και γ) με τρίτα μέρη με τα οποία η Europol έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας.

Ο συνολικός αριθμός αιτημάτων που ανταλλάχθηκαν μέσω του εν λόγω συστήματος τα έτη 2018-2022 αποτυπώνεται ως ακολούθως:

	ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2018	1075	370	1445
2019	1536	493	2029
2020	1315	545	1860
2021	2211	1388	3599
2022	3090	1799	4889
ΣΥΝΟΛΟ	9227	4595	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			13822

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ – ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΕΤΩΝ 2018-2022 ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ (ΒΑΣΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ)

	ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2018	89	17	106
2019	142	12	154
2020	150	31	181
2021	249	44	293
2022	376	46	422
ΣΥΝΟΛΟ	1006	150	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			1156

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ – ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΕΤΩΝ 2018-2022 ΓΙΑ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Επίσης, στελέχη των δικωτικών αρχών συμμετέχουν στις Προτεραιότητες EMPACT της Europol^{316, 317}, στα Έργα Ανάλυσης της Europol³¹⁸, καθώς και σε διάφορα Δίκτυα³¹⁹ και πρωτοβουλίες, που έχουν ως στόχο την ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας επί διασυνοριακών υποθέσεων σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος.

³¹⁶ Οι προτεραιότητες EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) της Europol καθορίζονται με γνώμονα το περιεχόμενο της Έκθεσης Εκτίμησης Απειλής για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην ΕΕ της EUROPOL(SOCTA) και εκκίνησαν το έτος 2012.

³¹⁷ Στέλεχος του ARO GREECE συμμετέχει ως εθνικός εμπειρογνώμονας στο EMPACT της Europol για το Ξέπλυμα Χρήματος και την Ανάκτηση Περιουσιακών Στοιχείων CFMLAR (Criminal Finances Money Laundering and Asset Recovery)

³¹⁸ Στελέχη της Ελληνικής Αστυνομίας, της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και ΕΦΚ και του Σ.Δ.Ο.Ε. έχουν ορισθεί ως εμπειρογνώμονες στο Έργο Ανάλυσης SOC-AP SUSTRANS, στόχος του οποίου είναι οι εγκληματικές οργανώσεις που εμπλέκονται στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

³¹⁹ Ενδεικτικά, η Δ.Ο.Α. συμμετέχει στο Δίκτυο AMON (Anti- Money Laundering Operational Network), το οποίο είναι ένα ανεπίσημο ευρωπαϊκό δίκτυο εμπειρογνομένων που εμπλέκονται στη διερεύνηση υποθέσεων ξέπλυματος χρήματος.

δ) Στην Κεντρική Υπηρεσία της Γ.Δ Σ.Δ.Ο.Ε. λειτουργεί το Εθνικό Γραφείο Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων από εγκληματικές δραστηριότητες (A.R.O. GREECE), το οποίο αποτελεί και το εθνικό σημείο επαφής του δικτύου C.A.R.I.N.³²⁰

Το A.R.O. GREECE έχει άμεση πρόσβαση, πέραν του Συστήματος SIENA της Europol και στο Πληροφοριακό Σύστημα της EUROPOL EIS³²¹. Επιπλέον έχει άμεση πρόσβαση στο Σύστημα Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λ.Π., στο Taxis και το νέο data center (tax information), καθώς και στο σύστημα Elenxis.

Η δραστηριότητα του A.R.O. GREECE τα έτη 2018-2022 αποτυπώνεται ως ακολούθως:

Εισερχόμενα Αιτήματα ARO - CARIN			
ΕΤΟΣ	Αιτήματα	Έρευνες Φυσικών Προσώπων	Έρευνες Νομικών Προσώπων
2018	54	137	10
2019	43	110	7
2020	51	209	53
2021	88	326	71
2022	65	272	26
ΣΥΝΟΛΟ	301	1054	167
Εξερχόμενα Αιτήματα ARO - CARIN			
2018	8	12	6
2019	23	64	83
2020	17	60	12
2021	39	302	78
2022	17	41	38
ΣΥΝΟΛΟ	104	479	217

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 ΑΙΤΗΜΑΤΑ ARO – CARIN

Στο πλαίσιο της ως άνω αναπτυχθείσας συνεργασίας, εντοπίστηκαν ακίνητα, τραπεζικοί λογαριασμοί, οχήματα και συμμετοχές σε εταιρείες κτλ.

Αιτήματα EUROPOL

³²⁰ Το Δίκτυο Διασύνδεσης Υπηρεσιών Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων του Camden – C.A.R.I.N. είναι ένα ανεπίσημο δίκτυο σημείων επαφής και μια ομάδα συνεργασίας που ασχολείται με όλες τις πτυχές της διαδικασίας δήμευσης προϊόντων εγκλήματος. Πρόκειται για ένα δίκτυο επαγγελματιών που καλύπτουν -59- διαφορετικές δικαιοδοσίες και -10- διεθνείς οργανισμούς. Συνδέεται με παρόμοια δίκτυα ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων στη Νότια Αφρική, τη Λατινική Αμερική, τις χώρες Ασίας – Ειρηνικού, την Ανατολική Αφρική και τη Δυτική Αφρική. Η Μόνιμη Γραμματεία του δικτύου C.A.R.I.N. υπάγεται στην EUROPOL.

³²¹ Το Πληροφοριακό Σύστημα Europol Information System (E.I.S.) της EUROPOL, αποτελεί την κεντρική βάση δεδομένων της Europol που αφορά στο σοβαρό διεθνές έγκλημα (serious international crime).

ΕΤΟΣ	Αιτήματα	Έρευνες Φυσικών Προσώπων	Έρευνες Νομικών Προσώπων
2018	218	833	255
2019	505	2550	1230
2020	656	1945	438
2021	406	1025	316
2022	517	985	377
ΣΥΝΟΛΟ	2302	7338	2616
ΑΙΤΗΜΑΤΑ INTERPOL			
2018	65	254	52
2019	84	150	85
2020	71	175	127
2021	74	175	93
2022	36	48	31
ΣΥΝΟΛΟ	330	802	388

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 ΑΙΤΗΜΑΤΑ EUROPOL – INTERPOL

ε) Στον τομέα της άμεσης φορολογίας, η ανταλλαγή πληροφοριών διενεργείται από τη Διεύθυνση Διεθνών Φορολογικών Σχέσεων της Γενικής Δ/νσης Φορολογίας της ΑΑΔΕ, με τις αντίστοιχες υπηρεσίες του εξωτερικού δυνάμει του οικείου νομικού πλαισίου³²². Συγκεκριμένα, η ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ των ΚΜ της ΕΕ πραγματοποιείται κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 2011/16/ΕΕ³²³, ενώ με τα τρίτα κράτη κατ' εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Ο.Ο.Σ.Α. σχετικά με την αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε φορολογικά θέματα³²⁴, των -57- Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας και της Συμφωνίας Ανταλλαγής Φορολογικών Πληροφοριών με το Γκέρνσεϋ³²⁵.

Τα έτη 2018-2022 τα αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών αποτυπώνονται ως ακολούθως:

	ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2018	63	407	470
2019	62	327	389
2020	51	452	503
2021	64	423	487
2022	51	425	476
ΣΥΝΟΛΟ	291	2034	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			2325

³²² Νομοθεσία και Συμβάσεις Διεθνούς Συνεργασίας περιλαμβάνονται διεξοδικά στην Ε.2042/2023.

³²³ ν. 4170/2013 (Α' - 163).

³²⁴ ν. 4153/2013 (Α' - 116).

³²⁵ ν.4240/2014 (Α' - 47).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Εισερχόμενα – εξερχόμενα αιτήματα Ανταλλαγής Πληροφοριών Διοικητικής Συνεργασίας Α.Α.Δ.Ε. (άμεση φορολογία)

στ) Ως αμοιβαία διοικητική συνδρομή (Mutual Administrative Assistance) σε τελωνειακά θέματα ορίζεται γενικά η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στις τελωνειακές διοικήσεις με σκοπό την πρόληψη, ανίχνευση και καταστολή των παραβάσεων των τελωνειακών νόμων.

Η ελληνική τελωνειακή υπηρεσία διεξάγει σε συστηματική βάση αμοιβαία συνδρομή με τις αρμόδιες υπηρεσίες τόσο των κρατών μελών της Ε.Ε.³²⁶ όσο και με τα τρίτα κράτη³²⁷, με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο. Τα έτη 2018-2022 τα αιτήματα συνδρομής από και προς την Ελληνική Τελωνειακή Υπηρεσία αποτυπώνονται ως ακολούθως:

ΕΤΟΣ	ΑΙΤΗΜΑΤΑ		ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	
	ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΑ	ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΑ
2018	121	188	93	114
2019	122	270	81	88
2020	76	163	54	62
2021	91	107	66	54
2022	142	177	82	45
ΣΥΝΟΛΟ	552	905	376	363
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1457		739	

ΠΙΝΑΚΑΣ 7. Εισερχόμενα – εξερχόμενα αιτήματα Αμοιβαίας Διοικητικής Συνδρομής σε τελωνειακά θέματα με κ-μ της Ε.Ε. και τρίτα κράτη

ζ) Οι εποπτικές αρχές του αρ. 6 του ν. 4557/2018, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους βάσει ευρωπαϊκών και διεθνών συμφωνιών συμμετέχουν σε ομάδες εργασίας και ανταλλάσσουν διοικητικής φύσεως πληροφορίες με τις ομόλογες αρχές, μέσω ασφαλών δικτύων ανταλλαγής πληροφοριών.

Ειδικότερα και όσον αφορά την Ε.Ε.Ε.Π., αυτή συμμετέχει σε δίκτυα εκπροσώπησης ρυθμιστικών Αρχών³²⁸, έχει αναπτύξει και διατηρεί συστηματική συνεργασία με ομόλογες ρυθμιστικές αρχές του εξωτερικού (π.χ. πραγματοποίηση επισκέψεων και συναντήσεων εργασίας) και συμμετέχει ενεργά στην Επιτροπή Παρακολούθησης (Follow Up Committee) της Σύμβασης Macolin³²⁹, καθώς και στο Δίκτυο Εθνικών Πλατφορμών (Group of Copenhagen) του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης, στο πλαίσιο της Συμφωνίας Διοικητικής

³²⁶ Κανονισμός 515/97, όπως έχει τροποποιηθεί από τον Κανονισμό 766/2008 και τον Κανονισμό 1525/2015, καθώς και τη Σύμβαση Νάπολι II (Naples II Convention) που καταρτίστηκε στις 18 Δεκεμβρίου 1997 βάσει του Άρθρου Κ3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση περί αμοιβαίας συνδρομής και συνεργασίας μεταξύ των τελωνειακών υπηρεσιών και κυρώθηκε με το Ν. 2772/1999 (ΦΕΚ Α' 282/1999).

³²⁷ Διεθνείς διμερείς συμφωνίες της Ελλάδας με τρίτα κράτη, διεθνείς συμφωνίες που έχει συνάψει η Ε.Ε. με σειρά τρίτων κρατών, πολυμερές διεθνές σύμβαση ίδρυσης του SELEC Κέντρου Επιβολής του Νόμου Νοτιοανατολικής Ευρώπης η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 4054/2012 ΦΕΚ Α' 45. Συμβαλλόμενα κράτη στη διεθνή συμφωνία SELEC είναι τα ακόλουθα: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Κροατία, Ουγγαρία, Σερβία, Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ΠΓΔΜ, Μολδαβία και Μαυροβούνιο.

³²⁸ Ειδικότερα συμμετέχει στο Gaming Regulators European Forum (GREF), το οποίο αποτελεί ένα θεσμοθετημένο φόρουμ των ρυθμιστικών αρχών των κ-μ της ΕΕ στον τομέα των τυχερών παιχνιδιών, καθώς και στο International Association of Gaming Regulators (IAGR), το οποίο αποτελείται από εκπροσώπους ρυθμιστικών αρχών τυχερών παιχνιδιών από το διεθνές περιβάλλον, όπου η Ε.Ε.Ε.Π. συμμετέχει ενεργά.

³²⁹ Αντικείμενο αυτής αποτελεί η καταπολέμηση της χειραγώγησης αθλητικών γεγονότων.

Συνεργασίας μεταξύ των Ρυθμιστικών Αρχών της ΕΕ³³⁰, παρείχε ενδεικτικά το έτος 2022 συνδρομή σε έξι (6) αιτήματα ομόλογων αρχών, σχετικά με την αξιοπιστία (Good Standing) των αδειοδοτημένων παρόχων τυχερών παιγνίων στην ελληνική επικράτεια.

3.2.15 Ανεξαρτησία του ελέγχου

Με τη σύσταση της Ε.Λ.Τ.Ε.³³¹, η οποία αποτελεί το εποπτικό όργανο των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών και τις τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου³³² ρυθμίστηκαν θέματα αναφορικά με τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την άσκηση δημόσιας εποπτείας επί του ελεγκτικού έργου³³³.

Η Ε.Λ.Τ.Ε. χορηγεί την επαγγελματική άδεια ορκωτού ελεγκτή ή απορρίπτει αίτηση του υποψηφίου και καθορίζει τις διαδικασίες, τα δικαιολογητικά και τις λοιπές λεπτομέρειες³³⁴. Με εσωτερικές ανακοινώσεις ρυθμίζονται ετησίως οι υποχρεώσεις αναφοράς της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης των ελεγκτικών εταιριών³³⁵. Επίσης, με την Κανονιστική Πράξη 001/2021 της Ε.Λ.Τ.Ε. ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών αναφορικά με την πρόληψη και καταστολή του ΞΧ/ΧΤ και με τις ανακοινώσεις 003/2012³³⁶ και 002/2014³³⁷ ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις αναφοράς της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης των ελεγκτικών εταιριών ανά διετία.

Οι κύριοι εταίροι ελέγχου που είναι υπεύθυνοι για τη διενέργεια του υποχρεωτικού ελέγχου παύουν τη συμμετοχή τους στον υποχρεωτικό έλεγχο της ελεγχόμενης οντότητας το αργότερο επτά (7) έτη από την ημερομηνία διορισμού τους³³⁸. Οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές εφαρμόζουν υποχρεωτικά³³⁹ και τον κώδικα δεοντολογίας της IFAC³⁴⁰, ο οποίος παρέχει καθοδήγηση για την διασφάλιση της ανεξαρτησίας του ελεγκτή.

Σε περίπτωση μη εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας από τα υπόχρεα πρόσωπα προβλέπονται διοικητικές κυρώσεις³⁴¹. Οι ελεγκτικές εταιρείες δημοσιεύουν ετήσια έκθεση διαφάνειας³⁴² το αργότερο εντός τεσσάρων μηνών από τη λήξη κάθε οικονομικού έτους. Τέλος, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι μια ελεγχόμενη οντότητα δεν θα αντικαταστήσει τον ελεγκτή της για λόγους που σχετίζονται με διαφωνίες σε σχέση με την ελεγκτική του εργασία, κάθε αντικατάσταση ή παύση εκλεγμένου ελεγκτή πριν την έναρξη ή την ολοκλήρωση του

³³⁰ Υπογραφέια από την Ε.Ε.Ε.Π. τον Νοέμβριο του 2015

³³¹ Ν. 3148/2003

³³² Ν. 4449/2017

³³³ Με τον Κανονισμό (ΕΕ) 537/2014, προβλέπονται ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά τον υποχρεωτικό έλεγχο οντοτήτων δημοσίου ενδιαφέροντος.

³³⁴ Βάσει του Ν. 4449/2017 για τη χορήγηση επαγγελματικής άδειας σε ορκωτούς ελεγκτές- λογιστές πρέπει να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται στα αρ. 5 και 7 έως 11 ή/και 13.

³³⁵ Κανονιστική Πράξη 001/2021 της Ε.Λ.Τ.Ε (ΦΕΚ Β 4465/2021)

³³⁶ <https://www.elte.org.gr/images/files/pdf/003-2012.pdf>

³³⁷ <https://elte.org.gr/2014/12/17/ypovoli-anaforon-kai-stoicheion-stin-elte/>

³³⁸ Αρ. 16 Κανονισμού Ε.Ε. 537/2014/ Αρ. 48 Ν 4449/2017 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει

³³⁹ Κανονιστική πράξη 004/2017 της Ε.Λ.Τ.Ε (<https://elte.org.gr/2017/11/08/004-17/>)

³⁴⁰ IFAC: International Federation of Accountants (Διεθνής Ένωση Λογιστών)

³⁴¹ Αρ. 46 του Ν. 4557/2018 και Κανονιστική πράξη 001/2021 της Ε.Λ.Τ.Ε

³⁴² Η εν λόγω έκθεση διαφάνειας δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο της ελεγκτικής εταιρείας και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, i) έσοδα από τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων οντοτήτων δημοσίου συμφέροντος και οντοτήτων που ανήκουν σε όμιλο επιχειρήσεων, η μητρική εταιρεία του οποίου είναι οντότητα δημοσίου συμφέροντος, ii) έσοδα από τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων άλλων οντοτήτων, iii) έσοδα από επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται σε οντότητες που ελέγχονται από τον νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο και iv) έσοδα από μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται σε άλλες οντότητες. Επίσης κάθε έτος οι ελεγκτικές εταιρείες υποβάλλουν στην Ε.Λ.Τ.Ε. αναλυτική κατάσταση με τις αμοιβές ελεγκτικών και μη ελεγκτικών υπηρεσιών.

ελέγχου του θα πρέπει υποχρεωτικά να εγκριθεί από το Δ.Σ. της Ε.Λ.Τ.Ε. Σύμφωνα με το άρθρο 43 του Ν. 4449/2017 προβλέπονται τα εξής:

- Οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές ή οι ελεγκτικές εταιρείες παύονται μόνο για βάσιμους και σπουδαίους λόγους.
- Η διοίκηση της ελεγχόμενης οντότητας οφείλει να αιτηθεί εγγράφως στην Ε.Λ.Τ.Ε. σε περίπτωση παύσης του ορκωτού ελεγκτή λογιστή ή της ελεγκτικής εταιρείας, παρέχοντας συγχρόνως επαρκή αιτιολόγηση για τους λόγους της παύσης.
- Την ίδια υποχρέωση έχει και ο ορκωτός ελεγκτής λογιστής ή η ελεγκτική εταιρεία σε περίπτωση παραίτησης.
- Η διάσταση απόψεων σχετικά με τη λογιστική αντιμετώπιση θεμάτων ή την εφαρμογή ελεγκτικών διαδικασιών δεν συνιστούν βάσιμους λόγους παύσης.
- Σε περίπτωση υποχρεωτικού ελέγχου οντότητας δημοσίου συμφέροντος³⁴³, οι μέτοχοι οι οποίοι αντιστοιχούν στο 5% τουλάχιστον των δικαιωμάτων ψήφου ή των μετοχών, το Δ.Σ. ή η επιτροπή ελέγχου των ελεγχόμενων οντοτήτων κατά το εθνικό δίκαιο ή η Ε.Λ.Τ.Ε. επιτρέπεται να προσφύγουν ενώπιον του Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρείας, για την παύση των ορκωτών ελεγκτών λογιστών ή των ελεγκτικών εταιρειών εφόσον υπάρχουν βάσιμοι προς τούτο λόγοι.

Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία που ακολουθείται για την αντικατάσταση ή παύση εκλεγμένου ελεγκτή είναι η εξής:

- Η διοίκηση της ελεγχόμενης οντότητας υποβάλλει αίτηση στην Ε.Λ.Τ.Ε. περί παύσης του ορκωτού ελεγκτή λογιστή ή της ελεγκτικής εταιρείας με την οποία παρέχει επαρκή αιτιολόγηση για τους λόγους της παύσης/παραίτησης καθώς και αντίγραφο πρακτικού Γενικής Συνέλευσης του διορισμού του ορκωτού ελεγκτή λογιστή ή της ελεγκτικής εταιρείας.
- Ο ορκωτός ελεγκτής λογιστής ή η ελεγκτική εταιρεία που παύεται ή παραιτείται υποβάλλει σχετική επιστολή για την παύση ή παραίτησή του/της, καθώς και αντίγραφα της γραπτής επικοινωνίας του/της με τον υπό διορισμό ορκωτό ελεγκτή λογιστή ή ελεγκτική εταιρεία αναφορικά με τα γεγονότα και τις περιστάσεις της αλλαγής.
- Το Συμβούλιο Ποιοτικού Ελέγχου (Σ.Π.Ε.), αφού εξετάσει τα υποβληθέντα έγγραφα, εισηγείται την παύση/παραίτηση ή μη του ορκωτού ελεγκτή λογιστή ή ελεγκτικής εταιρείας στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Λ.Τ.Ε.
- Η παύση/παραίτηση του ορκωτού ελεγκτή λογιστή ή της ελεγκτικής εταιρείας ισχύει από την έγκρισή της από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Λ.Τ.Ε.

Επιπλέον, κάθε οντότητα δημοσίου συμφέροντος διαθέτει επιτροπή ελέγχου η οποία αποτελείται από τρία τουλάχιστον μέλη³⁴⁴. Η επιτροπή ελέγχου αποτελεί:

- α) επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου της ελεγχόμενης οντότητας, η οποία αποτελείται από μη εκτελεστικά μέλη του, είτε
- β) ανεξάρτητη επιτροπή, η οποία αποτελείται από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού

³⁴³ Όπως αυτή ορίζεται στην περ. 12 του αρ. 2 Ν. 4449/2017

³⁴⁴ Αρ. 44 του Ν. 4449/2017

Συμβουλίου και τρίτους, είτε

γ) ανεξάρτητη επιτροπή, η οποία αποτελείται μόνο από τρίτους.

Το είδος της επιτροπής ελέγχου, η θητεία, ο αριθμός και οι ιδιότητες των μελών της αποφασίζονται από τη γενική συνέλευση ή από ισοδύναμο αυτής όργανο. Τα μέλη της επιτροπής ελέγχου είναι στην πλειοψηφία τους ανεξάρτητα από την ελεγχόμενη οντότητα και απαιτείται να διαθέτουν επαρκή γνώση του τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η ελεγχόμενη οντότητα. Ένα τουλάχιστο ανεξάρτητο μέλος με επαρκή γνώση και εμπειρία στην ελεγκτική ή λογιστική παρίσταται υποχρεωτικώς στις συνεδριάσεις της επιτροπής ελέγχου που αφορούν στην έγκριση των οικονομικών καταστάσεων. Ο Πρόεδρος ορίζεται από τα μέλη και είναι ανεξάρτητος από την ελεγχόμενη οντότητα.». Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Κανονισμού Ε.Ε. 537/2014, οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές ή οι ελεγκτικές εταιρείες που διενεργούν υποχρεωτικούς ελέγχους οντοτήτων δημόσιου συμφέροντος υποβάλλουν γραπτώς, συμπληρωματική έκθεση προς την επιτροπή ελέγχου της ελεγχόμενης οντότητας το αργότερο μέχρι την ημερομηνία υποβολής της έκθεσης ελέγχου στην οποία εξηγούν τα αποτελέσματα του υποχρεωτικού ελέγχου και, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν και τη σχετική δήλωση ανεξαρτησίας τους.

Όσον αφορά τη συνεργασία με συναρμόδιες αρχές, η Ε.Λ.Τ.Ε., η ΤτΕ, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Υπουργείο Οικονομικών συνεργάζονται για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων τους³⁴⁵. Η καθεμία μπορεί να διαβιβάζει στις άλλες πληροφορίες ή στοιχεία που είναι χρήσιμα για το έργο τους. Επιπλέον, αναφέρεται ότι εκπρόσωπος της Ε.Λ.Τ.Ε. συμμετέχει στην Επιτροπή Στρατηγικής για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες³⁴⁶.

Η Ε.Λ.Τ.Ε. διαβουλεύεται και συνεργάζεται επίσης με την επαγγελματική ένωση των ορκωτών ελεγκτών για την έκδοση κανονιστικών πράξεων καθώς επίσης και για ελεγκτικά και λογιστικά θέματα και εκδίδει οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο της επικοινωνίας της με τις ελεγκτικές εταιρείες και τους ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές³⁴⁷.

Κάθε ελεγκτική εταιρεία είναι υποχρεωμένη να διατηρεί ένα σύστημα δικλείδων ποιότητας³⁴⁸ το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, πολιτικές και διαδικασίες για θέματα δεοντολογίας και ανεξαρτησίας καθώς και συμμόρφωση του προσωπικού της με τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας της Διεθνούς Ένωσης Λογιστών (IFAC).

Τα θέματα ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών και ελεγκτικών εταιριών ρυθμίζονται στα άρθρα 20, 21, 25 και 26 του Ν. 4449/2017, βάσει των οποίων ο ορκωτός ελεγκτής - λογιστής ή η ελεγκτική εταιρεία θεσπίζει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα οργάνωσης και διοίκησης ώστε να προλαμβάνει, να εντοπίζει, να εξαλείφει ή να διαχειρίζεται και να γνωστοποιεί οποιεσδήποτε απειλές για την ανεξαρτησία του.

Σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου-220³⁴⁹, ο υπεύθυνος ελεγκτής φέρει την ευθύνη να εφαρμόσει όλες τις απαραίτητες διαδικασίες που εξασφαλίζουν την πλήρη συμμόρφωση της ελεγκτικής ομάδας με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας και ανεξαρτησίας. Τέλος, τα υπόχρεα πρόσωπα του αρ. 5 Ν. 4557/2018 και ειδικότερα τράπεζες, ασφαλιστικές,

³⁴⁵ Αρ. 10 του Ν. 3148/2003, όπως ισχύει

³⁴⁶ Υπουργική Απόφαση 144858ΕΞ2019/18.12.2019 (ΑΔΑ 90ΕΣΗ-ΓΧΟ)

³⁴⁷ Ν. 4449/2017

³⁴⁸ Σύμφωνα με τις απαιτήσεις που προδιαγράφονται στο Διεθνές Πρότυπο Διασφάλισης Ποιότητας 1 (ΔΠΔΠ-1)

³⁴⁹ Το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 220 καθορίζει τις αρχές και της διαδικασίας της Διαχείρισης Ποιότητας για έναν Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων. Όπως όλα τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, εκδόθηκε υπό το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (IAASB)

χρηματοστηριακές εταιρείες υπόκεινται σε ετήσιο υποχρεωτικό τακτικό έλεγχο από ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές³⁵⁰.

3.2.16 Επίπεδο χρηματοοικονομικής ακεραιότητας

Τα οικονομικά εγκλήματα, λόγω της πολυπλοκότητάς τους καθίστανται ολοένα και πιο δύσκολα στον εντοπισμό και τη διερεύνησή τους με συνέπεια να έχουν αρνητική επίπτωση στην οικονομία. Τα οικονομικά εγκλήματα αφορούν σε εγκληματικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται από άτομα ή εγκληματικές οργανώσεις με σκοπό την αποκόμιση οικονομικού οφέλους με παράνομες μεθόδους. Με τον νόμο 4557/2018 ενσωματώθηκε η Οδηγία 2015/849/ΕΕ με σκοπό την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους κινδύνους που αυτές ενέχουν.

Το Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης (Ε.Σ.Ε.Δ.) εξέδωσε τον Ιούνιο του 2021 τον Ελληνικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις εταιρείες με αξίες εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά³⁵¹, ο οποίος αντικατέστησε τον Ελληνικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις Εισηγμένες Εταιρείες που είχε εκδοθεί το 2013 από το Ε.Σ.Ε.Δ.. Το Ε.Σ.Ε.Δ. το οποίο ιδρύθηκε το 2012 έχει σήμερα ως Τακτικά Μέλη την Ελληνικά Χρηματιστήρια Α.Ε. (Ε.Χ.Α.Ε.), τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.) την Ελληνική Ένωση Τραπεζών (Ε.Ε.Τ.), την Ένωση Θεσμικών Επενδυτών (Ε.Θ.Ε.) και την Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (Ε.Ε.Σ.Υ.Π.).

Επιπρόσθετα, σε πολλές κατηγορίες επαγγελματιών έχουν καταρτιστεί κώδικες δεοντολογίας όπως στους λογιστές- φοροτεχνικούς³⁵², δικηγόρους³⁵³, μεσίτες³⁵⁴, συμβολαιογράφους³⁵⁵ κ.ο.κ.. Στον Πίνακα 3.5.17.1 παρουσιάζονται οι ανακλήσεις αδειών των λογιστών-φοροτεχνικών λόγω παραβάσεων, ενώ ειδικά για τους συμβολαιογράφους ο Κώδικας προβλέπει αναλυτικά τις διαδικασίες πειθαρχικού δικαίου συμβολαιογράφων. Αξίζει ακόμη να αναφερθεί ότι από το ισχύον νομικό πλαίσιο απορρέει η υποχρέωση παροχής στις φορολογικές αρχές πληροφοριών για τα εισοδήματα και την περιουσία των οντοτήτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είτε ως φυσικά είτε ως νομικά πρόσωπα³⁵⁶, ενώ σύμφωνα με την ΠΟΛ 1033/2014, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, προσδιορίζονται τα στοιχεία και οι πληροφορίες που υποχρεούνται να υποβάλλουν τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, τα ιδρύματα πληρωμών, Ελληνικών Ταχυδρομείων, Εταιριών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, επιχειρήσεων ιδιωτικής ασφάλισης, ιδιωτικών θεραπευτηρίων, ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, εταιριών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, εταιριών παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και ύδρευσης στην Φορολογική Αρχή της χώρας, ήτοι την Α.Α.Δ.Ε.. Οι πληροφορίες και τα στοιχεία που παρέχονται από τα πληροφοριακά συστήματα της Α.Α.Δ.Ε., όπως «ΟΠΣ ELENXIS», «ICISNET», «TAXISNET», «ΣΜΤΛ&ΛΠ», καθώς και από την Εφαρμογή Αυτοματοποιημένου Ελέγχου Προσαύξησης Περιουσίας συνδράμουν στην αποτελεσματικότητα των ελέγχων τόσο μεμονωμένα όσο και συνολικά. Στα Ο.Π.Σ. ELENXIS, ICISNET, TAXISNET απεικονίζονται τα δεδομένα που παρέχουν τα εμπλεκόμενα πρόσωπα στις αρμόδιες αρχές (φορολογικές δηλώσεις, δηλώσεις ακίνητης περιουσίας κ.τ.λ.), προκειμένου

³⁵⁰ Αρ. 149 Ν. 4548/2018.

³⁵¹ Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ν. 4706/2020 και το άρθρο 4 της Απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (Απόφαση 2/905/3.3.2021 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς)

³⁵² Απόφαση Υφυπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας αρ. 57088/ΔΙΟΕ-1033/18.12.2013/ ΦΕΚ Β' 3314.

³⁵³ Κώδικας Δικηγόρων βάσει του ν.4194/2013, Α' 208, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει (έκδοση Σεπτέμβριος 2022).

³⁵⁴ Κώδικας Δεοντολογίας και Πρότυπα Καλής Πρακτικής της Ομοσπονδίας Μεσιτών Αστικών Συμβάσεων Ελλάδας

³⁵⁵ Κώδικας Συμβολαιογράφων -ν.2830/2000, ΦΕΚ Α' 96, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

³⁵⁶ Ν. 4987/2022 (ΦΕΚ Α' 167 23.7.2013), «Κύρωση Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας»

να δημιουργηθεί το οικονομικό τους προφίλ. Η λειτουργία του Σ.Μ.Τ.Λ. και Λ.Π., αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για τη διενέργεια ελέγχου, με το οποίο αποφεύγονται περιττές γραφειοκρατικές διαδικασίες και διευκολύνεται το έργο των ελεγκτών.

Όπως προαναφέρθηκε, με τον νόμο 4557/2018 ενσωματώθηκε η Οδηγία 2015/849/ΕΕ με σκοπό την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους κινδύνους που αυτές ενέχουν. Τα άρθρα 11 έως και 19 του ανωτέρω νόμου προβλέπουν τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας, που οφείλουν να ακολουθούν τα υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 5 του ν.4557/2018. Το άρθρο 6 του ίδιου ως άνω νόμου, προβλέπει τις αρμόδιες εποπτικές αρχές των ανωτέρω υπόχρεων προσώπων που είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.), η Α.Α.Δ.Ε., η Επιτροπή Εποπτείας & Ελέγχου Παιγνίων (Ε.Ε.Ε.Π.) και το Υπουργείο Δικαιοσύνης για τα υπόχρεα πρόσωπα όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 5 του ίδιου ως άνω νόμου. Οι ως άνω εποπτικοί φορείς έχουν προβεί σε κατά λόγο αρμοδιότητας ενέργειες, όπως έκδοση Αποφάσεων και Κανονισμών³⁵⁷ περί πρόβλεψης κυρώσεων, διενέργεια εκπαιδευτικών ημερίδων, ορισμό εγγράφων και στοιχείων για την πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας των συναλλασσόμενων, όπως επίσης και τη χορήγηση πρότυπων εντύπων για φυσικά και νομικά πρόσωπα (πχ KYC Form). Επιπροσθέτως, η Α.Α.Δ.Ε. πραγματοποιεί ελέγχους δέουσας επιμέλειας στο πλαίσιο της εποπτικής της αρμοδιότητας, ενώ αντίστοιχοι έλεγχοι διενεργούνται και από την Ελληνική Αστυνομία. Παραπάνω πληροφορίες σχετικά με τον Τραπεζικό Τομέα, τον Τομέα Κεφαλαιαγοράς και τον Μη Χρηματοπιστωτικό Τομέα, παρατίθενται στα αντίστοιχα κεφάλαια της έκθεσης.

Ακόμη, στο πλαίσιο εφαρμογής του ν.4170/2013 και της ενσωμάτωσης στο Εθνικό Δίκαιο της Οδηγίας 2011/16/ΕΕ του Συμβουλίου σχετικά με τη Διοικητική Συνεργασία στον τομέα της Φορολογίας (Ανταλλαγή Πληροφοριών Κατόπιν Αιτήματος, Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών, Αυθόρμητη Ανταλλαγή Πληροφοριών), η ΑΑΔΕ ως αρμόδια Υπηρεσία αξιοποιεί στοιχεία και δεδομένα που προέρχονται από Ανταλλαγή Πληροφοριών, με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της διασυννοριακής φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής.

Η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχει πρόσβαση³⁵⁸ στις πληροφορίες που διατηρούνται από τις φορολογικές αρχές, ενώ δύναται και άλλες αρχές επιβολής του νόμου όπως για παράδειγμα οι εισαγγελείς όπως ζητούν και λαμβάνουν σχετικές πληροφορίες κατά την άσκηση ερευνών περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας προβλέπει όλες τις σχετικές με φορολογικά αλλά και διαδικαστικά θέματα, κυρώσεις όπως για παράδειγμα ψευδών φορολογικών δηλώσεων, λογιστικές-φορολογικές διαφορές, κλπ., ενώ αναλυτικότερα στοιχεία και στατιστικά σχετικά με φορολογικούς ελέγχους και τα αποτελέσματα αυτών παρουσιάζονται στην μεταβλητή 18. «Αποτελεσματικότητα της Επιβολής Φορολογίας».

Στοιχεία Λογιστών – Φοροτεχνικών από το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος

³⁵⁷ Κανονισμός ΕΛ.ΤΕ (ΦΕΚ Β' 4465/29.09.2021), Κανονισμός Ε.Ε.Ε.Π. (ΦΕΚ Β' 1633/21.04.2021)

³⁵⁸ Άρθρο 49 Ν. 4557/2018 (ΦΕΚ Α' 139/30-07-2018), «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις.»

ΕΤΟΣ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΕΓΓΡΑΦΕΣ	ΕΝΕΡΓΑ ΜΕΛΗ	ΑΝΑΚΛΗΣΕΙΣ ΑΔΕΙΩΝ
2018	3348	27279	33
2019	3292	26821	8
2020	2789	27026	10
2021	3102	27428	7
2022	3006	27773	10

Πίνακας 3.5.17.1.

3.2.17 Αποτελεσματικότητα της επιβολής φορολογίας

Αρμόδια αρχή για την επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας είναι η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, η οποία συστάθηκε την 01/01/2017³⁵⁹ και αντικατέστησε τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων. Η Α.Α.Δ.Ε. απολαμβάνει λειτουργικής ανεξαρτησίας, διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας και δεν υπόκειται σε έλεγχο ή σε εποπτεία από κυβερνητικά όργανα, παρά μόνο σε κοινοβουλευτικό έλεγχο. Επιπλέον, δεν υπόκειται σε ιεραρχικό έλεγχο από τον Υπουργό Οικονομικών. Με τον τρόπο αυτό θωρακίζεται η θεσμική ανεξαρτησία της ελληνικής Φορολογικής και Τελωνειακής Διοίκησης και επιτυγχάνεται μια πιο ευέλικτη και αποτελεσματική Διοίκηση. Ο Υπουργός Οικονομικών μπορεί να υποβάλει στρατηγικές προτάσεις και να παρέχει στρατηγικές οδηγίες στην Αρχή σχετικά με το σχεδιασμό για την υλοποίηση της κυβερνητικής πολιτικής. Τα όργανα διοίκησης της Α.Α.Δ.Ε. είναι ο Διοικητής και το Συμβούλιο Διοίκησης. Το Συμβούλιο Διοίκησης είναι πενταμελές, αποτελούμενο από τον Πρόεδρο και τέσσερα ακόμη τακτικά μέλη. Οι αρμοδιότητες του Διοικητή περιγράφονται αναλυτικά στο άρθρο 14 του ν. 4389/2016 και οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου Διοίκησης στο άρθρο 9 του ν. 4389/2016.

Η Α.Α.Δ.Ε. έχει ως αποστολή τον προσδιορισμό, τη βεβαίωση και την είσπραξη των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών δημοσίων εσόδων, που άπτονται του πεδίου των αρμοδιοτήτων της, την προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου και την παράλληλη παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Κάθε έτος η Α.Α.Δ.Ε. δημοσιεύει Επιχειρησιακό Σχέδιο το οποίο βρίσκεται σε ευθυγράμμιση με τον στρατηγικό σχεδιασμό της και είναι ιδιαίτερα φιλόδοξο και απαιτητικό ως προς τους στόχους και τις δράσεις που περιλαμβάνει προς υλοποίηση.

Αρμόδιες για την επιβολή φορολογίας είναι η Γενική Διεύθυνση Φορολογίας και η Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Λειτουργιών σε συνεργασία με Αυτοτελή Τμήματα και Διευθύνσεις απευθείας υπαγόμενες στον Διοικητή (εφεξής «Φορολογική Διοίκηση»). Στον ιστότοπο της Α.Α.Δ.Ε. απεικονίζεται αναλυτικά και το σχετικό οργανόγραμμα³⁶⁰.

Με τις διατάξεις της υπ. αριθ. Δ.ΟΡΓ.Α 1059459 ΕΞ 2020/28-05-2020 (ΦΕΚ Β' 2240/11-06-20) Απόφασης του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. τροποποιήθηκε η απόφαση Δ.ΟΡΓ.Α 1036960 ΕΞ 2017/10.03.2017 ως προς τον ανακαθορισμό της δομής και των αρμοδιοτήτων της Διεύθυνσης Ελέγχων. Σύμφωνα με τη παρ.2 του άρθρου 28 της ως άνω απόφασης δημιουργήθηκε διακριτό τμήμα (Τμήμα Ι'³⁶¹) για την αντιμετώπιση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στις αρμοδιότητες του οποίου μεταξύ άλλων,

³⁵⁹ Ν. 4389/2016.

³⁶⁰ <https://www.aade.gr/menoy/aade/organogramma>

³⁶¹ Τμήμα Δ' της Διεύθυνσης Ελεγκτικών Διαδικασιών (ΔΙ.ΕΛ.ΔΙ.) της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογίας (ΓΔΦ) σύμφωνα με την Δ.ΟΡΓ. Α 1121847 ΕΞ 2022

συμπεριλαμβάνεται ο συντονισμός και η υποστήριξη των ενεργειών της Α.Α.Δ.Ε., ως αρμόδιας αρχής για την εποπτεία των υπόχρεων προσώπων του ν.4557/18, των ελέγχων των υπόχρεων προσώπων, καθώς και η κατάρτιση σχετικών αποφάσεων, εγκυκλίων και οδηγιών, όπως επίσης της τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από το θεσμικό πλαίσιο περί αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, κατά λόγο αρμοδιότητας, καθώς και η κατάρτιση σχετικών αποφάσεων, εγκυκλίων και οδηγιών.

Η Φορολογική Διοίκηση στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της μπορεί να λαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες από φορολογούμενους και από τρίτους χρησιμοποιώντας μεθόδους που προβλέπονται στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας³⁶² (Κ.Φ.Δ.), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Ο Κ.Φ.Δ. προβλέπει ένα πολύ μεγάλο εύρος φορολογικών διατάξεων, όπως το φορολογικό μητρώο, την τήρηση λογιστικών αρχείων, την υποβολή δηλώσεων, τους φορολογικούς ελέγχους, τον προσδιορισμό και είσπραξη του φόρου, τις παραβάσεις και τα σχετικά πρόστιμα, κ.α.

Με πρωταρχικό στόχο την ενίσχυση της συμμόρφωσης των φορολογουμένων και την ευαισθητοποίησή τους ως προς την έγκαιρη και έγκυρη εκπλήρωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων, την ενδυνάμωση της φορολογικής συνείδησης και την διαμόρφωση μιας νέας κουλτούρας φορολογικής συμπεριφοράς, οι δράσεις φορολογικής συμμόρφωσης επικεντρώθηκαν στην υπενθύμιση και προτροπή των συναλλασσόμενων ως προς την εκπλήρωση των φορολογικών καθηκόντων τους, δίνοντας ώθηση και στην αύξηση της εκούσιας συμμόρφωσης. Στα Επιχειρησιακά Σχέδια της Α.Α.Δ.Ε. ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και σε δράσεις διασταυρώσεων, που πραγματοποιούνται σε σημαντικούς τομείς της φορολογίας, με αξιοποίηση στοιχείων από ίδιες ή τρίτες πηγές.

Η ψηφιακή πλατφόρμα myDATA είναι η πλατφόρμα των Ηλεκτρονικών Βιβλίων Α.Α.Δ.Ε., στα οποία παρακολουθείται το σύνολο των συναλλαγών εσόδων / εξόδων των επιχειρήσεων και λοιπών οντοτήτων που τηρούν Λογιστικά Αρχεία κατά τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π.) και απεικονίζεται το λογιστικό και φορολογικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων, όπως προκύπτει από τα δεδομένα των Ηλεκτρονικών Βιβλίων. Αφορά όλες τις Επιχειρήσεις και λοιπές οντότητες που τηρούν Λογιστικά Αρχεία κατά τα Ε.Λ.Π. και σύμφωνα με τις ειδικότερες προβλέψεις του νόμου. Το myDATA, αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά έργα της Α.Α.Δ.Ε., εγχείρημα το οποίο ξεκίνησε το 2018 και μέχρι σήμερα συνεχώς εξελίσσεται, ενώ έχει διενεργηθεί πληθώρα εκπαιδευτικών ημερίδων και σεμιναρίων με σκοπό την κατανόηση και κατ' επέκταση την φορολογική συμμόρφωση από πλευράς φορολογούμενων.

Η διενέργεια φορολογικών ελέγχων και η ενίσχυση των μέσων και μηχανισμών ελέγχου, εντάσσονται στις κατασταλτικές δράσεις της φορολογικής διοίκησης για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Στον πίνακα **3.5.18.1** παρουσιάζονται το πλήθος και το αναλογούν ποσό βεβαίωσης αυτών (συμπεριλαμβανομένων και των προστίμων), το πλήθος μερικών επιτόπιων ελέγχων, όπως επίσης και το πλήθος των Εμφανών Ελέγχων και Ερευνών από τις Υπηρεσίες Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.).

Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξημένης βαρύτητας διενεργούνται από ειδικές υπηρεσίες³⁶³ της Φορολογικής Διοίκησης. Οι υποθέσεις ελέγχονται κατά προτεραιότητα με βάση κριτήρια ανάλυσης κινδύνου, στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές πληροφόρησης και σε

³⁶² Ν. 4987/2022.

³⁶³ Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.), Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.), Υπηρεσίες Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.)

εξαιρετικές περιπτώσεις με βάση άλλα κριτήρια, τα οποία καθορίζονται με απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. και δε δημοσιοποιούνται. Όλα τα ελεγκτικά βήματα καταχωρούνται στο Ο.Π.Σ. Elenxis, από την έκδοση της εντολής ελέγχου έως την επίδοση της έκθεσης ελέγχου και την πράξη προσδιορισμού του φόρου, γεγονός που ενισχύει τη διαφάνεια της διαδικασίας.

Στις ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις της Α.Α.Δ.Ε. παρουσιάζεται αναλυτικά το έργο των ελεγκτικών κέντρων της Φορολογικής Διοίκησης, κάνοντας εκτενή αναφορά, στην δομή, τα μέσα αλλά και το προσωπικό που απασχολείται σε φορολογικούς ελέγχους. Επίσης, μέσω έκδοσης Εγκυκλίων και Αποφάσεων θεσπίζονται τα προγράμματα ελέγχου επιχειρήσεων που τηρούν είτε διπλογραφικά είτε απλογραφικά λογιστικά βιβλία³⁶⁴.

Επιπρόσθετα, στον πίνακα **3.5.18.2** παρουσιάζεται η Παρακολούθηση της Φορολογικής Διοίκησης αναφορικά με τις Υποθέσεις της Αρχής του άρθρου 47 του ν.4557/2018. Αναλυτικότερα, η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποστέλλει πληροφοριακά δελτία για φορολογούμενους με ύποπτη συναλλακτική δραστηριότητα προς την Φορολογική Διοίκηση, η οποία ως αρμόδια για τον φορολογικό έλεγχο Αρχή, προβαίνει στις κατά λόγο αρμοδιότητας ενέργειες, αναλόγως τις πληροφορίες που λαμβάνει.

Στον πίνακα **3.5.18.3** παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία μηνυτήριων αναφορών ως προς τα αδικήματα του άρθρου 66 του Κ.Φ.Δ. (εγκλήματα φοροδιαφυγής) και αναφορές του ν. 4557/2018 κατά τα έτη 2018-2022.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες απαιτήσεις για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την είσπραξη δημοσίων εσόδων, ο αριθμός των ελεγκτών βεβαίωσης και αναγκαστικής είσπραξης κρίνεται επαρκής. Οι υπάλληλοι της Φορολογικής Διοίκησης παρακολουθούν εκπαιδευτικά σεμινάρια επί του αντικειμένου τους, ενώ από την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας κατά το έτος 2017 της Φορολογικής και Τελωνειακής Ακαδημίας (ΦΟ.Τ.Α.), διενεργείται υποχρεωτική εισαγωγική εκπαίδευση για τους ελεγκτές βεβαίωσης και είσπραξης, όπως επίσης, ανά τακτά χρονικά διαστήματα οι υπάλληλοι της Φορολογικής Διοίκησης παρακολουθούν προγράμματα με σκοπό την συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση τους. Ως στόχος έχει τεθεί η σημαντική ενίσχυση του συνόλου του ανθρωπίνου δυναμικού της, εντός του 2023 (Προκήρυξη για πρόσληψη περίπου 800 υπαλλήλων), σε συνέχεια των προσλήψεων που διενεργήθηκαν το 2019 (Προκήρυξη για πρόσληψη περίπου 550 υπαλλήλων). Ο πίνακας **3.5.18.4** παρουσιάζει το πλήθος προσωπικού της Φορολογικής Διοίκησης, των ειδικών ελεγκτικών υπηρεσιών αυτής και της Φορολογικής και Τελωνειακής Ακαδημίας (Φ.Ο.Τ.Α.).

Προς ενίσχυση της διαφάνειας και την καταπολέμηση της διαφθοράς η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση της λειτουργίας των Υπηρεσιών της Αρχής και στην ενίσχυση της δυνατότητας επίτευξης των στρατηγικών στόχων της, κυρίως μέσω της αξιολόγησης των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, των μηχανισμών ελέγχου (συστημάτων εσωτερικού ελέγχου) και της διακυβέρνησης. Στον πίνακα **3.5.18.5** παρουσιάζεται το έργο των εσωτερικών ελέγχων.

Αρμοδιότητα φορολογικού ελέγχου έχει επίσης και η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, η οποία εκπονεί ειδικό ετήσιο επιχειρησιακό σχέδιο δράσης³⁶⁵, βάσει του οποίου διενεργεί

³⁶⁴ ΠΟΛ 1067/2018 και Α.1293/2019.

³⁶⁵ <https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/diefthynsi-oikonomikis-astynomias-d-o-a/diefthynsi-oikonomikis-astynomias-etisies-ektheseis/>

στοχευμένους φορολογικούς ελέγχους, έπειτα από επεξεργασία πληροφοριών. Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής αποτελεί βασική προτεραιότητα και στόχο της Δ.Ο.Α. Ο πίνακας 3.5.18.6 παρουσιάζει το πλήθος των υποθέσεων για τις οποίες σχηματίσθηκαν δικογραφίες, είτε κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, είτε αυτεπαγγέλτως.

Τέλος, με το ν.4512/2018³⁶⁶ συστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.), υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών. Ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος έχει επιφορτιστεί με την καθοδήγηση και το συντονισμό λειτουργίας της υπηρεσίας και αποστολή της είναι αποκλειστικά η διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την εξακρίβωση τέλεσης φορολογικών εγκλημάτων και οποιωνδήποτε συναφών οικονομικών εγκλημάτων που βλάπτουν τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της Ε.Ε.

Πίνακας 3.5.18.1

Φορολογικοί Έλεγχοι Α.Α.Δ.Ε.	2018	2019	2020	2021	2022
Πλήθος Φορολογικών Ελέγχων από τα Ελεγκτικά Κέντρα και τις ΔΟΥ	26.364	27.058	24.363	23.990	25.031
Βεβαίωση από Φορολογικούς Ελέγχους	€1,9 δις	€1,5 δις	€1,6 δις	€3,3 δις*	€1,7 δις
Πλήθος Μερικών Επιτόπιων ελέγχων από ΔΟΥ και ΥΕΔΔΕ**	86.092	79.216	49.177	64.439	86.588
Πλήθος Εμφανών Ελέγχων από ΥΕΔΔΕ***	19.740	5.739	5.640	9.035	-
Πλήθος Ερευνών από ΥΕΔΔΕ****	972	812	1.229	1.108	1.108

Στοιχεία από Απολογιστικές Εκθέσεις Α.Α.Δ.Ε. 2018-2022

*Η αυξημένη τιμή κατά το έτος 2021 οφείλεται, κατά κύριο λόγο, σε βεβαίωση περίπου 1,4 δις € από μια υπόθεση ελέγχου κατά το μήνα Δεκέμβριο.

** Διαφοροποίηση από Φορολογικούς Ελέγχους (1^η Κατηγορία)

***Έλεγχοι που διεξάγονται με διακριτικά.

****Αφορά πλήθος ερευνών και όχι ελέγχων.

³⁶⁶ ΦΕΚ Α'5-17.01.2018

Πίνακας 3.5.18.2

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΓΤΡΑΦΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΡΧΗΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΕΓΤΡΑΦΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΕΝΤΟΛΗ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΟΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ	ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΑ ΠΟΣΑ
01/01/2018 - 31/12/2018	368	803	732	378	26.917.756,67
01/01/2019 - 31/12/2019	481	1.413	509	380	87.147.312,68
01/01/2020 - 31/12/2020	259	706	393	267	36.795.207,48
01/01/2021 - 31/12/2021	124	430	390	358	982.649.482,79*
01/01/2022 - 31/12/2022	104	496	253	288	177.470.407,79

Στοιχεία από Tax Admin December 2022 (www.aade.gr - Δείκτες/KPIs)

*Η αυξημένη τιμή κατά το έτος 2021 οφείλεται, κατά κύριο λόγο, σε βεβαίωση περίπου 0,9 δις € από μια υπόθεση ελέγχου κατά το μήνα Δεκέμβριο.

Πίνακας 3.5.18.3

Μηνυτήριες Αναφορές ως προς τα εγκλήματα φοροδιαφυγής του άρθρου 66 του Ν.4987/2022 και Αναφορές του Ν.4557/2018	2018	2019	2020	2021	2022
Πλήθος μηνυτηρίων αναφορών από Δ.Ο.Υ, Ελεγκτικά Κέντρα (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ, ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π) και Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.	1.049	990	1.336	1.909	1.464
Πλήθος αναφορών για βεβαιωμένη φοροδιαφυγή άνω των 50.000 € προς Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας βάσει του Ν.4557/2018	212	211	214	437	376
Πλήθος αναφορών για χρέη προς το Δημόσιο άνω των 200.000 € προς Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας βάσει του Ν.4557/2018	1.280	1.061	862	821	604

Στοιχεία από Tax Admin December 2022 (www.aade.gr - Δείκτες/KPIs)

Πίνακας 3.5.18.4

Αριθμός Προσωπικού ΑΑΔΕ.	2018	2019	2020	2021	2022
Φορολογική Διοίκηση	7.423	7.269	7.079	7.434	7.020
Ελεγκτές Βεβαίωσης & Είσπραξης	2.164	2.490	2.239	2.576	2.,425
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.*	184	181	173	169	164
Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.*	237	235	247	232	203
Υ.Ε.ΔΔΕ.*	335	371	388	390	378
Φ.Ο.Τ.Α.**	25	29	37	40	40

Στοιχεία από Tax Admin December 2021 & 2022 (www.aade.gr – Δείκτες/KPIs)

*Περιλαμβάνεται στο πλήθος των Ελεγκτών Βεβαίωσης & Είσπραξης

**Αφορά το πλήθος των υπαλλήλων και των μόνιμων εκπαιδευτών.

Πίνακας 3.5.18.5

Εσωτερικοί Έλεγχοι ΑΑΔΕ.	2018	2019	2020	2021	2022
Πλήθος Εσωτερικών Ελέγχων	29	29	32	40	40
Πλήθος Ελέγχων Περιουσιακής Κατάστασης	δ/υ	δ/υ	83	85	84
Πλήθος Ελέγχων για εντοπισμό ποινικών αδικημάτων και πειθαρχικών παραπτώματων	δ/υ	δ/υ	100	103	92
Πλήθος Υπαλλήλων που παραπέμφθηκαν στο Πειθαρχικό Συμβούλιο της ΑΑΔΕ.	54	56	45	51	62
Πλήθος Υπαλλήλων που εξέπεσαν αυτοδίκαια λόγω αμετάκλητης ποινικής απόφασης.	9	4	1	1	2

Στοιχεία από Απολογιστικές Εκθέσεις Α.Α.Δ.Ε. 2018-2022

Πίνακας 3.5.18.6

Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας	2018	2019	2020	2021	2022
Δικογραφίες κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας ή αυτεπαγγέλτως, στο πλαίσιο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής	149	342	267	235	182

Στοιχεία από Ετήσιες Εκθέσεις Δ.Ο.Α. 2018-2022

3.2.18 Επίπεδο τυποποίησης της οικονομίας

3.2.18.1 Η παραοικονομία στην Ελλάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ

Η παραοικονομία της Ελλάδας είναι μεν από τις υψηλότερες στην ΕΕ, όμως τα στοιχεία δείχνουν ότι η τάση της είναι πτωτική από έτος σε έτος. Εκτιμάται ότι την περίοδο 1999-2007, κατά μέσο όρο, το 27.5% του ΑΕΠ έμεινε αφορολόγητο στην Ελλάδα. Το ποσοστό αυτό με την πάροδο των ετών παρουσιάζει πτωτική τάση. Ενδεικτικά, το 2017, η παραοικονομία της Ελλάδας κυμάνθηκε μεταξύ 14 και 21,5 % του δηλωθέντος ΑΕΠ - ανάλογα με τη μεθοδολογία³⁶⁷.

3.2.18.2 Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με την τυποποίηση της οικονομίας και η αποτελεσματικότητα εφαρμογής του

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιανουαρίου 2017. Βασικός στόχος της σύστασής της ήταν να συμβάλει στους τομείς της είσπραξης των φόρων και της φορολογικής συμμόρφωσης. Σύμφωνα με τις εξουσιοδοτικές διατάξεις του Νόμου 4389/2016, η ΑΑΔΕ απολαμβάνει επιχειρησιακής ανεξαρτησίας, διοικητικής και οικονομικής αυτονομίας και δεν υπόκειται σε έλεγχο ή άμεση εποπτεία από κυβερνητικά όργανα ή οποιαδήποτε άλλη διοικητική αρχή.

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της ΑΑΔΕ είναι η λήψη και η εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών υπηρεσιών της, στους τομείς της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου, της φορολογικής απάτης και της παραοικονομίας, της εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, της βεβαίωσης και είσπραξης και της βελτίωσης της εισπραξιμότητας των δημοσίων εσόδων.

Στο πλαίσιο αυτό θεσπίστηκε η υποχρεωτική εξόφληση μέσω του τραπεζικού συστήματος³⁶⁸ κάθε τιμολογίου άνω των 500 ευρώ που εκδίδεται για πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες, μέτρο το οποίο αποσκοπεί τόσο στην αποτροπή της έκδοσης και λήψης εικονικών φορολογικών στοιχείων, όσο και στη διαφάνεια των συναλλαγών και την ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος. Επίσης ο ανώτατος φορολογικός συντελεστής για το προσωπικό εισόδημα μειώθηκε το 2019 σε 44%, ο συντελεστής στο εισόδημα από επιχειρήσεις μειώθηκε το 2019 σε 24% και στις πωλήσεις ο φορολογικός συντελεστής είναι πλέον 24%

³⁶⁷ IMF (2019), <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2019/341/article-A003-en.xml>

³⁶⁸ περ.ιζ της παρ.1 του άρθρου 54 του ν. 4987/22 (ΦΕΚ Α' 206/2022)

Περαιτέρω, τα Ηλεκτρονικά Βιβλία της ΑΑΔΕ αποτελούν ένα πολύ σημαντικό βήμα ψηφιακού μετασχηματισμού της Φορολογικής Διοίκησης και της σχέσης της με τις επιχειρήσεις. Η ψηφιακή πλατφόρμα myDATA (my Digital Accounting and Tax Application), με την οποία η ΑΑΔΕ εισάγει τα ηλεκτρονικά βιβλία στην καθημερινότητα των επιχειρήσεων, αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά έργα της ΑΑΔΕ, εγχείρημα το οποίο ξεκίνησε το 2018 και μέχρι σήμερα συνεχώς εξελίσσεται, ενώ έχουν διενεργηθεί πληθώρα εκπαιδευτικών ημερίδων και σεμιναρίων με σκοπό την κατανόηση και κατ' επέκταση την φορολογική συμμόρφωση από πλευράς φορολογούμενων. Στόχος η διασφάλιση της διαφάνειας των συναλλαγών και η δημιουργία του προφίλ των επιχειρήσεων σύμφωνα με τις συναλλαγές εσόδων και εξόδων που διενεργούν και τη δημιουργία ενός risk analysis για στοχευμένους ελέγχους με στόχο την πάταξη φαινομένων παραοικονομίας.

ι. Μέτρα για την ενθάρρυνση χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών:

Στον τομέα της φορολογίας εισοδήματος έχουν ληφθεί μέτρα για την ενθάρρυνση της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής³⁶⁹. Ενδεικτικά :

Το απαιτούμενο ποσό δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής για κάθε φορολογικό έτος ορίζεται σε ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) του πραγματικού εισοδήματος που προέρχεται από μισθωτή εργασία -συντάξεις και επιχειρηματική δραστηριότητα και μέχρι είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ δαπανών.

Επιπλέον, κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των πεντακοσίων (500) ευρώ, αποτελεί μη εκπιπτόμενη επιχειρηματική δαπάνη εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής³⁷⁰.

Επισημαίνεται ότι η Ελλάδα είναι το κράτος μέλος ΕΕ με το χαμηλότερο όριο χρήσης μετρητών στις εμπορικές συναλλαγές (500 ευρώ). Η επιβολή περιορισμών στη μεταφορά κεφαλαίων και στην ανάληψη μετρητών το 2015 (η πλήρης άρση τους έγινε τον Σεπτέμβριο 2019) έφερε αύξηση στη χρήση συναλλαγών με πλαστικό χρήμα. Οι πληρωμές με κάρτα την περίοδο της πανδημίας κατέγραψαν ανοδική πορεία για όλους τους τύπους καρτών. Η επίδραση της πανδημίας φαίνεται να έχει μόνιμα χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με την έκθεση του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)³⁷¹, η συνολική αξία εγχώριων συναλλαγών με ελληνικές κάρτες ξεπέρασε την αξία αναλήψεων μετρητών για πρώτη φορά το 2022.

Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ). Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ
Σημείωση: Τα στοιχεία αφορούν εγχώριες κάρτες. Η αξία συναλλαγών αφορά εγχώριες πληρωμές, καθώς και εγχώριες αναλήψεις μετρητών με κάρτες που έχουν εκδοθεί στην Ελλάδα.

Πηγή: ΕΚΤ, ΕΕΤ Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ. Σημείωση: Τα στοιχεία αφορούν εγχώριες κάρτες. Τα στοιχεία για το 2022 είναι προσωρινά και προέρχουν από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ).

³⁶⁹ παρ. 6 του άρθρου 15 του ΚΦΕ

³⁷⁰ περ. β' του άρθρου 23 του ΚΦΕ

³⁷¹ http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_03042023_PRE_GR.pdf (Απρίλιος 2023)

Η περαιτέρω εξάπλωση των ηλεκτρονικών πληρωμών στην Ελλάδα μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τα δημόσια έσοδα, με ευρύτερα θετικές συνέπειες για την οικονομική και κοινωνική ευημερία. Σημειώνεται ότι, η εξάπλωση των ηλεκτρονικών πληρωμών στην Ελλάδα έχει σημαντικά θετική επίδραση στα φορολογικά έσοδα³⁷². Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2019, τα συνολικά έσοδα από ΦΠΑ αυξήθηκαν κατά 9,7% (€1,57 δισεκ.), ενώ η συνολική αξία συναλλαγών με κάρτα αυξήθηκε κατά 13,3% (€3,07 δισεκ.). Η συνολική δε επίδραση της διείσδυσης από τη χρήση καρτών στα φορολογικά έσοδα είναι υψηλότερη, εάν ληφθούν υπόψη οι δευτερογενείς επιδράσεις από τη φορολογία εισοδήματος³⁷³.

Στην Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής Ιουνίου 2023 της Τράπεζας της Ελλάδας αναφέρονται για τη χρήση καρτών (αύξηση ηλεκτρονικών συναλλαγών) μεταξύ άλλων τα εξής : η απόδοση των φορολογικών εσόδων αντανακλά και μια σειρά θετικών επιδράσεων μόνιμου και διαρθρωτικού χαρακτήρα, όπως η διευρυμένη χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών, οι μακροχρόνιες τάσεις στην καταναλωτική συμπεριφορά, αλλά και η αναβάθμιση των εργαλείων της φορολογικής διοίκησης.

Η αυξημένη χρήση των ηλεκτρονικών συναλλαγών έχει συμβάλει καθοριστικά στη βελτίωση της απόδοσης των εσόδων ΦΠΑ, καθώς είναι ανιχνεύσιμες –σε αντίθεση με τις συναλλαγές με μετρητά– γεγονός που διευκολύνει το έργο των ελεγκτικών μηχανισμών και περιορίζει τα περιθώρια φοροδιαφυγής. Η χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών ενισχύθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Είναι ενδεικτικό ότι το μερίδιο της ιδιωτικής κατανάλωσης που δαπανάται μέσω καρτών πληρωμών αυξήθηκε από περίπου 20% το 2019 σε πάνω από 37% κατά τη διάρκεια του 2022.

ii. Τομέας απασχόλησης - ανεργίας

Σε ό,τι αφορά την απασχόληση, κατά το έτος 2022, καταγράφηκε η ισχυρότερη μείωση της **ανεργίας** από το 2014, κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες, από 14,7% σε 12,4%³⁷⁴. Η απασχόληση αναμένεται να επηρεαστεί ηπιότερα θετικά από την ενίσχυση των επενδύσεων, την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, την μικρότερη άνοδο κατανάλωσης και εξαγωγών. Αναμένεται περαιτέρω πτωτική τάση της ανεργίας τα επόμενα τρίμηνα, με σαφή ωστόσο τάση επιβράδυνσης. Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επιδράσεις, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται στην περιοχή του 11,0% για το 2023³⁷⁵.

Στον **τομέα της απασχόλησης**, το θεσμικό πλαίσιο³⁷⁶ συμβάλλει στην πρόληψη των αδήλων εργαζομένων και της ανασφάλιστης απασχόλησης. Προβλέπει: α) σημαντική αύξηση των διοικητικών κυρώσεων για αδήλωτη εργασία και μη καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, β) την ευθύνη των αρχών κοινωνικής ασφάλισης να ελέγχουν εντός 30 ημερών αν οι ασφαλιστικές εισφορές καταβλήθηκαν από τις επιχειρήσεις, και γ) την άμεση καταγραφή κάθε μεταβολής των ωρών εργασίας των εργαζομένων μέσω του πληροφοριακού συστήματος «ΕΡΓΑΝΗ»³⁷⁷.

³⁷² Εκθέσεις IOBE 2015, 2018, 2021 και της Τράπεζας της Ελλάδας, 2017)

³⁷³ IOBE, «Ηλεκτρονικές πληρωμές στην Ελλάδα: Πολιτικές και επιδράσεις στη χρήση καρτών, 2015-2020, Μάρτιος 2021.

³⁷⁴ Το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων στον ιδιωτικό τομέα ήταν θετικό κατά 72,9 χιλ. άτομα το 2022, αλλά χαμηλότερο συγκριτικά με το θετικό ισοζύγιο του 2021 (+133,1 χιλ.). Οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη άνοδο στην απασχόληση ήταν ο Τουρισμός (+52,2 χιλ. απασχολούμενοι), η Εκπαίδευση (+32,3 χιλ.), η Μεταποίηση (+22,9 χιλ.) και το Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+19,9 χιλ.). Ο εποχικά διορθωμένος δείκτης μισθολογικού κόστους σημείωσε ετήσια αύξηση το 2022 κατά 1,5%. (IOBE, 2023)

³⁷⁵ http://iobe.gr/docs/economy/ECO_Q1_2023_REP_GR.pdf (IOBE, 2023)

³⁷⁶ Ν. 4225/2014

³⁷⁷ Άρθρο 55 ν. 4310/2014

Επίσης στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής εν γένει και ειδικότερα της απασχόλησης και της μείωσης της ανεργίας σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (πρώην Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού- ΟΑΕΔ) καθώς παρέχει πληροφόρηση σχετικά με το εργατικό δυναμικό και τους ανέργους, τον επαγγελματικό προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού, την παροχή τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τον συσχετισμό μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας, καθώς και την καταβολή παροχών, όπως επιδόματα ανεργίας, επιδόματα μητρότητας κ.ο.κ.³⁷⁸.

iii. Έλεγχοι – πληροφοριακές υποδομές

Ως προς την εντατικοποίηση των ελέγχων της αγοράς θα πρέπει να αναφερθεί ότι το έτος 2020 συστάθηκε η Διύπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς (ΔΙ.Μ.Ε.Α.)³⁷⁹ η οποία αποτελεί ελεγκτική υπηρεσία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Πιο συγκεκριμένα, η ΔΙ.Μ.Ε.Α αποτελεί έναν ενοποιημένο και ισχυρό ελεγκτικό μηχανισμό, με έμφαση στην αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου προϊόντων και υπηρεσιών. Στο πεδίο εφαρμογής του, εντάσσεται η προστασία της εσωτερικής αγοράς, η οποία συνίσταται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας, στην προστασία του καταναλωτή από επικίνδυνα παράνομα αγαθά και υπηρεσίες που διακινούνται και προσφέρονται στο εσωτερικό της χώρας, στην ενίσχυση της εθνικής ασφάλειας, μέσω της καταπολέμησης των παράνομων κυκλωμάτων εμπορίας και διακίνησης αγαθών και υπηρεσιών, στην προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας, στη δημιουργία υπεραξίας των εμπορικών σημάτων, στην αύξηση των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων και στην αύξηση των δημοσίων εσόδων.

Εξετάζοντας τέλος τις **πληροφοριακές υποδομές και τη διαφάνεια**, επισημαίνεται ότι στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας συμπεριλαμβάνεται η δέσμευση για περαιτέρω εκσυγχρονισμό και ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Οι αριθμοί αναδεικνύουν το εύρος του μετασχηματισμού στο Ελληνικό Δημόσιο τα τελευταία χρόνια. Η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού αποτυπώνεται στα αποτελέσματα της πύλης Gov.gr, που δημιουργήθηκε τον Μάρτιο 2020 και συγκέντρωσε 501 ψηφιακές υπηρεσίες που παρείχε το Ελληνικό Δημόσιο. Τον Απρίλιο 2023 οι ψηφιακές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Gov.gr ξεπερνούν τις 1.530, ενώ διαρκώς προστίθενται νέες. Το 2018 οι ψηφιακές συναλλαγές των πολιτών με το Δημόσιο ήταν 8.800.000, το 2022 έφτασαν τα 772 εκατομμύρια και, αθροίζοντας και τις οικονομικές ψηφιακές συναλλαγές ο αριθμός αυτός ξεπερνά κατά πολύ το 1 δισεκατομμύριο³⁸⁰.

Στις ανωτέρω ψηφιακές υπηρεσίες για την επίτευξη διαφάνειας στις συναλλαγές μέσω της ψηφιοποίησης των διαδικασιών συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων : α) η υπηρεσία "Συστηθείτε" (KYC- Know Your Customer) που προσφέρει ψηφιακή εναλλακτική στην προσκόμιση εγγράφων σε πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς για τη βεβαίωση στοιχείων στο πλαίσιο του κανονισμού για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, β) το ηλεκτρονικό τιμολόγιο στις δημόσιες συμβάσεις, γ) το εθνικό μητρώο επικοινωνίας, δ) το σύστημα ιχνηλασιμότητας καπνικών προϊόντων.

3.2.19 Διαθεσιμότητα αξιόπιστου μηχανισμού ταυτοποίησης

³⁷⁸ <https://ec.europa.eu/social/ajax/BlobServlet?docId=18164&langId=en>

³⁷⁹ Ν.4712/2020 (ΦΕΚ Α' 146), ο οποίος τροποποιήθηκε με το ν. 4753/2020 (ΦΕΚ Α' 227)

³⁸⁰ Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού2020-2025 <https://digitalstrategy.gov.gr/>

Από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης έχει εκπονηθεί και υλοποιείται η εθνική στρατηγική για τον ψηφιακό μετασχηματισμό του συνόλου της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας με συγκεκριμένους στόχους, σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζονται στη Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025³⁸¹. Στο πλαίσιο του εν λόγω μετασχηματισμού, εντάσσεται και η έκδοση ψηφιακών ταυτοποιητικών εγγράφων³⁸², καθώς και η δυνατότητα εξ αποστάσεως εξακρίβωσης της ταυτότητας και των τυχόν ειδικών χαρακτηριστικών (εξ αποστάσεως ταυτοποίηση) του φυσικού προσώπου που αιτείται την έκδοση εγκεκριμένου πιστοποιητικού για υπηρεσία εμπιστοσύνης με χρήση ηλεκτρονικών μέσων, όταν δεν υπάρχει φυσική παρουσία του προσώπου αυτού στο χώρο ταυτοποίησης³⁸³.

3.2.19.1 Έκδοση εγγράφων ταυτοποίησης Ελλήνων πολιτών

Ειδικότερα, οι Έλληνες πολίτες άνω των δώδεκα ετών υποχρεούνται να εκδίδουν Δελτίο Αστυνομικής Ταυτότητας³⁸⁴, να το φέρουν πάντοτε μαζί τους και να το επιδεικνύουν όταν ζητείται από τις Αστυνομικές Αρχές. Ισοδύναμα με την αστυνομική ταυτότητα έγγραφα ταυτοποίησης θεωρούνται για τους Έλληνες πολίτες το ελληνικό διαβατήριο, η άδεια ικανότητας οδήγησης και το ασφαλιστικό βιβλιário κάθε ασφαλιστικού φορέα³⁸⁵. Η επίδειξη του ψηφιακού δελτίου ταυτότητας και της ψηφιακής άδειας ικανότητας οδήγησης, τα οποία εκδίδονται μέσω της εφαρμογής για κινητές συσκευές Gov.gr Wallet³⁸⁶, ισοδυναμεί με την επίδειξη του αντίστοιχου φυσικού ταυτοποιητικού εγγράφου³⁸⁷.

Η Ελληνική Αστυνομία, έχει την ευθύνη για την έκδοση των δελτίων αστυνομικής ταυτότητας των Ελλήνων πολιτών, τα οποία από 25-09-2023 εκδίδονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές που ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1157, με ιδιαίτερα αναβαθμισμένα χαρακτηριστικά ασφαλείας³⁸⁸.

Επίσης, η Διεύθυνση Διαβατηρίων και Εγγράφων Ασφαλείας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας είναι αρμόδια για την έκδοση των ελληνικών διαβατηρίων, των αδειών ικανότητας οδήγησης, αλλά και έτερων εγγράφων ασφαλείας (ημεδαπών και αλλοδαπών)³⁸⁹, τα οποία φέρουν ομοίως υψηλά χαρακτηριστικά ασφαλείας. Στην ιστοσελίδα της εν λόγω Διεύθυνσης³⁹⁰ υπάρχει παρουσίαση των κυριότερων μέτρων ασφαλείας των ελληνικών διαβατηρίων, ενώ υφίσταται και εφαρμογή που παρέχει τη δυνατότητα εξακρίβωσης εάν ένας αριθμός ελληνικού διαβατηρίου αντιστοιχεί σε διαβατήριο που αναζητείται από τις Αρχές.

Επιπροσθέτως, στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υφίσταται διαδικτυακό δημόσιο μητρώο γνήσιων εγγράφων ταυτότητας και ταξιδιωτικών εγγράφων (PRADO)³⁹¹, του οποίου η πρόσβαση είναι ελεύθερη, όπου αναφέρονται και απεικονίζονται τα κοινοποιήσιμα

³⁸¹ Βλ. Ιστοσελίδα <https://digitalstrategy.gov.gr/>.

³⁸² Βλ. Ιστοσελίδα <https://www.gov.gr/ipiresies/polites-kai-kathemerinoteta/stoikheia-polite-kai-tautopoiatika-eggrapha>.

³⁸³ Σύμφωνα με την περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 24 του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 και την υπ' αριθ. 27499 ΕΞ 2021 από 05-08-2021 Απόφαση Υπουργού Επικρατείας (Β' - 3682)

³⁸⁴ Βλ. Ιστοσελίδα <https://www.astynomia.gr/odigos-tou-politi/dikaiologitika/ekdosi-deltiou-taftotitas/>

³⁸⁵ Σύμφωνα με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 3 του ν. 2690/1999 (Α' - 45), όπως αντικαταστάθηκαν και ισχύουν με τις διατάξεις του άρθρου 25 του ν. 3731/2008 (Α' -263)

³⁸⁶ Βλ. Ιστοσελίδα <https://www.gov.gr/ipiresies/polites-kai-kathemerinoteta/stoikheia-polite-kai-tautopoiatika-eggrapha/epharmoge-gia-kinetes-suskeues-gov-gr-wallet>.

³⁸⁷ Σύμφωνα με καθοριζόμενα στο άρθρο 80 του ν. 4954/2022 (Α' - 136).

³⁸⁸ Υπ' αριθ. 3021/19/84-μα' Απόφαση Υπουργού Προστασίας του Πολίτη «Έναρξη έκδοσης δελτίων ταυτότητας Ελλήνων πολιτών, μορφότυπου ID-1» (Β' - 5328).

³⁸⁹ Βλ. Ιστοσελίδα <https://www.passport.gov.gr/nrc/est.html> όσον αφορά το είδος των εγγράφων που εκδίδει.

³⁹⁰ Βλ. Ιστοσελίδα passport.gov.gr.

³⁹¹ Βλ. Ιστοσελίδα <https://www.consilium.europa.eu/prado/el/GRC-BO-01005/index.html>.

χαρακτηριστικά ασφαλείας των Ευρωπαϊκών ταξιδιωτικών εγγράφων, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα εξακρίβωσης γνησιότητας τους.

3.2.19.2 Έκδοση εγγράφων ταυτοποίησης υπηκόων τρίτων χωρών

Η Ελλάδα αποτελεί σημείο εισόδου μεγάλου πλήθους μεταναστών και προσφύγων από τρίτες χώρες. Οι πρόσφυγες και μετανάστες στην πλειοψηφία τους εισέρχονται στη χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα δηλωτικά της ταυτότητάς τους και υποβάλλονται σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης³⁹². Οι διαδικασίες πρώτης υποδοχής για τους υπηκόους τρίτων χωρών περιλαμβάνουν: α. την εξακρίβωση της ταυτότητας και της ιθαγένειάς τους, β. την καταγραφή τους, γ. τον ιατρικό τους έλεγχο και την παροχή της τυχόν αναγκαίας περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, δ. την ενημέρωσή τους για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, ιδίως δε για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να υπαχθούν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας και ε. τη μέριμνα για όσους ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, ώστε να υποβληθούν στην κατά περίπτωση προβλεπόμενη διαδικασία. Στις διαδικασίες πρώτης υποδοχής μπορούν με απόφαση των αρμόδιων αστυνομικών αρχών να υπάγονται και οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι συλλαμβάνονται να διαμένουν στη Χώρα παράνομα και δεν αποδεικνύουν την ιθαγένεια και την ταυτότητά τους με έγγραφο δημόσιας αρχής.

Οι αιτούντες διεθνή προστασία υποχρεούνται να παραδίδουν το ταξιδιωτικό έγγραφο ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο έχουν στην κατοχή τους και σχετίζεται με την εξέταση της αίτησης και των στοιχείων που πιστοποιούν την ταυτότητα των ιδίων και των μελών της οικογένειάς τους, τη χώρα προέλευσης και τον τόπο καταγωγής τους, καθώς και την οικογενειακή τους κατάσταση. Η αναγνώριση της ιδιότητας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας δεν προϋποθέτει απαραίτητως την υποβολή αποδεικτικών στοιχείων³⁹³. Τα ταξιδιωτικά έγγραφα που χορηγούνται από την Υπηρεσία Ασύλου σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας (καθεστώς πρόσφυγα και επικουρικής προστασίας)³⁹⁴ επιτρέπουν την ελεύθερη μετακίνηση των κατόχων τους εντός της ζώνης Schengen για μέγιστο χρονικό διάστημα 90 ημερών εντός 180 ημερών, με παράλληλη επίδειξη της άδειας διαμονής ενιαίου τύπου που χορηγείται στα άτομα αυτά³⁹⁵.

Τα έγγραφα που εκδίδονται από την Υπηρεσία Ασύλου³⁹⁶ φέρουν υψηλά χαρακτηριστικά ασφαλείας. Λόγω του εμπιστευτικού χαρακτήρα των στοιχείων των αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας, η διασταύρωση της εγκυρότητας των εγγράφων ασφαλείας που χορηγεί η Υπηρεσία Ασύλου μπορεί να πραγματοποιηθεί κατόπιν υποβολής αιτιολογημένου αιτήματος προς την Υπηρεσία και ιδίως προς την περιφερειακή υπηρεσία έκδοσης των εγγράφων. Επιπλέον, είναι δυνατός ο έλεγχος, μέσω ηλεκτρονικών υπηρεσιών³⁹⁷, της εγκυρότητας και της ισχύος του χορηγούμενου από την Υπηρεσία Ασύλου ΑΜΚΑ και ΠΑΑΥΠΑ (Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού), στοιχεία τα οποία αναγράφονται υποχρεωτικά στα Δελτία Αιτούντων Διεθνή Προστασία.

³⁹² Σύμφωνα με το άρθρο 38 του ν. 4939/2022 (Α' - 111).

³⁹³ Σύμφωνα με το άρθρο 83 παρ. 5 ν. 4939/2022 (Α' - 111).

³⁹⁴ Βάσει του άρθρου 24 του ν. 4939/2022 (Α' - 111).

³⁹⁵ Βάσει του άρθρου 23 του ν. 4939/2022 (Α' - 111).

³⁹⁶ Δελτίο Αιτούντος Διεθνή Προστασία, Ταξιδιωτικό Έγγραφο Δικαιούχου Επικουρικής Προστασίας, Ταξιδιωτικό Έγγραφο Δικαιούχου Προσφυγικού Καθεστώτος, Ταξιδιωτικό Έγγραφο Αιτούντος Διεθνή Προστασία, Άδεια Διαμονής Ενιαίου Τύπου (ΑΔΕΤ) και Άδεια Διαμονής Προσωρινής Προστασίας

³⁹⁷ ΑΜΚΑ - <https://www.amka.gr/AMKAGR/> και ΠΑΑΥΠΑ - <https://www.amka.gr/have-paaypa/>

3.2.19.3 Ταυτοποίηση πελατών από τα υπόχρεα πρόσωπα

Τα οριζόμενα στον ν. 4557/2018 υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν ως μέτρα δέουσας επιμέλειας την πιστοποίηση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη³⁹⁸. Στο πλαίσιο αυτό, οι εποπτικές αρχές έχουν εκδώσει, κατά περίπτωση, κανονιστικές αποφάσεις, με τις οποίες προβλέπονται τα κατ' ελάχιστον απαιτούμενα στοιχεία για την πιστοποίηση της ταυτότητας των φυσικών και νομικών προσώπων που συναλλάσσονται μαζί τους³⁹⁹. Επιπροσθέτως, έχει αναπτυχθεί και η Υπηρεσία eGov-KYC (Know Your Customer), η οποία προσφέρει μια ψηφιακή εναλλακτική στην προσκόμιση εγγράφων του δημοσίου, για τη βεβαίωση στοιχείων του πολίτη στα Πιστωτικά Ιδρύματα και τους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς⁴⁰⁰.

Στο πλαίσιο των ως άνω μηχανισμών ταυτοποίησης ενδεικτικά αναφέρεται ότι, στον τομέα των τυχερών παιχνιδιών που διεξάγονται μέσω διαδικτύου, κατά το έτος 2022 τέθηκαν από την Ε.Ε.Ε.Π. σε κατάσταση «Φραγής» -509.203- ηλεκτρονικοί λογαριασμοί παικτών⁴⁰¹, καθώς δεν κατέστη δυνατή η επαλήθευση της ταυτότητας των παικτών. Επίσης από τα εποπτευόμενα από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς υπόχρεα πρόσωπα, ο μηχανισμός πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των οποίων ποικίλει και εξαρτάται τόσο από την οντότητα που παρέχει την υπηρεσία όσο και από το είδος του πελάτη, απερρίφθησαν/απεκλείσθησαν τα έτη 2021 και 2022 συνολικά -1.070- συναλλαγές, καθώς δεν κατέστη δυνατή η επαλήθευση της ταυτότητας των συναλλασσομένων, ενώ το ίδιο χρονικό διάστημα διαπιστώθηκαν -653- περιπτώσεις κατά τις οποίες φυσικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες αποπειράθηκαν να κάνουν συναλλαγές με χρήση πλαστών εγγράφων ταυτοποίησης.

3.2.20 Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης

Στο πλαίσιο άσκησης των μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας από τα υπόχρεα πρόσωπα απαιτείται η άντληση πληροφοριών σχετικών με την ταυτοποίηση ή επαλήθευση της ταυτότητας των πελατών ή την επαγγελματική τους δραστηριότητα.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν. 4557/2018, τα μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν τα υπόχρεα πρόσωπα ως προς τον πελάτη περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την εξακρίβωση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη **βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστη και ανεξάρτητη πηγή, συμπεριλαμβανομένων, όπου υπάρχουν, μέσων ηλεκτρονικής ταυτοποίησης, σχετικών υπηρεσιών εμπιστοσύνης**⁴⁰² ή οποιασδήποτε άλλης ασφαλούς, εξ αποστάσεως ή ηλεκτρονικής, διαδικασίας ταυτοποίησης.

Τα παραπάνω μέτρα είναι ευκολότερο να εκτελεστούν και είναι γενικά υψηλότερης ποιότητας εάν είναι διαθέσιμες στα υπόχρεα πρόσωπα αξιόπιστες πηγές πληροφοριών σχετικών με την ταυτοποίηση ή επαλήθευση της ταυτότητας των πελατών ή την

³⁹⁸ Άρθρο 13 του ν. 4557/2018 (Α' - 139).

³⁹⁹ ΤτΕ: Υπ. αριθ. 281/5/17.3.2009 (παρ. 5.5.1. και 5.5.2) Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) και υπ. αριθ. 172/1/19.5.2020 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ). Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς: Υπ' αριθ. 4/894/23.10.2020 Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (παρ. 2 του άρθρου 1, το άρθρο 2 και τις παρ. 2&3 του άρθρου 4) Ε.Ε.Ε.Π.: 554/5/15-04-2021 (άρθρο 7, παρ. 2) απόφαση και ν. 4002/2011 (άρθρο 28, παρ. 3, περίπτ. στ') ως τροποπ. με την υπ' αριθ. 611/16-11-2021 ομοία. Α.Α.Δ.Ε.: Υπ' αριθ. ΠΟΛ 1200/29-10-2018. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας: Υπ' αριθ. 1014/13/6-γ από 26-08-2022 (Β' - 4656) Απόφαση κ. Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας.

⁴⁰⁰ Βλ. Ιστοσελίδα <https://howto.gov.gr/mod/book/view.php?id=491>.

⁴⁰¹ Κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 13 της υπ' αριθ. 554/5/15.04.2021 Απόφασης της Ε.Ε.Ε.Π.

⁴⁰² Όπως αυτά ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά (L 257)

επαγγελματική τους δραστηριότητα, καθώς και με το νομοθετικό πλαίσιο για την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας.

Στην Ελλάδα, κατά το εξεταζόμενο από την παρούσα Έκθεση χρονικό διάστημα, τα υπόχρεα πρόσωπα έχουν πρόσβαση στους παρακάτω ιστότοπους ή βάσεις δεδομένων με ή χωρίς συνδρομή, προκειμένου να αντλούν πληροφορίες κατά την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας:

- Ιστότοποι Δικηγορικών Συλλόγων, εθνικών και ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και του Ελληνικού Κοινοβουλίου, οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και στη νομολογία των εθνικών και ευρωπαϊκών δικαστηρίων⁴⁰³. Στον τομέα αυτό σημαντική προσθήκη ήταν η υλοποίηση του προγράμματος «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ)⁴⁰⁴» στο πλαίσιο του οποίου μέσω της πύλης solon.gov.gr οι ενδιαφερόμενοι έχουν εύκολη πρόσβαση σε χρήσιμους συνδέσμους για την αναζήτηση εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας και νομολογίας και άλλων σχετικών πληροφοριών.
- Ιστότοπος της εκάστοτε αρμόδιας εποπτεύουσας αρχής, στον οποίο εκτός από το ισχύον σε κάθε τομέα νομοθετικό πλαίσιο αναρτώνται οδηγίες προς τα εποπτευόμενα υπόχρεα πρόσωπα⁴⁰⁵.
- Διαδικτυακός τόπος του Εθνικού Τυπογραφείου, ο οποίος παρέχει πληροφόρηση αναφορικά με ό,τι δημοσιεύεται σε Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ).
- Διαδικτυακή εφαρμογή της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Δημοσιότητα ΓΕΜΗ), η οποία παρέχει πληροφορίες όσον αφορά στη σύσταση, τυχόν τροποποιήσεις, λύση, θέση σε εκκαθάριση ή πτώχευση νομικών οντοτήτων⁴⁰⁶.
- Διαδικτυακή εφαρμογή «Αναζήτηση Βασικών Στοιχείων Μητρώου Επιχειρήσεων» της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), μέσω της οποίας τα υπόχρεα πρόσωπα μπορούν να αναζητήσουν τα βασικά στοιχεία μητρώου για νομικά πρόσωπα, νομικές οντότητες, και φυσικά πρόσωπα με εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα⁴⁰⁷. Η πρόσβαση στην εφαρμογή αυτή γίνεται κατόπιν αίτησης και έκδοσης ειδικών κωδικών από νομικά πρόσωπα, νομικές οντότητες και φυσικά πρόσωπα με εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα. Με τη χρήση αυτής της υπηρεσίας είναι δυνατή η αναζήτηση βασικών πληροφοριών για τη διακρίβωση της φορολογικής ή επαγγελματικής υπόστασης άλλων νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων ή φορολογουμένων/φυσικών προσώπων που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.

⁴⁰³ Ενδεικτικά αναφέρονται οι ιστοσελίδες των Δικηγορικών Συλλόγων Αθηνών και Πειραιά (<https://www.dsa.gr/> και <https://www.dspeiraia.gr/>), οι ιστοσελίδες του ΣΤΕ και του ΑΠ (<https://www.gov.gr/upourgeia/upourgeio-dikaiousunes/symbouliao-tes-epikrateias> και <https://www.areiospagos.gr/>) και η ιστοσελίδα του ελληνικού Κοινοβουλίου (<https://www.hellenicparliament.gr/>).

⁴⁰⁴ Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος πραγματοποιήθηκε η και στο πλαίσιο αυτού η μηχανογράφηση της Πολιτικής και Ποινικής διαδικασίας των Δικαστικών και Εισαγγελικών Καταστημάτων των Εφετειακών Περιφερειών Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Ευβοίας, καθώς και του Αρείου Πάγου και της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου μέσω ενός κεντρικού πληροφοριακού συστήματος.

⁴⁰⁵ π.χ. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ιστοσελίδες της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχου (<https://elte.org.gr/>) ή της Τράπεζας της Ελλάδος (<https://www.bankofgreece.gr/>).

⁴⁰⁶ <https://publicity.businessportal.gr/>

⁴⁰⁷ <https://www.aade.gr/epiheiriseis/forologikes-ypiresies/mitroo/anazitisi-basikon-stoiheion-mitrooy-epiheiriseon>

- Βάση δεδομένων «World Check Risk Intelligence Data», μια συνδρομητική πλατφόρμα συλλογής πληροφοριών σε διεθνές επίπεδο για οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η οποία χρησιμοποιείται από υπόχρεα πρόσωπα, κυρίως μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες.
- Η βάση δεδομένων Amadeus TP Catalyst παρέχει οικονομικά στοιχεία για πάνω από 20.000.000 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη γεωγραφική περιφέρεια της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, διαθέτει περίπου είκοσι (20) είδη ισολογισμών και είκοσι (20) είδη καταστάσεων λογαριασμού αποτελεσμάτων. Επιπλέον, διαθέτει περίπου πέντε χιλιάδες (5.000) δανειακές συμβάσεις που έχουν συναφθεί από τρίτα μη συνδεδεμένα μέρη (επιχειρήσεις) και, ειδικότερα, πληροφορίες σχετικά με τον εκδότη και το δανειολήπτη, το νόμισμα στο οποίο έχει συναφθεί η δανειακή σύμβαση, το επιτόκιο της δανειακής σύμβασης, την ημερομηνία έναρξης ισχύος της δανειακής σύμβασης, το κείμενο της σύμβασης, το σχετικό κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και τους όρους λήξης της σύμβασης. Τέλος, παρέχει συγκριτικά στοιχεία για συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης (royalties) μεταξύ τρίτων μη συνδεδεμένων μερών (επιχειρήσεων) και έχει τη δυνατότητα να υπολογίσει περίπου τριάντα (30) χρηματοοικονομικούς δείκτες.
- Διαδικτυακή ηλεκτρονική εφαρμογή του Κεντρικού Μητρώου Πραγματικών Δικαιούχων (ΚΜΠΔ)⁴⁰⁸ του άρθρου 20 του Ν. 4557/2018. Οι εταιρικές και άλλες νομικές οντότητες που είτε έχουν μόνιμη εγκατάσταση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 6 του Ν. 4172/2013 και είναι υπόχρεοι σε υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος είτε έχουν έδρα στην Ελλάδα υποχρεούνται καταχωρούν στο ΚΜΠΔ επαρκείς, ακριβείς και επίκαιρες πληροφορίες σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους τους. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν τουλάχιστον το ονοματεπώνυμο, την ημερομηνία γέννησης, την υπηκοότητα και τη χώρα διαμονής των πραγματικών δικαιούχων, καθώς επίσης και το είδος και την έκταση των δικαιωμάτων που κατέχουν. Συμπληρώνονται δε με κάθε αναγκαίο στοιχείο για την ταυτοποίηση του πραγματικού δικαιούχου.
- Όσον αφορά ειδικότερα στους δικηγόρους και τους συμβολαιογράφους, για την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας έχουν την δυνατότητα να διεξάγουν απομακρυσμένα την έρευνά τους στις κτηματολογικές εγγραφές και τα στοιχεία που τηρούνται στο σύνολο των Κτηματολογικών Γραφείων της χώρας⁴⁰⁹ μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής ktimatologio.gov.gr.
- Ειδικά για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, με την ΥΑ με αρ. 9747/2021 (ΦΕΚ Β 1357/2021) καθορίζεται η διαδικασία ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης μέτρων δέουσας επιμέλειας μέσω της εφαρμογής eGov-KYC (know your customer)⁴¹⁰. Μέσω της υπηρεσίας αυτής, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν πρόσβαση σε στοιχεία ταυτότητας και επικοινωνίας των φυσικών προσώπων καθώς και σε στοιχεία εισοδήματος και επαγγελματικής δραστηριότητας για απασχολούμενους στο Δημόσιο, για απασχολούμενους με εξαρτημένη σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και για επιτηδευματίες. Επιπλέον τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συλλέγουν πληροφορίες μέσω των Τραπεζικών Συστημάτων Πληροφοριών «Τειρεσίας».

⁴⁰⁸ Άρθρο 20 του Ν. 4557/2018

⁴⁰⁹ ΦΕΚ1539/Β'/15-4-21

⁴¹⁰ <https://www.gov.gr/ipiresies/polites-kai-kathemerinoteta/stoikheia-polite-kai-tautopoiatika-eggrapha/kyc>

Στον τομέα της διαθεσιμότητας ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης διαπιστώνεται πρόοδος σε εθνικό επίπεδο κατά το χρονικό διάστημα που αξιολογείται με την παρούσα έκθεση. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η υλοποίηση του προγράμματος «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ)» διευκολύνει την πρόσβαση των ενδιαφερομένων σε εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία και νομολογία. Επιπλέον, η θέσπιση της διαδικασίας ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης μέτρων δέουσας επιμέλειας μέσω της εφαρμογής eGov-KYC (know your customer) παρέχει στα υπόχρεα πρόσωπα του χρηματοπιστωτικού τομέα την δυνατότητα αμεσότερης βεβαίωσης και επικαιροποίησης των στοιχείων των πελατών τους, καθώς υπάρχει πλέον ψηφιακή εναλλακτική στην προσκόμιση των εγγράφων.

3.2.21 Διαθεσιμότητα και πρόσβαση σε πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου

Με τον ν. 4557/18 ορίζεται Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων ως ηλεκτρονικά συνδεδεμένο σύστημα με το ΑΦΜ κάθε νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια των εταιρικών δομών. Οι εταιρικές και άλλες οντότητες που έχουν έδρα στην Ελλάδα και όσες έχουν μόνιμη εγκατάσταση και υποβάλλουν δήλωση φορολογίας εισοδήματος υποχρεούνται να συλλέγουν και να φυλάσσουν, σε ειδικό μητρώο που τηρούν στην έδρα τους, επαρκείς, ακριβείς και επίκαιρες πληροφορίες σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους τους. Το ειδικό αυτό μητρώο τηρείται με ευθύνη του νομίμου εκπροσώπου ή ειδικώς εξουσιοδοτημένου προσώπου με απόφαση αρμόδιου εταιρικού καταστατικού οργάνου, και καταχωρίζεται στο Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων, το οποίο έχει δημιουργηθεί, με χρήση διαδικτυακής ηλεκτρονικής εφαρμογής, στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

Η Γενική Διεύθυνση Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Γ.Δ.Σ.Δ.Ο.Ε.) του Υπουργείου Οικονομικών αποτελεί τον ελεγκτικό μηχανισμό για τη διακρίβωση της τήρησης και ακρίβειας των στοιχείων που καταχωρίζονται στο Κ.Μ.Π.Δ., στο οποίο έχει πρόσβαση άμεσα, χωρίς κανέναν περιορισμό και χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας. Συγκεκριμένα, με το άρθρο 80 του ν. άρθρο 80 Ν.4941/2022 (ΦΕΚ Α' 113) τροποποιήθηκε το άρθρο 20 του ν.4557/2018 και θεσπίσθηκε ρητά ο σχετικός μηχανισμός ελέγχου και επιβολής κυρώσεων αφού επελέγη υφιστάμενος ελεγκτικός μηχανισμός της χώρας με τεχνογνωσία στον τομέα του ελέγχου και των κυρώσεων και υψηλό επίπεδο του στελεχιακού δυναμικού, τη Γ.Δ.Σ.Δ.Ο.Ε. Παράλληλα, η φορολογική διοίκηση (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων) παρέχει στη Γ.Δ.Σ.Δ.Ο.Ε. όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία που απαιτούνται για την εκπλήρωση του ελεγκτικού της έργου, εξασφαλίζοντας άμεση πρόσβαση των εξουσιοδοτούμενων υπαλλήλων της Γ.Δ.Σ.Δ.Ο.Ε. στην εφαρμογή του Μητρώου της Α.Α.Δ.Ε. Περαιτέρω, βάσει των νέων προβλέψεων του νόμου, οι τυχόν αναντιστοιχίες που εντοπίζονται από τις αρχές της παρ. 6 του άρθρου 20 του ν. 4557/2018 διαβιβάζονται για περαιτέρω έλεγχο στην Γ.Δ.Σ.Δ.Ο.Ε. ομοίως στο πλαίσιο εκπλήρωσης του ελεγκτικού της έργου. Με τον τρόπο αυτό, και μέσω της διασταύρωσης στοιχείων και της σύγκρισης των τηρούμενων στο Μητρώο στοιχείων με τα στοιχεία που τηρούνται σε άλλο δημόσιο μητρώο (αυτό της φορολογικής διοίκησης) θα καταστεί δυνατός ο εντοπισμός των υπόχρεων προσώπων που δεν έχουν υποβάλει δήλωση στο Μητρώο ή έχουν προβεί σε ανακριβή καταχώριση. Συνεπώς, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο συμβάλλει στη μεγιστοποίηση του πληθυσμού του Μητρώου και της ποιότητας των δεδομένων, ώστε τα στοιχεία να ελέγχονται αξιόπιστα και ως προς την ακρίβειά τους.

Στο σημείο αυτό κρίνονται αναγκαίες ορισμένες επισημάνσεις ως προς το ελληνικό εμπορικό δίκαιο, ώστε να γίνει αντιληπτό το είδος των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που προβλέπονται βάσει του εθνικού θεσμικού πλαισίου και είναι υπόχρεες προς καταχώριση

στο Μητρώο. Το ελληνικό εμπορικό δίκαιο ακολουθεί συγκεκριμένη προσέγγιση όσον αφορά στους τύπους εταιρειών που μπορούν να συσταθούν. Δεν προβλέπεται διαδικασία σύστασης στην ημεδαπή εμπιστευμάτων/trusts και παρεμφερών μορφωμάτων. Από αυτή την άποψη, το εμπορικό μας δίκαιο είναι θεμελιωδώς διαφορετικό από αυτό που επικρατεί σε άλλες δικαιοδοσίες που λειτουργούν ως χρηματοπιστωτικά κέντρα. Η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει τη σύμβαση της Χάγης της 1ης Ιουλίου 1985 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα εμπιστεύματα. Η έννοια του εμπιστεύματος (trust) ή άλλη παρόμοια ρύθμιση, κατά το αγγλοσαξωνικό δίκαιο δεν υπάρχει στο ελληνικό δίκαιο. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι δυνατή η δημιουργία εμπιστεύματος σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία.

Για λόγους φορολογίας, ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (άρθρο 2) και η Απόφαση 1114/2017 του διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) ρυθμίζουν τη φορολογική μεταχείριση αλλοδαπών εμπιστευμάτων και ξένων ιδρυμάτων. Επισημαίνεται ότι στην Ελλάδα επιτρέπεται η λειτουργία μόνο κοινωφελών ιδρυμάτων (φιλανθρωπικά, μη κερδοσκοπικά) ενώ απαγορεύονται τα μη κοινωφελή ιδρύματα. Οι πληροφορίες σχετικά με το εύρος και τους στόχους των ιδρυμάτων της επικράτειας, ο αριθμός μητρώου, τα στοιχεία ταυτότητας των δωρητών και των εκτελεστών των ιδρυμάτων, ο αριθμός φορολογικού μητρώου και άλλες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στο κοινό μέσω ηλεκτρονικού ευρετήριου του Υπουργείου Οικονομικών⁴¹¹.

Το νομικό πλαίσιο έχει πρόσφατα αναθεωρηθεί και είναι πλήρως συμβατό με τις Οδηγίες και τους Κανονισμούς της ΕΕ, επίσης το ρυθμιστικό πλαίσιο για τις εισηγμένες εταιρείες είναι αυστηρό, διαφανές και πλήρως συμβατό με τη νομοθεσία της ΕΕ.

Από πλευράς διαφάνειας νομικών προσώπων και οντοτήτων, πρόσφατα σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις στο εταιρικό δίκαιο, δηλαδή η κατάργηση των ανώνυμων μετοχών με τον ν. 4548/2018 (σε κάθε περίπτωση οι εγχώριες Ανώνυμες Εταιρείες διαφέρουν από τις Societes Anonymes χωρών αγγλοσαξωνικού δικαίου).

Η πρόσβαση σε ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες πραγματικών δικαιούχων νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων γίνεται επίσης μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων και παρόχων υπηρεσιών. Ο ν. 4557/18 προβλέπει τη δυνατότητα των πιστωτικών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να δημιουργούν κοινά συστήματα πληροφοριών που επιτρέπουν την καταχώριση, ανταλλαγή και αποθήκευση επαρκών, ακριβών και ενημερωμένων πληροφοριών για τους νόμιμους και πραγματικούς δικαιούχους των νομικών οντοτήτων που είναι πελάτες τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι εγκατεστημένοι στο εξωτερικό.

Τα υπόχρεα πρόσωπα του ν. 4557/18 πριν την παροχή υπηρεσιών στους πελάτες, πρέπει να γνωρίζουν επαρκώς τους πελάτες τους και τους πραγματικούς δικαιούχους των εταιρικών πελατών. Η ΤτΕ και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στον εντοπισμό και την επαλήθευση του Τελικού Δικαιούχου (UBO) των νομικών προσώπων, ιδίως των υπεράκτιων εταιρειών. Επιπλέον, ο ν. 4557/18 ορίζει ότι όταν ο πελάτης ενεργεί για λογαριασμό άλλων προσώπων, θα πρέπει να το δηλώσει και, εκτός από την απόδειξη της ταυτότητάς του, να αποδείξει την ταυτότητα του τρίτου, φυσικού ή νομικού προσώπου, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί. Ο ν. 4557/18 και οι οδηγίες που εκδίδονται από τις εποπτικές αρχές προβλέπουν επίσης ενισχυμένη δέουσα επιμέλεια σε ορισμένες

⁴¹¹ <https://www.minfin.gr/web/guest/-/psephiakes-yperesies-ethnikon-klerodotematon>

περιπτώσεις. Ειδικότερα, οι ΑΕ με μετοχές στον κομιστή θεωρούνται πελάτες υψηλού κινδύνου για τους οποίους πρέπει να ασκηθούν μέτρα ενισχυμένης δέουσας επιμέλειας.

Ως προς τα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας για πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, σημειώνεται ότι στις 17.05.2021 δημοσιεύθηκε η υπό στοιχεία 56591 ΕΞ 2021 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Προέδρου της Βουλής (ΦΕΚ Β' 2019/17.5.2021), βάσει της οποίας καταρτίζεται εθνικός κατάλογος, ο οποίος περιλαμβάνει όσους ασκούν ή άσκησαν σημαντικό δημόσιο λειτούργημα στην Ελλάδα κατά την άσκηση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων τους. Ο εθνικός κατάλογος σημαντικών δημόσιων λειτουργημάτων δεν συμπεριλαμβάνει ενδιάμεσες ή χαμηλές βαθμίδες της υπαλληλικής ιεραρχίας. Η ιδιότητα της άσκησης σημαντικού δημόσιου λειτουργήματος λαμβάνεται υπόψη για λόγους άσκησης ενισχυμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας στο πλαίσιο του ν.4557/2018 για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός (1) έτους μετά την απώλεια της θέσης ή έως ότου κρίνεται από τα υπόχρεα πρόσωπα ότι ενέχονται λόγοι εφαρμογής τους. Οι πραγματικοί δικαιούχοι που καταχωρίζουν τα στοιχεία τους στο Μητρώο οφείλουν να αναφέρουν στο σύστημα εάν κατέχουν θέση πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου.

Σημειώνεται ως προς τα υπόχρεα πρόσωπα ότι ασκούν μέτρα δέουσας επιμέλειας βάσει κινδύνου και προβαίνουν σε εξακρίβωση των πραγματικών δικαιούχων. Ως προς ηλεκτρονική διεκπεραίωση μέτρων δέουσας επιμέλειας, έχει δημοσιευθεί η αριθμ. 9747 ΕΞ 2021 Υπουργική Απόφαση για τη διεκπεραίωση μέσω της εφαρμογής eGov-KYC» (ΦΕΚ Β' 1357).

Η ταυτοποίηση των φυσικών προσώπων που κατέχουν νομικά πρόσωπα/νομικές οντότητες αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τον εντοπισμό των εγκληματιών, οι οποίοι μπορεί να αποκρύπτουν την ταυτότητά τους πίσω από μια εταιρική δομή.

Σε αυτό το πλαίσιο και σε συνέχεια της τροποποίησης του ν.4557/2018, εκδόθηκε η υπό στοιχεία υπό στοιχεία 125209 ΕΞ 2022/06.09.2022 (ΦΕΚ Β' 4750) κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Επικρατείας, με την οποία ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα τα οποία ρυθμίζουν την πρόσβαση – μεταξύ άλλων – των αρμόδιων αρχών και των υπόχρεων προσώπων στο Μητρώο. Για την έκδοση της σχετικής κοινής απόφασης ελήφθη μέριμνα για την ανάγκη ρύθμισης και αποσαφήνισης ειδικών θεμάτων της διαδικασίας πρόσβασης στο Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων, ώστε να επιτευχθεί η διαφάνεια των εταιρικών και λοιπών νομικών οντοτήτων και νομικών μορφωμάτων, με την ταυτόχρονη εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της νομοθεσίας για τη διαφάνεια των εταιρικών δομών και λοιπών νομικών οντοτήτων και νομικών μορφωμάτων, ιδίως με στόχευση την άσκηση εποπτείας και μέτρων δέουσας επιμέλειας.

Βάσει της ΚΥΑ, οι αρμόδιες αρχές έχουν άμεσα, χωρίς κανέναν περιορισμό και χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση του οικείου προσώπου, πρόσβαση στα στοιχεία που βρίσκονται καταχωρημένα στο Μητρώο, στο πλαίσιο των εποπτικών τους αρμοδιοτήτων για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4557/2018 από τα υπόχρεα πρόσωπα. Τα υπόχρεα πρόσωπα έχουν άμεσα, χωρίς κανέναν περιορισμό και χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση του οικείου προσώπου, πρόσβαση στα στοιχεία του Μητρώου αποκλειστικά για τους σκοπούς άσκησης των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 11-20 του ν. 4557/2018, κατόπιν απόδειξης της πελατειακής σχέσης με δήλωση που προσαρτάται στο σχετικό έντυπο, το οποίο επισυνάπτεται ως παράρτημα ΙΙ της παρούσας και όπου περιγράφεται επακριβώς το είδος της πελατειακής σχέσης και η χρονική διάρκεια αυτής και ο σκοπός της πρόσβασης στα στοιχεία του πραγματικού δικαιούχου. Για την περίπτωση νομικών προσώπων που κατέχουν ποσοστό μετοχών ή ιδιοκτησιακό δικαίωμα άλλων

νομικών προσώπων, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 17 του άρθρου 3 του ν. 4557/2018, τα υπόχρεα πρόσωπα έχουν πρόσβαση μόνο στα στοιχεία των τελικών πραγματικών δικαιούχων.

Σημειώνεται ότι έως και 31.12.2023 έχουν καταχωρίσει τα στοιχεία τους στο Μητρώο 350.510 νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες, γεγονός που δείχνει τον πληθυσμό του Μητρώου, ο οποίος και είναι άμεσα προσβάσιμος σε αρμόδιες αρχές και υπόχρεα πρόσωπα, τηρουμένων των όρων και προϋποθέσεων της υπό στοιχεία 125209 ΕΞ 2022/06.09.2022 (ΦΕΚ Β' 4750) κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Επικρατείας.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι από τις 6/12/13 η Ελλάδα διαθέτει ένα πλήρως λειτουργικό σύστημα μητρώου τραπεζικών λογαριασμών, το οποίο αποτελεί εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για την αυτοματοποιημένη άρση του επιχειρηματικού και τραπεζικού απορρήτου έναντι όλων των αρμόδιων αρχών. Σημειώνεται ότι η σχετική διάταξη της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/843 προέβλεπε για τα κράτη μέλη ΕΕ να δημιουργήσουν σχετικό μητρώο ως το 2020. Μέσω του Μητρώου Τραπεζικών και Λογαριασμών Πληρωμών, οι ελεγκτές έχουν πρόσβαση στα υπόλοιπα των ελεγμένων λογαριασμών και στις αναλυτικές κινήσεις των λογαριασμών καταθέσεων για έως και 10 χρόνια. Τον Μάρτιο του 2019, ήταν επίσης δυνατό να αξιοποιηθούν οι αναλυτικές κινήσεις των δανειακών προϊόντων⁴¹².

⁴¹² Υπ. αρ. Α 1055/30.01.2019 Απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών «Τροποποίηση της Λειτουργίας του Συστήματος Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών» (Β' 501).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Επιπρόσθετα σεμινάρια εν ενεργεία Εισαγγελικών Λειτουργιών:

ΟΝΟΜΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ	ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα με τίτλο "Judicial Education Programme In Banking and Finance" -Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Άρειος Πάγος)	28/2/2018 -26/09/2018 80 ώρες	25
14η Διεθνή Συνάντηση Ποινικών Επιστημών (Γενική Εισαγγελία της Δημοκρατίας της Κούβας, Αβάνα)	14-16/3/2018	2
Εκπαιδευτική δραστηριότητα του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα επιβολής του νόμου (CEPOL) με θέμα: "Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες- Money Laundering"	4-8/6/2018	1
Συντονιστική Συνάντηση της Ευρωπαϊκής Δράσης κατά της Παράνομης Διακίνησης Χρημάτων - European Money Mule Action (Eurojust, Χάγη)	6/9/2018	1
Συνάντηση Εμπειρογνομόνων με θέμα: "Διερεύνηση Οικονομικών Εγκλημάτων και Ανάκτηση Προϊόντων Εγκλήματος που σχετίζονται με την Εμπορία Ανθρώπων: Συμμετοχή Εισαγγελέων" (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats / EMPACT, Noordwijk Ολλανδίας)	11-12 /12/ 2018	1
Τέταρτο Στρογγυλό Τραπέζι με θέμα «Ανάλυση της νομοθεσίας της Ελλάδας και της Ρωσίας περί καταπολέμησης της διαφθοράς. Προβλήματα της διεθνούς συνεργασίας στον εντοπισμό, πρόληψη και καταστολή αδικημάτων διαφθοράς», στο πλαίσιο Προγράμματος Συνεργασίας μεταξύ της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου και της Γενικής Εισαγγελίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας για τα έτη 2017-2020 (Γενική Εισαγγελία Ρωσικής Ομοσπονδίας, Μόσχα)	16-19/4/ 2019	3
5η συνάντηση του μόνιμου συνεδρίου για τους εισαγγελείς καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος (permanent conference of organised crime prosecutors) / Εφαρμόζοντας τη 'Δήλωση Προθέσεων' του Βελιγραδίου (ΟΑΣΕ, Βουκουρέστι)	04-05/6/ 2019	1
Συντονιστική Συνάντηση της Ευρωπαϊκής Δράσης κατά της Παράνομης Διακίνησης Χρημάτων - European Money Mule Action (Eurojust, Χάγη)	16/9/2019	1
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα εξειδίκευσης στην οικονομική έρευνα και ανάλυση χρηματοοικονομικών εγκλημάτων, που διοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο Οικονομικών Ερευνών και Αναλύσεων Χρηματοοικονομικών Εγκλημάτων (CEIFAC) του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου, Στρασβούργο	13-26/10/2019	1
Εκπαιδευτική δραστηριότητα του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα επιβολής του νόμου (CEPOL) με θέμα: "Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες- Money Laundering" (CEPOL, Ιταλία)	19-22/11/2019	1
VI Συνέδριο Εισαγγελέων κατά του Οργανωμένου Εγκλήματος της Μόνιμης Διάσκεψης των Εισαγγελέων κατά του Οργανωμένου Εγκλήματος (Διαδικτυακό)	27/4/2021	1
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα εξειδίκευσης στην οικονομική έρευνα και ανάλυση χρηματοοικονομικών εγκλημάτων, που διοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο Οικονομικών Ερευνών και Αναλύσεων Χρηματοοικονομικών Εγκλημάτων (CEIFAC) του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου, Στρασβούργο	14-27/11/2021	1

Πίνακας 5 Στοιχεία από Γραφείο Οικονομικού Εισαγγελέα

4 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

4.1 Επισκόπηση του τραπεζικού κλάδου

Εισαγωγή

Ο ελληνικός τραπεζικός τομέας παραμένει πολύ σημαντικός παράγοντας διαμόρφωσης της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας. Κατά την περίοδο αναφοράς (2018-2022) τα 36 πιστωτικά ιδρύματα (εφεξής ΠΙ) που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα κατέχουν στοιχεία Ενεργητικού με αξία περίπου 1,6 φορές το ΑΕΠ και διενεργούν τη συντριπτική πλειοψηφία των εγχώριων και διασυνοριακών συναλλαγών πληρωμών, αξίας περίπου 900 δισ. ευρώ, για λογαριασμό είτε των πελατών τους είτε των πελατών άλλων ιδρυμάτων του εγχώριου χρηματοπιστωτικού τομέα.

Παρά το αντίξοο διεθνές περιβάλλον και τις αρνητικές επιπτώσεις από την πανδημία του κορωνοϊού (COVID-19), τον αυξανόμενο πληθωρισμό και τη διαρκή αύξηση των επιτοκίων από το β' εξάμηνο του 2022, η ελληνική οικονομία βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε μια σταθερή πορεία ανάκαμψης, η οποία εν πολλοίς στηρίζεται σε επενδύσεις και προϋποθέτει την συνεχιζόμενη χρηματοδοτική συμμετοχή του τραπεζικού συστήματος, παράλληλα με την αξιοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων και άλλων σημαντικών επενδυτικών εργαλείων όπως το ΕΣΠΑ και το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Στο διάστημα από την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου οι ελληνικές τράπεζες συνέχισαν τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, στην κατεύθυνση της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, της προσαρμογής του επιχειρηματικού τους μοντέλου σε νέες υπηρεσίες και προϊόντα για την ενίσχυση της κερδοφορίας τους και στην ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών σε όλο το φάσμα των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων. Περαιτέρω, έχοντας ενισχύσει την ρευστότητα και την κεφαλαιακή τους επάρκεια, τα ΠΙ βρίσκονται σε ακόμη καλύτερη θέση όσον αφορά την χρηματοδότηση επερχόμενων επενδυτικών σχεδίων και την υποστήριξη της μετάβασης της ελληνικής οικονομίας προς ένα οικονομικό μοντέλο βασισμένο στις επενδύσεις, με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Χαρακτηριστικά Εγχώριου Τραπεζικού Συστήματος

Σε σύγκριση με την προηγούμενη Έκθεση Αξιολόγησης Εθνικού Κινδύνου, στο υπό αξιολόγηση διάστημα (2018-2022) η δομή και τα βασικά χαρακτηριστικά του εγχώριου τραπεζικού τομέα παραμένουν ουσιαστικά αμετάβλητα. Τα (4) τέσσερα συστημικά σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα εξακολουθούν να κατέχουν σχεδόν το 95% του συνολικού ενεργητικού του κλάδου, ενώ το υπόλοιπο μερίδιο κατανέμεται σε πέντε εμπορικές και έξι συνεταιριστικές τράπεζες, καθώς και σε 19 υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών (17 από κράτη μέλη της Ε.Ε. και 2 από τρίτες χώρες), τα οποία διαθέτουν μικρό ή μεσαίο μερίδιο αγοράς και, κατά κανόνα, και απλούστερα επιχειρηματικά μοντέλα. Επιπρόσθετα, ο τραπεζικός τομέας είναι προσανατολισμένος κυρίως προς υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής, ενώ εξειδικευμένα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες παρέχονται από περιορισμένο αριθμό ΠΙ. Οι υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής, που καλύπτουν μαζικές ατομικές και επιχειρηματικές

ανάγκες τήρησης καταθέσεων, διενέργειας πληρωμών και λήψης χρηματοδοτήσεων, παρέχονται κυρίως σε εγχώριους πελάτες ή πελάτες με έδρα/ κατοικία εντός της ΕΕ, μέσω ενός εκτεταμένου δικτύου καταστημάτων ή επιχειρηματικών κέντρων, ενώ ένα σημαντικό τμήμα αυτών προσφέρεται πλέον μέσω διαδικτύου και κινητών εφαρμογών, με ολοένα αυξανόμενο μερίδιο επί των συνολικών συναλλαγών.

Ειδικότερα, τα περισσότερα ΠΙ επένδυσαν στον εμπλουτισμό των υπηρεσιών πληρωμών που διενεργούνται μέσω ΑΤΜ, στην επέκταση των επιλογών ηλεκτρονικής τραπεζικής και στη διεύρυνση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαδικτύου (web banking), περιορίζοντας παράλληλα το κόστος λειτουργίας μέσω της μείωσης (-18%) του μεγέθους των παραδοσιακών καναλιών εξυπηρέτησης (τραπεζικά καταστήματα) και της εφαρμογής προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου του προσωπικού (-25%).

Περαιτέρω, τα ΠΙ αποσύρονται σταδιακά από την υπηρεσία της αποδοχής πράξεων πληρωμής με κάρτα («acquiring»), δημιουργώντας νέα και πιο ανταγωνιστικά σχήματα συνεργασίας με παρόχους υπηρεσιών πληρωμών παγκόσμιας εμβέλειας, οι οποίοι αδειοδοτούνται από την ΤτΕ. Σε σχέση με το 2016 παρατηρείται σημαντική αύξηση (+98%) του δικτύου τερματικών αποδοχής συναλλαγών με κάρτες πληρωμών (POS) καθώς και πενταπλασιασμός⁴¹³ του όγκου των συναλλαγών με τη χρήση καρτών πληρωμών, η οποία μεταξύ άλλων τροφοδοτήθηκε και από την υποχρεωτικότητα χρήσης POS σε πληθώρα επαγγελματιών που θεσπίστηκε νομοθετικά. Παράλληλα μειώθηκαν κατά 33% οι τραπεζικές συναλλαγές κατάθεσης μετρητών με φυσική παρουσία σε ταμεία καταστημάτων, μέρος των οποίων διοχετεύτηκε στα ΑΤΜs και τα Κέντρα Αυτόματων Συναλλαγών (ΑΡS).

4.2 Αξιολόγηση Τρωτότητας Τραπεζικού τομέα

Η συνολική τρωτότητα έναντι του ΞΧ του τραπεζικού τομέα αξιολογείται ως «Μέση», με βάση την αξιολόγηση της ποιότητας μιας σειράς γενικών μεταβλητών ελέγχου ως «Μέση Υψηλή» και της τρωτότητας συγκεκριμένων προϊόντων/υπηρεσιών, η οποία κυμαίνεται από "Χαμηλή" έως "Μέση Υψηλή" σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Οι γενικές μεταβλητές ελέγχου αφορούν κυρίως στην επάρκεια του ρυθμιστικού πλαισίου πρόληψης του ΞΧ, στην ποιότητα της εποπτείας των ΠΙ ως προς την εφαρμογή του και στην αποτελεσματικότητα των εσωτερικών διαδικασιών που εφαρμόζουν τα ΠΙ για τη πρόληψη του ΞΧ. Παρότι η συνολική τους αξιολόγηση είναι θετική, υφίστανται ορισμένες αδυναμίες που χρήζουν αντιμετώπισης. Ειδικότερα:

α) το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, παρά τις επιμέρους βελτιώσεις του, δεν έχει επικαιροποιηθεί και ευθυγραμμιστεί πλήρως με τις ισχύουσες νομικές διατάξεις για τη πρόληψη του ΞΧ και τις κατευθυντήριες οδηγίες των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών, παράλειψη που οδηγεί σε ορισμένες ασάφειες και αδυναμίες, ιδίως σε σχέση με την εφαρμογή της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο, τη διενέργεια εκτιμήσεων κινδύνου ΞΧ της

⁴¹³ ECB Payment Statistics 2021, διαθέσιμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000004051>.

παρ. 2 του άρθρου 35 του ν. 4557/2018 και τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζονται σε εξειδικευμένες τραπεζικές υπηρεσίες, όπως η χρηματοδότηση του εμπορίου (trade finance), η ιδιωτική τραπεζική (private banking) και η ανταποκριτική τραπεζική (correspondent banking).

β) η ενίσχυση συνολικά των ανθρώπινων και τεχνολογικών πόρων που υποστηρίζουν τις λειτουργίες κανονιστικής συμμόρφωσης των ΠΙ δεν έχει την ίδια έκταση σε όλα τα ΠΙ, με τις κυριότερες ελλείψεις να εντοπίζονται σε ορισμένες συνεταιριστικές και μικρού μεγέθους εμπορικές τράπεζες. Επιπρόσθετα, τα περισσότερα ΠΙ εξακολουθούν να χρησιμοποιούν πληροφοριακά συστήματα παρακολούθησης συναλλαγών με προκαθορισμένους κανόνες και μοτίβα που δεν επαναξιολογούνται συχνά και δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τους το μεταβαλλόμενο οικονομικό/ συναλλακτικό προφίλ των πελατών.

Σε σχέση με τις τραπεζικές υπηρεσίες που επιλέχθηκαν προς αξιολόγηση, οι κυριότερες τρωτότητες που εντοπίζονται αφορούν στη λιανική τραπεζική, στις υπηρεσίες χρηματοδότησης του εμπορίου, στην ιδιωτική τραπεζική και στη παροχή υπηρεσιών προς ναυτιλιακές επιχειρήσεις, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό έχουν αναδυόμενα ή κυκλικά χαρακτηριστικά καθώς άμεσα ή έμμεσα συνδέονται με τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας (π.χ. αύξηση εγχώριων και διασυνοριακών συναλλαγών, νέων χρηματοδοτήσεων και εξαγωγών, προσέλκυση ξένων επενδύσεων, λήψη επιδοτήσεων) και στον ψηφιακό μετασχηματισμό του εγχώριου και διεθνούς τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος που εκθέτει τα ΠΙ σε αυξημένους κινδύνους ηλεκτρονικής απάτης και ανωνυμίας αλλά και αυξανόμενο όγκο συναλλαγών από ψηφιακές τράπεζες ή εταιρίες κρυπτονομισμάτων με έδρα σε τρίτες χώρες.

Επισημαίνονται ως επιπρόσθετα στοιχεία εγγενούς Τρωτότητας που επηρεάζουν κυρίως τη λιανική τραπεζική:

α) η σημαντική αύξηση των προσώπων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα έκδοσης Χρυσής Βίζας (Golden Visa) και ταυτόχρονα η έλλειψη διαδικασιών αξιολόγησης του κινδύνου και παρακολούθησης των συναλλαγών τους, παρά τη ρητή αναφορά του Παραρτήματος II του ν. 4557/2018 ότι η αίτηση χορήγησης δικαιώματος διαμονής με αντάλλαγμα επενδύσεις συνιστά παράγοντα αυξημένου κινδύνου ως προς τον πελάτη,

β) η αύξηση των περιστατικών απάτης κατά του Δημοσίου από τους πελάτες που λαμβάνουν κρατικές ή ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις, κίνδυνο που σε γενικές γραμμές υποτιμούν τα ΠΙ όταν αξιολογούν ασυνήθεις ροές κεφαλαίων με κρατική πηγή προέλευσης.

γ) το επίμονο φαινόμενο της φοροδιαφυγής, ιδίως σε σχέση με τις απάτες ΦΠΑ και τα χαμηλά δηλούμενα εισοδήματα μεγάλης μερίδας φυσικών προσώπων, ιδίως αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών, παρά τα σημαντικά μέτρα που έχουν ληφθεί διαχρονικά στο τραπεζικό κλάδο για τη καταπολέμηση της, τα οποία αντανακλώνται στην υψηλή αποτελεσματικότητα των ΠΙ ως προς τον αριθμό αναφορών για το συγκεκριμένο αδίκημα προς την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (εφεξής Αρχή), αλλά και τα μέτρα που λαμβάνονται ή σχεδιάζονται σε

εθνικό επίπεδο, όπως οι διατάξεις που αποθαρρύνουν τη χρήση μετρητών, ο ψηφιακός μετασχηματισμός των φορολογικών υποδομών, τα ηλεκτρονικά βιβλία, το περιουσιολόγιο, η διασύνδεση των ταμειακών μηχανών και των τερματικών αποδοχής συναλλαγών με κάρτες πληρωμών (POS) με την φορολογική Αρχή (ΑΑΔΕ) και η εντατικότερη αξιοποίηση από αυτήν της πρόσβασης στο μητρώο τραπεζικών λογαριασμών για τη διενέργεια στοχευμένων ελέγχων (κατά την περίοδο 2019-2022 περισσότερα από 26 εκ. αιτήματα άρσης τραπεζικού απορρήτου απαντήθηκαν στις αρμόδιες εθνικές αρχές μέσω του μητρώου τραπεζικών λογαριασμών). Επισημαίνεται η σημασία της επικαιροποίησης των προβλέψεων του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τους παράγοντες κινδύνου και τις τυπολογίες ύποπτων συναλλαγών που αφορούν στο αδίκημα της φοροδιαφυγής, μέσα από τη συνεργασία της ΤτΕ, της Αρχής και της ΑΑΔΕ.

4.3 Γενικές Μεταβλητές Αξιολόγησης του ελληνικού χρηματοοικονομικού συστήματος

Το πρώτο συστατικό στοιχείο αξιολόγησης της συνολικής τρωτότητας ΞΧ του τραπεζικού κλάδου αφορά τις **Γενικές Μεταβλητές Ελέγχου** οι οποίες παρουσιάζονται στις παρακάτω παραγράφους. Η αξιολόγηση βασίζεται σε συνθετική ανάλυση εννέα (9) γενικών μεταβλητών και σκοπός της ανάλυσης ήταν η εκτίμηση του κατά πόσο τα ΠΙ είναι επαρκώς υποχρεωμένα, ενημερωμένα, ικανά και αποτελεσματικά στις προσπάθειές τους για τη διαχείριση του κινδύνου ΞΧ. Η ανάλυση των εν λόγω γενικών μεταβλητών ελέγχου κατάδειξε ότι εξακολουθούν να αξιολογούνται συνολικά ως «Μέσης-Υψηλής» ποιότητας, με μικρή επιδείνωση ωστόσο ορισμένων εξ' αυτών σε σχέση με την αξιολόγηση που είχε διενεργηθεί την προηγούμενη περίοδο.

General Input Variables		Assessment Rating 2023	Assessment Rating 2018
1	Πληρότητα του νομικού / κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ - Comprehensiveness of AML Legal Framework	Medium High (0,6)	High (0,7)
2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών - Effectiveness of Supervision Procedures and Practices	High (0,7)	High (0,7)
3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων - (Availability and Enforcement of Administrative Sanctions)	High (0,7)	High (0,7)
4	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης - Availability and Effectiveness of Entry Controls	Close to Excellent (0,9)	Close to Excellent (0,9)
5	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των τραπεζών - Integrity of Banks' Staff	High (0,7)	High (0,7)
6	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων - Availability and Enforcement of Criminal Sanctions	Medium High (0,6)	High (0,7)
7	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης σε θέματα Πρόληψης ΞΧ - Effectiveness of Compliance Function	High (0,7)	High (0,7)
8	Κατάρτιση του προσωπικού των τραπεζών σε θέματα πρόληψης ΞΧ - AML Knowledge of Banks' Staff	High (0,7)	Medium High (0,6)
9	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης επιχειρηματικών σχέσεων και συναλλαγών και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας - Effectiveness of Suspicious Activity Monitoring and Reporting	Medium High (0,6)	Medium High (0,6)
GENERAL AML CONTROLS		Medium High	

4.3.1 Πληρότητα του νομικού / κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ - Comprehensiveness of AML Legal Framework

Το εγχώριο θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του ΞΧ και της ΧΤ, αποτελείται από ένα ισχυρό και ολοκληρωμένο σύνολο νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, που καθορίζουν τις νομικές υποχρεώσεις και τις ευθύνες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών εποπτευόμενων εταιριών. Βάσει της έκθεσης αξιολόγησης της FATF που δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2019, η χώρα έχει εφαρμόσει τις συστάσεις που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο, σε επίπεδο «Πλήρους Συμμόρφωσης» («Compliant» ή «C») ή «Συμμόρφωσης σε μεγάλο βαθμό» («Largely Compliant» ή «LC»), όπως ενδεικτικά τις υποχρεώσεις ως προς την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας, την τήρηση αρχείου, τη στήριξη σε τρίτα μέρη, τις εσωτερικές πολιτικές, τους ελέγχους και τις διαδικασίες, ώστε να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ και την υποβολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών.

Ο νόμος 4557/2018 αποτελεί τη βάση του ισχύοντος ελληνικού θεσμικού πλαισίου και έχει, κυρίως, διαμορφωθεί⁴¹⁴, από την ενσωμάτωση των Ενωσιακών Οδηγιών (ΕΕ) 2015/849 (4η Οδηγία πρόληψης ΞΧ/ΧΤ), 2018/843 (5η Οδηγία πρόληψης ΞΧ/ΧΤ) και 1673/2018 (6ης Οδηγίας πρόληψης ΞΧ/ΧΤ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο νόμος 4557/2018 συμπληρώνεται και ενισχύεται με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/847 περί πληροφοριών με στοιχεία του πληρωτή και του δικαιούχου που θα πρέπει να συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών, ο οποίος εφαρμόζεται από την 26η Ιουνίου 2017 και διασφαλίζει την ιχνηλασιμότητα των μεταφερόμενων χρηματικών ποσών, και είναι σημαντικό εργαλείο για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διερεύνηση του ΞΧ/ΧΤ, καθώς και την υλοποίηση περιοριστικών μέτρων. Ο ανωτέρω Κανονισμός συμπληρώνεται με ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα (Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 και 2019/758 της Επιτροπής), τα οποία εξειδικεύουν τις ενέργειες και τα μέτρα που απαιτούνται για τον μετριασμό του κινδύνου ΞΧ και ΧΤ από τρίτες χώρες.

Σε σχέση με τον νόμο 3691/2008 που ήταν σε ισχύ κατά την 1η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, με τον νόμο 4557/2018, το θεσμικό πλαίσιο έχει ενισχυθεί σημαντικά ιδίως σε σχέση με τα παρακάτω σημεία:

- α. περαιτέρω ανάπτυξη της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο (Risk Based Approach) για τα θέματα της πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ, ως έναν πιο αποτελεσματικό τρόπο αναγνώρισης και αξιολόγησης των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ και εμπλουτισμός των μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας όσον αφορά τα ΠΕΠ (Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα),
- β. δημιουργία διαφάνειας στις εταιρικές δομές, με στόχο την αντιμετώπιση της διαφθοράς και της φοροδιαφυγής και ιδίως στην τήρηση μητρώου πραγματικών δικαιούχων για όλα τα νομικά πρόσωπα και όλες τις νομικές οντότητες που έχουν έδρα στην Ελλάδα ή ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα που φορολογείται στην Ελλάδα.

⁴¹⁴ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του νόμου 4816/2021 για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 και με το άρθρο 16 του νόμου 4734/2020 για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/843 και του άρθρου 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/2177 (L 334) και λοιπές διατάξεις.

Τα εν λόγω νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες, είτε είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα είτε όχι, εφόσον αποκτούν φορολογητέο εισόδημα στην Ελλάδα, υποχρεούνται να συλλέγουν και να φυλάσσουν επαρκείς, ακριβείς και επίκαιρες πληροφορίες σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους τους,

- γ. περαιτέρω ανάπτυξη των δικλείδων ασφαλείας σχετικά με συναλλαγές από και προς τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου, όπως αυτές χαρακτηρίζονται από το σχετικό κατάλογο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (πχ χρήση ανώνυμων προπληρωμών καρτών μόνον εφόσον αυτές έχουν εκδοθεί από υπόχρεα πρόσωπα με εγκατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση),
- δ. βελτίωση και επανεξέταση των μηχανισμών άμυνας του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τον περιορισμό της ανωνυμίας στις συναλλαγές που επιτυγχάνεται μέσω της μείωσης των χρηματικών ορίων και των μέγιστων ποσών των ανώνυμων προπληρωμένων καρτών,
- ε. προβλέψεις για τον ορισμό του ηλεκτρονικού χρήματος, εικονικών νομισμάτων, και την εποπτεία των παρόχων υπηρεσιών θεματοφυλακής και ψηφιακών πορτοφολιών,
- στ. οριοθέτηση αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Στρατηγικής, η οποία αποκτά σημαντικό ρόλο ως μηχανισμός παρακολούθησης και καθορισμού σε εθνικό επίπεδο της στρατηγικής για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

Περαιτέρω σε εθνικό επίπεδο εισήχθησαν νέες διατάξεις οι οποίες συνοπτικά προβλέπουν:

α) τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοπιστωτικούς και τραπεζικούς λογαριασμούς για ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων αρχών (ΑΑ) (ν. 4920/2022 ενσωματώνοντας την οδηγία (ΕΕ) 1153/2019), β) την προώθηση ψηφιακών συναλλαγών μέσω του κινητού "Gov.gr - Wallet". Ειδικότερα με τις υπουργικές αποφάσεις αριθ. 4701/2022, αριθ. 4802/2022 και αριθ. 5003/2022, έχει πλέον δοθεί η δυνατότητα στους Έλληνες πολίτες να εκδίδουν ψηφιακά Δελτία Ταυτότητας (Δ.Τ.) μέσω της εφαρμογής "Gov.gr - Wallet" για κινητά τηλέφωνα. Αυτή η νέα δυνατότητα επιτρέπει στους πολίτες να έχουν την ψηφιακή τους ταυτότητα αποθηκευμένη στην εφαρμογή του κινητού τους τηλεφώνου, προσφέροντας έτσι μια εύκολη και ασφαλή μέθοδο ταυτοποίησης. Επιπλέον, από την 1η Νοεμβρίου 2022, μέσω ειδικής διεπαφής (API) που έχει αναπτυχθεί από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, δίνεται η δυνατότητα, μεταξύ άλλων και στις τράπεζες, να αντλούν και αποθηκεύουν στα πελατοκεντρικά τους συστήματα τα στοιχεία αστυνομικής ταυτότητας μέσω της ανωτέρω ηλεκτρονικής εφαρμογής και πάντα κατόπιν ρητής συναίνεσης του πελάτη τους. Σύμφωνα με την παρ. 5Α του άρθρου 80 του νόμου 4954/2022, η τήρηση του ηλεκτρονικού εγγράφου είναι ισοδύναμη με την τήρηση φωτοαντιγράφου του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή στοιχείων αυτού και γ) την εφαρμογή και βελτίωση της εταιρικής διαφάνειας στο εθνικό μητρώο δικαιούχων (Beneficiary Owner - O's). Συγκεκριμένα ο νόμος 4941/2022, ο οποίος δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2022, έχει ως στόχο την εφαρμογή και βελτίωση της εταιρικής διαφάνειας στο εθνικό μητρώο δικαιούχων (Beneficiary Owner - O's). Ο νόμος αυτός θεσπίζει μηχανισμούς ελέγχου, υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων για τις

τράπεζες και τις ανώνυμες εταιρείες, καθώς και κυρώσεις για τυχόν ανακριβείς πληροφορίες που καταχωρούνται στο εθνικό μητρώο πραγματικών δικαιούχων.

Η ΤτΕ αποτελεί την αρμόδια εποπτική αρχή ως προς την εφαρμογή του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου πρόληψης και καταστολής του ΞΧ και της ΧΤ από τα εποπτευόμενα από αυτήν ιδρύματα και της έχουν χορηγηθεί τα κατάλληλα ρυθμιστικά και εποπτικά καθήκοντα και εξουσίες με βάση τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 6 του Νόμου 4557/30.07.2018.

Η ΤτΕ ως αρμόδια (εποπτική) αρχή έχει καθορίσει, βάσει του άρθρου 6, παρ.3(α) του ν.4557/2018, τις λεπτομέρειες εφαρμογής των νομικών υποχρεώσεων των ΠΙ για την πρόληψη του ΞΧ με την έκδοση της Απόφασης 281/5/17.3.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (εφεξής Απόφαση 281/2009), η οποία έχει έκτοτε τροποποιηθεί με την ΠΔ/ΤΕ 2652/29.2.2012, την Απόφαση ΕΠΑΘ 94/23/15.11.2013, και τις ΠΕΕ 172/2/29.5.2020 και 188/1/26.4.2021. Η ΤτΕ έχει επίσης εκδώσει την Απόφαση 285/6/9.7.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, η οποία αφορά σε μια ενδεικτική τυπολογία με στόχο την παροχή οδηγιών στα ΠΙ για τον εντοπισμό ύποπτων ή ασυνήθων συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένης μια ειδικής κατηγορίας συναλλαγών που ενδεχομένως σχετίζονται με φοροδιαφυγή, που προστέθηκε με την ΠΔ/ΤΕ 2652/29.2.2012.

Σε συνέχεια της νομοθέτησης της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (βάσει του 39ου άρθρου της από 13/4/2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, που κυρώθηκε με το 1ο άρθρο του νόμου 4690/2020) και της έκδοσης της Υπουργικής Απόφασης 9747 ΕΞ 2021 στις 7/4/2021, η Τράπεζα της Ελλάδος προσάρμοσε διαδοχικά τις διατάξεις του οικείου κεφαλαίου 5 της Απόφασης 281/2009, εκδίδοντας:

- α. την υπ. αριθ. 172/2/29.5.2020 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής, στην οποία περιγράφονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για την εξ' αποστάσεως ηλεκτρονική ταυτοποίηση φυσικών προσώπων κατά τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης με τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και
- β. την υπ. αριθ. 188/1/26.4.2021 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής, η οποία επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, να προβαίνουν σε επικαιροποίηση των στοιχείων ταυτότητας, επικοινωνίας, επαγγέλματος και εισοδήματος των υφιστάμενων πελατών τους (φυσικών προσώπων) μέσω της εφαρμογής eGov-KYC, χωρίς να είναι απαραίτητη η λήψη «σε φυσική μορφή» αντιγράφων .

Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο δεν έχει ακόμη επικαιροποιηθεί πλήρως ώστε να ευθυγραμμίζεται με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο για την πρόληψη του ΞΧ και της ΧΤ καθώς η Απόφαση 281/2009 εξακολουθεί να ρυθμίζει διατάξεις του νόμου 3691/2008, ο οποίος έχει αντικατασταθεί από τον νόμο 4557/2018. Συνεπώς, ορισμένες από τις ρυθμίσεις της Απόφασης 281/2009 είτε δεν έχουν πλήρη εφαρμογή είτε δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις σύγχρονες απαιτήσεις και τις κοινές ευρωπαϊκές οδηγίες για την πρόληψη του ΞΧ και της ΧΤ. Ενδεικτικά, οι ρυθμίσεις για τις οποίες καταγράφεται η μη πλήρης ευθυγράμμιση του κανονιστικού πλαισίου αφορούν: α) στις αναθεωρημένες από 1.3.2021 Κατευθυντήριες

Γραμμές, σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 18 (4) της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, για τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και τους παράγοντες που θα πρέπει να εξετάζουν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί κατά την εκτίμηση του κινδύνου ΞΧ και ΧΤ που συνδέεται με τις επιμέρους επιχειρηματικές σχέσεις και τις περιστασιακές συναλλαγές, β) στις από 16.1.2018 Κατευθυντήριες Γραμμές, βάσει του άρθρου 25 του Κανονισμού (ΕΕ) 2015/847, για τα μέτρα που θα πρέπει να λαμβάνουν οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών (συμπεριλαμβανομένων των ΠΙ) προκειμένου να εντοπίζουν συναλλαγές με ελλιπή στοιχεία για τον πληρωτή ή τον δικαιούχο και τον χειρισμό αυτών των περιπτώσεων και γ) στις από 14.6.2022 Κατευθυντήριες Γραμμές, σύμφωνα με το άρθρο 8 και το κεφάλαιο VI της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, σχετικά με τις πολιτικές και τις διαδικασίες που αφορούν τη διαχείριση της συμμόρφωσης και τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του υπευθύνου συμμόρφωσης σε θέματα ΚΞΧ/ΧΤ.

Παρά την ανωτέρω αδυναμία, επισημαίνεται ότι τα περισσότερα ΠΙ, ιδίως οι συστημικές τράπεζες και τα υποκαταστήματα ευρωπαϊκών τραπεζών που ακολουθούν τις πολιτικές πρόληψης του ΞΧ του Ομίλου τους, έχουν λάβει αρκετά μέτρα που αποσκοπούν στην ενσωμάτωση των Κατευθυντήριων Οδηγιών των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών στη Πολιτική και τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, παράλληλα με την τήρηση του υφιστάμενου και ανεπείκαιρου κανονιστικού πλαισίου. Στο πλαίσιο αυτής της ενσωμάτωσης, τα ΠΙ έχουν αντιμετωπίσει νομική αβεβαιότητα και τεχνικές δυσκολίες ιδίως για το πώς θα πρέπει να εφαρμόζεται η προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο. Ενδεικτικά, τα ΠΙ χρειάζονται καθοδήγηση για τη μορφή και την έκταση που θα πρέπει να έχει η αξιολόγηση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ σε επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας ή για το κατά πόσο ορισμένες αυστηρές κανονιστικές υποχρεώσεις της Απόφασης 281/2009 (π.χ. ως προς τις υποχρεωτικές κατηγορίες πελατών υψηλού κινδύνου) συνάδουν με τις διατάξεις των Παραρτημάτων Ι και ΙΙ του νόμου 4557/2018 και τις αναθεωρημένες από 1.3.2021 Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΒΑ, σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 18 (4) της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849.

4.3.2 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών - Effectiveness of Supervision Procedures and Practices

Οι αρμοδιότητες της ΤτΕ (και των υπόλοιπων αρμόδιων αρχών) σε σχέση με την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων για την πρόληψη του ΞΧ και της ΧΤ από τα ΠΙ περιγράφονται στο άρθρο 6 παρ. 3 του νόμου 4557/2018. Διακρίνονται από τις αρμοδιότητες που αφορούν στην προληπτική εποπτεία η οποία, σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας και τις διατάξεις του τραπεζικού νόμου 4261/2014 αποτελεί ένα από τα βασικά καθήκοντα της ΤτΕ. Η ΤτΕ διαθέτει πλήρη διοικητική, λειτουργική και οικονομική ανεξαρτησία που διασφαλίζουν την ικανότητά της να χρηματοδοτεί και να ασκεί επαρκώς όλα τα καθήκοντά της σύμφωνα με το Καταστατικό της και το Ελληνικό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο εσωτερικής αναδιοργάνωσης της ΤτΕ που ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2023, οι ως άνω εποπτικές αρμοδιότητες διαχωρίστηκαν και ασκούνται από το τμήμα θεσμικού πλαισίου και εποπτείας πρόληψης ΞΧ και από το τμήμα ελέγχων πρόληψης ΞΧ.

Το τμήμα του θεσμικού πλαισίου και εποπτείας πρόληψης ΞΧ έχει επιφορτισθεί με την προληπτική εξ αποστάσεως εποπτεία η οποία βασίζεται στην προσέγγιση της FATF με βάση τον Κίνδυνο που έχει σχεδιασθεί για τον Τραπεζικό Κλάδο. Οι κύριες αρμοδιότητες του είναι η διαρκής παρακολούθηση της εφαρμογής του πλαισίου εποπτείας σε θέματα πρόληψης ΞΧ από τα Εποπτευόμενα Ιδρύματα (ΕΙ) και η αξιολόγησή τους τουλάχιστον ετησίως ως προς την καταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων ελέγχου που εφαρμόζονται από τα ΕΙ. Επιπλέον, το τμήμα του θεσμικού πλαισίου και εποπτείας πρόληψης ΞΧ, παρακολουθεί τις Ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις, σε θεσμικά ζητήματα και συντάσσει οδηγίες σε θέματα πρόληψης ΞΧ, που απευθύνονται στα ΕΙ, ενώ προβαίνει και στην αξιολόγηση αιτημάτων ως προς την τήρηση των προβλεπόμενων όρων και προϋποθέσεων σε θέματα πρόληψης ΞΧ για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας και αδειών επέκτασης δραστηριοτήτων και λοιπών αιτημάτων. Βασικό συστατικό της εποπτείας για την αξιολόγηση του κινδύνου ΞΧ αποτελεί το εργαλείο ανάλυσης με βάση τον κίνδυνο (RBOAT) το οποίο αναπτύχθηκε εσωτερικά το 2013, σε συνεργασία με το ΔΝΤ. Για την αξιολόγηση των δομικών παραγόντων κινδύνου τα ΠΙ υποβάλλουν δυο φορές τον χρόνο, σε ηλεκτρονική μορφή, μια τυποποιημένη συγκεντρωτική φόρμα δεδομένων, στην οποία περιλαμβάνονται οι απαιτούμενες πληροφορίες για την αξιολόγηση των εγγενών κινδύνων. Επιπλέον, για την αξιολόγηση των διαδικασιών και συστημάτων ελέγχου που έχει αναπτύξει το κάθε ΠΙ για την αντιμετώπιση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, τα ΠΙ υποβάλλουν ετησίως την Ετήσια Έκθεση του αρμόδιου διευθυντικού στελέχους, καθώς και τις επικαιροποιημένες εκτιμήσεις κινδύνου, τις εσωτερικές πολιτικές και τις διαδικασίες που έχουν αναπτύξει ώστε να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τους κινδύνους ΞΧ ή ΧΤ, βάσει των παρ. 2 και 3 του άρθρου 35 του νόμου 4557/2018. Αντίστοιχα, το τμήμα επιτόπιων ελέγχων πρόληψης ΞΧ έχει ως κύριο αντικείμενο τον έλεγχο της εφαρμογής του εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου στα εποπτευόμενα ιδρύματα και τον εντοπισμό τυχόν παραλείψεων και αδυναμιών σε συστήματα και διαδικασίες που έχουν αναπτυχθεί από τα ΠΙ. Το πρόγραμμα επιτόπιων ελέγχων βασίζεται στην εξ' αποστάσεως αξιολόγηση που περιγράφεται παραπάνω. Τα είδη των επιτόπιων ελέγχων ποικίλουν και συμπεριλαμβάνουν θεματικούς ελέγχους που διενεργούνται ταυτόχρονα σε περισσότερα του ενός ΠΙ ή εξατομικευμένους γενικούς ελέγχους που καλύπτουν όλες τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ ενός ΠΙ, στοχευμένους ελέγχους για συγκεκριμένες περιοχές αυξημένου εποπτικού ενδιαφέροντος και κινδύνου, ή ειδικούς ελέγχους με έναυσμα συγκεκριμένα περιστατικά (π.χ. εισαγγελικές εντολές, πληροφορίες ή καταγγελίες από διάφορες πηγές).

Το προσωπικό των δύο τμημάτων στελεχώνεται από υπαλλήλους με υψηλά χαρακτηριστικά εξειδίκευσης στο πεδίο της πρόληψης ΞΧ και της διενέργειας επιτόπιων επιθεωρήσεων, ενώ σε συστηματική βάση συμμετέχουν σε ειδικά προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης στο αντικείμενο της πρόληψης ΞΧ. Ειδικότερα, την περίοδο 2019-2022 τα στελέχη των τμημάτων συμμετείχαν στην παρακολούθηση συνολικά 74 σεμιναρίων (συνολικά 191 συμμετοχές) εκ των οποίων τα 41 την περίοδο 2021-2022 (συνολικά 112 συμμετοχές). Η επιλογή των σεμιναρίων έγινε με βάση τις υφιστάμενες ανάγκες καθώς και σε ειδικά θέματα που σχετίζονται με αναδυόμενους κινδύνους. Υπό αυτό το πρίσμα, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο αντικείμενο της εποπτείας με βάση τον κίνδυνο και στις νέες τάσεις/τεχνολογίες (open banking, regtech κλπ.). Παράλληλα σημαντικές εμπειρίες και γνώσεις αποκομίζονται από τη συμμετοχή στελεχών των προαναφερθέντων 2

τμημάτων, στην Επιτροπή Στρατηγικής άρθρου 8 του Ν.4557/2018, στις μονάδες Α' και της Γ' της Αρχής, σε επιτροπές της FATF (συνεδριάσεις ολομέλειας και συγκεκριμένων ομάδων εργασίας), στην EBA-AML Standing Committee και στο SSM-AML Coordination Network.

Τα τμήματα του Θεσμικού Πλαισίου και Εποπτείας Πρόληψης ΞΧ και των Ελέγχων Πρόληψης ΞΧ υποστηρίζονται από τη Νομική Διεύθυνση της ΤτΕ και από στελέχη υποστήριξης της Επιτροπής της ΤτΕ που επιβάλλει κυρώσεις, ιδίως σε σχέση με την νομική ερμηνεία του πλαισίου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, την νομική διασφάλιση των ευρημάτων ελέγχου βάσει των οποίων επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις και την νομική κάλυψη των κανονιστικών πράξεων και οδηγιών που εκδίδονται. Επιπλέον το Τμήμα Ελέγχων Πρόληψης ΞΧ συχνά υποστηρίζεται από επόπτες ή επιθεωρητές άλλων Μονάδων ή της Διεύθυνσης Προληπτικής Εποπτείας, ιδίως σε περιπτώσεις ελέγχων που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις (π.χ. για το πληροφοριακό σύστημα) ή ελέγχων / ευρημάτων που συνδέονται και με θέματα προληπτικής εποπτείας.

Τέλος, η ΤτΕ σύμφωνα με το άρθρο 6, σημ. θ. του ν. 4557/2018, οφείλει μέσω εποπτικών δράσεων, να διασφαλίζει ότι το επίπεδο εποπτείας που ασκείται στα υποκαταστήματα των αλλοδαπών ιδρυμάτων είναι αντίστοιχο με αυτό των ελληνικών ιδρυμάτων. Για τον σκοπό αυτό, συνεργάζεται με την εκάστοτε αρμόδια εποπτική αρχή του κράτους - μέλους στο οποίο έχει την έδρα του το υπόχρεο πρόσωπο. Το πλαίσιο εποπτείας συμπληρώνεται μέσω της πολυμερούς συμφωνίας που προβλέπει τους πρακτικούς όρους ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (υπό την ιδιότητά της ως αρχής προληπτικής εποπτείας) και των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου πρόληψης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξεπλύματος χρήματος-ΞΧ) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΧΤ), βάσει του άρθρου 57α(2) της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849.

Σημαντική εξέλιξη στο πλαίσιο των εποπτικών δράσεων, αποτελεί και η καθιέρωση του θεσμού των Εποπτικών Κολλεγιών Καταπολέμησης ΞΧ από τον Δεκέμβριο του 2019, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις υπ' αριθ. JC 2019 81 Κατευθυντήριες Γραμμές της Μικτής Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών. Τα Εποπτικά Κολλέγια Καταπολέμησης ΞΧ αποτελούν μια νέα μορφή μόνιμης συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία επιχειρήσεων και ομίλων με διασυνοριακή δραστηριότητα, μέσω ετήσιων προγραμματισμένων συνεδριάσεων, αλλά και ad hoc συνεδριάσεων σε περίπτωση αναγνώρισης αναδυόμενων κινδύνων και θεμάτων εποπτικού ενδιαφέροντος, συμβάλλοντας στην καλύτερη αναγνώριση και διαχείριση των κινδύνων ΞΧ. Η Τράπεζα της Ελλάδος, σε πλήρη εναρμόνιση με τις ανωτέρω Κατευθυντήριες Γραμμές, σύστησε και διοργάνωσε κολλέγια Ελληνικών ιδρυμάτων που έχουν εγκαταστάσεις σε άλλες 2 χώρες (πλην της Ελλάδος), εκ των οποίων τα 3 αφορούν ΠΙ ενώ συμμετείχε ως μόνιμο μέλος σε κολλέγια αλλοδαπών ΠΙ που διοργανώθηκαν από άλλες Ευρωπαϊκές Αρχές.

Τα τμήματα του Θεσμικού Πλαισίου και Εποπτείας Πρόληψης ΞΧ και των Ελέγχων Πρόληψης ΞΧ, με δεδομένα Μαρτίου 2023, είναι αρμόδια για την εποπτεία πρόληψης ΞΧ/ΧΤ συνολικά 11 κλάδων, οι οποίοι περιλαμβάνουν συνολικά 134 ιδρύματα, εκ των οποίων τα 36 αφορούν ΠΙ. Από το 2017 έως και το 2022 έχουν διεξαχθεί 19 εξατομικευμένοι έλεγχοι σε ΠΙ, πλέον 4 θεματικών ελέγχων σε 40 ΠΙ, σύμφωνα με τις διαδικασίες επιτόπιου ελέγχου με βάση τον κίνδυνο, οι οποίοι επιτρέπουν στους επιθεωρητές την επικύρωση των αποτελεσμάτων του εργαλείου RBOAT και του προφίλ κινδύνου που

έχει προσδιοριστεί. Επισημαίνεται ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, η ΤτΕ προέβη στις απαραίτητες προσαρμογές της άσκησης των εποπτικών της αρμοδιοτήτων (είτε στην προληπτική εποπτεία ή στις επιτόπιες επιθεωρήσεις), επιδεικνύοντας την ενδεδειγμένη ευελιξία αναπτύσσοντας ασφαλείς διαδικασίες εξ' αποστάσεως συναντήσεων, επισκόπησης διαδικασιών και ελέγχων έτσι ώστε να μην επηρεαστεί το επίπεδο της ασκούμενης εποπτείας.

Η αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών αξιολογείται ως υψηλή. Σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης της FATF για την Ελλάδα το 2019, η Τράπεζα της Ελλάδος αναγνωρίζει και εκτιμά τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ των κλάδων υπό την εποπτεία της και των επιμέρους εποπτευόμενων εταιρειών και ασκεί αποτελεσματική εποπτεία επί τη βάση αυτών των κινδύνων. Η συντριπτική δε πλειοψηφία των ΠΙ αξιολογεί θετικά τις εφαρμοζόμενες εποπτικές διαδικασίες της ΤτΕ, ιδίως ως προς τα κριτήρια της αναλογικότητας, της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο, του εύρους των εποπτικών εργαλείων και των μεθόδων επικοινωνίας. Η εφαρμογή της εξ' αποστάσεως εποπτείας και των επιτόπιων ελέγχων έχουν γενικά συμβάλλει στην διαρκή ενδυνάμωση των μηχανισμών ελέγχου και πρόληψης ΞΧ/ΧΤ και στην ανάπτυξη ενός κατάλληλου επιπέδου ευαισθητοποίησης, κατανόησης των εποπτικών προσδοκιών και αναγνώρισης κινδύνων ΞΧ/ΧΤ από τα ΠΙ. Επισημαίνεται ιδίως η θετική συμβολή που είχαν τα τελευταία 3 έτη:

α) το αυξημένο επίπεδο χρήσης των εξ' αποστάσεως εποπτικών εργαλείων σε σχέση με το παρελθόν, ιδίως αναφορικά με τη συχνότερη επικοινωνία με τα ΠΙ και τα αυξημένα και περισσότερο απαιτητικά αιτήματα παροχής στοιχείων και λήψης διορθωτικών μέτρων, κατά πλειοψηφία σε συναινετική βάση.

β) ο αυξημένος αριθμός θεματικών και ειδικών ελέγχων που διενεργήθηκαν, ιδίως σε σχέση με την αναγνώριση και αντιμετώπιση του κινδύνου Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας από τα ΠΙ που δέχονται καταθέσεις ή διενεργούν συναλλαγές εκ μέρους πελατών τους, τη διαχείριση του κινδύνου ΞΧ μέσω των Μηχανημάτων αυτόματων καταθέσεων μετρητών των 4 συστημικών τραπεζών, τη διαχείριση και την αναγνώριση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κινδύνου για τα ΠΙ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστημάτων, ως υποσύνολο (subsector) του τραπεζικού κλάδου, ιδίως αυτών που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά στην προώθηση τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και στην παροχή υποστηρικτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών σε υφιστάμενη πελατεία.

Η ΤτΕ έχει προγραμματίσει δράσεις για την περαιτέρω ενίσχυση των εποπτικών της διαδικασιών και την βελτίωση της εφαρμογής των επικαιροποιημένων από 16/12/2021 Κατευθυντήριων Γραμμών της ΕΒΑ για την Εποπτεία με βάση τον κίνδυνο, ιδίως σε σχέση με α) τη διενέργεια περισσότερων και πιο στοχευμένων επιτόπιων ελέγχων, β) την ανάπτυξη καταγεγραμμένης εποπτικής στρατηγικής, στην οποία θα καθορίζονται με σαφήνεια οι εποπτικοί στόχοι και τα κατάλληλα εποπτικά μέσα και εργαλεία υλοποίησής τους, σύμφωνα με το είδος και τη σημαντικότητα των κινδύνων που πρέπει να αντιμετωπιστούν γ) την εγκατάσταση νέου και σύγχρονου εργαλείου αξιολόγησης κινδύνων, που θα αντικαταστήσει το RBOAT και θα ενισχύσει περαιτέρω τις διαδικασίες κλαδικής και εξατομικευμένης αξιολόγησης κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, δ) την αναβάθμιση των τεχνολογικών υποδομών άντλησης στοιχείων και την ενίσχυση των ανθρώπινων πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, θα εξεταστεί η υιοθέτηση νέων μεθόδων επικοινωνίας με τα εποπτευόμενα ιδρύματα, σύμφωνα και με τις προτάσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της αξιολόγησης, όπως οι επιτόπιες επισκέψεις, η διενέργεια κλαδικών ημερίδων / τηλεδιασκέψεων, η μεταφορά των εποπτικών απαιτήσεων και η διάχυση καλών πρακτικών σε διαρκή βάση (π.χ. συχνότερη έκδοση οδηγιών, ανάπτυξη πλατφόρμας για την από κοινού διενέργεια συζητήσεων επί πρακτικών ερωτημάτων), η συστηματικότερη ανατροφοδότηση τους για τις εποπτικές εκτιμήσεις του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ που αντιμετωπίζουν, η βελτίωση των τεχνολογικών εργαλείων για την υποβολή αναφορών και την ανταλλαγή στοιχείων, κ.α.

4.3.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων – (Availability and Enforcement of Administrative Sanctions)

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ισχύουσα νομοθεσία (άρθρο 46 του νόμου 4557/2018), έχει ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των διοικητικών κυρώσεων για περιπτώσεις μη συμμόρφωσης των ΠΙ με τις ισχύουσες διατάξεις του πλαισίου για την πρόληψη της ΞΧ και της ΧΤ. Οι κυρώσεις που επιβάλλονται σωρευτικά ή διαζευκτικά στο ΠΙ ή και σε στελέχη του αφορούν στη λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων εντός ενός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου ή/και μία ή περισσότερες από τις εξής κυρώσεις:

α) αυξημένα χρηματικά πρόστιμα έως 5 εκ. ευρώ (έως 1 ευρώ εκ. με βάση το προηγούμενο πλαίσιο του ν. 3691/2008) στο ΠΙ ή Χ.Ο και έως 5 εκ. ευρώ (έως 50.000 ευρώ με βάση το προηγούμενο πλαίσιο του ν. 3691/2008) στα πρόσωπα που τυχόν ευθύνονται προσωπικά (μέλη του Δ.Σ, διευθύνων σύμβουλος, διευθυντικά στελέχη, υπάλληλοι) για τη τέλεση των παραβάσεων ή την ελλιπή άσκηση εποπτείας,

β) την απομάκρυνση των ανωτέρω προσώπων από τη θέση τους, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, και την απαγόρευση ανάληψης άλλης αντίστοιχης θέσης,

γ) την απαγόρευση της άσκησης ορισμένων δραστηριοτήτων του ΠΙ ή του Χ.Ο. και σε περίπτωση υποτροπής την ανάκληση της άδειας λειτουργίας,

δ) τη δημόσια ανακοίνωση των αμετάκλητων διοικητικών κυρώσεων που αναφέρει το όνομα του υπόχρεου προσώπου και τη φύση της παράβασης, εφόσον η δημοσιοποίηση δεν επιφέρει δυσανάλογη ζημία στο υπόχρεο πρόσωπο ή δεν θέτει σε κίνδυνο την έκβαση διεξαγόμενης έρευνας ή την σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Οι κατά το άρθρο 46 διοικητικές κυρώσεις είναι ανεξάρτητες από τις πολύ αυστηρότερες κυρώσεις του άρθρου 45 για αξιόποινες πράξεις ΞΧ ή βασικών αδικημάτων που τελούνται προς όφελος ή για λογαριασμό των υπόχρεων προσώπων. Επιπλέον, στο πλαίσιο ενίσχυσης της αναλογικότητας των επιβαλλόμενων κυρώσεων έχει καταργηθεί η πρόβλεψη για ελάχιστο ποσό χρηματικού προστίμου.

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 46 του νόμου 4557/2018, οι αρμόδιες αρχές διατηρούν την εξουσιοδότησή τους να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την κατηγοριοποίηση των επιμέρους υποχρεώσεων των εποπτευόμενων υπόχρεων προσώπων, καθώς και των στελεχών και υπαλλήλων τους. Οι αποφάσεις αυτές καθορίζουν τον βαθμό σημασίας των υποχρεώσεων και περιλαμβάνουν ενδεικτικές αναφορές σχετικά με πιθανές κυρώσεις. Κατά τη λήψη αυτών των αποφάσεων, λαμβάνονται υπόψη κριτήρια, όπως η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης, ο βαθμός ευθύνης του υπαίτιου προσώπου, η οικονομική ισχύς του, τα κέρδη που προέκυψαν από την παράβαση, οι ζημιές που προκλήθηκαν σε τρίτους, ο βαθμός συνεργασίας του υπαίτιου προσώπου με την αρμόδια αρχή και οι προηγούμενες παραβάσεις.

Σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου παραμένουν σε ισχύ οι διατάξεις των αποφάσεων ΕΤΠΘ 290/2009 και 300/2010 για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε ιδρύματα που εποπτεύονται από την ΤτΕ. Τον Δεκέμβριο του 2022, η ΤτΕ ενέκρινε μία νέα πολιτική επιβολής διοικητικών κυρώσεων, η οποία περιλαμβάνει κριτήρια και διαδικασίες σε σχέση με την

δημοσιοποίηση των κυρώσεων καθώς και επικαιροποιημένη μεθοδολογία για τον προσδιορισμό των διοικητικών προστίμων, η οποία λαμβάνει υπόψη όλα τα κριτήρια που αναφέρονται στη παράγραφο 4 του άρθρου 46 του νόμου 4557/2018.

Η αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των επιβαλλόμενων διοικητικών κυρώσεων παραμένει όπως και στην προηγούμενη περίοδο της αξιολόγησης Υψηλή. Την περίοδο 2017-2022, με Αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων έχουν επιβληθεί οι κατωτέρω κυρώσεις: α) 34 διορθωτικά μέτρα σε 9 ΠΙ, β) συνολικά πρόστιμα ύψους €1.125.000 σε 9 ΠΙ, γ) συνολικά πρόστιμα ύψους €130.000 σε 2 ανώτερα διοικητικά στελέχη, και δ) μια απομάκρυνση ανώτερου διοικητικού στελέχους. Οι επανέλεγχοι και οι άλλες εποπτικές διαδικασίες ελέγχων επιτρέπουν την παρακολούθηση της δέουσας και έγκαιρης εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων, εκ μέρους των ΠΙ. Το είδος και το ύψος των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται τόσο στα ΠΙ όσο και στα ανώτερα στελέχη διοίκησης καταδεικνύουν τον αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό τους χαρακτήρα. Επισημαίνεται τέλος ότι έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί στην ιστοσελίδα της ΤτΕ οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν στα ΠΙ κατά τη περίοδο 2020-2022 (<https://www.bankofgreece.gr/en/main-tasks/supervision/sanctions>).

4.3.4 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης - Availability and Effectiveness of Entry Controls

Σύμφωνα με την αξιολόγηση της Ελλάδας από την FATF το 2019, η χώρα διαθέτει ένα ισχυρό και αποτελεσματικό πλαίσιο αδειοδότησης σε όλο τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Αυτό το πλαίσιο αποτρέπει μη ικανά ή μη κατάλληλα άτομα, όπως άτομα που εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες, από το να εισέρχονται ή να παραμένουν άμεσα ή έμμεσα (ως πραγματικοί δικαιούχοι άλλων νομικών προσώπων) στη μετοχική σύνθεση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, να συμμετέχουν στα διοικητικά συμβούλια τους και να αναλαμβάνουν σημαντικές θέσεις ευθύνης.

Στο εγχώριο κανονιστικό πλαίσιο οι προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία ΠΙ, καθώς και για την απόκτηση συμμετοχής σε υφιστάμενο ΠΙ, καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις του τραπεζικού νόμου 4261/2014, που ενσωματώνει την Οδηγία 2013/36/ΕΕ, και εξειδικεύονται μέσω Πράξεων της Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της ΤτΕ. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις αναφέρονται στην ΠΕΕ 142/11.6.2018 (με τροποποιήσεις από την ΠΕΕ 178/4/2.10.2020), στην ΠΕΕ 205/1/18.05.2022, στην Απόφαση ΕΤΠΘ 211/1/5.12.2005 και στην ΠΕΕ 58/18.1.2016 (για τα υποκαταστήματα ΠΙ που εδρεύουν σε χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Οι προαναφερθείσες πράξεις λαμβάνουν υπόψη την Πράξη 2577/9.3.2006 του Διοικητή της ΤτΕ σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας, τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των ΠΙ και των Χ.Ο., καθώς και τις σχετικές εξουσίες των διοικητικών οργάνων τους, καθώς επίσης και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (ΕΒΑ). Ιδίως για τα τέσσερα σημαντικά ΠΙ που εμπίπτουν στην προληπτική εποπτεία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM), μέσω της ΠΕΕ 205/1/18.05.2022 ενσωματώθηκε στο κανονιστικό πλαίσιο το επικαιροποιημένο και εμπλουτισμένο Ερωτηματολόγιο της ΕΒΑ (εγκρίθηκε από το Εποπτικό Συμβούλιο της στις 25 Νοεμβρίου 2021) σχετικά με την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών Διοικητικού Συμβουλίου και των Επικεφαλής Κρίσιμων Λειτουργιών.

Το τμήμα του Θεσμικού Πλαισίου και Εποπτείας Πρόληψης ΞΧ είναι αρμόδιο για την αξιολόγηση της

επάρκειας και της καταλληλότητας του Αρμόδιου Στελέχους, σύμφωνα με το άρθρο 38 του νόμου 4557/2018, καθώς και του προγράμματος πρόληψης ΞΧ για υπό αδειοδότηση ιδρύματα. Κατά την αξιολόγηση αυτή λαμβάνονται υπόψη τα εξής: α) οι αναμενόμενοι εγγενείς κίνδυνοι ΞΧ που αντιμετωπίζει το ίδρυμα, λαμβάνοντας υπόψη το είδος των υπηρεσιών που παρέχει και το επιχειρηματικό του μοντέλο, β) η επάρκεια της πολιτικής και των διαδικασιών πρόληψης ΞΧ, ιδίως όσον αφορά την αξιολόγηση κινδύνου, την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας, την ανάθεση αρμοδιοτήτων και τους εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου, και γ) η επάρκεια των υποστηρικτικών πληροφοριακών συστημάτων για την παρακολούθηση των πελατών και των συναλλαγών. Επιπλέον, στο πλαίσιο της αξιολόγησης για την καταλληλότητα των πραγματικών δικαιούχων, των μετόχων και των διευθυντικών στελεχών, συμπεριλαμβανομένου του υπευθύνου για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, τα υπό αδειοδότηση ιδρύματα υποβάλλουν ειδικά ερωτηματολόγια που περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με: α) Την περιουσιακή τους κατάσταση. β) Το επαγγελματικό και εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο. γ) Τυχόν ποινικές ή διοικητικές κυρώσεις που τους έχουν επιβληθεί. Τα ερωτηματολόγια πρέπει να συνοδεύονται από αντίστοιχα δικαιολογητικά, όπως ποινικά μητρώα, πτυχία κ.λπ. Επιπλέον, τα υπό αδειοδότηση ιδρύματα πρέπει να παρέχουν λεπτομερή περιγραφή των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου που χρησιμοποιούν για τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το θεσμικό πλαίσιο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ.

Τα τελευταία χρόνια, λόγω των θετικών εξελίξεων στην ελληνική οικονομία και τον τραπεζικό τομέα, παρατηρείται αύξηση στις αιτήσεις για την εγκατάσταση ξένων ΠΙ ή την απόκτηση συμμετοχών σε υφιστάμενα ΠΙ, συμπεριλαμβανομένων αιτημάτων για συγχωνεύσεις εγχώριων ΠΙ. Η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος (ΔΕΠΣ) διαθέτει τους απαραίτητους πόρους για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων και την άσκηση των αρμοδιοτήτων της όσον αφορά την αδειοδότηση και την εποπτεία των ΠΙ. Επιπλέον, η ΔΕΠΣ λειτουργεί σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και ενεργεί στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, ο οποίος, από την έναρξη λειτουργίας του τον Νοέμβριο του 2014, έχει ενισχύσει σημαντικά το πλαίσιο αδειοδότησης και προληπτικής εποπτείας των ΠΙ. Συνεπώς η διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης των ΠΙ αξιολογείται σε πολύ υψηλό επίπεδο χωρίς να εντοπίζονται ειδικές αδυναμίες.

4.3.5 Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των τραπεζών - Integrity of Banks' Staff

Ο Ελληνικός Τραπεζικός Νόμος (4261/2014), όπως ισχύει, οι κανονιστικές Πράξεις της Τράπεζας της Ελλάδος⁴¹⁵, οι νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΒΑ), καθώς και οι νομικές πράξεις της ΕΚΤ, στο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM), προβλέπουν αυστηρά κριτήρια καταλληλότητας για τους μετόχους (συμπεριλαμβανομένου του πραγματικού δικαιούχου), τα μέλη του οργάνου διοίκησης και τα διευθυντικά στελέχη που κατέχουν καίριες θέσεις σε ΠΙ.

Περαιτέρω, η Τράπεζα της Ελλάδος, από κοινού με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό της ΕΚΤ συνεισέφερε σημαντικά τα τελευταία χρόνια στην ενδυνάμωση της εταιρικής διακυβέρνησης τόσο των σημαντικών όσο και των λιγότερο σημαντικών ΠΙ, στην καλλιέργεια ή ενίσχυση/ανάπτυξη των

⁴¹⁵ ΦΕΚ Α' 107, 5.5.2014.

απαιτούμενων δεξιοτήτων όπως επίσης και στην αποτελεσματικότητα των οργανωτικών τους δομών. Επίσης, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), λειτουργώντας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο νόμο 3864/2010 (Περί ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας), αποτέλεσε συμπληρωματικό παράγοντα ελέγχου της ποιότητας της εταιρικής διακυβέρνησης των πέντε ΠΙ που έχουν λάβει κεφαλαιακή στήριξη από το κράτος κατά το παρελθόν.

Στον τραπεζικό κλάδο έχουν αναπτυχθεί και εφαρμόζονται πολλοί μηχανισμοί ελέγχου και βέλτιστες πρακτικές για τη διασφάλιση της ακεραιότητας της διοίκησης και του προσωπικού, όπως ενδεικτικά: α) οι πρακτικές πρόσληψης με υποχρεωτικούς ελέγχους (π.χ. ποινικού μητρώου) στο πλαίσιο αξιολόγησης της επάρκειας και της καταλληλότητας, β) οι όροι καταγγελίας της συμβάσεων εργασίας που σχετίζονται με την τήρηση των αρχών δεοντολογίας της Τράπεζας (πολιτικές έναντι σύγκρουσης συμφερόντων, κώδικας δεοντολογίας, AML κ.λπ.), γ) προγράμματα αξιολόγησης που εστιάζουν, τόσο σε θεωρητικά όσο και σε πραγματικά περιστατικά καταπολέμησης της διαφθοράς, δ) προβλέψεις των αξιολογήσεων καταλληλότητας⁴¹⁶ (fit and proper assessments) των απαιτήσεων που θέτει η ΕΚΤ, σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές (δηλαδή στην περίπτωση της χώρας μας, την Τράπεζα της Ελλάδος), και ε) ασφαλείς διαδικασίες ανώνυμων καταγγελιών σχετικά με ύποπτες, αντιδεοντολογικές ή παράνομες συμπεριφορές του προσωπικού της Τράπεζας, οι οποίες απευθύνονται είτε στον Εσωτερικό Έλεγχο είτε στη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης⁴¹⁷. Σε γενικές γραμμές το προσωπικό και τα στελέχη που προσλαμβάνονται ή/και συνεργάζονται με τα ΠΙ θεωρούνται ότι διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα και ενεργούν με ακεραιότητα χωρίς να επιδιώκουν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο την συνεργασία με μη κατάλληλα πρόσωπα ή την ακούσια ή εκούσια υπονόμηση πολιτικών και εσωτερικών διαδικασιών του εκάστοτε ΠΙ για την πρόληψη ΞΧ.

Γενικότερα η εταιρική διακυβέρνηση είναι ένα σύστημα κανόνων και διαδικασιών που επιτρέπουν την ελεγχόμενη και αποτελεσματική διοίκηση ενός οργανισμού, δημιουργώντας ένα αξιόπιστο πλαίσιο μέσω της διασφάλισης κανόνων διαφάνειας, συνέπειας και ίσης μεταχείρισης. Το εγχώριο ρυθμιστικό πλαίσιο για την ακεραιότητα των ανώτατων στελεχών και του προσωπικού των ΠΙ, εντάσσεται ευρύτερα στις αρχές του κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης, ο οποίος περιγράφεται με το νόμο 4706/2020. Ως σύνολο αρχών, ο κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης εισάγει διατάξεις αυτορρύθμισης καθώς δεν περιορίζεται στην εφαρμογή των υποχρεωτικών, από τη νομοθεσία, διατάξεων, αλλά βασίζεται στην οικειοθελή αποδοχή και εφαρμογή εσωτερικών κανόνων που καταγράφονται σε αυτόν ως ειδικές πρακτικές. Κάθε ΠΙ εφαρμόζει τον δικό του κώδικα ηθικής συμπεριφοράς & δεοντολογίας και προς αυτή την κατεύθυνση έχουν αναπτυχθεί και σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα για την διασφάλιση της κατανόησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την υιοθέτηση του κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης, ενώ γίνονται και αντίστοιχες ενημερώσεις προς το προσωπικό και τα στελέχη για την έναρξη πειθαρχικών διαδικασιών στις περιπτώσεις παρεκκλίσεων του εν λόγω κώδικα. Η αξιολόγηση της ακεραιότητας της διοίκησης και του

⁴¹⁶ Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΚΤ και οι αρμόδιες εθνικές αρχές αξιολογούν από κοινού τον βαθμό καταλληλότητας των νεοδιοριζόμενων διευθυντικών στελεχών βάσει των ακόλουθων πέντε (5) κριτηρίων: (α) γνώση, δεξιότητες και εμπειρία, (β) φήμη, (γ) συγκρούσεις συμφερόντων, (δ) διάθεση επαρκούς χρόνου, και (ε) συλλογική καταλληλότητα των μελών του διοικητικού οργάνου. Περαιτέρω πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/tasks/fit_and_proper_assessments/html/index.en.html.

⁴¹⁷ Οι εν λόγω διαδικασίες έχουν ενισχυθεί περαιτέρω με το Νόμο 4990/2022, με τα άρθρα 1-25 του οποίου ενσωματώθηκε στην εθνική μας έννομη τάξη η Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 «σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της ΕΕ».

προσωπικού των ΠΙ κρίνεται ως Υψηλή.

Κατά την πενταετία 2017-2021, τα ΠΙ εντόπισαν κατά προσέγγιση 320 περιστατικά λειτουργικού κινδύνου, τα οποία κατέληξαν σε λήψη πειθαρχικών μέτρων, που εκτείνονται από απλή επίπληξη έως απόλυση υπαλλήλων. Σε 41 περιπτώσεις λύθηκε η σχέση εργασίας με τον υπάλληλο και σε 20 περιπτώσεις υπήρξε σε βάρος της/του προσφυγή στη δικαιοσύνη. Λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση των περιστατικών κατά περίπου 50% σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση αξιολόγησης (2012-2016: 600 περιστατικά, 2017-2021: 320), τα ανωτέρω αριθμητικά στοιχεία υποδηλώνουν την ενδυνάμωση των εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου και την ενίσχυση του βαθμού επίγνωσης σε θέματα ακεραιότητας της διοίκησης και του προσωπικού των ΠΙ.

4.3.6 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων - Availability and Enforcement of Criminal Sanctions

Στο άρθρο 39 του νόμου 4557/2018 που τροποποιήθηκε με το νόμο 4816/2021 περιγράφεται το νομικό πλαίσιο των ποινικών κυρώσεων για φυσικά και νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται σε αδικήματα σχετικά με το ΞΧ. Η πρόσφατη τροποποίηση του πλαισίου, που ενσωμάτωσε την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673, επικαιροποίησε τον κατάλογο των βασικών αδικημάτων που αφορούν το ΞΧ, αναδιαμόρφωσε το πλαίσιο ποινών και κυρώσεων και ευθυγράμμισε τις προϋποθέσεις και διαδικασίες δέσμευσης και δήμευσης των προϊόντων του εγκλήματος του ΞΧ με τον Ποινικό Κώδικα (Π.Κ./ Ν. 4619/2019).

Σύμφωνα με το τροποποιημένο άρθρο 39 του ν. 4557/2018, προβλέπεται κάθειρξη έως 10 έτη και χρηματική ποινή από 1.000 έως 5.000 ημερήσιες μονάδες (προηγούμενως από 30.000 έως 1.500.000 ευρώ) για τα φυσικά πρόσωπα που περιγράφονται στο πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 46 του ν.4557/2018 και είναι υπαίτια πράξεων ΞΧ που τελούνται προς όφελος υπόχρεων νομικών προσώπων ή οντοτήτων. Οι χρηματικές ποινές διπλασιάζονται σε περιπτώσεις υποτροπής ή δράσης στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης ενώ με φυλάκιση μέχρι 2 έτη και χρηματική ποινή έως διακόσιες (200) ημερήσιες μονάδες (προηγούμενως δεν προβλέπονταν χρηματική ποινή) τιμωρείται ο υπάλληλος υπόχρεος προσώπου που παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή δραστηριότητες ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία.

Η διαθεσιμότητα και επιβολή των ποινικών κυρώσεων αξιολογείται ως Μέση προς Υψηλή. Παρά τη σημαντική μείωση των χρηματικών προστίμων που προβλέπονται από τον νέο νόμο 4816/2021, η πλειοψηφία των ΠΙ θεωρεί ότι οι ποινικές κυρώσεις παραμένουν αποτρεπτικές και εξυπηρετούν τον σκοπό του νομοθέτη, και περιγράφουν με επάρκεια στις εσωτερικές τους πολιτικές πρόληψης ΞΧ/ΧΤ τις νομικές επιπτώσεις για τους υπαλλήλους ή τα στελέχη τους σε περίπτωση εμπλοκής τους (ή και του ΠΙ ως σύνολο) σε αδικήματα σχετικά με ΞΧ/ΧΤ.

Επισημαίνεται ωστόσο, ότι σύμφωνα με τον νέο Ποινικό Κώδικα (ΠΚ ν. 4619/2019), η δίωξη κατ' έγκληση επεκτάθηκε και σε εγκλήματα κατά περιουσιακών έννομων αγαθών, όπως η υπεξαίρεση, η απάτη και η απάτη με χρήση υπολογιστή (άρθρα 375 παρ. 1 και 2, 386 παρ. 1 και 2, 386Α παρ. 1, ΠΚ), τα οποία προηγούμενως διώκονταν αυτεπαγγέλτως. Επιπλέον, ανάμεσα στα εγκλήματα κατά περιουσιακών αγαθών για τα οποία απαιτείται έγκληση για τη δίωξή τους, περιλαμβάνεται και το έγκλημα της απιστίας. Σύμφωνα με το άρθρο 390 παρ. 1 εδ. β' του νέου ΠΚ, αν η απιστία στρέφεται

άμεσα κατά πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων ή επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, τότε απαιτείται έγκληση. Με βάση αυτές τις ρυθμίσεις, η δίωξη σημαντικού αριθμού εγκλημάτων κατά περιουσιακών έννομων αγαθών εξαρτάται, ως ένα βαθμό, από την βούληση του παθόντος, καθώς αυτός έχει πλέον την πρωτοβουλία τόσο για την ενεργοποίηση όσο και για την παύση της ποινικής διαδικασίας (με την υποβολή από μέρους του έγκλησης ή την παραίτησή του από αυτή, είτε ρητά είτε σιωπηρά μέσω της άπρακτης παρέλευσης της προθεσμίας για την υποβολή της). Αναγνωρίζεται ότι το πνεύμα του νέου ΠΚ είναι η εξάλειψη μεταξύ άλλων, του φαινομένου της εύκολης και βιαστικής άσκησης ποινικής δίωξης, ωστόσο υπό προϋποθέσεις οι εν λόγω προβλέψεις του νόμου μπορεί να έχουν και αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα των ποινικών κυρώσεων.

4.3.7 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης σε Θέματα Πρόληψης ΞΧ - Effectiveness of Compliance Function

Μία επαρκής και αποτελεσματική λειτουργία κανονιστικής συμμόρφωσης για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ συμβάλλει αφενός στον εντοπισμό των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ που αντιμετωπίζει ένα ΠΙ και αφετέρου στη λήψη κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπισή τους. Πολλοί παράγοντες συμβάλλουν στην επίτευξη αυτού του στόχου, όπως η ακεραιότητα, η επαγγελματική επάρκεια, η ευαισθητοποίηση, το κύρος και οι ηγετικές ικανότητες, καθώς και η ανεξαρτησία και η συνεργασία με τη διοίκηση και άλλες επιχειρησιακές μονάδες. Επιπλέον, απαιτείται η ανεμπόδιστη πρόσβαση σε πληροφορίες και η διασφάλιση ανθρώπινων και τεχνολογικών πόρων. Τα ΠΙ πρέπει να διαθέτουν ισχυρή και αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση και συστήματα εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ (CRDIV) που ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4261/2014, σε συνδυασμό με την Απόφαση 2577/9.3.2006 του Διοικητή της ΤτΕ. Αυτές οι διατάξεις ρυθμίζουν ζητήματα όπως ο διαχωρισμός καθηκόντων, η αρχή του διττού ελέγχου, η ανεξαρτησία μεταξύ των μονάδων κανονιστικής συμμόρφωσης και εσωτερικού ελέγχου, κ.λπ.

Για τους ανωτέρω λόγους, η ΤτΕ δίνει αυξημένη εποπτική σημασία στην αξιολόγηση των λειτουργιών πρόληψης ΞΧ που επιτελούνται τις εκάστοτε αρμόδιες μονάδες (Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Ειδική Υπηρεσία Πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ) των ΕΙ. Η απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009 (σε συνέχεια των προβλέψεων της ΠΔ 2577/2006) θεσμοθέτησε τη λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης ως δεύτερη γραμμή άμυνας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου με σκοπό την διασφάλιση ότι τα ΠΙ συμμορφώνονται με τις διατάξεις του εθνικού και ευρωπαϊκού εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου για την πρόληψη κινδύνων ΞΧ. Η Απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009 προβλέπει λεπτομερείς απαιτήσεις για το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος και τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (στην οποία εντάσσεται η Ειδική Υπηρεσία Πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ, της οποίας προΐσταται το ΑΔΣ), συμπεριλαμβανομένης μιας αναλυτικής και εξειδικευμένης καταγραφής των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του. Καθορίζονται επίσης θέματα που αφορούν στην ανεξαρτησία, τους ανθρώπινους πόρους, τα πληροφοριακά συστήματα, τις πολιτικές και τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, τους μηχανισμούς ελέγχου, την υποβολή εκθέσεων κ.λπ.).

Κατά την πενταετία 2017-2021 σε γενικές γραμμές καταγράφεται βελτίωση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των λειτουργιών πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, για τη συντριπτική πλειοψηφία των ΠΙ, συμπεριλαμβανομένων και των λιγότερο σημαντικών ΠΙ που εμφάνιζαν πιο σοβαρές αδυναμίες κατά την προηγούμενη αξιολόγηση. Τα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη (και οι αναπληρωτές τους) έχουν οριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, πληρούν αυστηρά κριτήρια καταλληλότητας και διαθέτουν γενικά επαρκή επαγγελματικά προσόντα. Επίσης, διαθέτουν την απαραίτητη ανεξαρτησία και σαφώς καθορισμένα καθήκοντα σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο.

Όλα τα ΠΙ υποβάλλουν ανά εξάμηνο και ανά έτος συγκεκριμένες εκθέσεις και δεδομένα για τους σκοπούς της εποπτικής αξιολόγησης που διεξάγεται από την ΤτΕ, όπου συμπεριλαμβάνονται οι πολιτικές και οι διαδικασίες πρόληψης ΞΧ, τα σημαντικά μέτρα που έχουν λάβει κατά το περασμένο έτος, περιγραφή των πληροφοριακών συστημάτων για την πρόληψη του ΞΧ, οι δράσεις κατάρτισης που έχουν πραγματοποιηθεί, καθώς και συνοπτική περιγραφή των εκθέσεων επιθεώρησης που πραγματοποιήθηκαν από τη Μονάδα Εσωτερικών Ελέγχων και το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος. Επίσης, τα ΠΙ αναφέρουν σε εξαμηνιαία βάση και με τυποποιημένη μορφή, τα ποσοτικά στοιχεία σχετικά με πελάτες και συναλλαγές υψηλού κινδύνου (π.χ. καταθέσεις και δάνεια υπεράκτιων εταιρειών, ΠΕΠ κ.λπ.), στοιχεία τα οποία αποτελούν τη βάση της εποπτικής αξιολόγησης του προφίλ κινδύνου για το ΠΙ (λεπτομέρειες στη μεταβλητή που αφορά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών και πρακτικών εποπτείας).

Σε επίπεδο ανθρώπινων πόρων, τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις λειτουργίες συμμόρφωσης για την πρόληψη ΞΧ των μεγαλύτερων σε μέγεθος ΠΙ, με ενεργητικό άνω του 1 δισ. ευρώ, έχουν αυξηθεί κατά 40% σε σχέση με το 2016. Συνολικά, κατά την ίδια περίοδο έχει επιτευχθεί μια καλύτερη ισορροπία ως προς την κατανομή αρμοδιοτήτων, μεταξύ του εξειδικευμένου προσωπικού και των υπαλλήλων / στελεχών με εκτελεστικές αρμοδιότητες, περιορίζοντας τα φαινόμενα υπερβολικής συγκέντρωσης αρμοδιοτήτων πρόληψης ΞΧ σε ολιγομελείς ομάδες ή αντίθετα, της ανάθεσης υπερβολικών αρμοδιοτήτων πρόληψης ΞΧ στις επιχειρηματικές μονάδες του δικτύου. Η εν λόγω εξέλιξη επιτρέπει την καλύτερη διαχείριση των πόρων, την αύξηση του συνολικού επιπέδου ευαισθητοποίησης για το κίνδυνο ΞΧ σε επίπεδο οργανισμού αλλά και την ουσιαστική ενίσχυση του ρόλου της λειτουργίας πρόληψης ΞΧ, ως 2η γραμμή άμυνας. Επιπλέον, τα ΠΙ που είναι υποκαταστήματα ξένων ΠΙ, βασίζονται σε συστήματα και κεντροποιημένες διαδικασίες που εφαρμόζονται σε επίπεδο Ομίλου, οι οποίες κατά περίπτωση προσαρμόζονται για τη συμμόρφωση με επιμέρους απαιτήσεις του εγχώριου κανονιστικού πλαισίου. Επισημαίνεται ωστόσο ότι ορισμένα ΠΙ θα πρέπει να ενισχύσουν τους πόρους των λειτουργιών συμμόρφωσης για την πρόληψη ΞΧ, σύμφωνα με τα σχετικά αιτήματα που έχουν γίνει προς τη Διοίκηση μέσω των επίσημων γραμμών αναφοράς ή/ και κατά περίπτωση, τις παρατηρήσεις της εποπτικής αρχής.

Αντίστοιχα βελτίωση καταγράφεται και στις υποδομές σε εξειδικευμένα πληροφορικά συστήματα και εφαρμογές που ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών

κανονιστικής συμμόρφωσης για την πρόληψη ΞΧ, ιδίως σε σχέση με την συλλογή στοιχείων KYC και τη διαμόρφωση οικονομικού/ συναλλακτικού προφίλ. Ωστόσο, υφίστανται ακόμη αδυναμίες σε σχέση με την παρακολούθηση της συναλλακτικής τους δραστηριότητας, που περιγράφονται παρακάτω. Τέλος, για την τρέχουσα περίοδο αξιολόγησης καταγράφεται η ενίσχυση του ρόλου των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου ως προς τη διενέργεια ανεξάρτητων ελέγχων για την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών και των πολιτικών για την πρόληψη του ΞΧ. Ειδικότερα, κατά την πενταετία 2017-2021 σε όλα σχεδόν τα ΠΙ έχουν διενεργηθεί εκτεταμένοι έλεγχοι για την αξιολόγηση του βαθμού συμμόρφωσης των ΠΙ σε θέματα πρόληψης ΞΧ από τις Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου, που είχαν ως αποτέλεσμα τον προγραμματισμό και την υλοποίηση διορθωτικών δράσεων.

Σε γενικές γραμμές η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης σε θέματα πρόληψης ΞΧ εκτιμάται ως Υψηλή. Η κυριότερη αδυναμία που εντοπίζεται αφορά στην έλλειψη, σχεδόν σε όλα τα ΕΙ, επί των καταγεγραμμένων εκτιμήσεων κινδύνου ΞΧ σε επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας. Τα ΠΙ παρότι σε γενικές γραμμές είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τα είδη των κινδύνων ΞΧ στους οποίους εκτίθενται, αυτό δεν γίνεται με συστηματικό και μεθοδολογικά συνεπή τρόπο αλλά βάσει της υποκειμενικής κρίσης των αρμόδιων στελεχών. Η μη συστημική υιοθέτηση κανόνων για την αξιολόγηση των κινδύνων ΞΧ ενός ΠΙ σε επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας, έχει ως αποτέλεσμα την ανάδειξη διαφόρων αδυναμιών όπως ενδεικτικά, την δυσανάλογη εστίαση σε είδη κινδύνων ΞΧ που δεν αφορούν ιδιαίτερα το ΠΙ, την καθυστερημένη ή ελλιπή αναγνώριση ορισμένων άλλων κινδύνων που συνδέονται με το ΠΙ ή την υπερβολική εστίαση στη διαχείριση του κανονιστικού κινδύνου αντί του κινδύνου ΞΧ. Ειδικότερα επί της τελευταίας περίπτωσης ενδεικτικά αναφέρεται ότι εντός της περιόδου αξιολόγησης ένα ΠΙ (στο οποίο επιβλήθηκαν αυστηρές διοικητικές κυρώσεις από την ΤτΕ) έλαβε την επιχειρηματική απόφαση να αυξήσει τα συναλλακτικά όρια μιας υπηρεσίας πληρωμών που ευνοούσε την ανωνυμία του πληρωτή. Κατά τη λήψη της απόφασης το ΠΙ ως προς την πρόληψη ΞΧ εστίασε αποκλειστικά στο κατά πόσο η υπηρεσία αυτή και τα νέα όρια συναλλαγών συνάδουν με το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο χωρίς να γίνει μια προσπάθεια συνολικής εκτίμησης του επίπεδο κινδύνου ΞΧ από την προσέλκυση σημαντικού όγκου πελατών αυξημένου κινδύνου ΞΧ και την σημαντική μεγέθυνση συναλλαγών με υψηλό κίνδυνο ανωνυμίας.

4.3.8 Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης επιχειρηματικών σχέσεων και συναλλαγών και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας - Effectiveness of Suspicious Activity Monitoring and Reporting

Οι απαιτούμενες λειτουργίες ενός κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος για την πρόληψη ΞΧ, όπως ορίζονται από την παρ. 4.6 της Απόφασης ΕΤΠΘ υπ' αριθ. 281/2009, παραμένουν αμετάβλητες σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου και περιλαμβάνουν τα εξής: α) αξιολόγηση και ταξινόμηση των πελατών σε κατηγορίες κινδύνου ΞΧ, β) παρακολούθηση των συναλλαγών και εξαγωγή ειδοποιήσεων (alerts) για αυτές που κρίνονται ασυνήθεις ή ύποπτες, με βάση το οικονομικό προφίλ του

εκάστοτε πελάτη, την αναμενόμενη κίνηση του λογαριασμού και την ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων / ύποπτων συναλλαγών της Απόφασης ΕΤΠΘ 285/2009, γ) εντοπισμός πελατών με ελλιπή στοιχεία ταυτοποίησης και δ) έλεγχο πελατών και συναλλαγών με βάση διεθνείς καταλόγους προσώπων ή οντοτήτων υποκείμενων σε περιοριστικά μέτρα που εκδίδονται βάσει σχετικών Κανονισμών της ΕΕ και Αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ ή εγχώριους καταλόγους από αρμόδιες αστυνομικές και δικαστικές αρχές που περιέχουν πρόσωπα ή οντότητες που έχουν διαπράξει εγκληματικές δραστηριότητες.

Στο διάστημα από την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου τα μεγαλύτερα σε μέγεθος ΠΙ έχουν υλοποιήσει ή δρομολογήσει μέτρα περαιτέρω βελτίωσης των πληροφοριακών τους συστημάτων, ώστε να ανταπεξέλθουν κατά περίπτωση σε συγκεκριμένες εποπτικές απαιτήσεις που προέκυψαν από τη διενέργεια ελέγχων ή τη χρήση άλλων εξ' αποστάσεως εποπτικών εργαλείων. Σημαντικές τεχνικές βελτιώσεις έχουν επέλθει και σε μικρότερα σε μέγεθος ΠΙ, τα οποία έχουν εγκαταστήσει ειδικά πληροφοριακά συστήματα για θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των βασικών τους πληροφοριακών συστημάτων, που σε μεγάλο βαθμό έχουν εισάγει αυτοματισμούς στις διαδικασίες αξιολόγησης κινδύνου των πελατών (συμπεριλαμβανομένου του εντοπισμού ΠΕΠ), εντοπισμού ατόμων και οντοτήτων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα, παρακολούθησης και ελέγχου συναλλαγών πελατών και εντοπισμού ελλείψεων στα στοιχεία των πελατών και τα στοιχεία που συνοδεύουν τις μεταφορές κεφαλαίων σύμφωνα με τις προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2015/847.

Η αποτελεσματικότητα ωστόσο της παρακολούθησης των επιχειρηματικών σχέσεων και της υποβολής αναφορών ύποπτων συναλλαγών συνεχίζει να αξιολογείται ως Μέση - Υψηλή, καθώς παρά τις σημαντικές βελτιώσεις που καταγράφονται, κυρίως σε τεχνικό επίπεδο πληροφοριακών συστημάτων, υφίστανται αδυναμίες που δεν επιτρέπουν την αξιοποίησή τους στον αναμενόμενο βαθμό.

Ειδικότερα, παρά τις δράσεις προς την κατεύθυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού του τραπεζικού συστήματος, τα περισσότερα ΠΙ εξακολουθούν να χρησιμοποιούν παραδοσιακά μοντέλα παρακολούθησης συναλλαγών με προκαθορισμένους κανόνες και μοτίβα τα οποία δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τους το μεταβαλλόμενο οικονομικό / συναλλακτικό προφίλ των πελατών ή τη διαβάθμιση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Επίσης, πολλά ΠΙ δεν έχουν αναπτύξει επαρκείς εσωτερικές διαδικασίες περιοδικής αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των πληροφοριακών συστημάτων παρακολούθησης συναλλαγών. Ακόμα, παραμένει η αδυναμία που είχε επισημανθεί και στη προηγούμενη αξιολόγηση σχετικά με την έλλειψη συστηματικής επανατροφοδότησης από την Αρχή προς τα ΠΙ θα μπορούσε να εισφέρει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας των Αναφορών Ύποπτων Συναλλαγών (ΑΥΣ) και στην ικανότητά τους να ανιχνεύουν ύποπτες συναλλαγές ή δραστηριότητες. Μια συστηματική διαδικασία ανατροφοδότησης θα μπορούσε να περιλαμβάνει στρατηγική ανάλυση των αναφορών ή επισκοπήσεις συγκεκριμένων υποθέσεων που έχουν αναφερθεί, και με στόχο την αποκρυπτογράφηση των εξελισσόμενων μοτίβων και τάσεων για απειλές και αδυναμίες όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (για παράδειγμα

τάσεις τυπολογιών ύποπτων δραστηριοτήτων ή τομείς υψηλού κινδύνου, βέλτιστες πρακτικές, κ.λπ.).

4.3.9 Κατάρτιση του προσωπικού των τραπεζών σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ - AML Knowledge of Banks' Staff

Το εγχώριο ρυθμιστικό πλαίσιο (άρθρο 37 του Νόμου 4557/2018 και το κεφάλαιο 10 της Απόφασης ΕΤΠΘ της ΤτΕ υπ' αριθμ. 281/2009) προσδιορίζει τις υποχρεώσεις των ΠΙ όσον αφορά την συστηματική εκπαίδευση και την επικαιροποίηση των γνώσεων του προσωπικού τους σε θέματα πρόληψης ΞΧ. Περαιτέρω η Τράπεζα της Ελλάδος απαιτεί από τα ΠΙ να διασφαλίζουν ότι οι υπάλληλοί τους, ιδίως εκείνοι που είναι επιφορτισμένοι με αρμοδιότητες πρόληψης ΞΧ, διαθέτουν επαγγελματικά προσόντα και εξειδικευμένες γνώσεις, πέραν των ακαδημαϊκών προσόντων τους, στις οποίες να εκπαιδεύονται τακτικά και συστηματικά σε όλα τα επίπεδα.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση των ΠΙ με τις απαιτήσεις του ρυθμιστικού πλαισίου, υποχρεούνται να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος μέσω της Ετήσιας Έκθεσής του ΑΔΣ, τον προγραμματισμό του ετήσιου εκπαιδευτικού προγράμματος για το επόμενο έτος, ενώ στην ίδια έκθεση περιλαμβάνονται και απολογιστικές πληροφορίες για τις εκπαιδευτικές δράσεις που πραγματοποιήθηκαν τον προηγούμενο χρόνο. Συγκεκριμένα, παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό του προσωπικού που εκπαιδεύτηκε, την κατεύθυνση της εκπαίδευσης που λήφθηκε και τον φορέα που τη διοργάνωσε.

Προς την κατεύθυνση αυτή, τα τραπεζικά στελέχη παρακολουθούν εξειδικευμένα σεμινάρια και προγράμματα, τα οποία παρέχονται, είτε ενδοεπιχειρησιακά από τα ίδια τα ΠΙ μέσω των αρμόδιων διευθύνσεων τους, είτε από το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο (ΕΤΙ)⁴¹⁸ της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (ΕΕΤ), ή από άλλους πιστοποιημένους εκπαιδευτικούς φορείς που προσφέρουν τέτοιου είδους υπηρεσίες. Το ΕΤΙ, την περίοδο 2017 – 2022, προσέφερε ένα σημαντικό αριθμό προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης προς το ανθρώπινο δυναμικό των ΠΙ, τα οποία διακρίνονται σε σεμινάρια εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης λόγω των περιορισμών της πανδημίας καθώς και εκπαιδευτικά σεμινάρια αίθουσας τα οποία κάλυψαν πεδία γνώσεων σχετικά με τις υφιστάμενες κανονιστικές απαιτήσεις τις ισχύουσες εγκυκλίους καθώς και εξειδικευμένα γνωστικά αντικείμενα σε σχέση με την εξ αποστάσεως πιστοποίηση της ταυτότητας του Πελάτη, διαχείριση τυπολογιών κα. Αντίστοιχες θεματικές ενότητες, που καλύπτουν όλο το εύρος κινδύνων όπως Anti-Money Laundering, Sanctions, Anti-Bribery and Corruption, Fraud (Internal/External) & Tax Evasion περιλαμβάνονται και στα εκπαιδευτικά σεμινάρια που διοργανώνονται είτε από τις αρμόδιες εσωτερικές υπηρεσίες των ΠΙ (Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού) είτε από αξιόπιστους και αναγνωρισμένους φορείς. Τα γνωστικά αντικείμενα των προγραμμάτων πάντοτε καλύπτουν καταρχήν την βασική εκπαίδευση και εν συνεχεία διαφοροποιούνται αναλόγως του επιπέδου των γνώσεων που κατατάσσονται οι υπάλληλοι και ποικίλουν ως προς την

⁴¹⁸ <https://www.hba.gr/eti/>.

εντατικοποίηση, τη συχνότητα και την εξειδίκευση. Τα σεμινάρια κατάρτισης σε θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ παρέχονται πλέον όχι μόνο στους υπαλλήλους πρώτης γραμμής ή σε στελέχη ειδικών μονάδων (όπως μονάδες χορηγήσεων μεγάλων εταιρειών, μονάδα private banking κ.λπ.), αλλά καλύπτουν ανώτερα διοικητικά στελέχη καθώς μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου των ΠΙ.

Η εκπαίδευση για θέματα πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος είναι ζωτικής σημασίας για την τήρηση των νόμων και των κατευθυντήριων γραμμών από κάθε εποπτευόμενο ίδρυμα. Ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα συμμόρφωσης θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι τα στελέχη των ΠΙ που ασχολούνται με την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος λαμβάνουν κατάλληλη και επαρκή κατάρτιση σε θέματα πρόληψης ΞΧ.

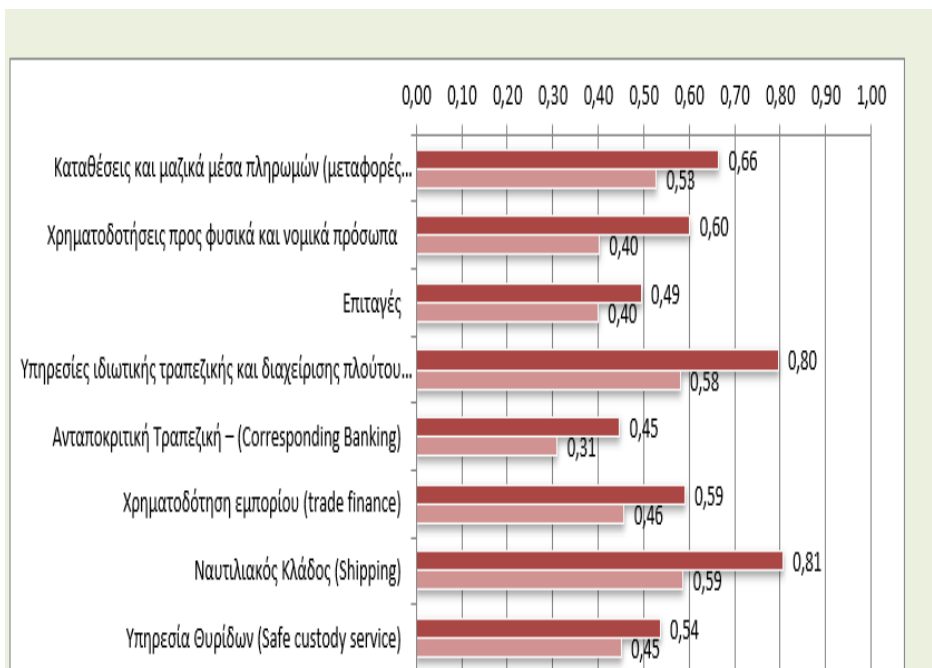
Το περιβάλλον κανονιστικής συμμόρφωσης σχετικά με την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές την τελευταία δεκαετία, με διαρκώς αυξανόμενες εποπτικές και κανονιστικές απαιτήσεις. Επιπλέον, ένας σημαντικός παράγοντας των αλλαγών την τελευταία δεκαετία, που εξακολουθεί να εξελίσσεται, είναι η πληθώρα των νέων τεχνολογικών καινοτομιών που παρέχουν νέες μεθόδους και τεχνικές για τον αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Παράλληλα, η τεχνολογία έχει επηρεάσει τα επιχειρηματικά μοντέλα των ίδιων των ΠΙ, προωθώντας νέα προϊόντα και υπηρεσίες που στηρίζονται σε ψηφιακές μορφές προώθησης και διακίνησης. Υπό αυτήν την έννοια, η ευαισθητοποίηση σε θέματα πρόληψης ΞΧ που ως ένα βαθμό επιτυγχάνεται και μέσω σεμιναρίων δεν είναι μια σταθερή παράμετρος, καθώς και αυτή επηρεάζεται άμεσα από το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν τα ΠΙ. Είναι, επομένως, επιτακτική ανάγκη προσαρμογής των προγραμμάτων κατάρτισης ώστε να δοθεί έμφαση στην κατανόηση των κινδύνων που απορρέουν από την ενσωμάτωση της τεχνολογίας στη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων εξ' αποστάσεως (customer onboarding and maintenance), χρήση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) και της μηχανικής μάθησης (ML), καθώς και στη διαχείριση μεγάλου όγκου δεδομένων (Big data) και την προστασία των πληροφοριών.

Τρωτότητα προϊόντων και υπηρεσιών

Η δεύτερη ενότητα αξιολόγησης της τρωτότητας για τον κίνδυνο ΞΧ στον τραπεζικό κλάδο για τη περίοδο αναφοράς (2018-2022), επικεντρώνεται στην ανάλυση συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία περιγράφονται στις παρακάτω παραγράφους. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που αξιολογήθηκαν χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: α) η αξιολόγηση παραδοσιακών υπηρεσιών λιανικής τραπεζικής, η οποία αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος και β) η αξιολόγηση προϊόντων και υπηρεσιών που παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κινδύνου όσον αφορά την πρόληψη του ΞΧ.

Σε κάθε περίπτωση, τα προϊόντα που αξιολογήθηκαν παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Για ορισμένα προϊόντα, όπως δάνεια/καταθέσεις φυσικών και νομικών προσώπων, πιστωτικές κάρτες, μεταφορές πιστώσεων και επιταγές, κοινά τους χαρακτηριστικά είναι ο μεγάλος όγκος συναλλαγών, η συχνότητα χρήσης και η ποικιλία

καναλιών διανομής, με αποτέλεσμα να έχουν σημαντική βαρύτητα στη συνολική τραπεζική δραστηριότητα. Από την άλλη, άλλα προϊόντα/υπηρεσίες, όπως η Ιδιωτική Τραπεζική (private banking), η Χρηματοδότηση Εμπορίου (trade finance), η Ανταποκριτική Τραπεζική (correspondent banking) και οι Υπηρεσίες Μίσθωσης Θυρίδων Ασφαλείας, ανήκουν σε κατηγορίες προϊόντων με αυξημένο εγγενή κίνδυνο ΞΧ, σύμφωνα με τα έγγραφα της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF), καθώς και την αντίστοιχη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (SNRA). Η τελική τρωτότητα των προϊόντων εξαρτάται επίσης από τη διαθεσιμότητα πρόσθετων ελέγχων πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ που αφορούν ένα συγκεκριμένο προϊόν. Η αξιολόγηση της τρωτότητας των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Πίνακας XX Τραπεζικός Κλάδος: Τελική τρωτότητα προϊόντων και υπηρεσιών

Στις ακόλουθες παραγράφους, παρουσιάζεται λεπτομερώς το σκεπτικό των βαθμολογήσεων που αποδόθηκαν στα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες που υποβλήθηκαν σε αξιολόγηση.

4.4 Προϊόντα και Υπηρεσίες Λιανικής Τραπεζικής (Retail Banking Services and products)

Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι στενά συνδεδεμένο με τις παραδοσιακές υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής που καλύπτουν τη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρηματικών και προσωπικών αναγκών των πολιτών και των επιχειρήσεων για ασφαλή κατάθεση χρημάτων και διενέργεια ή αποδοχή πληρωμών. Βασικά χαρακτηριστικά των υπηρεσιών αυτών είναι η μαζικότητα, η τυποποίηση, η ταχύτητα και η ευκολία πρόσβασης από πολλούς και διαφορετικούς διαύλους. Λόγω της σημασίας που έχει ο τραπεζικός τομέας για την ελληνική οικονομία, παρατηρούνται σημαντικού μεγέθους αξίες σε επίπεδο λογιστικών υπολοίπων και συναλλαγών λιανικής τραπεζικής. Επιπρόσθετα, το εύρος των εν λόγω προϊόντων τα καθιστά άμεσα συσχετιζόμενα με μακροοικονομικούς και συμπεριφορικούς παράγοντες όπως το Α.Ε.Π., οι κοινωνικές μεταβιβάσεις, το ύψος των επιτοκίων, ο πληθωρισμός, τα συναλλακτικά ήθη, η ροπή προς κατανάλωση, τα κίνητρα για επενδύσεις κ.α.

4.5 Καταθέσεις και μαζικά μέσα πληρωμών (μεταφορές κεφαλαίου, κάρτες πληρωμών, μετρητά)

Οι λογαριασμοί καταθέσεων είναι το κυριότερο τραπεζικό προϊόν λιανικής που συγκεντρώνει τη συντριπτική πλειοψηφία των συναλλαγών τοποθέτησης και

διακίνησης κεφαλαίων μέσω του τραπεζικού συστήματος, ιδίως μέσω των υπηρεσιών πληρωμών που αφορούν σε μεταφορές πίστωσης, χρήση καρτών πληρωμών (χρεωστικών, πιστωτικών και προπληρωμένων) και μετρητών, μέρος των οποίων προέρχονται και από παράνομες δραστηριότητες. Η κύρια πηγή τρωτότητας ΞΧ για τα ΠΙ σε σχέση με τα προαναφερθέντα μαζικά προϊόντα λιανικής, είναι η εγγενής δυσκολία εντοπισμού των συναλλαγών που ενδεχομένως προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες εντός ενός τεράστιου αριθμού επιχειρηματικών σχέσεων και συναλλαγών, προκειμένου να υποβληθούν αναφορές προς την Αρχή.

Η αξιολόγηση της Τρωτότητας για την πρόληψη ΞΧ των προαναφερθέντων προϊόντων λιανικής τραπεζικής **παραμένει Μέση**, καθώς το αυξημένο τους μέγεθος και ορισμένοι αναδυόμενοι κίνδυνοι (οι κυριότεροι αναφέρονται παρακάτω) αντισταθμίζουν τις βελτιώσεις που έχουν επέλθει στους παράγοντες τρωτότητας που επηρέασαν την προηγούμενη αξιολόγηση.

Οι καταθέσεις ΦΠ και ΝΠ, οι εγχώριες και οι διασυνοριακές μεταφορές κεφαλαίου έχουν αυξηθεί σημαντικά (περίπου 54%, 34% και 145% αντίστοιχα) σε σχέση με την προηγούμενη αξιολόγηση, εξέλιξη που συνδέεται στενά με τα μακροοικονομικά δεδομένα της χώρας, συμπεριλαμβανομένης της πλήρους κατάργησης των περιορισμών στη διασυνοριακή κίνηση κεφαλαίων από τον Σεπτέμβριο του 2019. Η εν λόγω αύξηση επηρεάζει την εγγενή δυσκολία εντοπισμού πελατών και συναλλαγών με χαρακτηριστικά αυξημένου κινδύνου ΞΧ και ως ένα βαθμό αντισταθμίζει τις βελτιώσεις που έχουν επέλθει τα τελευταία 5 έτη στις σχετικές διαδικασίες και τα συστήματα αξιολόγησης κινδύνου των ΠΙ. Από την άλλη μεριά, τα τυπικά χαρακτηριστικά πελατών και συναλλαγών λιανικής παραμένουν σταθερά, στοιχείο που διευκολύνει τα ΠΙ στο να εντοπίζουν περιπτώσεις σημαντικών αποκλίσεων. Ο μέσος πελάτης ΦΠ εξακολουθεί να τηρεί σχετικά περιορισμένα υπόλοιπα καταθέσεων, να λαμβάνει ετησίως πρωτογενείς πιστώσεις πολύ κοντά στο διάμεσο εθνικό εισόδημα, κυρίως μέσω μεταφορών πίστωσης, και να τις χρησιμοποιεί σχεδόν στο σύνολό τους για κατανάλωση και εξυπηρέτηση υποχρεώσεων, κυρίως μέσω υπηρεσιών μεταφορών πίστωσης, χρεωστικών καρτών πληρωμών (89% επί του συνόλου των συναλλαγών με κάρτες πληρωμών) και μετρητών. Οι πελάτες ΝΠ, σε σχέση με τα υπόλοιπα καταθέσεων που τηρούν, πραγματοποιούν πολλαπλάσιας αξίας συναλλαγές για πωλήσεις και αγορές αγαθών και υπηρεσιών και συγκεντρώνουν το σημαντικότερο μέρος των διασυνοριακών μεταφορών κεφαλαίου, που περιλαμβάνουν εισαγωγικές και εξαγωγικές δραστηριότητες. Επιπρόσθετα, η συντριπτική πλειοψηφία (92%) των διασυνοριακών μεταφορών κεφαλαίου πραγματοποιείται με χώρες που δεν θεωρούνται ως υψηλού κινδύνου, σύμφωνα με τις πράξεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και δεν εμπίπτουν στους παράγοντες αυξημένου γεωγραφικού κινδύνου του παραρτήματος II του νόμου 4557/2018.

Οι συναλλαγές κατάθεσης μετρητών σε λογαριασμούς ΦΠ και ΝΠ έχουν περιοριστεί σε επίπεδα κάτω του 10% και 15% αντίστοιχα επί των συνολικών πρωτογενών πιστώσεων

που λαμβάνουν, καθώς αφενός η καταβολή μισθών και κοινωνικών μεταβιβάσεων γίνεται υποχρεωτικά μέσω ηλεκτρονικών καναλιών/δίαυλων και αφετέρου η προτίμηση των ΦΠ ως προς τη χρήση μετρητών για τη διενέργεια των καθημερινών τους πληρωμών υποχωρεί υπέρ των ηλεκτρονικών μεθόδων πληρωμής. Ειδικότερα, σε σχέση με τη προηγούμενη αξιολόγηση η αξία αγορών μέσω καρτών πληρωμών έκδοσης των εγχώριων ΠΙ έχει αυξηθεί κατά 190% και ανήλθε στο 70% της αξίας συναλλαγών κατάθεσης μετρητών στα ΠΙ (από 20% περίπου το 2017), οι οποίες έχουν μειωθεί κατά 14%. Αντίστοιχα, ο αριθμός των τερματικών αποδοχής συναλλαγών με κάρτες πληρωμών (POS) και η αξία των συναλλαγών αποδοχής πληρωμών έχει αυξηθεί κατά 120% και 140%. Επισημαίνεται η σημασία του εθνικού φορολογικού ρυθμιστικού/κανονιστικού πλαισίου για τον περιορισμό της χρήσης μετρητών, που επιτρέπει τη χρήση τους μόνο για συναλλαγές λιανικής έως 500 ευρώ, υποχρεώνει σχεδόν όλες τις επαγγελματικές ομάδες στην αποδοχή ηλεκτρονικών πληρωμών μέσω κάρτας και δεν αναγνωρίζει ως έξοδο που εκπίπτει φορολογικά τις αγορές μεταξύ επιχειρήσεων άνω των 500 ευρώ που διενεργούνται σε μετρητά. Την τελευταία πενταετία τα ΠΙ επένδυσαν ιδιαίτερα στον ψηφιακό τους μετασχηματισμό, ήτοι στην επέκταση και βελτίωση των διαθέσιμων καναλιών ηλεκτρονικής τραπεζικής όπως το διαδίκτυο (e-banking), το κινητό τηλέφωνο (m-banking), το σταθερό τηλέφωνο (phone-banking), τα ATM ή τα Κέντρα Αυτόματων Συναλλαγών (APS), και του εύρους των παρεχόμενων μέσω αυτών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η εξέλιξη αυτή μείωσε ορισμένους από τους παραδοσιακούς κινδύνους ΞΧ, κυρίως από τη χρήση μετρητών και τον λειτουργικό κίνδυνο που δημιουργεί η φυσική επαφή με το πελάτη, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου εσωτερικής απάτης. Από την άλλη μεριά, τα ΠΙ αντιμετωπίζουν ολοένα αυξανόμενο αριθμό περιστατικών ηλεκτρονικής απάτης, ιδίως μέσω διαδικτύου, παρά τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλουν ώστε να αυξήσουν την ασφάλεια των ηλεκτρονικών τους καναλιών, σε συμμόρφωση με τα ολοένα εξελισσόμενα ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα (π.χ. για την ισχυρή ταυτοποίηση πελάτη). Περαιτέρω, η μεταστροφή συναλλαγών σε εναλλακτικά δίκτυα (π.χ. κατάθεση μετρητών σε APS) δε συνοδεύτηκε σε ορισμένες περιπτώσεις από αναλυτική και αντικειμενική αξιολόγηση του κινδύνου ΞΧ (ιδίως σε σχέση με την ανωνυμία), γεγονός που εξέθεσε κάποια ΠΙ σε σημαντικό κανονιστικό κίνδυνο και κίνδυνο ΞΧ (ο οποίος ωστόσο έχει αντιμετωπιστεί). Από την άλλη μεριά, η αύξηση του αριθμού ηλεκτρονικών συναλλαγών εκθέτει τα ΠΙ σε αυξημένο κίνδυνο ηλεκτρονικής απάτης, ιδίως από το 2020, όταν τα περιοριστικά μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας του Covid-19 οδήγησαν σε απότομη αύξηση των διαδικτυακών συναλλαγών από πελάτες χωρίς επαρκή εμπειρία/εξοικείωση. Έκτοτε, τα ΠΙ φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν τον εν λόγω κίνδυνο ολοένα και πιο αποτελεσματικά, αφενός μέσω των μέτρων ενίσχυσης της ασφάλειας των συναλλαγών σε συμμόρφωση με τα ολοένα εξελισσόμενα ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα (π.χ. για την ισχυρή ταυτοποίηση πελάτη) και αφετέρου με στοχευμένες ενημερωτικές δράσεις προς τους πελάτες τους. Τα περιστατικά ηλεκτρονικής απάτης, που έχουν ήδη υποχωρήσει κοντά στα επίπεδα του 2019,

αναμένεται ότι θα περιοριστούν ακόμα περισσότερο μετά την έναρξη ισχύος από 1/9/2023 του άρθρου 74(1) του Νόμου 4537/2018 και των πρόσθετων, αποτελεσματικών και πιο εξελιγμένων μηχανισμών ελέγχου που θα πρέπει να εφαρμόζουν εφεξής τα ΠΙ.

Μια σημαντική και διαχρονική τρωτότητα των υπηρεσιών λιανικής τραπεζικής που οφείλεται στο μαζικό τους χαρακτήρα, αφορά στην επικαιροποίηση των στοιχείων KYC των πελατών, κυρίως των φυσικών προσώπων, και ιδίως αυτών που μεταβάλλονται περιοδικά (π.χ. εισόδημα, επάγγελμα, διεύθυνση), καθώς απαιτούν τη επίσκεψη με φυσική παρουσία εκατομμυρίων πελατών σε κατάστημα και στη συνέχεια την χειροκίνητη επεξεργασία των στοιχείων τους, διαδικασία που δημιουργεί σημαντικό λειτουργικό κίνδυνο, αναλώνει σημαντικούς πόρους και συχνά υπονομεύει την κουλτούρα πρόληψης ΞΧ. Η πρόσφατη ανάπτυξη εφαρμογών αυτοματοποιημένης συλλογής / επιβεβαίωσης στοιχείων για φυσικά πρόσωπα απευθείας από κρατικές βάσεις δεδομένων (ηλεκτρονική υπηρεσία KYC⁴¹⁹, ψηφιακό αποθετήριο ταυτοποιητικών εγγράφων «Gov-GR Wallet») είναι ένα σημαντικό πρώτο βήμα για την ριζική αντιμετώπιση της συγκεκριμένης τρωτότητας, εφόσον στο μέλλον το επίπεδο χρήσης της αποκτήσει την απαιτούμενη μαζικότητα, όπως δείχνουν τα ενθαρρυντικά στοιχεία του Ά εξαμήνου 2023. Αντίστοιχη ηλεκτρονική υπηρεσία KYB για τα (εγχώρια) ΝΠ αναμένεται να τεθεί σε παραγωγική λειτουργία εντός του 2024, ώστε να καλύψει την τρωτότητα που δημιουργεί όχι τόσο ο αριθμός των επιχειρηματικών σχέσεων αλλά η πολυπλοκότητα των πληροφοριών που συλλέγονται περιοδικά.

Τα ΠΙ, στο πλαίσιο της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο, έχουν στη πλειονότητά τους αυξήσει σημαντικά τον αριθμό και το ποσοστό των ΦΠ και ΝΠ που κατηγοριοποιούν ως Υψηλού Κινδύνου ΞΧ (ανέρχονται στο 3% και 13% αντίστοιχα της πελατειακής τους βάσης) και για τα οποία εφαρμόζουν μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας. Οι εν λόγω πελάτες εμφανίζουν περίπου από 5 έως 10 φορές φορές μεγαλύτερα από το μέσο όρο ΦΠ ή ΝΠ επίπεδα υπολοίπων καταθέσεων, πρωτογενών πιστώσεων και διασυννοριακών συναλλαγών ή καταθέσεων μετρητών. Η εν λόγω αύξηση αφορά κυρίως πελάτες που δεν εμπίπτουν μόνο στις υποχρεωτικές κατηγορίες πελατών Υψηλού Κινδύνου της παρ. 5.5.1 της Απόφασης ΕΤΠΘ 281/2009, (π.χ. εγχώρια και ξένα ΠΕΠ, πελάτες αυξημένου κινδύνου φοροδιαφυγής, ΜΚΟ, αλλοδαπά ΝΠ με ανώνυμες μετοχές που ανήκουν στον εκάστοτε κομιστή ή έχουν έδρα ή δραστηριότητα σε χώρες Υψηλού Κινδύνου ΞΧ, κ.α.) αλλά και αυτούς που συνδυάζουν επιπρόσθετους παράγοντες δυνητικά αυξημένου κινδύνου ΞΧ, σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙ του νόμου 4557/2018. Επισημαίνεται ότι το βασικό αδίκημα της φοροδιαφυγής παραμένει η κύρια πηγή κινδύνου ΞΧ για τα ΠΙ, καθώς άμεσα ή έμμεσα συνδέεται με το 60% περίπου των συναλλαγών των πελατών Υψηλού κινδύνου και των αναφορών προς την Αρχή.

Επί δεκαετία σχεδόν χορηγούνται από το Ελληνικό κράτος (Ν.4251/2014, Ν.4605/2019,

⁴¹⁹ Περαιτέρω πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.gov.gr/ipiresies/polites-kai-kathemerinoteta/stoikheia-polite-kai-tautopoiatika-eggrapha/kyc>.

Ν. 5007/2022) άδειες διαμονής («χρυσή βίζα») σε πολίτες τρίτων χωρών που αγοράζουν ακίνητα στην Ελλάδα άνω των 250.000 ευρώ ή πραγματοποιούν άλλης μορφής εγχώριες επενδύσεις αξίας (σήμερα) τουλάχιστον 400.000 ευρώ. Η ελκυστικότητα του εν λόγω προγράμματος είναι σημαντική, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των αιτήσεων και τον διαχρονικά υψηλό ρυθμό ετήσιας μεταβολής τους, με εξαίρεση τα έτη 2020 και 2021 που επηρεάστηκαν από τις επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού και της κρίσης του πολέμου στην Ουκρανία. Παρότι στο παράρτημα ΙΙ του νόμου 4557/2018 αναγνωρίζεται ρητά ότι συνιστά παράγοντα αυξημένου κινδύνου ως προς τον πελάτη η αίτηση χορήγησης δικαιώματος διαμονής με αντάλλαγμα επενδύσεις, τα περισσότερα ΠΙ δεν έχουν ακόμα αναπτύξει επαρκείς διαδικασίες εντοπισμού και αυξημένης παρακολούθησης αυτών των πελατών, είτε κατά το άνοιγμα λογαριασμού (π.χ. μέσω ρητής ερώτησης για το αν το ΦΠ σκοπεύει να αιτηθεί συμμετοχή στο πρόγραμμα), είτε σε μεταγενέστερο της λήψης της άδειας διαμονής χρόνο.

Επισημαίνεται, ότι τα ΠΙ έχουν αυτοτελή ευθύνη ως προς την εφαρμογή μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας για τους πελάτες αυτούς και δεν θα πρέπει να στηρίζονται στα μέτρα που έχουν ληφθεί από το αρμόδιο Υπουργείο κατά την εξέταση του αιτήματός τους. Αναγνωρίζεται ωστόσο και ότι υφίστανται εγγενείς περιορισμοί ως προς την αποτελεσματικότητα των μέτρων δέουσας επιμέλειας που μπορεί να εφαρμοστούν από τα ΠΙ για την αντιμετώπιση των κινδύνων ΞΧ από πελάτες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα αυτό.

Τα τελευταία χρόνια, αυξανόμενος αριθμός πελατών των ΠΙ συνάπτει εξ' αποστάσεως επιχειρηματικές σχέσεις με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που έχουν έδρα σε τρίτες χώρες και για τα οποία, ιδίως ανταλλακτήρια κρυπτονομισμάτων, το πλαίσιο εποπτείας δεν είναι απαραίτητα το ίδιο επαρκές με αυτό που ισχύει εντός της ΕΕ. Τα ΠΙ εκτίθενται σε κίνδυνο ΞΧ κυρίως μέσω της εισροής κεφαλαίων από τα ιδρύματα αυτά σε λογαριασμούς πελατών τους, για τα οποία είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ή να αμφισβητηθεί η δηλούμενη πηγή τους (π.χ. υπεραξία επενδύσεων σε κρυπτονομίσματα). Παρότι το επίπεδο των διενεργούμενων συναλλαγών δεν θεωρείται ακόμα ανησυχητικό, η πλειονότητα των ΠΙ δεν έχει αναπτύξει επαρκείς διαδικασίες για τον εντοπισμό και την αξιολόγησή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κινδύνου ΞΧ που ενέχουν, επιπρόσθετα των γενικών διαδικασιών δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν για εισερχόμενες μεταφορές πιστώσεων από τρίτες χώρες.

Τέλος, επισημαίνεται ότι έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των πελατών ΠΙ που έλαβαν ή συνεχίζουν να λαμβάνουν κρατικές ή ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις, ιδίως κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID 19, και κατ' αναλογία ο αριθμός περιστατικών απάτης κατά του Ελληνικού Δημοσίου. Λαμβάνοντας υπόψη τον δυσανάλογα χαμηλό αριθμό σχετικών αναφορών προς την Αρχή, επισημαίνεται ότι τα ΠΙ δεν θα πρέπει να υποτιμούν *a priori* το κίνδυνο ΞΧ όταν εντοπίζουν ότι η πηγή προέλευσης ασυνήθων χρηματικών ποσών είναι κρατική.

4.6 Χρηματοδοτήσεις προς φυσικά και νομικά πρόσωπα

Οι συνήθεις μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε σχέση με τις χρηματοδοτήσεις περιλαμβάνουν τη χρήση σύνθετων δανείων ή πιστωτικών χρηματοδοτήσεων, τη χρήση πολύπλοκων εταιρικών οχημάτων, τη χειραγώγηση της εκτίμησης ή της αποτίμησης ενός ακινήτου, τη χρήση νομισματικών μέσων όπως μετρητά ή επιταγές κ.α. με απώτερο σκοπό να μπορούν, τα αποκτηθέντα με παράνομο τρόπο κεφάλαια αφού αναμιχθούν με κεφάλαια χρηματοδοτήσεων τα οποία πάντα προσδίδουν μια εμφάνιση νομιμότητας, να χρησιμοποιηθούν και διακινηθούν ως νόμιμα κεφάλαια. Ο εγγενής κίνδυνος των χρηματοδοτήσεων απορρέει από το γεγονός ότι παραβατικές ομάδες μπορούν να χρησιμοποιήσουν δανειακά προϊόντα για τη διαστρωμάτωση και ενσωμάτωση παράνομων κεφαλαίων σε άλλα περιουσιακά στοιχεία, όπως ακίνητα και μηχανοκίνητα οχήματα. Ουσιαστικά τα δάνεια λαμβάνονται ως κάλυψη για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με το πρόσχημα της αποπληρωμής τους καθώς συναλλαγές που σχετίζονται με την αποπληρωμή ενός δανείου μπορεί να προσελκύουν λιγότερο έλεγχο σε σχέση με άλλες τραπεζικές συναλλαγές.

Η αξιολόγηση της τρωτότητας ΞΧ των προαναφερθέντων προϊόντων παραμένει Μέση, καθώς το αυξημένο τους μέγεθος και ορισμένοι αναδυόμενοι κίνδυνοι (οι κυριότεροι αναφέρονται παρακάτω) αντισταθμίζουν τις βελτιώσεις που έχουν επέλθει στους παράγοντες τρωτότητας που επηρέασαν την προηγούμενη αξιολόγηση.

Οι χρηματοδοτήσεις προς τον ιδιωτικό τομέα (δεν συνυπολογίζονται δάνεια προς φορείς Γενικής Κυβέρνησης και προς Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα) εμφανίζονται μειωμένες σε ποσοστό 43% σε σχέση με την προηγούμενη αξιολόγηση, ανερχόμενες περίπου συνολικά στα 108 δισ ευρώ αντιπροσωπεύοντας το 31% του συνολικού ενεργητικού του τραπεζικού κλάδου και το 56% του ΑΕΠ της χώρας με τιμές αναφοράς την 31/12/2021. Η μείωση του εύρους των χρηματοδοτήσεων οφείλεται κατά κύριο λόγο στην εφαρμογή μέτρων εξυγίανσης των ισολογισμών των τραπεζών μέσω της μεταβίβασης χαρτοφυλακίων μη εξυπηρετούμενων δανείων σε εξειδικευμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του εξωτερικού και των εταιρικών μετασχηματισμών που ακολούθησαν μέσω απόσχισης κλάδων τραπεζικής δραστηριότητας.

Οι πιστοδοτήσεις προς τον ιδιωτικό τομέα το 2021 αφορούσαν σε ποσοστό 56% σε επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα και σε 44% σε φυσικά πρόσωπα. Το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο συγκεντρώνει κατά κύριο λόγο υψηλότερα χαρακτηριστικά εγγενούς τρωτότητας σε σχέση με το χαρτοφυλάκιο που αφορά τα φυσικά πρόσωπα καθώς το 51% των χρηματοδοτήσεων αφορά νομικά πρόσωπα που ενσωματώνουν στοιχεία αυξημένου κινδύνου, ήτοι εταιρείες με ανώνυμες μετοχές (bearer shares), υπεράκτιες εταιρείες με έδρα σε χώρα ή περιοχή υψηλού κινδύνου καθώς και νομικά πρόσωπα που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο φοροδιαφυγής (η εν λόγω κατηγορία έχει λάβει το 20% των χρηματοδοτήσεων σε επιχειρήσεις μη χρηματοπιστωτικού τομέα). Αντίστοιχα στο χαρτοφυλάκιο των φυσικών προσώπων το

ποσοστό των χρηματοδοτήσεων που αφορά πελάτες αυξημένου κινδύνου ανέρχεται σε 7%.

Το 91% των νέων πιστοδοτήσεων εντός του 2021 αφορούσαν το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο με υψηλό κατά μέσο όρο ύψος νέας χρηματοδότησης ανά επιχείρηση, καθώς διαμορφώθηκε κατά πέντε περίπου φορές υψηλότερα της αναλογούσας ανά επιχείρηση συνεισφοράς στην εγχώρια παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, ενώ το 24% των νέων χορηγήσεων δόθηκαν σε πελάτες Νομικά Πρόσωπα με έδρα σε χώρες του εξωτερικού, γεγονός που προσαυξάνει τον κίνδυνο παρακολούθησης των επιχειρηματικών σχέσεων.

Οι ελληνικές τράπεζες έχουν αναπτύξει Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου για τη διαχείριση του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου που συνεπάγεται η χορηγητική διαδικασία και ως εκ τούτου, η σκοπούμενη φύση και το πλαίσιο εξυπηρέτησης των δανειακών συναλλαγών διερευνώνται σε βάθος τόσο στο πλαίσιο έγκρισης όσο και κατά την παρακολούθηση της χρηματοδότησης φυσικών και κυρίως νομικών προσώπων. Παρόλα αυτά, διαπιστώνονται αδυναμίες όσον αφορά την ταυτοποίηση του πληρωτή και την προέλευση των κεφαλαίων που αυξάνουν την τρωτότητα, ιδίως στις περιπτώσεις που διενεργούνται απευθείας πιστώσεις σημαντικού ύψους ποσών σε δανειακούς λογαριασμούς, ήτοι κατά κύριο λόγο σε περιπτώσεις αλληλόχρεων λογαριασμών, λογαριασμών υπεραναλήψεων, λογαριασμούς εξυπηρέτησης των δανείων οι οποίοι δύναται να δεχθούν κατάθεση μετρητών, εμβασμάτων και επιταγών πελατείας ή ακόμη και δανείων σε οριστική καθυστέρηση.

Το ύψος των πρόωρων αποπληρωμών δανειακών υποχρεώσεων κατά το 2021 όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα αντιστοιχούσε σε ποσοστό κάτω του 1% ως προς συνολικά δανειακά υπόλοιπά τους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα νομικά πρόσωπα διαμορφώθηκε σε 3,5%, συνεπώς ο αντίκτυπος της εν λόγω αδυναμίας είναι περιορισμένου εύρους. Ωστόσο επισημαίνεται ότι τα ποσοστά αυτά δεν περιλαμβάνουν το σύνολο των πρόωρων αποπληρωμών που αφορούν τα δανειακά χαρτοφυλάκια που έχουν πωληθεί σε τρίτους και πλέον εξυπηρετούνται μέσω των λογαριασμών όψεως των εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων που τα έχουν αναλάβει, είτε μέσω παρόμοιων διευθετήσεων.

4.7 Επιταγές

Οι τραπεζικές και οι ιδιωτικές επιταγές είναι έγχαρτα μέσα πληρωμής, που εντέλουν το ΠΙ του εκδότη να μεταφέρει χρηματικά ποσά προς τον λογαριασμό καταθέσεων του δικαιούχου και κομιστή τους, που τηρεί είτε στο ίδιο είτε σε άλλο ΠΙ. Οι τραπεζικές επιταγές εκδίδονται από τα ΠΙ έναντι υφιστάμενων κεφαλαίων του εκδότη που δεσμεύονται προκαταβολικά μέχρι τη πληρωμή τους, ενώ αντίθετα οι ιδιωτικές επιταγές εκδίδονται μέσω χορηγούμενων καρνέ εκτός του ΠΙ και ενσωματώνουν την υπόσχεση του εκδότη προς το δικαιούχο ότι έχουν (ή θα έχουν) αντίκρισμα κατά την

εμφάνισή τους για πληρωμή. Οι επιταγές μπορούν να μεταβιβαστούν από τους κομιστές σε τρίτα πρόσωπα μέσω φυσικής οπισθογράφησης, ενώ ειδικά οι ιδιωτικές επιταγές μπορεί να χρησιμοποιηθούν και ως υποκατάστατο πιστωτικού μέσου (συναλλαγματικής) παρέχοντας εγγύηση για πληρωμή σε μελλοντική ημερομηνία (μεταχρονολογημένες επιταγές) ή να εκδοθούν χωρίς αναγραφή συγκεκριμένου κομιστή (πληρωτέα στο κομιστή).

Τα ανωτέρω ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιταγών τις καθιστούν υπό προϋποθέσεις, ελκυστικές για ΞΧ, καθώς ευνοούν την ανώνυμη ή/και δύσκολα ανιχνεύσιμη χρήση τους, τη πλαστογράφηση κρίσιμων στοιχείων επί του σώματός τους ή ακόμα και την «κατασκευή» πλασματικών επιχειρηματικών συναλλαγών για διάφορους εγκληματικούς σκοπούς που συνδέονται συνήθως με οικονομική απάτη. Ενδεικτικά έκδοση και κυκλοφορία ιδιωτικών επιταγών «ευκολίας» δηλ. επιταγής που εκδίδεται χωρίς πρόθεση αποπληρωμής ή χωρίς να υπάρχει καμία έννομη σχέση μεταξύ του εκδότη και του λήπτη της επιταγής που να δικαιολογεί την έκδοσή της, καθώς και σκόπιμη έκδοση ακάλυπτων επιταγών χωρίς επαρκές χρηματικό αντίκρισμα με σκοπό την εξαπάτηση ιδιωτών ή ΠΙ (π.χ. κατά τη χορήγηση επιχειρηματικών δανείων). Για την αντιμετώπιση του κινδύνου, η Απόφαση 285/2009 της ΕΤΠΘ της ΤτΕ περιλαμβάνει πολλές τυπολογίες ΞΧ (15 σενάρια) οι οποίες προσεγγίζουν περιπτώσεις ασύνηθων συναλλαγών σε σχέση με την χρήση επιταγών στις μεταφορές κεφαλαίων, σε δραστηριότητες ασύμβατες με οικονομικό προφίλ του πελάτη καθώς και περιπτώσεις αγοραπωλησίας ακινήτων.

Η τρωτότητα ΞΧ από τη χρήση των επιταγών αξιολογείται ως Μέση Προς Χαμηλή (Μέση κατά τη προηγούμενη αξιολόγηση) λαμβάνοντας υπόψη κατά κύριο λόγο ότι η διαπιστωθείσα κατά τη προηγούμενη αξιολόγηση μειωτική τάση του επιπέδου χρήσης των επιταγών έχει ενταθεί. Ειδικότερα η αξία των πληρωμών μέσω επιταγής μειώθηκε κατά 36% και αντιστοιχεί μόλις στο 7% των συνολικών συναλλαγών πληρωμής (21% το 2016). Σημαντικός περιορισμός εντοπίζεται και στον αριθμό των αναφορών προς την Αρχή που σχετίζονται με χρήση επιταγών για σκοπούς ΞΧ.

Σε γενικές γραμμές το εν λόγω μέσο πληρωμής δε φαίνεται ότι προσελκύει ιδιαίτερα πελάτες με χαρακτηριστικά αυξημένου ή υψηλού κινδύνου ΞΧ καθώς η αξία των συναλλαγών με επιταγές που διενεργούν αντιστοιχούν στον εθνικό μέσο όρο. Επιπλέον, τα ΠΙ συνεχίζουν να εφαρμόζουν τα κατάλληλα μέτρα δέουσας επιμέλειας, σύμφωνα με τις Αποφάσεις ΕΤΠΘ 281/2009 και 285/2009, σε σχέση με το μέγεθος και τη συχνότητα των συναλλαγών με επιταγές. Τέλος, η διαχρονική καταχώρηση στο Αρχείο Αθέτησης Υποχρεώσεων και Υποθηκών Προσημειώσεων της Τειρεσίας Α.Ε., πληροφοριακών δεδομένων για την Οικονομική Συμπεριφορά Αθέτησης Υποχρεώσεων (ΣΑΥ) που αφορούν σε ακάλυπτες (σφραγισμένες) επιταγές και σε απλήρωτες επιταγές κατά τη λήξη τους, συνιστά επιπρόσθετο παράγοντα που μακροπρόθεσμα περιορίζει εγκληματικά στοιχεία από το να χρησιμοποιήσουν τις επιταγές για τις πιο συνήθεις μορφές οικονομικής απάτης.

Προϊόντα με ειδικά χαρακτηριστικά

4.7.1 Προϊόντα: Υπηρεσίες ιδιωτικής τραπεζικής και διαχείρισης πλούτου (Private banking and wealth management services)

Ως ιδιωτική τραπεζική (Private Banking), γνωστή και ως διαχείριση περιουσιακών στοιχείων (Wealth management services), νοείται η παροχή σε πελάτες με υψηλό συνήθως επίπεδο περιουσίας, προσαρμοσμένων στις ανάγκες τους τραπεζικών και άλλων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, όπως ενδεικτικά υπηρεσιών διαχείρισης επενδύσεων, ή παροχής επενδυτικών συμβουλών και άλλων εξατομικευμένων υπηρεσιών, συνήθως από εξειδικευμένο προσωπικό ή ξεχωριστές επιχειρηματικές μονάδες.

Η παροχή υπηρεσιών ιδιωτικής τραπεζικής μπορεί να εκθέσει τα ΠΙ σε υψηλό επίπεδο κινδύνου ΞΧ, καθώς συχνά δημιουργεί επιχειρηματικές σχέσεις σημαντικού μεγέθους από άποψη αξίας περιουσιακών στοιχείων και συναλλαγών, ιδίως με εύπορους και σημαίνοντες πελάτες με αυξημένη επιρροή, οι οποίοι επιπρόσθετα διακρίνονται από μια προσδοκία διακριτικής μεταχείρισης και αυξημένης εμπιστευτικότητας σε σχέση με το μέσο πελάτη λιανικής τραπεζικής. Αυτή η (καθ' όλα θεμιτή) προσδοκία δύναται να προσελκύσει και πελάτες που ενδεχομένως θα επιδιώξουν να εκμεταλλευτούν το μέγεθος της επιχειρηματικής τους σχέσης με το ΠΙ, το κύρος και την επιρροή τους και τις σχέσεις εμπιστοσύνης που αναπτύσσουν με τα στελέχη του ΠΙ που τους εξυπηρετούν, προκειμένου να προβούν σε ενέργειες ΞΧ, όπως ενδεικτικά να συγκαλύψουν την προέλευση και κατοχή των κεφαλαίων τους με χρήση νομικών προσώπων, να της προσδώσουν νομιμοφάνεια μέσω πολύπλοκων επενδυτικών συναλλαγών με δυσκολία ιχνηλάτησης, να δημιουργήσουν αποστάσεις ασφαλείας μεταξύ των εγχώριων ή αλλοδαπών δικωτικών αρχών και των θεματοφυλάκων τήρησης των επενδυτικών τους κεφαλαίων ή να επωφεληθούν από διαφορές στο φορολογικό καθεστώς μεταξύ διάφορων δικαιοδοσιών. Επισημαίνεται η μη αυτόματη ενημέρωση του συστήματος ΣΜΤΛ/ΛΠ για το ύψος των επενδυτικών περιουσιακών στοιχείων των πελατών, ως επιπρόσθετος παράγοντας (εθνικής) τρωτότητας ΞΧ, που επηρεάζει εμμέσως και την τρωτότητα ΞΧ της υπηρεσίας ιδιωτικής τραπεζικής.

Ο βαθμός εγγενούς τρωτότητας ΞΧ της υπηρεσίας ιδιωτικής τραπεζικής αξιολογείται ως υψηλός καθώς επηρεάζεται από το σημαντικό και αυξημένο μέσο μέγεθος των περιουσιακών στοιχείων των πελατών ιδιωτικής τραπεζικής (αυξημένο κατά 29% σε σχέση με το 2016), την υψηλή μέση αξία των ετήσιων πρωτογενών πιστώσεων στους καταθετικούς λογαριασμούς τους (περίπου 25 φορές υψηλότερη του διάμεσου εθνικού εισοδήματος νοικοκυριών), και του υψηλού ποσοστού (73%) των περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε πελάτες με επιπρόσθετα χαρακτηριστικά κινδύνου ΞΧ, κυρίως πελάτες υψηλού κινδύνου φοροδιαφυγής, ΜΚΟ και εγχώριων ΠΕΠ. Από άποψη συνολικών μεγεθών, η υπηρεσία ιδιωτικής τραπεζικής δεν παρουσιάζει αξιοσημείωτες μεταβολές (περίπου 4% σε ετήσια βάση).

Σημαντικό επίπεδο τρωτότητας καταγράφεται και από γεωγραφικούς κινδύνους, καθώς

στον σχετικά μικρό αριθμό επιχειρηματικών σχέσεων ιδιωτικής τραπεζικής με αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα (3%), παρατηρούνται αυξημένες συγκεντρώσεις α) επενδυτικών προϊόντων σε πελάτες με επιπρόσθετους παράγοντες κινδύνου ΞΧ, ιδίως ξένα ΠΕΠ και πρόσωπα με έδρα ή κατοικία σε τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου, που τηρούν κατά μέσο όρο πολύ υψηλής αξίας επενδυτικά χαρτοφυλάκια άνω του 1 εκ. ευρώ και β) διασυννοριακών ροών από τρίτες χώρες (περίπου 75 φορές υψηλότερη του διάμεσου εθνικού εισοδήματος νοικοκυριών). Τέλος, σημαντικό αξιολογείται το μέγεθος των επενδυτικών περιουσιακών στοιχείων που τηρείται σε θεματοφύλακες του εξωτερικού (εκτός του ομίλου των ΠΙ), το οποίο ανέρχεται περίπου στο 20% του συνόλου.

Τα ΠΙ δεν αντιμετωπίζουν σε γενικές γραμμές προβλήματα ως προς την ιχνηλάτηση των συναλλαγών ιδιωτικής τραπεζικής καθώς έχουν αναπτύξει διαδικασίες με σκοπό την ασφάλεια των συναλλαγών και των επενδυτικών κεφαλαίων και τη λήψη άμεσης πληροφόρησης για την τρέχουσα αποτίμησή τους, ανεξαρτήτως του τρόπου εκκαθάρισης ή τήρησης των κεφαλαίων (π.χ. σε ατομικούς/segregated ή ομαδικούς/omnibus λογαριασμούς, σε επίπεδο αποθετηρίων ή/και διεθνών θεματοφυλάκων). Περαιτέρω, ιδιαίτερα περιορισμένη (1,3%) παραμένει η τροφοδότηση των λογαριασμών από μετρητά. Σημειώνεται ωστόσο ότι σε ορισμένες περιπτώσεις υφίσταται δυσκολία προσδιορισμού της προέλευσης των χρηματικών ποσών χωρίς την εφαρμογή αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας, όπως ενδεικτικά στις μεταφορές κεφαλαίων από εταιρείες συμφερόντων πελατών ιδιωτικής τραπεζικής που δεν είναι πελάτες του ΠΙ (ιδίως καταπιστευματικές εταιρίες ή εταιρίες που εκδίδουν μετοχές στον κομιστή με έδρα σε τρίτες χώρες), στις μεταφορές επενδυτικών χαρτοφυλακίων στο ΠΙ από επενδυτικούς φορείς με δικαιούχους τρίτα πρόσωπα που δεν είχαν ασκήσει επαρκώς μέτρα δέουσας επιμέλειας - ΜΔΕ, (π.χ. δεν αναφέρονται όλοι οι δικαιούχοι), ή αναφέρονται ως δικαιούχοι τρίτα πρόσωπα που δεν είναι πελάτες της τράπεζας και οι πωλήσεις μετοχών μη εισηγμένων εταιρειών χωρίς δυνατότητα αξιόπιστης εκτίμησης του "ευλόγου" της αξίας.

Η τελική τρωτότητα ΞΧ της υπηρεσίας ιδιωτικής τραπεζικής αξιολογείται σε Μέση – Υψηλή (Μέση το 2016), λαμβάνοντας υπόψη ότι τα περιορισμένα σε αριθμό πιστωτικά ιδρύματα που την παρέχουν (κυρίως οι συστημικές και ορισμένες εξειδικευμένες τράπεζες):

- α. έχουν αναγνωρίσει τον αυξημένο κίνδυνο ΞΧ της υπηρεσίας και εφαρμόζουν μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας σχεδόν στο 40% των επιχειρηματικών σχέσεων και το 80% των σχετιζόμενων με αυτές επενδυτικών χαρτοφυλακίων, σύμφωνα με το ρυθμιστικό πλαίσιο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ (άρθρο 70, παρ. 2 (α) του ν. 4557/2018, παρ. 5.15.7 της απόφασης ΕΤΠΘ 281/2009),
- β. ανέφεραν σε αρκετές περιπτώσεις καλές πρακτικές όπως i) σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων με εγνωσμένου κύρους θεματοφύλακες εξωτερικού στους οποίους τηρούνται ομαδοποιημένοι λογαριασμοί με τα επενδυτικά χαρτοφυλάκια των

πελατών με δυνατότητα υλοποίησης αιτημάτων των διωκτικών αρχών (αν χρειαστεί) και ii) υποχρεωτική σύνδεση επενδυτικών λογαριασμών με τροφοδοτικούς καταθετικούς λογαριασμούς με τους ίδιους συνδικαιούχους, ώστε να διευκολύνεται η ιχνηλασιμότητα των συναλλαγών και να δυσχεραίνονται τυχόν προσπάθειες απόκρυψης επενδυτικών κεφαλαίων από διωκτικές αρχές, ιδίως σε περιπτώσεις μεταφοράς χαρτοφυλακίων ή «στρατηγικών» αιτημάτων αφαίρεσης/ τροποποίησης συνδικαιούχων,

- γ. στην πλειονότητά τους, έχουν αναπτύξει επαρκείς και αποτελεσματικές, από άποψη αριθμού αναφορών στην Αρχή, διαδικασίες παρακολούθησης των συναλλαγών ιδιωτικής τραπεζικής, μέσω εξειδικευμένων σεναρίων των αυτοματοποιημένων πληροφοριακών τους συστημάτων ή/και αξιοποιώντας το αυξημένο επίπεδο εξοπλισμένης διαχείρισης του πελάτη που χαρακτηρίζει την ιδιωτική τραπεζική και τη διακρίνει από τη μαζικότητα της λιανικής τραπεζικής. Επισημαίνεται ότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι αναφορές αφορούσαν ευρύτερες υποψίες ΞΧ που προέκυψαν από το σύνολο της επιχειρηματικής σχέσης και όχι ειδικά από προσπάθεια κατάχρησης των επενδυτικού χαρακτήρα υπηρεσιών ιδιωτικής τραπεζικής.

Προκειμένου να μειωθεί περαιτέρω το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ επισημαίνεται η σημασία, ειδικότερα, της διενέργειας συχνών και εξειδικευμένων ελέγχων και εκπαιδευτικών δράσεων στις επιχειρηματικές μονάδες ιδιωτικής τραπεζικής, σε συνδυασμό με την διασφάλιση της τήρησης των εσωτερικών Κανονισμών δεοντολογίας, και γενικότερα, η σημασία της πλήρους ενσωμάτωσης στις εσωτερικές διαδικασίες πρόληψης ΞΧ των ΠΙ των από 1.3.2021 Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών που αφορούν στις υπηρεσίες ιδιωτικής τραπεζικής.

4.8 Ανταποκριτική Τραπεζική – (Corresponding Banking)

Ως «σχέση ανταπόκρισης» νοείται η παροχή τραπεζικών υπηρεσιών από μια τράπεζα («ανταποκριτής») σε άλλη τράπεζα ή σε άλλο χρηματοπιστωτικό οργανισμό («ίδρυμα πελάτης» ή «αποκριτής»), που μπορεί να περιλαμβάνουν διαχείριση ταμειακών διαθεσίμων, συμψηφισμό επιταγών, ξένο συνάλλαγμα, συναλλαγές τίτλων και μεταφορές κεφαλαίων για λογαριασμό πελατών. Για τους σκοπούς της παρούσας, αξιολογείται η παροχή υπηρεσιών τραπεζικής ανταπόκρισης με σκοπό τη μεταφορά κεφαλαίων για λογαριασμό των πελατών των αποκριτών τους, με τους οποίους δεν υφίσταται επιχειρηματική σχέση και οι οποίες δεν μπορούν να διενεργηθούν από απευθείας συνδέσεις στα συστήματα πληρωμών μεταξύ του ιδρύματος του αρχικού αποστολέα και του ιδρύματος του τελικού παραλήπτη.

Τα ΠΙ που παρέχουν υπηρεσίες τραπεζικής ανταπόκρισης αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς ΞΧ από τους πελάτες των αποκριτών τους και στηρίζονται στους τελευταίους ως προς την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων

δέουσας επιμέλειας. Ο κίνδυνος ΞΧ αυξάνεται σημαντικά όταν οι αποκριτές έχουν έδρα σε τρίτες χώρες, ιδίως χώρες υψηλού κινδύνου, όταν εξυπηρετούν πελάτες με επιχειρηματικές δραστηριότητες και χαρακτηριστικά αυξημένου κινδύνου, όταν οι πελάτες είναι οι ίδιοι ΠΙ ή Χ.Ο., ιδίως όταν δεν ανήκουν στον ίδιο όμιλο με τον αποκριτή ή όταν οι πελάτες έχουν απευθείας πρόσβαση σε λογαριασμό του αποκριτή που τηρεί στο ΠΙ.

Η τρωτότητα ΞΧ των υπηρεσιών παροχής τραπεζικής ανταπόκρισης από τα ελληνικά ΠΙ αξιολογείται ως Μέση Χαμηλή, λαμβάνοντας υπόψη την περιορισμένη αξία των διενεργούμενων συναλλαγών, που ανέρχονται στο 3% των συνολικών διασυνοριακών μεταφορών κεφαλαίου και στο 11% των συνολικών μεταφορών κεφαλαίου από / προς χώρες Υψηλού Κινδύνου. Οι συναλλαγές κυρίως (80%) διενεργούνται για λογαριασμό πελατών ιδρυμάτων με έδρα εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.). Οι συναλλαγές από / προς χώρες Υψηλού Κινδύνου αναμενόμενα συγκεντρώνονται στις, περιορισμένου αριθμού, σχέσεις ανταπόκρισης με ιδρύματα που έχουν έδρα σε τρίτες χώρες, κυρίως σε χώρες Υψηλού Κινδύνου. Επιπλέον, οι υπηρεσίες τραπεζικής ανταπόκρισης δεν παρέχονται σε πελάτες τρίτων ΠΙ ή Χ.Ο που είναι πελάτες του αποκριτή ούτε συνεπάγονται την απευθείας πρόσβαση των πελατών του αποκριτή σε λογαριασμό πληρωμών που τηρεί στο ΠΙ.

Κατά τη παροχή υπηρεσιών τραπεζικής ανταπόκρισης με ιδρύματα που έχουν εγκατάσταση σε τρίτες χώρες, τα ΠΙ υποχρεούνται να εφαρμόζουν τα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας σύμφωνα με το Άρθρο 17 του ν.4557/2018, τα οποία εξειδικεύονται από την παρ. 5.15.9 της ΕΤΠΘ 281/2009 σε σχέση με το τρόπο αξιολόγησης του επιπέδου εποπτείας που λαμβάνει το συνεργαζόμενο Ίδρυμα στη χώρα εγκατάστασης και των εσωτερικών ελέγχων και διαδικασιών πρόληψης ΞΧ που εφαρμόζει.

Τα λίγα σε αριθμό ΠΙ που παρέχουν υπηρεσίες τραπεζικής ανταπόκρισης, έχουν αναπτύξει επαρκείς διαδικασίες παρακολούθησης / ιχνηλάτισης των συναλλαγών και περιοδικής αξιολόγησης των σχέσεων, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη το ρυθμιστικό πλαίσιο και τα κυριότερα κριτήρια κινδύνου που αναφέρονται στις από 1.3.2021 Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και αφορούν στη χώρα εγκατάστασης, την ακεραιότητα και τα χαρακτηριστικά των μετόχων, τις ομιλικές τους σχέσεις, τη φήμη τους κ.α. Βάσει αυτών, τα ΠΙ εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας και σε ιδρύματα με έδρα σε χώρες του Ε.Ο.Χ., τα οποία σε πλείστες περιπτώσεις έχουν διαβαθμιστεί ως Υψηλού Κινδύνου και υπόκεινται σε μέτρα αυξημένης ΔΕΠ, καθώς συντρέχουν παράγοντες αυξημένου κινδύνου.

Επιπλέον, παρότι αυτό δεν συνιστά ρητή υποχρέωση σύμφωνα με το ρυθμιστικό πλαίσιο, η πλειονότητα των ΠΙ έχουν αναπτύξει διαδικασίες αξιολόγησης όχι μόνο των ιδρυμάτων πελατών τους αλλά και των ανταποκριτών τους στο πλαίσιο λήψης υπηρεσιών τραπεζικής ανταπόκρισης, ιδίως αυτών με έδρα σε τρίτες χώρες και αυτών στους οποίους τηρούν λογαριασμό πληρωμών (Nostro), διασφαλίζοντας, μεταξύ

άλλων, την ορθή εκτέλεση των εντολών μεταφοράς κεφαλαίων για λογαριασμό πελατών τους, την ορθή χρήση του λογαριασμού τους αλλά και τη λήψη επιπρόσθετων πληροφοριών, αν αυτό χρειαστεί, για τους αντισυμβαλλόμενους των πελατών τους, από το τρίτο ίδρυμα του αρχικού αποστολέα ή του τελικού παραλήπτη.

Επισημαίνεται τέλος, η σημασία των καλών πρακτικών που έχουν υιοθετηθεί από την πλειονότητα των ΠΙ και αφορούν α) σε ελέγχους ως προς την ορθή χρήση των κωδικών SWIFT από τα ιδρύματα πελάτες, για σκοπούς παρακολούθησης / ιχνηλάτισης των συναλλαγών και β) στη συστηματική χρήση τρίτων πηγών πληροφόρησης για σκοπούς αξιολόγησης των σχέσεων. Τα τελευταία τρία έτη, τα ΠΙ έχουν διακόψει τη συνεργασία τους με σημαντικό αριθμό ιδρυμάτων πελατών, είτε λόγω μη αποδεκτού κινδύνου ΞΧ, είτε για άλλους επιχειρηματικούς λόγους (κυρίως λόγω διαχειριστικού κόστους και αδρανούς συνεργασίας).

4.9 Χρηματοδότηση εμπορίου (trade finance)

Ως χρηματοδότηση εμπορίου (trade finance) νοείται η διαχείριση πληρωμής από τα ΠΙ που αποσκοπεί στη διευκόλυνση της κυκλοφορίας προϊόντων, ήτοι στην αντιμετώπιση του κινδύνου μη τήρησης των συμφωνηθέντων εμπορικών όρων (να μη ληφθούν τα προϊόντα ή να μην πληρωθούν).

Συνήθως παρέχεται για διασυνοριακές συναλλαγές όπου το επίπεδο εμπιστοσύνης είναι μικρότερο και επιπλέον τυχόν αθέτηση των εμπορικών όρων συνεπάγεται σημαντικές καθυστερήσεις ή και νομικούς κινδύνους κατά τη διεκδίκηση αποζημιώσεων, όπως συμβαίνει στις συναλλαγές με τρίτες χώρες ή με αντισυμβαλλόμενους με τους οποίους ο πελάτης του ΠΙ δεν έχει μακροχρόνια / επαναλαμβανόμενη εμπορική συνεργασία. Προκειμένου να διασφαλίσουν την πληρωμή του εξαγωγέα ή/και τη λήψη των εμπορευμάτων από τον εισαγωγέα, τα ΠΙ μεσολαβούν με διάφορους τρόπους και προϊόντα, όπως συναλλαγές «ανοικτού λογαριασμού» και ενέγγυες πιστωτικές επιστολές, καθώς και λήψη / εξέταση εγγράφων που αποδεικνύουν την άφιξη ή την αποστολή των προϊόντων.

Τα προϊόντα χρηματοδότησης του εμπορίου, καθίστανται ελκυστικά για σκοπούς ΞΧ κυρίως λόγω της νομιμοφάνειας που προσδίδει στις συναλλαγές η μεσολάβηση των ΠΙ σε συνδυασμό με τις εγγενείς δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΠΙ ως προς τον ουσιαστικό έλεγχο των εγγράφων/παραστατικών διακίνησης αγαθών, τα οποία μπορεί να έχουν παραποιηθεί ή να εμφανίζουν πλασματικές αξίες. Σε αυτή τη περίπτωση τα ΠΙ καθίστανται ευάλωτα σε περιπτώσεις ΞΧ μέσω υπερτιμολόγησης/υποτιμολόγησης εμπορικών συναλλαγών (Trade Based ML) αλλά και σε πρακτικές παράκαμψης καθεστώτων κυρώσεων ή διατάξεων που αφορούν στη διακίνηση προϊόντων διττής χρήσης. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να υποτιμάται και η στρατηγική χρήση των προϊόντων χρηματοδότησης του εμπορίου ως μέσο για την τεκμηρίωση της εμπορικής φύσης και του σκοπού συγκεκριμένων νόμιμων εμπορικών συναλλαγών, ιδίως με χώρες υψηλού

κινδύνου, και την αποθάρρυνση της λήψης μέτρων δέουσας επιμέλειας σε επόμενες συναλλαγές με παρόμοια χαρακτηριστικά, που δεν χρηματοδοτούνται αλλά διενεργούνται μέσω απλών διασυνοριακών μεταφορών κεφαλαίου.

Το μέγεθος των παρεχόμενων από τα ΠΙ υπηρεσιών χρηματοδότησης του εμπορίου, από άποψη αξίας χρηματοδοτικών και εγγυοδοτικών συναλλαγών, παραμένει περιορισμένο και αντιστοιχεί, το 2021, περίπου στο 5% των συνολικών εισαγωγών και εξαγωγών αγαθών της χώρας, στο 10% των εισαγωγών / εξαγωγών από/σε τρίτες χώρες και στο 18% των συνολικών διασυνοριακών συναλλαγών των πελατών με εισαγωγική και εξαγωγική δραστηριότητα που λαμβάνουν αυτές τις υπηρεσίες.

Το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ των υπηρεσιών χρηματοδότησης του εμπορίου αξιολογείται ως Μέσο, επηρεαζόμενο κυρίως από το διασυνοριακό τους χαρακτήρα, τη συχνότητα των συναλλαγών με χώρες υψηλού κινδύνου (67% των συναλλαγών), και την υψηλή αξία μέσης συναλλαγής (περίπου 8 φορές υψηλότερη από τη μέση διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης ΝΠ).

Η τρωτότητα ΞΧ των υπηρεσιών μετριάζεται από τους μηχανισμούς πρόληψης ΞΧ των περιορισμένων σε αριθμό ΠΙ που την παρέχουν. Τα ΠΙ, στην πλειονότητά τους, χρησιμοποιούν εξειδικευμένες διαδικασίες και πληροφοριακά συστήματα που τους επιτρέπουν, μέσω καταχωρήσεων πολυάριθμων στοιχείων για τα διακινούμενα προϊόντα, τα λιμάνια, τις χώρες προέλευσης / προορισμού, τον αντισυμβαλλόμενο κ.λπ., να εφαρμόζουν τις διατάξεις που αφορούν στην εφαρμογή περιοριστικών μέτρων, να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τον πιστωτικό κίνδυνο από τυχόν καταπτώσεις Ε/Ε αλλά και να προστατεύουν τους πελάτες τους από τυχόν περιστατικά απατών. Περαιτέρω, τα ΠΙ γενικότερα εφαρμόζουν αυξημένη δέουσα επιμέλεια για συναλλαγές με χώρες υψηλού κινδύνου. Τέλος, στις περιπτώσεις εισερχόμενων πληρωμών από εξαγωγική δραστηριότητα, τα ΠΙ διασφαλίζουν ότι υφίστανται πάντα στοιχεία για την επωνυμία του εμπορικού αντισυμβαλλομένου του πελάτη ακόμα και στις περιπτώσεις όπου ο άμεσος πληρωτής φαίνεται ότι είναι ΠΙ (π.χ. κατάπτωση Ε/Ε έκδοσης άλλου ΠΙ).

Σε σχέση με τον εντοπισμό τυπολογιών που αφορούν σε ΞΧ μέσω του συγκεκριμένου προϊόντος, η πλειονότητα των ΠΙ στηρίζεται κυρίως σε γραπτές οδηγίες και χειροκίνητες διαδικασίες ελέγχου από τα εξειδικευμένα στελέχη των Μονάδων, λόγω της πολυπλοκότητας των λαμβανόμενων εγγράφων αλλά και της δυσκολίας τυποποίησης των ελέγχων. Η αποτελεσματικότητα των ελέγχων αυτών, από άποψη αριθμού αναφορών προς την Αρχή, φαίνεται περιορισμένη, παρότι έχει πενταπλασιαστεί σε σχέση με την προηγούμενη αξιολόγηση. Στο πλαίσιο αυτό επισημαίνεται, προκειμένου να μειωθεί περαιτέρω το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ, η ιδιαίτερη σημασία της πλήρους ενσωμάτωσης στις εσωτερικές διαδικασίες πρόληψης ΞΧ των ΠΙ των από 1.3.2021 Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών που αφορούν στις υπηρεσίες χρηματοδότησης του εμπορίου, λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη τη σημαντική αύξηση των συναλλαγών διακίνησης αγαθών αλλά και το ότι σημαντικοί ελληνικοί

λιμένες και άλλες μεγάλες υποδομές μεταφορικών εγκαταστάσεων έχουν καταστεί διαμετακομιστικοί διάδρομοι εισαγωγής προϊόντων.

4.10 Ναυτιλιακός Κλάδος (Shipping)

Ο κλάδος της ποντοπόρου ναυτιλίας συνιστά ένα διαχρονικά σημαντικό στοιχείο της ελληνικής οικονομίας, καθώς επηρεάζει άμεσα και έμμεσα το ΑΕΠ, ενισχύει το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και παρέχει απασχόληση σε εκατοντάδες χιλιάδες άτομα. Επιπλέον, λόγω της εξωστρέφειάς του, ενισχύει την ελληνική οικονομία ακόμα και σε περιόδους οικονομικής κρίσεως και έκτακτων συνθηκών, όπως το 2012, το 2015 και το 2020. Το 2021 οι συνολικές εισπράξεις από υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών ανήλθαν στο υψηλότερο επίπεδο δεκαπενταετίας (17,2 δισ. ευρώ), ενώ οι καθαρές εισπράξεις (μείον πληρωμές) συνέβαλλαν θετικά στο ΙΤΣ, ήτοι στη δημιουργία πλεονάσματος στο ισοζύγιο υπηρεσιών και στη κάλυψη περίπου του 25% του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών.

Η διεθνής φύση της ποντοπόρου ναυτιλιακής δραστηριότητας και η δραστηριοποίηση σε γεωγραφικές περιοχές αυξημένου κινδύνου ΞΧ την καθιστά εγγενώς ευάλωτη σε κινδύνους παραβίασης καθεστώτων κυρώσεων, σενάρια και τυπολογίες ΞΧ μέσω εμπορίου ή άλλα σχετικά εγκλήματα (π.χ. λαθρεμπόριο). Επιπρόσθετα, τα ΠΙ αντιμετωπίζουν εγγενείς δυσκολίες ως προς την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας στις επιχειρηματικές σχέσεις που σχετίζονται με την ποντοπόρο ναυτιλιακή δραστηριότητα καθώς δεν είναι συχνά εύκολο να εξακριβωθεί με συνήθη μέτρα δέουσας επιμέλειας:

- α. η ταυτότητα του πραγματικού δικαιούχου των πλοιοκτητριών και των εταιριών διαχείρισης πλοίων, λόγω της συχνής έκδοσης μετοχών στο κομιστή ή λόγω πολύπλοκων και αδιαφανών ιδιοκτησιακών δομών με έδρα σε τρίτες χώρες, ιδίως χώρες με στρατηγικές ανεπάρκειες στο καθεστώς πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, χώρες που δεν συμμορφώνονται προς τα διεθνή πρότυπα φορολογικής διαφάνειας και ανταλλαγής πληροφοριών και χώρες με υψηλά επίπεδα διαφθοράς. Επισημαίνεται ότι η πλειοψηφία (80%) των εθνικών εκροών από τη λήψη Υπηρεσιών θαλάσσιων μεταφορών διενεργείται προς τις χώρες Νήσοι Μάρσαλ, Παναμάς και Λιβερία, για τις οποίες συντρέχουν ένας η περισσότεροι γεωγραφικοί παράγοντες δυνητικά αυξημένου κινδύνου,
- β. ο σκοπός και η φύση των συναλλαγών, λόγω της πολυπλοκότητας του ναυτιλιακού συναλλακτικού κυκλώματος που εκτείνεται σε πολλές και διαφορετικές εταιρίες και δικαιοδοσίες, το οποίο προϋποθέτει χρονοβόρες και μη τυποποιημένες διαδικασίες ελέγχου μεγάλης έκτασης και ποικιλίας δικαιολογητικών (π.χ. τιμολόγια, φορτωτικές, συμβόλαια, charter parties κ.λ.π.),
- γ. η προέλευση του πλούτου μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ο ύστατος λόγος

«τεκμηρίωσης» σχεδόν σε κάθε σημαντική από πλευράς ύψους ναυτιλιακής συναλλαγής ιδίως όταν γίνεται ταυτόχρονα επίκληση στην υψηλή οικονομική επιφάνεια των πραγματικών δικαιούχων και την εδραιωμένη αντίληψη περί «ανεξάντλητου» ναυτιλιακού πλούτου. Επιπρόσθετα, το ειδικό φορολογικό καθεστώς των ναυτιλιακών εταιριών τις καθιστά περισσότερο ευάλωτες σε ΞΧ μέσω τυπολογιών ανάμειξης χρηματικών ποσών από νόμιμη και παράνομη δραστηριότητα.

Οι εταιρίες διαχείρισης πλοίων με διεθνή δραστηριότητα θαλάσσιων μεταφορών διενεργούν συχνά πληρωμές υποχρεώσεων σε μετρητά οι οποίες ανέρχονται σε σημαντικό μέγεθος. Τα ΠΙ έχουν διαβαθμίσει ως Υψηλού Κινδύνου σχεδόν το σύνολο των επιχειρηματικών σχέσεων με εταιρίες του ναυτιλιακού κλάδου και εφαρμόζουν σε αυτές Μέτρα Αυξημένης Δέουσας Επιμέλειας. Επιπλέον, επιχειρηματικές σχέσεις με εταιρίες του ναυτιλιακού κλάδου διατηρούνται από περιορισμένα σε αριθμό ΠΙ (κυρίως οι συστημικές και ορισμένες εξειδικευμένες τράπεζες), τα οποία διαθέτουν σε γενικές γραμμές επαρκείς ανθρώπινους και τεχνολογικούς πόρους ώστε να διαχειριστούν αποτελεσματικά το αυξημένο κόστος από την εφαρμογή των μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας. Ο αριθμός των αναφορών ύποπτων συναλλαγών ναυτιλιακής δραστηριότητας και οι ποικιλία των τυπολογιών ΞΧ που έχουν εντοπιστεί από τα ΠΙ την τελευταία τριετία, αφενός επιβεβαιώνει το αυξημένο επίπεδο εγγενούς κινδύνου ΞΧ στο συγκεκριμένο κλάδο και αφετέρου καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπισή του.

Πέραν της αυξημένης σημασίας του κλάδου της ποντοπόρου ναυτιλίας και των υποστηρικτικών αυτής υπηρεσιών σε επίπεδο εθνικής οικονομίας, συνεπάγεται επιπρόσθετα τη δημιουργία επιχειρηματικών σχέσεων υψηλού μεγέθους και συνεργειών, η πρόσκτηση και διατήρηση των οποίων συνιστά σημείο ανταγωνισμού για τα ΠΙ. Ενδεικτικά, επισημαίνεται ότι: αα) η μέση αξία πρωτογενών πιστώσεων ανά ναυτιλιακή επιχειρηματική σχέση υπερβαίνει 5 με 7 φορές την αντίστοιχη αξία στις επιχειρηματικές σχέσεις με νομικά πρόσωπα, αβ) οι πραγματικοί δικαιούχοι των ναυτιλιακών εταιριών διατηρούν υψηλού μεγέθους επιχειρηματικές σχέσεις με τα ΠΙ, σε επίπεδο καταθέσεων, δανείων και επενδυτικών προϊόντων, που αντιστοιχούν στο μέσο μέγεθος των σχέσεων των πελατών Private Banking.

Το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ αξιολογείται (οριακά) ως Μέσο, καθώς το αυξημένο επίπεδο εγγενούς τρωτότητας ΞΧ που εντοπίζεται στη ποντοπόρο ναυτιλιακή δραστηριότητα μετριάζεται κυρίως λόγω της αυξημένης επίγνωσης του κινδύνου ΞΧ από τα ΠΙ και των συστηματικών μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του. Για την αντιμετώπιση των πρακτικών δυσκολιών εφαρμογής ΜΔΕ που αναφέρθηκαν παραπάνω, τα περισσότερα ΠΙ έχουν αναπτύξει παράλληλες διαδικασίες συστηματικής συλλογής και επιβεβαίωσης πληροφοριών από τρίτες και εξειδικευμένες (επί πληρωμή ή δημόσιες) πηγές που αφορούν στους ναυτιλιακούς ομίλους, στην κίνηση των πλοίων, στα έσοδά τους κ.α. καθώς και δυσμενή στοιχεία και δημοσιεύματα που αφορούν στα

πλοία και τους ιδιοκτήτες τους. Από τα στατιστικά στοιχεία που παρασχέθηκαν επιβεβαιώθηκε ο κρίσιμος ρόλος που έχει η συστηματική παρακολούθηση διεθνών πηγών και αρνητικών δημοσιευμάτων ως προς τον εντοπισμό ασυνήθους/ ύποπτης δραστηριότητας για τον συγκεκριμένο κλάδο. Επιπλέον, διαπιστώνεται καλό επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των εξειδικευμένων ναυτιλιακών μονάδων των ΠΙ και των Μονάδων Πρόληψης ΞΧ. Ενδεικτικά αναφέρονται καλές πρακτικές όπως: η παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης και οδηγιών πρόληψης ΞΧ τόσο στα στελέχη των ναυτιλιακών μονάδων όσο και στα στελέχη των Μονάδων Πρόληψης ΞΧ, η ενίσχυση του προσωπικού των Μονάδων Πρόληψης ΞΧ με πρώην στελέχη των ναυτιλιακών μονάδων, η συνεργασία για την αξιολόγηση των επιχειρηματικών σχέσεων και των συναλλαγών κ.α.

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο επικαιροποίησης της Έκθεσης Εθνικού Κινδύνου τέθηκε υπόψη των ΠΙ, προς αξιολόγηση για σκοπούς πρόληψης ΞΧ, το εξειδικευμένο υπόδειγμα της Διεύθυνσης Στατιστικής της ΤτΕ "THE GREEK SHIPPING ESTIMATION MODEL", το οποίο αποτελεί μία πολύ λεπτομερή ανάλυση της οικονομικής δραστηριοποίησης του τομέα της ναυτιλίας σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, η οποία μάλιστα δεν στηρίζεται μόνο σε συγκεντρωτικά στοιχεία στατιστικού χαρακτήρα, αλλά και σε εξατομικευμένα στοιχεία ανά πλοίο / ιδιοκτήτη που αντλούνται από εξειδικευμένες πηγές. Η πλειοψηφία των ΠΙ αναγνώρισε την αξία του υποδείγματος για τον προσδιορισμό του μοντέλου συνήθους λειτουργίας της (Ελληνικής) Ναυτιλίας και του αναμενόμενου συναλλακτικού κυκλώματος των ναυτιλιακών εταιριών. Ορισμένα ΠΙ ανέφεραν ότι δυνητικά θα μπορούσε να χρησιμεύσει και για σκοπούς παρακολούθησης συγκεκριμένων επιχειρηματικών σχέσεων, εφόσον αναπτύσσονταν πλαίσιο συνεργασίας με την ΤτΕ.

4.11 Υπηρεσία Θυρίδων (Safe custody service)

Υπηρεσία θυρίδων ασφαλείας νοείται η επί μίσθωση παροχή στους πελάτες των ΠΙ της υπηρεσίας φύλαξης προσωπικών αντικειμένων, ιδίως πολύτιμων αγαθών, σε ειδικούς και ασφαλείς χώρους εντός των υποκαταστημάτων τους, στους οποίους είτε οι πελάτες είτε εξουσιοδοτημένα από αυτούς πρόσωπα έχουν αποκλειστική πρόσβαση μέσω μοναδικών κλειδιών ή κωδικών. Η υπηρεσία καλύπτει την ανάγκη ασφαλούς αποθήκευσης και προστασίας των σημαντικών για τους πελάτες αντικειμένων από διάφορους κινδύνους όπως κλοπή, μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση και αντιγραφή, φυσικές καταστροφές κ.α.

Οι θυρίδες ασφαλείας μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως μέσο απόκρυψης κινητών περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς το περιεχόμενό τους δεν δηλώνεται στο ΠΙ. Περαιτέρω, μπορεί να επιχειρηθεί η αποφυγή φορολογικών ελέγχων ή άλλων μέτρων διωκτικών αρχών κατά των εξουσιοδοτημένων προσώπων που χρησιμοποιούν θυρίδες οι οποίες έχουν ανοιχθεί στο όνομα

αχυρανθρώπων.

Η τρωτότητα ΞΧ της υπηρεσίας θυρίδων ασφαλείας παραμένει ως «Μέση», καθώς δεν έχουν διαφοροποιηθεί ιδιαίτερα τα χαρακτηριστικά κινδύνου σε σχέση με τη προηγούμενη αξιολόγηση. Η πρόσβαση στην υπηρεσία θυρίδων ασφαλείας είναι εύκολη, καθώς παρέχεται από 15 ΠΙ στο 50% περίπου του δικτύου υποκαταστημάτων τους. Κατά κανόνα, ο λήπτης της υπηρεσίας είναι φυσικό πρόσωπο (98%) που ενοικιάζει μόνο μια θυρίδα (97%), δεν έχει άλλα χαρακτηριστικά κινδύνου ως προς τον πελάτη (89%) και δεν την επισκέπτεται συχνά. Οι πελάτες αυξημένου κινδύνου είναι κυρίως πελάτες που χρησιμοποιούν υπηρεσίες ιδιωτικής τραπεζικής (Private Banking), ΠΕΠ, μη κάτοικοι και πελάτες αυξημένου κινδύνου φοροδιαφυγής, για τους οποίους εφαρμόζονται μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας. Το μέγεθος της υπηρεσίας αυξάνεται με περιορισμένους ρυθμούς (3% κατά ετήσιο μέσο όρο), ενώ υφίσταται μεγάλο απόθεμα αδιάθετων θυρίδων (40% του συνόλου).

Τα ΠΙ παρέχουν κατά κανόνα την υπηρεσία θυρίδων ασφαλείας μόνο σε υφιστάμενους πελάτες με καταθετικούς λογαριασμούς (περίπου 1% του συνόλου έχουν μισθωμένη θυρίδα) και παρακολουθούν τον τρόπο χρήσης των θυρίδων σύμφωνα με το ρυθμιστικό πλαίσιο και τις ενδεικτικές τυπολογίες ΞΧ της Απόφασης ΕΤΠΘ 285/2009 που σχετίζονται με το είδος των πελατών καθώς και με την πρόσβαση (συχνότητα πρόσβασης, πρόσβαση τρίτων κ.λπ.). Οι εν λόγω διαδικασίες παρακολούθησης είναι σε γενικές γραμμές αποτελεσματικές, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό αναφορών που υποβάλλονται στην Αρχή. Επισημαίνεται ωστόσο ότι τα ΠΙ, στη πλειονότητά τους, εξακολουθούν να στηρίζονται σε μη αυτοματοποιημένες διαδικασίες παρακολούθησης του τρόπου που χρησιμοποιούνται οι θυρίδες από τους πελάτες τους, στοιχείο που τα εκθέτει σε λειτουργικό κίνδυνο.

Σημαντικό από άποψη εγγενούς τρωτότητας ΞΧ θεωρείται το ποσοστό (64%) των θυρίδων για τις οποίες υφίσταται πληρεξούσιο για πρόσβαση και από τρίτα πρόσωπα, συνήθως συγγενικά πρόσωπα του πελάτη. Τα ΠΙ αντιμετωπίζουν ωστόσο τα πληρεξούσια πρόσωπα ως πελάτες, ανεξαρτήτως αν τηρούν λογαριασμό, και εφαρμόζουν σε αυτά πλήρη μέτρα δέουσας επιμέλειας, συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων έναντι καταλόγων με πρόσωπα που υπόκεινται σε κυρώσεις και της διερεύνησης της φύσης της σχέσης τους με τον πελάτη. Τέλος, επισημαίνεται ότι οι θυρίδες βρίσκονται στο πεδίο ελέγχου των διωκτικών αρχών, ιδίως σε περιπτώσεις αιτημάτων άρσης απορρήτου ή λήψης προληπτικών μέτρων για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, γεγονός που μειώνει περαιτέρω την ελκυστικότητά τους ως μέσο ασφαλούς αποθήκευσης προϊόντων εγκληματικής δραστηριότητας.

5 ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

Έκθεση Εκτίμησης της τρωτότητας του κλάδου Ασφαλίσεων Ζωής όσον αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

5.1 Σύνοψη

Ο ασφαλιστικός τομέας παραμένει μη ελκυστικός για επίδοξους εγκληματίες και πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος πιθανότατα λόγω της φύσης, του σχεδιασμού και του τρόπου λειτουργίας των προϊόντων ασφαλίσεων ζωής και γενικών ασφαλειών που δεν ευνοούν την ταχεία και ευχερή ενσωμάτωση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, κεφαλαίων που αποτελούν προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας. Οι κίνδυνοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στον ασφαλιστικό κλάδο σχετίζονται ιδίως με τα προϊόντα ασφάλισης ζωής και προσόδου. Αυτά επιτρέπουν στον πελάτη να τοποθετήσει κεφάλαια μεγάλης αξίας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα συγκαλύπτοντας την εγκληματική τους προέλευση ή να χρηματοδοτήσει παράνομες δραστηριότητες. Σχετικά σενάρια κινδύνου συνήθως περιλαμβάνουν επενδυτικά προϊόντα στην ασφάλιση ζωής (και όχι προϊόντα παροχών θανάτου ή συνταξιοδότησης) καθώς και ορισμένα ειδικά χαρακτηριστικά και λειτουργίες των προϊόντων ασφαλίσεων ζωής, όπως η πληρωμή ενός υψηλού εφάπαξ ασφάλιστρου ή η συσσώρευση κεφαλαίου, καθώς και η δυνατότητα πρόωρης εξαργύρωσης του συμβολαίου (πριν τη λήξη) και ανάκτησης των κεφαλαίων, τα οποία εν συνεχεία μπορούν να μεταφερθούν σε άλλους δικαιούχους.

Τα προβλεπόμενα από το νομοθετικό πλαίσιο μέτρα δέουσας επιμέλειας, τα οποία επιβάλλουν στις ασφαλιστικές εταιρείες τη λήψη, αναλόγως του ενεχόμενου κινδύνου, πλήθους στοιχείων για την επαλήθευση της ταυτότητας και του οικονομικού προφίλ των πελατών και των πραγματικών τους δικαιούχων κατά την έναρξη, αλλά και κατά τη διάρκεια, της επιχειρηματικής σχέσης αποτελεί έναν επιπλέον αποτρεπτικό παράγοντα. Ο εγχώριος χαρακτήρας της ελληνικής ασφαλιστικής αγοράς και η χαμηλή έκθεση του κλάδου σε δικαιοδοσίες υψηλού κινδύνου μειώνει περεταίρω τον κίνδυνο ΞΧ.

Στην τελευταία Γνώμη των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (ΕΕΑ) για τους Κινδύνους ΞΧ/ΧΤ που επηρεάζουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ⁴²⁰, αλλά και στην πρόσφατα αναθεωρημένη Υπερεθνική Εκτίμηση Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ της ΕΕ⁴²¹ σχετικά με την έκθεση του ασφαλιστικού κλάδου στον κίνδυνο ΞΧ, αναφέρεται ότι η κατάχρηση των προϊόντων ασφαλίσεων ζωής αφορά κυρίως στην τοποθέτηση και τη συσσώρευση κεφαλαίου (1^ο στάδιο ΞΧ) και λιγότερο στην απόσυρση και την περεταίρω ενσωμάτωση των κεφαλαίων στο χρηματοοικονομικό σύστημα. Ωστόσο, σύμφωνα με τα εκεί αναφερόμενα, η έκθεση του κλάδου ασφαλίσεων ζωής στον κίνδυνο ΞΧ φαίνεται μάλλον περιορισμένη, δεδομένου και του όγκου των σχετικών συναλλαγών. Οι περισσότερες αρμόδιες εποπτικές αρχές της ένωσης αξιολογούν το συνολικό επίπεδο των εγγενών κινδύνων ξεπλύματος χρήματος στον εν λόγω κλάδο ως χαμηλό ή μέτριο.

⁴²⁰ https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf

⁴²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>

Το συνολικό επίπεδο κινδύνου Ξεπλύματος Χρήματος (εφεξής ΞΧ) στον ελληνικό κλάδο ασφαλίσεων ζωής εκτιμήθηκε ως **Μέσο**, αφού λήφθηκε υπόψη το επίπεδο απειλής ΞΧ και το επίπεδο τρωτότητας του κλάδου.

Όπως αναλύεται στο κεφ. 2.4.2 της παρούσας, που αφορά στην αξιολόγηση της απειλής, τα παρεχόμενα προϊόντα ασφαλίσεων ζωής στην Ελλάδα, δεν προσφέρουν επαρκή ευελιξία και ποικιλία ώστε να θεωρούνται ελκυστικά για κάποιον που επιδιώκει τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απαιτώντας πολύπλοκο σχεδιασμό και γνώσεις για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Εξαιτίας των ανωτέρω και σε συνδυασμό με την μειωμένη εμπλοκή του κλάδου σε υποθέσεις ΞΧ, το επίπεδο απειλής εκτιμήθηκε ως **Μέσο προς Χαμηλό**.

Η αξιολόγηση της τρωτότητας του ασφαλιστικού κλάδου ως προς το ΞΧ βασίστηκε σε μια διεξοδική ανάλυση τόσο της ποιότητας των γενικών Μηχανισμών Ελέγχων πρόληψης ΞΧ όσο και της εγγενούς τρωτότητας των επιμέρους προϊόντων. Η ποιότητα των γενικών Μηχανισμών Ελέγχων πρόληψης ΞΧ αξιολογήθηκε ως **Μέση προς Υψηλή**, ενώ το επίπεδο τρωτότητας των προϊόντων ασφάλισης ζωής αξιολογήθηκε ως Μέσο προς Χαμηλό για το σύνολο των προϊόντων, με εξαίρεση τα επενδυτικά προϊόντα, για τα οποία αξιολογήθηκε ως Μέσο, με τη συνολική τρωτότητα του Ασφαλιστικού Κλάδου να εκτιμάται ως **Μέση**.

5.2 Επισκόπηση του Κλάδου Ασφαλίσεων Ζωής

Οι κυριότερες τάσεις της ελληνικής ασφαλιστικής αγοράς στο υπό αξιολόγηση διάστημα (2018-2022) και συγκριτικά με την προηγούμενη αξιολόγηση, αφορούν: α) την ακόμη μεγαλύτερη συγκέντρωση του κλάδου, λόγω εξαγορών και συγχωνεύσεων, τάση που ξεκίνησε από το 2021, β) την αύξηση του μεριδίου των ασφαλιστικών προϊόντων που συνδέονται με επενδύσεις στο σύνολο των ασφαλίσεων ζωής και γ) την προσπάθεια διαχείρισης των επιπτώσεων από την απότομη άνοδο του πληθωρισμού σε συνδυασμό με την έξοδο από το παρατεταμένο περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων των προηγούμενων ετών.

Οι Ασφαλιστικές Επιχειρήσεις στο διάστημα από το 2020 μέχρι και σήμερα, λειτούργησαν στο πλαίσιο ενός δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας του COVID-19 και της ενεργειακής κρίσης η οποία επιδεινώθηκε μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία στις αρχές του 2022, με αποτέλεσμα την απότομη αύξηση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, συνθήκες που είχαν σαν συνέπεια την συρρίκνωση τόσο της Ευρωπαϊκής όσο και της παγκόσμιας οικονομίας.

Στα τέλη του 2022, δραστηριοποιούνταν στην ελληνική αγορά ιδιωτικής ασφάλισης 37 ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι οποίες κατηγοριοποιούνται βάσει της άδειας λειτουργίας και των ασφαλιστικών τους εργασιών ως εξής:

- 2 επιχειρήσεις ασφαλίσεων ζωής,
- 19 επιχειρήσεις ασφαλίσεων κατά ζημιών και
- 16 επιχειρήσεις που ασκούν ταυτόχρονα δραστηριότητες ασφαλίσεων ζωής και ασφαλίσεων κατά ζημιών

Η συνολική παραγωγή ασφαλιστρών το 2022 των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων στην Ελλάδα ανήλθε σε 4,8 δις ευρώ ενισχυμένη κατά 4,2% σε σχέση με το 2021, ενώ παράλληλα η ετήσια παραγωγή μοιράζεται σχεδόν ισόποσα μεταξύ ασφαλειών ζωής (2,42 δις ευρώ) και γενικών ασφαλειών (2,41 δις ευρώ).

Αντικείμενο της παρούσας αξιολόγησης κινδύνου ΞΧ αποτελεί η αγορά ασφαλίσεων ζωής ήτοι τα προϊόντα ασφαλίσεων ζωής που παρέχονται στην χώρα από επιχειρήσεις ασφαλίσεων ζωής (2) και μεικτές (16), οι οποίες λόγω της δραστηριότητας αυτής εντάσσονται στα υπόχρεα πρόσωπα του ν.4557/2018 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η αγορά των ασφαλίσεων ζωής παρουσιάζει διαχρονικά υψηλή συγκέντρωση, η οποία μάλιστα έχει ενισχυθεί τα τελευταία χρόνια λόγω συγχωνεύσεων εταιρειών εντός του κλάδου, με αποτέλεσμα οι πέντε (5) μεγαλύτερες εταιρείες ασφαλίσεων ζωής να κατέχουν το 90% της συνολικής παραγωγής ασφαλιστρών ζωής του κλάδου για το έτος 2022.

Στο υπό αξιολόγηση διάστημα, η ετήσια παραγωγή εγγεγραμμένων ασφαλιστρών του κλάδου ζωής παρουσίασε συνολικά αυξητικές τάσεις με εξαίρεση το έτος 2020, πρώτο έτος εκδήλωσης της πανδημίας COVID-19 στην Ελλάδα, οπότε σημείωσε οριακή μείωση λόγω και της μειωμένης οικονομικής δραστηριότητας. Όσον αφορά στην εξέλιξη της παραγωγής στους επιμέρους κλάδους και προϊόντα ζωής στο ίδιο διάστημα, αξίζει να αναφερθεί μια σημαντική μετατόπιση του ενδιαφέροντος των ασφαλισμένων, που παρατηρείται από το 2020 και έπειτα, από τα παραδοσιακά προϊόντα ατομικών ασφαλίσεων ζωής σε προϊόντα ζωής συνδεδεμένα με επενδύσεις, την ίδια στιγμή που οι υπόλοιπες κατηγορίες ασφαλίσεων, όπως οι Υγείας-Ασθενειών και οι Ομαδικές ασφάλισεις παρουσιάζουν οριακές αυξήσεις από έτος σε έτος, ενώ σταθερά το μερίδιο παραγωγής των ομαδικών ασφαλιστρών συνιστά το 25% επί της συνολική παραγωγής ασφαλείων ζωής. Το ενδιαφέρον των καταναλωτών για τα προϊόντα ασφαλίσεων ζωής συνδεδεμένα με επενδύσεις αποτυπώνεται και στη νέα παραγωγή για έτη 2020 και 2021, η οποία παρουσιάζει αύξηση άνω του 80% σε καθένα από τα έτη αυτά. Η παρατηρούμενη αύξηση στη διάθεση ασφαλιστικών προϊόντων που είναι συνδεδεμένα με επενδύσεις (unit-linked) τα τελευταία έτη, οφείλεται στην παρατεταμένη περίοδο χαμηλών επιτοκίων που προηγήθηκε. Τα προϊόντα αυτά, συνδεδεμένα με μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων ή με εσωτερικά μεταβλητά κεφάλαια, καλύπτουν ταυτόχρονα ασφαλιστικές και επενδυτικές ανάγκες των ασφαλισμένων.

Αναφορικά με τα κανάλια διανομής των προϊόντων ασφαλίσεων ζωής από τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο αυτό, στις ατομικές ασφάλισεις ζωής η παραγωγή μοιράζεται κυρίως ανάμεσα στους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές αποκλειστικής συνεργασίας και τις συνεργαζόμενες τράπεζες (bancassurance), με τις τράπεζες να κερδίζουν σταδιακά μεγαλύτερο μερίδιο, φτάνοντας το 50% της παραγωγής στις ατομικές ασφάλισεις το 2021. Παράλληλα, οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές μη αποκλειστικής συνεργασίας, οι οποίοι ενσωματώνουν μεγαλύτερο κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ συγκριτικά με τα υπόλοιπα κανάλια διανομής, εμφανίζουν ένα σχεδόν σταθερό ποσοστό επί του συνόλου της ετήσιας παραγωγής ατομικών ασφαλιστρών, περίπου 12%. Αντίθετα, η παραγωγή συμβολαίων ομαδικών ασφαλίσεων, τα οποία λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών λειτουργίας τους αξιολογούνται ως χαμηλότερου κινδύνου για σκοπούς ΞΧ/ΧΤ, μοιράζεται κυρίως μεταξύ άμεσων πωλήσεων και ασφαλιστικών διαμεσολαβητών αποκλειστικής και μη αποκλειστικής συνεργασίας με τους τελευταίους να κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής ομαδικών ασφαλίσεων, μεταξύ 30% και 35%.

Τέλος, όσον αφορά στην εκτός συνόρων παραγωγή, οι ασφαλιστικές εταιρείες ζωής διατηρούν πολύ χαμηλά ποσοστά διασυννοριακής δραστηριότητας, παρέχοντας τον κύριο όγκο των υπηρεσιών τους στην ελληνική εγχώρια αγορά. Μολονότι κάποιες από αυτές

έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν ασφαλιστικά προϊόντα σε άλλα κράτη μέλη του ΕΟΧ στο πλαίσιο του καθεστώτος «διαβατηρίου» της «Ελεύθερης Παροχής Υπηρεσιών», το μερίδιο που παράγεται στο εξωτερικό είναι σχεδόν μηδενικό.

5.3 Αξιολόγηση της Τρωτότητας του Ασφαλιστικού Κλάδου

Σε διεθνές επίπεδο, ο ασφαλιστικός τομέας θεωρείται λιγότερο ευάλωτος όσον αφορά τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ συγκριτικά και με άλλους τομείς, όπως ο τραπεζικός, της μεταφοράς κεφαλαίων ή τα παίγνια. Από τη φύση τους τα ασφαλιστικά προϊόντα είναι λιγότερο ευέλικτα και περισσότερο πολύπλοκα σε σχέση με άλλα ευρύτερα χρησιμοποιούμενα και ευκολότερα προσβάσιμα χρηματοοικονομικά προϊόντα, όπως τα τραπεζικά, απαιτώντας εξειδικευμένες γνώσεις από τον πελάτη. Αυτά τα χαρακτηριστικά σε συνδυασμό με τον χαμηλό όγκο και κυρίως τη χαμηλή ταχύτητα εκτέλεσης των συναλλαγών, καθιστούν τα ασφαλιστικά προϊόντα λιγότερο ελκυστικά για εγκληματίες, οι οποίοι αποσκοπούν στη νομιμοποίηση εσόδων από την εγκληματική τους δραστηριότητα ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ένας ακόμη αποτρεπτικός παράγοντας είναι το γεγονός ότι η αποζημίωση από ένα ασφαλιστικό προϊόν ζωής, δηλαδή η απόδοση, η χρηματοροή του ασφαλιστικού προϊόντος εξαρτάται από την επέλευση του ασφαλιστικού γεγονότος (π.χ. θάνατος) σε χρόνο που δεν μπορεί να προβλεφθεί.

Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα χαρακτηριστικά στη δομή και τον τρόπο λειτουργίας κάποιων ασφαλιστικών προϊόντων ζωής, τα οποία μπορεί να θεωρηθούν πιο ελκυστικά για σκοπούς ΞΧ και τα οποία αν δεν αντιμετωπιστούν από τις εταιρείες του κλάδου με κατάλληλους μηχανισμούς ελέγχου και τα απαραίτητα μέτρα δέουσας επιμέλειας μπορεί να αυξήσουν την τρωτότητα των εν λόγω προϊόντων και του κλάδου γενικότερα.

Τα ασφαλιστικά προϊόντα θεωρούνται γενικά ότι είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ όταν αυτά διαθέτουν ευελιξία στις πληρωμές, ευελιξία στην επένδυση, εύκολη πρόσβαση σε συσσωρευμένα κεφάλαια, χαρακτηριστικά που αυξάνουν την ανωνυμία, καθώς και όταν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσα διαπραγματεύσεως (δηλ. ως εγγύηση). Η ευελιξία πληρωμής σε ασφαλιστικά προϊόντα μπορεί να επιτρέψει την πληρωμή από τρίτους, ασφαλιστρών και έκτακτων καταβολών μεγάλης χρηματικής αξίας ακολουθούμενη από αίτημα εξαγοράς του συμβολαίου με επιστροφή των χρημάτων και πληρωμές σε μετρητά. Οι διάφοροι διαθέσιμοι τρόποι πληρωμής ενδέχεται να αυξήσουν την ελκυστικότητα των προϊόντων στους εγκληματίες, όπως αυτοί που δεν περιορίζονται σε ένα συγκεκριμένο σύστημα πληρωμών. Η ευελιξία στις επενδύσεις μπορεί να επιτρέπει επενδύσεις σε μη διαπραγματεύσιμα σε οργανωμένη αγορά περιουσιακά στοιχεία (πχ. ιδιωτικές εταιρείες, ακίνητα, οχήματα ειδικού σκοπού) με αποτέλεσμα η εγγενής τρωτότητα που συνδέεται με τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία να μεταφερθεί στον ασφαλιστή. Ευκολία πρόσβασης στα συσσωρευμένα κεφάλαια μπορεί να παρέχεται μέσω της δυνατότητας υπαναχώρησης των πελατών, δηλαδή της δυνατότητας ακύρωσης του συμβολαίου για οποιονδήποτε λόγο και επιστροφής των καταβληθέντων κεφαλαίων εντός σύντομου χρονικού διαστήματος μετά την έκδοση του συμβολαίου. Ευκολία πρόσβασης παρέχεται και μέσω της δυνατότητας πρόωρης μερικής ή ολικής εξαγοράς των ασφαλιστηρίων συμβολαίων με ή χωρίς ποινή/χρέωση. Σε αυτή την περίπτωση, όπως και στο δικαίωμα υπαναχώρησης, ένας εγκληματίας θα μπορούσε δυνητικά να πληρώσει ένα ασφάλιστρο μεγάλης αξίας και στη συνέχεια να ζητήσει επιστροφή χρημάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα, σε άλλο τραπεζικό λογαριασμό, με περισσότερους του ενός δικαιούχους κλπ. Τέλος, ορισμένα προϊόντα διευκολύνουν την ανωνυμία του πελάτη, για παράδειγμα,

επιτρέποντας καταθέσεις και πληρωμές από τρίτους ή επιτρέποντας τη διενέργεια συναλλαγών χωρίς φυσική παρουσία του πελάτη.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των ασφαλιστικών προϊόντων που μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο χρησιμοποίησης του ασφαλιστικού κλάδου για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η δυνατότητα πραγματοποίησης αλλαγών στους δικαιούχους ασφαλισματος ή προσθήκης τρίτων προσώπων ιδιαίτερα όταν η σχέση τους με τον συμβαλλόμενο δεν είναι προφανής ή δεν μπορεί εύκολα να τεκμηριωθεί. Τέλος, μια σημαντική πηγή κινδύνου ΞΧ για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, αποτελούν οι συναλλαγές πληρωμών των ασφαλιστρών, για παράδειγμα, όταν χρησιμοποιούνται μετρητά για την πληρωμή, όταν υπάρχει αναπροσαρμογή/αύξηση του ποσού ασφάλισης ή/και του καταβαλλόμενου ασφαλιστρου ή γίνονται έκτακτες καταβολές ασφαλιστρών σημαντικής αξίας που δεν συνάδουν με το οικονομικό προφίλ του πελάτη, εάν οι πληρωμές γίνονται από διαφορετικούς τραπεζικούς λογαριασμούς χωρίς προφανή λόγο, όταν η πληρωμή προέρχεται από τράπεζες που δεν είναι εγκατεστημένες στη χώρα διαμονής του πελάτη ή όταν λαμβάνονται πληρωμές από τρίτα πρόσωπα που δεν συνδέονται με την ασφαλιστική σύμβαση.

Η παρούσα αξιολόγηση βασίστηκε στην αναλυτική αποτύπωση και εκτίμηση α) της ποιότητας των γενικών μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ, όπως αυτοί εφαρμόζονται σε θεσμικό επίπεδο από τις αρμόδιες αρχές αλλά και από τις ίδιες τις ασφαλιστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην χώρα στις ασφάλισεις ζωής, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων τους για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ και β) της εγγενούς τρωτότητας του συνόλου των ασφαλιστικών προϊόντων ζωής που παρέχονται από τον ελληνικό ασφαλιστικό κλάδο. **Η συνολική τρωτότητα του κλάδου ασφάλισεων ζωής στην Ελλάδα αξιολογήθηκε ως Μέση.**

Τρωτότητα Ασφαλιστικού Κλάδου	Μέση (0.45/1.00)

Η ποιότητα των γενικών μηχανισμών ελέγχου, διατηρείται σε πολύ καλά επίπεδα τόσο θεσμικά όσο και επιχειρησιακά από τις ίδιες τις εταιρείες, των οποίων το επίπεδο ευαισθητοποίησης σε θέματα ΞΧ/ΧΤ έχει ενισχυθεί σημαντικά μετά την τελευταία εθνική εκτίμηση κινδύνου. Οι αξιολόγηση καθεμιάς από τις μεταβλητές γενικών μηχανισμών ελέγχου, αλλά και τα αποτελέσματα αξιολόγησης της τρωτότητας των ασφαλιστικών προϊόντων παρουσιάζονται αναλυτικά στη συνέχεια.

5.4 Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου

Οι μεταβλητές γενικών μηχανισμών ελέγχου που αξιολογήθηκαν, αφορούν στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του ισχύοντος πλαισίου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ για τον κλάδο ασφάλισεων ζωής και των ελέγχων που εφαρμόζονται για την πρόληψη ΞΧ και ως εκ τούτου, επηρεάζουν το σύνολο του ασφαλιστικού κλάδου και επιδρούν στην τρωτότητα όλων των ασφαλιστικών προϊόντων ζωής. Όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο αξιολόγησης της εκάστοτε μεταβλητής γενικών μηχανισμών ελέγχου τόσο μεγαλύτερη είναι η τρωτότητα του ασφαλιστικού κλάδου.

Μεταβλητές Γενικών Μηχανισμών Ελέγχου		Αξιολόγηση Επιπέδου
1	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	Μέσο-Υψηλό
2	Αποτελεσματικότητα των Εποπτικών Διαδικασιών και Πρακτικών	Υψηλό
3	Διαθεσιμότητα και Επιβολή Διοικητικών Κυρώσεων	Μέσο - Υψηλό
4	Διαθεσιμότητα και Επιβολή Ποινικών Κυρώσεων	Μέσο -Υψηλό
5	Διαθεσιμότητα και Αποτελεσματικότητα των Κριτηρίων Αδειοδότησης	Σχεδόν Άριστό
6	Ακεραιότητα της Διοίκησης και του προσωπικού των Ασφαλιστικών Εταιρειών	Υψηλό
7	Κατάρτιση του Προσωπικού των Ασφαλιστικών Εταιρειών σε θέματα πρόληψης ΞΧ	Υψηλό
8	Αποτελεσματικότητα της Λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης	Μέσο - Υψηλό
9	Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Υποπτης Δραστηριότητας	Μέσο - Υψηλό
10	Επίπεδο Πίεσης από τη Αγορά για την Επίτευξη Προτύπων για την πρόληψη ΞΧ	Υψηλό
11 ⁴²²	Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση στις Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου (ανάλυση σε εθνικό επίπεδο)	Μέσο
12	Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιοπίστης Ταυτοποίησης (ανάλυση σε εθνικό επίπεδο)	Υψηλό
13	Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης (ανάλυση σε εθνικό επίπεδο)	Υψηλό
Συνολική αξιολόγηση Γενικών Μηχανισμών Ελέγχου		Μέσο - Υψηλό

Βάσει της παραπάνω ανάλυσης, το επίπεδο ποιότητας των γενικών Μηχανισμών Ελέγχου για την πρόληψη ΞΧ αξιολογήθηκε ως **Μέσο - Υψηλό**.

Ακολουθεί μια σύντομη ανάλυση της αξιολόγησης ανά μεταβλητή:

5.4.1 Πληρότητα νομικού/κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ : Μέσο - Υψηλό

Το επίπεδο επάρκειας του ελληνικού θεσμικού πλαισίου για την πρόληψη του ΞΧ παραμένει Υψηλό. Στο διάστημα από την ολοκλήρωση της τελευταίας εθνικής αξιολόγησης κινδύνου ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η 4^η και 5^η Ευρωπαϊκή Οδηγία για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 και Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 που την τροποποίησε), με τον ν.4557/2018, όπως ισχύει. Ο νόμος αυτός, πέραν της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής με τη συμπερίληψη των παρόχων υπηρεσιών ανταλλαγής κρυπτονομισμάτων στα υπόχρεα πρόσωπα και τον περιορισμό της ανωνυμίας των συναλλαγών μέσω της μείωσης των ορίων και των μέγιστων ποσών συναλλαγών με χρήση ανώνυμων προπληρωμένων καρτών, συνέβαλε α) στη

⁴²² Οι μεταβλητές υπ.αριθ.11,12 και 13 εκτιμώνται σε εθνικό επίπεδο βλ. κεφ. 4.5.20, 4.5.21, 4.5.22 Εκτίμησης Εθνικής Τρωτότητας

βελτίωση του υφιστάμενου προληπτικού ρυθμιστικού πλαισίου και τη δημιουργία ενός ρυθμιστικού περιβάλλοντος που επιτρέπει στις εταιρείες να αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους, χωρίς να αντιμετωπίζουν δυσανάλογο κόστος συμμόρφωσης β) στην ενίσχυση της διαφάνειας μέσω της υποχρέωσης εγγραφής των εταιρειών και λοιπών νομικών προσώπων και τήρησης πληροφοριών για τον πραγματικό τους δικαιούχο στο Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων του άρθρου 20 του νόμου, στις πληροφορίες του οποίου έχουν πρόσβαση και οι ασφαλιστικές εταιρείες ζωής στο πλαίσιο των εφαρμοζόμενων μέτρων δέουσας επιμέλειας για τους πελάτες τους και γ) στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας όσον αφορά τους πελάτες τους που είναι Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα μεταξύ άλλων με την έκδοση και εθνικού καταλόγου σημαντικών δημόσιων λειτουργημάτων, τα οποία εμπíπτουν στον ορισμό του ΠΕΠ, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα (παρ.4 αρθ18 ν.4557/2018).

Η Απόφαση ΕΠΕΙΑ 154/5Α/31.8.2009, η οποία εξειδικεύει τις υποχρεώσεις και τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που οφείλουν να εφαρμόζουν οι ασφαλιστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στις ασφαλίσσεις ζωής παραμένει σε ισχύ και έχει αναθεωρηθεί σε επιμέρους σημεία διαχρονικά. Στην υπό αξιολόγηση περίοδο, τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. 177/1/16.9.2020 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. 172/1/29.05.2020 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής, προκειμένου να καταστεί εφικτή, υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις η εξ αποστάσεως ηλεκτρονική ταυτοποίηση φυσικών προσώπων κατά τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης με τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Περεταίρω σαφήνεια ως προς τις λεπτομέρειες εφαρμογής του νομικού πλαισίου της ΕΕ και κατ' επέκταση του εθνικού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, έχουν προσδώσει στο διάστημα αυτό μια σειρά από κατευθυντήριες οδηγίες και γνώμες που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, οι οποίες απευθύνονται στα υπόχρεα πρόσωπα του χρηματοπιστωτικού τομέα εξειδικεύοντας τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά ιδίως α) τους παράγοντες κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (αναθεωρημένες ΕΒΑ/GL/2021/02), που περιλαμβάνουν οδηγίες σχετικά με τις εκτιμήσεις κινδύνου ML/TF, τη δέουσα επιμέλεια πελατών όσον αφορά τους πραγματικούς δικαιούχους και τη συμμόρφωση με τις διατάξεις για ενισχυμένη δέουσα επιμέλεια πελατών σχετιζόμενους με τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου. Οι εν λόγω κατευθυντήριες οδηγίες ενσωματώνουν τομεακές οδηγίες για τις ασφαλιστικές εταιρείες ζωής· β) τον ρόλο, τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες του υπευθύνου συμμόρφωσης σε θέματα ΚΞΧ/ΧΤ, του διοικητικού οργάνου και του ανώτερου διοικητικού στελέχους που είναι αρμόδιο για τη συμμόρφωση με την ΚΞΧ/ΧΤ (ΕΒΑ/GL/2022/05). Δεδομένου ότι η εν ισχύ κανονιστική πράξη (ΕΠΕΙΑ 154/2009) εξειδικεύει τις διατάξεις του προηγούμενου νόμου 3691/2008, είναι σαφές ότι χρήζει τροποποίησης και συμπλήρωσης σε αρκετά σημεία, βάσει του νέου νόμου και των κατευθυντήριων οδηγιών των ΕΕΑ. Οι αλλαγές αυτές έχουν ήδη δρομολογηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω της δέσμης νομοθετικού πακέτου για την πρόληψη του ΞΧ και της ΧΤ (AML Legislative Package) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο περιλαμβάνει νέα ευρωπαϊκή Οδηγία (AMLD) και νέο ευρωπαϊκό Κανονισμό που την εξειδικεύει αλλά και Κανονισμό για τη σύσταση και λειτουργία ευρωπαϊκής εποπτικής αρχής για την Πρόληψη ΞΧ/ΧΤ (AMLA Regulation) η οποία οριστικοποιήθηκε τον Ιούνιο 2024.

5.4.2 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών: Υψηλό

Οι ασφαλιστικές εταιρείες και οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές που δραστηριοποιούνται στις ασφαλίσσεις ζωής, όπως και τα υπόλοιπα ιδρύματα του χρηματοπιστωτικού τομέα, πλην των εταιρειών επενδύσεων, εποπτεύονται ως προς την

συμμόρφωσή τους με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ από την ΤτΕ, οι εποπτικές αρμοδιότητες της οποίας προσδιορίζονται με σαφήνεια και αναλυτικά στο άρθρο 6, παρ.3 του ν.4557/2018. Τα βασικά καθήκοντα της ΤτΕ όσον αφορά στην εποπτεία πρόληψης ΞΧ/ΧΤ συνοψίζονται σε τρεις κεντρικούς πυλώνες α) την εξ' αποστάσεως (offsite) εποπτεία των εταιρειών και την αξιολόγηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ σε επίπεδο εταιρείας και εποπτευόμενου κλάδου, β) την διενέργεια επιτόπιων ελέγχων σύμφωνα με το πρόγραμμα ελέγχων, το οποίο καθορίζεται από την στρατηγική εποπτείας πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της ΤτΕ εφαρμόζοντας προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, και γ) τη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ και την παροχή κατευθυντήριων οδηγιών προς τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που υπόκεινται στην εποπτεία της, επί τη βάση νομοθετικών ρυθμίσεων κατευθυντήριων οδηγιών που εκδίδονται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στο υπό αξιολόγηση διάστημα τα καθήκοντα αυτά επιτελούνταν στο σύνολό τους από το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της Διεύθυνσης Επιθεώρησης Εποπτευόμενων Εταιρειών της ΤτΕ, καταλαμβάνοντας το σύνολο των εποπτευόμενων εταιρειών, οι οποίες στα τέλη του 2022 ανέρχονταν σε 134 προερχόμενες από 11 διαφορετικούς χρηματοοικονομικούς κλάδους, περιλαμβανομένου του ασφαλιστικού.

Στο υπό αξιολόγηση διάστημα το αρμόδιο Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της ΤτΕ απασχολούσε 9 έως 10 επιθεωρητές με πολυετή εμπειρία στο αντικείμενο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, οι οποίοι στο διάστημα αυτό παρακολούθησαν μεγάλο αριθμό σεμιναρίων επί του αντικειμένου, χάρη στην πληθώρα των εξ' αποστάσεως εκπαιδεύσεων που παρείχαν κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 διεθνείς οργανισμοί και αρμόδιες αρχές, όπως η ΕΒΑ, η FATF και η ECB, με απεριόριστες δυνατότητες συμμετοχής και μεγάλη πρακτική ευκολία. Λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη το πλήθος των αναλαμβανόμενων αρμοδιοτήτων και την ευρύτητα του αντικειμένου εργασιών του Τμήματος και ενόψει των προκλήσεων που θα προκύψουν από τις επερχόμενες αλλαγές στο θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο λόγω της νέας δέσμης νομοθετικών ρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (AMLD 6, AML Regulation, AMLA Regulation), η οποία οριστικοποιήθηκε εντός του 2024 και θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές τόσο στις υποχρεώσεις των χρηματοπιστωτικών οργανισμών όσο και στα καθήκοντα και τον τρόπο λειτουργίας των αρμόδιων εποπτικών αρχών, η ανάγκη ενίσχυση των πόρων, ανθρώπινων και τεχνολογικών, του αρμόδιου Τμήματος Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ είναι επιτακτική. Η ΤτΕ έχοντας ήδη αναγνωρίσει τις ανάγκες αυτές προέβη σε μια σειρά από ενέργειες όπως την προκήρυξη θέσεων για την ενίσχυση του προσωπικού με 4 νέους επιθεωρητές που αναμένεται να έχουν προσληφθεί μέχρι τα τέλη του 2023 και την προμήθεια εξειδικευμένου λογισμικού αξιολόγησης κινδύνου ΞΧ/ΧΤ για όλους τους εποπτευόμενους κλάδους περιλαμβανομένου του ασφαλιστικού κλάδου. Στην ίδια κατεύθυνση στις αρχές του 2023 εισήγαγε ορισμένες αλλαγές οργανωτικής φύσεως καθώς δημιούργησε ένα νέο Τμήμα Ελέγχων Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ στο πλαίσιο ενίσχυσης του αντικειμένου των επιτόπιων ελέγχων, αλλά και της ανεξαρτησίας μεταξύ των δύο αντικειμένων εποπτείας και ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ.

Η ΤτΕ καθορίζει την Εποπτική της Στρατηγική, εξειδικεύοντας τις εποπτικές ενέργειες για καθένα από τα εποπτευόμενα ιδρύματα ανάλογα με τον κίνδυνο που αυτό ενσωματώνει και αναλόγως κατανέμει τους διαθέσιμους πόρους εφαρμόζοντας προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο. Η εποπτική στρατηγική, στο πλαίσιο της οποίας καθορίζεται και το πρόγραμμα επιτόπιων και εξ' αποστάσεως ελέγχων επικαιροποιείται σε τακτή βάση και στηρίζεται, καταρχάς, στην αξιολόγηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ που ενέχει καθένας από τους εποπτευόμενους κλάδους και, εν συνεχεία, στην ατομική αξιολόγηση κινδύνου εκάστου ιδρύματος εντός του κλάδου. Στο πλαίσιο αυτό διενεργείται εξ'

αποστάσεως αξιολόγηση κινδύνου (offsite risk assessment) σε ατομική βάση για καθεμία από τις ασφαλιστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο ασφάλισεων ζωής, όπως και για καθένα από τα εποπτευόμενα από την ΤτΕ ιδρύματα, εντοπίζοντας τους κινδύνους ΞΧ που αφορούν τόσο τις επιμέρους οντότητες όσο και τον ασφαλιστικό κλάδο γενικότερα, βάσει στοιχείων και πληροφοριών που συλλέγονται σε ετήσια βάση. Μετά την πρώτη Εθνική Εκτίμηση Κινδύνου ΞΧ, η ΤτΕ λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα που προέκυψαν καθώς και τις αναθεωρημένες Κατευθυντήριες Οδηγίες των ΕΕΑ για τους παράγοντες κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, αναθεώρησε τη μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου για τις εταιρείες ασφάλισεων ζωής, ενσωματώνοντας πλήθος νέων παραγόντων κινδύνου, κυρίως όσον αφορά στον εγγενή στις δραστηριότητές τους κίνδυνο, όπως προκύπτει από τα προϊόντα και τις παρεχόμενες υπηρεσίες, το πελατολόγιο, τα κανάλια διανομής και τις γεωγραφικές περιοχές δραστηριοποίησης. Η νέα μεθοδολογία και το εργαλείο αξιολόγησης κινδύνου ΞΧ/ΧΤ που υιοθέτησε η ΤτΕ από το 2018, συνέβαλε στην καλύτερη παρακολούθηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ του κλάδου, ενώ παράλληλα βελτίωσε σημαντικά την αντίληψη και την κατανόηση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ και των παραγόντων που τον συνιστούν, από τις ίδιες τις εταιρείες του κλάδου.

Στο διάστημα από το 2019 έως 2022 η ΤτΕ πραγματοποίησε έναν επιτόπιο έλεγχο σε ασφαλιστική εταιρεία, η οποία συγκεντρώνει σημαντικό μερίδιο της αγοράς. Ο περιορισμένος αριθμός ελέγχων ασφαλιστικών εταιρειών οφείλεται αφενός στις ειδικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν στην περίοδο αυτή από τα μέτρα που επιβλήθηκαν λόγω της πανδημίας Covid-19 αλλά και στους περιορισμούς του αρμόδιου Τμήματος σε ανθρώπινο δυναμικό και αφετέρου στην εφαρμοζόμενη προσέγγιση βάσει κινδύνου στην εποπτεία, σύμφωνα με την οποία ο κλάδος εταιρειών ασφάλισης ζωής λόγω του μέσου-χαμηλού κινδύνου που ενσωματώνει (σύμφωνα με την τελευταία εθνική εκτίμηση κινδύνου του 2019), δεν συνιστά προτεραιότητα εν συγκρίσει με άλλους χρηματοοικονομικούς κλάδους μεγαλύτερου κινδύνου ΞΧ/ΧΤ.

5.4.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων: Μέσο - Υψηλό

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και ειδικότερα το Αρθ.46 του ν.4557/2018, παρέχει στην ΤτΕ και τις υπόλοιπες εποπτικές αρχές ένα ευρύ φάσμα διοικητικών κυρώσεων για τα εποπτευόμενα υπόχρεα πρόσωπα, φυσικά και νομικά, που παραβαίνουν τις υποχρεώσεις τους βάσει του νόμου. Οι κυρώσεις αυτές περιλαμβάνουν σωρευτικά ή διαζευκτικά, τη λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων μέσα σε τακτό χρονικό διάστημα, χρηματικό πρόστιμο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου) σε βάρος του νομικού προσώπου ή της οντότητας έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ, χρηματικό πρόστιμο σε βάρος των μελών του διοικητικού συμβουλίου, του διευθύνοντος συμβούλου, των διευθυντικών στελεχών ή άλλων υπαλλήλων του νομικού προσώπου έως πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ, απομάκρυνση των ανωτέρω προσώπων από τη θέση τους για ορισμένο ή αόριστο χρόνο και απαγόρευση ανάληψης άλλης αντίστοιχης θέσης, δημόσια ανακοίνωση που αναφέρει το νομικό πρόσωπο ή την οντότητα και τη φύση της παράβασης, οριστική απαγόρευση της άσκησης ορισμένων δραστηριοτήτων του νομικού προσώπου και σε περίπτωση σοβαρών ή επανειλημμένων παραβάσεων, οριστική ή προσωρινή ανάκληση ή αναστολή για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα της άδειας λειτουργίας του νομικού προσώπου ή της οντότητας ή απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Στα τέλη του 2022, η ΤτΕ στο πλαίσιο διασφάλισης της αναλογικότητας και ενίσχυσης της αποτρεπτικότητας των επιβαλλόμενων διοικητικών κυρώσεων υιοθέτησε νέα μεθοδολογία για τον καθορισμό του ύψους των διοικητικών προστίμων (Εγκύκλιος ΤτΕ

5190/21.12.2022). Στο υπό αξιολόγηση διάστημα οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν αφορούσαν σε χρηματικά πρόστιμα κατά των ελεγχόμενων ασφαλιστικών εταιρειών και επιβολή διορθωτικών μέτρων με αυστηρά χρονικά πλαίσια εφαρμογής, την υλοποίηση των οποίων το αρμόδιο τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ παρακολουθεί και αξιολογεί σε διαρκή βάση. Συγκεκριμένα το ύψος των χρηματικών προστίμων που επιβλήθηκαν από την ΤτΕ στις ασφαλιστικές εταιρείες στο υπό αξιολόγηση διάστημα είναι σχετικά χαμηλό, μόλις 100.000 ευρώ. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες συμμορφώνονται έγκαιρα με τα επιβαλλόμενα διορθωτικά μέτρα, καθώς και τις συστάσεις που γίνονται από την εποπτική αρχή στο πλαίσιο της διαρκούς εποπτείας, βελτιώνοντας τους μηχανισμούς ελέγχου και αντιμετώπισης του ΞΧ και της ΧΤ. Επιπλέον, ως προς την αποτρεπτικότητα των διοικητικών κυρώσεων, από το 2020 και εφεξής αποφασίστηκε η δημοσίευση στην ιστοσελίδα της ΤτΕ των επιβαλλόμενων διοικητικών κυρώσεων ανά κατηγορία εποπτευόμενου κλάδου.

Εν κατακλείδι, η νέα μεθοδολογία υπολογισμού διοικητικών κυρώσεων που υιοθέτησε η ΤτΕ, η οποία προσδιορίζει σημαντικά υψηλότερα ποσά χρηματικών προστίμων ανά παράβαση, αλλά και η συνεπής και αναλυτική δημοσιοποίηση των επιβαλλόμενων χρηματικών προστίμων στην ιστοσελίδα της για παραβιάσεις του θεσμικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ (και όχι μόνον), η οποία λειτουργεί βλαπτικά ως προς την φήμη των ιδρυμάτων, αναμένεται στο επόμενο διάστημα να ενισχύσουν σημαντικά την αποτρεπτικότητα των διοικητικών κυρώσεων της ΤτΕ.

5.4.4 Διαθεσιμότητα και Επιβολή Ποινικών Κυρώσεων: Υψηλό

Το Άρθρο 39 σε συνδυασμό με το άρθρο 45 του ν. 4557/2018, προβλέπει ένα ευρύ και αυστηρό πλέγμα ποινικών κυρώσεων για τους υπαίτιους πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίες κλιμακώνονται ανάλογα με την αξία του αντικειμένου της νομιμοποίησης, τη φύση του εγκλήματος (κακουργηματική ή πλημμεληματική), το κατά πόσον η εγκληματική δραστηριότητα ασκείται κατ' επάγγελμα κ.α. Αν η πράξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τελείται από φυσικό πρόσωπο κατά την άσκηση της επαγγελματικής του δραστηριότητας ή απο φυσικό πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικώς είτε ως μέλος οργάνου υπόχρεου νομικού προσώπου ή οντότητας και κατέχει διευθυντική θέση εντός αυτού με βάση εξουσία εκπροσώπησής του ή εξουσιοδότηση για τη λήψη αποφάσεων για λογαριασμό του ή για την άσκηση ελέγχου εντός αυτού, ο υπαίτιος των πράξεων τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα (10) έτη και με χρηματική ποινή από χίλιες (1.000) έως πέντε χιλιάδες (5.000) ημερήσιες μονάδες. Αν δε ο υπαίτιος των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ασκεί τέτοιου είδους δραστηριότητες κατ' επάγγελμα ή ως μέλος εγκληματικής οργάνωσης, η οποία επιδιώκει την τέλεση πράξεων νομιμοποίησης, τιμωρείται με κάθειρξη και με χρηματική ποινή από δύο χιλιάδες (2.000) έως δέκα χιλιάδες (10.000) ημερήσιες μονάδες. Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ.5 του άρθρου 39 του νόμου με φυλάκιση μέχρι δύο (2) έτη και χρηματική ποινή έως διακόσιες (200) ημερήσιες μονάδες τιμωρείται ο υπάλληλος του υπόχρεου νομικού προσώπου ή όποιο άλλο υπόχρεο προς αναφορά ύποπτων συναλλαγών πρόσωπο παραλείπει να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή δραστηριότητες ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία.

Οι ασφαλιστικές εταιρείες μεριμνούν για την ενημέρωση του προσωπικού τους και των συνεργαζόμενων ασφαλιστικών διαμεσολαβητών αναφορικά με τις υποχρεώσεις τους έναντι του νόμου και τις ποινικές ευθύνες που αναλαμβάνουν μέσω της πολιτικής πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, την οποία δεσμεύονται να εφαρμόζουν, μέσω ενημερωτικών φυλλαδίων που

διανέμουν στο προσωπικό και τους αντιπροσώπους, αλλά και μέσω εκπαιδεύσεων του προσωπικού, τόσο εσωτερικών όσο και από εξωτερικούς πάροχους.

Κατά την υπό αξιολόγηση περίοδο δεν έχουν καταγραφεί καταδικαστικές αποφάσεις ή ενέργειες επιβολής ποινικών κυρώσεων σε βάρος ασφαλιστικών εταιρειών και στελεχών ή υπαλλήλων τους λόγω μη συμμόρφωσης με τα προβλεπόμενα για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι υπάρχουν δυσκολίες στη συγκέντρωση στοιχείων από τις δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, καθώς στα ποινικά μητρώα που τηρούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες δεν κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το αδίκημα και δεν δύνανται να παράσχουν σχετικά στατιστικά στοιχεία.

5.4.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης : Σχεδόν Άριστο

Αρμόδια αρχή και για την εποπτεία του συστήματος ιδιωτικής ασφάλισης είναι η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ). Ειδικότερα, η Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης της ΤτΕ ασκεί προληπτική εποπτεία α) επί των (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων με έδρα στην Ελλάδα για το σύνολο των ασφαλίσεων που συνάπτουν στην Ελλάδα και στα κράτη-μέλη της ΕΕ, είτε με καθεστώς ελεύθερης εγκατάστασης (μέσω υποκαταστημάτων) είτε με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΠΥ), β) επί των αλλοδαπών (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων με έδρα σε τρίτες χώρες (εκτός της ΕΕ) που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος καθώς και γ) επί των δικτύων και των πρακτικών διανομής των ασφαλιστικών προϊόντων που διατίθενται από ελληνικές επιχειρήσεις είτε στην Ελλάδα είτε σε άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Η Φερεγγυότητα II αποτελεί το ενιαίο πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας των (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, σύμφωνα με την Οδηγία 2009/138/ΕΚ, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον ν. 4364/2016 (ΦΕΚ Α 13). Το θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο αδειοδότησης και λειτουργίας των εταιρειών ασφαλίσεων ζωής διέπεται από αυστηρούς κανόνες, είναι επαρκώς αναπτυγμένο και αναλυτικό, ενσωματώνοντας το σύνολο των σχετικών ευρωπαϊκών οδηγιών και διεθνών προτύπων και παρέχει στην ΤτΕ ως αρμόδια εποπτική αρχή όλες τις απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων της εξουσίες. Ειδικότερα η ΤτΕ, σύμφωνα με το Κεφάλαιο Β του ν. 4364/2016, στο πλαίσιο αδειοδότησης και εγγραφής στα οικεία μητρώα του ασφαλιστικού κλάδου, εκτός των κεφαλαιακών απαιτήσεων και του καταστατικού σκοπού της αιτούσας, αξιολογεί αν η εταιρεία α) διαθέτει αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης για τη χρηστή διαχείριση της ασφαλιστικής επιχείρησης και για το σύστημα εποπτείας, β) διαθέτει καταγεγραμμένες και εγκεκριμένες από το Δ.Σ. πολιτικές σε σχέση με τη διαχείριση των κινδύνων και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και γ) διαθέτει κατάλληλη και αξιόπιστη διοίκηση και πρόσωπα αρμόδια για τις βασικές λειτουργίες της εταιρείας, τα οποία πληρούν τις απαιτήσεις πιστοποιημένων εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων. Σε σχέση με πρόσωπα που έχουν αποφασίσει να αποκτήσουν, άμεσα ή έμμεσα, ειδική συμμετοχή σε ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση με έδρα την Ελλάδα, το άρθρο 43 παράγραφος 11 προβλέπει ότι η Εποπτική Αρχή, προκειμένου να διασφαλίσει τη χρηστή και συνετή διαχείριση της (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης, την οποία αφορά η προτεινόμενη εξαγορά, συνεκτιμώντας την ενδεχόμενη επιρροή του υποψήφιου αγοραστή στην εν λόγω επιχείρηση, αξιολογεί την καταλληλότητα του υποψήφιου αγοραστή και τα οικονομικά εχέγγυα της προτεινόμενης εξαγοράς από χρηματοοικονομική άποψη, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων τον βαθμό κατά τον οποίο υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι διαπράττεται ή επιχειρείται

να διαπραχθεί ΞΧ σε σχέση με την προτεινόμενη εξαγορά, κατά την έννοια του ν. 4557/2018 ή ότι η προτεινόμενη εξαγορά είναι δυνατόν να αυξήσει αυτόν τον κίνδυνο.

Οι αιτούσες εταιρείες, οι οποίες προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στον κλάδο ασφαλίσεων ζωής και ως εκ τούτου εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.4557/2018 για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, αξιολογούνται ως προς την επάρκεια των συστημάτων και μηχανισμών πρόληψης ΞΧ/ΧΤ από εξειδικευμένο σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ τμήμα της ΤτΕ.

Σημαντική εξέλιξη, στο διάστημα που μεσολάβησε από την προηγούμενη εθνική αξιολόγηση αποτελεί η έκδοση του ν. 4583/2018, ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 2016/97/ΕΕ σχετικά με τη διανομή ασφαλιστικών προϊόντων και περιλαμβάνει προβλέψεις που συμβάλουν μεταξύ άλλων στην ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά στους διανομείς ασφαλίσεων, την τιμή και το κόστος των προϊόντων τους και την καλύτερη πληροφόρηση των καταναλωτών προκειμένου να κατανοούν τους κινδύνους και τα προϊόντα και να λαμβάνουν πιο ενημερωμένες αποφάσεις. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 19 του ν. 4583/2018, τον Ιανουάριο του 2018, δημιουργήθηκε το online Γενικό Μητρώο Ασφαλιστικών Διαμεσολαβητών, το οποίο τηρείται από τα επαγγελματικά επιμελητήρια και βρίσκονται καταγεγραμμένοι όλοι οι πιστοποιημένοι και νόμιμα εγγεγραμμένοι, ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές. Για την αρχική εγγραφή τους αλλά και τη διατήρηση της εγγραφής τους, οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές πρέπει να υποβάλουν ενώπιον του επαγγελματικού επιμελητηρίου μια σειρά από δικαιολογητικά περιλαμβανομένων πιστοποιητικών που αποδεικνύουν τις ελάχιστες απαιτούμενες ώρες Συνεχούς Επαγγελματικής Κατάρτισης. Το online Μητρώο Ενεργών Ασφαλιστικών Διαμεσολαβητών συμβάλει στην καλύτερη ενημέρωση και την ενίσχυση της ασφάλειας των καταναλωτών, οι οποίοι μέσω της ενιαίας ηλεκτρονικής πλατφόρμας μπορούν πλέον να επαληθεύουν ότι ο επαγγελματίας με τον οποίο έρχονται σε επαφή, στο πλαίσιο πώλησης ενός ασφαλιστικού προϊόντος, είναι νόμιμα εγγεγραμμένος στα μητρώα των Επιμελητηρίων, πλήρως πιστοποιημένος και κατά συνέπεια ότι ασκεί τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Το ενιαίο μητρώο αντιμετωπίζει σε μεγάλο βαθμό τις αδυναμίες που είχαν εντοπιστεί κατά την τελευταία εθνική αξιολόγηση αναφορικά με τον τρόπο καταγραφής και πιστοποίησης των διαμεσολαβητών.

5.4.6 Ακεραιότητα της Διοίκησης και του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών: Υψηλό

Οι ασφαλιστικές εταιρείες υποχρεούνται να συμμορφώνονται με τη διαδικασία «fit and proper» που προβλέπει ο νόμος 4364/2016 (μεταφορά της Οδηγίας Solvency II), σύμφωνα με τον οποίο, η εθνική εποπτική αρχή (ΤτΕ) ελέγχει την καταλληλότητα και αξιοπιστία των μελών της Διοίκησης και των ατόμων που ασκούν εργασίες που περιλαμβάνονται στις βασικές λειτουργίες της επιχείρησης, περιλαμβανομένου και του Αρμοδίου Στελέχους για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, κατά το χρόνο διορισμού τους και μετά. Επίσης με τον ελληνικό νόμο 4990/2022, ο οποίος ενσωμάτωσε την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2019/1937 για την προστασία των προσώπων που καταγγέλλουν παραβάσεις του δικαίου της ΕΕ (νομικό πλαίσιο για την προστασία του καταγγέλλοντος), υιοθετήθηκε πλέον στην Ελλάδα συγκεκριμένο πλαίσιο προστασίας των καταγγελιών. Ως εκ τούτου, οι ασφαλιστικές εταιρείες καλούνται να προσαρμόσουν τις υφιστάμενες διαδικασίες τους στο νέο καθορισμένο πλαίσιο.

Σχεδόν στο σύνολό τους οι ασφαλιστικές εταιρείες έχουν αναπτύξει Συστήματα Διαχείρισης Κινδύνων για Εσωτερική Απάτη, τα οποία καταλαμβάνουν όλα τα μέλη του προσωπικού περιλαμβανομένης της Διοίκησης. Ομοίως, έχουν αναπτύξει μηχανισμούς και διαδικασίες

εμπιστευτικής αναφοράς (Πολιτικές αναφοράς παράτυπης συμπεριφοράς, διαδικασίες καταγγελίας) για να ενισχύσουν την προστασία του προσωπικού τους σε περίπτωση αναφοράς ύποπτων συναλλαγών ή άλλων ενεργειών που πιθανά αντίκεινται στις υποχρεώσεις τους για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ.

Στην υπό αξιολόγηση περίοδο, δεν αναφέρθηκαν από τις εταιρείες περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με το πλαίσιο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ που να αφορούν στο προσωπικό τους. Μόλις δύο εταιρείες ανέφεραν περιορισμένες περιπτώσεις παραβίασης των κανόνων συμμόρφωσης που αφορούσαν ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές, οι οποίοι πραγματοποίησαν πληρωμές για επενδυτικά συμβόλαια σε πελάτες της Ασφαλιστικής εταιρείας από προσωπικούς τραπεζικούς λογαριασμούς τους, ενώ η Ασφαλιστική εταιρεία είχε ρητώς ξεκαθαρίσει ότι μια τέτοια πρακτική δεν είναι αποδεκτή σύμφωνα με την πολιτική της. Αντίστοιχα, οι περιπτώσεις παραβατικής συμπεριφοράς και επίδειξης ελλιπούς ακεραιότητας στελεχών και υπαλλήλων των εταιρειών ασφαλίσεων ζωής κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, ήταν επίσης περιορισμένες. Οι ελάχιστες περιπτώσεις που εντοπίστηκαν αφορούσαν απάτες (κατάχρηση, πλαστογραφία) στις οποίες εμπλέκονταν κυρίως ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές και όχι υπάλληλοι των εταιρειών. Σε όσες περιπτώσεις υπήρξε εμπλοκή υπαλλήλου ασφαλιστικής εταιρείας, η τελευταία προέβη σε λήξη της εργασιακής σχέσης όπως και στις περιπτώσεις των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών όπου στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι εταιρείες κινήθηκαν νομικά εναντίον τους.

5.4.7 Κατάρτιση του Προσωπικού των Ασφαλιστικών Εταιρειών σε θέματα πρόληψης ΞΧ: Υψηλό

Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις οφείλουν να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την ενημέρωση του προσωπικού τους, περιλαμβανομένων και των συνεργαζόμενων ασφαλιστικών διαμεσολαβητών αναφορικά με την ισχύουσα νομοθεσία, το κανονιστικό πλαίσιο και τις εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, καθώς και για την συνεχή κατάρτιση και επιμόρφωση του προσωπικού τους ώστε να είναι σε θέση να εντοπίζουν τις δραστηριότητες που μπορεί να συνδέονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Στην υπό αξιολόγηση περίοδο, οι εταιρείες πραγματοποίησαν σε τακτή βάση, συνήθως ετήσια, εσωτερικά σεμινάρια εξειδικευμένα στο πλαίσιο, τις διαδικασίες και τους ελέγχους πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, καλύπτοντας το σύνολο σχεδόν του προσωπικού. Πολλές εταιρείες εφάρμοσαν προγράμματα επιμόρφωσης web-based, μέσω των οποίων ελέγχουν με ειδικά test το επίπεδο κατανόησης του προσωπικού και την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης. Τα αρμόδια στελέχη για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ και οι υπάλληλοι των μονάδων τους που ασχολούνται επισταμένως με την θέσπιση διαδικασιών πρόληψης ΞΧ και τον έλεγχο εφαρμογής τους παρακολούθησαν εξειδικευμένα σεμινάρια από φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το επίπεδο γνώσεων του προσωπικού των εταιρειών κρίνεται ικανοποιητικό.

Οι εταιρείες παρακολουθούν την ομαλή και αποτελεσματική κάλυψη των αναγκών τους σε θέματα εκπαίδευσης προσωπικού και διασφαλίζουν ευρεία κάλυψη αυτών για το σύνολο του προσωπικού και ανάλογα με τα αναλαμβανόμενα καθήκοντα. Περεταίρω, η καθημερινή επικοινωνία του υπευθύνου συμμόρφωσης με το προσωπικό στο πλαίσιο διερεύνησης ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών, συμβάλλει ουσιαστικά στην εκπαίδευση του προσωπικού και στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησής του σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Μέσω της ως άνω διαδικασίας εκπαίδευσης και ενημέρωσης, το προσωπικό αποκτά επίσης επίγνωση των νομικών συνεπειών σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τα καθήκοντά του αναφορικά με την πρόληψη ΞΧ.

5.4.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης: Μέσο προς Υψηλό

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Οι ασφαλιστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο ζωής εφαρμόζουν προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο και έχουν αναπτύξει μεθοδολογία για την αξιολόγηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ που συνδέονται με την επιχειρηματική τους δραστηριότητα (business wide risk assessment - BWRA), συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που συνδέονται με τους πελάτες, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχουν, τους διαύλους διανομής που χρησιμοποιούν και τις γεωγραφικές περιοχές δραστηριοποίησης. Επιπλέον, οι εταιρείες αξιολογούν τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ που σχετίζεται με τυχόν νέα ασφαλιστικά προγράμματα/προϊόντων πριν τη διάθεσή τους στην αγορά. Η εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (BWRA) συνήθως πραγματοποιείται από την Δ/νση Κανονιστικής Συμμόρφωσης των εταιρειών, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις διενεργείται από την Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων. Τα αποτελέσματα της εκτίμησης κινδύνου σε επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας κοινοποιούνται και εγκρίνονται από τις διοικήσεις των εταιρειών και στις περισσότερες περιπτώσεις επικαιροποιούνται σε ετήσια βάση. Ωστόσο, ορισμένες πολύ μικρού μεγέθους εταιρείες, δεδομένου του περιορισμένου εύρους και της χαμηλής πολυπλοκότητας των δραστηριοτήτων τους, δεν προβαίνουν σε λεπτομερή καταγραφή και ανάλυση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ υπό μορφή BWRA, τηρουμένης της αρχής αναλογικότητας, βάσει και των Κατευθυντήριων Οδηγιών των ΕΕΑ για τους παράγοντες κινδύνου ΞΧ/ΧΤ.

Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση και την έκταση των αναλαμβανόμενων κινδύνων, περιλαμβανομένων των νέων και αναδυόμενων κινδύνων ΞΧ/ΧΤ καθώς και το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, οι ασφαλιστικές εταιρείες θεσπίζουν και εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες πρόληψης ΞΧ, οι οποίες τυγχάνουν τακτικής αναθεώρησης. Εν προκειμένω, στο διάστημα 2020-2022 οι εταιρείες στο σύνολό τους έχουν προβεί σε επικαιροποίηση των πολιτικών και διαδικασιών τους για την πρόληψη του ΞΧ και της ΧΤ.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΞΧ/ΧΤ - ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ, ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Σύμφωνα με το ισχύον πλαίσιο οι εταιρείες καλούνται σε κάθε περίπτωση να ορίσουν ένα κατάλληλο και αξιόπιστο στέλεχος ως υπεύθυνο συμμόρφωσης για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, ο οποίος οφείλει να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών και διαδικασιών πρόληψης ΞΧ της εταιρείας και κατόπιν αξιολόγησης να υποβάλει στην αρμόδια Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (Hellenic FIU) αναφορές ύποπτων συναλλαγών. Στις περισσότερες εταιρείες του κλάδου η οργανωτική διάρθρωση της λειτουργίας πρόληψης ΞΧ/ΧΤ ακολουθεί τη συνήθη δομή, ήτοι το αρμόδιο στέλεχος για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ είναι ο επικεφαλής ή μέλος της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης και αναφέρεται στο διοικητικό συμβούλιο (ΔΣ) της εταιρείας απευθείας ή μέσω της Επιτροπής Ελέγχου. Σε λίγες περιπτώσεις το Αρμόδιο Στέλεχος δεν αναφέρεται απευθείας στο ΔΣ, αλλά στην αρμόδια Επιτροπή του για τη διαχείριση κινδύνων, ενώ στις περιπτώσεις εταιρειών που ανήκουν σε όμιλο, το αρμόδιο στέλεχος αναφέρεται και στον υπεύθυνο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ του ομίλου. Εξάρτηση αποτελούν μεμονωμένες περιπτώσεις εταιρειών, οι οποίες κατά το υπό αξιολόγηση διάστημα, διαφοροποιήθηκαν ως προς την διάρθρωση λειτουργίας και διοίκησης των μονάδων πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, με το αρμόδιο στέλεχος να έχει και άλλες αρμοδιότητες εκτελεστικής φύσεως, να μην ανήκει στην μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης και ως εκ τούτου οι γραμμές αναφοράς προς την διοίκηση να μην είναι πάντα άμεσες. Όσον αφορά στη συχνότητα και τον τρόπο ενημέρωσης της

διοίκησης για θέματα ΞΧ/ΧΤ, οι περισσότερες εταιρείες και συγκεκριμένα τα Αρμόδια Στελέχη ενημερώνουν τη διοίκησή τους σε τριμηνιαία βάση μέσω σχετικών αναφορών δραστηριοτήτων (έλεγχοι, κίνδυνοι, ελλείψεις κ.α), οι οποίες υποβάλλονται στην Επιτροπή Ελέγχου της Εταιρείας και σε ετήσια βάση μέσω της Ετήσια Έκθεσης, η οποία υποβάλλεται στο Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας για έγκριση.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ

Το Αρμόδιο Στέλεχος, ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων της εταιρείας υποστηρίζεται από επιπλέον, κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό. Ο αριθμός των υπαλλήλων που στελεχώνουν τις μονάδες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ των ασφαλιστικών εταιρειών κυμαίνεται από ένα έως τρία άτομα, περιλαμβανομένου του Αρμοδίου Στελέχους, οι οποίοι συχνά είναι επιφορτισμένοι και με άλλα εξίσου απαιτητικά καθήκοντα. Λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες, όπως το μέγεθος των επιμέρους εταιρειών, τη φύση και τον όγκο των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και το επίπεδο αυτοματισμού των πληροφοριακών τους συστημάτων για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, εκτιμάται πως η λειτουργία πρόληψης ΞΧ/ΧΤ που υποστηρίζει το έργο του Αρμοδίου Στελέχους είναι υποστελεχωμένη στο σύνολο σχεδόν των εταιρειών του κλάδου. Οι εταιρείες θα πρέπει να ενισχύσουν τους διαθέσιμους στο αρμόδιο στέλεχος πόρους, προκειμένου να είναι σε θέση να εκτελεί αποτελεσματικά τα καθήκοντά του. Η ανάγκη ενίσχυσης των πόρων αφορά τόσο σε στελεχιακό δυναμικό όσο και σε τεχνολογικούς πόρους και ειδικότερα σε εξειδικευμένα πληροφοριακά συστήματα για την εκτίμηση κινδύνων ΞΧ/ΧΤ σε επιχειρηματική και ατομική βάση και την παρακολούθηση και τον εντοπισμό ασυνθητών/ύποπτων συναλλαγών.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΠΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Όσον αφορά στις βασικές υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας και υποβολής αναφορών για ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές, επισημαίνονται τα ακόλουθα ανά κατηγορία και σε σχέση με τον τρόπο εφαρμογής τους από τις ασφαλιστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο ζωής:

- Οι εταιρείες εφαρμόζουν με αποτελεσματικό τρόπο ένα αρκετά απαιτητικό πλαίσιο όσον αφορά στην πιστοποίηση της ταυτότητας των πελατών τους (συμβαλλόμενοι, ασφαλισμένοι, δικαιούχοι ασφαλισματος) και των πραγματικών τους δικαιούχων και στην διαμόρφωση οικονομικού και συναλλακτικού προφίλ. Ειδικότερα, οι εταιρείες πέραν των στοιχείων πιστοποίησης ταυτότητας, συλλέγουν πλήθος στοιχείων και πληροφοριών αναφορικά με την επαγγελματική/επιχειρηματική δραστηριότητα των πελατών, την οικονομική τους κατάσταση, το μέγεθος και την προέλευση των εισοδημάτων και των σωρευμένων κεφαλαίων τους, εφόσον πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για την αγορά ασφαλιστικού προϊόντος. Για πελάτες που συμβάλλονται μέσω του δικτύου ασφαλιστικών διαμεσολαβητών αποκλειστικής και μη συνεργασίας, οι εταιρείες έχοντας αναγνωρίσει τον κίνδυνο του συγκεκριμένου διαύλου διανομής, εφαρμόζουν μέτρα απομείωσης του κινδύνου, χρησιμοποιώντας κατ' ουσία τους διαμεσολαβητές αποκλειστικά ως σημείο επαφής με τον πελάτη. Ειδικότερα, οι συνεργαζόμενοι διαμεσολαβητές, οι οποίοι δεσμεύονται συμβατικά να τηρούν και να συμμορφώνονται με την πολιτική και τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της εκάστοτε εταιρείας, συλλέγουν τα εκεί προβλεπόμενα νομιμοποιητικά έγγραφα, τα οποία διαβιβάζουν στις αρμόδιες υπηρεσίες της εταιρείας που σε κάθε περίπτωση πραγματοποιούν έλεγχο πληρότητας και καταλληλότητας πριν την έκδοση του

ασφαλιστικού συμβολαίου. Ο έλεγχος αυτός, ανεξαρτήτως του διαύλου διανομής διενεργείται από όλες τις εταιρείες κατά την έναρξη της σχέσης, ήτοι κατά την ανάληψη του κινδύνου και σε κάθε αίτημα συναλλαγής (εξαγορά, τροποποίηση σύμβασης ασφάλισης κλπ). Οκτώ από τις εταιρείες, οι οποίες συγκεντρώνουν το 63% του μεριδίου αγοράς ανέφεραν πως ο έλεγχος πληρότητας στοιχείων KYC διενεργείται με αυτοματοποιημένο τρόπο μέσω in-house εφαρμογής.

- Η αξιολόγηση και διαβάθμιση των πελατών ως προς τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ είναι μια διαδικασία σύνθετη και δυναμική, απαιτεί από τις εταιρείες τη συνεκτίμηση πολλών και διαφορετικών παραγόντων κινδύνου, καθ' όλη τη διάρκεια της σχέσης με τον πελάτη. Ωστόσο φαίνεται να παρουσιάζει αδυναμίες στον τρόπο εφαρμογής της από αρκετές εταιρείες. Πιο συγκεκριμένα, οι εταιρείες στην πλειονότητά τους διαβαθμίζουν τους πελάτες τους σε κατηγορίες κινδύνου ΞΧ/ΧΤ βάσει ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων που έχουν θέσει και ελέγχονται από τα πληροφοριακά τους συστήματα. Οι περισσότερες εταιρείες διενεργούν τον εν λόγω έλεγχο και τη διαβάθμιση του πελάτη ως προς τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ κατά το χρόνο έναρξης της επιχειρηματικής σχέσης και με κάθε συναλλαγή που τη μεταβάλλει. Λίγες εταιρείες ανέφεραν ότι η αξιολόγηση του κινδύνου είναι διαρκής και δυναμική ανεξαρτήτως της διενέργειας συναλλαγών. Αυτό που έχει διαπιστωθεί ωστόσο, είναι ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, μεγάλη βαρύτητα στη διαβάθμιση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ των πελατών τους και τον καθορισμό της έντασης των μέτρων δέουσας επιμέλειας, δίνεται σε κριτήρια ποσοτικής φύσεως, όπως το συνολικό καταβαλλόμενο ετήσιο ασφάλιστρο ανά πελάτη και λιγότερο σε κριτήρια ποιοτικού χαρακτήρα, όπως η επαγγελματική δραστηριότητα και ο ενεχόμενος σε αυτή κίνδυνος ΞΧ, οι χώρες δραστηριοποίησης του πελάτη κ.α.
- Ο έλεγχος πελατών έναντι προσώπων/οντοτήτων υποκείμενων σε κυρώσεις (sanctions screening) διενεργείται από το σύνολο σχεδόν των εταιρειών με αυτοματοποιημένο τρόπο μέσω εξειδικευμένων για τον σκοπό αυτό πληροφοριακών Συστημάτων με τα οποία ελέγχεται το πελατολόγιο σε καθημερινή ή εβδομαδιαία βάση και με κάθε αλλαγή στις λίστες κυρώσεων. Αντίστοιχα, ο έλεγχος για τον εντοπισμό πελατών πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων (ΠΕΠ), στην πλειονότητα των εταιρειών (περί 78% του μεριδίου αγοράς) διενεργείται με αυτοματοποιημένο τρόπο, βάσει καταλόγων ΠΕΠ που προμηθεύονται από διεθνείς εμπορικές βάσεις.
- Ο έλεγχος των συναλλαγών πελατών σε σχέση με το διαμορφωθέν οικονομικό προφίλ και την τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών διενεργείται από την πλειονότητα των εταιρειών με τη βοήθεια μηχανογραφικών εφαρμογών που έχουν αναπτύξει εσωτερικά. Ωστόσο, το επίπεδο αυτοματοποίησης των συγκεκριμένων ελέγχων δεν είναι επαρκώς αναπτυγμένο μεταξύ των εταιρειών του κλάδου, δεδομένου ότι στις περισσότερες περιπτώσεις ο έλεγχος περιλαμβάνει την παραγωγή ειδικών αναφορών (reports) σε περιοδική βάση, πχ. συναλλαγές πρόωρης εξαγοράς και έκτακτες καταβολές άνω συγκεκριμένου ποσού κ.α., ενώ λίγες εταιρείες διαθέτουν εξειδικευμένο AML σύστημα παραγωγής αυτόματων ειδοποιήσεων (alerts) για ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές. Ορισμένες αδυναμίες οι οποίες εντοπίζονται από εποπτικής πλευράς και επιδρούν στην αποτελεσματική τήρηση των υποχρεώσεων εφαρμογής διαδικασιών διαρκούς παρακολούθησης των επιχειρηματικών σχέσεων και εντοπισμού ύποπτων/ασυνήθων συναλλαγών που ενδεχομένως συνδέονται με ΞΧ/ΧΤ αφορούν α) στον χρόνο διενέργειας των ελέγχων συναλλαγών και επιχειρηματικών σχέσεων, ο

οποίος στις περισσότερες περιπτώσεις περιορίζεται στον χρόνο σύναψης της σχέσης και με κάθε μεταβολή της σύμβασης ή κατά την εκτέλεση οποιασδήποτε έκτακτης συναλλαγής (πρόωρη εξαγορά, έκτακτη καταβολή), χωρίς να διενεργείται έλεγχος σε περιοδική βάση αναλόγως του κινδύνου που ενέχει κάθε πελάτης ή προϊόν ακόμη κι αν η συμβατική σχέση δεν έχει μεταβληθεί και β) στην ανάγκη αναλυτικότερης διερεύνησης των συναλλαγών καταβολής ασφαλίσεων όσον αφορά ιδίως τα στοιχεία του πληρωτή και αν αυτός συμπίπτει ή συνδέεται με τον πελάτη καθώς και τον τρόπο καταβολής των ασφαλίσεων (με μετρητά, επιταγή, μεταφορά κεφαλαίων κλπ.). Η συναξιολόγηση των στοιχείων αυτών είναι σημαντική για την εξέταση της συνάφειας των συναλλαγών πληρωμής με τα στοιχεία που έχει στην διάθεσή της η εταιρεία όσον αφορά στον πελάτη και το οικονομικό του προφίλ, ωστόσο οι εταιρείες αναφέρουν πως αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην λήψη των στοιχείων αυτών από τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα. Η συγκεκριμένη αδυναμία που αφορά στο επίπεδο πληροφόρησης που λαμβάνουν οι εταιρείες από τα πιστωτικά ιδρύματα σε σχέση με τις συναλλαγές πληρωμών στους λογαριασμούς της εταιρείας είχε ήδη εντοπιστεί και επισημανθεί από την προηγούμενη έκθεση εθνικής εκτίμησης κινδύνου ΞΧ, ωστόσο δεν έχουν γίνει αξιόλογες βελτιώσεις στο ζήτημα αυτό.

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι εταιρείες του κλάδου έχουν στην πλειονότητά τους εφαρμόσει ένα σύστημα ελέγχου για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ αποτελούμενο από τρεις γραμμές άμυνας α) τις αρμόδιες μονάδες ασφαλίσεων και το δίκτυο διαμεσολαβητών που λειτουργούν ως πρώτη γραμμή άμυνας, β) τη Διεύθυνση/Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης και το αρμόδιο στέλεχος ως δεύτερη γραμμή άμυνας και γ) τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας ως τρίτη γραμμή άμυνας. Τα αρμόδια στελέχη διενεργούν ελέγχους για την εφαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών πρόληψης ΞΧ/ΧΤ καθημερινά και σε περιοδική βάση, ενώ οι Διευθύνσεις Εσωτερικού Ελέγχου στο σύνολό τους έχουν εντός της διετίας 2020-2022 διενεργήσει ελέγχους επί των διαδικασιών πρόληψης ΞΧ/ΧΤ στις εταιρείες τους. Πέραν των ανωτέρω, οι εταιρείες αναθέτουν σε ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές κάθε δύο έτη, τον έλεγχο για την αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του συστήματος πρόληψης και των διαδικασιών για την αποτροπή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, σύμφωνα με την παρ. 4, άρθρο 16 της υπ' αριθμόν 154/5Α/31.08.2009 Απόφασης της Ε.Π.Ε.Ι.Α.

5.4.9 Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Ύποπτων Συναλλαγών : Μέσο προς Υψηλό

Στο διάστημα από το 2018 έως 2022 υποβλήθηκαν στην Α' Μονάδα της «Αρχής», του αρ. 47 του Ν. 4557/2018 δύο χιλιάδες εννιακόσιες δεκαπέντε (2.915) αναφορές ύποπτων συναλλαγών (ΑΥΣ) από ελληνικές ασφαλιστικές εταιρείες ζωής και μεικτών ασφαλειών, ελαφρώς αυξημένες σε σχέση με το προηγούμενο αντίστοιχο διάστημα, ενώ παράλληλα σημειώθηκε σημαντική αύξηση κατά τα έτη 2021 και 2022. Σύμφωνα με στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από τις εταιρείες, το 50% των ΑΥΣ που υποβλήθηκαν σχετίζονται με επενδυτικά προϊόντα και το 47% με προγράμματα ασφάλισης ζωής (θανάτου, επιβίωσης κτλ.) κυρίως εφάπαξ καταβολής. Οι τυπολογίες που απαντώνται συχνότερα στις αναφορές που υποβλήθηκαν κατά την αξιολογούμενη περίοδο αφορούν κυρίως α) ασυμβατότητα μεταξύ του οικονομικού προφίλ πελάτη (δηλωθέντα εισοδήματα) και των συνολικά καταβαλλόμενων ετήσιων ασφαλίσεων και β) άρνηση προσκόμισης ή αδυναμία λήψης των

απαραίτητων εγγράφων πιστοποίησης ταυτότητας ή επαλήθευση της προέλευσης των καταβαλλόμενων κεφαλαίων. Σημειώνεται, ότι καμία εκ των υποβληθέντων αναφορών που διερευνήθηκαν από την Α΄ Μονάδα της «Αρχής», δεν κρίθηκε ότι συγκεντρώνει χαρακτηριστικά κινδύνου τέτοια, ώστε να παραπεμφθεί στις καθ' ύλην αρμόδιες Εισαγγελικές Αρχές για περεταίρω έλεγχο, γεγονός το οποίο καταδεικνύει εν μέρει και τον μειωμένο κίνδυνο που ενέχουν οι συναλλαγές του κλάδου.

Σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αξιολόγησης, παρατηρείται βελτίωση του επιπέδου συμμόρφωσης των εταιρειών του κλάδου όσον αφορά στον εντοπισμό ύποπτων/ ασυνηθών συναλλαγών, γεγονός που σχετίζεται με την ενίσχυση των πληροφοριακών συστημάτων και των διαδικασιών τους για την διαρκή παρακολούθηση συναλλαγών και πελατών (transaction monitoring), αλλά και του επιπέδου ευαισθητοποίησης και κατανόησης του κλάδου στα θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση ύποπτων συναλλαγών οι εταιρείες λαμβάνουν πλέον υπόψη τους περισσότερα ποιοτικής φύσης στοιχεία που σχετίζονται με τον πελάτη και τις συναλλαγές του, εστιάζοντας στη συσχέτιση εισοδημάτων - ασφαλιστρων, τη μέθοδο πληρωμής, ενδεχόμενες πρόωρες ολικές ή μερικές εξαγορές και στην σχέση μεταξύ λήπτη και δικαιούχου της ασφάλισης.

Παρότι η ποιότητα των υποβαλλόμενων αναφορών ύποπτων συναλλαγών εμφανίζει σημαντική βελτίωση σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αξιολόγησης, το φαινόμενο υποβολής «αμυντικών» αναφορών εξακολουθεί να απαντάται μεταξύ των εταιρειών του ασφαλιστικού κλάδου, ορμώμενες κυρίως από τον κίνδυνο επιβολής διοικητικών κυρώσεων λόγω μη αναφοράς συναλλαγών, ενώ κάποιες εταιρείες θεωρούν εσφαλμένα ότι με την υποβολή ΑΥΣ μοιράζεται κατά κάποιον τρόπο η ευθύνη παρακολούθησης του πελάτη. Σημειώνεται, πάντως ότι υπάρχουν και ορισμένες εταιρείες, οι οποίες δεν έχουν υποβάλλει ποτέ αναφορά στην Α΄ Μονάδα της «Αρχής», γεγονός το οποίο αιτιολογείται εν μέρει από το μέγεθος και την φύση των παρεχόμενων ασφαλιστικών προϊόντων. Ως προς τον χρόνο υποβολής των αναφορών, οι περισσότερες εταιρείες υποβάλλουν έγκαιρα ΑΥΣ, ήτοι σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη διενέργεια και τον εντοπισμό της ύποπτης/ ασυνηθούς συμπεριφοράς.

5.4.10 Επίπεδο Πίεσης από τη Αγορά για την Επίτευξη Προτύπων για την πρόληψη ΞΧ: Υψηλό

Σημαντικός αριθμός ασφαλιστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα στις ασφαλίσσεις ζωής, ανήκουν σε ομίλους πολυεθνικών εταιρειών από όπου δέχονται σημαντική πίεση για τη συμμόρφωση με τις πολιτικές τους σε επίπεδο Ομίλου και την τήρηση των διεθνών προτύπων για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ. Περεταίρω, οι εταιρείες στο πλαίσιο των επιχειρηματικών σχέσεων που διατηρούν με εγχώριους και διεθνείς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, πχ. πιστωτικά ιδρύματα στα οποία η εταιρεία τηρεί τραπεζικούς λογαριασμούς και συνεργαζόμενες αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι οποίοι τις αξιολογούν ως προς τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ αλλά και ως προς την επάρκεια των μηχανισμών ελέγχου και συμμόρφωσης με τα διεθνή πρότυπα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, δέχονται εμμέσως πίεση να εφαρμόζουν με συνέπεια αποτελεσματικές πολιτικές και διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ.

5.4.11 Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση στις Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου : Μέσο

5.4.12 Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιοπίστης Ταυτοποίησης : Υψηλό

5.4.13 Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης : Υψηλό

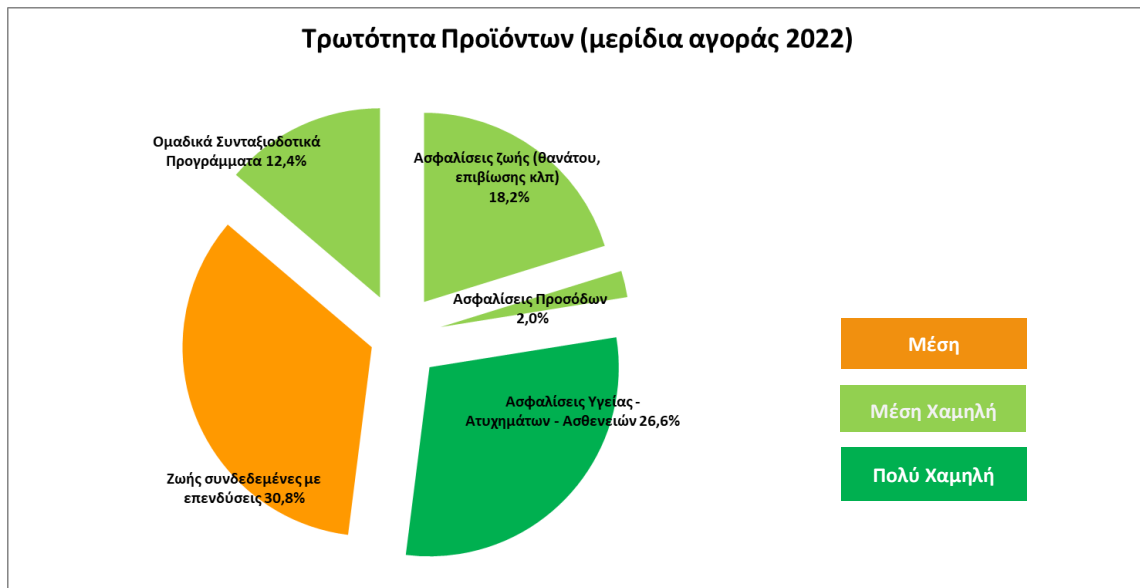
5.5 Εγγενής Τρωτότητα Προϊόντων Ασφαλίσεων Ζωής

Η εγγενής τρωτότητα του ασφαλιστικού κλάδου έχει άμεση συσχέτιση με την εγγενή τρωτότητα των παρεχόμενων ασφαλιστικών προϊόντων. Υψηλά επίπεδα εγγενούς τρωτότητας των ασφαλιστικών προϊόντων αυξάνουν αναλογικά και το επίπεδο τρωτότητας του ασφαλιστικού κλάδου, ενώ αντίθετα χαμηλά επίπεδα εγγενούς τρωτότητας των προϊόντων μειώνουν την τρωτότητα του κλάδου.

Στο πλαίσιο αξιολόγησης του επιπέδου τρωτότητας των προϊόντων ασφαλίσεων ζωής που διατίθενται στην ελληνική ασφαλιστική αγορά, αναλύθηκαν λεπτομερώς μια σειρά από μεταβλητές εγγενούς τρωτότητας ΞΧ που σχετίζονται αφενός με το μερίδιο αγοράς του προϊόντος και αφετέρου με ορισμένα ειδικά χαρακτηριστικά των προϊόντων όπως, το προφίλ των πελατών που προσελκύει το προϊόν, τα κανάλια μέσω των οποίων διανέμεται, ενδεχόμενη διασυννοριακή χρήση του προϊόντος, τυχόν ιδιαίτερα επενδυτικά/αποταμιευτικά χαρακτηριστικά του, ενδεχόμενη δυνατότητα έκτακτων καταβολών (top-ups) και πρόωρης εξαγοράς που διαθέτει, το επίπεδο χρήσης μετρητών για την καταβολή ασφαλίσεων, τη δυνατότητα μη αυτοπρόσωπης σύναψης συμβολαίων, τυχόν χαρακτηριστικά που ευνοούν την ανώνυμη χρήση του κ.α. Το επίπεδο τρωτότητας ενός προϊόντος εξαρτάται επίσης από την ύπαρξη ή μη ειδικών μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ, πλέον των γενικών μηχανισμών ελέγχου που εφαρμόζονται σε όλα τα προϊόντα. Η εφαρμογή εκ μέρους των εταιρειών εξατομικευμένων ελέγχων σχεδιασμένων για την αντιμετώπιση κινδύνων που σχετίζονται με τα ειδικά χαρακτηριστικά ενός συγκεκριμένου προϊόντος, επιδρούν θετικά μειώνοντας το επίπεδο τρωτότητάς του.

Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αναφορικά με το επίπεδο εγγενούς τρωτότητας ΞΧ για κάθε κατηγορία προϊόντος που αναλύθηκε, εμφανίζοντας παράλληλα το μερίδιο αγοράς τους, ως ποσοστό επί του συνολικού εσόδου από ασφάλιστρα για το 2022 στην ελληνική αγορά:

Τύπος Ασφαλιστικού Προϊόντος Ζωής	Μερίδιο Αγοράς (στοιχεία 2022)	Αξιολόγηση επιπέδου Εγγενούς Τρωτότητας ΞΧ
Ασφαλίσεις ζωής (θανάτου, επιβίωσης κ.λπ.)	18,2%	Μέση - Χαμηλή
Ασφαλίσεις Προσόδων	2,0%	Μέση - Χαμηλή
Ασφαλίσεις Ζωής Καθαρής Προστασίας (Υγείας - Ατυχημάτων – Ασθενειών)	26,6%	Πολύ Χαμηλή
Ασφαλίσεις Ζωής συνδεδεμένες με επενδύσεις	30,8%	Μέση
Ομαδικά Συνταξιοδοτικά Προγράμματα	12.4%	Μέση - Χαμηλή

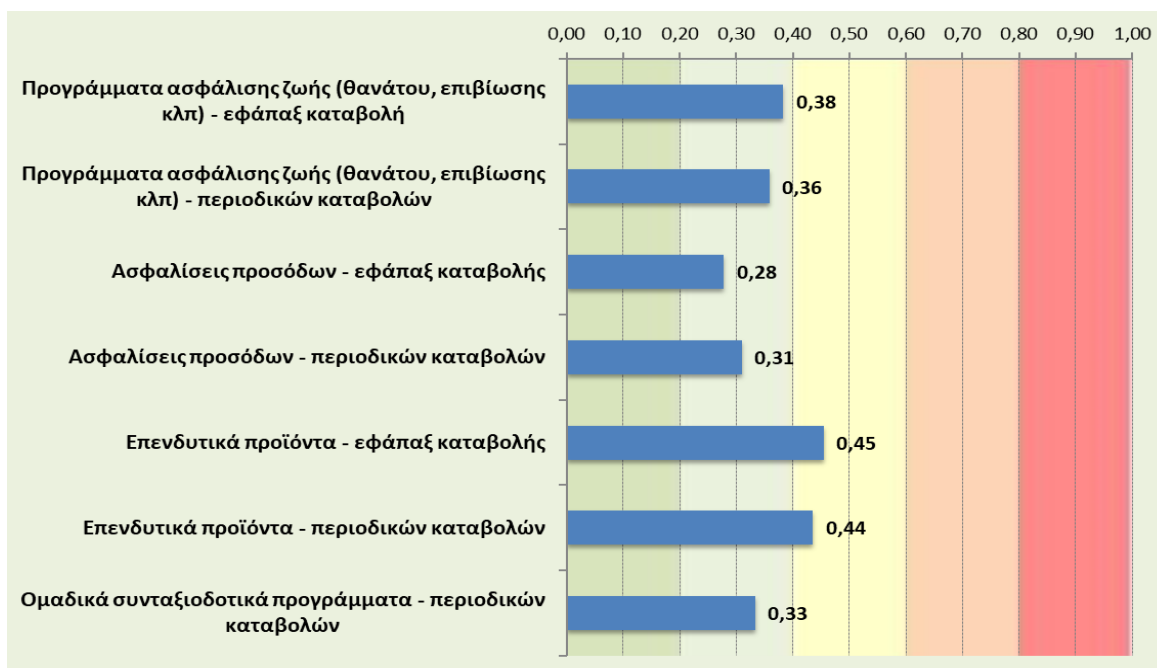

- Οι ασφαλίσεις ζωής **καθαρής προστασίας** και οι ασφαλίσεις **ιατρικής περίθαλψης/υγείας** εξακολουθούν να θεωρούνται **πολύ χαμηλού κινδύνου ΞΧ**, εξαιτίας της φύσης τους και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Για τον λόγο αυτό όπως και κατά την προηγούμενη αξιολόγηση, τα εν λόγω προϊόντα δεν αναλυθήκαν περεταίρω. Ειδικότερα, σημειώνεται ότι στις ασφαλίσεις ζωής καθαρής προστασίας οι παροχές καταβάλλονται σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού γεγονότος ήτοι θανάτου, τραυματισμού ανικανότητας λόγω τραυματισμού, ασθένειας κτλ. του ασφαλισμένου και στις ασφαλίσεις ιατρικής περίθαλψης/υγείας οι παροχές καταβάλλονται για την κάλυψη των ιατρικών δαπανών του ασφαλισμένου, συνεπώς δεν προσφέρουν καμία αξία εξαγοράς, ενώ τα ετήσια ασφάλιστρά τους είναι ιδιαιτέρως χαμηλά και καθορίζονται κατά την έκδοση του συμβολαίου. Επιπλέον, οι ασφαλίσεις ιατρικής περίθαλψης/υγείας εξαιρούνται ρητά από το πεδίο εφαρμογής του ελληνικού νομικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ.
- Οι ασφαλίσεις ζωής (επιβίωσης ή θανάτου, μεικτές ασφαλίσεις κ.λ.π.) με πρόβλεψη για καταβολή ασφαλίματος στην περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου ή νωρίτερα σε προκαθορισμένο χρόνο, αξιολογούνται ως **μέσου προς χαμηλού κινδύνου ΞΧ**. Τα συγκεκριμένα προγράμματα ασφαλίσεων ζωής συνδυάζουν την καταβολή σε περίπτωση θανάτου ή επιβίωσης με ένα σκέλος αποταμίευσης, το οποίο δημιουργεί αξία εξαγοράς, ενώ παράλληλα παρέχουν τη δυνατότητα έκτακτων καταβολών (συμπληρωματικών καταβολών εκ μέρους του ασφαλισμένου διαρκούς της ασφαλιστικής σύμβασης) είτε ως βασικό χαρακτηριστικό, είτε ως δευτερεύον. Πάντως στο υπό αξιολόγηση διάστημα οι έκτακτες καταβολές σε προϊόντα της συγκεκριμένης κατηγορίας, ήταν εξαιρετικά περιορισμένες. Τα εν λόγω προϊόντα ασφάλισης ζωής θεωρούνται μακράς διάρκειας καθώς για μεγάλο χρονικό διάστημα απο την έναρξη ισχύος του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, που συνήθως διαρκεί τα 6 με 7 έτη, η αξία εξαγοράς του συμβολαίου υπολείπεται σημαντικά των ήδη καταβληθέντων ασφαλίσεων λόγω των υψηλών χρεώσεων σε περίπτωση εξαγοράς που ισχύουν κατά την πρώτη αυτή περίοδο. Ως εκ τούτου ο πελάτης υφίσταται οικονομική ζημία στην περίπτωση πρόωρης εξαγοράς, η οποία εξαγορά με ζημία ούτως ή άλλως εμπίπτει στην

τυπολογία των ύποπτων συναλλαγών και οδηγεί στην εφαρμογή μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας.

- Τα **προϊόντα προσόδων και τα ομαδικά συνταξιοδοτικά προγράμματα**, τα οποία παρέχουν προσόδους έπειτα από μια ορισμένη ημερομηνία, είτε συναρτώμενη με την ημερομηνία συνταξιοδότησης είτε με μεταγενέστερη, παραμένουν **μέσου προς χαμηλού κινδύνου ΞΧ**. Το μέσο καταβαλλόμενο ασφάλιστρο για τα προϊόντα αυτά είναι χαμηλό, ωστόσο τα τελευταία χρόνια τα προϊόντα αυτά προσφέρουν τη δυνατότητα έκτακτων καταβολών ως βασικό χαρακτηριστικό τους. Από τη φύση τους, τα ατομικά και ομαδικά συνταξιοδοτικά προϊόντα θεωρούνται μακράς διάρκειας, ενώ παράλληλα η χαμηλή αξία των καταβαλλόμενων εισφορών (ασφαλίσεων), σε συνδυασμό με τις υψηλές χρεώσεις σε περίπτωση εξαγοράς τους, που ισχύουν ιδίως κατά τα πρώτα έτη του ασφαλιστήριου συμβολαίου, αποτρέπουν τους δικαιούχους από την πρόωρη άσκηση του δικαιώματος εξαγοράς. Επιπλέον, προκειμένου κάποιος να συμμετάσχει σε ένα ομαδικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη ενεργούς σύμβασης εργασίας με εταιρεία με έδρα την Ελλάδα. Το δε ύψος των καταβαλλόμενων ασφαλίσεων συνδέεται πάντα με τον μισθό του ασφαλισμένου, ενώ σε περίπτωση πρόωρης εξαγοράς, οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνονται κατά 50%, ως ποινή.
- Τα **συνδεδεμένα με επενδύσεις προϊόντα**, τα οποία παράγουν οικονομικό όφελος (μεταβλητού κεφαλαίου, υποκείμενα σε τιμαριθμική αναπροσαρμογή κτλ.) για τον δικαιούχο σε μελλοντικό χρονικό σημείο και τα οποία διαθέτουν υψηλή τρέχουσα αξία εξαγοράς, εξακολουθούν να παρουσιάζουν **μέσο κίνδυνο ΞΧ** και να συγκεντρώνουν τα περισσότερα χαρακτηριστικά κινδύνου σε σχέση με τα υπόλοιπα ασφαλιστικά προϊόντα. Το μέσο ετήσιο ασφάλιστρο είναι σε γενικές γραμμές υψηλότερο σε σχέση με άλλα ασφαλιστικά προϊόντα και, με δεδομένα τα επενδυτικά χαρακτηριστικά τους, θεωρούνται περισσότερο ελκυστικά σε όσους επιδίδονται σε ΞΧ ιδίως συγκρινόμενα με τα ασφαλιστικά προγράμματα προστασίας ή συνταξιοδότησης.

Επίπεδο Τρωτότητας ανά Κατηγορία Προϊόντος	Επίπεδο Εγγενούς Τρωτότητας				
Κατηγορία Προϊόντος	Πολύ Χαμηλό	Χαμηλό	Μέσο	Μέσο Υψηλό	Υψηλό

Πέραν των επιμέρους χαρακτηριστικών και παραγόντων κινδύνου που συντρέχουν για καθένα από τα προϊόντα, υπάρχουν ορισμένα γενικά χαρακτηριστικά του ελληνικού ασφαλιστικού κλάδου ζωής, τα οποία επιδρούν συνολικά στην αγορά και κατά συνέπεια στο αποτέλεσμα της εκτίμησης καθορίζοντας το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ των ασφαλιστικών προϊόντων ως χαμηλό και μέσο. Συνοπτικά αναφέρονται τα εξής:

- Οι εταιρείες δεν διαθέτουν περιστασιακούς πελάτες και δεν διενεργούν περιστασιακές συναλλαγές, αντιθέτως συνάπτουν σταθερές επιχειρηματικές σχέσεις με τους πελάτες τους, οι οποίες υπόκεινται σε πλήρη μέτρα δέουσας επιμέλειας.
- Η σχεδόν αποκλειστική διάθεση των ασφαλιστικών προϊόντων ζωής σε εθνικό επίπεδο, χωρίς διασυνοριακή παροχή προϊόντων ιδίως σε χώρες υψηλού κινδύνου.
- Η χαμηλή έως καθόλου χρήση μετρητών τόσο στις συναλλαγές καταβολής ασφαλίσεων από τους πελάτες όσο και στην πληρωμή ασφαρίσματος/ αποζημιώσεων από την εταιρεία. Οι εταιρείες δεν δέχονται πληρωμές ασφαλίσεων με μετρητά παρά μόνον μέσω του δικτύου συνεργαζόμενων ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων ή με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής σε λογαριασμό της εταιρείας. Η εγχώρια φύση των συναλλαγών, η μη χρήση μετρητών και η μεσολάβηση του πιστωτικού συστήματος στην εκτέλεση των πληρωμών διασφαλίζει μεταξύ άλλων υψηλά επίπεδα ιχνηλασιμότητας των συναλλαγών.

- Η περιορισμένη χρήση νέων τεχνολογιών για τη διευκόλυνση της εξ' αποστάσεως σύναψης επιχειρηματικών σχέσεων (χωρίς φυσική παρουσία).

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΕΣ

Ένα ακόμη βασικό χαρακτηριστικό της ασφαλιστικής αγοράς γενικά αλλά και της ελληνικής ειδικότερα, το οποίο θα μπορούσε δυνητικά να ενισχύσει την τρωτότητα ΞΧ του κλάδου, είναι η ασφαλιστική διαμεσολάβηση. Οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές και ιδίως εκείνοι που δραστηριοποιούνται χωρίς συμφωνία αποκλειστικής συνεργασίας με κάποια εταιρεία δηλαδή διανέμουν προϊόντα για λογαριασμό περισσότερων της μιας ασφαλιστικής εταιρείας, θεωρούνται ότι ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο ΞΧ σε σχέση με άλλα κανάλια διανομής ασφαλιστικών προϊόντων. Ο εγγενής στην ασφαλιστική διαμεσολάβηση κίνδυνος πηγάζει αφενός από την ίδια τη φύση και τα δομικά χαρακτηριστικά του επαγγέλματος και αφετέρου από τον κατακερματισμό της αγοράς λόγω του πλήθους και της γεωγραφικής εξάπλωσης των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών. Η ασφαλιστική διαμεσολάβηση έχει πωλησιακή στόχευση με άμεση συνήθως εξάρτηση των εσόδων και της βιωσιμότητας της επιχείρησης από τις πωλήσεις συμβολαίων. Το οικονομικό κίνητρο σε τέτοιες περιπτώσεις αυξάνει τις πιθανότητες σύναψης ενός συμβολαίου, ακόμη κι αν ο διαμεσολαβητής υποψιάζεται ή γνωρίζει ότι ο πελάτης και τα κεφάλαια σχετίζονται με ΞΧ.

Από την άλλη πλευρά, οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές έρχονται σε άμεση επαφή με τον πελάτη και το περιβάλλον του και εφαρμόζουν τα προβλεπόμενα μέτρα δέουσας επιμέλειας (Know Your Customer), ενεργώντας για σκοπούς πρόληψης ΞΧ/ΧΤ ως μέρος της πρώτης γραμμής άμυνας μιας ασφαλιστικής εταιρείας. Λόγω της αυτοπρόσωπης επαφής τους με τον πελάτη, μάλιστα συχνά στον χώρο του, είναι σε σαφώς καλύτερη θέση να δημιουργήσουν ένα ρεαλιστικό προφίλ κινδύνου και να παρατηρήσουν αλλαγές στη συμπεριφορά και το οικονομικό προφίλ του πελάτη στην διάρκεια της σχέσης. Οι πληροφορίες αυτές αν συνδυαστούν με τις διενεργούμενες συναλλαγές μπορεί να εγείρουν υποψίες τέλεσης ΞΧ που άλλως θα ήταν δύσκολο να εντοπιστούν. Ωστόσο, προκειμένου η ιδιαίτερη αυτή συνθήκη που δημιουργείται λόγω της άμεσης επαφής του διαμεσολαβητή με τον πελάτη να λειτουργήσει ως ένα δυνατό σημείο-εργαλείο του ασφαλιστικού κλάδου για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του ΞΧ, είναι προϋπόθεση οι ασφαλιστικές εταιρείες να παρέχουν διαρκή, κατάλληλη εκπαίδευση και καθοδήγηση στους συνεργαζόμενους διαμεσολαβητές, ενισχύοντας συνεχώς τις γνώσεις τους και την κουλτούρα συμμόρφωσης με το πλαίσιο πρόληψης ΞΧ, αντισταθμίζοντας σε έναν βαθμό τους εγγενείς στην ασφαλιστική διαμεσολάβηση κινδύνους ΞΧ.

Σημειώνεται πάντως ότι, στην υπό αξιολόγηση περίοδο, το μερίδιο παραγωγής ασφαλιστρών ζωής που αντιστοιχεί σε συμβόλαια που συνάφθηκαν από ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές μη αποκλειστικής συνεργασίας ανέρχεται μόλις στο 12% επί του συνόλου της παραγωγής ατομικών ασφαλίσεων ζωής, με το τραπεζοασφαλιστικό δίκτυο να κατέχει σχεδόν το 50% της παραγωγής. Στις ατομικές ασφαλίσεις περιλαμβάνονται και τα προϊόντα του κλάδου που χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη τρωτότητα ως προς το ΞΧ, ήτοι ατομικές ασφαλίσεις ζωής και ασφαλίσεις ζωής συνδεδεμένες με επενδύσεις, ωστόσο ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο που μειώνει τον κίνδυνο από τη χρήση των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών είναι το γεγονός ότι εντός αυτής της κατηγορίας των προϊόντων τα περισσότερα συμβόλαια που έχουν συναφθεί μέσω ασφαλιστικών διαμεσολαβητών μη αποκλειστικής συνεργασίας είναι συμβόλαια περιοδικών καταβολών και πολύ λιγότερα εφ' άπαξ καταβολής (single premium), τα οποία ενέχουν και μεγαλύτερο κίνδυνο. Από αυτή την άποψη, ο κίνδυνος ΞΧ που σχετίζεται με τη χρήση ασφαλιστικών διαμεσολαβητών μη

αποκλειστικής συνεργασίας μετριάζεται σημαντικά. Ο κίνδυνος ΞΧ που απορρέει από την εν γένει χρήση ασφαλιστικών διαμεσολαβητών μετριάζεται επίσης από το γεγονός ότι οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές προϊόντων ασφαλίσεων ζωής είναι και οι ίδιοι υπόχρεα πρόσωπα σύμφωνα με τον ελληνικό νόμο για την πρόληψη ΞΧ, ενώ παράλληλα δεσμεύονται συμβατικά να εφαρμόζουν τις πολιτικές και τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ των συνεργαζόμενων εταιρειών κατά τη διάθεση των προϊόντων τους. Πέραν των ανωτέρω, οι ασφαλιστικές εταιρίες ζωής βασίζονται στους διαμεσολαβητές τους μόνο για τη συγκέντρωση των εγγράφων πιστοποίησης (KYC), τα οποία ούτως ή άλλως, και πάντα πριν από την έναρξη της σχέσης με τον πελάτη, λαμβάνονται και ελέγχονται ως προς την επάρκεια και ακαταλληλότητά τους από τους υπαλλήλους των τμημάτων υποστήριξης των εταιρειών.

6 ΛΟΙΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Έκθεση Εκτίμησης της τρωτότητας των Λοιπών Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών

6.1 Εισαγωγή

Οι λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (εφεξής λοιποί ΧΟ) που αξιολογήθηκαν περιλαμβάνουν τους εξής 6 κλάδους: παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων, ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος (ΙΗΧ), ανταλλακτήρια συναλλάγματος, εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring), εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing) και Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ).

Μέχρι πρόσφατα, ο κλάδος των ιδρυμάτων πληρωμών στην Ελλάδα περιλάμβανε σχεδόν αποκλειστικά εταιρείες που δραστηριοποιούνταν στην εκτέλεση εμβασμάτων. Ωστόσο, πλέον υφίστανται ιδρύματα που παρέχουν και λοιπές υπηρεσίες πληρωμών, και κυρίως την υπηρεσία αποδοχής πράξεων πληρωμής (acquiring), ήτοι προβαίνουν στη μεταφορά χρηματικών ποσών προς εμπορικές οντότητες που αντιστοιχούν στην πώληση προϊόντων/υπηρεσιών τους μέσω καρτών πληρωμής. Σε αυτά τα ιδρύματα, περιλαμβάνονται 4 εταιρείες, στις οποίες περιήλθε το χαρτοφυλάκιο των συναλλαγών acquiring των ισάριθμων συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Τα εν λόγω ιδρύματα δεν αποτέλεσαν αντικείμενο της παρούσας αξιολόγησης, καθώς στην συντριπτική τους πλειοψηφία αδειοδοτήθηκαν ή/και ξεκίνησαν δραστηριότητες μετά την περίοδο αναφοράς.

Επίσης, δεν αξιολογήθηκαν οι εταιρείες παροχής πιστώσεων, διότι στο σύνολό τους είχαν παύσει τη λειτουργία τους κατά την περίοδο αναφοράς. Τέλος, δεν αξιολογήθηκε ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών πληροφοριών λογαριασμού, διότι κατά την περίοδο αναφοράς, η μοναδική εταιρεία που δραστηριοποιείται στον κλάδο, δεν είχε ξεκινήσει ακόμα την επιχειρηματική της δραστηριότητα, ούτε και ο κλάδος των ιδρυμάτων μικροχρηματοδοτήσεων (οι 5 υφιστάμενες εταιρείες αδειοδοτήθηκαν μετά την περίοδο αναφοράς).

Η αξιολόγηση όλων των κλάδων πραγματοποιήθηκε, όπως και κατά την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας.

6.2 Σύνοψη

Το συνολικό επίπεδο τρωτότητας ΞΧ, το οποίο αναλύεται ως συνδυασμός της εγγενούς τρωτότητας και των μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ, παρέμεινε αμετάβλητο σε όλους τους κλάδους πλην των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης, ο οποίος παρουσίασε αύξηση μίας βαθμίδας (από «Χαμηλό» σε «Μεσαίο προς Χαμηλό»). Το επίπεδο τρωτότητας του κλάδου των Εταιρειών Διαχείρισης από Δάνεια και Πιστώσεις (ο οποίος αξιολογήθηκε για πρώτη φορά) εκτιμήθηκε ως «Μέσο».

Σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, παρατηρήθηκε αύξηση της εγγενούς τρωτότητας στους παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων και στις εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης. Από την άλλη μεριά, οι γενικοί μηχανισμοί ελέγχου όλων των εποπτευόμενων κλάδων αξιολογούνται «Μέσοι» ή «Μέσοι προς Υψηλοί», καθώς έχουν αντιμετωπιστεί αρκετές από τις αδυναμίες που είχαν εντοπιστεί κατά την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, ιδίως στα Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος και στους Παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων.

	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων		Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος		Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	
	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	1 ^η Εκτίμηση Εθνικού Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	1 ^η Εκτίμηση Εθνικού Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	1 ^η Εκτίμηση Εθνικού Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ
Εγγενής τρωτότητα ΞΧ	Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση
Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου	Μέσοι	Μέσοι προς Χαμηλοί	Μέσοι	Μέσοι	Μέσοι	Μέσοι προς Χαμηλοί
Τρωτότητα ΞΧ	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση

	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων		Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης		Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις	
	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	1 ^η Εκτίμηση Εθνικού Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	1 ^η Εκτίμηση Εθνικού Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ	1 ^η Εκτίμηση Εθνικού Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ
Εγγενής τρωτότητα ΞΧ	Μέση προς Χαμηλή	Μέση προς Χαμηλή	Μέση προς Χαμηλή	Χαμηλή	Μέση	N/A
Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι	N/A
Τρωτότητα ΞΧ	Μέση προς Χαμηλή	Μέση προς Χαμηλή	Μέση προς Χαμηλή	Χαμηλή	Μέση	N/A

6.3 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων διατηρεί το υψηλότερο επίπεδο τρωτότητας ΞΧ σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους των λοιπών ΧΟ. Η συνολική τρωτότητα του κλάδου παρέμεινε

«Μέση προς Υψηλή», αναλυόμενη σε «Υψηλή» εγγενή τρωτότητα (από «Μέση προς Υψηλή»), και «Μέσους» γενικούς μηχανισμούς ελέγχου (από «Μέσους προς Χαμηλούς»). Η αύξηση του επιπέδου εγγενούς τρωτότητας ΞΧ οφείλεται κυρίως στην αύξηση των συναλλαγών, στην ευρύτερη χρήση αντιπροσώπων και στο προφίλ κινδύνου των πελατών τους. Επίσης, παρέμεινε υψηλή η τρωτότητα λόγω της υψηλής συχνότητας εκτέλεσης διασυννοριακών συναλλαγών (αρκετές εκ των οποίων από/προς χώρες υψηλού κινδύνου) και της εκτεταμένης χρήσης μετρητών. Αντιστοίχως, έχουν διαπιστωθεί θετικές εξελίξεις ως προς τους μηχανισμούς ελέγχου πρόληψης ΞΧ, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των μονάδων κανονιστικής συμμόρφωσης των εν λόγω εταιρειών.

6.3.1 Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

Το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ του κλάδου παρέμεινε «Μέσο» (σημειώνοντας οριακή μείωση), δεδομένου ότι η εγγενής τρωτότητα παρέμεινε «Μέση», όπως και το επίπεδο των μηχανισμών ελέγχου («Μέσο»), στους οποίους καταγράφηκε οριακή βελτίωση. Κύριες πηγές εγγενούς τρωτότητας αποτελούν η δυναμική ανάπτυξη του κλάδου και η εξ αποστάσεως ηλεκτρονική ταυτοποίηση των πελατών, η οποία γενικά ενέχει λειτουργικούς κινδύνους. Αντιθέτως, περιορίστηκε το ποσοστό χρήσης μετρητών και αντιπροσώπων/διανομέων σε σχέση με τη συνολική αξία των συναλλαγών. Σε γενικές γραμμές, οι μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ παραμένουν αποδεκτοί.

6.3.2 Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος

Το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ του κλάδου παρέμεινε «Μέσο», παρά την βελτίωση των γενικών μηχανισμών ελέγχου («Μέσοι» από «Μέσοι προς Χαμηλοί») που οφείλεται κυρίως στην κατάργηση της δυνατότητας αγοραπωλησίας συναλλάγματος από λοιπά φυσικά και νομικά πρόσωπα (πλην των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος) και στην βελτίωση του επιπέδου ευαισθητοποίησης του προσωπικού και εκπαίδευσης σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Κατά τα άλλα, δεν μεταβλήθηκε το επίπεδο εγγενούς τρωτότητας, δεδομένου ότι παρέμειναν ουσιαστικά αμετάβλητοι οι παράγοντες που την επηρεάζουν, όπως η ύπαρξη συναλλαγών στις οποίες δεν καταγράφονται τα στοιχεία των πελατών και η εκτεταμένη χρήση μετρητών.

6.3.3 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ του κλάδου παρέμεινε «Μέσο προς Χαμηλό». Ωστόσο, σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, υπήρξε μικρή αύξηση της εγγενούς τρωτότητας (παρότι το γενικότερο επίπεδο της παρέμεινε ως «Μέσο προς Χαμηλό»), η οποία οφείλεται σε επιμέρους παράγοντες, όπως στη μη αποτελεσματική αξιοποίηση από ορισμένες εταιρείες, των λεπτομερειών που αφορούν στο όνομα του πληρωτή και στον τρόπο πληρωμής. Αντιθέτως, οι γενικοί μηχανισμοί ελέγχου παρέμειναν ικανοποιητικοί («Μέσοι προς Υψηλοί»).

6.3.4 Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Παρότι παραμένει ο κλάδος με τη μικρότερη συνολική τρωτότητα (σε σχέση με τους υπόλοιπους 5 κλάδους που απαρτίζουν τους λοιπούς ΧΟ), το επίπεδο της αυξήθηκε σε «Μέσο προς Χαμηλό» (από «Χαμηλό»), εξαιτίας της σχετικά μικρής αύξησης του επιπέδου εγγενούς τρωτότητας («Μέσο προς Χαμηλό» από «Χαμηλό»), η οποία οφείλεται σε παρόμοιους λόγους με αυτούς που αναφέρονται στον κλάδο των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ανωτέρω. Κατά τα άλλα, δεν υπήρξε μεταβολή στους γενικούς μηχανισμούς ελέγχου («Μέσοι προς Υψηλοί»).

6.3.5 Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις

Το επίπεδο τρωτότητας ΞΧ του κλάδου αξιολογήθηκε ως «Μέσο», αναλυόμενο σε «Μέση» εγγενή τρωτότητα και «Μέσους» γενικούς μηχανισμούς ελέγχου. Αναφορικά με την εγγενή τρωτότητα, υφίστανται παράγοντες που καθιστούν τον κλάδο ευάλωτο στο ΞΧ, όπως το μεγάλο του μέγεθος, οι ελλείψεις στα στοιχεία πιστοποίησης των πελατών και η δυσκολία ιχνηλάτισης των συναλλαγών αποπληρωμών των απαιτήσεων που επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των πληροφοριακών συστημάτων των εταιρειών του κλάδου. Παράλληλα, οι γενικοί μηχανισμοί ελέγχου χρήζουν βελτίωσης, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης αναθεώρησης του κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ.

6.4 Επισκόπηση κλάδων

6.4.1 Πάροχοι Υπηρεσιών Εμβασμάτων

Στην κατηγορία των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων περιλαμβάνονται όλα τα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα που παρέχουν την υπηρεσία εμβασμάτων (όπως αυτή ορίζεται στο σημείο 22 του άρθρου 4 του ν. 4537/2018), πλην των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ΙΗΧ (αμφότεροι οι κλάδοι αξιολογούνται διακριτά στην παρούσα έκθεση).

Τα εμβάσματα συνιστούν μία απλή μεταφορά χρηματικών ποσών μεταξύ πληρωτή και δικαιούχου (συνήθως με μετρητά), κατά την οποία δεν απαιτείται η ύπαρξη λογαριασμού πληρωμών για αμφότερα τα μέρη. Ως εκ τούτου, οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων εξυπηρετούν, σε μεγάλο βαθμό, φυσικά πρόσωπα τα οποία δεν διαθέτουν τραπεζικούς λογαριασμούς και ιδίως αλλοδαπούς από τρίτες χώρες.

Ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων περιλαμβάνει συνολικά 16 εταιρείες (με δεδομένα Οκτωβρίου 2023) και συγκεκριμένα:

- 9 ιδρύματα πληρωμών με έδρα την Ελλάδα που έχουν αδειοδοτηθεί και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος.
- 5 αλλοδαπά ιδρύματα πληρωμών με έδρα σε άλλο κράτος μέλος, τα οποία λειτουργούν στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος ή (κυρίως) μέσω αντιπροσώπων. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται ένα ίδρυμα πληρωμών, του οποίου το επιχειρηματικό μοντέλο διαφοροποιείται σημαντικά σε σχέση με των υπολοίπων εταιρειών του κλάδου, καθώς δραστηριοποιείται αποκλειστικά στη μεταφορά χρηματικών ποσών μέσω τραπεζικών λογαριασμών του πληρωτή και του δικαιούχου (αντί δηλαδή της χρήσης μετρητών). Επίσης, οι εν λόγω συναλλαγές αφορούν επιχειρηματικούς πελάτες (σε αντίθεση με τις υπόλοιπες εταιρείες του κλάδου, οι οποίες εξυπηρετούν κατά βάση ιδιώτες), στο πλαίσιο των εμπορικών τους δραστηριοτήτων (π.χ. εισαγωγές προϊόντων).
- Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, στο πλαίσιο της παροχής της υπηρεσίας εμβασμάτων.
- 1 αλλοδαπό ΙΗΧ που παρέχει αποκλειστικά υπηρεσίες εμβασμάτων στην Ελλάδα μέσω αντιπροσώπων.

Το πλήθος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων που αξιολογήθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς ήταν 13. Σημειώνεται επίσης, ότι κατά το εξεταζόμενο διάστημα, 8 Βρετανικά ιδρύματα πληρωμών έπαυσαν τη λειτουργία τους στην Ελλάδα, λόγω Brexit.

Η συνολική αξία συναλλαγών εμβασμάτων που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα το 2022 ήταν σχεδόν τριπλάσια αυτής κατά την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου και ανήλθε περίπου σε €4,5 δις. Διατηρείται ωστόσο ο υψηλός βαθμός συγκέντρωσης, καθώς περίπου το 80% της αξίας των συναλλαγών εμβασμάτων εξακολουθεί να πραγματοποιείται από 4 εταιρείες.

6.4.2 Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

Τα ΙΗΧ εκδίδουν ηλεκτρονικό χρήμα και έχουν τη δυνατότητα παροχής μίας ή περισσότερων εκ των υπηρεσιών πληρωμών του άρθρου 4 του ν. 4537/2018. Ο κλάδος περιλαμβάνει (με δεδομένα Οκτωβρίου 2023) 3 εγχώρια ιδρύματα και 7 ιδρύματα με έδρα σε άλλα κράτη-μέλη, τα οποία δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα μέσω αντιπροσώπων/διανομέων.

Κατά την περίοδο αναφοράς, τα ΙΗΧ που δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα παρουσίαζαν μεγάλη ανομοιογένεια στο επιχειρηματικό τους μοντέλο. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο εγχώριο ίδρυμα (το οποίο πλέον έχει μετατραπεί σε Πιστωτικό Ίδρυμα) παρείχε πλήρες φάσμα υπηρεσιών ηλεκτρονικού χρήματος (μέσω «ηλεκτρονικών πορτοφολιών») και υπηρεσιών πληρωμών και είχε επεκταθεί σε άλλες 23 χώρες του ΕΟΧ μέσω υποκαταστημάτων, ενώ τα 2 υπόλοιπα είχαν ξεκινήσει σχετικά πρόσφατα τη δραστηριοποίηση τους σε υπηρεσίες ηλεκτρονικού χρήματος. Ως εκ τούτου, την περίοδο αναφοράς, πραγματοποίησαν κυρίως μεμονωμένες υπηρεσίες πληρωμών. Επίσης, το μεγαλύτερο αλλοδαπό ΙΗΧ δραστηριοποιείτο στη διανομή ειδικών προπληρωμένων μέσων («κουπονιών») στην Ελλάδα μέσω εκτενούς δικτύου διανομέων (περιπτέρων κλπ.).

Η συνολική αξία των συναλλαγών πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα το 2022 ανήλθε περίπου στα €12,1 δις. Σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος αυξήθηκε ραγδαία (€5,5 δις για το 2022 έναντι €725εκ. για το 2016), λόγω κυρίως της επέκτασης των δραστηριοτήτων του μεγαλύτερου εγχώριου ΙΗΧ στο εξωτερικό. Επιπλέον, εντός του 2022, παρατηρήθηκε ανάπτυξη των εργασιών και των άλλων 2 εγχώριων ΙΗΧ.

6.4.3 Ανταλλακτήρια συναλλάγματος

Τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα διενεργούν υπηρεσίες αγοράς και πώλησης ξένων τραπεζογραμμάτων. Το 2023, όπως και κατά την περίοδο αναφοράς, λειτουργούσαν στην Ελλάδα 9 εταιρείες, 3 εκ των οποίων συγκεντρώνουν άνω του 75% της συνολικής αξίας των συναλλαγών (με δεδομένα 2022).

Όπως είχε αναφερθεί στην 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, εκτός από τα ανωτέρω αδειοδοτημένα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, η Τράπεζα της Ελλάδος παρείχε έγκριση σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα (ξενοδοχεία, εστιατόρια, κλπ.) για την αγορά περιορισμένων ποσών ξένων τραπεζογραμμάτων και επιταγών σε συνάλλαγμα υπό προϋποθέσεις, σύμφωνα με την Απόφαση Νομισματικής Επιτροπής (ΝΕ) 176/4/20.9.1977. Η εν λόγω Απόφαση καταργήθηκε τον Απρίλιο του 2021 μέσω της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής 187/08.04.2021. Με την έκδοση της εν λόγω Πράξης, οι αγοραπωλησίες συναλλάγματος μπορούν πλέον να πραγματοποιούνται αποκλειστικά από τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος και τα πιστωτικά ιδρύματα.

Ο κλάδος υπέστη ισχυρό πλήγμα κατά την διάρκεια της πανδημίας του κορονοϊού (COVID-19). Συγκεκριμένα, το 2016 η αξία των συναλλαγών ανερχόταν σε €302,5εκ., ενώ το 2020 και 2021 σε €174εκ. και €236εκ., αντίστοιχα. Αύξηση κατά 85% στην αξία συναλλαγών παρατηρήθηκε το 2022, (€436εκ.), γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στην ανάπτυξη του τουρισμού από χώρες εκτός της

Ευρωζώνης. Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για έναν κλάδο, ο οποίος έχει επηρεαστεί αρνητικά από την παρατηρούμενη αύξηση της χρήσης καρτών πληρωμής και λοιπών ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών, το κόστος των οποίων βαίνει μειούμενο και πιο ανταγωνιστικό όσο αναπτύσσεται η ευρωπαϊκή αγορά πληρωμών και ενισχύεται η διαφάνεια των χρεώσεων από μετατροπή νομισμάτων στις διασυνοριακές συναλλαγές, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1230.

6.4.4 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Η υπηρεσία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δεν έχει μεταβληθεί σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Συγκεκριμένα, απευθύνεται σε επιχειρήσεις και περιλαμβάνει κυρίως τη λογιστική παρακολούθηση, διαχείριση και είσπραξη των επί πιστώσει απαιτήσεων τους.

Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων στην Ελλάδα ακολούθησε την τάση ανάκαμψης που σημειώνεται τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο, δεδομένης κυρίως της ανάγκης των επιχειρήσεων να διαφοροποιήσουν τον τρόπο με τον οποίο χρηματοδοτούν την λειτουργία και ανάπτυξη τους στην μετά οικονομικής και υγειονομικής κρίσης εποχή, λόγω της πανδημίας COVID-19.

Το 2023, όπως και κατά την περίοδο αναφοράς, δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα 6 εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Συγκεκριμένα, τον κλάδο αποτελούν 4 θυγατρικές εταιρείες ισάριθμων συστημικών ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, 1 θυγατρική αλλοδαπής εταιρείας και 1 εταιρεία που εντάχθηκε σε σχετικά νέο τραπεζικό όμιλο. Οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που ανήκουν σε μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα εξακολουθούν να κατέχουν σχεδόν το 100% της αγοράς.

Το ενεργητικό των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ανήλθε στο τέλος του 2022 σε €3,1 δις., αυξημένο σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2021 (€2,5 δις.). Επίσης, οι εταιρείες του κλάδου κατέγραψαν αυξημένα κέρδη προ φόρων, τα οποία ανήλθαν σε €54,5 εκ. το 2022, έναντι €47,4εκ. το 2021.

6.4.5 Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Η χρηματοδοτική μίσθωση παραμένει μια συμπληρωματική μορφή χρηματοδότησης. Σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, θεσπίστηκε η επέκταση του θεσμού του leasing και στους ιδιώτες, δυνάμει του άρθρου 131 του Ν. 4887/2022. Εν αντιθέσει με το προϊσχύον καθεστώς, το οποίο προέβλεπε τη δυνατότητα αυτή μόνο για επαγγελματίες, πλέον κάθε φυσικό πρόσωπο (επαγγελματίας ή ιδιώτης), δύναται να αποκτήσει τη χρήση κεφαλαιουχικών αγαθών, κινητών ή και ακινήτων, χωρίς να δεσμεύσει τα κεφάλαιά του ή να καταφύγει στις κλασικές μορφές δανεισμού.

Το 2023, όπως και κατά την περίοδο αναφοράς, δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα 7 εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, ενώ το σύνολο των απαιτήσεων στις 31/12/2022 ήταν της τάξεως των €3,32 δις. Σημειώνεται ότι 6 εταιρείες του κλάδου ήταν θυγατρικές συστημικών τραπεζών και συγκέντρωσαν άνω του 90% του υπολοίπου των απαιτήσεων. Η 7η εταιρεία του κλάδου εξαγόρασε εντός του 2023 μία εκ των θυγατρικών συστημικής τράπεζας που διαχειρίζεται μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα.

Το 2022, το ενεργητικό των εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης διαμορφώθηκε σε €3,1 δις., μειωμένο κατά 6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και περαιτέρω μειωμένο σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (€5,6 δις.). Αναφορικά με τα αποτελέσματα χρήσεως, το 2022 οι

εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης συνέχισαν τη ζημιογόνο πορεία τους, καταγράφοντας ζημίες προ φόρων ύψους €51,9 εκ., έναντι €46,4 εκ. το 2021, κυρίως λόγω αυξημένων προβλέψεων στο πλαίσιο επικείμενων πωλήσεων μη εξυπηρετούμενων δανείων.

6.4.6 Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις

Η ανάγκη διευθέτησης των σημαντικών προβλημάτων από τη συσσώρευση ιδιωτικού χρέους και εξυγίανσης των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων, συνέβαλε στην δημιουργία του κλάδου των Εταιριών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (εφεξής ΕΔΑΔΠ), οι οποίες διαχειρίζονται χαρτοφυλάκια μη εξυπηρετούμενων δανείων, ανεξαρτήτως εάν αυτά παραμένουν στην ιδιοκτησία των πιστωτικών ιδρυμάτων ή (το συνηθέστερο) έχουν μεταβιβαστεί σε άλλες εταιρείες (Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις-funds).

Οι ΕΔΑΔΠ καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών. Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, μπορούν να παρέχουν οποιαδήποτε από τις ακόλουθες υπηρεσίες:

- Ανάλυση της διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ενήμερων και μη ενήμερων) και διενέργεια κάθε αναγκαίας πράξης διαχείρισης.
- Νομική και λογιστική παρακολούθηση απαιτήσεων.
- Διενέργεια διαπραγματεύσεων για την αποπληρωμή οφειλών.
- Σύναψη συμβάσεων συμβιβασμού, ρύθμισης και διακανονισμού οφειλών.
- Διαχείριση ακινήτων που αποτελούσαν εμπράγματα εξασφάλιση για τις απαιτήσεις που είχαν ανατεθεί προς διαχείριση.
- Χορήγηση δανείων και πιστώσεων σε δανειολήπτες, με σκοπό την αναχρηματοδότηση των δανείων τους ή την αναδιάρθρωση της δανειολήπτριας επιχείρησης, εφόσον έχει ληφθεί σχετική άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ανάλυση της διαχείρισης απαιτήσεων από την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας.

Το 2023, η Τράπεζα της Ελλάδος είχε χορηγήσει άδεια λειτουργίας σε συνολικά 26 ΕΔΑΔΠ. Κατά την περίοδο αναφοράς, δεν υφίστατο εταιρεία που να προβαίνει στην αναχρηματοδότηση απαιτήσεων. Οι 3 μεγαλύτερες εταιρίες κατείχαν μερίδιο αγοράς 84% με βάση τη συνολική αξία των υπό διαχείριση ανοιγμάτων, ενώ 15 εταιρίες κατέγραψαν ελάχιστη έως μηδαμινή δραστηριότητα (μερίδιο μικρότερο του 1%). Οι εν λόγω εταιρίες είχαν προέλθει είτε μέσω απόσχισης των μονάδων καθυστερήσεων πιστωτικών ιδρυμάτων, είτε μέσω πώλησης πρώην θυγατρικών τους εταιριών.

Οι ΕΔΑΔΠ λογίζονται ως υπόχρεα πρόσωπα του ν. 4557/2018, εφόσον προβαίνουν σε αναχρηματοδοτήσεις ή εισπράττουν χρήματα δανειοληπτών για λογαριασμό των εντολέων τους ή διαχειρίζονται δάνεια για λογαριασμό μη εποπτευόμενου από την Τράπεζα της Ελλάδος πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος που δεν υπόκειται πρωτογενώς στις σχετικές υποχρεώσεις. Κατά την περίοδο αναφοράς, 16 συνολικά εταιρείες ενέπιπταν στα υπόχρεα πρόσωπα του ν. 4557/2018.

Το 2022 το συνολικό ενεργητικό των ΕΔΑΔΠ παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο σε σχέση με το 2021, και διαμορφώθηκε στα €1,44 δις. Παρομοίως και τα κέρδη παρέμειναν σταθερά στα €164 εκ. Το 2022 η συνολική αξία των υπό διαχείριση ανοιγμάτων ανήλθε σε €90,5 δις., εκ των οποίων το 74% αφορά ανοίγματα που διαχειρίζονται οι ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό Εταιριών Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις και το υπόλοιπο 26%, αφορά τη διαχείριση ανοιγμάτων για λογαριασμό πιστωτικών ιδρυμάτων.

6.5 Εγγενής τρωτότητα ΞΧ

Η εγγενής τρωτότητα κάθε κλάδου εκτιμήθηκε με βάση τη συνδυαστική ανάλυση 10 μεταβλητών, οι οποίες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων	Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις
Συνολικό μέγεθος / όγκος	Μέσο	Μέσο	Χαμηλό	Μέσο προς Υψηλό	Μέσο	Μέσο προς Υψηλό
Προφίλ πελατών	Υψηλού Κινδύνου	Μέσου Κινδύνου	Μέσου Κινδύνου	Μέσου Κινδύνου	Μέσου Κινδύνου	Μέσου Κινδύνου
Χρήση αντιπροσώπων	Υψηλή	Μέση	Δεν υφίσταται	Δεν υφίσταται	Δεν υφίσταται	Δεν υφίσταται
Επίπεδο χρήσης μετρητών	Υψηλή	Μέση	Υψηλό	Χαμηλό	Χαμηλό	Μέσο προς χαμηλό
Συχνότητα πραγματοποίησης διασυνοριακών συναλλαγών	Υψηλή	Χαμηλή	Δεν υφίσταται	Χαμηλή	Χαμηλή	Δεν υφίσταται
Ανώνυμη χρήση του προϊόντος / υπηρεσίας	Μη διαθέσιμη	Διαθέσιμη	Διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη
Δυσκολία στον εντοπισμό των συναλλαγών	Εύκολο να εντοπιστούν	Εύκολο να εντοπισθούν	Δύσκολο / χρονοβόρο	Δύσκολο / χρονοβόρο	Δύσκολο / χρονοβόρο	Δύσκολο / χρονοβόρο
Υπαρξη τυπολογιών ΞΧ	Υφίσταται και είναι σημαντική	Υφίσταται	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται
Χρησιμοποίηση του κλάδου σε σχήματα απάτης ή φοροδιαφυγής	Υφίσταται	Υφίσταται	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη
Εξ αποστάσεως χρήση του προϊόντος ή της υπηρεσίας	Διαθέσιμη αλλά περιορισμένη	Διαθέσιμη και σημαντική	Μη διαθέσιμη	Διαθέσιμη αλλά περιορισμένη	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη
Εγγενής τρωτότητα ΞΧ	Υψηλή	Μέση	Μέση	Μέση προς Χαμηλή	Μέση προς Χαμηλή	Μέση

6.5.1 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων εξακολουθεί να έχει τη μεγαλύτερη εγγενή τρωτότητα μεταξύ των λοιπών ΧΟ, η οποία μάλιστα αναβαθμίστηκε σε «Υψηλή» από «Μέση προς Υψηλή».

Συγκεκριμένα:

- Το μέγεθος το κλάδου (σε όρους αξίας συναλλαγών) παρέμεινε όχι ιδιαίτερα υψηλό (€3,01 δις το 2021), ωστόσο σημειώθηκε σημαντική ποσοστιαία αύξηση (109%) σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς (2016), η οποία οφείλεται εν μέρει και στην άρση των περιορισμών στη μεταφορά κεφαλαίων (capital controls).

- Όπως είχε αναφερθεί και στην 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, η πελατειακή βάση των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων απαρτίζεται, σε μεγάλο βαθμό, από οικονομικούς μετανάστες. Το 24% του συνόλου των πελατών είναι υψηλού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (κυρίως προέρχονται από τρίτες χώρες ή/και χώρες χαρακτηρισμένες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως Υψηλού Κινδύνου), με τις συναλλαγές τους να αντιπροσωπεύουν το 20% της συνολικής αξίας των συναλλαγών. Επιπροσθέτως, ελλείπει μόνιμων επιχειρηματικών σχέσεων που χαρακτηρίζει τον κλάδο, η συντριπτική πλειοψηφία των συναλλαγών πραγματοποιείται από περιστασιακούς πελάτες, για τους οποίους οι πάροχοι εμβασμάτων δεν διαθέτουν, σε πολλές περιπτώσεις, επαρκείς και επαληθευμένες πληροφορίες αναφορικά με το επάγγελμα και το οικονομικό τους προφίλ. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει την αξιόπιστη εκτίμηση του συνολικού κινδύνου των πελατών, ο οποίος τείνει να υποεκτιμάται.
- Η χρήση των αντιπροσώπων εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη και με ευρεία γεωγραφική κατανομή. Το πλήθος τους έχει σχεδόν διπλασιαστεί σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς (2.762 έναντι 1.430), ενώ η αξία των συναλλαγών που διεκπεραιώνουν αντιστοιχεί στο 44% της συνολικής αξίας των εμβασμάτων (ποσοστό, το οποίο παρέμεινε σχεδόν το ίδιο). Στην συντριπτική τους πλειοψηφία (ποσοστό 94%) αποτελούν μη υπόχρεα πρόσωπα στον νόμο για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ. Επιπλέον, περίπου 2,1% του συνόλου των αντιπροσώπων κατάγονται από χώρες Υψηλού Κινδύνου, εξυπηρετώντας πολύ συχνά ομοεθνείς πελάτες.
- Η χρήση των μετρητών στον εν λόγω κλάδο παραμένει κυρίαρχη (63%).
- Το ποσοστό των διασυνοριακών συναλλαγών παραμένει σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με αυτό της προηγούμενης περιόδου αναφοράς (57% από 56%). Επίσης, το 28% των εν λόγω συναλλαγών διενεργήθηκε από πελάτες προερχόμενους από χώρες Υψηλού Κινδύνου, ενώ το 47% της αξίας τους στάλθηκε ή λήφθηκε προς/από χώρες Υψηλού Κινδύνου.
- Οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων εξακολουθούν να είναι ευάλωτοι σε τυπολογίες ΞΧ. Αυτό καταδεικνύεται και από το πλήθος των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που είχαν υποβληθεί στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες την περίοδο 2018-2021. Παρότι μέρος αυτών αποτελούν «αμυντικές» αναφορές, ένα μη αμελητέο ποσοστό οδήγησε σε περαιτέρω έρευνες από τις διωκτικές αρχές. Άλλωστε, η μεγάλη έκθεση του κλάδου σε τυπολογίες ΞΧ αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων, και στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (Supra National Risk Assessment-SNRA) το 2022, καθώς και σε πλήθος reports της FATF.
- Σύμφωνα και με στοιχεία που έχουν ληφθεί από την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, καταγράφεται χρησιμοποίηση του κλάδου και σε σχήματα απάτης ή στη διάπραξη φοροδιαφυγής.

6.5.2 Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

Η εγγενής τρωτότητα του κλάδου παρέμεινε «Μέση». Παρακάτω παρατίθενται τα κυριότερα στοιχεία που προκύπτουν από την ανάλυση των σχετικών μεταβλητών:

- Ο κλάδος έχει αναπτυχθεί ραγδαία σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, καθώς η αξία συναλλαγών που πραγματοποίησε κατά την περίοδο αναφοράς, πολλαπλασιάστηκε σχεδόν 11 φορές (από €725 εκ. το 2016 σε €7,8 δις το 2021).
- Κύριο χαρακτηριστικό του κλάδου αποτελεί η εξ αποστάσεως ηλεκτρονική ταυτοποίηση των πελατών, η οποία γενικά ενέχει λειτουργικούς κινδύνους. Ωστόσο, τουλάχιστον τα ιδρύματα

με έδρα στην Ελλάδα (που συγκεντρώνουν περίπου το 93% της αγοράς) έχουν υποχρέωση να εφαρμόζουν τις πολύ αυστηρές διατάξεις της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος υπ. αριθ. 172/1/2020.

- Το ποσοστό πελατών υψηλού κινδύνου (κυρίως ΠΕΠ και λοιποί πελάτες υψηλού κινδύνου, βάσει εσωτερικών κριτηρίων των ιδρυμάτων) είναι πολύ μικρό (λιγότερο από 1%), ωστόσο η αξία πληρωμών που είχαν πραγματοποιήσει το 2021 ανέρχεται σε περίπου 30% (το 99,4% εκ των οποίων αφορά συναλλαγές λοιπών πελατών υψηλού κινδύνου). Επίσης, το 14% της συνολικής αξίας πληρωμών πραγματοποιήθηκε από περίπου 200 πελάτες-εταιρείες παροχής τυχερών παιγνίων, οι οποίοι δεν περιλαμβάνονται στους πελάτες υψηλού κινδύνου. Σημειώνεται πάντως ότι, παρότι ο εν λόγω κλάδος συγκεντρώνει αυξημένα στοιχεία κινδύνου ΞΧ, οι εταιρείες αυτές αποτελούν υπόχρεα πρόσωπα του ν. 4557/2018.
- Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, καταγράφεται σημαντική μείωση του ποσοστού χρήσης μετρητών στην χρηματοδότηση των προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος (μόλις περίπου 3,8% της συνολικής αξίας χρηματοδότησης), η οποία οφείλεται στο γεγονός ότι οι 3 εταιρείες με έδρα στην Ελλάδα φαίνεται να προωθούν τη χρήση ψηφιακών μέσων για τον σκοπό αυτό (μεταφορές πίστωσης, χρήση καρτών πληρωμής κ.α.). Αντιθέτως, μη αμελητέο είναι το ποσοστό εξαργύρωσης ηλεκτρονικού χρήματος με μετρητά σε σχέση με τη συνολική αξία εξαργύρωσης (33%).
- Το ποσοστό χρήσης διαμεσολαβητών (αντιπροσώπων και διανομέων) στη χρηματοδότηση και εξαργύρωση ηλεκτρονικού χρήματος έχει μειωθεί αισθητά σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, κυρίως λόγω της σημαντικής χρήσης ψηφιακών μέσων χρηματοδότησης των προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος. Επίσης, σε σχέση με τους παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων, ο κλάδος των ΙΗΧ χαρακτηρίζεται από περιορισμένη χρήση διαμεσολαβητών και μειωμένη στήριξη στους τελευταίους για την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας έναντι των πελατών.
- Η έκθεση των ιδρυμάτων σε διασυννοριακές συναλλαγές πληρωμών εξακολουθεί να είναι χαμηλή, καθότι αυτές ανέρχονται μόλις στο 3,6% της συνολικής αξίας πληρωμών το 2021. Επιπλέον, την ίδια περίοδο, το ποσοστό των συναλλαγών χρηματοδότησης προϊόντων/λογαριασμών από το εξωτερικό ανερχόταν σε 1,6% και το ποσοστό εξαργύρωσης ηλεκτρονικού χρήματος στο εξωτερικό σε 0,14%.
- Στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων (95% σε όρους αξίας συναλλαγών πληρωμών), η ταυτότητα των κατόχων των προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος πιστοποιείται και επαληθεύεται πριν την σύναψη της επιχειρηματικής σχέσης ή την πραγματοποίηση της συναλλαγής. Ωστόσο, υφίστανται συναλλαγές αλλοδαπού ΙΗΧ (που αντιπροσωπεύει περίπου 5% των συναλλαγών του κλάδου), το οποίο προβαίνει στη διανομή ανώνυμων μέσων πληρωμής (vouchers) που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση λογαριασμών πληρωμών, τα οποία τηρούνται στη χώρα έδρας του. Σε αυτές τις συναλλαγές, δεν διασφαλίζεται, σε κάθε περίπτωση, η επαλήθευση της ταυτότητας του κατόχου του voucher και ως εκ τούτου καθίσταται αντικειμενικά δύσκολος ο εντοπισμός ύποπτων συναλλαγών.
- Παρότι γενικά διαπιστώνεται η δυνατότητα άμεσης πρόσβασης στα στοιχεία των συναλλαγών, καταγράφεται δυσκολία των εταιρειών του κλάδου να εντοπίσουν το όνομα του κατόχου της κάρτας, η οποία χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση των προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος.

- Δεδομένης και της σημαντικής ανάπτυξης του κλάδου τα τελευταία χρόνια, έχει καταστεί ελκυστικός σε ΞΧ και σε σχήματα φοροδιαφυγής/απάτης. Την περίοδο 2018-2021, παρότι υποβλήθηκε σχετικά μικρό πλήθος αναφορών ύποπτων συναλλαγών στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, το 80% εξ αυτών αποτέλεσε αντικείμενο περαιτέρω διερεύνησης.

6.5.3 Ανταλλακτήρια Συναλλαγματος

Η εγγενής τρωτότητα του κλάδου παρέμεινε «Μέση». Παρακάτω σημειώνονται τα εξής:

- Το μέγεθος του κλάδου εξακολουθεί να είναι μικρό, ενώ επίσης υπέστη σοβαρό πλήγμα κατά την διάρκεια της πανδημίας του κορονοϊού (COVID-19). Οι συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν το 2021 ανήλθαν σε περίπου €242,5 εκ., σημειώνοντας μείωση κατά 19,83% σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς.
- Η ανωνυμία που χαρακτηρίζει ένα σημαντικό ποσοστό της αξίας των συναλλαγών (47,8% το 2021), ήτοι αυτών που υπολείπονται των €1.000 (για τις οποίες δεν καταγράφονται τα στοιχεία των πελατών) αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα εγγενούς τρωτότητας του κλάδου. Ως εκ τούτου, η εν λόγω τρωτότητα επηρεάζει και την ικανότητα εντοπισμού ύποπτων συναλλαγών.
- Παρότι υφίσταται αντικειμενική δυσκολία εκτίμησης της εγγενούς τρωτότητας που απορρέει από τους πελάτες του κλάδου, η εν λόγω μεταβλητή αξιολογείται ως «Μέση», λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα που προκύπτουν κυρίως από τις συναλλαγές άνω των €1.000. Συγκεκριμένα, το 14% επί αυτών των συναλλαγών πραγματοποιήθηκαν από πελάτες που είχαν κατηγοριοποιηθεί ως υψηλού κινδύνου, εκ των οποίων το 55% από λοιπούς πελάτες υψηλού κινδύνου βάσει εσωτερικών κριτηρίων, το 43% από πελάτες με υψηλότητα ή εγκατάσταση σε χώρες υψηλού κινδύνου και το 2% από ΠΕΠ. Επίσης, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, καταγράφονται μικρότεροι κίνδυνοι σχετιζόμενοι με παράτυπους μετανάστες και πρόσφυγες, λόγω και της μειωμένης ροής μεταναστών τη δεδομένη χρονική περίοδο.
- Η χρήση των μετρητών συνεχίζει να είναι κυρίαρχη στον κλάδο, καθότι αποτελεί δομικό στοιχείο λειτουργίας του.

6.5.4 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Η εγγενής τρωτότητα του κλάδου παρέμεινε «Μέση προς Χαμηλή» παρά την αύξηση του επιπέδου τρωτότητας που παρατηρήθηκε σε επιμέρους μεταβλητές. Συγκεκριμένα:

- Η αξία απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν το 2021 ανέρχεται σε περίπου €17,3 δις και είναι σημαντικά αυξημένη (κατά 38,5%) σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς.
- Η συντριπτική πλειοψηφία των πελατών των μεγαλύτερων εταιρειών του κλάδου (οι οποίες συγκεντρώνουν 99% της συνολικής αξίας των απαιτήσεων το 2021) συνεχίζουν να είναι κοινοί πελάτες των μητρικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Το ποσοστό των πελατών υψηλού κινδύνου του κλάδου σε όρους αξίας απαιτήσεων το 2021 ανέρχεται σε περίπου 30% (σχεδόν στο σύνολό τους έχουν κατηγοριοποιηθεί βάσει εσωτερικών κριτηρίων των εταιρειών).
- Παρότι όλες οι εταιρείες του κλάδου έχουν δυνατότητα άμεσης πρόσβασης σε στοιχεία συναλλαγών αποπληρωμών που πραγματοποιούνται σε λογαριασμούς που τηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα, διαπιστώθηκε ότι στα πληροφοριακά συστήματα ορισμένων εξ αυτών, δεν καταχωρούνται, σε κάθε περίπτωση, λεπτομέρειες ως προς τον τρόπο αποπληρωμής (π.χ. μετρητά, με επιταγή κλπ.) και το όνομα του πληρωτή. Ως εκ τούτου, αυτές οι πληροφορίες

δεν μπορούν να αξιοποιηθούν με αυτοματοποιημένο τρόπο στο πλαίσιο εντοπισμού ύποπτων συναλλαγών.

- Υφίσταται χρήση μετρητών (αποκλειστικά μέσω καταθέσεων στα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα), αλλά είναι σχεδόν αμελητέα και μειωμένη σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς (0,01% από 0,1% της συνολικής αξίας των απαιτήσεων).
- Το επίπεδο έκθεσης του κλάδου σε διασυννοριακές συναλλαγές είναι σχετικά χαμηλό (περίπου 12,7% της συνολικής αξίας απαιτήσεων) και δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη μεταβολή σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Η συντριπτική πλειοψηφία των συναλλαγών αυτών (97,7%) αφορούν εξαγωγικό factoring.
- Η απομακρυσμένη χρήση των υπηρεσιών υφίσταται αλλά δεν είναι διαδεδομένη, καθώς μόνο μία εταιρεία (0,15% της συνολικής αξίας των απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν) προσέφερε σε 27 φυσικά πρόσωπα δυνατότητα εξ' αποστάσεως ταυτοποίησης.
- Παραμένει χαμηλό το επίπεδο εγγενούς τρωτότητας που σχετίζεται με την απουσία αντιπροσώπων και ανωνυμίας κατά τη χρήση υπηρεσιών.
- Παραμένουν οι ενδείξεις χαμηλής ελκυστικότητας του κλάδου ως προς το ΞΧ και σε σχήματα απάτης, κάτι που αποτυπώνεται και από το μηδενικό πλήθος αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες την περίοδο 2018-2021.

6.5.5 Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Το επίπεδο εγγενούς τρωτότητας του κλάδου χρηματοδοτικής μίσθωσης βαίνει αυξημένο σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (από «Χαμηλό» σε «Μέσο προς Χαμηλό»), λόγω οριακής αύξησης του επιπέδου τρωτότητας επιμέρους μεταβλητών. Παρακάτω παρατίθενται τα κυριότερα στοιχεία που προκύπτουν από την ανάλυση των σχετικών μεταβλητών.

- Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, αναβαθμίστηκε οριακά το επίπεδο της μεταβλητής που αφορά στην πελατειακή βάση (από «Χαμηλό» σε «Μέσο»). Συγκεκριμένα, το 19% των απαιτήσεων επί των ενεργών χρηματοδοτικών μισθώσεων το 2021 αφορά σε πελάτες υψηλού κινδύνου (το 98% των οποίων είναι βάσει εσωτερικών κριτηρίων των εταιρειών).
- Διαπιστώνονται αντίστοιχες αδυναμίες με αυτές που αναλύονται ανωτέρω στον κλάδο των εταιρειών πρακτορείας απαιτήσεων τρίτων, ως προς την ευχερή αξιοποίηση των στοιχείων που αφορούν στις αποπληρωμές οφειλών μέσω των συνεργαζόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Η χρήση μετρητών έγκειται αποκλειστικά στην αποπληρωμή των οφειλών στα ταμεία των συνεργαζόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων και είναι χαμηλή (3% επί της αξίας των απαιτήσεων).
- Κατά τα άλλα, παραμένει χαμηλό το επίπεδο εγγενούς τρωτότητας λόγω της απουσίας αντιπροσώπων και ανώνυμων συναλλαγών, της μη παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως και της πολύ χαμηλής έκθεσης σε διασυννοριακές συναλλαγές (μόλις το 0,5% των ενεργών απαιτήσεων αφορά χρηματοδοτήσεις παγίων στο εξωτερικό το 2021).
- Ο κλάδος παραμένει ελάχιστα ελκυστικός ως προς το ΞΧ και σε σχήματα απάτης/φοροδιαφυγής, κάτι που αποτυπώνεται και από το εξαιρετικά μικρό πλήθος αναφορών ύποπτων συναλλαγών (4) προς την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες την περίοδο 2018-2021.

6.5.6 Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις

Το επίπεδο εγγενούς τρωτότητας του κλάδου των ΕΔΑΔΠ είναι «Μέσο», λαμβάνοντας υπόψη τα εξής:

- Η αξία «ενεργών» απαιτήσεων χαρτοφυλακίων το 2021 (ήτοι αυτών για τις οποίες είχε πραγματοποιηθεί έστω μία πληρωμή το εν λόγω έτος και αφορούν χαρτοφυλάκια που ανήκουν σε μη εποπτευόμενες από την Τράπεζα της Ελλάδος οντότητες) ανερχόταν σε €32,5 δις (η αντίστοιχη αξία των συνολικών απαιτήσεων ανερχόταν σε €86,8δις). Σημειώνεται πάντως, ότι η αντίστοιχη συνολική αξία των αποπληρωμών οφειλών το ίδιο έτος ανερχόταν σε μόλις €726 εκ.
- Η αξία των ενεργών απαιτήσεων των πελατών υψηλού κινδύνου το 2021 ανερχόταν στο 20% των συνολικών ενεργών απαιτήσεων. Την ίδια περίοδο, η αξία αποπληρωμών των οφειλών από τους εν λόγω πελάτες ανερχόταν στο 13% της συνολικής αξίας των αποπληρωμών.
- Ισχύουν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό οι δυσκολίες ιχνηλάτισης συναλλαγών αποπληρωμών που καταγράφονται ανωτέρω στους κλάδους χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Συγκεκριμένα, οι λογαριασμοί στους οποίους πιστώνονται τα χρηματικά ποσά των αποπληρωμών ανήκουν κατά κανόνα στις εταιρίες απόκτησης των απαιτήσεων και όχι στις ίδιες τις ΕΔΑΔΠ. Ως εκ τούτου, το 63% των εταιριών (σε όρους αξίας ενεργών απαιτήσεων το 2021) δήλωσαν ότι δεν έχουν άμεση πρόσβαση στις λεπτομέρειες των συναλλαγών (πόσο μάλλον να τις λάβουν με αυτοματοποιημένο τρόπο και να τις αξιοποιήσουν για τον εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών).
- Επιπλέον, καταγράφεται δυσκολία συσχέτισης των συναλλαγών κοινών πελατών μεταξύ τυχόν διαφορετικών χαρτοφυλακίων (τα οποία είχαν πωληθεί π.χ. από διαφορετικά πιστωτικά ιδρύματα). Τέλος, το πρόβλημα επιτείνεται από το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις, οι ΕΔΑΔΠ δεν διαθέτουν επαρκείς ή/και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τους πελάτες τους, προκειμένου να είναι σε θέση να συσχετίζουν τη συνάφεια των αποπληρωμών με το οικονομικό τους προφίλ.
- Επιπρόσθετα, ως παράγοντας εγγενούς τρωτότητας καταγράφεται η δυνατότητα πώλησης μέρους ή ολόκληρου του δανειακού χαρτοφυλακίου από τις υφιστάμενες Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις προς άλλες εταιρείες στη δευτερογενή αγορά. Στο πλαίσιο εξέτασης αυτών των συναλλαγών, οι ΕΔΑΔΠ καλούνται να εφαρμόσουν κατάλληλα μέτρα δέουσας επιμέλειας προς τους νέους ιδιοκτήτες των απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης της προέλευσης των κεφαλαίων τους, αντιμετωπίζοντας σε ορισμένες περιπτώσεις αντικειμενικές δυσκολίες, ιδίως ως προς την τεκμηρίωση της προέλευσης των κεφαλαίων.
- Η χρήση μετρητών είναι σχετικά χαμηλή (10% της αξίας των αποπληρωμών εντός του 2021) και διενεργείται αποκλειστικά μέσω των πιστωτικών ιδρυμάτων με τα οποία συνεργάζονται οι εταιρίες απόκτησης των απαιτήσεων.
- Παρότι οι ΕΔΑΔΠ συνεργάζονται με εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών και δικηγορικά γραφεία (30 στο πλήθος το 2021), οι δραστηριότητες που τους ανατίθενται περιορίζονται αποκλειστικά στην ενημέρωση των οφειλετών και όχι στην εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας.
- Το πλήθος των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που είχαν υποβληθεί στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες την περίοδο 2018-2021 ανερχόταν σε 23, αριθμός σχετικά μικρός για το μέγεθος του κλάδου ο οποίος ωστόσο βαίνει αυξανόμενος, ενώ καταγράφηκε μη αμελητέο πλήθος διαφορετικών τυπολογιών.

6.6 Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ

Οι μεταβλητές που αφορούν στους γενικούς μηχανισμούς ελέγχου πρόληψης ΞΧ των λοιπών ΧΟ σχετίζονται με παράγοντες που συμβάλουν στην μείωση της εγγενούς τρωτότητας, όπως η πληρότητα του πλαισίου, το επίπεδο της ασκούμενης εποπτείας και, η επάρκεια και αποτελεσματικότητα των εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου των λοιπών ΧΟ.

Προκειμένου να αποφευχθούν οι επαναλήψεις, η ανάλυση που τεκμηριώνει την κάθε μεταβλητή ελέγχου καλύπτει όλους τους κλάδους, ενώ παρέχονται τα ειδικά χαρακτηριστικά του κάθε κλάδου, όπου κρίνεται απαραίτητο.

Γενικοί Μηχανισμοί Ελέγχου Πρόληψης ΞΧ	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	Εκδότες Ηλεκτρονικού Χρήματος	Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
1. Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση
2. Αποτελεσματικότητα των Εποπτικών Διαδικασιών και Πρακτικών	Υψηλή	Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
3. Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
4. Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
5. Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	Σχεδόν Άριστη	Σχεδόν Άριστη	Υψηλή	Σχεδόν Άριστη	Σχεδόν Άριστη	Σχεδόν Άριστη
6. Ακεραιότητα του προσωπικού	Μέση	Μέση προς Υψηλή	Μέση	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή
7. Κατάρτιση του Προσωπικού σε θέματα πρόληψης ΞΧ	Μέση	Μέση προς Υψηλή	Μέση	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή
8. Αποτελεσματικότητα της Λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση	Υψηλή	Υψηλή	Μέση
9. Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Υποπτων Δραστηριοτήτων	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς χαμηλή	Μέση	Μέση	Μέση προς χαμηλή

10. Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση στις Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση
11. Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιόπιστης Ταυτοποίησης	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή
12. Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή
Συνολικοί Μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ	Μέσοι	Μέσοι	Μέσοι	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι

*Οι μεταβλητές 10-12 έχουν αξιολογηθεί στο αντίστοιχο κεφάλαιο εθνικής τρωτότητας.

6.6.1 Πληρότητα του νομικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ

Το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη ΞΧ των λοιπών ΧΟ, το οποίο αναλύεται στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα, καθορίζεται από τον ν. 4557/2018 (ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία (ΕΕ) 2015/849), τις κανονιστικές Αποφάσεις της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) της Τράπεζας της Ελλάδος υπ. αριθ. 281/5/2009 και 285/6/2009, καθώς και την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος υπ. αριθ. ΠΕΕ 172/1/2020.

Επισημαίνεται ειδικότερα ότι ο ν. 4557 /2018 επηρέασε τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, καθότι περιόρισε σημαντικά τη δυνατότητα ανωνυμίας στο ηλεκτρονικό χρήμα (θέτοντας σωρευτικά συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις στα μέσα πληρωμής). Ο εν λόγω περιορισμός αντιστάθμισε την κατάργηση συγκεκριμένης διάταξης του ν. 4446/2016 (που είχε αναφερθεί στην έκθεση της 1^{ης} εκτίμησης εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ), η οποία απαγόρευε οριζοντίως την ανωνυμία των προπληρωμένων μέσων πληρωμής.

Επιπλέον, η πλήρης θέση σε ισχύ από το 2017 του Κανονισμού 2015/847 περί πληροφοριών που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών, αυστηροποίησε τα μέτρα δέουσας επιμέλειας για τις μεταφορές χρηματικών ποσών κάτω των €1.000 με μετρητά, επηρεάζοντας τους παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων, καθώς και τους λοιπούς παρόχους υπηρεσιών πληρωμών (συμπεριλαμβανομένων των ΙΗΧ).

Ωστόσο, η Απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009 παραμένει σε μεγάλο βαθμό προσανατολισμένη στα πιστωτικά ιδρύματα και καθορίζει στο κεφάλαιο 12, με βάση την αρχή της αναλογικότητας, τις υποχρεώσεις των λοιπών ΧΟ, δημιουργώντας σε κάποιες περιπτώσεις ασάφεια. Η εν λόγω ασάφεια είναι αναλογικά μεγαλύτερη στους κλάδους οι οποίοι πραγματοποιούν κυρίως περιστασιακές συναλλαγές, όπως στους παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων και στα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, δεδομένου ότι οι γενικές διατάξεις της Απόφασης 281/2009 αφορούν ως επί το πλείστον μόνιμες επιχειρηματικές σχέσεις.

Επίσης, η Απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009 εξειδικεύει τις διατάξεις του ν. 3691/2008, ο οποίος έχει αντικατασταθεί από τον ν. 4557/2018. Ως εκ τούτου, παρότι ένα σημαντικό μέρος των γενικών αρχών του ν. 3691/2008 έχει παραμείνει ουσιαστικά αμετάβλητο, η Απόφαση 281/2009 χρήζει αναθεώρησης, προκειμένου να εξειδικεύσει νέες προβλέψεις, όπως χαρακτηριστικά αυτές που αφορούν στην αξιολόγηση κινδύνου των εποπτευόμενων ιδρυμάτων σε επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Στο πλαίσιο διαβούλευσης μεταξύ των λοιπών ΧΟ, επισημάνθηκε ότι η Απόφαση 281/2009 δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους κλάδων, δημιουργώντας σε κάποιες περιπτώσεις ασάφεια για τον ακριβή τρόπο εφαρμογής της. Επιπλέον, αναφέρθηκαν οι εξής επιμέρους αδυναμίες ή ασάφειες :

- Ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Όπως είχε επισημανθεί και στην έκθεση της 1^{ης} εκτίμησης εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, για τις συναλλαγές κάτω των €1.000, υπάρχει ασάφεια στο κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, ως προς το αν οι εν λόγω οντότητες είναι υποχρεωμένες να τηρούν αρχεία με το ονοματεπώνυμο και τα στοιχεία ταυτότητας των πελατών.
- Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ): Δεδομένου ότι η Απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009 εκδόθηκε πριν την δημιουργία του πλαισίου ίδρυσης και λειτουργίας του κλάδου των ΕΔΑΔΠ, δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητές του. Στο πλαίσιο αυτό, επισημάνθηκε, μεταξύ άλλων, η απουσία ρητής πρόβλεψης για τις κατηγορίες των προσώπων (οφειλετών, ιδιοκτητών απαιτήσεων, προσώπων που πληρώνουν τις οφειλές) που περιλαμβάνονται στον ορισμό των πελατών και της εξειδίκευσης των κατά περίπτωση μέτρων δέουσας επιμέλειας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η πλειοψηφία των πελατών είναι οφειλέτες, με τους οποίους οι ΕΔΑΔΠ δεν συνάπτουν, κατά την έναρξη διαχείρισης του δανείου, νέα επιχειρηματική σχέση, με την έννοια ότι δεν τους παρέχεται κάποια νέα υπηρεσία ή προϊόν (π.χ. άνοιγμα λογαριασμού, χορήγηση νέας πίστωσης, υπηρεσίες πληρωμών κλπ.).
- Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, Εταιρείες Factoring και Εταιρείες Leasing: Επισημάνθηκε η ανάγκη αναθεώρησης της Απόφασης ΕΤΠΘ 285/2009 (εμπλουτισμός της τυπολογίας ύποπτων συναλλαγών). Σημειώνεται πάντως ότι για τις Εταιρείες Factoring και Leasing, υφίσταται ειδικό κεφάλαιο (III) στην ανωτέρω Απόφαση, ενώ για τις ΕΔΑΔΠ, έχουν εφαρμογή και υφιστάμενες τυπολογίες που αφορούν τα δάνεια (παράγραφος 7 της ενότητας Α του κεφαλαίου Ι).

6.6.2 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών

Οργανωτικά θέματα και Πλαίσιο Εποπτείας

Η εποπτεία εφαρμογής των διατάξεων για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ από τους λοιπούς ΧΟ που εμπίπτουν στα υπόχρεα πρόσωπα, ήτοι τα ιδρύματα με έδρα στην Ελλάδα και τα υποκαταστήματα αλλοδαπών ιδρυμάτων, έχει ανατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος με βάση την παράγραφο 1 του άρθρου 6 του ν. 4557/2018.

Επίσης, σύμφωνα με το σημείο στ) της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου του ν. 4557/2018, η Τράπεζα της Ελλάδος οφείλει να διασφαλίζει με εποπτικές δράσεις ότι τα αλλοδαπά ιδρύματα που λειτουργούν εγκαταστάσεις στην Ελληνική Επικράτεια (συμπεριλαμβανομένων αυτών που δραστηριοποιούνται μέσω αντιπροσώπων) τηρούν τις διατάξεις του εν λόγω νόμου. Η εποπτεία των εγκαταστάσεων πλην υποκαταστημάτων αλλοδαπών ιδρυμάτων διευκολύνεται από τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 36 του ν. 4557/2018, σύμφωνα με την οποία, τα ανωτέρω ιδρύματα οφείλουν να ορίζουν ένα κεντρικό σημείο επαφής στην Ελλάδα με βάση τα κριτήρια του άρθρου 3 του Κατ' Εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1108.

Προς αποφυγή επανάληψης, ισχύουν οι αναφορές στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα, περί των αρμοδιοτήτων της Τράπεζας της Ελλάδος, των σχετικών οργανωτικών ζητημάτων, της

στρατηγικής εποπτείας, καθώς και τις εποπτικών της εργαλείων (π.χ. ετήσια έκθεση του ΑΔΣ) και της διαδικασίας της ασκούμενης εποπτείας και των ελέγχων.

Λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των αναλαμβανόμενων αρμοδιοτήτων και την ευρύτητα του αντικειμένου εργασιών της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως αναλύονται στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα, ήτοι ενδεικτικά το πλήθος των εποπτευόμενων κλάδων (11) και των εταιρειών (άνω των 130), συμπεριλαμβανομένων αυτών που απαρτίζουν τους λοιπούς ΧΟ, υφίσταται η ανάγκη περαιτέρω στελέχωσης της με εξειδικευμένο προσωπικό.

Εξ αποστάσεως εποπτεία

Εντός του 2023, η Τράπεζα της Ελλάδος αναθεώρησε το εργαλείο εκτίμησης κινδύνου των ιδρυμάτων πληρωμών (στα οποία περιλαμβάνονται όλοι οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων) και των ΙΗΧ, ενσωματώνοντας πλήθος νέων στοιχείων εγγενούς τρωτότητας, τα οποία αντλήθηκαν μέσω ανάπτυξης ειδικά διαμορφωμένων υποβαλλόμενων αναφορών, πέραν αυτών που υποβάλλονταν κατά την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ.

Για τον υπολογισμό του κινδύνου των υπολοίπων κλάδων, λαμβάνονται υπόψη διαρθρωτικά στοιχεία και στοιχεία εγγενούς τρωτότητας (εταιρική δομή, μέγεθος εταιρείας και συνολική αξία συγκεκριμένων μεγεθών κατά περίπτωση), μέρος των οποίων αντλούνται μέσω τυποποιημένων αναφορών.

Όταν εντοπίζονται αδυναμίες στο πλαίσιο της εξ' αποστάσεως εποπτείας, η Τράπεζα της Ελλάδος λαμβάνει μέτρα τα οποία κλιμακώνονται ανάλογα με το είδος και το μέγεθος της αδυναμίας, την επίπτωση που έχει αυτή στο ίδρυμα, καθώς και το μέγεθος και το επίπεδο κινδύνου του ιδρύματος και του κλάδου. Στο πλαίσιο αυτό, τη χρονική περίοδο 2019-2023, η Τράπεζα της Ελλάδος συνέταξε σημειώματα παραβάσεων που αφορούσαν σε 2 λοιπούς ΧΟ (1 πάροχο υπηρεσιών εμβασμάτων και 1 ανταλλακτήριο συναλλάγματος), εκ των οποίων στην 1 περίπτωση είχαν υποβληθεί κυρώσεις από την Επιτροπή Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων (ΕΠΑΘ) της Τράπεζας της Ελλάδος. Επίσης, στην περίπτωση ενός ΙΗΧ, κατόπιν εντοπισμού ουσιωδών παραβάσεων του πλαισίου στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εποπτείας, εστάλη εντολή άμεσης λήψης μέτρων και παράλληλα διεξαγωγής ελέγχου.

Στο πλαίσιο του θεσμού των Εποπτικών Κολλεγίων Καταπολέμησης ΞΧ/ΧΤ, όπως αναλύεται στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα, η Τράπεζα της Ελλάδος σύστησε κολλέγια για 1 πάροχο υπηρεσιών εμβασμάτων και 1 ΙΗΧ. Παράλληλα, μέχρι το 2023 είχε συμμετάσχει σε συνολικά 6 συνεδριάσεις 4 κολλεγίων αλλοδαπών ιδρυμάτων (3 παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων και 1 ΙΗΧ), τα οποία δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα μέσω αντιπροσώπων.

Ιδιαιτερότητες ως προς την εποπτεία των αλλοδαπών ιδρυμάτων με λοιπές εγκαταστάσεις στην Ελλάδα

Διαχρονικά δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα αλλοδαπά ιδρύματα πληρωμών και ΙΗΧ μέσω λοιπών εγκαταστάσεων πλην υποκαταστημάτων (ήτοι μέσω αντιπροσώπων/διανομέων), τα οποία ανέρχονταν σε 11 τον Οκτώβριο του 2023. Παρότι το πλήθος τους έχει μειωθεί από το 2018 εξαιτίας του Brexit, η συνολική αξία των συναλλαγών τους (ιδίως των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων), παραμένει σημαντική.

Οι εγκαταστάσεις αυτές δεν εμπίπτουν στα υπόχρεα πρόσωπα του ν. 4557/2018, αλλά πρέπει να τηρούν το Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Παράλληλα, η Τράπεζα της Ελλάδος οφείλει να διασφαλίζει με εποπτικές δράσεις ότι τηρούν τις διατάξεις του ανωτέρω θεσμικού πλαισίου. Ως εκ

τούτου, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει αναπτύξει μία στρατηγική αξιολόγησης και διαχείρισης του κινδύνου που απορρέει από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

Σε κάθε περίπτωση, πριν τη δραστηριοποίηση των ανωτέρω ιδρυμάτων στην Ελλάδα, η Τράπεζα της Ελλάδος αξιολογεί τους υφιστάμενους μηχανισμούς ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Η εν λόγω αλληλεπίδραση θέτει τις προϋποθέσεις για την όσο το δυνατόν καλύτερη ενημέρωση των ιδρυμάτων ως προς τις εποπτικές απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος. Παράλληλα, απαιτεί από τα ανωτέρω ιδρύματα να ορίζουν στην Ελλάδα κεντρικό σημείο επαφής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 6 του άρθρου 36 του ν. 4557/2018, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1108.

Η Τράπεζα της Ελλάδος αξιολογεί την επάρκεια και καταλληλότητα του προτεινόμενου κεντρικού σημείου επαφής και μπορεί να ζητήσει την αντικατάστασή του. Το κεντρικό σημείο επαφής αποτελεί ένα υβριδικού τύπου Αρμόδιο Διευθυντικό Στελέχος και δυνητικά ενισχύει την συμμόρφωση των ιδρυμάτων με το Ελληνικό πλαίσιο, διευκολύνοντας παράλληλα την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Επίσης, η Τράπεζα της Ελλάδος απαιτεί από τα ανωτέρω ιδρύματα να υποβάλλουν τις ίδιες εποπτικές αναφορές που υποβάλλουν και τα υπόχρεα πρόσωπα (πλην της ετήσιας έκθεσης του Αρμοδίου Διευθυντικού Στελέχους).

Θετική επίδραση ως προς την αποτελεσματικότερη εποπτεία των ανωτέρω ιδρυμάτων έχει επίσης και ο προαναφερθείς θεσμός των Εποπτικών Κολλεγίων Καταπολέμησης ΞΧ/ΧΤ, στο πλαίσιο των οποίων, δόθηκε η δυνατότητα στην Τράπεζα της Ελλάδος να αντιληφθεί καλύτερα τους κινδύνους των εν λόγω ιδρυμάτων και να προβεί σε πιο στοχευμένα μέτρα περιορισμού τους.

Έλεγχοι

Ως προς τη διαδικασία ελέγχων, ισχύουν όσα αναλύονται στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2017-2023, διενεργήθηκαν συνολικά 8 έλεγχοι στους λοιπούς ΧΟ, εκ των οποίων 4 σε παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων, 2 σε εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος, 1 σε ανταλλακτήρια συναλλάγματος και 1 σε Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις.

Στις εταιρείες που υποβλήθηκαν σε έλεγχο περιλαμβάνονται 3 ιδρύματα υψηλού κινδύνου που συγκεντρώνουν πολύ μεγάλο μερίδιο αγοράς του κλάδου τους (2 εξ αυτών είναι οι μεγαλύτερες του κλάδου). Οι υπόλοιπες εταιρείες επιλέχθηκαν βάσει άλλων επιμέρους παραγόντων κινδύνου, που αφορούν κυρίως σε θέματα συμμόρφωσης και μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Οι έλεγχοι στόχευαν κυρίως σε εταιρείες που συγκέντρωναν αυξημένο επίπεδο κινδύνου ή παρουσίαζαν μη ικανοποιητικό επίπεδο μηχανισμών ελέγχου.

Από τους ελέγχους αυτούς εντοπίστηκαν συγκεκριμένες αδυναμίες, οι οποίες περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων: τα εφαρμοζόμενα μέτρα δέουσας επιμέλειας έναντι των πελατών, την επάρκεια και καταλληλότητα των πληροφοριακών συστημάτων πρόληψης ΞΧ/ΧΤ για την παρακολούθηση και εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών, τη διαδικασία αξιολόγησης του κινδύνου των πελατών και την επάρκεια στελέχωσης των μονάδων πρόληψης ΞΧ/ΧΤ.

Επιπλέον, δεδομένου του αναγνωρισμένου αυξημένου κινδύνου από την παροχή υπηρεσιών εμβασμάτων μέσω αντιπροσώπων, βρίσκεται σε εξέλιξη θεματικός έλεγχος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων που παρέχουν υπηρεσίες μέσω αντιπροσώπων. Το αντικείμενο του θεματικού ελέγχου περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το επίπεδο αξιολόγησης της επάρκειας εκπαίδευσης και γνώσης των

αντιπροσώπων, το επίπεδο παροχής εκπαιδευτικών προγραμμάτων και το επίπεδο αποτελεσματικότητας των ελέγχων της εσωτερικής επιθεώρησης.

Στο πλαίσιο διαβούλευσης με τους λοιπούς ΧΟ, αξιολογήθηκαν θετικά οι εφαρμοζόμενες εποπτικές διαδικασίες της Τράπεζας της Ελλάδος. Ωστόσο, ορισμένες εταιρείες πρότειναν την αντικατάσταση του περιεχομένου της ετήσιας έκθεσης του Αρμοδίου Διευθυντικού Στελέχους από στοχευμένα ερωτηματολόγια ανά κλάδο. Η εν λόγω πρόταση βρίσκει σύμφωνη την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία είχε ήδη εξετάσει τον σχεδιασμό τυποποιημένων ερωτηματολογίων. Επίσης, στην πλειοψηφία τους, οι εταιρείες πρότειναν τη διεξαγωγή τακτικών συναντήσεων και ημερίδων (workshops) με την Τράπεζα της Ελλάδος, στις οποίες θα συζητούνται, μεταξύ άλλων, ζητήματα εφαρμογής του πλαισίου. Η εν λόγω πρόταση έχει ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο διαμόρφωσης της στρατηγικής εποπτείας πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της Τράπεζας της Ελλάδος.

6.6.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Προς αποφυγή επανάληψης, ισχύουν οι αναφορές στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα, περί του νομικού και κανονιστικού πλαισίου για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων και τη μεθοδολογία της Τράπεζας της Ελλάδας ως προς τον υπολογισμό των χρηματικών προστίμων.

Την περίοδο 2018-9/2023 τα χρηματικά πρόστιμα που επιβλήθηκαν για παραβίαση του κανονιστικού πλαισίου για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ ανήλθαν σε €848.875 (€498.875 σε ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, €167.000 σε παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων, €145.000 σε εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις και €38.000 σε ανταλλακτήρια συναλλάγματος), ενώ επιβλήθηκαν και διορθωτικά μέτρα σε όλες τις περιπτώσεις. Οι χρηματικές ποινές και τα διορθωτικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν αναλογικά των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν.

Παρότι η πλειοψηφία των λοιπών ΧΟ θεωρεί ότι οι διοικητικές κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές, αναφέρθηκε ότι χρήζει επικαιροποίησης η Απόφαση ΕΤΠΘ 290/2009, η οποία καθορίζει την σημαντικότητα των παραβάσεων ανά κατηγορία υποχρέωσης, δεδομένων και των νέων υποχρεώσεων που έχουν εισαχθεί έκτοτε μέσω του ν. 4557/2018.

6.6.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Προς αποφυγή επανάληψης, ισχύουν οι αναφορές στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα, περί του νομικού πλαισίου για την επιβολή ποινικών κυρώσεων.

Κατά την υπό αξιολόγηση περίοδο δεν έχουν καταγραφεί καταδικαστικές αποφάσεις ή ενέργειες επιβολής ποινικών κυρώσεων σε βάρος των Λοιπών ΧΟ ή του προσωπικού τους, χωρίς να υπάρχουν ενδείξεις ότι αυτό οφείλεται σε ζητήματα αποτελεσματικότητας ως προς την εφαρμογή των ποινικών κυρώσεων. Σημειώνεται τέλος, ότι η πλειοψηφία των λοιπών ΧΟ θεωρεί ότι οι ποινικές κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

6.6.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης

Για την αδειοδότηση και την προληπτική εποπτεία των λοιπών ΧΟ, αρμόδια είναι η Τράπεζα της Ελλάδος. Όλα τα ιδρύματα, ανεξαρτήτως κλάδου δραστηριοποίησης, υποβάλουν λεπτομερή περιγραφή των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Επίσης, στο πλαίσιο της

αξιολόγησης της καταλληλότητας των πραγματικών δικαιούχων και των μετόχων, καθώς και των διευθυντικών στελεχών, συμπεριλαμβανομένου του Αρμοδίου Διευθυντικού Στελέχους, τα υπό αδειοδότηση ιδρύματα υποβάλλουν ειδικά ερωτηματολόγια με πληροφορίες, σχετικά με την περιουσιακή τους κατάσταση, το επαγγελματικό και εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο και τυχόν ποινικές ή διοικητικές κυρώσεις που τους έχουν επιβληθεί. Τα ερωτηματολόγια συνοδεύονται από αντίστοιχα δικαιολογητικά (π.χ. ποινικό μητρώο, πιστοποιητικό δικαστικής φερεγγυότητας κ.λπ.).

Στο δημόσιο μητρώο της Τράπεζας της Ελλάδος καταχωρούνται τα αδειοδοτημένα ιδρύματα όλων των κλάδων των λοιπών ΧΟ με έδρα την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των υποκαταστημάτων και των αντιπροσώπων τους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Επιπλέον, καταχωρούνται τα υποκαταστήματα και οι αντιπρόσωποι των ιδρυμάτων πληρωμών και ΙΗΧ που έχουν έδρα σε άλλο κράτος-μέλος.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση της FATF, η Ελλάδα διαθέτει ισχυρό νομικό πλαίσιο για την αδειοδότηση χρηματοπιστωτικών οργανισμών και συγκεκριμένα, η διαδικασία αδειοδότησης συνάδει με αυτήν για τα πιστωτικά ιδρύματα. Η πλειοψηφία των εταιρειών των κλάδων των λοιπών ΧΟ θεωρεί ότι τα κριτήρια αδειοδότησης του κλάδου βάσει του υφιστάμενου πλαισίου είναι σαφή.

6.6.6 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων και ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος

Με τον νόμο 4537/2018 ενσωματώθηκαν οι διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2366 (PSD2). Σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, τα εν λειτουργία ιδρύματα πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος με έδρα στην Ελλάδα, προκειμένου να διατηρήσουν την άδεια τους, απαιτήθηκε να υποβάλλουν, μεταξύ άλλων, μηχανισμούς ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Στο πλαίσιο αυτό, αξιολογήθηκαν εκ νέου όλοι οι μηχανισμοί ελέγχου των τότε υφιστάμενων 11 εποπτευόμενων ιδρυμάτων (2 ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και 9 ιδρύματα πληρωμών).

Επίσης, η Τράπεζα της Ελλάδος δημοσίευσε την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 164/2/13.12.2019 (η οποία ενσωμάτωσε τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών), με την οποία ρυθμίζονται οι όροι και προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των ιδρυμάτων πληρωμών και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, καθώς και τα στοιχεία και τις πληροφορίες που πρέπει να υποβάλουν.

Κατά το χρονικό διάστημα 2017- Οκτώβριος 2023:

- Υποβλήθηκαν 8 αιτήματα αδειοδότησης παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων, εγκρίθηκαν 4 και αποσύρθηκαν 2. Απορρίφθηκε 1 αίτημα λόγω μη συμμόρφωσης με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και 1 αίτημα τελούσε υπό αξιολόγηση.
- Υποβλήθηκαν 4 αιτήματα αδειοδότησης ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, εκ των οποίων εγκρίθηκαν 2 (το 1 είχε υποβληθεί πριν το 2017), αποσύρθηκε 1 και τελούσαν υπό αξιολόγηση 2 αιτήματα.
- Από το 2017, 5 αλλοδαποί πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων και 9 αλλοδαπά ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος που έχουν έδρα σε άλλο κράτος υπέβαλαν, πριν ξεκινήσουν δραστηριότητα στην Ελλάδα, το σύνολο των μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, οι οποίες έτυχαν ενδελεχούς εξέτασης από την Τράπεζα της Ελλάδος.

- Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, πραγματοποιήθηκαν 5.442 αιτήσεις/ γνωστοποιήσεις αντιπροσώπων ιδρυμάτων πληρωμών και 3.938 αιτήσεις/ γνωστοποιήσεις αντιπροσώπων ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος (είτε Ελληνικών ιδρυμάτων είτε ιδρυμάτων εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε.), χωρίς να προκύψει λόγος απόρριψης.

6.6.7 Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος

Το κανονιστικό πλαίσιο παροχής άδειας ίδρυσης, λειτουργίας και εποπτείας των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος δεν έχει μεταβληθεί σε σχέση με την προηγούμενη εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (ν. 2515/1997 και Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος υπ. αριθ. 2541/27.2.2004).

Στο πλαίσιο της 1^{ης} εκτίμησης εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, αναγνωρίστηκε η ανάγκη κατάργησης της Απόφασης Νομισματικής Επιτροπής (ΝΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος υπ. αριθ. 176/4/20.9.1977, με την οποία δινόταν η εξουσιοδότηση στην Τράπεζα της Ελλάδος να παρέχει έγκριση, μέσω της Ελληνικής Αστυνομίας, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα (ξενοδοχεία, εστιατόρια, κλπ.) για την αγορά περιορισμένων ποσών ξένων τραπεζογραμματίων και επιταγών σε συνάλλαγμα υπό προϋποθέσεις. Βάσει αυτού του παρωχημένου πλαισίου, τα ανωτέρω πρόσωπα δεν υπόκειντο στις διατάξεις του θεσμικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ και εφαρμογής μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τους συναλλασσόμενους τους. Με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) υπ. αριθ. 187/08.04.2021, καταργήθηκε η εν λόγω Απόφαση.

Η ΠΕΕ 187/2021 δημοσιεύτηκε άμεσα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος και ενημερώθηκε αρμοδίως η Ελληνική Αστυνομία. Η εν λόγω Απόφαση, η οποία έχει σχολιαστεί θετικά από την πλειοψηφία του κλάδου, διασφαλίζει την παροχή της υπηρεσίας ανταλλαγής συναλλάγματος αποκλειστικά από πλήρως αδειοδοτημένες από την Τράπεζα της Ελλάδος εταιρείες (πιστωτικά ιδρύματα και ανταλλακτήρια συναλλάγματος).

Ωστόσο, το κανονιστικό πλαίσιο αδειοδότησης των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος χρήζει επικαιροποίησης, σύμφωνα και με την άποψη που έχει καταθέσει η πλειοψηφία των εταιρειών του κλάδου. Στην πράξη πάντως, κατά τη λήψη αιτημάτων αδειοδότησης ανταλλακτηρίων συναλλάγματος, εφαρμόζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος αντίστοιχα (σύγχρονα και αυστηρότερα της Πράξης Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2541/2004) κριτήρια με αυτά που ισχύουν σε άλλους κλάδους, όπως ενδεικτικά στον κλάδο των ιδρυμάτων πληρωμών.

Κατά το χρονικό διάστημα 2017- Οκτώβριος 2023 υποβλήθηκαν 3 αιτήματα αδειοδότησης εταιρειών ανταλλακτηρίων συναλλάγματος, εκ των οποίων 1 εγκρίθηκε, 1 αποσύρθηκε και 1 ακόμη τελούσε υπό αξιολόγηση.

6.6.8 Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης και Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων

Κατά την υπό αξιολόγηση περίοδο, η Τράπεζα της Ελλάδος αναθεώρησε τις προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία των εν λόγω κατηγοριών ιδρυμάτων, εκδίδοντας την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 193/1/27.09.2021.

Κατά το χρονικό διάστημα 2017-Οκτώβριος 2023, υποβλήθηκε 1 αίτημα αδειοδότησης εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης, το οποίο αποσύρθηκε και 2 αιτήματα αδειοδότησης εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, εκ των οποίων το 1 εγκρίθηκε, ενώ το άλλο τελούσε υπό αξιολόγηση.

6.6.9 Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Κατά την περίοδο αναφοράς, το πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία των εταιριών διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ν. 4354/2015) εξειδικευόταν με την υπ' αριθ. 118/19.05.2017 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος.

Το 2023, η Τράπεζα της Ελλάδος είχε χορηγήσει άδεια λειτουργίας σε συνολικά 26 ΕΔΑΔΠ, ενώ 4 αιτήματα είχαν απορριφθεί λόγω ακαταλληλότητας των μετόχων και 3 είχαν αποσυρθεί.

6.6.10 Ακεραιότητα επιχείρησης/προσωπικού του ιδρύματος

Η ακεραιότητα του προσωπικού αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία των λοιπών ΧΟ. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο προβλέπει σειρά μέτρων που πρέπει να λαμβάνουν για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του προσωπικού τους. Τα εν λόγω μέτρα δεν παρουσιάζουν ουσιώδεις μεταβολές από την περίοδο της προηγούμενης εκτίμησης κινδύνου και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την υποχρέωση τους να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος στοιχεία για τους πραγματικούς δικαιούχους, τους μετόχους, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα πρόσωπα που επιτελούν κρίσιμες λειτουργίες, καθώς και τα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη για την πρόληψη ΞΧ.

Προβλέψεις επίσης υφίστανται για την προστασία των υπαλλήλων και στελεχών που υποβάλλουν αναφορές για ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές καθώς και των προσώπων που προβαίνουν σε καταγγελίες. Ειδικότερα, με την ψήφιση του νόμου Ν. 4990/2022, ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 για την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου (whistleblowing), η οποία διασφαλίζει την προστασία των καταγγελλόντων και προβλέπει την εισαγωγή διαδικασιών για την υποβολή, παραλαβή και παρακολούθηση των αναφορών – καταγγελιών.

Οι Πράξεις Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) 118/19.05.2017 και 164/2/13.12.2019 της Τράπεζας της Ελλάδος ρυθμίζουν, μεταξύ άλλων, θέματα για την ακεραιότητα του προσωπικού των εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις και των Ιδρυμάτων Πληρωμών και ΙΗΧ, αντίστοιχα. Παρόμοια θέματα ρυθμίζει η (ΠΕΕ) 193/27.09.2021 για τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων καθώς και η υπ' αριθ. 2541/27.2.2004 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος.

Τέλος, ως θετική επίδραση καταγράφεται και η έκδοση του κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης (ν. 4706/2020), ο οποίος εισάγει επιπλέον απαιτήσεις που διασφαλίζουν την ακεραιότητα του προσωπικού των επιχειρήσεων.

6.6.11 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Στο σύνολο σχεδόν του κλάδου υφίστανται μηχανισμοί ελέγχου για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του προσωπικού και των αντιπροσώπων κατά την πρόσληψη ή την έναρξη συνεργασίας, όπως έλεγχος ποινικού μητρώου. Οι εταιρείες διαθέτουν Κώδικα Δεοντολογίας και διαδικασίες για την υποβολή καταγγελιών (whistleblowing) και την πρόληψη της εσωτερικής απάτης (internal fraud). Τέλος, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, διαθέτουν μηχανισμούς για την προστασία των υπαλλήλων και των αντιπροσώπων από αρνητικές συνέπειες που ενδέχεται να προκύψουν από την αναφορά ύποπτων συναλλαγών. Επίσης, η Τράπεζα της Ελλάδος αξιολογεί την καταλληλότητα και επάρκεια των αντιπροσώπων των ιδρυμάτων πληρωμών, μέσω εξέτασης πλήθους σχετικών εγγράφων (ερωτηματολόγιο, αντίγραφο ποινικού μητρώου, κ.α.), πριν τους αναρτήσει στο σχετικό δημόσιο μητρώο.

Ωστόσο, το εκτενές δίκτυο αντιπροσώπων που δραστηριοποιούνται στη χώρα δημιουργεί επιφυλάξεις ως προς την αποτελεσματική παρακολούθησή τους σε συνεχή βάση. Χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί και το γεγονός ότι τα περιστατικά που εντοπίστηκαν στον κλάδο αφορούν στο σύνολό τους, αντιπροσώπους. Συγκεκριμένα, αναφέρθηκε μία ποινική υπόθεση, ενώ επιπλέον έχουν εντοπιστεί 9 συνολικά περιπτώσεις παράτυπης συμπεριφοράς. Οι Εταιρείες διέκοψαν την συνεργασία μαζί τους και προχώρησαν σε αναφορά στην αρμόδια Αρχή, όπου κρίθηκε απαραίτητο.

6.6.12 Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

Η πλειοψηφία των εταιρειών έχει θεσπίσει επαρκές πλαίσιο σχετικών πολιτικών και διαδικασιών, όπως διαδικασίες σύγκρουσης συμφερόντων, καταπολέμησης δωροδοκίας, κώδικα δεοντολογίας και πολιτική ανώνυμων καταγγελιών. Το προσωπικό είναι κατά κανόνα επαρκώς εκπαιδευμένο σε θέματα δεοντολογίας και ελέγχεται η καταλληλότητά του τόσο πριν από την ανάληψη καθηκόντων όσο και κατά τη διάρκεια της απασχόλησής του. Παρότι τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, όπως και οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων, παρέχουν υπηρεσίες μέσω αντιπροσώπων, το επίπεδο στήριξης σε αυτούς (τόσο σε όρους αξίας συναλλαγών όσο και στο βαθμό εμπλοκής τους) είναι αναλογικά πολύ μικρότερο. Επιπλέον, τα τελευταία 5 έτη δεν είχαν καταγραφεί παράτυπες συμπεριφορές ή ποινικές υποθέσεις εις βάρος τόσο των αντιπροσώπων όσο και των υπαλλήλων τους.

6.6.13 Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος

Ο κλάδος εφαρμόζει μηχανισμούς ελέγχου ακεραιότητας του προσωπικού κατά την πρόσληψη. Επίσης, σε μεγάλο ποσοστό, συλλέγει συστατικές επιστολές με σκοπό τον έλεγχο της εμπειρίας των υπαλλήλων του. Ωστόσο, δεν έχει υιοθετήσει στο σύνολό του εσωτερικές διαδικασίες διασφάλισης της ανωνυμίας των καταγγελλόντων, καθώς στην πλειοψηφία των εταιρειών του κλάδου, οι σχετικές διαδικασίες περιορίζονται μόνο στην αναφορά ενημέρωσης συμβάντων ή δεν υφίστανται καθόλου. Επίσης, απουσιάζουν μηχανισμοί προστασίας των υπαλλήλων από αρνητικές συνέπειες που ενδέχεται να προκύψουν από την αναφορά ύποπτων συναλλαγών. Κατά την διάρκεια των 5 τελευταίων ετών, εντοπίστηκε ένα περιστατικό ποινικού ενδιαφέροντος που αφορούσε υπεξαίρεση χρηματικών ποσών από ταμείο υποκαταστήματος. Το εν λόγω ανταλλακτήριο συναλλάγματος προέβη σε απόλυση του υπαλλήλου και άσκηση ποινικής δίωξης εναντίον του.

6.6.14 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου δεν έχουν μεταβληθεί σε σχέση με την προηγούμενη εθνική εκτίμηση κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (οι εταιρείες των κλάδων έχουν θεσπίσει επαρκείς διαδικασίες για την διασφάλιση της ακεραιότητας του προσωπικού τους). Δεδομένου ότι στην πλειονότητά τους αποτελούν θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων, συνεχίζουν να ακολουθούν κοινές πολιτικές σε θέματα προσλήψεων, αξιολόγησης προσωπικού, κώδικα δεοντολογίας, πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης, σύγκρουσης συμφερόντων, κλπ. Οι εταιρείες διαθέτουν επίσης κατάλληλους μηχανισμούς για την προστασία του προσωπικού από τυχόν αρνητικές συνέπειες που ενδέχεται να προκύψουν από την αναφορά ύποπτων συναλλαγών ή λοιπών καταγγελιών.

6.6.15 Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Οι περισσότερες εταιρείες του κλάδου έχουν θεσπίσει διαδικασίες διαχείρισης σύγκρουσης συμφερόντων, καταπολέμησης δωροδοκίας, τήρησης κώδικα δεοντολογίας, πολιτικής αποδοχών, κλπ., ενώ αρκετές εξ αυτών προβαίνουν επιπλέον σε λήψη συστάσεων πριν την πρόσληψη. Επίσης, οι μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου έχουν προκύψει από απόσχιση μονάδων πιστωτικών ιδρυμάτων. Ως εκ τούτου, αποτελούνται ως επί το πλείστον από υπαλλήλους που είναι κατά κανόνα πλήρως εξοικειωμένοι με τις σχετικές πολιτικές και διαδικασίες που είχαν θεσπίσει τα πιστωτικά ιδρύματα. Ο κλάδος, σε μεγάλο ποσοστό, διαθέτει γραμμή ανώνυμων καταγγελιών.

6.7 Κατάρτιση του προσωπικού όσον αφορά την πρόληψη ΞΧ

Οι λοιποί ΧΟ οφείλουν να λαμβάνουν μέτρα σχετικά με την κατάρτιση του προσωπικού ως προς την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 37 του ν. 4557/2018 και στο κεφάλαιο 10 της Απόφασης ΕΤΠΘ 281/2009. Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο 12.3.3 της Απόφασης 281/2009, τα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη για την πρόληψη ΞΧ των λοιπών ΧΟ πρέπει να αξιολογούν την επάρκεια εκπαίδευσης και γνώσεων των αντιπροσώπων τους. Τέλος, η Τράπεζα της Ελλάδος αξιολογεί σε ετήσια βάση στοιχεία που υποβάλλουν οι εταιρείες του κλάδου σχετικά με την εκπαίδευση του προσωπικού τους, υποδεικνύοντας συγκεκριμένες διορθωτικές ενέργειες, όπου κρίνεται απαραίτητο. Κάτωθι περιλαμβάνονται οι εξής πληροφορίες ανά κλάδο.

6.7.1 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Στην πλειοψηφία τους οι εταιρείες διενεργούν εκπαιδευτικά προγράμματα τόσο κατά την έναρξη της συνεργασίας με το προσωπικό και τους αντιπροσώπους τους, όσο και κατά τη διάρκεια της συνεργασίας τους. Η εκπαίδευση πραγματοποιείται κυρίως μέσω ενδοεταιρικών σεμιναρίων, ενώ ένα μικρό ποσοστό διεξάγεται από εξωτερικούς φορείς. Η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και αφορά το σύνολο του προσωπικού και των αντιπροσώπων, ενώ σε πολλές περιπτώσεις συνοδεύεται από γραπτή δοκιμασία ή ελέγχους κατανόησης. Ωστόσο, η πρότερη έλλειψη γνώσεων σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, το μη ιδιαίτερα υψηλό μορφωτικό επίπεδο και γνώσεων της Ελληνικής ή/και της Αγγλικής γλώσσας που χαρακτηρίζει μεγάλο μέρος των αντιπροσώπων (δεδομένου ότι πολλοί εξ αυτών είναι αλλοδαποί), καθιστά σε κάποιες περιπτώσεις δύσκολη την ορθή κατανόηση του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

6.7.2 Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

Ο κλάδος έχει υιοθετήσει στο σύνολό του διαδικασίες για την εκπαίδευση του προσωπικού, μέσω τακτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε θέματα πρόληψης ΞΧ τα οποία είναι υποχρεωτικά και περιλαμβάνουν ελέγχους και ερωτηματολόγια κατανόησης. Κατά την περίοδο αναφοράς διενεργήθηκαν εκπαιδευτικά προγράμματα στο σύνολο σχεδόν των εταιρειών. Δεδομένου ότι κατά βάση οι εταιρείες του κλάδου συνάπτουν επιχειρηματική σχέση με τους πελάτες τους εξ αποστάσεως και πραγματοποιούν σχεδόν όλες τις συναλλαγές χωρίς την αυτοπρόσωπη παρουσία τους, είναι εγγενώς ευάλωτες σε θέματα πλαστοπροσωπίας και απάτης. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να αυξήσουν τα υφιστάμενα εκπαιδευτικά προγράμματα που σχετίζονται με τους εν λόγω κινδύνους.

6.7.3 Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος

Καταγράφεται βελτίωση σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, καθότι σε μεγάλο βαθμό, ο κλάδος εφαρμόζει πολιτική διεξαγωγής υποχρεωτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων με αντικείμενο την καταπολέμηση του ΞΧ/ΧΤ για το σύνολο του προσωπικού. Επίσης, κατά την τελευταία πενταετία, πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά προγράμματα σε μεγάλο ποσοστό του κλάδου. Ωστόσο, η πραγματοποίηση των εν λόγω προγραμμάτων δεν χαρακτηρίζεται από τακτική περιοδικότητα.

6.7.4 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Οι εταιρείες μεριμνούν για την εκπαίδευση των στελεχών και του προσωπικού τους μέσω της εξασφάλισης της πρόσβασής τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια, διαλέξεις κ.λπ. Σε πολλές περιπτώσεις, εκτός από εκπαιδευτικά προγράμματα και σεμινάρια, η εκπαίδευση του προσωπικού και η συνεχής ενημέρωσή του συντελείται και με τις οδηγίες που αποστέλλονται προς αυτό από τα στελέχη των μονάδων πρόληψης ΞΧ. Κατά την περίοδο αναφοράς, το σύνολο των εταιρειών διοργάνωσε εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλο το προσωπικό.

6.7.5 Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Για το σύνολο σχεδόν του κλάδου η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και διεξάγεται σε περιοδική βάση με διάφορα μέσα όπως διά ζώσης ή εξ' αποστάσεως παρακολούθηση, ενημερωτικά έντυπα ή έκδοση οδηγιών στο προσωπικό. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για τις μεγαλύτερες εταιρίες του κλάδου, που αθροιστικά κατέχουν μερίδιο αγοράς άνω του 85%, έχει θεσμοθετηθεί η ετήσια γενική εκπαίδευση για την πρόληψη ΞΧ στο σύνολο του προσωπικού η οποία διεξάγεται κυρίως δια ζώσης. Η μελέτη περιπτώσεων (case studies) εντάσσεται στην εκπαίδευση της πλειοψηφίας των εταιριών, ενώ η θεματολογία αφορά τόσο σε θέματα γενικής ενημέρωσης ΞΧ όσο και σε πιο εξειδικευμένα θέματα, όπως η δέουσα επιμέλεια, διεθνείς κυρώσεις και αντιμετώπιση δωροδοκίας και διαφθοράς. Εκπαίδευση παρέχεται επίσης σε νέους εργαζομένους, ενώ κάποιες εταιρίες διενεργούν εκπαιδευτικά προγράμματα προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων εργαζομένων.

6.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης (οργάνωση)

Οι λοιποί ΧΟ υπόκεινται σε αυστηρό πλαίσιο εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος, βάσει του οποίου, το σύνολο των εταιρειών είναι υποχρεωμένο, μεταξύ άλλων: α) να διαθέτει υπηρεσία για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ (της οποίας προΐσταται το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος, η επάρκεια και η καταλληλότητα του οποίου αξιολογείται με αυστηρά κριτήρια), η οποία είναι ανεξάρτητη και υποστηρίζεται από επαρκείς ανθρώπινους και τεχνολογικούς πόρους, β) να πραγματοποιεί αξιολόγηση κινδύνου σε επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας και να λαμβάνει κατάλληλα μέτρα περιορισμού του, γ) να εφαρμόζει επαρκή και κατάλληλα μέτρα δέουσας επιμέλειας έναντι των πελατών, δ) να εντοπίζει και να αξιολογεί ύποπτες συναλλαγές και ε) να υποβάλλει αναφορές ύποπτων συναλλαγών στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.

Κατά την υπό αξιολόγηση περίοδο, έχει παρατηρηθεί σε γενικές γραμμές βελτίωση της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης όλων των κατηγοριών που απαρτίζουν τους λοιπούς ΧΟ, σε σχέση με την περίοδο που αφορούσε την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Ωστόσο, η ποιότητα λειτουργίας (η αξιολόγηση της οποίας λαμβάνει υπόψη και τον εγγενή κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένος έκαστος κλάδος) διαφέρει μεταξύ των κλάδων.

Κατωτέρω παρατίθενται τα κυριότερα συμπεράσματα ανά κλάδο, καθώς και οι εξελίξεις σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ.

6.8.1 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Σε γενικές γραμμές, η πλειοψηφία του κλάδου έχει προβεί σε βελτιώσεις τόσο στις διαδικασίες όσο και στα πληροφοριακά συστήματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, καθώς και στην γενικότερη αντίληψη και διαχείριση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ. Ωστόσο, παραμένουν περιθώρια βελτίωσης κυρίως αναφορικά με την περαιτέρω αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων και τη διενέργεια εξειδικευμένων ελέγχων πρόληψης ΞΧ/ΧΤ.

Μέρος της βελτίωσης οφείλεται στη διαδικασία επαναδειοδότησης όλων των ιδρυμάτων πληρωμών (στα οποία περιλαμβάνονται οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων) που είχε λάβει χώρα το 2018, καθώς και σε διαρθρωτικές αλλαγές του κλάδου, όπως η απώλεια της άδειας 3 εταιρειών του κλάδου, οι οποίες παρουσίαζαν διαχρονικές αδυναμίες ως προς τους μηχανισμούς πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, καθώς και η παύση δραστηριότητας στην Ελλάδα πλήθους ιδρυμάτων πληρωμών, λόγω Brexit. Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την αυστηροποίηση των κριτηρίων αδειοδότησης (το ποσοστό των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων που έλαβαν άδεια από το 2018 ως το 2023 είναι το 44% του συνόλου των παρόχων με δεδομένα Οκτωβρίου 2023) έχουν οδηγήσει σε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση τα τελευταία χρόνια.

Αναφορικά με την επάρκεια των ανθρώπινων πόρων, παρατηρείται γενικά βελτίωση σε σχέση με την 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων με έδρα την Ελλάδα απασχολεί πάνω από 3 υπαλλήλους σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ (συμπεριλαμβανομένου του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους), ενώ οι αλλοδαποί πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων με υποκατάστημα ή αντιπροσώπους απασχολούν πάνω από 3 υπαλλήλους σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ ή στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στους υπαλλήλους κανονιστικής συμμόρφωσης της εταιρείας στη χώρα προέλευσης. Ωστόσο, σε επιμέρους περιπτώσεις απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση των πόρων αναλογικά με τον συνολικό κίνδυνο του κλάδου καθώς και με τον όγκο και την συχνότητα των συναλλαγών που διεκπεραιώνουν.

Σχεδόν το σύνολο του κλάδου έχει αναθέσει αρμοδιότητες σε αντιπροσώπους ως προς την εφαρμογή των προβλεπόμενων μέτρων δέουσας επιμέλειας. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιούνται εξειδικευμένοι έλεγχοι ΞΧ/ΧΤ που επικεντρώνονται σε θέματα συλλογής στοιχείων πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών από τους ταμίες και τους αντιπροσώπους, αλλά επεκτείνονται πλέον και σε άλλα πεδία, όπως την υποβολή εσωτερικών αναφορών και στην εκπαίδευσή τους.

Δεδομένης ωστόσο της μεγάλης έκθεσης των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων στον υψηλό εγγενή κίνδυνο που απορρέει από την παροχή υπηρεσιών μέσω αντιπροσώπων (η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων δεν προέρχεται από το χρηματοπιστωτικό κλάδο), απαιτείται ακόμη μεγαλύτερη ισχυροποίηση των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, καταχωρείται ως αδυναμία το μη επαρκές πλήθος εσωτερικών ελέγχων σε κεντρικό επίπεδο (συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων επί της λειτουργίας της υπηρεσίας για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ), καθώς και η διενέργεια μη ικανοποιητικού αριθμού έκτακτων ή απροειδοποίητων ελέγχων.

Τέλος, εντοπίζεται αδυναμία όσον αφορά στην έλλειψη καταγεγραμμένων εκτιμήσεων κινδύνου ΞΧ σε επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας.

6.8.2 Ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος

Οι εταιρείες του κλάδου τα τελευταία έτη παρουσιάζουν σε γενικές γραμμές σταθερή βελτίωση στους μηχανισμούς ελέγχου που εφαρμόζουν, με μεμονωμένες επιμέρους αδυναμίες στις διαδικασίες και στη λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων, οι οποίες ωστόσο δεν επηρεάζουν το γενικότερο επίπεδο λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης, το οποίο κρίνεται ικανοποιητικό.

Σημειώνεται ωστόσο ότι ο κλάδος εμφανίζει σημαντική ανάπτυξη, η οποία τα επόμενα χρόνια θα απαιτήσει την αντίστοιχη δρομολόγηση και τον σχεδιασμό αποτελεσματικών διαδικασιών και αυτοματοποιημένων ελέγχων.

6.8.3 Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος

Ο κλάδος παρουσιάζει βελτιώσεις στις διαδικασίες αντιμετώπισης του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ και σε επιμέρους αναβαθμίσεις των λειτουργιών των πληροφοριακών τους συστημάτων. Ωστόσο, τα πληροφοριακά συστήματα χρήζουν περαιτέρω αναβάθμισης προκειμένου να διευκολύνουν την αποτελεσματική παρακολούθηση ύποπτων συναλλαγών. Επίσης, διαπιστώνεται ότι το επίπεδο ευαισθητοποίησης του εν λόγω κλάδου ως προς τον κίνδυνο ΞΧ παραμένει χαμηλό.

Επιπλέον, χρήζει βελτίωσης το επίπεδο πληροφόρησης που παρέχεται στην Τράπεζα της Ελλάδος μέσω των ετήσιων εκθέσεων.

6.8.4 Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης και Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων

Η συντριπτική πλειοψηφία των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στους εν λόγω κλάδους είναι θυγατρικές συστημικών τραπεζών, γεγονός που συντελεί θετικά σε θέματα υιοθέτησης πολιτικών σε επίπεδο ομίλου, ανταλλαγής πληροφοριών και διενέργειας εσωτερικών ελέγχων και εκπαιδεύσεων.

Για τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, οι κυριότερες αδυναμίες που έχουν αναγνωριστεί αφορούν στην παρακολούθηση των συναλλαγών και γενικότερα στην λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων. Επίσης, παρατηρήθηκαν μεμονωμένες περιπτώσεις στις οποίες τα επιπλέον καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη δημιουργούν συνθήκες σύγκρουσης συμφερόντων.

6.8.5 Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Οι εταιρείες του κλάδου παρουσιάζουν οριακά αποδεκτή εικόνα στους μηχανισμούς ελέγχου που εφαρμόζουν. Σε γενικές γραμμές φαίνεται ότι εμφανίζουν ελλείψεις στα πληροφοριακά συστήματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, αδυναμία στη συγκέντρωση πληροφοριών για τους οφειλέτες, λόγω δυσχερειών στην επικοινωνία αλλά και τη συνεργασία εκ μέρους του οφειλέτη, καθώς και αδυναμία συγκέντρωσης στοιχείων και δεδομένων από τα συνεργαζόμενα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τον τρόπο διενέργειας των συναλλαγών αποπληρωμής.

6.9 Διαρκής Παρακολούθηση Επιχειρηματικών Σχέσεων και Αναφορά Υποπτων Συναλλαγών

Οι ελάχιστες επιχειρησιακές λειτουργίες ενός κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, όπως ορίζονται στην Απόφαση ΕΤΠΘ υπ' αριθ. 281/5/17.3.2009, δεν έχουν μεταβληθεί σε σχέση με την περίοδο αναφοράς της 1^{ης} εκτίμησης εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Συγκεκριμένα, βάσει της υπ' αριθ. 12.3.5 παραγράφου της ανωτέρω Απόφασης, οι απαραίτητες λειτουργίες του πληροφοριακού συστήματος αφορούν α) την παρακολούθηση συναλλαγών με βάση τη διεθνή τυπολογία των ύποπτων συναλλαγών και εξαγωγή ειδοποιήσεων για ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές και β) τον έλεγχο του πελατολογίου και των συναλλαγών με βάση καταλόγους προσώπων στα οποία έχουν επιβληθεί οικονομικές κυρώσεις. Ομοίως, έχει παραμείνει αμετάβλητη και η ενδεικτική τυπολογία υπόπτων συναλλαγών (Απόφαση ΕΤΠΘ υπ' αριθ. 285/6/9.7.2009).

Παρά το γεγονός ότι το ανωτέρω πλαίσιο διέπει όλους τους κλάδους που εμπίπτουν στους λοιπούς ΧΟ, παρουσιάζεται ανομοιογένεια ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των πληροφοριακών συστημάτων και των διαδικασιών που υποστηρίζουν τον εντοπισμό και την αξιολόγηση ύποπτων συναλλαγών. Η ανομοιογένεια αυτή προκύπτει κυρίως λόγω του διαφορετικού κινδύνου ΞΧ που χαρακτηρίζει τον κάθε κλάδο καθώς και από τη συχνότητα και πολυπλοκότητα των συναλλαγών.

6.9.1 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Παρουσιάζονται σε γενικές γραμμές βελτιώσεις ως προς τις λειτουργίες των εγκατεστημένων πληροφοριακών συστημάτων. Τα στοιχεία των συναλλαγών καταχωρούνται στα πληροφοριακά συστήματα των ιδρυμάτων ανεξαρτήτως του ύψους συναλλαγής, γεγονός που καθιστά εφικτή και την ιχνηλασιμότητα όλων των συναλλαγών. Αδυναμίες εμφανίζονται στη διαβάθμιση κινδύνου των πελατών ως προς τον κίνδυνο ΞΧ, καθώς στη πλειοψηφία των περιπτώσεων, πραγματοποιείται με μη αυτοματοποιημένο τρόπο.

Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί το πλήθος και η ποιότητα των αναφορών υπόπτων συναλλαγών που έχουν υποβληθεί στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, η οποία μπορεί να αποδοθεί τόσο στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων παρακολούθησης συναλλαγών όσο και στην μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του προσωπικού. Ως εκ τούτου, η ανάλυση μη αμελητέου ποσοστού των αναφορών οδήγησε σε κάποιες περιπτώσεις σε περαιτέρω έρευνες από τις διωκτικές αρχές.

Επισημαίνεται ωστόσο, ότι οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων διαθέτουν περιορισμένη πληροφόρηση ως προς το οικονομικό και συναλλακτικό προφίλ των πελατών τους, καθώς η πλειοψηφία των τελευταίων πραγματοποιούν συναλλαγές που υπολείπονται των €15.000 (μέσω μίας ή περισσότερων πράξεων), ήτοι το όριο άνω του οποίου οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

οφείλουν να πιστοποιούν και να επαληθεύουν όλες τις σχετικές πληροφορίες (επάγγελμα, εισοδήματα κλπ.). Ως εκ τούτου, σε αρκετές περιπτώσεις υφίστανται αντικειμενικοί περιορισμοί, τόσο στην παρακολούθηση των συναλλαγών όσο και στην εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων κατά την αξιολόγηση των ειδοποιήσεων ύποπτων συναλλαγών, γεγονός που ενίοτε έχει οδηγήσει στην υποβολή πληθωριστικού αριθμού αναφορών υπόπτων συναλλαγών.

6.9.2 Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος

Ο κλάδος διαθέτει πληροφοριακά συστήματα που υποστηρίζουν τις βασικές εργασίες καταγραφής και παρακολούθησης συναλλαγών και πελατών. Συνεχίζουν ωστόσο να υφίστανται αδυναμίες που είχαν εντοπιστεί στην 1^η εκτίμηση εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, όπως η δυσκολία στον εντοπισμό συνδυασμένων συναλλαγών προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος (vouchers-βλ. παρ. 4.2) που αφορούν το 5% του κλάδου σε όρους αξίας συναλλαγών.

Σημειώνεται επίσης ότι οι κανόνες ελέγχου που εφαρμόζονται στα πληροφοριακά συστήματα του κλάδου χρήζουν περαιτέρω εμπλουτισμού προκειμένου να εντοπίζονται αναδυόμενα μοτίβα ύποπτων συναλλαγών. Τέλος, το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία του κλάδου συνάπτει νέες επιχειρηματικές σχέσεις αποκλειστικά εξ αποστάσεως επιτείνει την ανάγκη επένδυσης σε κατάλληλους τεχνολογικούς πόρους για τον εντοπισμό σχημάτων απάτης και πλαστοπροσωπίας.

6.9.3 Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος

Συνεχίζουν να υφίστανται οι αδυναμίες που είχαν καταγραφεί στην έκθεση της 1^{ης} εκτίμησης εθνικού κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, δεδομένου ότι δεν καταγράφονται τα στοιχεία των συναλλασσόμενων για συναλλαγές που υπολείπονται των €1.000.

Επιπλέον, καταγράφονται ελλείψεις μέρους του κλάδου ως προς την παρακολούθηση των συναλλαγών έναντι τυπολογιών ύποπτων συναλλαγών, λόγω μη επαρκών επενδύσεων σε προηγμένα πληροφοριακά συστήματα που επιτρέπουν την εισαγωγή εξειδικευμένων σεναρίων παρακολούθησης ύποπτων συναλλαγών, κάτι που, σε ένα βαθμό, αιτιολογείται από το πολύ μικρό μέγεθός τους (σημειώνεται ότι 1 εκ 9 των εταιρειών είχε πραγματοποιήσει το 2021 συναλλαγές συνολικής αξίας μικρότερης των €800 χιλ., ενώ η αντίστοιχη αξία άλλων 3 εταιρειών κυμαινόταν μεταξύ €2,8 εκ. και €5,4 εκ.) και το συνεπαγόμενο κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ.

6.9.4 Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Δεν υφίστανται ιδιαίτερες μεταβολές σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, πλην της πολύ αμυδρής βελτίωσης σε θέματα αποτελεσματικότητας, η οποία εδράζεται στην υποβολή 4 αναφορών στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (έναντι μηδενικών αναφορών την αμέσως προηγούμενη περίοδο). Οι εταιρείες του κλάδου (η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων είναι θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων) συνεχίζουν να επαφίονται στα πληροφοριακά συστήματα των μητρικών πιστωτικών ιδρυμάτων, με τα οποία έχουν, κατά κανόνα, κοινό πελατολόγιο.

6.9.5 Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων

Ισχύουν σε γενικές γραμμές τα σχόλια που αφορούν στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, ως προς την στήριξη στα μητρικά πιστωτικά ιδρύματα. Επιπλέον, εξακολουθεί να καταγράφεται μηδενικό πλήθος υποβολών αναφορών ύποπτων συναλλαγών στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, παρότι κατά την ελεγχόμενη περίοδο

είχαν δηλωθεί μεμονωμένες περιπτώσεις απόπειρας απάτης μέσω εικονικών τιμολογίων ή υψηλής αξίας απαιτήσεων πελάτη σε χώρα υψηλού κινδύνου.

6.9.6 Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Τα πληροφοριακά συστήματα των εταιρειών του κλάδου υποστηρίζουν τον έλεγχο έναντι καταλόγων προσώπων υποκείμενων σε κυρώσεις και ΠΕΠ. Ωστόσο, σε μεμονωμένες περιπτώσεις ο έλεγχος αυτός περιορίζεται αποκλειστικά στους οφειλέτες και λοιπούς ενεχόμενους, και όχι και στις εταιρείες απόκτησης των απαιτήσεων.

Επίσης, έχουν καταγραφεί εγγενείς αδυναμίες ως προς την παρακολούθηση ύποπτων συναλλαγών. Συγκεκριμένα, κατά την (μερική ή ολική) αποπληρωμή των οφειλών, οι εταιρείες αδυνατούν να εντοπίσουν ευχερώς τα στοιχεία του πληρωτή και τον τρόπο αποπληρωμής, γεγονός που επιδρά αρνητικά στην πραγματοποίηση αυτοματοποιημένων ή χειροκίνητων ελέγχων. Επιπλέον, οι κανόνες ελέγχου (σενάρια) που χρησιμοποιούνται από τα πληροφοριακά συστήματα ορισμένων εταιρειών για την παραγωγή αυτόματων ειδοποιήσεων χρήζουν εμπλουτισμού.

Επιπροσθέτως, σε ένα σημαντικό ποσοστό των υπό διαχείριση χαρτοφυλακίων που ανέλαβαν οι ΕΔΑΔΠ, τα στοιχεία πιστοποίησης της ταυτότητας και του οικονομικού προφίλ των οφειλετών (και των εγγυητών) χρήζουν συμπλήρωσης και επικαιροποίησης. Δεδομένης της αντικειμενικής δυσκολίας που αντιμετωπίζουν ως προς τη συλλογή των εν λόγω στοιχείων, οι ΕΔΑΔΠ δεν έχουν επιτύχει σημαντικά αποτελέσματα ως προς αυτήν την κατεύθυνση. Το γεγονός αυτό επιδρά αρνητικά τόσο στην παρακολούθηση των συναλλαγών (ανεξαρτήτως του είδους και της ποιότητας των συστημάτων ή των σεναρίων ελέγχου που έχουν υλοποιηθεί), όσο και στην δυνατότητα του προσωπικού να αξιολογήσει επαρκώς τη συναλλακτική δραστηριότητα των πελατών.

Η εν λόγω αδυναμία αναμένεται να περιοριστεί, εφόσον οι ΕΔΑΔΠ διασυνδεθούν στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης και αποκτήσουν τη δυνατότητα άντλησης των εν λόγω στοιχείων (κατόπιν ρητής και ειδικής συγκατάθεσης από τα εμπλεκόμενα πρόσωπα).

Την περίοδο 2018–2021 υποβλήθηκαν 23 αναφορές ύποπτων συναλλαγών στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες από το 56% του κλάδου (σε όρους υπολοίπου συνολικών απαιτήσεων), οι οποίες αφορούσαν κυρίως περιπτώσεις απόκλισης οικονομικού και συναλλακτικού προφίλ, μεγάλου ύψους ή διαδοχικών καταθέσεων, μη προσκόμιση δικαιολογητικών, κλπ. Μολονότι το πλήθος των αναφορών ύποπτων συναλλαγών βαίνει αυξανόμενο τα τελευταία 2 χρόνια, παραμένει σε σχετικά χαμηλό επίπεδο.

7 ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

7.1 ΣΥΝΟΨΗ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Το 2022 ήταν ένα έτος προκλήσεων για τις κεφαλαιαγορές, μία χρονιά έντονων διακυμάνσεων και ανατροπών που προκλήθηκαν κυρίως από δύο γεγονότα, τον πόλεμο που ξέσπασε μεταξύ της Ρωσίας και της Ουκρανίας και τη σημαντική αύξηση των επιτοκίων. Δύο μείζονα γεγονότα που προκάλεσαν αναταραχή στις αγορές σε μία συγκυρία που η διεθνής οικονομία επανακτούσε τις ισορροπίες που διατάραξε η πανδημία του Covid-19.

Η πορεία της ελληνικής κεφαλαιαγοράς το 2022 χαρακτηρίστηκε από:

α) διατήρηση της συνολικής χρηματιστηριακής αξίας των μετοχών σε παρόμοια επίπεδα με το προηγούμενο έτος και μεικτή εικόνα στις αποδόσεις των περισσότερων δεικτών του Χρηματιστηρίου Αθηνών (ΧΑ),

β) μεικτή εικόνα της συναλλακτικής δραστηριότητας στην Αγορά Αξιών (αύξηση για μετοχικούς τίτλους, μείωση για ομολογιακούς τίτλους), μείωση στην Αγορά Παραγώγων και αύξηση στην Εναλλακτική Αγορά,

γ) την αισθητή άνοδο των αποδόσεων (επιτοκίων) των μακροπρόθεσμων ομολογιακών τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και, τέλος,

δ) καταγραφή καθαρών εισροών στα αμοιβαία κεφάλαια και μείωση στη συνολική αξία ενεργητικού.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (ΕΚ) ιδρύθηκε ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου με το Ν. 1969/91 και οργανώθηκε με το Ν. 2324/1995, με σκοπό την προστασία και την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) και λειτουργεί στο πλαίσιο και υπό την αιγίδα της. Είναι επίσης μέλος του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (IOSCO). Συνάπτει διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες με άλλες εποπτικές αρχές για την ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών και τη συνεργασία σε θέματα της αρμοδιότητάς της.

Επιπλέον, είναι αρμόδια για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας για την κεφαλαιαγορά. Συμμετέχει καθοριστικά στη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της κεφαλαιαγοράς, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, συμβάλλοντας ενεργά στις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της ESMA, της EBA και του IOSCO.

Η ΕΚ εποπτεύει ημεδαπές και αλλοδαπές εταιρείες που παρέχουν, μεταξύ άλλων, επενδυτικές υπηρεσίες, εταιρείες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων και κεφαλαίων και τα προϊόντα τους (UCITS, AIFs), εταιρείες επένδυσης σε ακίνητη περιουσία (REITs), εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών ως προς τις υποχρεώσεις διαφάνειας, εταιρικά γεγονότα, ενημερωτικά δελτία αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου, οικονομικές καταστάσεις, τους μετόχους εισηγμένων εταιριών ως προς την υποχρέωσή τους για δήλωση σημαντικών συμμετοχών. Εποπτεύει, επίσης, τις ρυθμιζόμενες αγορές, τον κεντρικό αντισυμβαλλόμενο ως φορέα εκκαθάρισης και το κεντρικό αποθετήριο τίτλων. Επίσης, παρακολουθεί τις εγχώριες και διεθνείς εξελίξεις, εκπονεί μελέτες όπου κρίνεται σκόπιμο και πιστοποιεί στελέχη της κεφαλαιαγοράς ως προς την επαγγελματική τους επάρκεια. Παραλαμβάνει και διερευνά καταγγελίες επενδυτών. Επίσης, παρακολουθεί και ελέγχει τις συναλλαγές ως προς τη χειραγώγηση αγοράς καθώς και τις πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες. Έχει

την αρμοδιότητα να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις και μέτρα σε εποπτευόμενα νομικά και φυσικά πρόσωπα που παραβαίνουν τη νομοθεσία για την κεφαλαιαγορά καθώς και να υποβάλλει μηνυτήριες αναφορές σε περίπτωση σοβαρών ενδείξεων διάπραξης ποινικών αδικημάτων που σχετίζονται με την κεφαλαιαγορά.

Επίσης, ελέγχει τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων προσώπων που δραστηριοποιούνται στον τομέα κεφαλαιαγοράς στην Ελλάδα, ως προς το πλαίσιο της Αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες Ξέπλυμα Χρήματος (ΞΧ) και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας (ΧΤ). Τέλος, η ΕΚ είναι αρμόδια για τη διαμόρφωση και εφαρμογή των διατάξεων ως προς τη συμμόρφωση της Κεφαλαιαγοράς με την νομοθεσία ΞΧ/ΧΤ και για την επιβολή κυρώσεων, όπου κρίνεται απαραίτητο.

Στο τέλος του 2022, οι οντότητες που τελούν υπό την εποπτεία της ΕΚ, σε σχέση με την νομοθεσία ΞΧ/ΧΤ, είναι:

- 47 Ανώνυμες Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών – ΑΕΠΕΥ. Οι ΑΕΠΕΥ λειτουργούν βάσει της Οδηγίας MIFID II και επιτρέπεται να παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες σε χρηματοπιστωτικά μέσα για λογαριασμό πελατών και για ίδιο λογαριασμό.
- 47 Διαχειριστές Συλλογικών Επενδύσεων και Περιουσίας (14 Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων - ΑΕΔΑΚ, 14 Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων - ΑΕΔΟΕΕ, 16 Διαχειριστές Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων – ΔΟΕΕ και 3 Ανώνυμες Εταιρείες Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία – ΑΕΕΑΠ). Οι Διαχειριστές Συλλογικών Επενδύσεων και Περιουσίας λειτουργούν βάσει των Οδηγιών UCITS και AIFMD και επιτρέπεται να διαχειρίζονται κεφάλαια UCITS και Alternative Investment Funds και να παρέχουν διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και επενδυτικές συμβουλές ως επικουρική υπηρεσία.
- 1 Ανώνυμη Εταιρεία Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου – ΑΕΕΧ. Οι ΑΕΕΧ λειτουργούν βάσει της εθνικής νομοθεσίας, καλύπτονται από την Οδηγία AIFMD και αποτελούν εισηγμένα αμοιβαία κεφάλαια κλειστού τύπου.
- 22 Ανώνυμες Εταιρείες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης – ΑΕΕΔ. Οι ΑΕΕΔ λειτουργούν βάσει της εθνικής νομοθεσίας και επιτρέπεται να λαμβάνουν και να διαβιβάζουν εντολές επενδυτών σε κινητές αξίες και μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων. Επίσης, δύναται να παρέχουν επενδυτικές συμβουλές σε πελάτες τους.
- 16 Εταιρείες παροχής υπηρεσιών ι) ανταλλαγής μεταξύ εικονικών και παραστατικών νομισμάτων ή/ και ιι) θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών. Οι Εταιρείες παροχής υπηρεσιών λειτουργούν βάσει της εθνικής νομοθεσίας Ν. 4557/2018 και καλύπτονται από την Οδηγία 2015/849/ΕΕ.

Ο Όμιλος Χρηματιστηρίου Αθηνών (ΧΑ) διαχειρίζεται την ρυθμιζόμενη αγορά αξιών και παραγώγων, την εναλλακτική αγορά, το αποθετήριο τίτλων και εκτελεί εκκαθαρίσεις και διακανονισμούς συναλλαγών. Ο όμιλος ΧΑ προσφέρει χρηματοδοτικά μέσα και λύσεις σε εταιρείες, διευρύνει τα περιθώρια επιλογής των επενδυτών, προσφέροντάς τους ένα ασφαλές, σταθερό και εύκολο περιβάλλον, πλήρως ευθυγραμμισμένο με τις διεθνείς πρακτικές και το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο. Όλες οι συναλλαγές που διενεργούνται από τις εποπτευόμενες οντότητες είναι, κατά κύριο λόγο, διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα, ομόλογα και παράγωγα, στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Ο πίνακας 1 παρουσιάζει τη συμμετοχή των επενδυτών στη συνολική κεφαλαιοποίηση του ΧΑ.

Πίνακας 1. Συμμετοχή επενδυτών στη συνολική κεφαλαιοποίηση του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, 31.12.2022

Τελευταία Εργάσιμη Μηνός	Μερίδες με υπόλοιπα		Αξία Χαρτοφυλακίου Δικαιούχων Μερίδων	
Κατηγορίες Δικαιούχων Μερίδων	Πλήθος	%	(εκατ. €)	%
I. Ημεδαποί Δικαιούχοι Μερίδων	473.053	98,05%	29.793,09	37,20%
Ημεδαποί Δικαιούχοι Μερίδων Πελάτη	473.030	98,05%	29.729,70	37,12%
Ιδιώτες, Ελεύθεροι Επαγγελματίες, Αγρότες & Ατομικές Επιχειρήσεις	470.107	97,44%	13.544,75	16,91%
Ασφαλιστικές Εταιρίες	40	0,01%	329,90	0,41%
Επαγγελματικά Ταμεία Ιδιωτικής Ασφάλισης	14	0,00%	248,28	0,31%
Αμοιβαία Κεφάλαια Χρηματαγοράς	7	0,00%	149,23	0,19%
Ετ. Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου, Ετ. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία, Λοιπά (πλην χρηματαγοράς) Αμοιβαία Κεφάλαια	102	0,02%	2.879,12	3,60%
Πιστωτικά Ιδρύματα & Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες	25	0,01%	771,35	0,96%
Λοιπά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένων & Εταιρειών Ειδικού Σκοπού)	90	0,02%	570,64	0,71%
Ιδιωτικά Μη Κερδοσκοπικά Ιδρύματα	512	0,11%	275,45	0,34%
Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις	1.901	0,39%	5.794,71	7,24%
Κεντρική Κυβέρνηση	38	0,01%	325,48	0,41%
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	27	0,01%	0,89	0,00%
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης	34	0,01%	913,90	1,14%
Διεθνείς Οργανισμοί εκτός ΕΕ	1	0,00%	0,03	0,00%
Λοιποί Ημεδαποί Επενδυτές	131	0,03%	0,32	0,00%
Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ)	1	0,00%	3.925,66	4,90%
Ημεδαποί Δικαιούχοι Μερίδων Πελατείας	23	0,00%	63,39	0,08%
II. Αλλοδαποί Δικαιούχοι Μερίδων	9.409	1,95%	50.289,71	62,80%
Αλλοδαποί Δικαιούχοι Μερίδων Πελάτη	9.349	1,94%	48.186,48	60,17%

Ιδιώτες, Ελεύθεροι Επαγγελματίες, Αγρότες & Ατομικές Επιχειρήσεις	5.959	1,24%	2.179,30	2,72%
Ασφαλιστικές Εταιρίες	74	0,02%	3.888,64	4,86%
Επαγγελματικά Ταμεία Ιδιωτικής Ασφάλισης	286	0,06%	1.606,94	2,01%
Αμοιβαία Κεφάλαια Χρηματαγοράς	573	0,12%	5.302,71	6,62%
Ετ. Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου, Ετ. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία, Λοιπά (πλην χρηματαγοράς) Αμοιβαία Κεφάλαια	1.290	0,27%	13.473,89	16,82%
Πιστωτικά Ιδρύματα & Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες	349	0,07%	4.650,84	5,81%
Λοιπά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένων & Εταιρειών Ειδικού Σκοπού)	222	0,05%	2.327,58	2,91%
Ιδιωτικά Μη Κερδοσκοπικά Ιδρύματα	27	0,01%	136,37	0,17%
Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις	487	0,10%	12.565,10	15,69%
Κεντρική Κυβέρνηση	25	0,01%	1.456,65	1,82%
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	14	0,00%	64,72	0,08%
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης	28	0,01%	136,67	0,17%
Οργανισμοί ΕΕ	6	0,00%	326,22	0,41%
Διεθνείς Οργανισμοί εκτός ΕΕ	7	0,00%	70,82	0,09%
Λοιποί Αλλοδαποί Επενδυτές	2	0,00%	0,01	0,00%
Αλλοδαποί Δικαιούχοι Μεριδων Πελατείας	60	0,01%	2.103,22	2,63%
ΣΥΝΟΛΑ	482.462	100%	80.082,80	100%

Πηγή: ATHEXGROUP Έκδοση Axia Numbers Αύγουστος 2023

Η εποπτεία ΞΧ/ΧΤ που διενεργείται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς γίνεται βάσει του κινδύνου (Risk-Based Approach) και είναι σύμφωνη με την προσέγγιση της FATF και με τις Κατευθυντήριες Γραμμές Εποπτείας που εκδόθηκαν από τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές.

Στο τέλος του 2022, η Εποπτική Μονάδα ΞΧ/ΧΤ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αριθμεί μόνο 3 εξειδικευμένα στελέχη με το μέσο όρο του έτους να διαμορφώνεται σε 2,5 στελέχη. Τα στελέχη της Μονάδας διαθέτουν ελεγκτική εμπειρία τουλάχιστον 25 ετών στον τομέα των χρηματοοικονομικών, με μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών, δεξιότητες χρήσης υπολογιστή και άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας. Σημειώνεται ότι εντός του 2022 υπήρξαν οικειοθελείς αποχωρήσεις στελεχών από την ΕΚ.

Λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους τομείς και τον αριθμό των φορέων που εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς και το φάσμα των καθηκόντων της και των επικείμενων αλλαγών στο κανονιστικό πλαίσιο, είναι επιτακτική ανάγκη η πρόσληψη επιπλέον προσωπικού (η Εκτίμηση Υπερεθνικών Κινδύνων ΞΧ/ΧΤ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνει επίσης έμφαση στην ανάγκη να αναπτυχθεί περαιτέρω η ισχύς των εποπτικών αρχών στην ΕΕ).

Το είδος και το ύψος των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται από την ΕΚ τόσο στις εποπτευόμενες οντότητες όσο και στα ανώτερα διευθυντικά στελέχη αυτών, υποδεικνύουν τον ουσιαστικό, αναλογικό και αποθαρρυντικό τους χαρακτήρα.

7.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΜΕΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

Η ΕΚ έχει την ευθύνη για την εκπόνηση και επιβολή κανόνων ΞΧ/ΧΤ για την Κεφαλαιαγορά. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει αποφάσεις και εγκυκλίους, καταρτίζει καταλόγους με τυπολογίες ύποπτων συμπεριφορών, διοργανώνει επιμορφωτικές ημερίδες για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και διενεργεί ελέγχους στα υπόχρεα πρόσωπα με σκοπό την αξιολόγηση των διαδικασιών που εφαρμόζουν. Για τις τυχόν ελλείψεις ή παραβάσεις που διαπιστώνονται από τους ελέγχους αυτούς επιβάλλονται στα υπόχρεα πρόσωπα διορθωτικά μέτρα ή και κυρώσεις.

Ο Τομέας Κεφαλαιαγοράς υπόκειται σε ένα ισχυρό νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο ΞΧ/ΧΤ, το οποίο ορίζει λεπτομερείς απαιτήσεις όσον αφορά στην πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας των πελατών, την τήρηση αρχείων, τη συνεχή παρακολούθηση και αναφορά ύποπτων συναλλαγών, εσωτερικών ελέγχων, κ.λπ. Οι εποπτευόμενες οντότητες οφείλουν να εκτελούν τα απαραίτητα μέτρα δέουσας επιμέλειας (ΜΔΕ) ως προς τον πελάτη και να αιτιολογούν στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ότι το πλαίσιο των σχετικών μέτρων είναι ανάλογο προς τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ. Η αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας υποστηρίζεται από ειδικά ΞΧ/ΧΤ μηχανογραφικά συστήματα, που είναι εγκατεστημένα σε αρκετές Εποπτευόμενες Οντότητες (κυρίως στους μεγαλύτερες) και απαιτούνται για την εκτέλεση των βασικών λειτουργιών για τον προσδιορισμό προφίλ κινδύνου, την παρακολούθηση συναλλαγών και κυρώσεων σε επικίνδυνα πρόσωπα για ΞΧ/ΧΤ καθώς και τον εντοπισμό πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων (ΠΕΠ).

Θα πρέπει να γίνει ειδική μνεία στη συνεχή ενίσχυση του κανονιστικού πλαισίου της κεφαλαιαγοράς, τόσο μέσω της ευρωπαϊκής όσο και μέσω της εθνικής νομοθεσίας.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο κύριος τρόπος αποδοχής κεφαλαίων για την τοποθέτηση επενδυτικών εντολών σε εταιρείες διαμεσολάβησης και άλλους παρόχους επενδυτικών

υπηρεσιών είναι μέσω τραπεζικών καταθέσεων και τραπεζικών εμβασμάτων και ότι, ως εκ τούτου, οι συναλλαγές σε μετρητά στον τομέα της κεφαλαιαγοράς δεν υφίστανται στην πράξη.

Οι κύριες εξελίξεις στην Ελληνική Κεφαλαιαγορά των τελευταίων πέντε ετών περιλαμβάνουν:

ι) τις δυσμενείς ειδικές συνθήκες της αγοράς οι οποίες σχετίζονται με την βαθιά υγειονομική κρίση (COVID-19), με αποτέλεσμα τη μείωση της μετακίνησης των πολιτών με αντίστοιχη αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών,

ιι) τη σταδιακή ομαλοποίηση των σοβαρών περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων που είχαν επιβληθεί το 2015 και περιλάμβαναν αυξημένο έλεγχο για τον πελάτη και περιορισμούς στην έκδοση νέων τραπεζικών λογαριασμών, καθώς και

ιιι) τη νέα εθνική νομοθεσία (Ν. 4557/2018) σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ενσωματώνοντας την Οδηγία 2015/849/ΕΕ.

Όλα αυτά δημιουργούν ένα πλαίσιο που δεν είναι καθόλου ελκυστικό όσον αφορά δόλιες ενέργειες που σχετίζονται με την ΞΧ/ΧΤ.

Στον πίνακα 2 παρατίθεται η κεφαλαιοποίηση του ΧΑ σε σχέση με το ΑΕΠ της χώρας.

Πίνακας 2. Συγκεντρωτικά στοιχεία του ΧΑ, 2018-2022

Έτος (31/12)	ΑΕΠ (€εκ) [@]	Κεφαλαιοποίηση Αγοράς Μετοχών (€εκ) ¹	Αρ. Εισηγμένων Εταιρειών ²	Κεφαλαιοποίηση προς ΑΕΠ
2018	179.558	44.991,77	190	25,06%
2019	183.351	61.354,47	180	33,46%
2020	165.406	53.578,16	170	32,39%
2021	181.675	66.037,03	159	36,35%
2022	208.030	65.792,07	158	31,63%

1 : Συνολική κεφαλαιοποίηση αγοράς μετοχών πλην εταιρειών σε αναστολή

2 : Αριθμός εταιρειών Κύριας & Εναλλακτικής Αγοράς πλην εταιρειών σε αναστολή

Πηγή: ATHEXGROUP

@ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές

* Η κεφαλαιοποίηση του πίνακα 1 διαφέρει από αυτή του πίνακα 2 ως προς το ποσό των 14.290,73€ εκατ., δεδομένου ότι ο πίνακας 1 περιλαμβάνει εταιρείες εισηγμένες και σε άλλα χρηματιστήρια.

Η συνολική αξία των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων από τις εποπτευόμενες οντότητες ανήλθε στο 12,2% του ΑΕΠ, στα τέλη Δεκεμβρίου 2022, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 3.

Πίνακας 3. Υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία 31/12/2022, εκατ. €

α.α.	Περιουσιακά στοιχεία	Αξία

1	Ενεργητικό υπό διαχείριση ΑΕΠΕΥ	14.054
2	Ενεργητικό Κρυπτοπαρόχων υπό Θεματοφυλακή	13
3	Κεφάλαια υπό διαχείριση ΑΕΔΑΚ	10.883
4	Κεφάλαια υπό διαχείριση ΑΕΔΟΕΕ	427
5	Κεφάλαια υπό διαχείριση ΔΟΕΕ	266
6	Κεφάλαια υπό διαχείριση ΑΕΕΧ	25
	ΑΕΠ	208.030

7.3 ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

Τα τρωτά σημεία όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ 0.5676 ΜΕΣΟΣ) και η απειλή του τομέα της κεφαλαιαγοράς, έχουν ως αποτέλεσμα τον προσδιορισμό του κινδύνου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες του τομέα κεφαλαιαγοράς.

Η προσέγγιση που ακολουθείται είναι σύμφωνα με το εργαλείο της παγκόσμιας τράπεζας για τον προσδιορισμό του κινδύνου.

Τα τρωτά σημεία του τομέα κεφαλαιαγοράς, όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, προκύπτουν από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρει ο τομέας και από άλλους γενικούς παράγοντες, όπως είναι η συμμόρφωση και η εποπτεία των εποπτευόμενων φορέων, η επιβολή ποινικών κυρώσεων, οι έλεγχοι αδειοδότησης και ο αριθμός του καταρτισμένου προσωπικού.

Για την ανωτέρω αξιολόγηση χρησιμοποιήσαμε ποσοτικούς και ποιοτικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων του μεγέθους των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, της αξίας των συναλλαγών ανά προϊόν/χρεόγραφο, την αξιολόγηση της κατάρτισης και των γνώσεων του προσωπικού σχετικά με την ΞΧ, του μεγέθους του τομέα κεφαλαιαγοράς ως προς το ΑΕΠ.

Πίνακας 4. Γενικές Μεταβλητές

ΓΕΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ		ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	Πολύ υψηλή
2	Αποτελεσματικότητα των Εποπτικών Διαδικασιών και Πρακτικών	Υψηλή
3	Διαθεσιμότητα και Επιβολή Διοικητικών Κυρώσεων	Υψηλή
4	Διαθεσιμότητα και Επιβολή Ποινικών Κυρώσεων	Μέση - Υψηλή

5	Διαθεσιμότητα και Αποτελεσματικότητα των Κριτηρίων Αδειοδότησης	Μέση - Υψηλή
6	Ακεραιότητα της Διοίκησης και του προσωπικού των Εταιριών Κεφαλαιαγοράς	Μέση - Υψηλή
7	Κατάρτιση του Προσωπικού των Εταιριών Κεφαλαιαγοράς σε θέματα πρόληψης ΞΧ	Μέση - Υψηλή
8	Αποτελεσματικότητα της Λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης	Υψηλή
9	Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Υποπτης Δραστηριότητας	Πολύ υψηλή
10	Επίπεδο Πίεσης από την Αγορά για την Επίτευξη Προτύπων για την πρόληψη ΞΧ	Πολύ υψηλή
11	Διαθεσιμότητα και πρόσβαση στις Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου	Μέση
12	Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιοπιστης Ταυτοποίησης	Υψηλή
13	Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης	Μέση - Υψηλή
ΓΕΝΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΞΧ/ΧΤ		Μέση - Υψηλή

Από την ανάλυση των ανωτέρω μεταβλητών, οι γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ του κλάδου της κεφαλαιαγοράς αξιολογήθηκαν με τη βαθμολογία ως Μέση-Υψηλή (0,60)

7.4 ΓΕΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

7.4.1 Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ: Πολύ υψηλή (0.8)

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2015/849/ΕΕ ενσωματώθηκε πλήρως με τον Νόμο 4557/2018 («ο Νόμος»). Επίσης, έχουν ληφθεί υπόψη οι συστάσεις της FATF. Επιπλέον, η Ελλάδα έχει αρχίσει τη διαδικασία ενσωμάτωσης του AML Package, στο κανονιστικό της πλαίσιο. Οι εποπτευόμενες οντότητες ασκούν την ενδεδειγμένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, σύμφωνα με την προσέγγιση βάσει κινδύνου (συνήθης, απλουστευμένη ή ενισχυμένη), καθώς και την εξακρίβωση του πραγματικού δικαιούχου των πελατών (ανεξάρτητα από το κατά πόσον είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικά μορφώματα). Επιπλέον, η τήρηση αρχείων, η βελτιωμένη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τα ΠΕΠ και τις χώρες υψηλού κινδύνου, η εκτέλεση από τρίτα μέρη της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (συμπεριλαμβανομένης της συστημένης πελατείας), οι αναφορές ύποπτων συναλλαγών (ΑΥΣ - STR), η αποφυγή πληροφόρησης στον πελάτη και η εμπιστευτικότητα, οι εσωτερικοί έλεγχοι, τα ξένα υποκαταστήματα και οι θυγατρικές, ο κανονισμός και η εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι εξουσίες εποπτείας, όλα προβλέπονται στον προαναφερθέντα νόμο. Όσον αφορά τις μεταφορές χρηματικών ποσών μέσω ηλεκτρονικών εμβασμάτων για λογαριασμό του πελάτη, υπάρχει ειδική διάταξη στον Κανονισμό 2023/1113. Όσον αφορά την έκδοση αδειών, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι νόμοι, ανάλογα με το είδος του φορέα: Ανώνυμες Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, Νόμος

4514/2018 · Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Κεφαλαίων και Περιουσιακών Στοιχείων, Νόμος 4099/2012 · Οργανισμοί Εναλλακτικών Επενδύσεων, Νόμος 4209/2013 · Ανώνυμες Εταιρείες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης, Νόμος 4514/2018.

7.4.2 Αποτελεσματικότητα των Εποπτικών Διαδικασιών και Πρακτικών: Υψηλή (0.7)

Η ΕΚ διαθέτει την κατάλληλη εξουσία και εντολή εποπτείας για τη συμμόρφωση με το ΞΧ/ΧΤ και είναι σαφώς προσδιορισμένη βάσει το νόμου που συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Οδηγία και με τις συστάσεις της FATF. Επιπλέον, η ΕΚ έχει εκδώσει τους δικούς της κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις τυπολογίες.

Επιτόπιες επιθεωρήσεις (πλήρης ή θεματικοί έλεγχοι) διενεργούνται σύμφωνα με τον υπολογισμό του κινδύνου (Risk Based Approach) και έχουν πραγματοποιηθεί σχεδόν σε κάθε εποπτευόμενο φορέα. Οι επιθεωρήσεις εξ αποστάσεως διενεργούνται βάσει των εκθέσεων που υποβάλλονται ετησίως από όλους τους εποπτευόμενους φορείς.

Στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, η βαθιά υγειονομική κρίση (COVID-19) υποχρέωσε τον επόπτη να χρησιμοποιήσει εξ αποστάσεως εναλλακτικές μεθόδους ελέγχου, με αποτέλεσμα την αύξηση των εξ αποστάσεως θεματικών ελέγχων. Η κατανόηση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ προκύπτει και από τη σχετική πείρα και τις γνώσεις των στελεχών. Ο πίνακας 5 παρουσιάζει τους διενεργηθέντες ελέγχους.

Πίνακας 5. Έλεγχοι από την Εποπτική Μονάδα ΞΧ/ΧΤ της ΕΚ

Έτος	Ετήσιος αριθμός εργαζομένων στην Εποπτική Μονάδα ΞΧ/ΧΤ της ΕΚ	Αριθμός επιτόπιων και εξ' αποστάσεως ελέγχων	(1) Σύνολο διαχειριστών συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας	(2) Σύνολο ΕΠΕΥ	(3) Σύνολο ΑΕΕΔ	Σύνολο εποπτευόμενων εταιριών (4)=(1+2+3)	% του συνόλου των εποπτευόμενων εταιριών που ελέγχθηκαν σε επιτόπιο και εξ αποστάσεως έλεγχο
2022	2,5	3	47	47	22	116	3
2021	3	22	29	49	22	100	22
2020	3	4	25	46	26	97	4
2019	4	18	25	46	27	98	18
2018	4	7	26	55	34	115	6

Η βαθμολογία αξιολόγησης αυτής της γενικής μεταβλητής υπολογίζεται ως υψηλή. Παρότι ο αριθμός του καταρτισμένου προσωπικού είναι μικρός, το οποίο περιγράφεται στο σχέδιο δράσης, η αποτελεσματικότητα της Εποπτικής Μονάδας ΞΧ/ΧΤ θεωρείται επαρκέστατη. Λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους τομείς και τον αριθμό των φορέων που εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς και το φάσμα των καθηκόντων της και των επικείμενων αλλαγών στο κανονιστικό πλαίσιο, είναι επιτακτική ανάγκη η πρόσληψη επιπλέον προσωπικού.

7.4.3 Διαθεσιμότητα και Επιβολή Διοικητικών Κυρώσεων: Υψηλή (0.7)

Οι κατάλληλες διοικητικές κυρώσεις για τη μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις του ΞΧ/ΧΤ, αναφέρονται στο Ν. 4557/2018 και κρίνονται επαρκείς αφού έχουν θετική επίδραση στη συμπεριφορά της διοίκησης και του προσωπικού των εποπτευόμενων φορέων της κεφαλαιαγοράς. Η προσπάθεια ομαλής μετάβασης στο νέο νομοθετικό πλαίσιο του 4557/2018 και η πλήρης κατανόηση και εφαρμογή του από τους εποπτευόμενους φορείς ήταν ο λόγος επιβολής διορθωτικών μέτρων και η μη υποβολή διοικητικών κυρώσεων (βλέπε πίνακα 6), για ευρήματα τυπικά (που μπορούν να χαρακτηριστούν ελάσσονος σημασίας ευρήματα των ελέγχων). Η ΕΚ τηρεί αρχείο μέτρων επιβολής διοικητικών κυρώσεων, που έχουν ληφθεί κατά το παρελθόν, όσον αφορά τη μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΞΧ/ΧΤ των διαφόρων αξιολογηθέντων οντοτήτων.

Πίνακας 6. Πρόστιμα

Έτος	Διορθωτικά μέτρα που επιβλήθηκαν σε αριθμό εποπτευόμενων φορέων	Επιβληθέντα πρόστιμα
2022	2	-
2021	2	-
2020	2	-
2019	11	-
2018	2	-

7.4.4 Διαθεσιμότητα και Επιβολή Ποινικών Κυρώσεων: Μέση - Υψηλή (0.6)

Ο Ν. 4557/2018 και οι σχετικές αποφάσεις της ΕΚ υιοθετούν πλήρως την Οδηγία 2015/849/ΕΕ και τις συστάσεις της FATF. Επιπλέον, τηρείται αρχείο με καταδίκες και εκτέλεση ποινικών κυρώσεων που έχουν επιβληθεί για τη μη συμμόρφωση με τον κανονισμό για την κατάχρηση της αγοράς των διαφόρων αξιολογηθέντων οντοτήτων. Για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, από το 2018 έως το 2022, έχουν καταγραφεί έξι (6) περιπτώσεις κατάχρησης της αγοράς. Η περίπτωση της Folli Follie είναι ιδιαιτέρως σημαντική αφού περιλαμβάνει και φυλάκιση των κατηγορουμένων. Με βάση τις τελικές δικαστικές αποφάσεις, δύο (2) περιπτώσεις συνδέονται με ποινικές κυρώσεις σχετικά με το ΞΧ, το οποίο αποτελεί βασικό αδίκημα, σύμφωνα με τη νομοθεσία. Σχετικά διορθωτικά μέτρα ως προς τη συσχέτιση μεταξύ της κατάχρησης αγοράς και των ποινικών αδικημάτων για το ΞΧ/ΧΤ έχουν προβλεφθεί στο σχέδιο δράσης.

Η βαθμολογία αξιολόγησης αυτής της γενικής μεταβλητής υπολογίζεται ως μέση - υψηλή, λόγω της επιβολής ποινικών κυρώσεων για το ΞΧ/ΧΤ σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων.

7.4.5 Διαθεσιμότητα και Αποτελεσματικότητα των Κριτηρίων Αδειοδότησης: Μέση -Υψηλή (0.6)

Οι έλεγχοι για την αδειοδότηση κρίνονται αποτελεσματικοί επειδή είναι σαφώς προσδιορισμένοι στο πλαίσιο νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων Ευρωπαϊκής και Εθνικής νομοθεσίας, βλέπε παράγραφο 1.1.1.

Η ΕΚ φέρει εις πέρας επιτυχώς τις αρμοδιότητές της περί αδειοδότησης και ελέγχου. Σημειώνεται ότι, από το 2018 έως το 2022, υπάρχουν 5 περιπτώσεις μη αρχικής αδειοδότησης λόγω ανεπαρκούς συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας. Αναφορικά με τις διαδικασίες που πρέπει να έχει μια υπό αδειοδότηση εταιρεία ως προς το ΞΧ/ΧΤ αυτές εντάσσονται στην οργανωτική της επάρκεια και εξετάζονται από την Ειδική Μονάδα ΞΧ/ΧΤ της ΕΚ.

Η βαθμολογία αξιολόγησης αυτής τη γενικής μεταβλητής υπολογίζεται ως μέση/υψηλή.

7.4.6 Ακεραιότητα της Διοίκησης και του Προσωπικού των Εταιρειών Κεφαλαιαγοράς: Μέση - Υψηλή (0.6)

Υπάρχουν επαρκείς Αναφορές Ύποπτων Συναλλαγών (ΑΥΣ) προς τη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΧΠ) της Αρχής, ως εκ τούτου η αμελής ή ηθελημένη παράβλεψη είναι περιορισμένη. Ο παρακάτω πίνακας 7, παρουσιάζει τις ΑΥΣ που υποβλήθηκαν στη ΜΧΠ.

Πίνακας 7. ΑΥΣ που υποβλήθηκαν στη ΜΧΠ

	2018	2019	2020	2021	2022
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	19	18	19	13	22
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	6	6	3	13	10
ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ	0	0	0	0	0
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	25	24	22	26	32
Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς	7	8	5	11	14
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	32	32	27	37	46

Συνεκτιμώντας στις ΑΥΣ, την παροχή πληροφοριών και από την ΕΚ, οι αναφορές ανέρχονται συνολικά στον αριθμό των 174, εκ των οποίων οι 45 έχουν περιέλθει από την ΕΚ ενώ οι υπόλοιπες 129 από υπόχρεα πρόσωπα, όπως εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και τους συνδεδεμένους αντιπροσώπους τους.

Οι κατάλληλοι μηχανισμοί για την προστασία του προσωπικού των εταιρειών κεφαλαιαγοράς έναντι τυχόν αρνητικών συνεπειών (πίεση από τους μετόχους της εταιρείας ή άλλων υπαλλήλων) που προκύπτουν από την υποβολή ΑΥΣ ή άλλες ενέργειες που συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις του ΞΧ/ΧΤ, καλύπτονται από τη νομοθεσία του whistleblowing.

7.4.7 Κατάρτιση του Προσωπικού των Εταιριών Κεφαλαιαγοράς σε θέματα πρόληψης ΞΧ: Μέση - Υψηλή (0.6)

Η νομοθεσία απαιτεί το προσωπικό να εκπαιδεύεται πάνω σε θέματα ΞΧ/ΧΤ. Η ευαισθητοποίηση του προσωπικού σχετικά με συμμόρφωση/διαδικασίες/υποχρεώσεις που σχετίζονται με την ΞΧ, επαληθεύεται μέσω επιτόπιων επιθεωρήσεων. Τόσο από τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν όσο και από τις Ετήσιες Εκθέσεις παρατηρείται ανάγκη για περαιτέρω επιμόρφωση και εκπαίδευση των υπεύθυνων συμμόρφωσης και του προσωπικού στο νέο κανονιστικό πλαίσιο.

7.4.8 Αποτελεσματικότητα της Λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης: Υψηλή (0.7)

Σύμφωνα με το άρθρο 35 του ν. 4557/2018, όπως ισχύει, οι εταιρείες οφείλουν να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, για να εντοπίζουν και να εκτιμούν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες κινδύνου, όπως αυτούς που σχετίζονται με τους πελάτες τους, τις χώρες ή τις γεωγραφικές περιοχές, τα προϊόντα, τις υπηρεσίες, τις συναλλαγές ή τους διαύλους παροχής υπηρεσιών.

Επιπλέον, οι εταιρείες οφείλουν να διαθέτουν προγράμματα συμμόρφωσης, ανάλογα με το χαρακτήρα και το μέγεθος των εταιρειών, ώστε να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις της νομοθεσίας.

Η εξακρίβωση της εφαρμογής των εσωτερικών πολιτικών, ελέγχων και διαδικασιών της συμμόρφωσης για την αντιμετώπιση ΞΧ/ΧΤ επαληθεύεται μέσω της διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.

Επιπρόσθετα, οι εταιρείες θεσπίζουν διαδικασίες που επιτρέπουν στους εργαζομένους τους να καταγγέλλουν παραβάσεις εσωτερικά, μέσω ειδικού, ανεξάρτητου και ανώνυμου διαύλου, ανάλογου προς τον χαρακτήρα και το μέγεθος της εκάστοτε εταιρείας.

Οι εφαρμοζόμενες εσωτερικές πολιτικές, έλεγχοι και διαδικασίες εγκρίνονται από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, τα οποία παρακολουθούν και, όπου ενδείκνυται, ενισχύουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί.

Στο άρθρο 8 της Απόφασης της υπ' αριθμ. 1/506/2009, αναφέρονται αναλυτικά τα καθήκοντα του υπεύθυνου ΞΧ/ΧΤ της εκάστοτε εταιρείας.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 της υπ' αριθμ. 1/506/2009 απόφαση της ΕΚ, κάθε 3 έτη όλες οι εποπτευόμενες εταιρείες πρέπει να ελέγχονται από εξωτερικό ελεγκτή, για τις διαδικασίες ΞΧ/ΧΤ. Συγκεκριμένα, οι εκθέσεων των εξωτερικών ελεγκτών (τακτικοί ή μη) υποβάλλονται από τις εποπτευόμενες οντότητες (κάθε τρία χρόνια και το αργότερο εντός του μηνός Ιουνίου) και αξιολογούνται από την Εποπτική Μονάδα ΞΧ/ΧΤ.

Χρήζει αντιμετώπισης από τις εποπτευόμενες οντότητες το ότι, από τα αντίγραφα κίνησης τραπεζικών λογαριασμών για τις καταθέσεις των πελατών, που τηρούνται από τις Ανώνυμες

Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών και τις Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Κεφαλαίων, δεν προκύπτει πάντα το πραγματικό όνομα του καταθέτη.

Οι εποπτευόμενες οντότητες λαμβάνουν πειθαρχικά μέτρα έναντι του προσωπικού τους, για τυχόν παραβίαση της πολιτικής συμμόρφωσης, αλλά δεν διαθέτουν όλοι τυποποιημένη διαδικασία για την καταγραφή τους καθώς δεν είναι απαραίτητη η διαδικασία επίσημης καταγραφής, εξαιτίας του μικρού μεγέθους και του χαρακτήρα των εν λόγω εταιρειών (εταιρείες οικογενειακού χαρακτήρα).

7.4.9 Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Ύποπτης Δραστηριότητας: Πολύ - Υψηλή (0.8)

Τα αρχεία συναλλαγών είναι διαθέσιμα σε μορφή που να διευκολύνει την παρακολούθηση και τον έλεγχο του ΞΧ/ΧΤ. Οι εποπτευόμενες εταιρείες διαθέτουν πληροφορικά συστήματα που επιτρέπουν και διευκολύνουν τον έλεγχο των συναλλαγών των πελατών έναντι του προφίλ τους, όπως διαπιστώνεται από επιτόπιους ελέγχους και από τις απαντήσεις που λαμβάνονται μέσω ερωτηματολογίων. Επιπλέον, οι μεγάλες εταιρείες του κλάδου της κεφαλαιαγοράς υποστηρίζονται από συστήματα που διενεργούν αποτελεσματικούς ελέγχους στα ΠΕΠ. Οι υπόλοιπες, μεσαίου και μικρού μεγέθους εταιρείες, δεν διαθέτουν τέτοια συστήματα και διενεργούν τους ελέγχους των ΠΕΠ βασιζόμενες είτε στις προσωπικές σχέσεις με τους πελάτες τους είτε με σχετική έρευνα στο διαδίκτυο.

Μέσω των ελέγχων, έχει επιβεβαιωθεί ότι οι μεγάλες εποπτευόμενες εταιρείες υποστηρίζονται από συστήματα που επικουρούν το προσωπικό τους αποτελεσματικά για: α) την ταυτοποίηση και καταγραφή όλων των πολύπλοκων, ασυνήθιστα μεγάλων συναλλαγών, και για β) να εντοπίζουν και να αναφέρουν τις ύποπτες συναλλαγές. Τέλος, το προσωπικό των εποπτευόμενων οντοτήτων φαίνεται να κατανοεί τον λόγο για τον οποίο πρέπει να συντάσσουν αναφορές σχετικά με ύποπτες συναλλαγές και δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων που καλύπτονται ή δεν καλύπτονται από τη νομοθεσία.

Σύμφωνα με τον ανωτέρω πίνακα 7, ο αριθμός ΑΥΣ που υποβλήθηκαν στη ΜΧΠ, θεωρείται λογικός, δεδομένου ότι πάνω από το 80 % των χρηματιστηριακών λογαριασμών δεν είναι ενεργοί, δεν ανοίγουν συχνά νέους λογαριασμούς, οι εταιρείες γνωρίζουν τους ενεργούς πελάτες τους καθώς έχουν μακροχρόνια επιχειρηματική σχέση και τα νέα κεφάλαια που επενδύονται φτάνουν στις επενδυτικές εταιρείες με τραπεζικό έμβασμα ή με τραπεζική κατάθεση.

7.4.10 Επίπεδο Πίεσης από την Αγορά για την Επίτευξη Προτύπων για την πρόληψη ΞΧ: Πολύ - Υψηλή (0.8)

Βάσει των επιτόπιων ελέγχων και των απαντήσεων στα ερωτηματολόγια: α) οι εταιρείες κεφαλαιαγοράς έχουν σχέσεις διασυννοριακής επεξεργασίας και διεκπεραίωσης, που απαιτούν τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα ΞΧ/ΧΤ, προκειμένου να διατηρηθούν οι σχέσεις αυτές και β) οι διοικήσεις των εποπτευόμενων εταιρειών είναι ευαισθητοποιημένες απέναντι στους διεθνείς και εθνικούς κινδύνους ΞΧ/ΧΤ που σχετίζονται με τη φήμη.

7.4.11 Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση σε Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου: μέση (0.5)

Βλέπε την αντίστοιχη μεταβλητή της εθνικής τρωτότητας.

7.4.12 Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιόπιστης Ταυτοποίησης: Υψηλή (0.7)

Βλέπε την αντίστοιχη μεταβλητή της εθνικής τρωτότητας.

7.4.13 Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης: Μέση - Υψηλή (0.6)

Βλέπε την αντίστοιχη μεταβλητή της εθνικής τρωτότητας.

7.5 ΕΓΓΕΝΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Πίνακας 8. Εγγενής Τρωτότητα

	Εγγενής Τρωτότητα	Συνολική Τρωτότητα
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	0,68	0,57
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0,27	0,27
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ	0,16	0,16
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	0,16	0,16

1.2.1 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ: Μέση (0,57)

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) οι επιχειρήσεις λαμβάνουν διατραπεζικά κεφάλαια πελατών και πολύ σπάνια μετρητά, β) η πολυπλοκότητα και ποικιλία των προσφερόμενων υπηρεσιών είναι μεσαία-υψηλή, γ) τα υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία ως προς το ΑΕΠ είναι 6,7% (το ποσοστό αυτό, με βάση την αντιστοιχία του βάρους με τους άλλους τομείς, εκτιμάται ως μέσος κίνδυνος), δ) μεταξύ άλλων πελατών, οι επιχειρήσεις αυτές διαθέτουν ελάχιστα ΠΕΠ και λίγες υπεράκτιες εταιρείες, ε) τα προϊόντα είναι ρευστοποιήσιμα, στ) συναλλάσσονται σε χρηματοπιστωτικά μέσα και είναι εκτεθειμένες σε διεθνείς συναλλαγές, ζ) μπορεί να εμπλακούν σε χειραγώγηση της αγοράς, εκμετάλλευση εμπιστευτικών πληροφοριών και απάτη.

7.5.1 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ: Μέση-Χαμηλή (0,27)

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) τα υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία ως προς το ΑΕΠ είναι 5,5% (το ποσοστό αυτό, με βάση την αντιστοιχία της βαρύτητας με τους άλλους τομείς, εκτιμάται ως μέσος-χαμηλός κίνδυνος), β) δέχεται κεφάλαια πελατών μόνο σε λογαριασμούς θεματοφυλακής, γ) η πολυπλοκότητα και η ποικιλία των προϊόντων είναι χαμηλή, δ) η συχνότητα των διεθνών συναλλαγών είναι χαμηλή και ε) μεταξύ άλλων πελατών, οι επιχειρήσεις αυτές διαθέτουν μικρό αριθμό ΠΕΠ και ελάχιστες υπεράκτιες εταιρείες.

7.5.2 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ: Χαμηλή (0,16)

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) δεν δέχονται κεφάλαια πελατών, β) η πολυπλοκότητα είναι πολύ χαμηλή, δεδομένου ότι αυτές διαβιβάζουν εντολές για συναλλαγές μόνο σε κινητές αξίας και μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, γ) η συχνότητα των διεθνών συναλλαγών είναι χαμηλή και δ) μεταξύ άλλων πελατών, οι εταιρείες αυτές διαθέτουν ελάχιστα ΠΕΠ.

7.5.3 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ: Χαμηλή (0,16)

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) εταιρείες διαχείρισης κλειστού τύπου, εισηγμένες στο χρηματιστήριο, β) επομένως η πολυπλοκότητα είναι πολύ χαμηλή και γ) δεν υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά τον παράγοντα κινδύνου σε σύγκριση με οποιεσδήποτε άλλες εισηγμένες εταιρείες.

7.6 ΕΙΚΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Εισαγωγικά στοιχεία

Η ψηφιοποίηση της οικονομίας και των αγορών κατά την τελευταία δεκαετία έχει αναδείξει την χρήση των εικονικών νομισμάτων και κρυπτονομισμάτων ως ένα νέο οικονομικό και τεχνολογικό φαινόμενο που ανταγωνίζεται πλέον τα καθιερωμένα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά συστήματα, προκαλώντας το ενδιαφέρον των καταναλωτών, των εποπτικών και ρυθμιστικών αρχών, καθώς και των αρχών επιβολής νόμου, καθώς πολλές φορές η χρήση τους έχει συσχετισθεί με παράνομες δραστηριότητες και ξέπλυμα μαύρου χρήματος (απάτες, διακίνηση ναρκωτικών μέσω dark markets, σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων, χρηματοδότηση τρομοκρατίας κλπ.).

Τα κρυπτονομίσματα έχουν αποτελέσει τα τελευταία χρόνια τη μεγαλύτερη πρόκληση όσον αφορά στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και της τρομοκρατίας. Οι κίνδυνοι που συνδέονται με την χρήση των εικονικών νομισμάτων και κρυπτονομισμάτων είναι πολλοί και είναι σε άμεση διασύνδεση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αυτά έχουν (π.χ ανωνυμία που προσφέρουν στους χρήστες, παγκόσμια προσβασιμότητα μέσω διαδικτύου, ταχύτατη διεκπεραίωση συναλλαγών, λειτουργία αγορών 24ώρες το 24ωρο). Τους κινδύνους αυτούς έχει αναδείξει η FATF (Διεθνής Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης), η οποία θέτει σε παγκόσμιο επίπεδο κανόνες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση τρομοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό, έχει εκδώσει κατευθυντήριες οδηγίες προς τις χώρες να αναγνωρίσουν, να αξιολογήσουν και να κατανοήσουν τους κινδύνους νομιμοποίησης χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης τρομοκρατίας, που αναδύονται από την χρήση εικονικών περιουσιακών στοιχείων και τις δραστηριότητες των παροχών υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων και κρυπτονομισμάτων.

Για το λόγο αυτό, τα τελευταία χρόνια έχει αναληφθεί πλήθος νομοθετικών πρωτοβουλιών στην ΕΕ, τις ΗΠΑ και παγκοσμίως αναφορικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης των κρυπτονομισμάτων για παράνομες δραστηριότητες.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε από ειδική Ομάδα Εμπειρογνομόνων που συστάθηκε για το σκοπό αυτό και καλύπτει μέχρι και το έτος 2022. Για την ολοκλήρωση της αξιολόγησης πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις, συλλέχθηκαν και λήφθηκαν υπόψη δεδομένα και ποσοτικά στοιχεία από υπόχρεα πρόσωπα, από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, από την Αρχή

Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες καθώς και από άλλους εμπλεκόμενους φορείς.

Η έκθεση επιχειρεί να αποτυπώσει την παρουσία των VAs και VASPs στη χώρα μας, την τρωτότητα και τις απειλές που σχετίζονται με τον κλάδο, σε μια προσπάθεια να προσδιορισθεί ο κίνδυνος στις δραστηριότητες των παρόχων που έχουν καταχωρηθεί στα σχετικά Μητρώα της ΕΚ. Η κατανόηση του κινδύνου από τις αρμόδιες αρχές λειτουργεί προληπτικά, με αποτέλεσμα την πιθανή αναπροσαρμογή της στρατηγική διαχείρισης κινδύνου, αλλά και την ανάληψη δράσεων/πρωτοβουλιών που μπορούν να μετριάσουν τους κινδύνους ξεπλύματος και χρηματοδότησης τρομοκρατίας.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την σύνταξη της παρούσας έκθεσης βασίζεται στο εργαλείο ανάλυσης της Παγκόσμιας Τράπεζας. Σημειώνεται ότι η παρούσα έκθεση είναι η πρώτη έκθεση αξιολόγησης κινδύνων που ενέχει ο τομέας των παρόχων θεματοφυλακής και ανταλλαγής εικονικών νομισμάτων /κρυπτονομισμάτων καθώς στην προηγούμενη εθνική έκθεση αξιολόγησης κινδύνων που εκδόθηκε το έτος 2018, οι απειλές και οι κίνδυνοι του τομέα των παρόχων θεματοφυλακής και ανταλλαγής εικονικών νομισμάτων /κρυπτονομισμάτων δεν είχαν αποτελέσει πεδίο ανάλυσης, καθώς δεν είχε προσδιοριστεί έως τότε το κανονιστικό πλαίσιο υπό το οποίο οφείλουν νομικά να συμμορφώνονται.

Ειδική αναφορά για τη χώρα μας

Στη χώρα μας η χρήση των εικονικών νομισμάτων και κρυπτονομισμάτων παρουσιάζει μια αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια. Αν και δεν υπάρχει επίσημη πηγή που να περιγράφει στατιστικά στοιχεία για την αγορά κρυπτονομισμάτων στη χώρα μας, σε μια προσπάθεια συγκέντρωσης στοιχείων από αξιόπιστες ανοικτές πηγές προέκυψε ότι στην ελληνική αγορά των εικονικών νομισμάτων και κρυπτονομισμάτων συμμετέχουν κυρίως ιδιώτες και ορισμένες επιχειρήσεις. Περί τις 200.000 Έλληνες τουλάχιστον εκτιμάται ότι έχουν αγοράσει/επενδύσει σε κρυπτονομίσματα. Για την ακρίβεια, τα στοιχεία της TripleA -βάσει της προέλευσης των ψηφιακών πορτοφολιών- καταδεικνύουν ότι μέχρι το τέλος του 2021 κρυπτονομίσματα κατείχαν 182.307 Έλληνες ή το 1,71% του πληθυσμού της χώρας. Η BrokerChooser έχει πιο πρόσφατα και πιο αναλυτικά στοιχεία. Βάσει της τελευταίας της έκθεσης, η Ελλάδα βρίσκεται στην 33η θέση παγκοσμίως στην υιοθέτηση και χρήση bitcoin και άλλων κρυπτονομισμάτων, με 194.860 Έλληνες να είναι κάτοχοι cryptos, ή το 1,87% του πληθυσμού. Στην Ελλάδα λειτουργούν ανταλλακτήρια αλλά και ATM κρυπτονομισμάτων, δηλαδή φυσικές συσκευές οι οποίες επιτρέπουν την αγορά κρυπτονομισμάτων με μετρητά, με χρεωστική ή πιστωτική κάρτα και σε ορισμένες περιπτώσεις, επιτρέπουν επίσης και την πώληση ψηφιακών νομισμάτων για αλλαγή με πραγματικό χρήμα. Σύμφωνα με την Coinatmradar, στην Ελλάδα λειτουργούν 63 τέτοια ATM, με την πλειονότητά τους να βρίσκεται στην Αθήνα (25) και τη Θεσσαλονίκη (13) και τα υπόλοιπα τα μοιράζονται οι μεγαλύτερες πόλεις και νησιά της χώρας παρέχοντας στους χρήστες πρόσβαση σε αγορές και πωλήσεις κρυπτονομισμάτων. Ορισμένες μάλιστα επιχειρήσεις δέχονται επίσης κρυπτονομίσματα ως μορφή πληρωμής. Τα νούμερα δείχνουν ότι η Ελλάδα διαθέτει μεν μία υπολογίσιμη crypto-κοινότητα, αλλά απέχει κατά πολύ από τα ποσοστά διείσδυσης που έχουν τα κρυπτονομίσματα σε άλλες χώρες, όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Ουκρανία, η Τουρκία κ.ά.

Υφιστάμενο νομικό πλαίσιο εποπτείας του κλάδου

Η ολοένα κλιμακούμενη αύξηση της χρήσης των κρυπτονομισμάτων σε διεθνές επίπεδο αλλά ως διαφαίνεται και στην χώρα μας, έχει οδηγήσει στην ανάγκη διαμόρφωσης και χάραξης

πολιτικής ενός σαφούς ρυθμιστικού πλαισίου εντός του οποίου μπορεί να λειτουργήσει η νέα αγορά των εικονικών νομισμάτων, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι όποιοι κίνδυνοι από τη χρήση τους.

Στο πλαίσιο αυτό η χώρα μας, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις της FATF προέβη στην έκδοση του ν.4734/2020 με τον οποίο επεκτάθηκε το πεδίο εφαρμογής του ν. 4557/2018, και ενσωματώθηκε η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2015/849/ΕΕ της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ώστε να περιλαμβάνει στα υπόχρεα πρόσωπα τους παρόχους υπηρεσιών ανταλλαγής εικονικών και παραστατικών περιουσιακών νομισμάτων, καθώς και τους παρόχους θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών καθώς έως και την έκδοση του νόμου δεν είχαν νομική υποχρέωση να εντοπίζουν την ύποπτη δραστηριότητα με αποτέλεσμα να είναι εκτεθειμένοι σε θέματα ξεπλύματος χρήματος, τρομοκρατικών χρηματοδοτήσεων κλπ.

Ακολούθως, εντός του έτους 2021 δημοσιοποιήθηκε από την ΕΚ το σχετικό μητρώο παρόχων, με αποτέλεσμα να υφίσταται πλέον ένα διαμορφωμένο πλαίσιο αναφοράς και ελέγχου των εξουσιοδοτημένων παροχών που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας.

Συγκεκριμένα, το αρ. 6β του Ν. 4557/2018 ορίζει ότι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (ΕΚ) είναι η αρμόδια αρχή για την εποπτεία και την τήρηση των διατάξεων του εν λόγω νόμου αναφορικά με «...βη) τους παρόχους υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων, βθ) τους παρόχους υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών...».

Σε συνέχεια αυτής της διάταξης, το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς εξέδωσε:

α) την απόφαση 5/898/3.12.2020 «Κατάρτιση μητρώου παρόχων υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων και μητρώου παρόχων υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών» και

β) την απόφαση 7/960/4.8.2022 «Τροποποίηση της 5/898/3.12.2020 Κατάρτιση μητρώου παρόχων υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων και μητρώου παρόχων υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών».

Η Ειδική Υπηρεσιακή Μονάδα Αντιμετώπισης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες της ΕΚ (Μονάδα) έχει την ευθύνη για τη θέσπιση κανόνων αντιμετώπισης του ΞΧ/ΧΤ και την εποπτεία εφαρμογής αυτών των κανόνων από τους υπόχρεους κρυπτοπαρόχους. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει αποφάσεις και εγκυκλίους, καταρτίζει καταλόγους με τυπολογίες ύποπτων συμπεριφορών και διενεργεί ελέγχους στα υπόχρεα πρόσωπα με σκοπό την αξιολόγηση των διαδικασιών που εφαρμόζουν. Για τις τυχόν ελλείψεις ή παραβάσεις που διαπιστώνονται από τους ελέγχους αυτούς επιβάλλονται στα υπόχρεα πρόσωπα διορθωτικά μέτρα/ κυρώσεις/ διαγραφή από τα τηρούμενα στην ΕΚ μητρώα.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έχει υιοθετήσει όλες τις συστάσεις της FATF (FATF Recommendations) ενώ εντός του 2024, το νομοθετικό πλαίσιο θα ενδυναμωθεί με δύο νέους Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς:

α) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1114 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2023, για τις αγορές κρυπτοστοιχείων και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ)

αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 και των οδηγιών 2013/36/ΕΕ και (ΕΕ) 2019/1937 και

β) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1113 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2023, περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και ορισμένων κρυπτοστοιχείων και περί τροποποίησης της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849.

Εκτίμηση κινδύνου του κλάδου

Για την εκτίμηση του συνολικού κινδύνου του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι πάροχοι υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων και οι πάροχοι υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών λήφθηκαν υπόψη η τρωτότητα και οι απειλές του κλάδου σύμφωνα με δεδομένα που συλλέχθηκαν καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εικονικών περιουσιακών στοιχείων (ανωνυμία, διασυννοριακή χρήση, ελλείψεις περιορισμών κλπ) αλλά και μέτρα /ενέργειες που μπορούν να μετριάσουν τον κίνδυνο.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο κύριος τρόπος αποδοχής κεφαλαίων για την τοποθέτηση επενδυτικών εντολών σε κρυπτοπαρόχους είναι μέσω τραπεζικών καταθέσεων και τραπεζικών εμβασμάτων και ότι, ως εκ τούτου, οι συναλλαγές σε μετρητά δεν υφίστανται. Εξαιρέση αποτελούν τα ΑΤΜ κρυπτονομισμάτων στα οποία ο συναλλασσόμενος καταθέτει μετρητά.

Τα τρωτά σημεία του τομέα των κρυπτοπαρόχων, όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, προκύπτουν κυρίως από τη φύση των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει ο τομέας και από άλλους γενικούς παράγοντες, όπως είναι η συμμόρφωση και η εποπτεία των εποπτευόμενων φορέων, η επιβολή ποινικών κυρώσεων, οι έλεγχοι κατά την καταχώρηση στα σχετικά μητρώα και ο αριθμός του καταρτισμένου προσωπικού των εταιρειών αυτών.

Για την αξιολόγηση ελήφθησαν υπόψη ποσοτικοί και ποιοτικοί παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων της αξίας του ενεργητικού υπό θεματοφυλακή (πολύ μικρή), της αξίας των συναλλαγών ανά προϊόν, την αξιολόγηση της κατάρτισης και των γνώσεων του προσωπικού σχετικά με την αντιμετώπιση του ΞΧ/ΧΤ και του μεγέθους του τομέα των κρυπτοπαρόχων ως προς το ΑΕΠ.

Την 31.12.2022, 16 Εταιρίες Κρυπτοπαρόχων τελούσαν υπό την εποπτεία της ΕΚ σε σχέση με την νομοθεσία αντιμετώπισης του ΞΧ/ΧΤ. Η αξία του ενεργητικού υπό θεματοφυλακή ανέρχεται στα 13 εκατομμύρια ευρώ, ποσό εξαιρετικά μικρό σε σχέση με τα υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία άλλων κλάδων και /ή με το ΑΕΠ της χώρας.

Πίνακας 1: Υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία 2022, σε εκατ. €

Έτος 31/12	ΑΕΠ	Κεφάλαια υπό διαχείριση συλλογικών επενδύσεων	Κεφάλαια υπό διαχείριση ΑΕΕΧ	Ενεργητικό υπό διαχείριση ΑΕΠΕΥ	Ενεργητικό κρυπτοπαρόχων υπό θεματοφυλακή
	208.030	11.576	25	14.054	13

Η συνολική τρωτότητα του κλάδου των κρυπτοπαρόχων αξιολογήθηκε ως «Μέση» βάσει ανάλυσης της ποιότητας των γενικών μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ όσο και της εγγενούς τρωτότητας.

Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου

ΓΕΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ		ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ/ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ	Μέση
2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	Μέση
3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	Υψηλή
4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	Μέση
5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	Μέση
6	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των εταιριών κεφαλαιαγοράς	Μέση
7	Κατάρτιση του προσωπικού των εταιρειών κεφαλαιαγοράς σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ	Μέση
8	Αποτελεσματικότητα στη λειτουργία συμμόρφωσης	Μέση
9	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	Μέση
10	Επίπεδο πίεσης από την αγορά για την επίτευξη προτύπων για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ	Μέση
11	Διαθεσιμότητα και πρόσβαση στις πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου	Μέση
12	Διαθεσιμότητα αξιόπιστων υποδομών ταυτοποίησης της πελατείας	Μέση
13	Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης	Μέση

ΓΕΝΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΞΧ/ΧΤ Μέση

Από την ανάλυση των ανωτέρω μεταβλητών, οι γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ του κλάδου των κρυπτοπαρόχων αξιολογήθηκαν με τη βαθμολογία ως Μέση.

Ενέργειες/πρωτοβουλίες για τον μετριασμό του κινδύνου του κλάδου

- Συνεχής αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και πρακτικές

- Ενίσχυση και ανάπτυξη των ικανοτήτων των ρυθμιστικών αρχών με τις απαραίτητες γνώσεις και πείρα που σχετίζονται με τις δραστηριότητες των VA,
- Παροχή εκπαίδευσης σε στελεχιακό δυναμικό των ρυθμιστικών, εποπτικών, ελεγκτικών αρχών αλλά και των αρχών επιβολής νόμου σχετικά με τις δραστηριότητες των VA και των VASP, ώστε να μπορούν να κατανοήσουν την λειτουργία της αγοράς και να παρακολουθούν και να διερευνούν τις πράξεις ML/TF που σχετίζονται με αυτά τα περιουσιακά στοιχεία.
- Διαμόρφωση μηχανισμού συλλογής στατιστικών στοιχείων σε εμπλεκόμενους φορείς.
- Ανάπτυξη διαδικασιών δέσμευσης και δήμευσης εικονικών περιουσιακών στοιχείων καθώς έως και σήμερα η εμπειρία είναι ελάχιστη.
- Ενίσχυση της συνεργασίας με διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς με σκοπό την λήψη τεχνογνωσίας.
- Απόκτηση εργαλείων ανάλυσης τεχνολογίας blockchain.
- Τα υπόχρεα πρόσωπα θα πρέπει ενισχύσουν τα συστήματα ελέγχου, και ταυτοποίησης ώστε να διασφαλίσουν ότι οι υπηρεσίες τους δεν θα χρησιμοποιηθούν με σκοπό την νομιμοποίηση εσόδων ή τη χρηματοδότηση τρομοκρατίας. Παράλληλα σκόπιμο είναι να ενισχυθεί και η συνεργασία των υπόχρεων προσώπων με τις αρμόδιες εποπτικές και ελεγκτικές αρχές.

Βασικά αδικήματα που σχετίζονται με τη χρήση εικονικών περιουσιακών στοιχείων

Τα πιο σημαντικά αδικήματα που προέκυψε να σχετίζονται με τη χρήση εικονικών περιουσιακών στοιχείων στη χώρα μας (κρυπτονομίσματα) ήταν οι επενδυτικές απάτες καθώς και η αγορά/διακίνηση ναρκωτικών μέσω dark markets.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜΕΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

I. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Νομοθεσία

- [Νόμος 4557/2018 \(ΦΕΚ Α/139/30.7.2018\) «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας \(ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ\) και άλλες διατάξεις.»](#)

Αποφάσεις Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

- [1/506/8.4.2009 «για την πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»](#)

- [35/586/26.5.2011 \(ΦΕΚ Β' 1428/16.6.2011\) Τροποποιητική Απόφαση 1/506/8.4.2009 \(ΦΕΚ Β' 8/834/6.5.2009\) του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς «για την πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»](#)

- [20/735/22.10.2015 Τροποποίηση του άρθρου 2 της απόφασης 1/506/8.4.2009 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.](#)

- [5/820/30.5.2018 \(ΦΕΚ Β/834/6.5.2009\) Τροποποίηση της παραγράφου 2 του άρθρου 10 της απόφασης 1/506/8.4.2009 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας](#)

[- 4/894/23.10.2020 «Εξ αποστάσεως ηλεκτρονική ταυτοποίηση φυσικών προσώπων από τα εποπτευόμενα από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς υπόχρεα πρόσωπα κατά τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων ή τη διενέργεια περιστασιακών συναλλαγών»](#)

[- 5/898/3.12.2020 \(ΦΕΚ Β/5744/28.12.2020\) «Κατάρτιση μητρώου παρόχων υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων και μητρώου παρόχων υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών»](#)

[- 7/960/4.8.2022 \(ΦΕΚ Β/4387/18.8.2022\) "ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ 5/898/3.12.2020 ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΠΑΡΟΧΟΥ"](#)

Εγκύκλιοι Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

- Αριθ. 52 «Διευκρινήσεις σχετικά με τις πληροφορίες της Ετήσιας Έκθεσης της παρ. 10. 2 της Απόφασης 1/506/2009 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας»

[- Αριθ. 41 «Ενδεικτική τυπολογία των ύποπτων συναλλαγών/δραστηριοτήτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.»](#)

8 ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.1 Επισκόπηση του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4557/2018, τα υπόχρεα πρόσωπα που ανήκουν στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα περιλαμβάνουν:

- Τους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές και τις ελεγκτικές εταιρείες που είναι εγγεγραμμένες στο δημόσιο μητρώο της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.), καθώς και τους ιδιώτες ελεγκτές.
- Τους εξωτερικούς λογιστές-φοροτεχνικούς, καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παρέχει, είτε άμεσα είτε μέσω συνδεδεμένων με αυτό προσώπων, υλική βοήθεια, υποστήριξη ή συμβουλευτικές υπηρεσίες σε φορολογικά ζητήματα, στο πλαίσιο κύριας επιχειρηματικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Τους συμβολαιογράφους και τους δικηγόρους, όταν εκπροσωπούν τους πελάτες τους σε χρηματοπιστωτικές ή κτηματομεσιτικές συναλλαγές ή όταν συμβάλλουν στον σχεδιασμό και την εκτέλεση συναλλαγών που αφορούν:
 - αγοραπωλησία ακινήτων ή επιχειρήσεων,
 - διαχείριση χρηματικών ποσών, τίτλων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων πελατών,
 - άνοιγμα ή διαχείριση τραπεζικών, ή επενδυτικών λογαριασμών, καθώς και τη σύσταση χρηματικών παρακαταθηκών (ιδίως αυτών που σχετίζονται με εγγυοδοσίες στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών),
 - εισφορές που απαιτούνται για τη σύσταση, λειτουργία ή διοίκηση εταιρειών,
 - τη σύσταση, λειτουργία ή διαχείριση εταιρειών, εμπιστευμάτων (trusts), ιδρυμάτων ή παρόμοιων νομικών μορφωμάτων.
- Μεσίτες ακινήτων για συναλλαγές αξίας ίσης ή άνω των 10.000 ευρώ, είτε πρόκειται για αγορές, πωλήσεις είτε για μηνιαίο μίσθωμα εκμίσθωσης ακινήτου.
- Επιχειρήσεις καζίνο, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που λειτουργούν σε πλοία με ελληνική σημαία, καθώς και οι επιχειρήσεις, οργανισμοί και άλλοι φορείς που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων ή πρακτορεία που δραστηριοποιούνται στον ίδιο χώρο.
- Εμπόρους και εκπλειστηριαστές αγαθών μεγάλης αξίας, όταν η συναλλαγή υπερβαίνει τις 10.000 ευρώ, είτε πραγματοποιείται εφάπαξ είτε σε διαδοχικές πράξεις που συνδέονται μεταξύ τους.
- Τους ενεχυροδανειστές και τους αργυραμοιβούς.

Για τις ανάγκες σύνταξης της Έκθεσης Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου για τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες κρίθηκε αναγκαίο να αναδιαμορφωθεί η κατηγοριοποίηση των υπόχρεων προσώπων σε σχέση με όσα ορίζονται ανωτέρω.

Ειδικότερα, οι λογιστές και οι φορολογικοί/φοροτεχνικοί σύμβουλοι, καθώς και οι εταιρείες τους, αντιμετωπίζονται στην Έκθεση ως ενιαία κατηγορία υπόχρεων, αφενός λόγω της ουσιαστικής ομοιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών τους και αφετέρου για λόγους ευθυγράμμισης με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία που ρυθμίζει τον κλάδο.

Περαιτέρω, το επάγγελμα του εκπλειστηριαστή εντάσσεται κατ' ουσίαν στους οίκους δημοπρασιών, δεδομένου ότι στο πλαίσιο ιδιωτικών εμπορικών δικαιοπραγιών εκπλειστηριάζονται κυρίως κινητά αντικείμενα — αντικείμενο που αποτελεί τον πυρήνα της

δραστηριότητάς τους. Όσον αφορά την ακίνητη περιουσία, οι σχετικοί πλειστηριασμοί διενεργούνται, στη συντριπτική τους πλειονότητα, από Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα.

Σε ό,τι αφορά τα παίγνια, για την πληρέστερη αποτύπωση των ιδιαιτεροτήτων κάθε μορφής, η Έκθεση διακρίνει μεταξύ επίγειων παιγνίων που λειτουργούν μέσω φυσικού δικτύου, διαδικτυακών παιγνίων και καζίνο.

Αναφορικά με τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, η εκτίμηση κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων επικεντρώθηκε στις επιχειρήσεις κατασκευής και εμπορίας κοσμημάτων και ρολογιών, κυρίως λόγω του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο κλάδο σε σύγκριση με λοιπές κατηγορίες.

Το ελληνικό εταιρικό δίκαιο ακολουθεί μια παραδοσιακή προσέγγιση όσον αφορά τους τύπους εταιρειών/επιλογών που προσφέρονται, χωρίς να προβλέπεται η σύσταση εμπιστευμάτων/trusts και παρεμφερών μορφωμάτων (θεσμός που προέρχεται από το αγγλοσαξονικό νομικό σύστημα). Από αυτή την άποψη το εταιρικό μας δίκαιο είναι θεμελιωδώς διαφορετικό από αυτό που επικρατεί σε άλλες δικαιοδοσίες που λειτουργούν ως χρηματοπιστωτικά κέντρα. Ωστόσο για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος, ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (άρθρο 2) και η απόφαση 1114/2017 του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) ρυθμίζουν τη φορολογική μεταχείριση των αλλοδαπών εμπιστευμάτων. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι δεν υφίστανται καταγεγραμμένοι πάροχοι υπηρεσιών σε αλλοδαπά εμπιστεύματα. Στην πράξη, οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται από δικηγόρους, λογιστές-φοροτεχνικούς και συμβολαιογράφους, οι οποίοι ήδη υπάγονται στις κατηγορίες υπόχρεων προσώπων. Κατά συνέπεια, δεν κρίθηκε σκόπιμη η αυτοτελής μελέτη της συγκεκριμένης κατηγορίας στο πλαίσιο της Έκθεσης.

Τέλος, η παροχή νομικών συμβουλών εξακολουθεί να καλύπτεται από το επαγγελματικό απόρρητο, εκτός εάν ο δικηγόρος ή ο συμβολαιογράφος συμμετέχει σε πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ή αν οι συμβουλές του παρέχονται με σκοπό τη διάπραξη των εν λόγω αδικημάτων ή με επίγνωση ότι ο πελάτης τις ζητεί για τον ίδιο σκοπό.

Αρμόδιες Αρχές για την εποπτεία των υπόχρεων προσώπων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν.4557/2018, τις τροποποιήσεις που έχουν επέλθει στις ονομασίες των φορέων αλλά και την κατηγοριοποίηση των υπόχρεων προσώπων κατά τα ανωτέρω, είναι:

- Το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας για τους ενεχυροδανειστές και τους αργυραμοιβούς.
- Η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων για τους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές και τις εταιρείες ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, που έχουν εγγραφεί στο δημόσιο μητρώο της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, καθώς και για τους ιδιώτες ελεγκτές.
- Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) για:
 - τους εξωτερικούς λογιστές-φοροτεχνικούς,
 - τα νομικά πρόσωπα παροχής λογιστικών-φοροτεχνικών υπηρεσιών,
 - κάθε άλλο πρόσωπο που αναλαμβάνει να παρέχει, είτε άμεσα είτε μέσω άλλων συνδεδεμένων προσώπων, υλική βοήθεια, συνδρομή ή συμβουλές σχετικά με φορολογικά θέματα, ως κύρια επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα,
 - τους μεσίτες ακινήτων,

- τους εμπόρους και εκπλειστηριαστές αγαθών μεγάλης αξίας.
- Η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων για:
 - τις επιχειρήσεις καζίνο και τα καζίνο που λειτουργούν επί πλοίων στην Ελλάδα ή υπό ελληνική σημαία,
 - τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και τους άλλους φορείς που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων, καθώς και τα πρακτορεία που σχετίζονται με τις δραστηριότητες αυτές.
- Το Υπουργείο Δικαιοσύνης για τους συμβολαιογράφους και τους δικηγόρους.

Στον Πίνακα που ακολουθεί περιλαμβάνεται καταρχάς ο αριθμός των υπόχρεων προσώπων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα βάσει στοιχείων που διαθέτουν είτε οι Αρμόδιες Αρχές τους, είτε τα συλλογικά τους όργανα. Το ποσοστό των ακαθαρίστων εσόδων το 2022 επί του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα στους τομείς της βιομηχανίας, των κατασκευών, του εμπορίου και των υπηρεσιών υπολογίστηκε βάσει στοιχείων που διαθέτει η Ε.Λ.Τ.Ε. για τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές, καθώς και στοιχείων που διαθέτει η Ε.Ε.Ε.Π. για τα παίγνια (επίγεια και διαδικτυακά).

Στις υπόλοιπες κατηγορίες υπόχρεων προσώπων, λόγω έλλειψης λοιπών στοιχείων, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία που διαθέτει η Α.Α.Δ.Ε. και συγκεκριμένα έγινε προσπάθεια αθροίσματος των ακαθαρίστων εσόδων ανά Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητας (ΚΑΔ) από τις φορολογικές δηλώσεις των υπόχρεων προσώπων για τη χρήση 2022. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι επίσημα και μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο ως ένδειξη του μεγέθους ενός κλάδου, καθώς ενδέχεται να μην είναι πλήρη ή ακριβή (τόσο από πλευράς υπόχρεων προσώπων, όσο και από πλευράς ΚΑΔ).

Πίνακας 1 – Κλάδοι μη χρηματοπιστωτικού τομέα

	Κλάδος	Πλήθος	Ακαθάριστα Έσοδα κλάδου / Σύνολο Ακαθάριστων εσόδων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (2022) ^{423*}
1	Δικηγόροι	Περίπου 47.169 εγγεγραμμένοι ενώ ενεργοί φορολογικά 35.967. Η διαφορά είναι εγγεγραμμένοι αλλά ανενεργοί ή δηλώνουν εισόδημα με άλλη ιδιότητα (π.χ. μισθωτοί)	≈0,265% - 0,289% ⁴²⁴

⁴²³ Σύμφωνα με την έκθεση «Στατιστικές Διάρθρωσης Επιχειρήσεων 2022» της ΕΛΣΤΑΤ (26 Σεπτεμβρίου 2024) ο συνολικός κύκλος εργασιών 2022 των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα στους τομείς της βιομηχανίας, των κατασκευών, του εμπορίου και των υπηρεσιών ανήλθε στα 415,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

⁴²⁴ Πηγή: Α.Α.Δ.Ε., «Γνωστοποίηση Μ.Ο. ετήσιου κύκλου εργασιών ΦΕ 2022 ανά ΚΑΔ» — ΚΑΔ 69.10 (ατομικές): 35.967 × €22.890,75 ≈ €0,823 δισ.. Εκτίμηση για όλες τις νομικές μορφές με συντηρητικό uplift ×1,5–×1,7 (δομή απασχόλησης Τμήματος Μ στην ΕΛΣΤΑΤ/SBS 2022: 279.105 απασχολούμενοι, 136.828 μισθωτοί) ⇒ ~€1,25–1,40 δισ. (2022). Ο 69.10 περιλαμβάνει και συμβολαιογράφους. Αφαιρώντας με μια συντηρητική εκτίμηση τους συμβολαιογράφους (~€0,12–0,20 δισ.) τότε το συνολικό ύψος εσόδων που αφορά τους δικηγόρους είναι ~€1,1–1,2 δισ. για το 2022. Το ποσό αποτελεί τεχνική εκτίμηση και όχι επίσημη στατιστική για όλες τις νομικές μορφές.

2	Συμβολαιογράφοι	Περίπου 2.718	≈ 0,029% - 0,048% ⁴²⁵
3	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	4.133 νομικά πρόσωπα 17.941 φυσικά πρόσωπα	≈ 0,217% - 0,265% ⁴²⁶
4	Ενεχυροδανειστές -Αργυραμοιβοί	220 Ενεχυροδανειστές 224 Αργυραμοιβοί	≈ 0,006% - 0,007% ⁴²⁷
5	Μεσίτες Ακινήτων	1.585 νομικά πρόσωπα 4.612 φυσικά πρόσωπα	≈ 0,120% - 0,181% ⁴²⁸
6	Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών	2.520 νομικά πρόσωπα 33.519 φυσικά πρόσωπα 15 Οίκοι Δημοπρασιών (περίπου)	≈ 0,385% - 0,746% ⁴²⁹
7	Επίγεια Παίγνια μέσω Φυσικού Δικτύου	3	≈ 0,349%
8	Επίγεια Παίγνια – Καζίνο	10	≈ 0,046%
9	Διαδικτυακά παίγνια	15	≈ 0,178%
10	Ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές	67 ελεγκτικές εταιρείες 1.329 ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές	≈ 0,060%.

Σύμφωνα με τον ανωτέρω Πίνακα ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό υπόχρεων προσώπων. Ορισμένα από αυτά δεν εκπροσωπούνται από συλλογικά όργανα (ενεχυροδανειστές και οίκοι δημοπρασιών) και ορισμένα άλλα εκπροσωπούνται από συλλογικά όργανα, όπου σε μεν κάποια η συμμετοχή τους είναι προαιρετική (μεσίτες αυτοκινήτων, έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας) και σε δε κάποια άλλη η

⁴²⁵ Εκτίμηση εσόδων 2022 τάξης €0,10–0,16 δισ. μόνο από πράξεις ακινήτων (112.283 πράξεις × ενδεικτική αμοιβή ~€820–€1.220 ανά συμβόλαιο, βάσει κλιμακωτών ποσοστών 1% έως €44.000 και 0,5% έως €1,4 εκ.). Η ΕΛΣΤΑΤ καταγράφει 804.322 συμβολαιογραφικές πράξεις και 2.718 συμβολαιογράφους το 2022. Το συνολικό έσοδο είναι πιθανώς υψηλότερο αν προστεθούν πληρεξούσια, γονικές παροχές κ.λπ., επομένως υπολογίζουμε εδώ εύρος €0,12 δις – €0,20 δισ. Το ποσό αποτελεί τεχνική εκτίμηση και όχι επίσημη στατιστική για όλες τις νομικές μορφές.

⁴²⁶ *Πηγή: Α.Α.Δ.Ε., «Γνωστοποίηση Μ.Ο. ετήσιου κύκλου εργασιών ΦΕ 2022 ανά ΚΑΔ». ΚΑΔ 69.20 (“Δραστηριότητες λογιστικής...–παροχή φορολογικών συμβουλών”): 17.618 ατομικές × €25.698,89 μ.ό. ⇒ ≥ €453 εκατ. (κατώτατο όριο, μόνο ατομικές· δεν περιλαμβάνει ΙΚΕ/ΕΠΕ/ΑΕ). Πηγή: Α.Α.Δ.Ε. «Μ.Ο. ετήσιου κύκλου εργασιών ΦΕ 2022 ανά ΚΑΔ» (μόνο ατομικές)· 69.20: 17.618 × €25.698,89 ≈ €453 εκ.· εκτίμηση για όλες τις νομικές μορφές με συντηρητικό uplift ×2–×2,4 ⇒ ~€0,9–1,1 δισ.· έλεγχος συμβατότητας με ΕΛΣΤΑΤ/SBS 2022 (Τμήμα Μ turnover €14,25 δισ.). Το ποσό αποτελεί τεχνική εκτίμηση και όχι επίσημη στατιστική για όλες τις νομικές μορφές.

⁴²⁷ Πηγή: Α.Α.Δ.Ε., «Γνωστοποίηση Μ.Ο. ετήσιου κύκλου εργασιών ΦΕ 2022 ανά ΚΑΔ (έκδ. 23/4/2024)». Υπολογισμός: έσοδα ≈ πλήθος καταστημάτων (220 ενεχυροδανειστές, 224 αργυραμοιβοί) × μ.ό. ετήσιου κύκλου εργασιών ανά ΚΑΔ δεύτερου βαθμού (64.92, 66.12) για ατομικές επιχειρήσεις. Συντηρητική εκτίμηση για τις ατομικές (Ενεχυροδανειστές: ΚΑΔ 64.92, €5,1 εκ. και Αργυραμοιβοί: ΚΑΔ 66.12, €8,6 εκ.) σύνολο €13,7 εκ. Τα πραγματικά συνολικά έσοδα ενδέχεται να είναι υψηλότερα λόγω εταιρικών μορφών· γι’ αυτό δίνεται και ενδεικτικό σενάριο ανύψωσης ×1,8 και ×2,2. Το ποσό αποτελεί τεχνική εκτίμηση και όχι επίσημη στατιστική για όλες τις νομικές μορφές.

⁴²⁸ Εκτίμηση κύκλου εργασιών ~€0,62 δισ. (εύρος €0,5–0,75 δισ.) για τον ΚΑΔ 68.31 “Δραστηριότητες μεσιτών ακινήτων”, έτος 2022. Μεθοδολογία: εκκίνηση από το σύνολο του Τμήματος L “Δραστηριότητες ακίνητης περιουσίας” (ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικές Διάρθρωσης Επιχειρήσεων 2022), επιμερισμός στην Ομάδα 68.3 βάσει ευρωπαϊκής διάρθρωσης και κατανομή 68.31/68.32 με χρήση φορολογικών στοιχείων Α.Α.Δ.Ε. (Μ.Ο. ετήσιου κύκλου εργασιών ανά ΚΑΔ, ΦΕ 2022). Το ποσό αποτελεί τεχνική εκτίμηση και όχι επίσημη στατιστική για όλες τις νομικές μορφές.

⁴²⁹ «Έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας» (νομική κατηγορία, όχι ενιαίος ΚΑΔ). Βάση: άθροισμα €0,784 δισ. από ατομικές επιχειρήσεις σε επιλεγμένους ΚΑΔ (45.11, 45.19, 45.40, 47.77, 47.79, 46.48, 46.14), υπολογισμένο ως πλήθος υπόχρεων × μ.ό. ετήσιου τζίρου/ΚΑΔ (Α.Α.Δ.Ε., ΦΕ 2022). Uplift ×2–×4 για να προσεγγιστούν όλες οι νομικές μορφές και οι υπό-καλύψεις, με αιτιολόγηση: (i) εταιρική κυριαρχία σε οχήματα & κοσμήματα/ρολόγια, (ii) δομή Τμήματος G στα SBS/ΕΛΣΤΑΤ όπου ο κύκλος εργασιών συγκεντρώνεται σε εταιρικές μορφές, (iii) κλίμακα νέων ταξινομήσεων ΙΧ 2022 και λουτών καναλιών (σκάφη/δημοπρασίες) που δεν αποτυπώνονται επαρκώς στις ατομικές. Εύρος εκτίμησης 2022: €1,6–3,1 δισ. (κεντρικό σημείο ~€2,8 δισ.).

συμμετοχή τους είναι υποχρεωτική (Δικηγορικός Σύλλογος και Συμβολαιογραφικός Σύλλογος).

Παρότι ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας αντιπροσωπεύει, με κριτήριο τον κύκλο εργασιών, σχετικώς μικρό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας το αποτύπωμά του είναι σαφώς σημαντικότερο. Επαγγέλματα όπως οι Λογιστές - Φοροτεχνικοί, οι Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές, έχουν στα πελατολόγια τους σχεδόν το σύνολο των επιχειρηματικών οντοτήτων και των φυσικών προσώπων. Ο κλάδος που ξεχωρίζει στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα, με κριτήριο το ύψος του συνολικού κύκλου εργασιών του, είναι τα διαδικτυακά παίγνια (5,13%) και τα επίγεια παίγνια μέσω φυσικού δικτύου (1,53%).

Όλα τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παρόν κεφάλαιο, χρησιμοποιήθηκαν μόνο για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας και δε μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για λοιπές αναλύσεις.

8.2 Εκτίμηση τρωτότητας μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα

Με τη χρήση του εργαλείου της Παγκόσμιας Τράπεζας πραγματοποιήθηκε εκτίμηση της τρωτότητας για όλους τους κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, αξιολογώντας όλες τις επιμέρους μεταβλητές. Η βαθμολογία συνολικής τρωτότητας για κάθε κλάδο αποτυπώνεται στον κάτωθι Πίνακα.

Πίνακας 2 - Κλάδος και βαθμολογία συνολικής τρωτότητας

Τρωτότητα κλάδου	Συνολική βαθμολογία		Βαθμολογία Συνολικής Τρωτότητας (NRA 2018)
Δικηγόροι	0,81	Υψηλή	0,86 Υψηλή
Συμβολαιογράφοι	0,65	Μέτρια - Υψηλή	0,80 Υψηλή
Λογιστές - Φοροτεχνικοί	0,54	Μέτρια	0,83 Υψηλή
Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί	0,61	Μέτρια - Υψηλή	0,78 Μέτρια – Υψηλή
Μεσίτες Ακινήτων	0,58	Μέτρια	0,77 Μέτρια – Υψηλή
Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών	0,62	Μέτρια - Υψηλή	0,72 Μέτρια – Υψηλή
Επίγεια Παίγνια μέσω Φυσικού Δικτύου	0,52	Μέτρια	0,70 Μέτρια – Υψηλή
Επίγεια Παίγνια - Καζίνο	0,48	Μέτρια	
Διαδικτυακά Παίγνια	0,50	Μέτρια	0,56 Μέτρια
Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές	0,48	Μέτρια	0,54 Μέτρια

Η συνολική τρωτότητα των υπόχρεων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα πλέον κυμαίνεται κυρίως μεταξύ Μετρίου και Μέτρια-Υψηλού επιπέδου. Σε αρκετούς κλάδους διακρίνεται βελτίωση έναντι της προηγούμενης εκτίμησης (π.χ. Μεσίτες Ακινήτων από 0,77 σε 0,58· Συμβολαιογράφοι από 0,80 σε 0,65), στοιχείο συμβατό με την ενίσχυση του πλαισίου, την προοδευτική ωρίμανση πρακτικών συμμόρφωσης και την ευρύτερη χρήση ψηφιακών εργαλείων/μητρώων.

Το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά στο σύνολο του μη χρηματοπιστωτικού τομέα και ορίζει τις υποχρεώσεις και εν γένει τα θέματα που σχετίζονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες για τα υπόχρεα πρόσωπα χαρακτηρίζεται ικανοποιητικό. Η δημοσίευση του Νόμου 4557/2018 τροποποίησε το νομοθετικό πλαίσιο και ενσωμάτωσε την Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Το νομοθετικό πλαίσιο περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν ορισμούς, υπόχρεα πρόσωπα (*obliged persons*), έκταση των μέτρων δέουσας επιμέλειας CDD, υποχρέωση αναφοράς κ.ά. Επομένως, το οριζόντιο πλαίσιο για τα υπόχρεα πρόσωπα του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα παραμένει ικανοποιητικό και ευθυγραμμισμένο με τις ενωσιακές απαιτήσεις. Υφίστανται διαφοροποιήσεις ανά κλάδο ως προς την έκδοση/επικαιροποίηση κανονιστικών πράξεων από τις αρμόδιες αρχές. Η έλλειψη ορισμένων εξειδικευμένων αποφάσεων επηρεάζει κυρίως μεταβλητές όπως η εποπτεία και η επιβολή διοικητικών κυρώσεων, στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη στην αξιολόγηση.

Κύρια διαπίστωση της αξιολόγησης τρωτότητας των υπόχρεων προσώπων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα είναι ότι το επίπεδο τρωτότητας διαφοροποιείται σημαντικά ανάλογα με την αποτελεσματικότητα της εποπτείας. Σε ορισμένα επαγγέλματα παρουσιάζονται ελλείψεις⁴³⁰ σε σχέση με τον καθορισμό πολιτικών και διαδικασιών, την έκδοση ή επικαιροποίηση σχετικών εγχειριδίων, την διενέργεια ελέγχων, καθώς και αναφορικά με την ενημέρωση των υπόχρεων προσώπων.

Ειδικότερα οι βασικοί λόγοι για τους οποίους εμφανίζονται δυσκολίες στην άσκηση της εποπτείας συνοψίζονται ως εξής:

- Μη αποκλειστική αρμοδιότητα ανά κλάδο: οι Αρχές δεν εποπτεύουν έναν και μόνο επαγγελματικό κλάδο, αλλά η AML/CFT εποπτεία αποτελεί μόνον ένα τμήμα του ευρύτερου ρόλου τους.
- Κατακερματισμός αρμοδιοτήτων: οι Αρμόδιες Αρχές ελέγχουν τα υπόχρεα πρόσωπα μόνο ως προς τις υποχρεώσεις AML/CFT, ενώ άλλοι φορείς εποπτεύουν την τήρηση του κλαδικού νομοθετικού/κανονιστικού πλαισίου, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πολυδιάσπαση ελέγχου.
- Ελλείψεις σε ανθρώπινους πόρους/μηχανισμούς: σε ορισμένες Αρχές το εξειδικευμένο προσωπικό για ελέγχους συμμόρφωσης δεν επαρκεί, ενώ αλλού απουσιάζει οργανωμένος ελεγκτικός μηχανισμός.

Σε ορισμένους κλάδους, η Αρμόδια Αρχή για την AML/CFT εποπτεία δεν είναι ταυτόχρονα και η αρχή αδειοδότησης του επαγγέλματος (π.χ. Α.Α.Δ.Ε. για λογιστές-φοροτεχνικούς, μεσίτες ή εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας). Αυτό περιορίζει την πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες που θα ήταν χρήσιμες για την αποτελεσματικότερη στοχοθέτηση και άσκηση εποπτείας. Αντίθετα, σε κλάδους όπου η εποπτική αρχή διαθέτει και αρμοδιότητα αδειοδότησης (π.χ. Ε.Λ.Τ.Ε. για ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές, Ε.Ε.Ε.Π. για παίγνια, Αρχηγείο ΕΛ.ΑΣ. για

⁴³⁰ Αν και υπάρχει αισθητή βελτίωση σε σχέση με την προηγούμενη αξιολόγηση.

ενεχυροδανειστές/αργυραμοιβούς), η πληροφόρηση είναι πιο ολοκληρωμένη και η εποπτεία εμφανίζεται πιο αποτελεσματική.

Σε ορισμένους κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (όπως οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, τα παίγνια και οι ενεχυροδανειστές) έχουν πλέον επιβληθεί διοικητικές κυρώσεις ή διορθωτικά μέτρα στο πλαίσιο στοχευμένων ελέγχων, γεγονός που καταδεικνύει πρόοδο στην εφαρμογή του πλαισίου. Ωστόσο, σε άλλους κλάδους (π.χ. δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, μεσίτες, έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας) η επιβολή κυρώσεων εξακολουθεί να είναι περιορισμένη. Ένας πρόσθετος λόγος για τις δυσχέρειες στην εφαρμογή κυρώσεων είναι ότι το ισχύον άρθρο 52 του ν. 4557/2018 δεν προβλέπει διαφοροποίηση των κυρώσεων μεταξύ χρηματοπιστωτικού και μη χρηματοπιστωτικού τομέα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι προβλεπόμενες κυρώσεις να εμφανίζονται σε ορισμένες περιπτώσεις δυσανάλογες ως προς το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά της πλειονότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα, όπου κυριαρχούν μικρά σχήματα και αυτοαπασχολούμενοι. Αν και σε ορισμένους κλάδους (όπως οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, τα παίγνια ή οι ενεχυροδανειστές) έχουν ήδη επιβληθεί διοικητικές κυρώσεις ή διορθωτικά μέτρα, η ανάγκη για πιο αναλογική και κλιμακωτή εφαρμογή παραμένει. Η περαιτέρω εξειδίκευση από τις αρμόδιες αρχές και η αξιοποίηση του ευρωπαϊκού πλαισίου αναμένεται να ενισχύσουν την προβλεψιμότητα και την ισορροπημένη χρήση των κυρώσεων στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα.

Οι παραπάνω αδυναμίες, τόσο στην εποπτεία όσο και στην επιβολή κυρώσεων, επηρεάζουν αρνητικά το επίπεδο συμμόρφωσης των υπόχρεων. Έτσι, κλάδοι με χαμηλότερη εποπτική ένταση εμφανίζουν και χαμηλότερη συμμόρφωση. Παράλληλα, ο βαθμός συμμόρφωσης εξαρτάται και από την ενημέρωση και τις γνώσεις των υπόχρεων επί θεμάτων AML/CFT: ενδεικτικά, οι ενεχυροδανειστές-αργυραμοιβοί και οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας αξιολογήθηκαν ιδιαίτερα χαμηλά αναφορικά με το επίπεδο γνώσεών τους αλλά και οι μεσίτες ακινήτων, οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι σε σχέση με το επίπεδο συμμόρφωσής τους.

Οι ανωτέρω αδυναμίες στην εποπτεία και στην επιβολή κυρώσεων έχουν ως αποτέλεσμα, σε αρκετούς κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (όπως δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, λογιστές-φοροτεχνικοί, μεσίτες, έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας), να αποστέλλεται μηδαμινός έως μηδενικός αριθμός αναφορών ύποπτης δραστηριότητας προς την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες κατά την τελευταία πενταετία. Αντιθέτως, στα παίγνια, καταγράφεται σταδιακή αύξηση και βελτίωση της ποιότητας των αναφορών. Το ποσοτικό αυτό κριτήριο αναδεικνύει τις αποκλίσεις που υφίστανται στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα και επιβεβαιώνει ότι οι αδυναμίες στην εποπτεία, στη γνώση και στη λειτουργική συμμόρφωση εξακολουθούν να επηρεάζουν καθοριστικά την αποτελεσματικότητα του συστήματος.

Πέρα από τα θεσμικά ζητήματα, η συνολική τρωτότητα κάθε κλάδου καθορίζεται και από εγγενείς παράγοντες, όπως το μέγεθος του κλάδου, η έκταση της χρήσης μετρητών στις συναλλαγές και ο βαθμός ανωνυμίας/φορητότητας των προσφερόμενων προϊόντων

Ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό υπόχρεων προσώπων, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι μικρού μεγέθους ή ατομικές επιχειρήσεις. Σε ορισμένους κλάδους, όπως οι ενεχυροδανειστές-αργυραμοιβοί και οι οίκοι δημοπρασιών, δεν υφίσταται καθολική εκπροσώπηση μέσω συλλογικών οργάνων, γεγονός που δυσχεραίνει την ομοιόμορφη καθοδήγηση και εποπτεία. Σε άλλους κλάδους, όπως οι μεσίτες ακινήτων και οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας, η συμμετοχή σε επαγγελματικές

ενώσεις ή επιμελητήρια είναι μερικώς υποχρεωτική, με αποτέλεσμα να υπάρχει διαφοροποίηση ως προς την κάλυψη. Αντίθετα, σε επαγγέλματα με θεσμοθετημένους συλλόγους ή επιμελητήρια, όπως οι δικηγόροι, οι συμβολαιογράφοι, οι λογιστές και οι ορκωτοί ελεγκτές, η εκπροσώπηση είναι πιο συνεκτική, αν και παραμένουν προκλήσεις στην εφαρμογή και στην επιβολή κυρώσεων.

Επιπρόσθετα, σε αρκετούς κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα που χαρακτηρίζονται από μικρές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους, η περιορισμένη διαθεσιμότητα πόρων εξακολουθεί να δημιουργεί δυσκολίες στην πρόσβαση σε εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων για πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα και λίστες κυρώσεων, καθώς και σε ανεξάρτητες πηγές πληροφόρησης που είναι χρήσιμες για τη δημιουργία και επικαιροποίηση του συναλλακτικού προφίλ των πελατών. Ωστόσο, η λειτουργία του Κεντρικού Μητρώου Πραγματικών Δικαιούχων, η αξιοποίηση δημόσιων μητρώων (ΓΕΜΗ, ΦΕΚ, gov.gr) και η υποχρέωση ηλεκτρονικών πληρωμών έχουν ενισχύσει την ιχνηλασιμότητα και μειώσει εν μέρει το χάσμα με τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Σε κλάδους με θεσμοθετημένους συλλογικούς φορείς και ισχυρή εποπτεία, όπως οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, οι συμβολαιογράφοι και οι πάροχοι τυχερών παιχνιδιών, η πρόσβαση σε τέτοιες πηγές είναι πλέον πιο οργανωμένη και αποτελεσματική, αν και συνολικά η σύγκριση με τον χρηματοπιστωτικό τομέα εξακολουθεί να αναδεικνύει ορισμένες υστερήσεις.

Στη συνέχεια ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση για κάθε κλάδο υπόχρεων προσώπων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς και αποτύπωση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης των επιμέρους μεταβλητών, βάσει των κριτηρίων και της μεθοδολογίας του εργαλείου της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι βασική δυσκολία της αξιολόγησης ήταν η έλλειψη στατιστικών στοιχείων. Για το λόγο αυτό κρίθηκε αναγκαία η συλλογή πληροφοριών μέσω της σύνταξης και αποστολής στα υπόχρεα πρόσωπα ερωτηματολογίου, το οποίο απαντήθηκε ανώνυμα, καθώς και επεξεργασίας των δεδομένων για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Για την αξιολόγηση των επιμέρους μεταβλητών ελήφθησαν, τέλος, υπόψη και δημοσιεύματα στον τύπο.

Κανονιστικό πλαίσιο

Στην Ελλάδα το νομικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι απολύτως εναρμονισμένο με την σχετική ενωσιακή νομοθεσία. Συγκεκριμένα, ο ισχύων νόμος 4557/2018 ενσωματώνει πέραν της 4ης οδηγίας κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, 2015/849/ΕΕ και το κανονιστικό πλαίσιο της 5ης οδηγίας, 2018/843/ΕΕ και της 6ης, 2018/1673/ΕΕ, κατόπιν των ν. 4734/2020 και 4816/2021 αντίστοιχα. Όλες ανεξαιρέτως οι εποπτικές αρχές του μη χρηματοπιστωτικού τομέα έχουν πλέον εκδώσει, κατά λόγο αρμοδιότητας, κανονιστικές ρυθμίσεις, εγκυκλίους και οδηγίες εφαρμογής της νομοθεσίας. Κατά συνέπεια όσον αφορά στο σύνολο του μη χρηματοπιστωτικού τομέα το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ως ιδιαίτερα αξιόπιστο και πλήρες.

Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση σε Πληροφορίες αναφορικά με τον Πραγματικό Δικαιούχο

Δεν υπάρχει κάποιο εξειδικευμένο πληροφοριακό σύστημα για την επιβεβαίωση της ταυτότητας των πελατών των υπόχρεων προσώπων, έτσι ώστε να ερευνάται και να εξακριβώνεται η τυχόν χρήση πλαστών δικαιολογητικών. Ωστόσο υφίστανται πλέον

πλατφόρμες κρατικών υπηρεσιών από τις οποίες μπορούν να αντληθούν, ευχερέστατα, αξιόπιστα στοιχεία για την ταυτότητα νομικών οντοτήτων και φυσικών προσώπων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής:

- Το Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων (Κ.Μ.Π.Δ.).
- Το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.) αποτελεί το εθνικό μητρώο εμπορικής δημοσιότητας, στο οποίο πραγματοποιείται η δημοσιότητα πράξεων, στοιχείων ή δηλώσεων των υπόχρεων νομικών προσώπων.
- Η Α.Α.Δ.Ε. μέσω της δημιουργίας της διαδικτυακής υπηρεσίας «Αναζήτηση Βασικών Στοιχείων Μητρώου Επιχειρήσεων» δίνει τη δυνατότητα σε νομικά πρόσωπα, νομικές οντότητες, και φυσικά πρόσωπα με εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα να αναζητήσουν βασικές πληροφορίες, προκειμένου να διακριβώσουν τη φορολογική ή την επαγγελματική υπόσταση άλλων νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων ή φορολογουμένων/φυσικών προσώπων που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα. Η υπηρεσία στοχεύει στην καταπολέμηση της έκδοσης πλαστών και εικονικών στοιχείων από φορολογικά ανύπαρκτα πρόσωπα.
- Το gov.gr είναι η επίσημη πύλη του κράτους για την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες. Μέσω αυτής της πλατφόρμας, οι πολίτες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε διάφορες υπηρεσίες και να διεκπεραιώνουν διαδικασίες ηλεκτρονικά, όπως η έκδοση πιστοποιητικών (π.χ. γεννήσεων), η έκδοση υπεύθυνων δηλώσεων με βεβαίωση του γνήσιου της υπογραφής, η υποβολή αιτήσεων κ.ά. Τα έγγραφα που εκδίδονται από το gov.gr φέρουν μοναδικό αναγνωριστικό αριθμό επαλήθευσης και προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα (δισδιάστατος γραμμωτός κώδικας - QR code) του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και γίνονται υποχρεωτικά αποδεκτά από όλους τους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες. Μέσω της δωρεάν εφαρμογής η οποία είναι διαθέσιμη για τα λειτουργικά συστήματα android και ios δίδεται στους πολίτες η δυνατότητα εξακρίβωσης της γνησιότητας των εκδοθέντων εγγράφων. Τα ψηφιακά έγγραφα από το Gov.gr Wallet είναι πλήρως ισάξια με τα έγχαρτα έγγραφα, για κάθε νόμιμη χρήση εντός της Ελληνικής Επικράτειας.
- Το ψηφιακό πορτοφόλι Gov.gr Wallet αποτελεί τμήμα της πλατφόρμας gov.gr. Μέσω του ψηφιακού πορτοφολιού ο πολίτης μπορεί να δημιουργήσει, αποθηκεύσει και να ελέγξει ψηφιακά έγγραφα. Ήδη υποστηρίζονται τα ψηφιακά αντίγραφα των δελτίων ταυτότητας και των αδειών οδήγησης. Σε σύγκριση με την πρότερη κατάσταση που ένας ελεγκτής επί παραδείγματι μπορούσε να λάβει μόνο αντίγραφο του δελτίου ταυτότητας του ερευνώμενου φυσικού προσώπου έχει πλέον τη δυνατότητα να ζητήσει από το φυσικό πρόσωπο να εκδώσει ψηφιακό δελτίο ταυτότητας και μάλιστα μέσω της εφαρμογής για android και ios να εξακριβώσει άμεσα τη γνησιότητα του εγγράφου.
- Το myAADE είναι η νέα ψηφιακή πύλη της Α.Α.Δ.Ε., για όλες τις υπηρεσίες που παρέχονται προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Μέσα από το ψηφιακό περιβάλλον της πύλης, ο πολίτης μπορεί εύκολα να έχει πρόσβαση σε όλες τις ψηφιακές εφαρμογές της Α.Α.Δ.Ε. που αφορούν στον ίδιο ή την επιχείρησή του. Η πρόσβαση στην υπηρεσία πραγματοποιείται με τη χρήση των ατομικών κωδικών taxisnet, ενώ είναι διαθέσιμη και η εφαρμογή για φορητές συσκευές (android και ios) myAADEapp. Μεταξύ άλλων ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να

εκτυπώσει τα στοιχεία του φορολογικού μητρώου του ιδίου ή της επιχείρησής του. Η εκτυπώσεις φέρουν δισδιάστατο γραμμωτό κώδικα γνησιότητας (QR code) μέσω του οποίου κάθε ενδιαφερόμενος δύναται να επιβεβαιώσει την γνησιότητα του εγγράφου.

2.1 Δικηγόροι

Η ευαλωτότητα του δικηγορικού επαγγέλματος όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες εξακολουθεί να είναι σημαντική. Βαθμολογήθηκε εν συνόλω ως υψηλή· αν και η βαθμολογία στην αριθμητική κλίμακα είναι ελαφρώς βελτιωμένη. Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας είναι τα εξής:

Αρμόδια αρχή για την εφαρμογή του πλαισίου για την αντιμετώπιση για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στους δικηγόρους είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Η πειθαρχική εποπτεία, σύμφωνα με τον Κώδικα Δικηγόρων, ανήκει στους οικείους Δικηγορικούς Συλλόγους. Η κατανομή αυτή διασφαλίζει τον αυτοδιοίκητο χαρακτήρα του επαγγέλματος και την τήρηση δεοντολογικών προτύπων· πρακτικά όμως εισάγει αντικειμενική αδυναμία εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, τον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα.

Στην Ελλάδα είναι εγγεγραμμένοι ως ενεργοί στα μητρώα των Δικηγορικών Συλλόγων της Επικράτειας 46.204 δικηγόροι (έτος αναφοράς 2024). Εν τούτοις, σημειώνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των δικηγόρων ασχολείται με ζητήματα καθημερινότητας (οικογενειακό δίκαιο, κληρονομικό, μικροδιαφορές, εκπροσώπηση των εντολέων/πελατών τους σε διοικητικές αρχές, σύσταση μικρού μεγέθους εταιρειών και αγοραπωλησίες μικρής/μεσαίας αξίας ακινήτων, ήτοι ελέγχους τίτλων κτήσεως και παραστάσεις σε συμβόλαια). Εκτιμάται ότι περίπου το 10% των δικηγόρων και δικηγορικών εταιρειών παρέχει υπηρεσίες σημαντικού οικονομικού βεληνεκούς, σχετικά με εταιρείες εντός ή εκτός Ελλάδος, και οι οποίες αφορούν στην ίδρυση, λειτουργία και εν γένει διαχείριση αυτών καθώς και συνεργασιών μεταξύ τους. Ειδικότερα, οι δικηγόροι συμμετέχουν συμβουλευτικά στις διαπραγματεύσεις που αφορούν στη σύσταση νομικού προσώπου, δηλαδή πριν τη σύνταξη της εταιρικής συμφωνίας που μπορεί να είναι συμβολαιογραφική ή με ιδιωτικό συμφωνητικό, καθώς και πριν από οποιαδήποτε τροποποίησή της. Αναλυτικότερα, πριν από την ίδρυση μίας εταιρείας οι συμβαλλόμενοι ζητούν την παροχή νομικών υπηρεσιών σχετικά με θέματα χρηματοδότησής τους, ρύθμισης των μεταξύ τους σχέσεων, εξωεταιρικών συμφωνιών των συμμετεχόντων, καθώς και σύναψης διαφόρων συμβάσεων με τρίτους. Σημειώνεται, επίσης, ότι οι δικηγόροι παρέχουν υπηρεσίες όχι μόνο σε νομικά πρόσωπα με έδρα την Ελλάδα, αλλά και σε νομικά πρόσωπα με έδρα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων εξωχώριων εταιρειών και εμπιστευμάτων. Επίσης, σημαντικός τομέας δραστηριοποίησης αφορά σε πολύπλοκες οικονομικές συναλλαγές συμπεριλαμβανομένων των υπεράκτιων συναλλαγών.

Σε κάθε περίπτωση, οι εξειδικευμένες νομικές γνώσεις που διαθέτουν οι δικηγόροι και η εξοικείωση με τις γραφειοκρατικές διαδικασίες προσελκύουν όσους επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες ή να φοροδιαφύγουν. Στους εντολείς/πελάτες μέρους των δικηγόρων περιλαμβάνονται φυσικά πρόσωπα μεγάλου πλούτου, Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα και νομικά πρόσωπα με σύνθετη ή αδιαφανή δομή.

Οι δικηγόροι διαθέτουν φυσικά τερματικά ή virtual POS και αποδέχονται υπηρεσίες άμεσης πληρωμής από λογαριασμό σε λογαριασμό, όπως την υπηρεσία I.R.I.S. Εν τούτοις, οι

συναλλαγές των δικηγόρων αφορούν συχνά σε ποσά μικρότερα των πεντακοσίων ευρώ, για τα οποία η χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής δεν είναι υποχρεωτική. Για το λόγο αυτό το ύψος των δραστηριοτήτων η εξόφληση των οποίων γίνεται με μετρητά κρίνεται υψηλό.

Οι δικηγόροι στην πλειοψηφία τους δραστηριοποιούνται μεμονωμένα. Σε αυτό το περιβάλλον μοντέλα «εταιρικού τύπου» συμμόρφωσης (π.χ. εφαρμογή συστημάτων συμμόρφωσης, ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης, διενέργειας εσωτερικών ελέγχων) δεν απαιτούνται οριζόντια. Η ορθή προσέγγιση είναι η αναλογική εφαρμογή των υποχρεώσεων.

Η αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών από τους δικηγόρους διενεργείται μέσω Επιτροπής δικηγόρων. Η Επιτροπή, η οποία συγκροτήθηκε τον Απρίλιο του 2024, λαμβάνει τις αναφορές τους για ύποπτες ή ασυνήθεις δραστηριότητες ή συναλλαγές, ελέγχει αν υποβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και δύναται να τις διαβιβάσει στην Αρχή. Η λειτουργία της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας προς την Αρχή είναι ιδιαίτερα περιορισμένη σε επίπεδο κλάδου. Η μοναδική έως τώρα αναφορά από δικηγόρο πραγματοποιήθηκε το 2023.

2.2 Συμβολαιογράφοι

Η ευαλωτότητα του επαγγέλματος του συμβολαιογράφου όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια υψηλή· εμφανώς μειωμένη σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου (υψηλή). Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας είναι τα εξής:

Το επάγγελμα του συμβολαιογράφου είναι «κλειστό», δηλαδή οι συμβολαιογράφοι διορίζονται σε υφιστάμενες οργανικές θέσεις. Ο εν ενεργεία αριθμός των συμβολαιογράφων εκτιμάται στους 2887 (έτος αναφοράς 2024).

Αρμόδια Αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος από τους συμβολαιογράφους είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Οι δράσεις ευαισθητοποίησης για τις υποχρεώσεις των συμβολαιογράφων ως προς την τήρηση των κανονιστικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τη νομοθεσία για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχουν ολοκληρωθεί δεδομένου ότι το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο έχει τεθεί από 15ετίας και πλέον και ήδη τα εν λόγω υπόχρεα πρόσωπα είναι εξοικειωμένα με τους κινδύνους που αναφύονται κατά τις συναλλαγές ακινήτων. Από τις σχετικές απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο στο πλαίσιο της επικαιροποίησης της Έκθεσης για την εθνική εκτίμηση κινδύνου Ξεπλύματος Χρήματος προκύπτει η εγγίζουσα την άριστη γνώση του νομοθετικού πλαισίου.

Η πειθαρχική δικαιοδοσία των συμβολαιογράφων ασκείται από δικαστήρια και πειθαρχικά συμβούλια. Η εποπτεία που ασκεί το Υπουργείο Δικαιοσύνης συναρτάται με το νομικό πλαίσιο των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των συμβολαιογράφων, το οποίο εισάγει αντικειμενική αδυναμία εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων, εν τούτοις η εποπτεία των συμβολαιογράφων από τις δικαστικές αρχές συγκεντρώνει τα εχέγγυα αμερόληπτης κρίσης κατά την εξέταση συμπεριφοράς που δεν συνάδει με τις απαιτήσεις της νομιμότητας. Από τις σχετικές απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο στο πλαίσιο της επικαιροποίησης της Έκθεσης για την εθνική εκτίμηση κινδύνου Ξεπλύματος Χρήματος προκύπτει ότι οι συμβολαιογράφοι γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από τη σχετική νομοθεσία διοικητικές κυρώσεις και πιστεύουν ότι θα τους επιβληθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις.

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα οποία ισχύει και εφαρμόζεται ο θεσμός του συμβολαιογράφου «λατινικού τύπου». Σύμφωνα με τον θεσμό αυτό «για τους συμβολαιογράφους που είναι άμισθοι δημόσιοι λειτουργοί, η ρυθμιστική παρέμβαση του νομοθέτη ως προς τους όρους εισόδου στο συγκεκριμένο επάγγελμα πρέπει να υπαγορεύεται από κριτήρια και προϋποθέσεις που ανάγονται στην ηθική συγκρότηση, την επιστημονική κατάρτιση και τις εν γένει διανοητικές ικανότητες του υποψηφίου, ώστε το συμβολαιογραφικό λειτούργημα και η ασφάλεια των συναλλαγών να υπηρετούνται με πρόσωπα διαπιστωμένης επιστημονικής κατάρτισης και ηθικής υπόστασης. Συγκεκριμένα, η πλήρωση των κενών θέσεων συμβολαιογράφων γίνεται με πανελλήνιο διαγωνισμό, ο οποίος προκηρύσσεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, ο συμβολαιογράφος δεν έχει ελάχιστη αλλά συγκεκριμένη αμοιβή, η οποία ορίζεται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης. Η είσπραξη της αμοιβής αυτής είναι υποχρεωτική, χωρίς δυνατότητα διαπραγμάτευσης μεγαλύτερης ή μικρότερης αμοιβής.

Παρόλο που δεν διεξάγονται σε τακτική βάση εκπαιδευτικά προγράμματα για την επιμόρφωση των συμβολαιογράφων σε θέματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, η φύση του συγκεκριμένου λειτουργήματος είναι τέτοια που παρέχει στον συμβολαιογράφο πρόσβαση σε νομικές βάσεις δεδομένων και συνεχή ενημέρωση επί τυχόν μεταβολών του νομοθετικού πλαισίου. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις των συμβολαιογράφων στη σχετική έρευνα.

Το επάγγελμα του συμβολαιογράφου χαρακτηρίζεται από αυτοτέλεια και συνεπώς ο συμβολαιογράφος δεν μπορεί να εργάζεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας (ως μισθωτός) σε άλλο συμβολαιογράφο ή συμβολαιογραφική εταιρεία. Ωστόσο, δύο ή περισσότεροι συμβολαιογράφοι της ίδιας ειρηνοδικειακής περιφέρειας μπορούν κατά την άσκηση του λειτουργήματός τους να συστήνουν εταιρεία αστικού δικαίου, απαγορεύοντας συγχρόνως τις διεπαγγελματικές ενώσεις. Σε αυτό το περιβάλλον μοντέλα «εταιρικού τύπου» συμμόρφωσης (π.χ. εφαρμογή συστημάτων συμμόρφωσης, ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης, διενέργειας εσωτερικών ελέγχων) δεν απαιτούνται οριζόντια. Η ορθή προσέγγιση είναι η αναλογική εφαρμογή των υποχρεώσεων.

Στους πελάτες τους περιλαμβάνονται φυσικά πρόσωπα μεγάλου πλούτου, Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα και νομικά πρόσωπα με σύνθετη ή αδιαφανή δομή. Περαιτέρω η εμπλοκή των συμβολαιογράφων σε αγοροπωλησίες ακινήτων προσδίδει νομιμοφάνεια και διευκολύνει τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν να εισάγουν έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες στον χρηματοοικονομικό τομέα και να τα νομιμοποιήσουν μέσω αυτού. Η συχνότητα με την οποία ένας συμβολαιογράφος ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί. Κατόπιν των ανωτέρω το προφίλ των πελατών των συμβολαιογράφων εκτιμάται ότι εμπεριέχει υπαρκτό κίνδυνο. Επίσης η χρήση μετρητών στις συναλλαγές με συμβολαιογράφους είναι περιορισμένη σε σύγκριση με άλλες οικονομικές δραστηριότητες και επιτρέπεται έως του ποσού των 500€. Απόλυτη είναι η απαγόρευση χρήσης μετρητών στις αγοραπωλησίες ακινήτων και λοιπών πράξεων μεγάλης αξίας.

2.3 Λογιστές - Φοροτεχνικοί

Η ευαλωτότητα του επαγγέλματος του Λογιστή - φοροτεχνικού όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια· κατά πολύ μειωμένη σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου (υψηλή).

Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνθέτουν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας είναι τα εξής:

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται στο επάγγελμα του λογιστή - φοροτεχνικού περίπου 18.000 φυσικά πρόσωπα και 2.246 νομικά πρόσωπα παροχής λογιστικών - φοροτεχνικών υπηρεσιών.

Αρμόδια Αρχή για την εποπτεία των λογιστών - φοροτεχνικών νικών είναι η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.).

Για να μπορέσει κάποιο φυσικό πρόσωπο να παρέχει λογιστικές υπηρεσίες, πρέπει να είναι κάτοχος επαγγελματικής ταυτότητας ασκήσεως επαγγέλματος λογιστή φοροτεχνικού. Η Επαγγελματική ταυτότητα (Α' & Β' τάξεως) χορηγείται αποκλειστικά από το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος (Ο.Ε.Ε.) με κριτήριο το επίπεδο της εκπαίδευσης και την εργασιακή εμπειρία. Επίσης ο λογιστής- φοροτεχνικός υποχρεούται να υποβάλει στο Ο.Ε.Ε. εντός του πρώτου διμήνου κάθε έτους υπεύθυνη δήλωση, στην οποία θα δηλώνει ότι ασκεί το επάγγελμα του λογιστή- φοροτεχνικού και ότι: i) δεν έχει καταδικασθεί αμετακλήτως σε ποινή κάθειρξης ή δεν καταδικάστηκε αμετακλήτως μεταξύ άλλων για υπεξαίρεση, απάτη, εκβίαση, πλαστογραφία, δωροδοκία, δωροληψία, δόλια χρεωκοπία, λαθρεμπορία, εμπορία ναρκωτικών, ii) ότι δεν έχει υποπέσει σε πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας λογιστών - φοροτεχνικών και iii) ότι έχει παρακολουθήσει όλη την αναγκαία εκπαίδευση που αντιστοιχεί στο επίπεδο της επαγγελματικής του κατάταξης, η οποία παρέχεται από το Ο.Ε.Ε.

Επίσης το Ο.Ε.Ε. έχει προβεί στη διασύνδεση του Μητρώου λογιστών-φοροτεχνικών με το πληροφοριακό σύστημα του Υπουργείου Οικονομικών (taxisnet). Χωρίς την ταυτοποίηση του λογιστή - φοροτεχνικού από το Ο.Ε.Ε. δεν του χορηγείται σχετική πρόσβαση στην εφαρμογή για την ηλεκτρονική υποβολή των φορολογικών δηλώσεων των πελατών του. Τα στοιχεία του λογιστή - φοροτεχνικού ελέγχονται και από τους δυο φορείς και με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η προστασία των επιχειρήσεων και των φορολογουμένων από παράνομες δραστηριότητες.

Οι πελάτες των λογιστών - φοροτεχνικών προέρχονται από όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων και πελατών υψηλού κινδύνου όπως πολιτικός εκτεθειμένα πρόσωπα, πελάτες μεγάλου πλούτου και νομικά πρόσωπα με σύνθετη ή αδιαφανή δομή, στα οποία ταυτοποιείται με δυσκολία ο πραγματικός δικαιούχος. Η συχνότητα με την οποία κάθε υπόχρεο πρόσωπο ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν σχετικά στατιστικά στοιχεία.

Αναφορικά με την εφαρμογή εσωτερικών πολιτικών και διαδικασιών για την αντιμετώπιση του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μόνο ένας στους τέσσερις λογιστές που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο - το οποίο απεστάλη στο πλαίσιο της επικαιροποίησης της Έκθεσης για την εθνική εκτίμηση κινδύνου ξεπλύματος χρήματος - δήλωσε ότι διαθέτει γραπτή επικαιροποιημένη πολιτική. Επιπλέον, σχεδόν οι μισοί δήλωσαν ότι έχει οριστεί υπεύθυνος συμμόρφωσης. Επισημαίνεται, τέλος, ότι μεγάλο μέρος των λογιστών-φοροτεχνικών εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει πάντα περίπτωση ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης ή διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.

Σημαντική αδυναμία του κλάδου εξακολουθεί να αποτελεί η «αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας», καθώς την τελευταία πενταετία

παρατηρείται απουσία αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή. Η αποχή αυτή ερμηνεύεται εν μέρει από τη φύση του επαγγέλματος, διότι πολλοί λογιστές λειτουργούν ως ελεύθεροι επαγγελματίες και διατηρούν στενές σχέσεις με τους πελάτες τους, γεγονός που δυσχεραίνει την αμερόληπτη εφαρμογή των υποχρεώσεων τους.

Αξιοσημείωτη όμως βελτίωση διαπιστώθηκε όσον αφορά στην άσκηση της εποπτικής δραστηριότητας. Η Α.Α.Δ.Ε. στην τριετία 2021-2023 διενήργησε 85 ελέγχους, για την εφαρμογή της νομοθεσίας κατά του ΞΧ/ΧΤ, σε λογιστές - φοροτεχνικούς, βάσει ανάλυσης κινδύνου και συγκεκριμένων κριτηρίων. Παράλληλα το Ο.Ε.Ε. και η Α.Α.Δ.Ε. (μέσω της Φορολογικής και Τελωνειακής Ακαδημίας) υλοποιούν εκπαιδευτικά προγράμματα τόσο για τους ελεγκτές της Α.Α.Δ.Ε. όσο και για τους υπόχρεους επαγγελματίες, με αναφορά σε εξειδικευμένες μελέτες περιπτώσεων.

Σημαντικότατο επίσης βήμα ψηφιακού μετασχηματισμού της Φορολογικής Διοίκησης και της σχέσης της με τις επιχειρήσεις αποτελούν τα «Ηλεκτρονικά Βιβλία» μέσω των οποίων ενισχύεται η διαφάνεια των συναλλαγών. Επίσης, εδραιώνουν την αξιοπιστία στη σχέση της Φορολογικής Διοίκησης με τις επιχειρήσεις και λειτουργούν ως μηχανισμός οικειοθελούς συμμόρφωσης και πρόληψης της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου. Με την εισαγωγή των ηλεκτρονικών βιβλίων της Α.Α.Δ.Ε. δεν παύει η λογιστική παρακολούθηση από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, ενώ κρίσιμος παραμένει και ο ρόλος του λογιστή για την ορθή απεικόνιση των συναλλαγών στην πλατφόρμα myDATA. Το myDATA (My Digital Accounting & Tax Application) είναι η ηλεκτρονική πλατφόρμα της Α.Α.Δ.Ε. που στοχεύει στον ψηφιακό μετασχηματισμό της φορολογικής διαδικασίας στην Ελλάδα. Μέσω αυτής, οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να διαβιβάζουν ηλεκτρονικά τα παραστατικά τους, δημιουργώντας έτσι μια νέα εποχή στην τιμολόγηση και τη λογιστική παρακολούθηση. Μέσω του MyData παρακολουθείται το σύνολο των συναλλαγών εσόδων / εξόδων των επιχειρήσεων και λοιπών οντοτήτων και απεικονίζεται το λογιστικό και φορολογικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων, όπως προκύπτει από τα δεδομένα των Ηλεκτρονικών Βιβλίων με αποτέλεσμα να δυσχεραίνονται φαινόμενα φοροδιαφυγής.

2.4 Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί

Η ευαλωτότητα των επαγγελματιών του ενεχυροδανειστή και του αργυραμοιβού όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια υψηλή, όπως και στην προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου· ωστόσο η απόλυτη βαθμολογία στην αριθμητική κλίμακα είναι σαφώς βελτιωμένη και προσεγγίζει οριακά το κατώφλι της μέτριας επικινδυνότητας. Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας είναι τα εξής:

Σύμφωνα με την έκθεση NRA 2018, ο τότε αριθμός των ενεργών αδειών ενεχυροδανειστή ανήρχοντο σε 437 ενώ την 30-09-2023 ο αριθμός αυτός περιορίστηκε στις 220. Αντίστοιχος είναι και ο αριθμός των ενεργών αδειών αργυραμοιβού (224 ενεργές άδειες αργυραμοιβού), με την επισήμανση ότι ορισμένοι εξ' αυτών κατέχουν διπλή άδεια (ενεχυροδανειστή και αργυραμοιβού) και ως εκ τούτου ο απόλυτος αριθμός φυσικών/νομικών προσώπων είναι μικρότερος από το άθροισμα των εν λόγω αδειών.

Τον Οκτώβριο του 2020 το Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας ορίστηκε ως αρμόδια αρχή για την εποπτεία των ενεχυροδανειστών και αργυραμοιβών. Η μεταφορά της εποπτείας των ενεχυροδανειστών από την Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της Α.Α.Δ.Ε. στο Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας κρίθηκε αναγκαία, καθώς οι όροι, οι προϋποθέσεις και

τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας ορίζονται με την Αστυνομική Διάταξη 5^Α/2011.

Στους πελάτες των ενεχυροδανειστών-αργυραμοιβών περιλαμβάνονται φυσικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων με ποινικό μητρώο. Ειδικότερα σημειώνεται ότι, τους ενεχυροδανειστές-αργυραμοιβούς δύναται να εκμεταλλευτούν οι δράστες της διάπραξης αδικημάτων κατά της ιδιοκτησίας (κλοπές-ληστείες). Κατά συνέπεια, το προφίλ των πελατών των ενεχυροδανειστών-αργυραμοιβών εκτιμάται ότι ενέχει υψηλό κίνδυνο. Εκτιμάται επίσης ότι, λόγω της φύσης και τους είδους των παρεχόμενων υπηρεσιών, στα εν λόγω πρόσωπα δεν περιλαμβάνονται πρόσωπα υψηλού πλούτου, Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα, αλλά και νομικά πρόσωπα με σύνθετη ή αδιαφανή δομή.

Παρά την ύπαρξη σχετικής φορολογικής νομοθεσίας που περιορίζει τη χρήση μετρητών σε συναλλαγές με φυσικά πρόσωπα κάτω των πεντακοσίων ευρώ (500 €), η ενεχυρίαση αντικειμένων και η ανταλλαγή νομισμάτων και πολύτιμων μετάλλων συνδέεται άμεσα με τη χρήση μετρητών και για τον λόγο αυτό ο συγκεκριμένος κλάδος χρησιμοποιεί στις συναλλαγές του μετρητά.

Οι ουσιαστικές εποπτικές ενέργειες εκκίνησαν από τον Ιούλιο του 2022 και εντεύθεν και οι ενέργειες που έχουν ήδη αναληφθεί από την Ελληνική Αστυνομία καταδεικνύουν τη σταδιακή επαύξηση της αποτελεσματικότητας της εποπτείας για τα εν λόγω υπόχρεα πρόσωπα. Τον Απρίλιο του 2022 ολοκληρώθηκε η αναβάθμιση της υπάρχουσας εφαρμογής του Δικτύου της Ελληνικής Αστυνομίας Police on Line (PoL) "Διαχείριση Αιτήσεων Επιτηδευματιών", προκειμένου αυτή να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της αναληφθείσας υποχρέωσης εποπτείας των ενεχυροδανειστών-αργυραμοιβών και να καθίσταται δυνατός ο - σε πραγματικό χρόνο - έλεγχος της λειτουργίας αυτών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο (ενεργά/ανενεργά καταστήματα, παύση λειτουργίας/αναστολή λειτουργίας κ.λπ.), καθώς και της εποπτικής δραστηριότητας των αρμοδίων Υπηρεσιών της (διενεργηθέντες έλεγχοι/παραβάσεις). Με διαταγή του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας ενημερώθηκαν οι Υπηρεσίες Ασφάλειας ανά την επικράτεια και δόθηκαν οι δέουσες οδηγίες και κατευθύνσεις για την ορθή καταχώριση των εν λόγω στοιχείων και την τροποποίηση παλαιότερων εγγραφών, προκειμένου να επιτευχθεί η εκκίνηση της ορθής άντλησης στοιχείων και κατ' επέκταση της ουσιαστικής και αποτελεσματικής παρακολούθησης της εποπτείας των εν λόγω υπόχρεων προσώπων. Οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας από τον Ιούλιο του 2022 έως και την 30-09-2023 προέβησαν σε τουλάχιστον -449- επιτόπιους ελέγχους ανά την επικράτεια και διαπιστώθηκαν παραβάσεις σε τουλάχιστον -16- περιπτώσεις. Επίσης ανακλήθηκε μία - 1- άδεια ενεχυροδανειστή, καθόσον σε βάρος του ασκήθηκε ποινική δίωξη για αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος. Σημειώνεται επίσης ότι τα έτη 2018-2023 ανακλήθηκαν συνολικά πέντε -5- άδειες (συμπεριλαμβανομένης της ανωτέρω αναφερθείσας περίπτωσης). Τέλος από τις Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας τα έτη 2018-2023 (έως 31-07-2023) σχηματίσθηκαν 50 δικογραφίες σε βάρος ενεχυροδανειστών – αργυραμοιβών, εκ των οποίων οι -26- αφορούσαν σε εμπλοκή των ενεχυροδανειστών σε ποινικής φύσεως αδικήματα (συντριπτική πλειονότητα αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος) και οι υπόλοιπες σε παραβάσεις σχετιζόμενες με την Α.Δ. 5^Α/2011. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η ενδυνάμωση της εποπτείας από την Ελληνική Αστυνομία μπορεί να λειτουργήσει ως ισχυρός παράγων μετριασμού της ενδογενούς επικινδυνότητας του κλάδου.

2.5 Μεσίτες Ακινήτων

Η ευαλωτότητα του επαγγέλματος του μεσίτη ακινήτων όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια· μειωμένη σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου (μέτρια υψηλή). Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας είναι τα εξής:

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) είναι η αρμόδια αρχή για την εποπτεία των μεσιτών ακινήτων.

Το επάγγελμα του μεσίτη ασκείται από περίπου 4.612 φυσικά πρόσωπα και 1.585 νομικά πρόσωπα πανελλαδικά (έτος αναφοράς 2022-2023).

Στις υπηρεσίες του μεσίτη ακινήτων περιλαμβάνεται η υπόδειξη ή η μεσολάβηση για τη σύναψη συμβάσεων σχετικών με ακίνητα και ιδίως συμβάσεων πώλησης, ανταλλαγής, μίσθωσης, χρηματοδοτικής μίσθωσης, σύστασης δουλείας ή αντιπαροχής ακινήτων. Οι αγοραπωλησίες ακινήτων είναι διεθνώς αναγνωρισμένες ως συναλλαγές υψηλού κινδύνου, δεδομένου ότι πολλοί από όσους επιδιώκουν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες επιλέγουν να το πράξουν μέσω της αγοράς ακινήτων, όπως χαρακτηριστικά δείχνουν και οι τυπολογίες που έχουν δημοσιευθεί για το θέμα αυτό. Η ελληνική αγορά ακινήτων αποτελεί επενδυτικό προσορισμό για ξένους επενδυτές με κυρίαρχες χώρες το Ισραήλ και Κίνα. Σύμφωνα με έρευνα μεγάλου δικτύου μεσιτικών γραφείων, η Ελλάδα προσελκύει επενδυτές, καθώς το 50% των αγοραστών προχωρεί σε απόκτηση ακινήτου στη χώρα μας με στόχο την επένδυση. Για λόγους αναψυχής/διακοπών αγοράζει το 22%, ενώ ένα πρόσθετο 20% αγοράζει με στόχο την ιδιοκατοίκηση. Επιπλέον, στην αύξηση του επενδυτικού ενδιαφέροντος έχει συμβάλει σημαντικά και το πρόγραμμα Golden Visa το οποίο μέσω της αγοράς κατοικίας στη χώρα μας, δίνει τη δυνατότητα απόκτησης άδειας παραμονής στην Ελλάδα - ιδιαίτερα δημοφιλές στους Κινέζους επενδυτές αλλά και στους Άραβες και τους Τούρκους. Πράγματι, το 2020 οι επενδύσεις που εκμεταλλεύτηκαν την Golden Visa ανήλθαν σε περίπου 235 εκ. ευρώ, γύρω δηλαδή στο 27% από τα συνολικά 875 εκ. ευρώ των ξένων εισροών σε ακίνητα.

Αξιοπρόσεκτη βελτίωση διαπιστώθηκε στο πεδίο της εποπτικής δραστηριότητας, ως απόκριση στις ανωτέρω προκλήσεις. Οι αγοραπωλησίες ακινήτων, στις οποίες ενέχονται αλλοδαποί πολίτες, είτε αφορούν πράξεις που γίνονται στο πλαίσιο της «Χρυσής Βίζας» είτε αποκτώνται μέσω των τραπεζικών πλειστηριασμών είτε πρόκειται για απλές δικαιιοπραξίες, έχουν τεθεί στο στόχαστρο της Αρχής, από το 2019, μετά από καταγγελίες που διατυπώθηκαν. Στόχος είναι ο έλεγχος της διακίνησης «μαύρου» χρήματος μέσω των αγοραπωλησιών ακινήτων, από αλλοδαπούς, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν αυτές είναι πραγματικές και σε κάθε περίπτωση εάν πραγματοποιούνται με χρήματα νόμιμα και φορολογημένα. Στο πλαίσιο αυτό υποχρεώθηκαν οι συμβολαιογράφοι να αποστέλλουν στην Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, τα πλήρη στοιχεία των συμβολαίων μεταβίβασης ακινήτων σε αλλοδαπούς. Κατόπιν, οι ύποπτες περιπτώσεις θα αποστέλλονται και στην Α.Α.Δ.Ε., για φορολογικό έλεγχο, έλεγχο καταθέσεων πωλητών και αγοραστών, καθώς και των στοιχείων των εμπλεκόμενων ακινήτων.

Πρωτεύουσας σημασίας είναι και οι αλλαγές οι οποίες επήλθαν με τον νόμο 5073/2023, με τον οποίο γίνεται υποχρεωτική η εξόφληση των συμβολαίων αγοράς ακινήτων αποκλειστικά με τη χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής. Συμβολαιογραφικό ή ιδιωτικό έγγραφο, στο οποίο

καταγράφεται προκαταβολή ή μερική ή ολική εξόφληση του τιμήματος με μετρητά ή στο οποίο δεν καταγράφεται η εξόφληση του τιμήματος με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής, είναι αυτοδικαίως άκυρο, απαγορεύεται να μεταγραφεί στα οικεία βιβλία και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα έναντι των συμβαλλομένων, του Δημοσίου και οποιουδήποτε τρίτου. Έτσι μειώνεται ο κίνδυνος φοροδιαφυγής και κατ' επέκταση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Επίσης από το 2021 έως και το 2023 η Α.Α.Δ.Ε. έχει διενεργήσει 51 ελέγχους δέουσας επιμέλειας σε μεσίτες ακινήτων κατόπιν ανάλυσης κινδύνου και επιλογής ειδικών κριτηρίων για τον κλάδο των μεσιτών. Η Α.Α.Δ.Ε. έχει επίσης προχωρήσει στη πραγματοποίηση σεμιναρίων τόσο για τους ελεγκτές της όσο και για τα υπόχρεα πρόσωπα τα οποία εποπτεύει στα οποία παρουσιάζεται εκτενώς το ισχύον κάθε φορά νομοθετικό πλαίσιο. Στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος γίνεται αναφορά σε εξειδικευμένες μελέτες περιπτώσεων ανά κλάδο.

Αδυναμία του κλάδου εξακολουθεί να αποτελεί η «αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας», καθώς την τελευταία πενταετία παρατηρείται απουσία αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή. Η αποχή αυτή ερμηνεύεται εν μέρει από τη φύση του επαγγέλματος, διότι πολλοί μεσίτες λειτουργούν ως ελεύθεροι επαγγελματίες και διατηρούν στενές σχέσεις με τους πελάτες τους, γεγονός που δυσχεραίνει την αμερόληπτη εφαρμογή των υποχρεώσεων τους.

2.6 Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών

Η ευαλωτότητα του επαγγέλματος του εμπόρου αγαθών μεγάλης αξίας όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια· ελαττωμένη σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου (μέτρια υψηλή). Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας είναι τα εξής:

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) είναι η αρμόδια αρχή για την εποπτεία των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας και των οίκων δημοπρασιών.

Οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας ανέρχονται σε 33.519 φυσικά πρόσωπα και 2.520 νομικά πρόσωπα πανελλαδικά. Εκτός από την εγγραφή του ενδιαφερόμενου στο μητρώο του αρμόδιου εμπορικού επιμελητηρίου και στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.), δεν υπάρχουν άλλες καθορισμένες προϋποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος του εμπόρου.

Στους πελάτες των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας περιλαμβάνονται φυσικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων υψηλού πλούτου, Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων, αλλά και πελατών με ποινικό μητρώο ή με συναλλαγές με χώρες του εξωτερικού. Για τον λόγο αυτό το προφίλ των πελατών των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας εκτιμάται ότι ενέχει υψηλό κίνδυνο. Όπως είναι αναμενόμενο, οι έμποροι, των οποίων οι επιχειρήσεις εδρεύουν σε τουριστικά μέρη έχουν περισσότερους αλλοδαπούς πελάτες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυξάνεται ο κίνδυνος, καθώς σπάνια προέρχονται από χώρες υψηλού κινδύνου. Επίσης παρόλο που ο αριθμός των συναλλαγών σε μετρητά αξίας άνω των 500 ευρώ εκτιμάται ότι είναι πολύ μικρός, συναλλαγές σε μετρητά για την απόκτηση αγαθών αξίας μικρότερης από 500 ευρώ πραγματοποιούνται ακόμα σε σημαντικό βαθμό.

Η εποπτική δραστηριότητα επί του κλάδου έχει αναβαθμιστεί ποσοτικά και ποιοτικά. Από το 2021 έως και το 2023 η Α.Α.Δ.Ε. έχει διενεργήσει 46 ελέγχους δέουσας επιμέλειας σε εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας κατόπιν ανάλυσης κινδύνου και επιλογής ειδικών

κριτηρίων. Η Α.Α.Δ.Ε. έχει επίσης προχωρήσει στη πραγματοποίηση σεμιναρίων τόσο για τους ελεγκτές της όσο και για τα υπόχρεα πρόσωπα τα οποία εποπτεύει στα όποια παρουσιάζεται εκτενώς το ισχύον κάθε φορά νομοθετικό πλαίσιο. Στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος γίνεται αναφορά σε εξειδικευμένες μελέτες περιπτώσεων ανά κλάδο.

Σημαντική βελτίωση προκύπτει όσον αφορά στη «λειτουργία συμμόρφωσης» του κλάδου με βάσει τις απαντήσεις που έδωσαν οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας οι οποίοι ανταποκρίθηκαν στο ανώνυμο ερωτηματολόγιο που τους απεστάλη από την Α.Α.Δ.Ε. Ειδικότερα, σε ερώτηση αναφορικά με το αν γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από το νομοθεσία, για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές, δραστηριότητες διοικητικές και ποινικές κυρώσεις, ένας στους τρεις απάντησε θετικά, ενώ σχεδόν όλοι πιστεύουν ότι θα τους επιβληθούν διοικητικές και ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις τους. Επίσης, σχεδόν όλοι δήλωσαν ότι διαθέτουν διαδικασίες επαλήθευσης και ελέγχου εγγράφων ταυτοποίησης, ενώ τρεις στους τέσσερις τηρούν αρχείο ταυτοποίησης πελατών. Σχεδόν οι μισοί δήλωσαν ότι πλέον διαθέτουν και γραπτή, επικαιροποιημένη πολιτική για θέματα ξεπλύματος χρήματος, καθώς και ότι έχουν ορίσει υπεύθυνο κανονιστικής συμμόρφωσης. Οι αντίστοιχες απαντήσεις των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας στο πλαίσιο της κατάρτισης της προηγούμενης Έκθεσης Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου (το 2018) καταδείκνυαν άγνοια των υποχρεώσεών τους και εν γένει του κανονιστικού πλαισίου, καθώς στην συντριπτική τους πλειονότητα δεν διέθεταν διαδικασίες συμμόρφωσης επειδή δε θεωρούσαν τους εαυτούς τους υπόχρεα πρόσωπα. Αδυναμία του κλάδου εξακολουθεί όμως να αποτελεί η αποτελεσματικότητα της «παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας», καθώς την τελευταία πενταετία παρατηρείται απουσία αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή.

Τυχρά Παιγνία

Τα τυχρά παίγνια που διεξάγονται στην ελληνική επικράτεια διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, με βάση το δίκτυο ή το κανάλι διανομής:

- α. Τα παίγνια που διεξάγονται επίγεια (land based) και διέπονται από δικαιώματα αποκλειστικότητας που έχουν παραχωρηθεί από την Πολιτεία.
- β. Τα παίγνια που διεξάγονται διαδικτυακά (remote gambling) και τελούν σε καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού.

Η συμμετοχή σε παίγνια δεν επιτρέπεται σε εταιρείες, καταπιστεύματα ή παρόμοιες οντότητες

Η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (Ε.Ε.Ε.Π.) είναι η αρμόδια εποπτική Αρχή για τις επιχειρήσεις καζίνο και τα καζίνο που λειτουργούν επί πλοίων στην Ελλάδα ή υπό ελληνική σημαία, τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και τους άλλους φορείς που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων, καθώς και τα πρακτορεία που σχετίζονται με τις δραστηριότητες αυτές.

Η εποπτεία της Ε.Ε.Ε.Π., για τη συμμόρφωση των υπόχρεων προσώπων που διεξάγουν τυχερά παίγνια, ασκείται αποτελεσματικά και δύναται να βαθμολογηθεί με υψηλό βαθμό, δεδομένου ότι η Ε.Ε.Ε.Π.:

- Ασκή την ως άνω εποπτεία, βάσει Κανονισμών που εκδίδει.
- Η οργανωτική διάρθρωση των Υπηρεσιών της Ε.Ε.Ε.Π. περιλαμβάνει εξειδικευμένη Μονάδα AML, το Τμήμα Ασφάλειας και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων.

- Διαθέτει προσωπικό το οποίο εκπαιδεύεται και εξειδικεύεται σε θέματα AML. Ωστόσο, δεν κρίνεται ως επαρκής ο αριθμός του προσωπικού για την κάλυψη των αναγκών του εποπτικού και ελεγκτικού έργου της Ε.Ε.Ε.Π. σε ζητήματα AML/CFT.
- Ασκεί εποπτεία που συνίσταται σε επιτόπια και εκτός έδρας παρακολούθηση και επιθεωρήσεις, κατόπιν τακτικά προγραμματισμένων κύκλων ελέγχων ή/και περιοδικών επιτόπιων ή εξ αποστάσεως ελέγχων.
- Παρακολουθεί και αξιολογεί τις Εκθέσεις Συμμόρφωσης που υποβάλλονται από τα υπόχρεα πρόσωπα, προκειμένου οι σχετικές αξιολογήσεις να ληφθούν υπόψη για την εκπόνηση και την αναθεώρηση ανάλυσης κινδύνων για τα υπόχρεα πρόσωπα και των συστημάτων διοργάνωσης και διεξαγωγής των παιγνίων.
- Παρακολουθεί και αξιολογεί τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων των υπόχρεων προσώπων για τον εντοπισμό και την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στον τομέα των τυχερών παιγνίων.
- Συλλέγει στοιχεία για τις βεβαιώσεις που χορηγούν τα υπόχρεα πρόσωπα στους δικαιούχους (παίκτες) προκειμένου να ληφθούν υπόψη στην εκπόνηση ανάλυσης κινδύνων για τα υπόχρεα πρόσωπα και των συστημάτων διοργάνωσης και διεξαγωγής των παιγνίων.
- Καταρτίζει ετησίως Πρόγραμμα Ελέγχων και διεξάγει έκτακτους ελέγχους κατόπιν καταγγελιών ή/και στο πλαίσιο επανελέγχων συμμόρφωσης.
- Έχει εκπονήσει Μεθοδολογία ανάλυσης κινδύνων για τα υπόχρεα πρόσωπα και ανά κατηγορία παιγνίων, η εφαρμογή της οποίας επίκειται εντός του έτους 2025.

Ακολουθώς παρατίθενται τα στοιχεία των διενεργηθέντων διακριτών ελέγχων σε ζητήματα AML/CFT ανά έτος αναφοράς, οι οποίοι, μετά από την αξιολόγηση της FATF (2018-2019) είναι πλέον διακριτοί.

Έτος	Αριθμός επιθεωρήσεων
2019	1
2020	----
2021	1
2022	----
2023	18
Σύνολο	20

Οι πάροχοι που διεξάγουν τυχερά παίγνια επίγεια στην Ελληνική Επικράτεια, μέσω Φυσικού Δικτύου έχουν ορίσει συντονιστή Υπεύθυνο Συμμόρφωσης σε επίπεδο Ομίλου καθώς και Υπεύθυνο στέλεχος για εκάστη εταιρεία μέλος του Ομίλου για τον έλεγχο συμμόρφωσης για θέματα που αφορούν στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι υποβληθείσες στην Ε.Ε.Ε.Π. από τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης Εκθέσεις, κατόπιν αξιολόγησης, λαμβάνονται υπόψη για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό των εποπτικών και ελεγκτικών δράσεων της Ε.Ε.Ε.Π.

Επισημαίνεται ότι, η Ε.Ε.Ε.Π. έχει εκδώσει ειδικό κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στον τομέα των τυχερών παιγνίων, με την υπ' αριθμ. 554/5/15.04.2021 απόφασή της. Ο εν λόγω Κανονισμός καθορίζει τις υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων, καθώς και το πλαίσιο εποπτείας,

ελέγχου και επιβολής κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης. Οι προβλεπόμενες κυρώσεις είναι διαβαθμισμένες και περιλαμβάνουν διοικητικά μέτρα, πρόστιμα, έως και αναστολή ή ανάκληση άδειας, ανάλογα με τη βαρύτητα και τη φύση της παράβασης.

2.7 Επίγεια Παιγνία μέσω Φυσικού Δικτύου

Η ευαλωτότητα των επίγειων παιγνίων μέσω φυσικού δικτύου όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια· μειωμένη σε πολύ σημαντικό βαθμό σε σχέση με την προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου (μέτρια υψηλή). Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συντέιναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας, πέραν της ισχυρής εποπτείας από την Ε.Ε.Ε.Π., για την οποία γίνεται εκτενής αναφορά στην ανωτέρω εισαγωγική παράγραφο, είναι τα εξής:

Τα παίγνια που διεξάγονται επίγεια (land based) στην Ελληνική Επικράτεια μέσω Φυσικού Δικτύου διέπονται από δικαιώματα αποκλειστικότητας που έχουν παραχωρηθεί από το Ελληνικό Δημόσιο σε τρεις (3) εταιρείες. Ειδικότερα

Η ΟΠΑΠ Α.Ε. έχει το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης μίας σειράς τυχερών παιγνίων που διεξάγονται επίγεια (land based), μέσω των πρακτορείων της. Το έτος 2023, από τα ανωτέρω παίγνια της ΟΠΑΠ Α.Ε. προήλθε το 18,63% του συνολικού κύκλου εργασιών (TGR) όλων των παιγνίων, αύξηση 12,06% σε σύγκριση με το 2022 και το 52,65% των συνολικών ακαθαρίστων εσόδων (GGR), αύξηση 5,40% σε σχέση με το 2022.

Τα παίγνια Κρατικών Λαχείων στην Ελλάδα διεξάγονται από την Ελληνικά Λαχεία Α.Ε. Σύμφωνα με την Έκθεση Πεπραγμένων της Ε.Ε.Ε.Π. 2023, το έτος 2023, από τα παίγνια της Ελληνικά Λαχεία Α.Ε. προήλθε το 1,12% του συνολικού κύκλου εργασιών (TGR) όλων των παιγνίων και το 4,76% των συνολικών ακαθαρίστων εσόδων (GGR).

Το Ιπποδρομιακό στοίχημα στην Ελλάδα διεξάγεται από την εταιρεία «Ιπποδρομίες Α.Ε.» του Ομίλου ΟΠΑΠ. Σύμφωνα με την Έκθεση Πεπραγμένων της Ε.Ε.Ε.Π. 2023, το έτος 2023, από το Ιπποδρομιακό Στοίχημα προήλθε το 0,22% του συνολικού κύκλου εργασιών (TGR) όλων των παιγνίων, και το 0,37% των συνολικών ακαθαρίστων εσόδων (GGR).

Το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο προβλέπει πλήρεις και αποτελεσματικούς διοικητικούς ελέγχους σχετικά με την εξέταση και αξιολόγηση των όρων χορήγησης αδειών διοργάνωσης και διεξαγωγής τυχερών παιγνίων. Περαιτέρω κατόπιν σχετικών Εισηγήσεων της Ε.Ε.Ε.Π. προς τον Υπουργό Οικονομικών εκδόθηκαν οι ακόλουθοι Κανονισμοί προς εναρμόνιση με τον Κανονισμό AML της Ε.Ε.Ε.Π. :

- i. Γενικός Κανονισμός Διοργάνωσης και Διεξαγωγής των Τυχερών Παιγνίων της ΟΠΑΠ Α.Ε. (2021),
- ii. Γενικός Κανονισμός Διοργάνωσης και Διεξαγωγής των Κρατικών Λαχείων (2022),
- iii. Κανονισμός Πρακτόρων της ΟΠΑΠ Α.Ε. (2023).

Η Ε.Ε.Ε.Π. διαπιστώνει την καταλληλότητα των μετόχων ή κατόχων εταιρικών μεριδίων ή εταίρων που κατέχουν, άμεσα ή έμμεσα, ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου ή των εταιρικών μεριδίων ή του ισοδύναμου αυτών συμμετοχικού δικαιώματος του Κατόχου Άδειας και εγγράφει τα παραπάνω πρόσωπα στο οικείο Μητρώο. Επιπρόσθετα, απαιτείται Άδεια Καταλληλότητας στα πρόσωπα που επιτελούν κρίσιμες λειτουργίες καθώς και στα πρόσωπα που έχουν την ιδιότητα του κατασκευαστή, εισαγωγέα - προμηθευτή και τεχνικού παιγνίων.

Το επίπεδο των γνώσεων του προσωπικού των παρόχων σε θέματα σχετικά με την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της

Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας αξιολογείται ως πολύ υψηλό. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ποσοστό 100% του προσωπικού των εταιρειών του Ομίλου ΟΠΑΠ και ποσοστό 90% του Φυσικού Δικτύου έχει παρακολουθήσει τουλάχιστον ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα αναφορικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στον τομέα των τυχερών παιγνίων κατά την περίοδο 2020-2023.

Επίσης, όσον αφορά στην καταλληλότητα των προσωπικού των παρόχων επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τα τηρούμενα στην Ε.Ε.Ε.Π. στοιχεία και βάσει της επεξεργασίας και μελέτης των απαντήσεων των παρόχων που διοργανώνουν ή διεξάγουν τυχερά παίγνια στην Ελληνική Επικράτεια στο Ερωτηματολόγιο που συνέταξε η Ε.Ε.Ε.Π., διαπιστώνεται ότι οι πάροχοι που διεξάγουν τυχερά παίγνια επίγεια (land based), μέσω Φυσικού Δικτύου διαθέτουν μηχανισμούς διασφάλισης και ελέγχου της ακεραιότητας και του επαγγελματικού επιπέδου του προσωπικού (ιδίως σε ζητήματα εμπιστευτικότητας, προστασίας δεδομένων και τήρησης κανόνων για την αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Αρχής οι πάροχοι που διεξάγουν τυχερά παίγνια επίγεια (land based), μέσω Φυσικού Δικτύου, υπέβαλαν το έτος 2021 ενενήντα εννέα (99) αναφορές και το έτος 2022 ενενήντα έξι (96) αναφορές. Ο αριθμός αναφορών είναι ο μεγαλύτερος σε όλον τον μη χρηματοπιστωτικό τομέα.

2.8 Επίγεια Παίγνια - Καζίνο

Η ευαλωτότητα των καζίνο όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια. Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας, πέραν της ισχυρής εποπτείας από την Ε.Ε.Ε.Π., για την οποία γίνεται εκτενής αναφορά στην εισαγωγική παράγραφο, είναι τα εξής:

Τα τυχερά παίγνια, που διεξάγονται μέσω του διαδικτύου (remote gambling), αποτέλεσαν κατά την τελευταία δεκαετία έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της αγοράς παιγνίων τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Το έτος 2023, από τα παίγνια που διεξάγονται στις επιχειρήσεις καζίνο προήλθε το 5,42% του συνολικού κύκλου εργασιών (TGR) όλων των παιγνίων και το 8,90% των συνολικών ακαθαρίστων εσόδων (GGR). Παρά την ομαλοποίηση της εμπορικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων καζίνο μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων που είχε επιβάλει η Πολιτεία για την προστασία από την πανδημία COVID-19 -άρση που επέτρεψε την επάνοδό τους σε επίπεδα παρόμοια με εκείνα προ πανδημίας- οι επιχειρήσεις αυτές εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν αναλογικά μικρό ποσοστό επί του συνολικού κύκλου εργασιών της αγοράς τυχερών παιγνίων.

Στην Ελληνική Επικράτεια υφίστανται δέκα (10) επιχειρήσεις καζίνο επίγεια (land-based) και η λειτουργία τους διέπεται από δικαιώματα αποκλειστικότητας που έχουν παραχωρηθεί από το Ελληνικό Δημόσιο. Η Ε.Ε.Ε.Π. διαπιστώνει την Καταλληλότητα των μετόχων ή κατόχων εταιρικών μεριδίων ή εταίρων που κατέχουν, άμεσα ή έμμεσα, ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου ή των εταιρικών μεριδίων ή του ισοδύναμου αυτών συμμετοχικού δικαιώματος του Κατόχου Άδειας και εγγράφει τα παραπάνω πρόσωπα στο οικείο Μητρώο. Επιπρόσθετα, απαιτείται Άδεια Καταλληλότητας στα πρόσωπα που επιτελούν κρίσιμες λειτουργίες, λοιπό προσωπικό καθώς και στα πρόσωπα που έχουν την ιδιότητα του κατασκευαστή, εισαγωγέα – προμηθευτή και τεχνικού παιγνίων. Επιπλέον, κάθε πρόθεση διάθεσης ή απόκτησης μετοχών εταιρείας κατόχου άδειας διενέργειας τυχερών παιγνίων μέσω του διαδικτύου ίση ή μεγαλύτερη με το δύο τοις

εκατό (2%) του μετοχικού ή του εταιρικού κεφαλαίου ή του ισοδύναμου αυτών συμμετοχικού δικαιώματος γνωστοποιείται στην Ε.Ε.Ε.Π.

Η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης των επιχειρήσεων επίγειων καζίνο αξιολογείται με πολύ υψηλό βαθμό. Επίσης και το επίπεδο των γνώσεων του προσωπικού των καζίνο σε θέματα σχετικά με την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων αξιολογείται ως υψηλό. Το προσωπικό των επιχειρήσεων καζίνο, οι Υπεύθυνοι Συμμόρφωσης, τα μέλη της ομάδας AML, τα πρόσωπα που ασκούν τη διοίκηση των επιχειρήσεων καζίνο, και το προσωπικό τους παρακολουθούν εξειδικευμένα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων μέσω του τομέα των τυχερών παιγνίων. Σύμφωνα με τα τηρούμενα στην Ε.Ε.Ε.Π. στοιχεία και βάσει της επεξεργασίας και μελέτης των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο που συνέταξε η Ε.Ε.Ε.Π., διαπιστώνεται ότι οι πάροχοι, καζίνο που διεξάγουν τυχερά παίγνια επίγεια (land-based) διαθέτουν μηχανισμούς διασφάλισης και ελέγχου της ακεραιότητας του προσωπικού κατά την πρόσληψη αυτού αλλά και κατά τη διάρκεια παραμονής του στην εταιρεία. Διαθέτουν επίσης μηχανισμούς διασφάλισης και ελέγχου του επαγγελματικού επιπέδου του προσωπικού, ιδίως σε ζητήματα εμπιστευτικότητας, προστασίας δεδομένων και τήρησης κανόνων για την αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων καζίνο γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από τον νόμο και το κανονιστικό πλαίσιο διοικητικές και ποινικές κυρώσεις και έχουν την πεποίθηση ότι θα επιβληθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις τους.

Κατά τη διεξαγωγή των παιγνίων που διεξάγονται μέσω των επιχειρήσεων καζίνο (επίγεια/land-based), γίνεται χρήση μετρητών για την κατάθεση και εκταμίευση ποσών με σκοπό τη συμμετοχή στα παίγνια, πλην όμως με την εφαρμογή του κανονισμού της Ε.Ε.Ε.Π. καθορίζονται τα όρια, πάνω στα οποία εφαρμόζονται μέτρα δέουσας επιμέλειας ή και αυξημένης δέουσας επιμέλειας, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της σχετικής τρωτότητας. Επίσης δεν υπάρχει η δυνατότητα ανώνυμης συμμετοχής του πελάτη/παίκτη σε τυχερά παίγνια των επιχειρήσεων καζίνο (επίγεια/land-based). Η συμμετοχή του παίκτη γίνεται μόνον κατόπιν ταυτοποίησης και επαλήθευσης των στοιχείων του, ωστόσο η ανίχνευση των επιμέρους συναλλαγών ανά/παίγνιο, είναι δυσχερής, εκτός εάν αυτές έχουν διεξαχθεί με τη χρήση ατομικής κάρτας παίκτη. Παρόλα αυτά και η συγκεκριμένη, εγγενής, τρωτότητα μετριάζεται με τις ειδικότερες προβλέψεις του ρυθμιστικού πλαισίου. Ειδικότερα, οι βεβαιώσεις κερδών και πιστοποιητικά κερδών εκδίδονται από επιχειρήσεις καζίνο αποκλειστικά και μόνο στις περιπτώσεις που η συμμετοχή του παίκτη στα παίγνια καθώς και τα κέρδη που βεβαιώνονται ή πιστοποιούνται ότι αποκόμισε από τη συμμετοχή αυτή, κατά την περίοδο αναφοράς, ταυτοποιούνται ως προς τον παίκτη και επαληθεύονται από στοιχεία που τηρούνται σε πληροφοριακό σύστημα διεξαγωγής.

2.9 Διαδικτυακά Παίγνια

Η ευαλωτότητα των τυχερών παιγνίων που διεξάγονται μέσω διαδικτύου όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια όπως και στην προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου. Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας, πέραν της ισχυρής εποπτείας από την Ε.Ε.Ε.Π., για την οποία γίνεται εκτενής αναφορά στην ανωτέρω εισαγωγική παράγραφο, είναι τα εξής:

Το έτος 2023, τα έσοδα που προήλθαν από τα παίγνια που διεξάγονται διαδικτυακά παρουσίασαν αύξηση 26,67% επί του TGR και 17,43% επί του GGR σε σύγκριση με το 2022.

Σημειώνεται ότι μεγάλο μέρος της αύξησης αυτής οφείλεται στο γεγονός ότι, λόγω των περιοριστικών μέτρων της πανδημίας, μεγάλο μέρος των παικτών μετακυλίσθηκε από το επίγειο δίκτυο διεξαγωγής στο διαδικτυακό παίγνιο. Επιπλέον, από τα παίγνια αυτά προήλθε το 74,91% του συνολικού κύκλου εργασιών (TGR) όλων των παιγνίων, και το 33,46% των συνολικών ακαθαρίστων εσόδων (GGR), σε σύγκριση πάντοτε με το 2022.

Από θεσμική σκοπιά καθοριστικής σημασίας είναι ο Κανονισμός Διοργάνωσης και Διεξαγωγής Τυχερών Παιγνίων μέσω Διαδικτύου, καθώς και ο αντίστοιχος Κανονισμός Τεχνικών Προδιαγραφών Διοργάνωσης και Διεξαγωγής Τυχερών Παιγνίων μέσω Διαδικτύου, που θεσπίστηκαν με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών το 2020, με βάση τους οποίους οριστικοποιήθηκε το κανονιστικό πλαίσιο για τη χορήγηση Αδειών διεξαγωγής Τυχερών Παιγνίων μέσω Διαδικτύου από την Ε.Ε.Ε.Π., σηματοδοτώντας το τέλος της μακράς μεταβατικής περιόδου που είχε εισαχθεί στην ελληνική έννομη τάξη το 2011.

Με βάση τις Εκθέσεις Συμμόρφωσης που υποβάλλονται στην Ε.Ε.Ε.Π. και των απαντήσεων των ανωτέρω παρόχων στο Ερωτηματολόγιο της Ε.Ε.Ε.Π., οι παίκτες που έχουν χαρακτηριστεί ως υψηλού κινδύνου από τα υπόχρεα πρόσωπα, αποτελούν μικρό ποσοστό του συνόλου των παικτών με τους οποίους διατηρούν επιχειρηματική σχέση. Ωστόσο, το γεγονός της μη φυσικής παρουσίας του παίκτη κατά τη διεξαγωγή του παιγνίου δεν δύναται να εξαλείψει τον εν λόγω εγγενή κίνδυνο, εάν όμως τα ισχύοντα μέτρα εφαρμόζονται αποτελεσματικά από τα υπόχρεα πρόσωπα περιορίζεται σημαντικά. Ωστόσο σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, επιτρέπεται η χρήση εμβασμάτων προκειμένου για τη συμμετοχή σε τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου, σύμφωνα με τα όρια και τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος. Τα υπόχρεα πρόσωπα που διεξάγουν Παίγνια μέσω διαδικτύου, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 554/5/15.04.2021 γνωστοποιούν στην Ε.Ε.Ε.Π. τους λογαριασμούς που τηρούν σε Παρόχους Υπηρεσιών Πληρωμών και τα μέσα πληρωμής, τα οποία χρησιμοποιούν και αποδέχονται για την κατάθεση των ποσών συμμετοχής και απόδοσης κέρδους στους παίκτες.

Η Ε.Ε.Ε.Π. έχει αναπτύξει μια ολοκληρωμένη υποδομή για την εποπτεία των τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου, η οποία περιλαμβάνει ασφαλή αποθήκευση και ανάλυση δεδομένων από τους Κατόχους Άδειας. Η δημιουργία της κεντρικής αποθήκης δεδομένων (Data Warehouse) και της υποδομής αναφορών επιχειρηματικής ευφυΐας επιτρέπει την εύκολη παρακολούθηση και ανάλυση των συναλλαγών, διασφαλίζοντας τη δυνατότητα άμεσου εντοπισμού επιβλαβών ή ύποπτων δραστηριοτήτων. Οι κάτοχοι άδειας έχουν την υποχρέωση, να υλοποιήσουν διάταξη ασφαλούς αποθήκευσης δεδομένων (SAFE), η οποία υποδέχεται με προκαθορισμένη συχνότητα, τα δεδομένα των Κεντρικών Πληροφοριακών Συστημάτων και τα αποθηκεύει με ασφαλή τρόπο. Η Ε.Ε.Ε.Π. από 01.01.2023 διαθέτει πρόσβαση στις διατάξεις SAFE των Κατόχων Άδειας Διεξαγωγής Τυχερών Παιγνίων μέσω Διαδικτύου. Επίσης στις εγκαταστάσεις της Ε.Ε.Ε.Π. δημιουργήθηκε ειδική υποδομή για την πρόσβαση στα πληροφοριακά συστήματα διοργάνωσης και διεξαγωγής τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου και μέσω παιγνιομηχανημάτων τύπου VLT. Επιπλέον, στο πλαίσιο της απομακρυσμένης πρόσβασης στα Κεντρικά πληροφοριακά Συστήματα των Κατόχων Άδειας, η Ε.Ε.Ε.Π. διαθέτει πρόσβαση στο περιβάλλον αναφορών των Κατόχων Άδειας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Αρχής οι αναφορές ύποπτων συναλλαγών (STRs) που υπέβαλαν τα έτη 2019-2022 οι πάροχοι που διεξάγουν τυχερά παίγνια μέσω διαδικτύου παρουσιάζουν αυξητική τάση. Συγκεκριμένα υπέβαλαν: το έτος 2019: τρεις (3) αναφορές, το έτος 2020 έξι (6) αναφορές, το έτος 2021 δεκαεπτά (17) και το έτος 2022 σαράντα (40) αναφορές. Στην αύξηση των αναφορών που υποβλήθηκαν από τα υπόχρεα πρόσωπα συνέβαλε η υιοθέτηση

του νέου Κανονισμού AML της Ε.Ε.Π., τον Απρίλιο του 2021 και η χορήγηση αδειών διεξαγωγής τυχερών παιχνιδιών μέσω διαδικτύου.

2.10 Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές (ΟΕΛ)

Η ευαλωτότητα του ελεγκτικού επαγγέλματος όσον αφορά στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογήθηκε ως μέτρια όπως και στην προηγούμενη Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου. Τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία συνέτειναν στην διαμόρφωση της βαθμολογίας είναι τα εξής:

Αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας περί πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες από τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές και τις ελεγκτικές εταιρείες είναι η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.).

Σύμφωνα με την έκθεση «Στατιστικές Διάρθρωσης Επιχειρήσεων 2022» της ΕΛΣΤΑΤ (Σεπτέμβριος 2024) ο συνολικός κύκλος εργασιών 2022 των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα στους τομείς της βιομηχανίας, των κατασκευών, του εμπορίου και των υπηρεσιών ανήλθε στα 415,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Συγκρίνοντας τον κύκλο των ελεγκτικών εταιρειών με τον κύκλο εργασιών του συνόλου των ελληνικών επιχειρήσεων το 2022 (230,7 εκ. ευρώ) ο ελεγκτικός κλάδος αποτελεί το 0,056%. Παρότι ο ελεγκτικός κλάδος των ελεγκτικών υπηρεσιών αντιπροσωπεύει πολύ μικρό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας το αποτύπωμά του είναι πολύ σημαντικότερο. Το 2022 διενεργήθηκαν από ΟΕΛ ελεγκτικές εργασίες σε περίπου 9.800 διαφορετικές νομικές οντότητες (ποσοστό περίπου 1,3% του συνολικού αριθμού των ενεργών επιχειρήσεων) οι οποίες όμως είναι οι μεγαλύτερες στην Ελλάδα. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι Τράπεζες, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι εισηγμένες στο Χ.Α. εταιρείες, εταιρείες εισηγμένες σε χρηματιστήρια των ΗΠΑ, οι μεγάλοι όμιλοι μη εισηγμένων εταιρειών, καθώς και πολλοί δημόσιοι οργανισμοί. Την 31/12/2023 οι αδειοδοτημένες ελεγκτικές εταιρείες (εγγεγραμμένες στο Δημόσιο Μητρώο της Ε.Λ.Τ.Ε.) ανέρχονταν στις 67.

Οι περισσότερες ελεγχόμενες από ΟΕΛ οντότητες δεν έχουν καταρχάς το προφίλ του πελάτη υψηλού κινδύνου. Ανατρέχοντας στην «Περιοδική Έκθεση Τυπολογιών 2021-2023» της Αρχής διαπιστώνουμε ότι οι εμπλεκόμενοι σε υποθέσεις ξεπλύματος χρήματος χρησιμοποιούν κυρίως οντότητες κελύφη, οι οποίες κατά τεκμήριο λόγω μεγέθους δεν υπόκεινται σε έλεγχο από ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές. Φυσικά οι ΟΕΛ μπορεί να συναντήσουν νομικές οντότητες με σύνθετη ή αδιαφανή ιδιοκτησία και έλεγχο όπως και οντότητες που εδρεύουν σε δικαιοδοσίες που δεν εφαρμόζουν επαρκή μέτρα κατά του ΞΧ/ΧΤ. Στις εργασίες διασφάλισης ο ορκωτός ελεγκτής-λογιστής έχει άμεση πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες/συναλλαγές που είναι καταχωρισμένες στα λογιστικά αρχεία των πελατών του, αλλά και σε μη λογιστικά δεδομένα, όπως πρακτικά γενικών συνελεύσεων, πρακτικά ΔΣ, συμβάσεις κλπ. Περαιτέρω ο ελεγκτής υποχρεούται να λάβει από τη διοίκηση της ελεγχόμενης οντότητας έγγραφες διαβεβαιώσεις σχετικά με την ανεμπόδιστη πρόσβαση στα απαιτούμενα για τον έλεγχο λογιστικά αρχεία και έγγραφα, καθώς και την πληρότητα των πληροφοριών που του παρασχέθηκαν.

Μέχρι και το 2018 οι έλεγχοι για την εφαρμογή της νομοθεσίας για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ήταν ενταγμένοι στο πλαίσιο των επιθεωρήσεων στα συστήματα διασφάλισης ποιότητας των ελεγκτικών εταιρειών. Έκτοτε η Ε.Λ.Τ.Ε. αύξησε αριθμητικά και αναβάθμισε ποιοτικά τους επιτόπιους ελέγχους της. Αρχής γενομένης από το 2019 η εφαρμογή της νομοθεσίας κατά του ΞΧ/ΧΤ αποτελεί διακριτό

συστατικό των επιθεωρήσεων. Από το 2018 έως και το 2023 η Ε.Λ.Τ.Ε. διενήργησε 52 επιθεωρήσεις για την εφαρμογή της νομοθεσίας κατά του ΞΧ/ΧΤ σε 42 ελεγκτικές εταιρείες. Οι εταιρείες που ελέγχθηκαν κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα κατείχαν συνολικά το 93% της ελεγκτικής αγοράς, ενώ στα πελατολόγια τους περιλαμβάνονταν το 92% των ελεγχόμενων οντοτήτων υψηλού κινδύνου⁴³¹. Η εντατικοποίηση της εποπτείας έχει επηρεάσει θετικά τη συμμόρφωση των εποπτευομένων.

Το πειθαρχικό συμβούλιο της Ε.Λ.Τ.Ε. έχει επιβάλει (μέχρι και το 2023) χρηματικές ποινές σε δύο Ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές μετά από διενέργεια ποιοτικών ελέγχων. Οι ποινές ήταν συγχωνευμένες, δηλαδή δεν αφορούσαν αποκλειστικά παραβάσεις της νομοθεσίας κατά του ΞΧ/ΧΤ αλλά και παραβάσεις των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου. Επίσης τουλάχιστον σε 28 περιπτώσεις επιβλήθηκε σε ελεγκτικές εταιρείες η κατάρτιση και υποβολή στην Ε.Λ.Τ.Ε. αναλυτικού σχεδίου δράσης, με συγκεκριμένα διορθωτικά μέτρα για τα ευρήματα του ποιοτικού ελέγχου. Η επιβολή κατάρτισης αναλυτικού σχεδίου δράσης με συγκεκριμένα διορθωτικά μέτρα για τα ευρήματα του ποιοτικού ελέγχου κρίνεται ως ιδιαιτέρως αποτελεσματικό μέτρο καθώς στοχεύει στον εντοπισμό της αφετηρίας της μη συμμόρφωσης μέσω της διαδικασίας «εντοπισμού της γενεσιουργού αιτίας» (root cause analysis).

Όσον αφορά στην αδειοδότηση των ελεγκτών επισημαίνεται ότι η Ε.Λ.Τ.Ε. ζητεί την προσκόμιση αντιγράφου ποινικού μητρώου από τους υποψήφιους ΟΕΛ, καθώς και από τους ιδιοκτήτες, τα μέλη του οργάνου διοίκησης και τον νόμιμο εκπρόσωπο των υποψηφίων ελεγκτικών εταιρειών. Επιπλέον για τυχόν υποθέσεις που βρίσκονται στη φάση άσκησης ποινικής δίωξης ή εν εξελίξει δικαστικής διερεύνησης ζητείται η υποβολή υπεύθυνης δήλωσης από όλα τα ανωτέρω φυσικά πρόσωπα. Το 2023 υπήρξε μία αξιοσημείωτη βελτίωση στην διαδικασία αδειοδότησης των ελεγκτικών εταιρειών, η Ε.Λ.Τ.Ε. ζητά από τις υποψήφιες για αδειοδότηση ελεγκτικές εταιρείες να υποβάλουν εγχειρίδιο εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας, καθώς και εγχειρίδιο πολιτικών και διαδικασιών κατά του ΞΧ/ΧΤ, μαζί με τις αιτήσεις τους.

Το κανονιστικό πλαίσιο του ελεγκτικού επαγγέλματος απαιτεί αφενός την εφαρμογή αυστηρών και σαφών κανόνων δεοντολογίας από τους ΟΕΛ και αφετέρου τη λειτουργία εκτεταμένων συστημάτων διασφάλισης ποιότητας από τις ελεγκτικές εταιρείες. Επίσης στο πεδίο της επιμόρφωσης παρατηρείται σημαντική βελτίωση σε σχέση με την περίοδο κατά την οποία συντάχθηκε η προηγούμενη έκθεση NRA, καθώς ποσοστό 20-25% των ελεγκτικών εταιρειών είχαν αναφέρει τότε ότι το προσωπικό τους είχε παρακολουθήσει σεμινάρια για το ΞΧ/ΧΤ., έναντι του 85% το 2022. Επίσης η εξοικείωση των ΟΕΛ, αλλά και του ελεγκτικού προσωπικού των ελεγκτικών εταιρειών εν γένει, με την έννοια του ελεγκτικού κινδύνου είναι παράγων που ενισχύει το γνωστικό προφίλ των εν λόγω επαγγελματιών.

Η συμμόρφωση των ελεγκτικών εταιρειών και των νόμιμων ελεγκτών με τις νομικές απαιτήσεις σχετικά με τη νομοθεσία περί ΞΧ/ΧΤ βρίσκεται σε αρκετά καλό επίπεδο και έχει σαφώς βελτιωθεί σε σύγκριση με την περίοδο που κάλυπτε η προηγούμενη εθνική έκθεση αξιολόγησης κινδύνων (NRA). Παρόλα αυτά τα περιθώρια βελτίωσης παραμένουν σημαντικά. Η υποβολή αναφορών προς τη Αρχή εμφανίζεται μειωμένη, μόνο 13 αναφορές πραγματοποιήθηκαν την τελευταία τετραετία.

⁴³¹ Κατάταξη του πελατολογίου τους από τις ελεγκτικές εταιρείες.

Βαθμολογίες των γενικών μεταβλητών για τα υπόχρεα πρόσωπα του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα

	Δικηγόροι	Συμβολαιογράφοι	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί	Μεσίτες Ακινήτων	Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών	Επίγεια Παίγνια μέσω Φυσικού Δικτύου	Επίγεια Παίγνια - Καζίνο	Διαδικτυακά Παίγνια	Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές
Πληρότητα Νομικού Πλαισίου για την Αντιμετώπιση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Αποτελεσματικότητα Εποπτείας / Δράσεις Επίβλεψης	0,5	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,9	0,8	0,9	0,8
Διαθεσιμότητα και Επιβολή Διοικητικών Κυρώσεων	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6
Διαθεσιμότητα και Επιβολή Ποινικών Κυρώσεων	0,6	0,5	0,5	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Διαθεσιμότητα και Αποτελεσματικότητα των Ελέγχων κατά την Αδειοδότηση	0,8	0,8	0,9	0,9	0,4	0,3	0,9	0,9	0,9	0,9
Ακεραιότητα του Προσωπικού της	0,7	0,7	0,7	0,5	0,6	0,5	0,8	0,7	0,7	0,8

	Δικηγόροι	Συμβολαιογράφοι	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί	Μεσίτες Ακινήτων	Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών	Επίγεια Παίγνια μέσω Φυσικού Δικτύου	Επίγεια Παίγνια - Καζίνο	Διαδικτυακά Παίγνια	Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές
Επιχείρησης / του Επαγγέλματος										
Γνώσεις του Προσωπικού της Επιχείρησης / του Επαγγέλματος σχετικά με το Αντικείμενο του Ξεπλύματος Χρήματος	0,6	0,7	0,6	0,5	0,4	0,4	0,8	0,7	0,7	0,8
Αποτελεσματικότητα της Λειτουργίας Συμμόρφωσης	0,3	0,2	0,5	0,4	0,3	0,6	0,9	0,9	0,8	0,8
Αποτελεσματικότητα της Παρακολούθησης και Αναφοράς Ύποπτης Δραστηριότητας	0,1	0,3	0,4	0,5	0,4	0,4	0,8	0,6	0,7	0,6
Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση σε πληροφορίες αναφορικά με τον Πραγματικό Δικαιούχο	0,6	0,6	0,6	0,8	0,6	0,6	0,9	0,8	0,9	0,8
Διαθεσιμότητα Αξιόπιστης Υποδομής Ταυτοποίησης	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

	Δικηγόροι	Συμβολαιογράφοι	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί	Μεσίτες Ακινήτων	Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών	Επίγεια Παίγνια μέσω Φυσικού Δικτύου	Επίγεια Παίγνια - Καζίνο	Διαδικτυακά Παίγνια	Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές
Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης	0,6	0,6	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

Εγγενείς Παράγοντες Τρωτότητας

	Δικηγόροι	Συμβολαιογράφοι	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί	Μεσίτες Ακινήτων	Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών	Επίγεια Παίγνια μέσω Φυσικού Δικτύου	Επίγεια Παίγνια - Καζίνο	Διαδικτυακά Παίγνια	Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές
Συνολικό Μέγεθος/ Όγκος του Κλάδου/Επαγγέλματος	Υψηλό	Μέτρια υψηλό	Μέτρια υψηλό	Χαμηλό	Μέτρια χαμηλό	Μέτριο	Μέτριο	Χαμηλό	Μέτρια Υψηλό	Μέτρια Υψηλό
Προφίλ Πελατών του Κλάδου/Επαγγέλματος	Πολύ Υψηλός κίνδυνος	Πολύ Υψηλός κίνδυνος	Μέτριος κίνδυνος	Υψηλός κίνδυνος	Υψηλός κίνδυνος	Υψηλός κίνδυνος	Μεσαίος Κίνδυνος	Μεσαίος Κίνδυνος	Μεσαίος Κίνδυνος	Μεσαίος Κίνδυνος
Ύψος δραστηριοτήτων του Κλάδου/ Επαγγέλματος σε μετρητά	Υψηλό	Χαμηλό	Χαμηλό	Υψηλό	Μέτρια χαμηλό	Χαμηλό	Υψηλό	Υψηλό	Δεν Υπάρχει	Χαμηλό
Χρήση πρακτόρων/ διαμεσολαβητών	Δεν υπάρχει	Δεν υπάρχει	Δεν υπάρχει	Δεν Υπάρχει	Δεν υπάρχει	Δεν υπάρχει	Υψηλή	Δεν Υπάρχει	Δεν Υπάρχει	Δεν Υπάρχει
Πιθανότητα ανώνυμης χρήσης του προϊόντος του κλάδου/επαγγέλματος	Μη Διαθέσιμη	Μη Διαθέσιμη	Μη Διαθέσιμη	Μη Διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Διαθέσιμη	Διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Μη Διαθέσιμη
Δυσκολία στην ανίχνευση των συναλλαγών	Εντοπίζονται με ευκολία	Εντοπίζονται με ευκολία	Εντοπίζονται με ευκολία	Εντοπίζονται με ευκολία	Εντοπίζονται με ευκολία	Εντοπίζονται με ευκολία	Εντοπίζονται Με Ευκολία	Δύσκολος / χρονοβόρος ο εντοπισμός	Εντοπίζονται Με Ευκολία	Εντοπίζονται Με Ευκολία

	Δικηγόροι	Συμβολαιογράφοι	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	Ενεχυροδανειστές - αργυραμοιβοί	Μεσίτες Ακινήτων	Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας & Οίκοι Δημοπρασιών	Επίγεια Παίγνια μέσω Φυσικού Δικτύου	Επίγεια Παίγνια - Καζίνο	Διαδικτυακά Παίγνια	Ορκωτοί Ελεγκτές - Λογιστές
Υπαρξη τυπολογιών (ύποπτων συναλλακτικών συμπεριφορών που παρατηρούνται και σχετίζονται με πιθανή απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας) για χρήση του κλάδου/επαγγέλματος στο ξέπλυμα χρήματος	Υπάρχουν και είναι σημαντικές	Υπάρχουν και είναι σημαντικές	Υπάρχουν	Δεν Υπάρχει	Υπάρχουν και είναι σημαντικές	Υπάρχουν και είναι σημαντικές	Υπάρχουν	Υπάρχουν	Υπάρχουν	Υπάρχουν
Εμπλοκή του κλάδου/επαγγέλματος σε φοροδιαφυγή ή άλλη απάτη	Υπάρχει και είναι σημαντική	Υπάρχει και είναι σημαντική	Υπάρχει και είναι σημαντική	Υπαρκτή	Υπάρχει και είναι σημαντική	Υπαρκτή αλλά Περιορισμένη	Υπαρκτή αλλά Περιορισμένη	Υπαρκτή αλλά Περιορισμένη	Υπαρκτή αλλά Περιορισμένη	Υπαρκτή αλλά Περιορισμένη
Πραγματοποίηση συναλλαγών με τον πελάτη από απόσταση και όχι δια ζώσης	Διαθέσιμη	Μη Διαθέσιμη	Υπάρχει αλλά είναι περιορισμένη	Μη Διαθέσιμη	Διαθέσιμη	Διαθέσιμη και Σημαντική	Μη Διαθέσιμη	Μη Διαθέσιμη	Διαθέσιμη και Σημαντική	Μη Διαθέσιμη

9 ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η σύσταση 1 της FATF καλεί τις χώρες να προσδιορίσουν, να αξιολογήσουν και να κατανοήσουν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ML) και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (TF) και να αναλάβουν δράση για τον αποτελεσματικό μετριασμό αυτών των κινδύνων. Η Ελλάδα συμμορφούμενη με την ως άνω σύσταση, προέβη στη διενέργεια της πρώτης Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου (National Risk Assessment - NRA) σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΞΧ/ΧΤ). Για το σκοπό αυτό, στις 25/11/2016 η «Επιτροπή Στρατηγικής⁴³²» ανέθεσε σε οκτώ (8) ομάδες εργασίας την υλοποίηση του έργου της Εθνικής Αξιολόγησης Κινδύνου (NRA) ΞΧ/ΧΤ. Με Απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ανατέθηκε σε Ομάδα Εργασίας, η αξιολόγηση του κινδύνου και της τρωτότητας για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΧΤ). Η εν λόγω ομάδα εργασίας αποτελούνταν από εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης αυτής.

Για την εκπόνηση του έργου υιοθετήθηκε η μεθοδολογία του εργαλείου Εθνικής Αξιολόγησης Κινδύνου («National Risk Assessment Tool») της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ειδικότερα, η Ομάδα Εργασίας χρησιμοποίησε για το έργο της το διαθέσιμο εργαλείο αξιολόγησης κινδύνου ΧΤ, το περιεχόμενο του οποίου ήταν διαβαθμισμένο. Η Έκθεση δημοσιεύθηκε το 2018 και αποτέλεσε μέρος της αξιολόγησης της χώρας από την FATF (2018-2019).

Στην Έκθεση Αξιολόγησης της FATF (FATF Mutual Evaluation Report Greece, 2019), σημειώθηκε από τους αξιολογητές, μεταξύ άλλων, ότι οι ελληνικές αρχές **διαθέτουν ένα υψηλό βαθμό επίγνωσης και κατανόησης όσον αφορά στους διαφορετικούς τύπους δραστηριότητας που σχετίζονται με την Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας**, και συγκεκριμένα ότι: «Greek authorities have a strong awareness of the different types of TF activity and how they are carried out in Greece. Although details remain classified in many cases, information reviewed by the assessment team indicates that the quality of investigations is generally high and based on a collaborative approach between relevant

⁴³²Η Επιτροπή Στρατηγικής για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής (Επιτροπή Στρατηγικής) αποτελεί, δυνάμει του άρθρου 8 του ν.4557/2018, τον μηχανισμό που καθορίζει σε εθνικό επίπεδο τη στρατηγική για τις ανωτέρω πράξεις.

authorities, including co-operation with joint operational task force bodies at the regional and international level».⁴³³

Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, αναγνωρίστηκε στην Ελλάδα ότι **διαθέτει ένα αποτελεσματικό σύστημα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας**. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι η Ελλάδα «(Greece) has implemented an AML/CFT system that is effective in several areas. **A substantial level of effectiveness has been achieved in the areas of understanding the ML/TF risks and the national co-ordination, collection and use of financial intelligence, investigation and prosecution of TF and the implementation of targeted financial sanctions related to proliferation.**»⁴³⁴

Ταυτόχρονα, όσον αφορά το σκέλος της τεχνικής συμμόρφωσης (technical compliance), αναφέρεται στην έκθεση ότι η Ελλάδα **διαθέτει εν γένει ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο**. Συγκεκριμένα, στην έκθεση επισημαίνεται ότι: «the legal framework is particularly strong, with only some areas in need of significant improvement: measures related to preventing misuse of legal structures and the non-profit sector, correspondent banking and cash couriers».⁴³⁵

Τέλος, κατά τη συζήτηση της έκθεσης αμοιβαίας αξιολόγησης της Ελλάδας η οποία έλαβε χώρα στην Ολομέλεια της FATF τον Ιούνιο του 2019, με την οποία και ολοκληρώθηκε η διαδικασία αξιολόγησης, κρίθηκε ότι η Ελλάδα **εντάσσεται στο επίπεδο κανονικής παρακολούθησης (regular follow-up)** έως τον επόμενο κύκλο αξιολογήσεων της FATF, επιτυγχάνοντας την καλύτερη δυνατή κατάσταση.

⁴³³Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Greece Mutual Evaluation Report, FATF, September 2019, σελ. 7

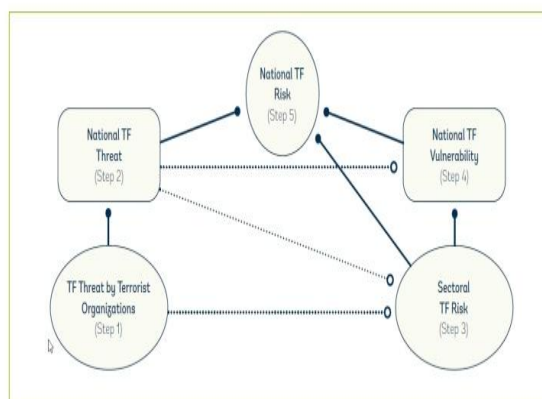
⁴³⁴Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Greece Mutual Evaluation Report, FATF, September 2019, σελ. 5

⁴³⁵Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Greece Mutual Evaluation Report, FATF, September 2019, σελ. 5

Το 2022, και μετά από λήψη σχετικής απόφασης στην Επιτροπή Στρατηγικής, συγκροτήθηκαν ειδικές ομάδες εργασίας με εξειδικευμένα στελέχη των εμπλεκόμενων φορέων με σκοπό την επικαιροποίηση της 1^{ης} Εθνικής Έκθεσης Εκτίμησης Κινδύνου (NRA).

Μεταξύ αυτών συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων αρμόδιων εθνικών αρχών και κατάλληλων στελεχών των εμπλεκόμενων φορέων, για την εκτίμηση του εθνικού κινδύνου Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας. Στο έργο της Ομάδας Εργασίας συμπεριλαμβανόταν η εκτίμηση/αξιολόγηση κινδύνου

Figure 1: Overall Structure of the TF Risk Assessment Tool

χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής στο πλαίσιο πιθανής παραβίασης, μη εφαρμογής ή αποφυγής των στοχευμένων οικονομικών κυρώσεων.

Τα συμπεράσματα των μεθοδικών και διεξοδικών εργασιών της ομάδας αποτυπώνονται στην Έκθεση Εκτίμησης Κίνδυνου Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας. Παράρτημα της Έκθεσης αποτελεί το προϊόν της εκτίμησης/αξιολόγησης του κινδύνου χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

Σκοπός της Έκθεσης είναι όλοι οι αρμόδιοι φορείς στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα να ενημερωθούν για τα πορίσματα της αξιολόγησης του κινδύνου χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΧΤ) και να διαμορφώσουν κοινή αντίληψη επ' αυτών. Για το σκοπό αυτό, η Έκθεση δεν περιέχει διαβαθμισμένες πληροφορίες ούτε περιττές τεχνικές λεπτομέρειες, ενώ αντίθετα παρέχει χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν ιδίως τον ιδιωτικό τομέα, στην κατανόηση των κινδύνων ΧΤ και στην ενίσχυση των ικανοτήτων για την πρόληψη και αντιμετώπισή τους.

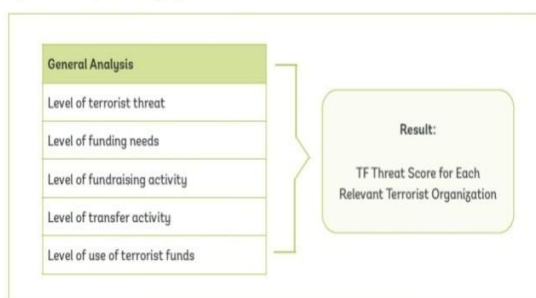
9.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για τη διεξοδική αξιολόγηση και την κατανόηση των κινδύνων χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (TF), χρησιμοποιήθηκε ως βάση το πρόσφατο μεθοδολογικό εργαλείο που αναπτύχθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα. Σύμφωνα με την προτεινόμενη μεθοδολογία, η αξιολόγηση του κινδύνου TF επήλθε ως αποτέλεσμα των επιμέρους διεξοδικών αξιολογήσεων της απειλής TF και της τρωτότητας TF τόσο σε εθνικό όσο και σε κλαδικό επίπεδο.

Η αξιολόγηση βασίστηκε τόσο σε ποιοτικά όσο και σε ποσοτικά κριτήρια, με τη χρήση των κατάλληλων διαθέσιμων πληροφοριών για την επίτευξη τεκμηριωμένων και αξιόπιστων αξιολογήσεων από την ομάδα εμπειρογνομόνων που συστάθηκε για το σκοπό αυτό. Το μεθοδολογικό εργαλείο υποστήριξε την κρίση των εμπειρογνομόνων, οι οποίοι βασίστηκαν επίσης σε διαβαθμισμένες πληροφορίες, στους ιδιαίτερους παράγοντες που διαμορφώνουν την ελληνική πραγματικότητα καθώς και σε συνεργασίες που αναπτύχθηκαν με εμπειρογνώμονες άλλων ομάδων στο πλαίσιο της εθνικής εκτίμησης του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

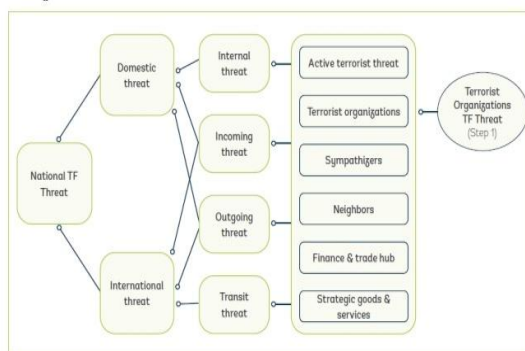
Η χρονική περίοδος διερεύνησης αφορά στο διάστημα των ετών 2018-2022, όμως για την πληρέστερη εκτίμηση της απειλής ΧΤ (σε συνέχεια της προηγούμενης αξιολόγησης) εξετάστηκε στην απειλή ΧΤ και το έτος 2017.

Figure 2: TF Threat per Terrorist Organization

Η αξιολόγηση της απειλής ΧΤ, αφορά στη διερεύνηση όλων των σταδίων της συγκέντρωσης, της μετακίνησης, της κατοχής και της χρήσης κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών οντοτήτων (οργανώσεων και προσώπων) και των δραστηριοτήτων τους. Πραγματοποιήθηκε για τις εγχώριες και τις διεθνείς τρομοκρατικές οντότητες οι οποίες κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο απασχόλησαν τις εθνικές αρχές. Επίσης ελήφθησαν υπόψη στοιχεία που αφορούν

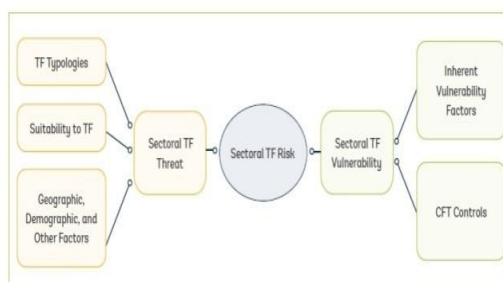
Figure 4: Step 2. National Terrorist Financing Threat

στο περιφερειακό περιβάλλον ασφάλειας, στο πεδίο της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης αυτής και στο ευρύτερο εθνικό περιβάλλον, καθώς και ο βαθμός που αυτά επηρεάζουν τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (sympathizers, κόμβος μεταφόρτωσης/transshipment hub κλπ). Μέσα από τη διαδικασία αυτή προέκυψε η εθνική απειλή ΧΤ ως αποτέλεσμα της απειλής ΧΤ που προέρχεται από τις εγχώριες τρομοκρατικές οργανώσεις (**εσωτερική απειλή/ domestic threat**) και της απειλής που προέρχεται από τις διεθνείς τρομοκρατικές οργανώσεις (**διεθνής απειλή/ international threat**).

Η αξιολόγηση της τρωτότητας ΧΤ, περιλαμβάνει τη διερεύνηση της απειλής και της τρωτότητας ΧΤ που ενέχουν συγκεκριμένοι κλάδοι σε συνδυασμό με την εθνική ικανότητα καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Combating the Financing of Terrorism - CFT).

Figure 5: Sector TF Risk

Οι συστάσεις της FATF απαιτούν τόσο ο χρηματοπιστωτικός όσο και ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας (DNFBPs) να αναγνωρίζουν, να αξιολογούν τους κινδύνους ΧΤ και να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα αναφορικά με τον μετριασμό/αντιμετώπισή τους. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της τρέχουσας αξιολόγησης της απειλής ΧΤ σε συνδυασμό με τις προτάσεις που συνοδεύουν το μεθοδολογικό εργαλείο, διενεργήθηκαν διεξοδικές αξιολογήσεις για τον **τραπεζικό κλάδο** και τον **κλάδο λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών επί των παρόχων υπηρεσιών μεταφοράς χρημάτων ή αξιών**, για τους οποίους κρίθηκε απαραίτητη η αξιολόγηση της τρωτότητας ΧΤ ενώ σκόπιμη κρίθηκε και η διεξοδική αξιολόγηση του **κλάδου του χρηματοπιστωτικού τομέα επί των παρόχων εικονικών και παραστατικών περιουσιακών στοιχείων**.

Σε γενικές γραμμές, οι τράπεζες και οι φορείς μεταφοράς χρημάτων (υπηρεσίες μεταφοράς χρημάτων ή αξιών / MVTs) έχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο κατάχρησης για ΧΤ. Ορισμένοι τύποι εξουσιοδοτημένων ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, ιδίως εκείνα που εκδίδουν προπληρωμένες και επαναφορτιζόμενες κάρτες ή διευκολύνουν μεταφορές κεφαλαίων και οιονεί τραπεζικές υπηρεσίες, ενέχουν επίσης υψηλότερο κίνδυνο. Παρόμοιες ανησυχίες προκύπτουν για τις συναλλαγές που διενεργούνται από παρόχους υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων (VASPs), οι οποίες θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των κινδύνων χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.⁴³⁶

Περαιτέρω, **οι υπόλοιποι κλάδοι**, παρόλο που δεν πρέπει να παραγνωρίζονται οι λοιπές κατηγορίες χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και καθορισμένων μη-χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και επαγγελματιών (DNFBPs) ως προς τον κίνδυνο ΧΤ, παρουσιάζουν γενικά μικρότερο ενδιαφέρον για τους υποστηρικτές της τρομοκρατίας⁴³⁷ και δεν κρίθηκε σκόπιμη η ειδικότερη διερεύνησή τους διότι, κατά την **αξιολόγηση της εθνικής**

⁴³⁶ COUNTERING THE FINANCING OF TERRORISM Good Practices to Enhance Effectiveness, IMF, 2023, σελ.45

⁴³⁷ COUNTERING THE FINANCING OF TERRORISM Good Practices to Enhance Effectiveness, IMF, 2023, σελ.45

απειλής ΧΤ δεν προέκυψαν στοιχεία που να τους συνδέουν με κίνδυνο ΧΤ σε εθνικό επίπεδο. Επίσης σε πολλές κατηγορίες ιδρυμάτων ή καθορισμένων μη-χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και επαγγελματιών (DNFBPs) όπως μεσίτες ακινήτων, συμβολαιογράφοι, στοιχηματικές εταιρίες, υφίσταται υποχρέωση εκ του νόμου, οι **συναλλαγές για την αγορά ακινήτου ή οι πιστώσεις κερδών αντίστοιχα να **γίνονται μέσω τραπεζικών λογαριασμών ή Παρόχων Υπηρεσιών Πληρωμών**.**

Επιπλέον, η υποχρέωση τήρησης των διεθνών καταλόγων κυρώσεων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η υποχρέωση τήρησης του Εθνικού Καταλόγου Προσώπων σχετιζομένων με την Τρομοκρατία (άρ. 50 του ν. 4557/2018) και οι έννομες συνέπειες της παραβίασης της εφαρμογής αυτών, σε συνδυασμό με τις γενικές διατάξεις για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (αρ. 187B Π.Κ.), καθιστούν τους υπόλοιπους κλάδους περισσότερο απρόσφορους ή/και μη ελκυστικούς σε εθνικό επίπεδο για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Συνεπώς, κατά την εφαρμογή μιας προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο (risk-based approach) στα ιδρύματα, η προσδοκία είναι ότι οι τράπεζες, οι φορείς μεταφοράς χρημάτων, τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και οι πάροχοι υπηρεσιών εικονικών και παραστατικών περιουσιακών στοιχείων (VASPs) θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στο πλαίσιο της καταπολέμησης ΧΤ, καθώς η απειλή είναι μεγαλύτερη στην περίπτωση τους⁴³⁸.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και συγκεκριμένα την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του ν. 4261/2014, απαγορεύεται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα η κατ' επάγγελμα αποδοχή καταθέσεων χρημάτων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό, ενώ σύμφωνα με την παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου, η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει: α) για την έκδοση τίτλων από το Ελληνικό Δημόσιο ή από νομικά πρόσωπα, εφόσον αυτό προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και β) για τη λήψη μετρητών ή επιστρεπτέων κεφαλαίων από επιχειρήσεις που εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, κατά την άσκηση της κύριας επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, σύμφωνα με την άδεια λειτουργίας που τους έχει παρασχεθεί, με βάση τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας. Επίσης, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 9 του ν. 4261/2014, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων της νομοθεσίας, απαγορεύεται η κατ' επάγγελμα χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων, εφόσον δεν έχει παρασχεθεί προς το σκοπό αυτόν ειδική άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος. Η

⁴³⁸ COUNTERING THE FINANCING OF TERRORISM Good Practices to Enhance Effectiveness, IMF, 2023, σελ.45,46

απαγόρευση αυτή δεν καταλαμβάνει τη χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων με οποιονδήποτε τρόπο (περιλαμβανομένης της εκδόσεως πιστωτικών καρτών), εφόσον πρόκειται είτε περί δανείων ή λοιπών πιστώσεων μεταξύ επιχειρήσεων συνδεδεμένων, κατά την έννοια της παραγράφου 5 του άρθρου 42ε του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει, είτε περί δανείων ή λοιπών πιστώσεων που χορηγούνται από επιχειρήσεις προς φυσικά ή νομικά πρόσωπα για την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών που διατίθενται από την ίδια την παρέχουσα την πίστωση ή το δάνειο επιχείρηση. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 37 του νόμου 4537/2018, απαγορεύεται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν είναι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών (όπως αυτοί ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του νόμου 4537/2018) ή δεν εξαιρούνται ρητά από το πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω νόμου, να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών. Τέλος, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 24 του εν λόγω νόμου, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιβάλλει τις κυρώσεις ή να λαμβάνει τα μέτρα της παραγράφου 4 του άρθρου 59 και των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 58 του ν. 4261/2014, στην περίπτωση όπου διαπιστώνεται, μεταξύ άλλων, η έναρξη ή η άσκηση δραστηριότητας παροχής υπηρεσιών πληρωμών χωρίς την απαιτούμενη άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος. Επομένως, από τα προαναφερόμενα συνάγεται ότι, υφίσταται νομικό πλαίσιο που απαγορεύει την λειτουργία άτυπων συστημάτων μεταφοράς κεφαλαίων (όπως η μέθοδος «HAWALA») εντός της ελληνικής επικράτειας, ενώ **από τα διαθέσιμα στοιχεία, δεν προκύπτει διασύνδεση τέτοιου είδους συστημάτων με υποθέσεις χρηματοδότησης της τρομοκρατίας εντός της χώρας**. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την **Υπερεθνική Έκθεση Αξιολόγησης Κινδύνου** για το ΕΧ/ΧΤ της Ε.Ε. (SNRA), *«such illegal fund transfers are considered as unregulated payment services under EU law, meaning that they are illegal within the EU»*⁴³⁹. Συνεπώς, δεν κρίθηκε απαραίτητη η ειδικότερη διερεύνηση και αξιολόγηση του τομέα αυτού.

Τέλος, ειδικά για τους Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς (**Μ.Κ.Ο.**) σημειώνονται τα ακόλουθα. Οι Μ.Κ.Ο. **δεν είναι υπόχρεες οντότητες** σύμφωνα με τις συστάσεις της FATF και την εθνική νομοθεσία. Για τον λόγο αυτό, δεν συνιστάται η αντιμετώπιση τους ως τομέα στο πλαίσιο της παρούσας μεθοδολογίας αξιολόγησης κινδύνου. Η Παγκόσμια Τράπεζα έχει αναπτύξει **χωριστή ενότητα αξιολόγησης κινδύνου** για την αξιολόγηση του κινδύνου κατάχρησης Μ.Κ.Ο. για σκοπούς ΧΤ. Για το σκοπό αυτό συστάθηκε **αυτοτελής Ομάδα Εργασίας** κατάλληλα στελεχωμένη ώστε να είναι εναρμονισμένη και με τη **προτεινόμενη** από τη Παγκόσμια Τράπεζα **σύνθεση**.

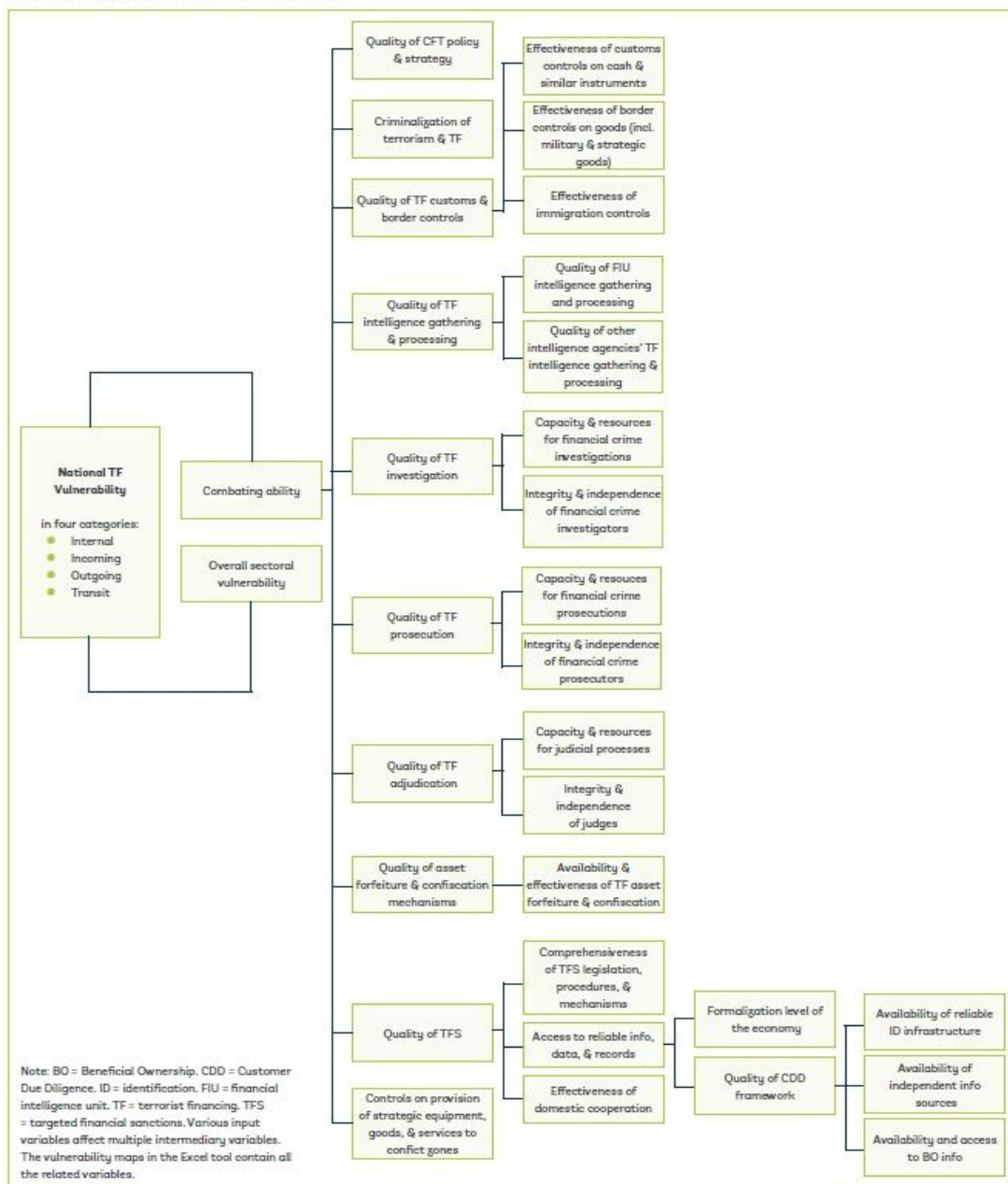
⁴³⁹ Supra-National Risk Assessment (SNRA) on ML/TF, European Commission, 27.10.2022, σελ.84

Η αξιολόγηση των κινδύνων ανά κλάδο στηρίχθηκε, αφενός στις διαπιστώσεις της αξιολόγησης της εθνικής απειλής ΧΤ και αφετέρου στην κλαδική αξιολόγηση των κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προσαρμοσμένη στις συγκεκριμένες απαιτήσεις ΧΤ⁴⁴⁰. Για κάθε κλάδο, αξιολογήθηκε το επίπεδο των εγγενών παραγόντων τρωτότητας και η αποτελεσματικότητα των ελέγχων για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης τρομοκρατίας (CFT).

Για την εκτίμηση του επιπέδου της **εθνικής τρωτότητας ΧΤ** αξιολογήθηκαν το γενικό πλαίσιο και τα εθνικά μέτρα για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας καθώς και πιθανά τρωτά σημεία και αδυναμίες στις εθνικές διαδικασίες.

⁴⁴⁰Σύμφωνα με τις οδηγίες του μεθοδολογικού εργαλείου καθόσον πολλές από τις μεταβλητές αξιολόγησης και τα κριτήρια στην αξιολόγηση κινδύνου ML και TF είναι παρόμοια.

Figure 6: Step 4. National TF Vulnerability

9.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ελλάδα ως ενεργό μέρος της ευρωπαϊκής, αλλά και της διεθνούς κοινότητας υιοθετεί και εφαρμόζει τα διεθνή και τα ευρωπαϊκά πρότυπα και στρατηγικές για την τρομοκρατία και τη χρηματοδότησή της. Το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην τρομοκρατία, αλλά και στη χρηματοδότηση αυτής, έχει ισχυροποιηθεί και εφαρμόζεται αποτελεσματικά, σε εθνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η χώρα διαθέτει σύγχρονες δομές και υπηρεσίες για τον εντοπισμό, την συλλογή και την αξιοποίηση πληροφοριών και αναλυτικών προϊόντων, τη διερεύνηση και τη δίωξη

αδικημάτων τρομοκρατίας και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Προτεραιότητα αποτελεί η διασφάλιση της κατάρτισης και της ακεραιότητας των αρμοδίων αρχών για την αποτελεσματικότητα της δράσης τους, ενώ η εγχώρια, αλλά και η διεθνής συνεργασία σε θέματα τρομοκρατίας και χρηματοδότησης αυτής διατηρείται σταθερά σε πολύ υψηλό επίπεδο.

Αναγνωρίζοντας τις εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον και την ιδιαιτερότητα της γεωγραφικής της θέσης, η Ελλάδα επενδύει στον έλεγχο των συνόρων της, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου των μεταναστευτικών ροών, του ελέγχου της εισαγωγής, εξαγωγής, διακίνησης και διαμετακόμισης αγαθών, ειδικά των στρατηγικών προϊόντων και των προϊόντων διττής χρήσης, και του ελέγχου της ροής μετρητών/ ρευστών διαθεσίμων.

Όπως προκύπτει από την εκτίμηση της δραστηριότητας των εγχώριων και των διεθνών τρομοκρατικών οργανώσεων στην Ελλάδα, για την περίοδο αξιολόγησης, η **απειλή** τόσο της εσωτερικής όσο και της διεθνούς **τρομοκρατίας** στην χώρα βρίσκεται σε **χαμηλό επίπεδο**. Συναφώς, η **απειλή χρηματοδότησης** της εσωτερικής και διεθνούς τρομοκρατίας, βρίσκεται σε **πολύ χαμηλό επίπεδο**.

Εστιάζοντας στην τρωτότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα της χώρας, διαπιστώνεται ότι ορισμένοι κλάδοι είναι πιο ευάλωτοι και ελκυστικοί για χρήση από τρομοκρατικές οργανώσεις έναντι άλλων. Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι έχει πολύ μεγάλο μέγεθος σε επίπεδο ενεργητικού και συναλλαγών σε σχέση με την ελληνική οικονομία, διατηρεί ένα υψηλό επίπεδο κανονιστικού και τεχνικού πλαισίου, ακεραιότητας και εκπαίδευσης, κατά συνέπεια δεν θεωρείται τόσο ελκυστικός για χρήση από τρομοκρατικές οργανώσεις. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από την ανάλυση της απειλής ΧΤ κατά το εξεταζόμενο διάστημα. Επομένως, το επίπεδο τρωτότητας ΧΤ του τομέα εκτιμάται ως **μέτριο-χαμηλό προς χαμηλό**.

Αντίθετα, ο κλάδος των Παρόχων Υπηρεσιών Εμβασμάτων/Ιδρυμάτων Πληρωμών και των Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος (ΙΗΧ) έχει μεσαίο - χαμηλό μέγεθος σε επίπεδο συναλλαγών σε σχέση με την ελληνική οικονομία. Παρά την πληρότητα του κανονιστικού πλαισίου, τους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους που διαθέτει, ο κλάδος φαίνεται να παρουσιάζει κάποιες εγγενείς αδυναμίες, οι οποίες φαίνεται υπό προϋποθέσεις να τον καθιστούν πιο ευάλωτο σε χρήση από τρομοκρατικές οργανώσεις. Η εκτίμηση αυτή είναι σύμφωνη με την εκτίμηση απειλής ΧΤ, όπως διαμορφώνεται τόσο σε εγχώριο όσο και σε

ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατά συνέπεια, το επίπεδο τρωτότητας του τομέα εκτιμάται ως **μέτριο-χαμηλό προς μέτριο**.

Τέλος, ο κλάδος των Παρόχων Υπηρεσιών Κρυπτονομισμάτων έχει πολύ μικρό μέγεθος εκτιμώντας την συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται υπό την διαχείριση των εποπτευόμενων οντοτήτων σε σχέση με την ελληνική οικονομία. Η πληρότητα του κανονιστικού πλαισίου χαρακτηρίζεται ως μέση, όπως και το επίπεδο γνώσης και κατανόησης σε θέματα καταπολέμησης ΧΤ. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εκτιμάται ως κλάδος με υψηλό κίνδυνο ΧΤ λόγω των χαρακτηριστικών του, ωστόσο η απουσία σχετικών υποθέσεων οδηγεί στην εκτίμηση ότι ο κλάδος δεν είναι τόσο ελκυστικός για χρήση με σκοπό την ΧΤ. Επομένως, το επίπεδο τρωτότητας του τομέα εκτιμάται ως **μέτριο-χαμηλό προς χαμηλό**.

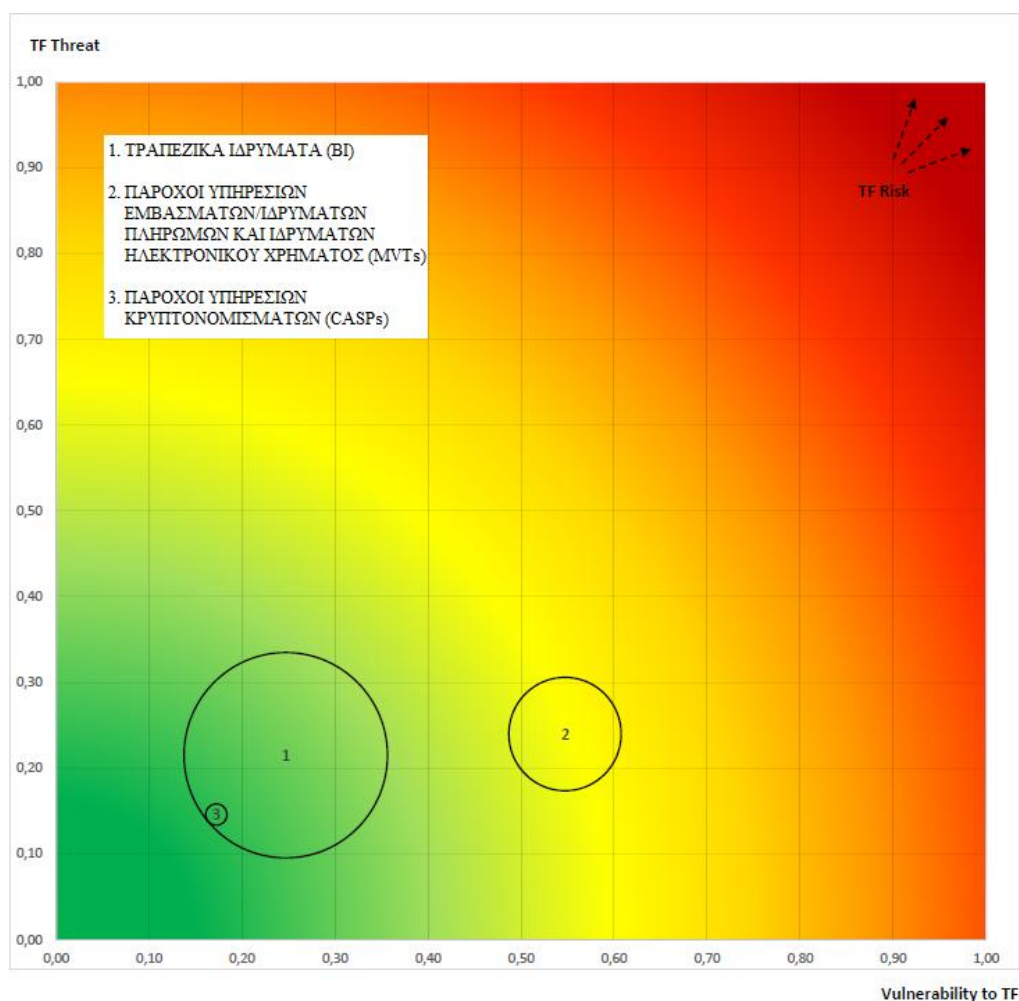
Σύμφωνα με το σύνολο των μεταβλητών που αναλύθηκαν και εκτιμήθηκαν εκτενώς στην ενότητα της Κλαδικής Τρωτότητας ΧΤ βάσει των βημάτων του μεθοδολογικού εργαλείου, η Εκτίμηση Κινδύνου ΧΤ ανά κλάδο για το διάστημα 2017-2022 διαμορφώνεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα.

Επίπεδο Εκτίμησης Κινδύνου Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΧΤ) ανά κλάδο.				
ΚΛΑΔΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΠΕΙΛΗΣ ΧΤ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ ΧΤ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΤ	ΜΕΓΕΘΟΣ/ ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
1. ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (BI)	0,22	0,25	0,23	0,90
2. ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΜΒΑΣΜΑΤΩΝ/ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ (MVTs)	0,24	0,55	0,39	0,50
3. ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ (CASPs)	0,15	0,17	0,16	0,10

Όπως φαίνεται στον ανωτέρω πίνακα, από τη συνεκτίμηση του επιπέδου απειλής και του επιπέδου τρωτότητας ΧΤ ανά κλάδο, ο κίνδυνος που προκύπτει για τον κλάδο των Παρόχων Υπηρεσιών Εμβασμάτων/ Ιδρυμάτων Πληρωμών και των Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος (ΙΗΧ) είναι μεγαλύτερος από αυτόν που προκύπτει για τον κλάδο των τραπεζικών ιδρυμάτων, παρά το σημαντικά μεγαλύτερο μέγεθος του τελευταίου σε σχέση με την ελληνική οικονομία. Παράλληλα, ο κίνδυνος ΧΤ που προκύπτει για τον κλάδο των Παρόχων

Υπηρεσιών Κρυπτονομισμάτων φαίνεται να είναι ο χαμηλότερος, γεγονός που συμβαδίζει με το πολύ μικρό του μέγεθος σε σχέση με την ελληνική οικονομία. Κατά συνέπεια, ο μεγαλύτερος κίνδυνος ΧΤ προκύπτει από τον κλάδο των Παρόχων Υπηρεσιών Εμβασμάτων/Ιδρυμάτων Πληρωμών και των Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος (ΙΗΧ), όπως απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΧΤ) ανά κλάδο

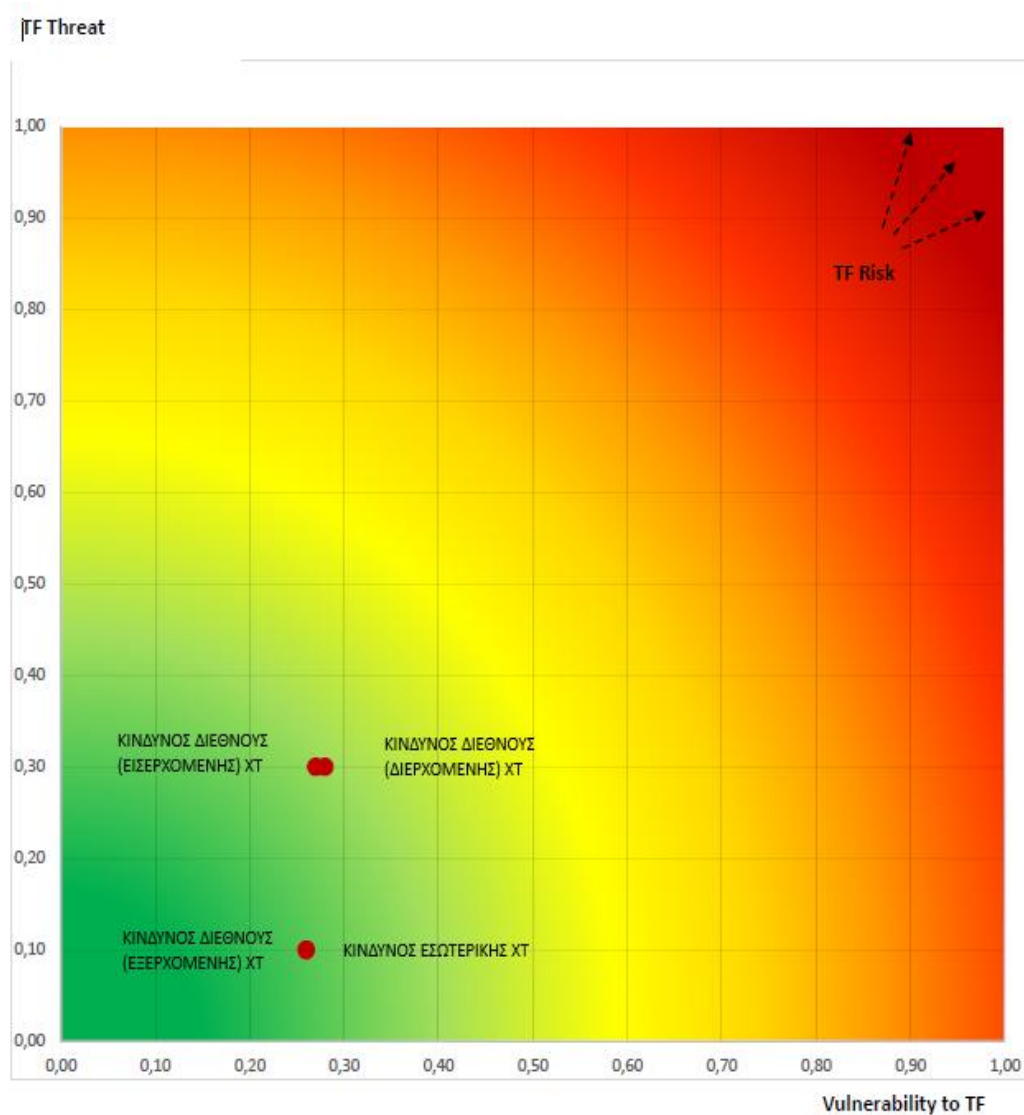

Σταθμίζοντας τα ανωτέρω στο πλαίσιο της Εκτίμησης Απειλής και της Εκτίμησης Τρωτότητας Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας και λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των μεταβλητών, όπως αυτές αναλύθηκαν και εκτιμήθηκαν εκτενώς στις σχετικές ενότητες βάσει των βημάτων του μεθοδολογικού εργαλείου, προκύπτει ότι η **Εκτίμηση Κινδύνου για τη Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας στην Ελλάδα για το διάστημα 2017-2022** διαμορφώνεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα.

Επίπεδο Εκτίμησης Κινδύνου Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΧΤ)			
ΕΙΔΟΣ ΧΤ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΠΕΙΛΗΣ ΧΤ (get from Step 2)	ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ ΧΤ (get from Step 4)	ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΤ
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΧΤ (Internal TF Risk)	0,10	0,26	ΧΑΜΗΛΟ
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ (ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΗΣ) ΧΤ (Outgoing TF Risk)	0,10	0,26	ΧΑΜΗΛΟ
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ (ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΗΣ) ΧΤ (Incoming TF Risk)	0,30	0,27	ΜΕΣΑΙΟ ΧΑΜΗΛΟ
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ (ΔΙΕΡΧΟΜΕΝΗΣ) ΧΤ (Transit TF Risk)	0,30	0,28	ΜΕΣΑΙΟ- ΧΑΜΗΛΟ

Όπως φαίνεται στον πίνακα, από τη συνεκτίμηση του επιπέδου απειλής και του επιπέδου τρωτότητας της εσωτερικής ΧΤ προκύπτει ότι ο κίνδυνος για την εσωτερική ΧΤ είναι χαμηλός. Αντίθετα, όσον αφορά στη διεθνή τρομοκρατία, παρότι το επίπεδο τρωτότητας ΧΤ παραμένει όμοιο για όλες τις υποκατηγορίες διεθνούς ΧΤ, το επίπεδο απειλής ΧΤ διαφοροποιείται αναλόγως την υποκατηγορία. Φαίνεται να υφίσταται μεγαλύτερη απειλή εισερχόμενης και διερχόμενης ΧΤ σε σχέση με την απειλή εξερχόμενης ΧΤ. Κατά συνέπεια, ο κίνδυνος για τη διεθνή εξερχόμενη ΧΤ χαρακτηρίζεται ως χαμηλός, ενώ ο κίνδυνος για τη διεθνή εισερχόμενη και διερχόμενη ΧΤ χαρακτηρίζεται ως μεσαίος χαμηλός, όπως απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΧΤ)

10 ΕΚΤΙΜΗΣΗ/ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΌΠΛΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Η Ελλάδα έχει υπογράψει και έχει κυρώσει τη Συνθήκη Μη Διάδοσης (Non Proliferation Treaty), τη Συνθήκη για την Πλήρη Απαγόρευση των Πυρηνικών Δοκιμών (Comprehensive Test Ban Treaty), τη Σύμβαση για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων (Chemicals Weapons Convention) και τη Σύμβαση για την Απαγόρευση των Βιολογικών και Τοξινικών Όπλων (Biological & Toxin Weapons Convention). Ως συμβαλλόμενο και ενεργό μέλος εν λόγω Συνθηκών, τηρεί απαρέγκλιτα τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτές.

Είναι μέλος όλων των Καθεστώτων Ελέγχου (Control Regimes) Εξαγωγών που αφορούν στα Όπλα Μαζικής Καταστροφής, τους φορείς τους, τη συναφή τεχνολογία και τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τους. Τα Καθεστώτα αυτά είναι: Η Ομάδα των Πυρηνικών Προμηθευτών (Nuclear Suppliers Group) για αγαθά διττής χρήσης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στα πυρηνικά όπλα, το Καθεστώς Ελέγχου της Βαλλιστικής Τεχνολογίας (Missile Technology Control Regime), η Αυστραλιανή Ομάδα (Australia Group) για τα χημικά και βιολογικά όπλα, ο Διακανονισμός Wassenaar (Wassenaar Arrangement) για τα συμβατικά όπλα και τα υλικά διττής χρήσης και, τέλος, η Επιτροπή Zangger (Zangger Committee) για τη διακίνηση συγκεκριμένων τύπων πυρηνικού καυσίμου.

Περαιτέρω, συμμετέχει ενεργά στην Πρωτοβουλία Ασφάλειας κατά της Διάδοσης των Όπλων Μαζικής Καταστροφής (Proliferation Security Initiative, PSI), τόσο σε διεθνές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο και ειδικότερα στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου (the Mediterranean Initiative), καθώς η «γεωοικονομική» σημασία της Μεσογείου είναι πολύ σημαντική, αφού περιλαμβάνει 21 παράκτια κράτη με πληθυσμό περί τα 500 εκ. (7% του παγκοσμίου πληθυσμού) των οποίων το συνολικό ακαθάριστο προϊόν αντιπροσωπεύει το 10% του παγκοσμίου. Οι εμπορικές ροές της Μεσογείου αντιστοιχούν στο 25-30% των παγκοσμίων θαλασσίων μεταφορών. Τα παράκτια κράτη διαθέτουν περί τους 600 λιμένες, ενώ η ζήτηση για μεταφορές φορτίων αναμένεται να τριπλασιασθεί μέχρι το 2050, το μεγαλύτερο

μέρος των οποίων θα διακινείται δια θαλάσσης¹. Η αυξανόμενη γεωστρατηγική σημασία της Μεσογείου, ως κύρια θαλάσσια μεταφορική δίοδος μεταξύ της Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Ευρώπης, αλλά και ως η γεωγραφική περιοχή υψηλής περιφερειακής αστάθειας με τη συγκέντρωση πολλών μη-κρατικών παραγόντων που εμπλέκονται σε τρομοκρατικές δράσεις δημιουργεί πολλαπλές προκλήσεις ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της ανάσχεσης φορτίων-υλικών που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή χημικών, βιολογικών και πυρηνικών όπλων, τα οποία οι διακινητές υποκρύπτουν εντός νομίμων φορτίων.

Παράλληλα, η Ελλάδα εφαρμόζει τα διεθνή καθεστώτα κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (ΣΑΗΕ) που σχετίζονται με την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής, σύμφωνα με τα πρότυπα της Financial Action Task Force (FATF)². Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζει τις στοχευμένες χρηματοοικονομικές κυρώσεις (TFS) που προβλέπονται τόσο στην Απόφαση ΣΑΗΕ 2231 (2015) για το Ιράν, όσο και στην Απόφαση 1718 (2006) για τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας, αλλά και στις μεταγενέστερες/διάδοχες αυτών, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί νομοθετικά τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Σε εθνικό επίπεδο, το νομικό πλαίσιο για την εφαρμογή των Αποφάσεων ΣΑΗΕ προβλέπεται από τον Α.Ν. 92/1967 (για την ενσωμάτωση των Αποφάσεων ΣΑΗΕ στην ελληνική νομοθεσία μέσω της έκδοσης προεδρικών διαταγμάτων) και τον Ν. 4557/2018, όπως ισχύει (για τον καθορισμό των διαδικασιών εφαρμογής των αποφάσεων αυτών).

Σύμφωνα με το άρθρο 43 του ν. 4557/2018, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, η Β' Μονάδα Χρηματοοικονομικών Κυρώσεων της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (εφεξής «Αρχής») αποτελεί την αρμόδια αρχή στην Ελλάδα για την εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων της δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων και της απαγόρευσης παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, όπως αυτά επιβάλλονται από τους Κανονισμούς και τις Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (ΣΑΗΕ). Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται τόσο η Απόφαση ΣΑΗΕ

¹ OECD International Transport Outlook 2021

² FATF Guidance on Proliferation Financing Risk Assessment and Mitigation, June 2021

2231(2015) για το Ιράν, όσο και η Απόφαση 1718 (2006) για τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας, καθώς και οι μεταγενέστερες/διάδοχες αυτών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Β' Μονάδα της «Αρχής» είναι υπεύθυνη για την χωρίς καθυστέρηση (εντός 24 ωρών, σύμφωνα με τα πρότυπα της FATF) ενημέρωση των υπόχρεων προσώπων (obliged persons) του αρ. 5 του ν. 4557/2018 τόσο του χρηματοπιστωτικού όσο και του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, σχετικά με τις ανωτέρω Αποφάσεις και Κανονισμούς, καθώς και τους σχετικούς καταλόγους κατονομαζομένων προσώπων (designated persons) αυτών. Ζητεί επισταμένη έρευνα για τον εντοπισμό περιουσιακών στοιχείων πάσης φύσεως των φυσικών και νομικών κατονομαζομένων προσώπων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που άμεσα ή έμμεσα ανήκουν ή ελέγχονται από τα ανωτέρω πρόσωπα, καθώς επίσης και αναλυτικά στοιχεία για τις κάθε είδους συναλλαγές ή δραστηριότητες των ανωτέρω προσώπων κατά την τελευταία πενταετία, για το αν αυτά είχαν ή έχουν οποιαδήποτε επιχειρηματική σχέση με το αναφέρον υπόχρεο πρόσωπο, καθώς και κάθε άλλο σχετικό στοιχείο ή πληροφορία.

Η Β' Μονάδα της «Αρχής» εκτελεί άμεσα τα μέτρα που προβλέπονται στις Αποφάσεις και τους Κανονισμούς σχετικά με τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των κατονομαζόμενων προσώπων, την απαγόρευση κίνησης λογαριασμών και του ανοίγματος τραπεζικών θυρίδων από μέρους τους, την απαγόρευση παροχής χρηματοπιστωτικών ή επενδυτικών υπηρεσιών σε αυτά, καθώς και κάθε άλλο προβλεπόμενο μέτρο.

Όσον αφορά στα ένδικα μέσα/ μέσα θεραπείας που προβλέπονται για τα ανωτέρω περιοριστικά μέτρα, η εκτελεστική διάταξη δέσμευσης της Β' Μονάδας της «Αρχής» που εκδίδεται, επιδίδεται στα παραπάνω πρόσωπα, προκειμένου να μπορούν είτε τα ίδια, είτε οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο έχει έννομο συμφέρον, να την προσβάλλουν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων προς αμφισβήτηση της συνδρομής των προϋποθέσεων της δέσμευσης ή της απαγόρευσης. Επιπλέον, μπορούν με αίτησή τους προς τη Β' Μονάδα της «Αρχής» να ζητήσουν ειδική άδεια για την επαύξηση, αποδέσμευση ή χρησιμοποίηση του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων που έχουν δεσμευθεί. Η Μονάδα μπορεί να χορηγήσει την εν λόγω άδεια για τους λόγους και με τη διαδικασία που αναφέρονται στις σχετικές

Αποφάσεις και Κανονισμούς του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε περίπτωση διαγραφής προσώπου από τους σχετικούς καταλόγους, ύστερα από Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αναθεωρεί ή τροποποιεί προηγούμενη Απόφαση ή Κανονισμό, η Μονάδα διατάσσει άμεσα την άρση της δέσμευσης και κάθε άλλου μέτρου που έχει ληφθεί, ενημερώνοντας σχετικά τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Σημειώνεται ότι στις παρ. η και θ του άρθρου 43 του ν. 4557/2018, υφίσταται πρόβλεψη κυρώσεων κατά των φυσικών και νομικών **υπόχρεων προσώπων** του άρθρου 5 του ιδίου νόμου, σύμφωνα με την οποία: «η) όποιο υπόχρεο φυσικό πρόσωπο ή στέλεχος ή υπάλληλος υπόχρεου προσώπου αποκρύπτει την ταυτότητα ή τα στοιχεία ταυτότητας ή την ύπαρξη επιχειρηματικής σχέσης ή όλα ή μέρος των περιουσιακών στοιχείων των προσώπων τα οποία ταυτίζονται με πρόσωπα από αυτά που διαλαμβάνονται στις παραπάνω Αποφάσεις και Κανονισμούς ή αρνείται να προβεί στη δέσμευση περιουσιακών τους στοιχείων τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών και με χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ μέχρι πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ. Αν από αμέλεια δεν εντοπίζει περιουσιακά τους στοιχεία ή δεν διαπιστώσει επιχειρηματική σχέση με αυτά, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ μέχρι διακόσιες χιλιάδες (200.000) ευρώ. θ) Σε βάρος των υπόχρεων νομικών προσώπων ή οντοτήτων που παραβαίνουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το παρόν άρθρο επιβάλλονται από την αρμόδια αρχή οι διοικητικές κυρώσεις των υποπεριπτώσεων α', εε' και στστ' της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 46, εφαρμοζομένων αντιστοίχως των όρων, προϋποθέσεων και εκεί διαλαμβανόμενων διακρίσεων».

Παράλληλα, η Β' Μονάδα της «Αρχής» διερευνά πιθανές υποθέσεις παραβίασης των περιοριστικών μέτρων που προβλέπονται στις σχετικές Αποφάσεις και Κανονισμούς, προκειμένου να αποτραπούν τόσο μεταφορές Όπλων Μαζικής Καταστροφής και απαγορευμένων υλικών ή εξαρτημάτων, που σχετίζονται με την κατασκευή τους, όπως αυτά προβλέπονται στις ανωτέρω Αποφάσεις και Κανονισμούς, όσο και σχετικές συναλλαγές μέσω του τραπεζικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, συνεργάζεται άμεσα και αποτελεσματικά με τις λιμενικές, τις

τελωνειακές και τις αστυνομικές αρχές. Σε επίπεδο ανταλλαγής πληροφοριών, υφίσταται επίσης άμεση συνεργασία με την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, την Α' Μονάδα (Μονάδα Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών) της «Αρχής», αλλά και με αρχές του εξωτερικού, είτε διμερώς, είτε μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών.

Κατά το ερευνώμενο διάστημα, από πλευράς της Β' Μονάδας της «Αρχής» διερευνήθηκε αριθμός υποθέσεων σχετικών με πιθανά περιστατικά διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής.

Οι Τελωνειακές και Λιμενικές Αρχές είναι από πλευράς τους ενήμερες για το διεθνές πλαίσιο που διέπει τη διάδοση Όπλων Μαζικής Καταστροφής, όσο και την χρηματοδότηση αυτής και, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους ως διωκτικές αρχές, μεριμνούν (σε συνεργασία κατά περίπτωση με τις Αστυνομικές Αρχές), τόσο για την αποτροπή τέτοιου είδους περιστατικών/ παραβάσεων, όσο και για την επιβολή των ποινικών κυρώσεων σε πρόσωπα που τυχόν εμπλέκονται στα περιστατικά αυτά, μέσω της παραπομπής τους στις αρμόδιες εισαγγελικές και δικαστικές αρχές.

Ειδικότερα, οι Τελωνειακές Αρχές έχοντας μια συνολική εικόνα των εμπορευματικών ροών που διασχίζουν τα σύνορα της Ε.Ε., στο πλαίσιο των γενικών ελέγχων που διεξάγουν, μεριμνούν και για τον ενδεχόμενο εντοπισμό υλικών διττής χρήσης, ήτοι αγαθών και προϊόντων τεχνολογίας τα οποία καλύπτουν αφ' ενός πολλές μη στρατιωτικές ανάγκες, αφ' ετέρου ενδέχεται και να προορίζονται για πολιτική ή/και στρατιωτική χρήση συμπεριλαμβανομένων υλικών που ενδέχεται να συνδράμουν με οιοδήποτε τρόπο στην κατασκευή πυρηνικών όπλων, άλλων εκρηκτικών πυρηνικών μηχανισμών, προϊόντων στρατιωτικού ενδιαφέροντος ή Όπλων Μαζικής Καταστροφής.

Οι έλεγχοι επικεντρώνονται κυρίως στο σκέλος των εξαγωγών ακολουθώντας το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο (αναζήτηση και έλεγχος της σχετικής άδειας, έλεγχος παραστατικών και τελωνειακής διασάφησης εξαγωγής, δειγματοληπτικός έλεγχος μεταφερόμενων προϊόντων). Ωστόσο και στο σκέλος των εισαγωγών εφαρμόζεται η προβλεπόμενη για τη διακίνηση των εμπορευμάτων διαδικασία με τις Τελωνειακές Αρχές να προβαίνουν στον έλεγχο των συνοδευτικών εγγράφων μη ενωσιακών ειδών, ενώ διεξάγονται και στοχευμένοι έλεγχοι μέσω τεχνικών ανάλυσης κινδύνου, καταγγελιών ή άλλων

πληροφοριών. Κατά τη διαμετακόμιση διενεργούνται στοχευμένοι έλεγχοι βάσει πληροφοριών, καταγγελιών ή αξιολόγησης άλλων παραγόντων που καθιστούν επιτακτικό τον έλεγχο των προϊόντων που πρόκειται να διασχίσουν το Ενωσιακό έδαφος. Σχετικοί έλεγχοι έχουν οδηγήσει σε δέσμευση προϊόντων διττής χρήσης προκειμένου να διερευνηθεί εάν αυτά πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για χρήση όχι εμπορική αλλά πολιτική και στρατιωτική.

Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι για την αποτροπή παραβίασης των διατάξεων των ανωτέρω Αποφάσεων και Κανονισμών, στο άρθρο 142Α Π.Κ. προβλέπονται ποινικές κυρώσεις (φυλάκιση έως 2 έτη) για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παραβιάζει τα περιοριστικά μέτρα της Ε.Ε., ενώ στο άρθρο 2 του Α.Ν. 92/1967 προβλέπονται κυρώσεις (φυλάκιση έως 5 έτη) για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παραβιάζει τις διατάξεις των αποφάσεων του Σ.Α.Η.Ε.

Σύμφωνα με την τελευταία αξιολόγηση της Ελλάδας από την FATF³, η Ελλάδα κρίθηκε επαρκής όσον αφορά στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης Όπλων Μαζικής Καταστροφής, καθώς κρίθηκε ότι εφαρμόζει χωρίς καθυστέρηση τα περιοριστικά μέτρα που επιβάλλονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ υφίσταται συνεργασία μεταξύ των συναρμοδίων εθνικών αρχών. Συγκεκριμένα καταγράφηκε ότι «Greece implements TFS related to proliferation without delay through the national legal framework. While no funds and assets owned or controlled by the designated persons and entities have been identified and frozen in Greece, Greece has demonstrated national co-operation among the relevant authorities in combatting proliferation in general. The assessment team takes into account the legal framework for the PF-related TFS obligations in place, and actions taken with national and international co-operation in its geographical context. However, moderate improvements are needed to address weaknesses in implementation among some DNFBP sectors and their supervisors. Greece is rated as having a **substantial level of effectiveness for IO.11.**».

Από την προαναφερθείσα αξιολόγηση, προέκυψε ότι κάποια υπόχρεα πρόσωπα του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (Designated Non-Financial Businesses and Professions - DNFBPs) δεν είναι τόσο ενήμερα και εκπαιδευμένα στην εφαρμογή

³ Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Greece Mutual Evaluation Report, September 2019

των διεθνών περιοριστικών μέτρων που αφορούν την χρηματοδότηση της διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής, όσο τα υπόχρεα πρόσωπα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Παρά τις ειδικότερες αδυναμίες, η Ελλάδα κρίθηκε αποτελεσματική (substantial level of effectiveness) στην εφαρμογή των σχετικών με τη χρηματοδότηση της διάδοσης ΟΜΚ κυρώσεων, κατά την προαναφερθείσα αξιολόγηση της FATF⁴.

Κατά την ίδια αξιολόγηση της Ελλάδας από την FATF⁵, επισημάνθηκε ότι οι ελληνικές αρχές, λόγω της γεωγραφικής θέσης της χώρας έχουν αναγνωρίσει τις απειλές που μπορεί να προκύπτουν από τη λαθρεμπορία αγαθών και συνεργάζονται στενά προκειμένου να αποκλείουν το ενδεχόμενο να συνδέεται με διάδοση Όπλων Μαζικής Καταστροφής. Συγκεκριμένα, κατά την προαναφερθείσα αξιολόγηση, καταγράφηκε ότι «Because of Greece's geographic location, the authorities acknowledged significant threats arising from goods smuggling. The relevant authorities in this area, including FIU, LEAs, Customs and Coast Guard, effectively co- operate and co-ordinate, both internationally and domestically, to identify cases of illicit trafficking of goods related to WMD proliferation. Suspect goods transiting through Greece have been intercepted and frozen or seized. Nevertheless, Greek authorities found no evidence in these proliferation-related smuggling cases of financing in Greece».

⁴ Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Greece Mutual Evaluation Report, September 2019

⁵ Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Greece Mutual Evaluation Report, September 2019

Στο πλαίσιο αυτό, παρατέθηκε και η παρακάτω μελέτη περίπτωσης που αποδεικνύει την άμεση αντίδραση και την καλή συνεργασία των συναρμοδίων αρχών για την καταπολέμηση της διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής και της χρηματοδότησης αυτής (και περιέχεται στην εξεταζόμενη περίοδο 2017-2022):

Μελέτη περίπτωσης

Κατάσχεση Φορτίου που σχετίζεται με Παραγωγή Ο.Μ.Κ. με προέλευση τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας και προορισμό τη Συρία.

Το 2017 κατασχέθηκε προσωρινά από τις τελωνειακές αρχές ένα εμπορευματοκιβώτιο που μετέφερε πλακάκια ανθεκτικά στα οξέα, στο πλαίσιο πιθανής παραβίασης των περιοριστικών μέτρων του Σ.Α.Η.Ε. και της Ε.Ε. για την Συρία και την Β. Κορέα.

Το φορτίο επρόκειτο να μεταφορτωθεί μέσω της Free Trade Zone (FTZ) του λιμανιού του Πειραιά, και να παραδοθεί στην Συρία. Αναφέρθηκε ότι η αποστολέας εταιρεία φερόταν να συνεργάζεται με την KOMID, οντότητα που συμπεριλαμβανόταν στην απόφαση ΣΑΗΕ 1718 σχετικά με την Β. Κορέα και ο παραλήπτης του φορτίου φερόταν να σχετίζεται με το Mechanical Construction Factory - MCF ή το Syrian Scientific Research Center - SSRC, οντότητες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο κυρώσεων της Ε.Ε. [και στον κατάλογο κυρώσεων του Υπουργείου Οικονομικών των Η.Π.Α. (OFAC)]. Το περιστατικό αναφέρθηκε στην Επιτροπή ΣΑΗΕ 1874 και διενεργήθηκε περαιτέρω έρευνα για το φορτίο από το αρμόδιο πάνελ Εμπειρογνομόνων της Επιτροπής. Ωστόσο, παρά την ενδελεχή έρευνα, δεν προέκυψαν πρόσθετα στοιχεία που να στοιχειοθετούν την σύνδεση του φορτίου με διάδοση Όπλων Μαζικής Καταστροφής, παρόλα αυτά, καθ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, παρέμειναν δεσμευμένα.

Υπό το φως των ανωτέρω, εκτιμάται ότι η χώρα μας διαθέτει επαρκές πλαίσιο νομοθεσίας και υψηλό επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των συναρμοδίων αρχών, συμμετέχει στις διεθνείς συμβάσεις και πρωτοβουλίες και εφαρμόζει άμεσα και αποτελεσματικά τις διεθνείς κυρώσεις κατά της διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής, και της χρηματοδότησης αυτής.